TRACTATVS DE CONFESSIONIBVS MALEFICORVM ET SAGARVM RECOGNITUS & auctus.

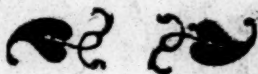
AN, ET QVANTA FIDES ijs adhibenda sit.

AVCTORE PETRO Binsfeldio Suffraganeo Treuirensi Doct. Theologo.

Accessit de nouo, eodem auctore, Commentarius in titulum Codicis lib. 9. de maleficis & mathematicis, Theologiæ & iuris scientiæ, secundum materiæ subiectæ naturam, accommodatus.

Exodi 22. cap.

Maleficos non patieris viuere.

AVGVSTAE TREVIRORVM.

Excudebat Henricus Bock.

Anno M. D. XCI.

Cum gratia & priuilegio Archiepiscop.

SERENISSI-MIS PRINCIPIBVS, REVERENDISSIMO PHI-LIPPO, EPISCOPO RATISBONENSI,

præposito Metropolitano Coloniensi, & Domino Ferdinando, præposito Argentinensi, Comitibus Palatinis Rheni, vtriusq; Bauariæ Ducibus, fratribus, Dominis suis obseruandissimis, Petrus, Suffraganeus Treuirensis salutem in Domino, & fœlicem omnium rerum successum exoptat.

VAM difficilis mihi subeunda prouincia, quam grauis variorum lectorum perferenda sit censura, Serenissimi ac Reuerendissimi Principes, is facili negotio iudicabit, qui altiùs perpenderit, non solùm agendum pugnandumuè fore in hoc scriptionis genere aduersus carnem & sanguinem, sed etiam contra principes & potestates, contra rectores tenebrarum harum, qui sicut non clara luce incedunt, sed noctis caliginem diligunt: ita etiam non aperto Marte pugnant, sed cuniculis & insidijs milites Christi, quos suæ seruituti detestando magiæ siue maleficij

** *scelere*

scelere subijcere nituntur, adoriuntur. Et cum hoc malum indies latiùs serpat, & eo periculosiùs, quo occultiùs: nec defuerint, nec adhuc desint aduocati, qui patrocinium tanto sceleri præstent, morbo ex parte, qua potui volui mederi: Et errori pro talento mihi concredito, resistere, aduocatumq; in causa Dei contra tyrannidem Dæmonum, agere proposui. Etenim negligere cum possis perturbare peruersos, nihil aliud est, quàm fouere. Et error, cui non resistitur, approbatur: & veritas cum minimè defenditur, opprimitur. Militandum ergo est pro gloria Dei, quæ tanto crimine grauissimè læditur: Laborandum pro animarum lucro, quas Christus suo pretioso sanguine redemit, & Dæmon subuertere non cessat: Pugnandum pro communi salute, quæ periclitatur, & multum patitur dominante Dæmone in Christianos. In hac igitur euidenti Reipublicæ, quæ nobis omnibus charissima esse debet, iactura cæcutire, perniciosissimum, & subdormire turpissimum est. Atq; vt criminis magnitudo clarior fiat & Dæmonis in decipiendo dolus meliùs perspiciatur, Serenissimi ac Reuerendissimi principes, altiùs repetendum

83. dist. can. Error. 2. q. 7. canon. Negligere. cap. Sicut dignum. de homic.

tendum

ndum eſt, eam eſſe bonorum & malorum
irituum differentiam, quod boni ſuos
ientes, qui morem pro ſua voluntate ge-
unt, de virtute in virtutem, & de clarita-
in claritatem ſemper ſatagunt ducere,
uàm diu præſentem vitam agunt: At
ali à minimis quidem initijs incipiunt,
e ſcelere in ſcelus, & de iniquitate in ini-
uitatem impellunt, donec in magiam ſiue
aleficij crimen omnium ſcelerum voragi-
em detrudant. Sic Iannes & Mam-
re inprimis quidem communi AEgyptio- Exod. 7.
um errore laborabant, tandem eò malitiæ
æmone inſtigante perducti ſunt, vt ma-
eficijs & incantationibus diuinæ poten-
iæ, quæ per Moyſen & Aaron operaba-
ur, reſiſterent, & Pharaonem duriorem
edderent, vt populum ſanctum maiori
eruitute premeret. Sic rex Manaſſes 4. Reg 21
ntiquo ſerpente ſibilante paulatim per 2. Parali.
itiorum gradus in abyſſum deductus eſt, cap. 33.
ta vt maleficis artibus inſeruiret, & exe-
randas abominationes, quæ maleficorum
rimini communiter coniunctæ eſſe ſolent,
xerceret. Si ad tempora lucis Euangeli-
æ deſcendamus, primus ſe offert Simon Sa-
aritanus, qui ambitionis auaritiæq́; ſtu-

Actor. 8. Euseb. li. 2 hist. Ecclés. c. 13. Iustin. in Apolog. 2. Egesip. lib. 3. de excidio Hieros. cap. 2.

dio incensus, gratiam Spiritus sancti ab Apostolis emere voluit, & cum ob id crimen à S. Petro repræhenderetur, à doctrina Christi defecit, tantosq́ue breui tempore progressus in magia fecit, vt se Deo similem impiè ostendere non sit veritus. Qua de causa tali tantoq́ue à Samaritanis suæ gentis hominib⁹, & nonnullis alijs honore affectus est, vt statua, cui latinis literis hæc verba inscripta erant: Simoni Deo sancto, *donatus sit. Tandem cum diem statuisset, quo supernis sedibus inueheretur, cælumq́ue peteret, montem Capitolinum Romæ conscendit, ac se de monte deijciens volare cœpit: Ad orationem D. Petri in terram decidit, fracto debilitatoq́ue crure Aritiam concessit, ibiq́ue mortuus est Deus Samaritanorum. Huic successit Menander scutum Diaboli etiam genere Samarites, qui arte magica solus talis tantusq́ue repertus est, vt impietatem magistri vinceret. Hic se saluatorem ad hominum salutem à seculis inuisibilibus destinatum dixit: cui blasphemiæ adiungebat, non aliter posse vnumquemq́ue angelos seculi vincere, nisi priùs à se magicæ artis per ordinem susciperet disciplinam, & per baptismum à*

Euseb. li. 3. histor. Ecclés. cap. 26.

se datum in hac vita fieret immortalis. Eandem viam Dæmone sine dubio duce ingressus est Iulianus Imperator, qui Christianam pietatem primùm Ariolorum consuetudine adductus abiecit. Cumq; eam ob causam in sinistram suspicionem apud Constantium auunculum suum venisset, monachus effectus est: Nihilominus, cum tantum vestem & non animum mutasset, clàm adhuc magiæ & diuinationibus addiscendis operam dedit, sensim in turpitudine processit, donec quibusdam sacrificijs, inuocationibus, & sanguine immolationum nostrum baptisma studeret abluere, & Ecclesiasticæ professioni abrenunciare. Hoc impijssimo iacto fundamento, ita crudeliter incantationibus vacauit, quod post mortem eius, corpora & capita hominum iugulatorum multa in cistis, in puteis, in locis secretioribus Imperatoriæ aulæ Antiochiæ sint inuenta, quos ille clàm mactauerat, vt magicas imposturas perficeret. Ad extremum, vt finis vitæ, & merces labori responderet, à Dæmone vulneratus, vita defunctus est, vt Calistus eius familiaris, in vita Iuliani, quam Heroico carmine conscripsit, attestatur. Sed omissis

Tripartita toto li. 6. Nicephor. lib. 12. cap. 1. & lib. 10. cap. 1. 2. & 36.

 alijs,

aliis, quos ad propositum adducere occasio non sinit, ad nostros deueniamus maleficos, & Dæmonem sibi non dissimilem animaduertemus. Quando sibi aditum præparare intendit, circuit, discutit hominis consuetudinem, scrutatur complexionem & affectus, & ex qua parte hominem præsidio virtutis destitutum, ac ad resistendum debiliorem cognouerit, aggreditur. Quos more pecudum carnis voluptatibus indulgere nouit, ad venerem & turpem amorem inflammat. Alios, quos fœdam libidinem nihili facere perspicit: vel diuitiarum cupiditate, vel ambitione, aut superbia tentat. A talibus autem affectibus magis alienis, immoderatæ scientiæ desiderium suggerit, vt fiant curiosi rerum perscrutatores: his rimis apertis caput serpens immittit, suggerendo superstitiones, & aliqua maiora flagitia, quæ proximè ad magiam disponunt, quibus peccatis Deus offensus, pro meritis permittit dæmoni potestatē excæcandi & grauiùs vexandi: & quādo miseri homines in cæcitate, quā tolerant, quasi in claritate luminis exultant, ac securè dormiunt in vtramq́ aurē, tunc toto corpore serpens ingreditur, & portam omnium

vitiorum

vitiorum, quæ est abnegatio Dei, & Christianæ fidei, aperit. Deo furenter abnegato, & impiè professione nostræ fidei reiecta, Apostasia, idololatria, abominandum libidinis peccatum, execranda sacrilegia, incestus nefandi, homicidia, parricidia, infanticidia, coniurationes contra Rempub. & patriæ salutem, & alia horrifica monstra, quæ pudica mens cogitare reformidat, non rarò concomitantur, & lerna quædam malorum quasi è stygijs paludibus emergit. Talibus tantisq́; scelerum portentis Diuina maiestas prouocata, prouinciæ & locis, in quibus committuntur meritò irascitur, manus misericordiæ claudit, & pœnas immittit: Id quòd diuinæ literæ luce clariùs arguunt. In Deuteronomio Dominus Iudici præcipit, vt populi seductorem sine mora interficiat, & filios Belial gladio & igne persequatur, & solicitè inquirat ad auertendum furorem Domini, nec promittit misericordiam benedictionemq́;, nisi priùs deletis ac extinctis filijs Belial. Quid Esaias ad propositum pronuntiet attentis auribus haurianus. Venient, inquit de Babylone, tibi duo hæc subitò in die vna, sterilitas, & Viduitas. Vni-

Deut. 13.

Esaiæ ca. 47. & 51.

uersa venerunt super te propter multitudinem maleficiorũ tuorum, & propter duriciam incantatorum tuorum vehementem. Veniet super te malum, & nescies ortum eius, & irruet super te calamitas, quã non poteris expiare. Veniet super te repentina miseria, quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua. Ex his euidentissimum est, quantæ calamitates, quanta pericula, quæ pœnæ inmineant, imo infligantur, licet sæpe præ cæcitate non intelligamus, prouinciÿs & ciuitatibus, quæ non purgantur à maleficis & incantatoribus: plus enim obsunt tam pessimi homines suis sceleribus, quàm boni quiuis, aut precibus, aut pietate prosint: plus incommodi Reipub. Christianæ illi inferunt, quam hi commodi conferunt, nisi Deus obstiterit. Ideoq́ non sunt vspiam tolerandi, sed vbiq́ locorum potiùs funditus tollendi omnium creatore sic præ-

Exo. 22. cipiente. *Maleficos non patieris viuere,* vt quidam grauiter & verè dicit. Quicunq́ igitur patriam diuinæ benedictionis munere desiderant repleri, quicunq́ non tantum aduersam fortunam Reipub. sed

etiam

etiam salutem eius euersam experiri refugiunt totis viribus incumbant, vt à tanta scelerum colluuie status Reipub. liberetur. Etenim de maleficis verissimum est illud Stratoclis dictum. Ignoscendo nocentibus innocentium salutem custodiri non posse. Quare vt ego Reipub, nostræ maleficorũ & incantatorum crimine laboranti, & nobilibus ornatissimis prouidisq́; Dominis, simulq́; omnibus bonis honestisq́; ciuibus huius Treuirensis ciuitatis aliquid subsidij & consolationis, adferrem, ante duos annos tractatum de maleficorum confessionibus necessitate rei postulante ædidi, quem nunc per occasionẽ auxi, eiq́; vt maleficiorũ materiam fusius compræhenderẽ, & Dæmonis machinam multis dubitantibus clariùs ob oculos ponerẽ, adiunxi commentarium, in titulum legis ciuilis Codicis de maleficis & mathemat. Hanc autem omnem meam operam, quam contra Dæmonis regnum & eius ministros ad gloriam Dei, communemq́; vtilitatem impendi, Serenitatibus vestris dicare & offerre decreui: partim, vt Serenissimæ vestræ dignitatis protectione à multorum calumnia, cui certè patere debet materia

tractata.

tractata, cum in destructionem ciuitatis Babyloniæ tendat, cuius regis propriũ est calumniari contra ædificantes muros Hierusalem, defendatur: Partim quod relatione propria Seren.tum VV. cognouerim Bauariã, quæ vobis terra natalis est, eo malo laborare, quo prouincia Treuirensis vexatur. Quæ causa effecit, quod prior æditio tractatus de confessione maleficorum plurimis præstantissimis eruditione & virtute viris in Bauaria mirum in modum placuerit, vt retulit Reuerendus & eruditus D. Quirinus Leoninus Theologiæ Licentiatus fidelissimus vitæ vestræ florentis moderator. Ex qua causa etiam prior æditio, cum exemplaria latina deessent versa in Germanicum ideoma est Monachij in ciuitate parentis vestri Serenissimi & pijssimi Ducis, cuius pietas longè lateq; diffusa odore suauissimo (vt verè in conscientia absq; vlla adulationis suspitione sentire possum) etiam exteras prouincias affecit. Quare Bauaris etiam nunc gratiorem confido fore hanc æditionem auctam, si intelligant suis Serenissimis Ducibus eandem arridere: Partim deniq;, vt vestræ nobilissimæ iuuentutis egregiam indolem, quam bonis

literis,

literis, præclaris virtutibus, & insigni pietate, vt publico testimonio non solùm Treuirensium, sed etiam Coloniensium satis conspicuum est, excolitis: Hoc literario munere paruo quidem sed tamen iucundo, perpetuæ memoriæ obseruantiæq; ergò pro virium mearũ tenuitate, honore donarem. Interea precor Deum Opt. Maxim. qui Ser.tes VV. ad illustria sanctæ Ecclesiæ gubernacula vocauit, easdem sua gratia, sine qua nihil validum, nihil firmum est, confirmet: vt spartam, Serenissimi & Reuerendissimi Principes, quam nacti estis, indies magisq; ad Ecclesiæ hisce temporibus afflictissimæ ornamentũ & defensionem exornetis. Sic enim fiet, adiuuante Deo, vt messis, quam in flore iuuentutis nobilissimæ latere conspicimus, vberrimos aliquando Catholica Ecclesia fructus percipiat. Optimè valete, Serenissimi ac Reuerendissimi Domini, in Christo Iesu, ac semina vestrarum virtutum copiosissima in humilitate custode omnis pietatis virtutisq; vsq; ad extremum vitæ spiritum, quẽ Deus pro sua benignitate ad Nestoreos annos protrahat, prudenter custodite. Treuiris pridie calend. Sept. Anno Dom. 1591.

CAR-

CARMEN CONTRA MALEFICOS.

Ad beneuolum lectorem.

Vltima quis dubitet versare volumina cœlos,
Quando tot ex Orco monstra luesq; ruunt?
Illic prædo furens sceleratis militat armis,
Destruit & puræ relligionis opus.
Hîc & in amplexus ditis venit impia Saga,
Fœdat & horrendo membra torumq; stupro.
Ictaq; cum Christo, cum Sanctis fœdera soluens
Ferrea connubij cum Styge pacta ferit.
Hinc amor, hinc faciles aditus, hinc mutuus vsus,
Hinc ad nocturnos dextera iuncta choros.
Hinc tot aquis clades, populis tot funera surgunt,
Dum mala, quæ Dæmon suaserit, illa patrat.
Si iubet hic tristes membris infundere morbos,
Tecta parat tacitis hæc aconita dolis.
Si iubet hic denso fruges subuertere nimbo,
Hæc pluuias Stygio carmine cogit aquas.
Si iubet hic terram syluasq; boare tonitru,
Efficit: & montes rumpere posse putat.
Quò magis indoleas, vereareq; Numinis iram,
Stant ea patronis crimina tuta suis.
Qui scelus ingenuæ titulis hoc artis obumbrant,
Vnde vetant meritas igne piare striges.
Sed nihil iniustæ prodest defensio causæ,
Binsfeldi docta præsulis arte cadit.

Dæma-

Dæmonis hic fraudes pandens caligine tectas,
Publica, quæ scribit, per monumenta probat.
Quæq; dat infœlix Plutonis damna propago,
Hac Sophia & Patrum detegit arte, fide.
Adijcit antiquo pœnas his iure dicatas,
Tartaream fugiant hac ratione necem.

Ex nouo collegio, seu Seminario metropolitano Treuirensi.
A. v. Bruele S. Th. D.

TRA-

TRACTATVS QVAESTIONIS

AN FIDES SIT HABENDA MALEFICORUM Confeßioni?

PRO intelligẽtia sensus quęstionis cognoscendum est maleficos confiteri, se quædam opera fecisse, & damna intulisse, quæ facultatem humanæ naturæ, ingenijq; nostri captum superare vi-[de]ntur: quare à multis, qui rerum naturas [su]o cerebro, & non veris fundamentis me-[tiu]ntur, somnia & meræ phantasiæ cre-[du]ntur. Deinde malefici de se confessi, de [al]ijs confitentur, eosq; tanquàm criminis par-[tic]ipes denuntiant. Duo ergo membra quæ-[sti]onis pertractanda erunt. Primum, præsup-[po]sitis aliquot præludijs, quæ vniuersæ ma-[ter]iæ aliquod lumen cognitionis adferant, [ab]soluet veritatem operum mirabilium, quæ [fat]entur se fecisse & facere. Secundum, in quo [n]odus difficultatis consistit, aperiet, an male-[fic]orum confessioni contra socios & partici-[pe]s criminis aliquid fidei tribuendũ, & quan- *Diuisio operis.*

A tum

tum in ordine ad torturam: per decursum dubijs incidentibus satisfiet, & tandem argumenta in oppositum dissoluentur.

Maleficia fieri, certũ esse.

1. Præludium. *Certissimum est, & nulla ratione dubitandum maleficia propriè dicta, siue opera diabolica, mediante hominum auxilio, in rerum natura fieri, & hoc secundum sacras literas, canones, leges ciuiles, & rectam rationem.*

Maleficij variæ significationes.

Dictum (maleficia propriè dicta) quia apud antiquiores Iuris peritos & leges, maleficium generaliter accipitur pro omni crimine, hic autem sumitur pro opere malo ope diabolica perfecto, singulari modo, & ad singularem effectum.

Probatur nunc præludium, Exod. 22. *Maleficos non patieris viuere, Leuit. 19. Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos: & c. 20. Vir siue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur, lapidibus obruent eos. Deut. 18. Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia, atq; auguria, nec sit maleficus, aut incantator, neq; qui Pythones consulat, nec diuinos. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo.* In iure canonico *in titulo de frigidis & maleficiatis, & 26. per totam quæstion. & 33. q. 1. cap. Si per sortiarias.* In iure ciuili C. *de maleficis & mathe*

& mathematicis. Hinc argumentum firmissinum sumitur: cur enim sacræ literæ tam seerè maleficia, incantationes, & opera magica amnant, si nullius sunt virtutis & efficaciæ? Cur canones & Pontificũ decreta prohibent? Cur leges ciuiles capitales in maleficos & in-ntatores statuunt pœnas? An forte istas leses Christiani instituerunt, quibus artes maicæ puniuntur, secundum quem alium senm, nisi quod hæc maleficia generi humano ernitiosa esse non est dubium? Sic enim arit S. Augustinus lib. 8. de ciuitate Dei cap. . Veneficia ergo & Magia non vanum noen sortita sunt, sed vim quandam possident t recte ait Michaël Psellus in lib. de Dæmoibus. Accedit etiam ratio. Reperiuntur aliui effectus, & reperti sunt in rerum natura, t dare responsa de occultis, ferri per aëra ad emotissima loca, *&c.* qui non possunt referad causas naturales, sed Dæmones. *De his le-ndi S. Augustinus lib. 18. de ciuit. Dei cap. 17. & 18. lib. 15. cap. 23. & lib. 2. de doctrina Christiana à p. 20. & lib 3. de Trinit. à cap. 5. S. Thomas lib. 3. ntra Gentiles à cap. 104. S. Bonauent. in 2. sentent. 7. & 8. & in 4. d. 34. cum Magistro senten. Aleand. Halen. 2. par. q. 43. Franciscus victoria in reëtione de arte Magica. Alfonsus à Castro lib. 1. de sta hæreticorum punitione à cap. 14. Malleus maleorum. à par. & alij, qui in progressu allegabuntur.*

Ex dicto præludio infero hæreticum esse,

& à fide Christiana alienum, qui cum pertinacia asserit maleficia nihil aliud esse, quam somnia & imaginationes. Nec talis hæresis noua est, sed antiqua, *vt est videndum apud S. Thomam & Bonauen. in 4. d. 34. & Ioan. à Turrecre. in 33. q. 1. cap. Si per sortiarias*. Procedit autem hic error ex alia maiori infidelitate, nempe qua creditur: Dæmones non esse, nisi in opinione vulgi. Fuit Democriti, Alexandri, Simplicij, Auerrois, & Aristotelis secundum communiorem sententiam, nec non aliorum Peripateticorum opinio, nullos esse Dæmones. Putat autem Auerr. in Epistola de Resurrectione, persuasionem & opinionem de existētia Dæmonum inde inuectam, quod viri sapientes hæc terriculamenta cōmenti fuerint ad arcendos & terrendos improbos à sceleribus, quasi post hanc vitam supersint vltores malorum, quos nos Dæmones appellamus. Huius inuenti Simplicius in libr. de Anima primum inuentorem tradit fuisse Pythagoram. Et quamuis Augustinus Eugubinus lib. 8. de perenni Philosophia, cap. 26. contendat docere, Aristotelem sensisse Dæmones esse. Communior tamen sententia est, secundum Philosophiam Aristotelis, nullos esse Dæmones, cum nullas nouerit substantias separatas à materia, præter motores orbium, quod in duodecimo suæ metaphysicæ libro demōstrare contendit. Ex hoc fundamento originem

em trahit error Hermetis Triſmegiſti, & a-
iorum Philoſophorum referentium omnia
pera magica in virtutes & cauſas naturales.
aducæi quoque, vt in actis Apoſtolicis aper- *Actor. 23.*
um eſt, ſpiritum & angelum eſſe negabant,
Hos ſecuti ſunt quidam hæretici dicti Doſi-
heani, quos ex Simonis Magi ſchola prodijſſe
Theoderetus putat. Horum opinionem im-
ietate plenam adhuc noſtro ſeculo quidam
ecuti ſunt, quos confutat Franciſcus Feuar-
entius lib. 1. aduerſus hæreſes, in verbo An-
eli. Similem errorem Origines tribuit me-
icis tractatu 3. in Math. verba 17. cap. Domi-
e miſerere filio meo, quia lunaticus eſt, &
nalè patitur. Primo autem quæramus, ait,
uid eſt quod ſequitur: quia lunaticus eſt,
& malè patitur? Medici loquuntur, quæ vo-
unt; quia nec immundum ſpiritum arbi-
rantur, ſed corporalem aliquam paſsionem,
& dicunt humida moueri in capite ſecundũ
liquam compaſsionẽ ad lumẽ lunare, quod
umidam habet naturam. Nos autem qui E-
uangelio credimus, dicemus hanc compaſ-
ſionem immundum ſpiritum operari. Ob-
ſeruat enim quædam ſchiſmata lunæ, & ſic o-
peratur, vt ab obſeruatione lunæ pati homi-
nes mentiantur, & per hoc culpabilem Dei
creaturam oſtendat, hæc Origen. Ad idem
accedit, quod Michael Pſellus antiquiſsimus
Philoſophus platonicus, ſed Chriſtianus in li.

de Dæmonibus refert se conuersatum cum homine in Cheroneso Græciæ contermina solitariam vitam agente, cui nomen Marcus erat, qui in primis Dæmonum studijs adhæserat, deinde palinodiam cecinit, verisque nostris dogmatibus adhæsit. Cum hoc homine multa contulit de natura Dæmonum, vt ex libro clarum est, & inter cætera de Dæmonum operationibus in arrepticijs & alijs, obijcit Marco in hæc verba. Sed egó O Marce, inquam, retentiora quædam sapere nos medicorum sectatores adducunt, asserentes passiones eiusmodi non esse effectus Dæmonum, sed humorum, vaporumque, & venti malè sese habentium. Itaque pharmacis & dieta, & non carminibus incantantium expiationibusque curare hæc aggredi solent.

Tum Marcus respondit. Nihil mirum est hæc medicos dicere, qui nihil nouerint præter sensum, sed corporibus tantum incubuerint cognoscendis. Illa fortasse decebat malorum humorum putare incommoda capitis somniferam grauitatem, atræ bilis angustias, phrenesis deliramenta, quæ lauacris, potionibusque, vel euacuationibus, vel emplastris sedare consueuerunt. Inspirationes autem occupationesque, quibus, qui obsessus est agere nihil potest, non intellectu, non ratione, non phantasia, non sensu. Aliud vero est, quod mouet atque

ducit,

cit, dicitque insuper, quæ non nouerit
cupatus, & futura nonnunquam prædi-
: quo inquam pacto dicemus hæc esse er-
icas materiæ motiones: A Philosophorum
antiquorum medicorum falsa & impia
inione non videntur nostris temporibus
am aliqui physici esse alieni, qui fere om-
, quæ Dæmonum operatione, circa ho-
inem aguntur, vt contingit in energume-
, obsessis, maleficis & incantatoribus, re-
unt in humores melancholicos, comple-
onem corruptam, perturbatam phanta-
m, aliasque causas naturales: & fortasse e-
m cum superioribus animo verè sentiunt,
que Dæmones esse, neque infernum, sed
imam simul cum corpore interire, li-
t verecundia & timore impediti non pro-
nt. Quam impiam doctrinam aliqui et-
iam Itali medici & physici ex philoso-
phia quorundam Ethnico-
rum hauserunt nostris
temporibus.

Sit ergo.

Dæmones esse, est fidei.

2. Præludium. *Fides Catholica firmiter tenet, esse Dæmones.*

Probatur Iob. 1. Cum venissent filij Dei ante faciem Domini, adfuit etiam inter eos Satan. Leui. 19. prohibetur immolatio Dæmonibus fieri, & Deut. 32. & alibi, & in nouo testamento Christus sæpe eiecit à corporibus obsessis Dæmonia, & S. Paulus ad Ephes. 6. ostendit periculosum certamen, quod cum rectoribus tenebrarum habemus.

Matt. 8. 9. Luc. 9. 11. Marc. 9.

Si ergo sunt Dæmones, necesse est eos operari, cum non sint otiosi, sed semper circumeant quærentes, quem deuorent.

Ad maleficium tria cõcurrere, & quæ.

3. Præludium. *Vt maleficium fiat, de quo hic agimus, tria concurrere necesse est, Diuinam voluntatem permittentẽ, Diaboli potestatem perficientem atq́ instigantem, & hominis malefici voluntatem liberè consentientem.*

Cùm enim Deus rerum omnium, quæ cœli terræque ambitu continentur, prima sit causa, Principiumq́; mouens, in ipso sumus, viuimus, ac mouemur, nec non omnia per ipsum facta sunt, & fiunt, & sine ipso factum est & fit nihil; ideò cuncta diuinæ prouidentiæ subduntur, vt nec capillus capitis pereat sine ipsius nutu; id quod probat in suorum consolationem, dum ait. *Nonne duo passeres asse veneunt? & vnus ex illis non cadet super terram sine*

patre

re vestro? *Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus meiores estis vos.* Si ergo Deus noluerit, diabolus m omni sua potestate nihil poterit in terra ocere hominibus. Permittit autem Deus, nc Dæmonibus & maleficis potestatem: tū manifestandum hominibus altitudinem uitiarum suæ sapientiæ, & scientiæ, quæ em nouit ex malis elicere bonum, tum ad clarandum iustitiam in eos, qui peccant, & n agunt pœnitentiam: tum ad cognoscenm, quod illi, qui contempta veritate ad pam mendacij conuertuntur, iustè decipianr, & in varios errores perducantur. Dicet uispiam; Quare Deus permittit, vt etiam in nctos & innocentes diabolus suam exerceat otestatem, vt constat ex historijs Iob, S. Anonij, Hilarionis aliorumq́; sanctorum paum? Certissimum est, quod ratione maliæ & demeritorum, maior conceditur Dæmonibus potestas in malos, quam bonos: uia mali meruerunt peccatis subijci, tanquā lissimi serui: à quo enim quis superatus t, eius seruus est. Super bonos autem Dæon non habet potestatem ad perdendum, d tantum ad probandum. *Iob. 2. Ecce omnia uæ habet, in manu tua sunt: Veruntamen animam sius serua. Et Tobiæ 12. Quia acceptus eras Deo, nesse fuit, vt tentatio probaret te.* Ad hæc Deus Opt. Max. qui suauiter omnia disponit, per-

Quare Deus maleficia permittat.

2. Petri 2.

mittit vt boni aliquando maleficijs afficiantur; partim in argumentum meritorum, quæ augenter ratione tribulationis patienter tollerata: partim in custodiam humilitatis, dum enim huiusmodi Dæmonis exercitijs se cognoscunt subiectos, humiliantur, cum ignorent amore ne an odio digni sint: partim vt reuocentur ad frugem melioris vitæ, maiori studio & diligentia rebus diuinis, sacramentis mysterijsq; nostræ salutis incumbant, quæ sunt oportuna arma ad euertendas aëreas potestates. In horum confirmationem pulchra adferuntur à S. Augustino in psal. 77. in illum versiculum: Misit in eos iram indignationis suæ, &c. In filijs diffidentiæ, inquit, tanquam in suis mancipijs operatur, quemadmodum homines in pecoribus suis: Et illic tamen quantum Dei iusto iudicio sinitur. Sed aliud est quando potestas eius etiam suis sicut ei placet tractandis maiore potestate prohibetur: aliud quando ei potestas etiam in eos, qui ab illo alieni sunt, datur. Sicut homo de pecore suo pro humano captu facit, quod vult, nec sanè facit, si prohibeatur à potestate maiore: De alieno autem pecore vt faciat, expectat sibi potestatem dari ab illo, cuius est. Ibi ergo potestas, quæ fuerat, prohibetur: hic autem quæ non fuerat, tribuitur.

4. Prælu-

Præludium. *Permiſſione diuina* [...]*miſſa Dæmon operatur tantum, quan-* [...]*n ei conceditur, & non plus.*

Damon nō plus poteſt quàm De⁹ ei permittit.

Patet in Iob. Ecce in manu tua eſt: verunta- [...] *animā illius ſerua. & in Apocal. 20. Angelus ca-* [...] *ligauit Dæmonem. & in Exod. cap. 7. & 8.* [...]gi Pharaonis ſerpentes fecerunt, & alia ſi-[...]lia, vbi ad Ciniphes, quæ ſunt muſcæ [...]nutiſsimæ, ventum eſt, defecerunt male-[...], & dixerunt ad Pharaonem: *Digitus Dei* [...]*ic, vt rectè notat S. Auguſtinus lib. 3. de Trinit.* [...]*7. & 9.* A bonis etiam angelis, quibus or-[...] & hominum cuſtodia commiſſa eſt, ali-[...]ando Dæmones impediuntur, ne poſ-[...]t omnia, quæ cupiunt, in effectum dedu-[...]e. Quando Dæmonis poteſtas apud Do-[...]ores dicitur ligata ad ſenſum ſcripturæ, nō [...] intelligendum, quod per mortem Chriſti [...] ſit religatus in infernum, vt non poſsit ad [...]s accedere tentationis & vexationis gratia [...]q; ad aduentum Antichriſti, quando eius [...]teſtas ſoluetur, vt malè Franciſcus Ponzi-[...]bius in tractatu de Lamijs & excellentia v-[...]uſq; nu. 56. videtur intelligere. Hoc enim [...]gumento vtitur cōtra tranſlationē realem. [...]iabolus ligatus eſt in inferno; Ergo non po-[...]ſt exire ad tentandum & portandum ſagas. [...]d hic ſenſus ſapit hæreſin, vt probè oſtendit [...]rth. Spin. in Apologia 2. c. 5. contra Ponzi-[...]bium, cum ſacræ literæ contrariū doceant.

1. Petri 5.

1. Petri 5. Aduersarius noster diabolus tan quam leo rugiens circumit quærens, quem deuoret, & Ephes. 6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Vbi præmisit Apostolus hæc verba. Induite vos armaturam Dei; vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Et Christus Apostolis reliquit potestatem eijciendi Dæmonia. Tandē experientia compertissimum est multos indies vexari, tentari, & non raro possideri à Dæmonibus. Quare non omnes Dæmones sunt ligati in inferno sed magnus numerus eorum habitat in aëre isto caliginoso iuxta Apostoli Petri doctrinam. De qua re Magister sententiarum & Doctores in 2.d.6.tractant. Et prēclarè Guilhelmus Parisien. scribit in 2. parte de vniuerso. Cum doctrina, inquit, Christianorū habeat euidēter in aëris parte caliginosa Dæmones quasi in carcere habitare vsq; ad diem iudicij: quæritur qualiter inde tam libere exeant, & in multitudine tanta? Aliquando enim totam terram quasi occupasse videntur in templis & statuis, ac receptaculis alijs, in domibus ac penetralibus limitibusque agrorum ac syluis, in fontibus atque fluminibus & locis amænis, in quibus colebantur & respondebant. Aut ergò paucissimi reman-

2. Petri 2.

ba-

nt in aëre: aut incredibiliter numerosa est
ultitudo eorum. Vnde videntur liberum
buisse, imò & adhuc habere egressum, cum
incantationes, inuocationesq; magorũ, &
comanticorum mox veniant. Quid etiam
ami de opere maioris minorisq́; circuli, in
ibus tanta eorum multitudo apparet, vbi
quatuor reges eorum à quatuor mundi
tibus cum exercitibus suis innumerabili-
s venire dicuntur? De exercitibus quoq;
cturnis, quid de fatis ac dominabus no-
rnis, quarum principem vocant Abun-
m seu Satiam ab abundantia & facietate,
as largiri creduntur domibus, quas fre-
entant, præsertim à mulieribus, quæ anili-
s deliramentis intendunt, cum hæc omnia
xime maligni spiritus videantur? Quo-
odo ligati, aut incarcerati censentur, qui ita
scurrunt? Nam & Euangelium protesta-
r in vno homine legionẽ vnam fuisse. Ve-
ntamen ob hæc nullatenus debes de veri-
e doctrinæ Christianorum prætactæ ambi-
re. Quod si reminiscaris sermonis eius, qui
xit, quod tot legiones in vnoquoq; separa-
um ordine substantiarum consistunt,
ot sunt personæ in vna legione: videbis
vnoquoque ordine esse sex milia, & sex-
ntas, & sexaginta sex legiones. Vnde ne-
aquã putantum est, quod ad libitum pos-
t sæuire in homines. Nec sine permisione
pro-

prouidentiæ creaturis egredi queunt, & n
strã habitationem intrare: imò iusto Dei i
dicio illudunt, & pœnas varias infligunt in
quis, in quibus omnibus creatoris intent
sancta & recta est, vtpote decor iustitiæ, co
rectio peccatorum, punitio medicinalis cu
parum, exercitatio electorum. Hæc Guilh
mus. Sed nunc vt ad propositum reuertam
alligata est potestas Dæmonis non ita vt te
tare non valeat, sed ne tantum tentet; qua
tum tentare desiderat, vt S. Augustin. lib. 2
cap. 8. de Ciuitat. Dei docet, cum ait. S
alligatio diaboli est non permittere exerce
totam tentationem, quam potest, vel vi, v
dolo ad seducendos homines, in partem s
am cogendo violenter, fraudulenterúe fa
lendo. Per Aduentum CHRISTI & mo
tem eius ligata est potestas Dæmonis quia
perta est ianua paradysi, quæ ante clausa er
cunctis, & nunc aditus mundis animab
patet ad cœlum per redemptionem Saluat
ris nostri, & vbi abundauit delictum, supe
abundauit & gratia. Non tamen negandu
est, quin ex parte tentatorum, Dæmonis p
testas respectu aliquorum magis sit solut
quam ratione aliorum. Quod S. Augusti
nus in serm. 197. de tempore, qui est serm
secundus de Dominica prima post Trinitat
docet: Ante aduentum Christi, ait, fratr
chari

rissimi, solutus erat diabolus: veniens
ristus fecit de eo, quod in Euangelio di-
m est: Nemo potest intrare in domum
tis, & vasa eius deripere, nisi prius alliga-
it fortem. Venit ergo CHRISTVS, & al-
auit diabolum. Sed dicet aliquis. Si alli-
us est quare adhuc tantum præualet? Ve-
n est, fratres charissimi, quia multum
eualet: sed tepidis & negligentibus, &
EVM in veritate non timentibus domi-
ur. Alligatus est enim tanquam inne-
canis catenis, & neminem potest mor-
e, nisi eum, qui se illi mortifera securita-
coniunxerit. Iam videte fratres, quam
ltus est homo ille, quem canis in catena
itus mordet. Tu te illi per voluptates
upiditates seculi noli coniungere, & il-
d te non præsumet accedere: latrare po-
, sollicitare potest, mordere omninò
potest, nisi volentem. Non enim co-
do, sed suadendo nocet, nec extorquet
obis consensum, sed petit. Ex dictis
stat maiorem concedi potestatem Dæmo-
n peccatores, & maximam in eos, qui ma-
a crimina cômiserunt: cum gratia DEI,
Dæmoni resistit, & ei manus ligat, longè
leratis hominibus sit. Quare facile quoq;
quod Ponzinibius arbitratur, Deum non
mittere, vt diabolus portet sagas: Cum
omni-

omnium iniquorum, maximè tamen ma
ficorum princeps & caput sit diabolus, & i
sint membra eius, qui Deo permittente p
test eos mouere, non est ambigendum, cu
peccata eorum maxima maximè iram D
prouocent, Deum permittere: qui enim pe
misit filium suum, in quo nullum vestigiu
peccati vnquam extitit, à Dæmone in mo
tem duci, & ad pinnaculũ templi constit
nec non à membris suis Iudæis flagellari,
crucifigi? quomodo non permittet scele
tos maleficos & magos, vexare & mouer
Prædictæ doctrinæ admodum conforme
& in sequentibus magis elucescet, quod p
verissimo habeo, in crimine nefando male
corũ & sagarum contra quorundam hom
num ignorantiam, qui sæpius admirant
quomodo homines minima data occasio
in tam graue & horrendum crimen incida
maxima crimina antecedere casum. Exem
gratia, vt ex quotidianis maleficorum conf
sionib⁹ percipimus: mulier ex aliqua deso
tione redditur pusillanimis, statim aggre
tur eam Dæmon: aut vir aliquam displice
tiam concipit aduersum propriam vxore
voluptateq; accenditur in aliam, in cuius fo
ma se offert mille artifex & vincit. Vel iuu
nis aliquis voluit obambulans solus cogi
tiones in animo turpes de rebus venereis,
promptu apparet traditor in specie formo
sin

e fæminæ, & his habitis leuibus occasio-
is Dæmon statim proponit consilium, &
mittit quod velit facere voti compotes, si
abrenuncient, & castra sua velint sequi,
propositis miseri more traditori gerunt,
is omnibus exempla plurima sunt in pro-
bus nostrorum iudicum. Dico ergo has
s occasiones & causas proximas, quæ Dæ-
ni portam aperiunt, multo grauiora pec-
præsupponere, quæ diuina sic exigente
tia, demeruerunt casum in tam aboml-
le facinus. Quia & diuinis literis, & do-
imorum virorum auctoritate compro-
ır, quod præcedentia peccata quandoque
causa aliorum. Sic Paulus Rom. 1. Quia
probauerunt Deum habere in notitia,
idit illos Deus in reprobum sensum, vt
nt ea, quæ non conueniunt, & in deside-
cordis eorum. Esaiæ 6. Excæca cor po-
i huius, & aures eius aggraua. Sap. 2. Excę-
t enim eos malitia eorum. Sic etiam in sa.
Deus dicitur excęcare, & aggrauare aures,
identes non videant, & audientes non in-
igant. His accedunt Doctores, S. Gregor.
nil. 11. in Ezechielem. Iustus & omnipo-
s Deus, cum præcedentibus peccatis iras-
ır, permittit vt cæca mens etiam in alijs
atur. S. August. in lib. 83. quæstionum. q.
S. Thom. 12. q. 79. art. 3. & q. 87. art. 2. &
alibi. Quare omnes, qui non vident, quan-

do diabolus Dei abnegationem proponit, abrenuntiationem eorum, quæ in Baptis promittuntur, desiderat, (quod Dæmonis gotium sit) necesse est, quod excæcati nō deant, quis enim nisi cæcus tam oculis cor ris quam cordis, si audiat sibi proponi Dei negationem nō exhorrescat? quis tam à m te alienus, si adhuc scintilla veræ lucis irradi metu non concutiatur, si tale scelus obijci Certum ergo videtur, talia præcessisse scele quorum pœna est, vt videntes non videa & audientes non intelligant. Atq; hoc sing lare est inimici & hostis studium, nec Dei pr uidentia permittit, quod animam inuad possit, quæ peccatis & sceleribus prius se n priuarit amicitia & gratia Dei. Sic Cassian collationibus patrum collat. 8. quæ est A batis Sereni ex collatione S. Anthonij, prob & definit nullatenus Dæmonem posse men cuiusque vel corpus inuadere, nec habere f cultatē in cuiuslibet animam penitus irrue di: nisi eam primo destituerit omnib' co tationibus sanctis, ac spirituali contempl tione vacuā nudamq; reddiderit. Quod ide rectius suo more similitudine ostendit D Chrys. li. 2 de prouidentia Dei. Quemadm dum, inquit, hi, qui parietes suffodiunt no ctis tempore extincto lumine, & furari op & earū dominos cum omni facultate iugul re possunt: Ita & hic (intellige Dæmonē) p

cæc

æ noctis errorem ac tenebras mærorem of-
ndens, cogitationes omnes, quę ad munimẽ
ſtrũ eſſe poſſunt, ſubducere prius ac furari
itur, vt deſertã ac ſine adiutorio animam
adens plagis innumeris confodiat. Ad
m facit Gloſſa Math. 4. in illa verba: Si ca-
ns adoraueris me, cum infert. Ergo qui
raturus eſt diabolũ, ante corruit. Si quis
jciat: Deus Optimus Maximus in Iob,
thonium, alioſque viros ſanctos etiam
quit Dęmoni, ad tentandum & vexandũ
eſtatem. Ergo ratione peccatorum non
mittit Deus tentationem & deceptionem.
ilis eſt ad hoc Reſponſio: conceſſa eſt
viris ſanctis Dęmoni poteſtas ad exerci-
m & coronam, in læſione & vexatione ali-
corporali ſine vllo animæ vulnere: vt
et in Iob. Ecce omnia in manu tua ſunt,
untamen animam eius ſerua. At reſpe-
maleficorum eſt conceſſa poteſtas ad in-
itum etiam animarum, quia Dæmon tam
mam eorum ſibi vendicat per conſenſum
am immane ſcelus, quam etiam in corpus
minatur, quod verberibus quoque ſub-
, ſi maleficus pro ſuo beneficiato ſer-
ntem ei non impendat. Sunt enim ma-
ci & ſagæ quaſi aſini diaboli, ipſum qua-
ortant, & ab eo deferuntur, & tamen ex
miſsione diuina id demerentibus pecca-
in tanta ſunt cæcitate, quod videntes

non videant, & audientes non intellig[...]
Quod si quis obijciat contra dicta illud Ap[...]
calypseos cap. 20. Cum consummati fueri[...]
mille anni, soluetur Sathanas de carcere su[...]
& exiet, & seducet gentes: quod erit tempo[...]
Antichristi, quando erit tanta tribulatio, [...]
etiam si fieri posit, electi moueantur: [...]
quam auctoritatem videtur alludere Pon[...]
nibius loco citato. Respondeo cum Magist[...]
& alijs in 2. d. 6. quod cum hæc de Lucife[...]
intelligantur, siue in infernum demersus [...]
siue non: credibile est, eum non habere po[...]
statem tantam accedendi ad nos, quanta[...]
habebit tempore Antichristi, in quo fraud[...]
lenter ac violenter operabitur. Et ideo tu[...]
dicitur soluendus, quia maior ei potestas pr[...]
pter maiorem hominum malitiam, & incr[...]
dulitatem dabitur à Deo ad tentandum h[...]
mines, quam modo habeat. De hac autem [...]
ligatione & solutione diaboli latè agit S. A[...]
gustinus lib 20. cap. 8. de Ciuitate Dei, qu[...]
studiosus lector videre poterit.

In maleficium etiã maleficus libere consentire debet.

5. Præludium. *Ad maleficium pr[...]ter diuinam permißionem, & diaboli pot[...]statem, requiritur hominis libera volu[...]tas, quæ ex malitia consentit in male[...]cium, qua diabolus tanquam instrumen[...] vtitur ad effectum.*

Affect[...]

AFFECTAT enim diabolus in ſuis male-
ficijs quandam imitationem diuinorũ
rum : Vnde ſicut Deus in myſterijs no-
ſalutis & ſacramentis, hominum ſalutem
undem miniſterio operatur, etſi de abſo-
a poteſtate non ſit alligatus ſacramentis &
ibilibus ſignis : Ita diabolus in perditio-
n, maleficorum opera, ſuam malitiam dif-
dit, quamuis etiam Deo permittente, per
oſsit hominibus nocere, vt patet in Iob,
thonio & alijs : tunc tamen non eſt male-
um, ſed purum diaboli opus. Accedat er-
conſentiens hominis liberum arbitrium
perfectionem maleficij, neceſſe eſt, quod
idem arbitrium poteſt diabolus, vt rectè
rillus ait, *Catechesi 4. Illuminatorum*, incita-
cogere autem præter voluntatem omni-
non poteſt. Subijcit tibi ſcortationis cogi-
iones, ſi vis, probas ; ſi nolis, improbas.
am diu ergò homo in ſtatu præſentis vitæ
cùm liberi arbitrij permaneat, à Dæmone
i non poteſt ad malum, ſed tantum per-
dendo, vel terrendo moueri. Dei enim
nipotentis ſolum opus eſt, efficaciter vo-
ntatem hominis impellere, iuxta illud,
uerb. cap. 21. Cor regis in manu Domini. Ex hoc
ndamento error multorum imperitorum
vulgo cõfutatur, qui cẽſent haud fieri poſ- *Malefici cõuerti poſſunt, ſi volunt.*
vt malefici iterum conuertantur ad ſanio-
m mentem, quando ſemel Dæmoni ſua no-

mina dederunt, & Christianæ fidei abrenun-
ciarunt. Sed hic error cum sit falsissimus,
Concionatoribus ab humanis mentibus ex-
tirpandus est: multos enim trahit in despe-
rationis peccatū, qui ad Christum rediren[t]
tollit libertatem arbitrij, gratiam Dei ext[e-]
nuat, & diabolum potentiorem facit ad per-
dendum, quam Christum ad saluandum
contra veritatem ab Apostolo traditam, *Ro[m.]*
5. Vbi enim abundauit delictum, superabundauit [et]
gratia. Videmus etiam, quod aliqui se vo[to]
religionis solemni, corpore & animo in pe[r-]
petuum Deo consecrarunt, ipsiusque cast[i-]
multis annis secuti sunt, qui quandoque i[n]
fine vitæ Dæmonis suggestionibus impul[si]
apostatæ fiunt, & suaue Christi iugum der[e-]
linquunt. Quanto magis, qui infœlicis D[æ-]
monis sodalitium sequuntur, etiamsi ei[us]
obsequio se deuouerint, poterunt gratia D[ei]
adiuuante, quæ omnibus petentibus datu[r]
ad communionem fidelium, si velint, redir[e]
& duram diaboli seruitutem excutere, [...]
hæc doctrina hoc infœlici tempore sępius p[o-]
pulo inculcanda est.

Omnia maleficorum opera fiunt ex pacto cū Dæmone tacito vel expresso.

6. Præludium. Præcedenti affin[e]
Omnia opera maleficorum effectum so[r-]
tiuntur ex pacto expresso, vel tacito cū D[æ-]
mone, ita vt semper, quando vult malefic[us]
operari, expreßè vel tacitè inuocet Dæm[o-]

ne[...]

in auxilium, vt concurrat ex pacto.

Hoc praludium, cum tota opera magorum & ma- rum fundetur in pacto & quasi condicto cū Da- bus, vt attestantur Doctissimus in Theolog. Fran Victoria in Relect. de arte Magica, & Iosephus es in 1. par. Florum qq. Theologicarum in 2. in q. dem materia, latius quam in priori aditione est dendum, maximè cum Ioannes VVierus celebris dicina, & vir varia lectionis, qui fere totam inam maleficorum & Sagarum in phantasmata, mboliam: & illusionem refert, hoc fœdus etiam & um imaginarium, & impossibile iudicat, & satis uè ad suum propositum: Quia destructo funda- o, qua ex ipso sequuntur, destructa censentur: & dictus Doctor Medicus in ipso fundamento cacu- sicut etiam in quibusdam alijs principalibus pun- uius materia, habeatq; aliquos sua opinionis di- los: fusius doctrina de pacto Magorum & male- um stabilienda est, vt firmo iacto fundamento, cium firmius stet. Impugnat dictus auctor pa- hoc & fœdus pracipuè in lib. de Lamijs ca 7. . & 23. & de prastigijs Dæmonum lib. 6. ca. 27. d. cap. 23. non constare dicit de pacto, nisi ex ria stupidarum delusarumq; anicularum confes- . Et in d. c. 27. argumentis impossibilitatem pa- rguit, qua infra soluentur.

Vera & Catholica doctrina est intercedere le pactum, & de facto interuenire in ope- us Magorum & maleficorum. Probatur

 in pri-

in primis ex illo Esaiæ 28. Dixistis, percu
mus fœdus cum morte, & cum inferno fe
mus pactum. Quod ad præsentem sensum,
legarunt S. Thomas 2 2. q. 95. artic. 4. in co
pore. Alphonsus Castren. lib. 1. de iusta hæ
ticorum punitione. cap. 14. Mart. Nauar
de pœnitentia d. 1. cap. Nunquid Cain. Pa
lus Grilland. lib. 2. de Sortilegijs q. 3. &
alibi. Clarius idem probat illud Euang
Matth. 4. Iterum, inquit scriptura, assump
eum in montem excelsum valde, & osten
ei omnia regna mundi, & gloriam eorum,
dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, si cadens ad
raueris me. Tunc dicit ei Iesus. Vade Sata
Scriptum est enim, Dominum Deum tuu
adorabis, & illi soli seruies. Hic percunct
an hæc non sit species & forma pacti; H
omnia tibi dabo, si cadens adoraueris. Q
enim iurisperitorũ dubitauit pacta fieri h
modo, per si, dabo hoc, vel tantum, si hoc
ceris. L. hoc iure ff. de donationib. L. Lab
scribit, si mihi Bibliothecam. L. Iuris gen
ff. de pactis. Baldus in Tractat. de pactis à n
mero 20. Ioan. Baptista Caccialupus in Tra
de eadem materia. q. 6. & alij in ll. allegat
An non etiam formæ contractus innomin
ti sunt, secundum leges & omnes Docto
hæ? Do vt des, do vt facias, facio vt facias, f
cio vt des. ff. de præscriptis verbis: & in fac
actionib. L. Naturalis meus, Glossa & D
ibide

lem, Angelus, Sylueſter, Aurea Armilla, mnes ſumiſtæ in verb. Contractus. Quid aliud ſonant ſecundum legitimum, naſlem & verum ſenſum hæc verba. Hęc nia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me, niſi tum? dabo, ſi exercueris actum adoratiodo, ſi hoc feceris; hoc modo etiam ſemnoſtros maleficos & ſagas in primis aggreur. Si Deo & ſuis abrenunciaueris, mihiq; æſeris, liberabo te, à tali deſolatione, aut ulatione, aut paupertate, dabo diuitias, offeram voluptatem ad libitum, aut faciā oti compotem, *&c.* Vt non modo percibus ex confeſsionibus ſtupidarum anicuum, ſed etiam virorum doctorum vtriuſe ſtatus, Eccleſiaſtici & ciuilis, hominum, enum & ſenum, (quod ſane dolendū,) ò etiam conuerſorum & pœnitentiū. Dee ad probationem dictæ veritatis accedit on, 26. cauſa, queſt. 2. cap. Illud: ex Auguo in hęc verba. Omnes artes huiuſmodi, nugatoriæ, vel noxiæ ſuperſtitionis, ex adam peſtifera ſocietate hominum & Dænum, quaſi pacta infidelis, & doloſæ amiiæ conſtituta, penitus ſunt repudiandæ & giendæ Chriſtiano. Nec abhorret lex ciuilhoc pactum. C. de malef. & mathem. in l. lti: dum ait, manibus accitis, id eſt, ſecunm Gloſſam, Dijs infernalibus. Quomodo cati veniunt Dęmones, niſi ex pacto? Cer-

 tè huma-

tè humana potestas, cum sit inferioris ordi-
nis, & longè infirmioris virtutis, Dæmonem
ne minimum quidem cogere posset vt acci-
tus compareret, nisi pactum intercederet.
Sed plura pro explicatione istorum verbo-
rum adducemus DEO volente in Commen-
tario in titul. C. de malefic. & mathemat i-
d. l. Multi: quem præsenti tractatui statim
subijciemus. Comprobat etiam hoc pactum
communis Theologorum sententia. D. Cy-
prian. in libro de duplici martyrio attesta-
tur, quod qui magicis artibus vtuntur, taci-
tè CHRISTVM abnegent, dum cum Dæ-
monibus habent fœdus. Imo ipse Cypria-
nus, vt omnibus constat ex actis ipsius, chy-
rographo se obstrinxerat Dæmoni, cum ad-
huc Magus esset: Quod quidem adhuc ali-
quando pessimi Necromantici, & aliqui et-
iam malefici proprio sanguine subscribunt
& diabolo in signum fidelitatis & seruitu-
tis tradunt: S. Augustin. lib. 2. de doctrin.
Christiana a cap. 20. cuius verba relata in d.
cap. Illud: S. Thomas in 22. loc. citat. & i
quæst. 96. sæpe. S. Antonin. 2. part. titul.
12. Guilhelmus Parisiensis in tractat. de fi-
de & legib. fol. 45. colum. 2. in æditione
Parisiensi de Anno Domini 1516. Scotus
in 4. dist. 34. Gabriel. in 2. d. 8. quæst. 2. ar-
tic. 4. dub. 2. Syluest. & Angel. in verb. Su-
perstitio, & maleficium. IOANNES Gerso-
in pri-

prima parte in Triologio Astrologiæ
ologizatæ. Martinus Arles in tractat. de
erstitionibus à numero 85. Ioannes Trit-
ius de reprobis & maleficis ad quæstio-
propositas à Maximiliano Cæsare. Fran-
us Victoria, Castrensis & Iosephus Angles
citat. Ioan. à Turrecremat. in d. c. Illud:
uæst. 2. Martin. Nauar. in manuali con-
riorum cap. 11. numero 25. & alij com-
niter alibi. Consentiunt iurisperiti Paul.
lland. in d. quæst. 3. de Sortilegijs. Iodo.
Damhauderus in cap. 61. Practicæ crimi-
s. Ioannes Bodinus lib. 2. cap. 3. & 4. de
monomania Magorum, & in confutatio-
opinionis VVieri pag. 440. in æditione
liensi de Anno Domini 1581. accedit
omas Erastus Medicus in Dialogo de La-
s, qui doctissimè confutat opinionem
Vieri, ad propositum, tacito nomine. At-
hanc Catholicam sententiam determi-
it Vniuersitas Theologica Parisiensis An.
Domini 1398. 19. Septemb. damnando
ores aliquos circa materiam superstitio-
m. Hos autem articulos ponunt Ger-
in prima parte suorum operum; & Bo-
us in initio sui libri, & alij alibi.

Tertius articulus ad nostrum inten-
n talis est. Quod inire pactum cum
emonibus tacitum, vel expressum, non

sit ido-

ſit idololatria, vel ſpecies idololatriæ, erro
Et intendimus eſſe pactum implicitum i
omni obſeruatione ſuperſtitioſa, cuius eff
ctus non debet à Deo, vel natura rationabi
ter expectari, hæc in d. articulo.

Dicet aliquis. Quare ſeruant huiuſmodi p
cta & promiſſa Dæmones, cum tamen ſi
mendaces, & fallaces? Dico in primis, qu
nec ſemper ſeruant, nec ſeruare poſſunt, cu
non ſit in eorum poteſtate. Hinc Chriſto pr
mittebat matth. 4. dare omnia regna mun
& gloriam eorum, quæ tamen non erant
eius poteſtate. Vnde Remigius in illum l
cum. Miranda eſt diaboli dementia: illi pr
mittebat dare regna terrena, qui ſuis fide
bus dat regna cœleſtia, & gloriam mundi, q
eſt cœleſtis gloriæ Dominus. Et Hier. in e
dem verba, tomo 9. Arrogans & ſuperbus
iactantia loquitur. Non enim poteſt omn
dare, cum ſciamus pleroſq; ſanctos viro
Deo reges factos. Alludere ad idem Euang
lij videtur Michael Pſellus in li. de Dæmo
bus; quando dicit. Etſi Dæmonia diuiti
nobis & gloriam promittunt, nihil tamen
ſe tradere poſſunt: Quippe cum imperiu
nullum habeant, ſed viſu tantum quæda
inania ſuis cultoribus afferunt, varia proſ
& inſtabilia. Sic innumerabilibus proceſsib
conſtat, quod maleficis in principio ſubue
ſionis pecunias argenteas, ſicut etiam S. A
thon

nio Sportam argenteam ostendebat, pro-
tat, ostendat, & det. Quas cum putant se
ere, & eis volunt vti, pecuniæ resolutæ
t in stercora equorum, aut aliam vilem
eriam. Non tamen negandum, Dæmo-
n aliquando veras pecunias dare, vt sua
ncipia confortet in malo, ne si ipsum sem-
mendacem inueniant, fidem nō habeant,
enim illud cōmune pronunciatū, Men-
solito, verū non creditur vlli. Huius rei
nplum libet hic inserere de fœmina nota
uiris, Coloniæ, & in locis vicinis. Ex cuius
cessu iudiciali & criminali Auothentico
nu notarij scripto, corā iudice & scabinis,
ua puncta ad instructionē congruis locis
remus præsenti æditioni: Quare altius
sus rei repetendus est. Fuit fæmina satis
es in Pago distanti à Treuirensi Ciuitate
uo miliari, nomen Pago Rouer, & Fæmi-
Meisenbeins Anna. Hæc cum multorum
sectæ virorum & mulierū denuntiatio-
us, & alijs indicijs in vehementem venis-
maleficij suspicionem, ab incolis Pagi Ro-
apud officiatum siue præfectum loci ac-
ata tanti criminis, clam se subtraxit, & ali-
ot septimanis in locis vicinis delituit. Tan-
n à nobili & valido viro Ioanne Piesport
ficiato Abbatis monasterij S. Maximini ex-
& prope muros Treuirenses, cuius iuris-
tioni ratione domicilij subdebatur, requi-
sita &

sita & monita ad comparendum & purg
dum super iudicijs. Requisitione non
stante, criminis conscia mulier, adhuc æt
mediæ, prima habita oportunitate, naui
in flumine Mosella Coloniam se recip
Deinde temporis successu, Deo sic dispon
te, vt occulta & nefanda crimina prodan
& puniantur, dicta rea ab alijs pluribus, im
proprijs filijs & filiabus, quos etiam tanti
leris & aliorum grauissimorũ participes r
diderat, vehementius adhuc delata. Sedu
enim duos proprios filios, & duas filias: al
filius, & vna filia ante capturam matris,
magna pœnitentia cum multorum mæro
vitam laqueo finiuerunt, & corpora igne c
sumpta: Alius filius, & filia adhuc impu
res in custodia detinentur, & instruunt
Deus det ipsis bonam mentem, & cõstant
conuersionem. Cùm autem maior natu
lius, cuius infra aliquoties mentionem fac
mus, cui nomen proprium fuit Ioannes C
no, sententiam criminalem in consessu O
ciati, Prætoris & Scabinorum, coram Trib
nali acciperet, vehementer & impensè, z
salutis maternæ, vt pium filium decebat,
flammatus, rogauit iudices, vt studio cogi
rent, & industria laborarent, si qua ratione
via matrem ream comprehendere possent,
tandem in hac vita conuersa ad Deum, p
pœnitentiam, temporali ignominia, & m

ment

ntanea morte æternum & infinitum redi-
ret suppliciũ tantis criminibus debitum &
paratum, si in hac vita pœnitentia non ex-
itur. Iuuenis, honestissima, & plenissima
ericordiæ petitione, nec non etiam scele-
multitudine magnitudineque, quæ rea
er commiserat, dictus Officiatus rectè ex-
tus, Senatui Coloniensi, & bonis amicis
oniæ, qui negotium promouerent, pro-
& ad rei expeditionẽ exercitato nuncio
sit. Amplissimi & nobilissimi Senatus
idétia, & diligenti dispositione, Rea Co-
æ inquisita, & cum subinde ædes & do-
lium mutasset astutia, vt non facilè in-
retur, tandem reperta, & missa Officiato
aximini prædicto, comitantibus tribus,
quatuor fortibus & armatis custodibus,
quinta Octobris Anno Domini 1590.
ucta, & tradita in custodiam Monasterij
axim. Octaua eiusdem mensis, Officia-
e producta copia indiciorũ coram præto-
scabinis, eorum consilium & iudiciũ re-
uit: Qui iudicarunt, quod rea beneuolè
io interrogaretur, & nisi veritatem sic
etur, moderata tortura adhiberetur. Et
ctum est prius constanter negauit adhi-
tortura cõfessioni initium dedit & pau-
continuauit. Inter reliqua confessio-
uncta, confessa fuit, quod cum à pro-
marito durius tractaretur, & vnius
prolis

prolis mors subsequeretur, grauius comm
ta cogitare cepit, se à Deo derelictam esse, a
mumq; abiecit. Quas cogitationes & simi
cum mente volueret, Dæmon in forma v
nigris vestibus induti nocte prope lectum
paruit, & dixit: Si Deo, à quo deserta ess
vellet abrenunciare, sibiq; adhærere, & o
ram addicere, quod pacem se procurante
set habitura. Sic excæcata statim fidem D
moni dedit, Deo, Beatæ Virgini, quam *Lat*
malus spiritus appellabat, atq; omnibus s
ctis abrenunciauit, & dixit, Deus, ex quo
xilium ferre recusas, intermitte. Statim a
sius, qui se Fedderhanß nominabat, front
tetigit, ac si crisma eradicaret, pedes habe
asininos. Cum Dæmoni deceptionem ob
ceret, eumq; mendacẽ asseteret, pro conso
tione dedit ei duplicem ducatum, verum,
galem, & bonum, quem in marsupium re
suit, & alijs pecunijs adiunxit. Hæc muli
vigesima die mensis octobris Anno Dom
1590. viua igni tradita est, & bonum vit
nem habuit. Deinde, vt ad propositum re
tamur, secundum Scotum, & Gabrielem
cis citatis, & alios alibi, Dæmones seruant
cta & promissa, non quia veraces, sed vt
eis adhæreant, quia si nulla pacta seruare
nulli homines eis seruirent.

Annotandum etiam, quod quemadmod
secundum leges & Iurisperitos, duplex est

ctu

m; Tacitum & expreſſum. L. Labeo. L.
n quia conuentiones. ff. de pactis. Barth.
d. Iaſon & DD. ibidem: Ita etiam duplex
ercedere poteſt pactum inter hominem &
monem: Tacitum, & expreſſum. Tacitũ
quando aliquis contendit facere aliquid
cauſas, quæ nec virtute naturali, neque ex
ina aut Eccleſiaſtica inſtitutione poſſunt
d efficere, vel quando huiuſmodi cauſæ
quam neceſſariæ adiunguntur alijs, quæ
ſunt talem effectum producere, vt expli-
Nauar. in manuali Confeſſariorum ca. II.
n.25. & ſatis colligitur ex d. artic. Pariſien.
tacitum pactum ineunt quandoq; viri ex
ioſitate, quando vident ſuas vxores ſe vn-
e, vt ad curſum & congregationem no-
rnam proficiſcantur, Ipſi eodem vnguen-
ſe vngunt, & ſequuntur. Cuius rei exem-
Grillandus & alij referunt. Quia enim
em habent, quod tali vnguento vis inſit,
itè conſentiunt in opus diaboli, qui accur-
, & auxilium fert. Pactum expreſſum eſt,
ando conſenſus exprimitur per verba, nu-
, aut ſigna. Cuiuſmodi eſt illud, quod vt
rimum malefici faciunt, quando Deo
renunciant, & Dæmoni in ſeruitutem ſe
dunt. Grillandus in d. q. 3. Damhauderus,
ſtrenſis & alij duplicem etiam diſtinguunt
rtilegorum profeſsionem. Tacitam & ex-
eſſam. Tacita profeſsio eſt promiſsio quæ-

Duplex pactũ poteſt eſſe inter hominem & Dæmonem.

Sortilegorum profeſſio duplex.

dam, qnamquis facit alteri professo de ob-
uando, quæ sibi mādauerit sub promissio
quod grandia faciet, & mirabilia in vita
cognoscet futura, & multa alia his simi
dummodo fidem Catholicam abijciat, & o
nia Ecclesiastica sacramenta contēnat & re
diet, atq; adhæreat cultui & obedientiæ
magistri, & hæc professio dicitur tacita, q
non fit propriè cum Dæmone, sed cum e
ministro: nec interueniunt solemnitates e
trinsecæ, quæ interuenire solent in expre
professione. Expressa est, quæ fit cum p
prio Dæmone: & ista adhuc duplex est. V
quæ dicitur solemnis siue publica: & alt
priuata. Solemnis est illa, quæ fit cum D
mone, dum publicè residet in solio Maie
tis, more principis, quando fiunt vniu
sales congregationes certis nocturnis ho
& quatuor anni temporibus. Solent eni
vt nostri malefici & sagæ referunt, in q
tuor anni temporibus, nocte, quæ inter
dit inter diem iouis & veneris, celebrio
habere conuentus: in quibus multi con
niunt omnis sexus & conditionis homin
Priuata est, quæ fit cum ipso Dæmone pa
expresso, citra tamen solemnitates & ho
num multitudinem. Hanc solent facere
tim, quando transeunt in societatem Dæm
nis. Tunc relinquunt prius Deum, abnegā
eius nomē & baptismū, & reliqua sacrame

ta E

Ecclesiæ. Deinde adhærent Dæmoni, ei-
nque perpetuam obedientiam spontanea
untate promittunt, ita vt penitus subdi-
Diaboli efficiantur. Et sicut veri Christia-
secundum scripturam admonentur, vt
nia opera sua bona faciant, & incipiant in
mine DEI, & ad eius honorem dirigant:
hi Diaboli clientuli iubentur omnia fa-
e & incipere in nomine Dæmonis, & ad
s cultum dirigere. Nunc ponenda sunt
damenta d. Doctoris, quibus pactum
impugnat, quod fieri nequeat. Primò,
one personarum: naturarum diuersitas
n patitur, quia cum nulla communio sit
er Dæmonem & hominem, nullum po-
esse pactum, aut contractus. 2. Ratione
um: Quia quæ dari fieriue non possunt
de iure, nec naturaliter, eorum nulla est
itus obligatio. 3. Ratione conditionis
ectæ stipulationi, pactóue: Quia nec in
ulantium est potestate, nec ita in casu po-
vt natura sit possibilis. 4. Ratione for-
: quia non ea fit, quæ dat esse rei, cuius-
e omissio vitiat actum. 5. Ratione dis-
sus: Quia semper de alio & aliter sen-
Dæmon, quam homo. 6. Et postremò
n nisi imaginariũ est vniuersum negotiũ.
Præterea aniculæ, quæ plerunque lamiæ
untur, circumueniũtur dolo, fraude, astu,
orãtia ac errore: ergo non potest esse con-

tractus & pactum. Hæc argumenta ponit li
6. de præstigijs Dæmonum cap. 27. pag. 77
In lib. de Lamijs cap. 7. aliter improbat pact
Dæmon cum spriritus sit, carnem & ossa no
habet, quare extensa manu firmaq; stipulati
ne lamiam recipere non potest, vt tractatur
dicitur de professione Sagarum. Præterea d
losa hęc stipulatio, in pernitiosum finem co
ficta, contra Dei voluntatem, si tantum h
bebit momenti, vt nulla queat rescindi rati
ne, & necessario eius virtute alter alterius v
luntatem sequi, illiusq; præcepto morem g
rere compellatur: Cur pactum illud prius
baptismo, ex peculiari Dei voluntate & ma
dato, solemnibus verbis verè sancitũ, & q
dem interpositis fideiussoribus, tanquã pr
rogatiua, non præponderabit? Alia profec
contractus est firmitas inter Deum verac
& sanæ mentis homines. Quicquid ille stip
latur, & in suo verbo addicit, hoc fideliter,
indubitatè præstat, nec data manu præstigi
sa deludit, non saltat, nec conuiuatur, vel
milibus rebus ludicris, quibuscum pacis
tur, nequiter fallit, dementátue, quemadm
dum hic commentitio carnali corpore a
sius. Disparitatem hic qui negauerit, nes
quid veritatis hic sit admissurus. Hęc ibid
ille Doctor.

His argumentis facilè est respondere, si c
rè & dilucidè res intelligatur, & distingu
da

distinguantur. Pactum enim definitur es-
Duorum, vel plurium in idem placitum
consensus. L. 1. ff. de pactis, & dicitur à pa-
ione, id est, pacis actu. Pacisci enim est actus
ncordiæ: Sic potest dici pactum, quasi ad
cem habendam factum. Panormit. in ca. 1.
pactis. Vnde pacta diriguntur ad conser-
tionem pacis, concordiæ & societatis. Hinc
timè intelligitur Caietani doctrina, super
2. S. Thom. q. 95. art. 4. quod pactum ini-
m cum Dæmone dupliciter intelligitur.
no modo, pro conuentione cum Dæmone
cta; vt, faciam hoc, vt facias illud, *&c.* Alio
odo pro sociali actu cum Dæmone: Et li-
t pactum & fœdus propriè sonent conuen-
onem, tamen etiam in materia superstitio-
um, & Sortilegiorum accipiuntur & intelli-
untur secundo modo: & tunc pactum taci-
m intelligitur, sicut inuocatio tacita. De-
de pacta distinguuntur à iure & Doctori-
us, in vtilia, vel vt aliqui vocant, valida: &
utilia, siue inuailida, vel nulla. Et sic pacta
tilia ab inutilibus distinguuntur per essen-
am. Nam vtilia pacta habent esse. Inutilia
on. L. Iurisgentium. §. pactorum, & §. Si ob
aleficium. ff. de pactis. & L. pacta quæ con-
a. C. eod. tit. & in reg. Quæ contra ius, de
egul. iuris, in 6. Caccialupus in tract. de pa-
tis q. 6. Bald. in tract. de eadem materia. & in
. l. Iurisgentium. Bartol. Alberic. Iason &

Quomodo pacta distinguantur.

alij in d. §. Si ob maleficium. Ad quam ma-
teriam multas adfert allegationes Bertachi-
nus in Repertorio Iuris., in verbo pactu
verſ. Pacta inualida. Hanc diſtinctionem
perpendiſſet dictus auctor, vidiſſet argume
ta ſua, quę ponit, nihil probare. Probant eni
hoc, quod omnes concedimus, & iure tam ca
nonico, quam ciuili probatur: pacta, quæ fi
cum Dæmone, non eſſe vtilia, ſed inualid
nulla, turpia, contra legem diuinam & hu
manam, nullam inducere obligationem, re
pudianda, & reſcindenda. Quia pacta contr
bonos mores, & ob maleficia perpetranda in
ta, cum ſint turpia, contra legem Dei, ſunt in
ualida, & nulla. De talibus pactis tractan
DD. Iuris in d. §. Si ob maleficium. Quare au
ctor rectè dixit: diſparitatem qui negauer
inter pacta, quæ fiunt inter Deum & homi
nem, & inter maleficum & Amaſium, neſci
quid veritatis ſit admiſſurus. Pacta enim, qu
fiunt Deo, fiunt de rebus ad ſalutem anim
& corporis ſpectantibus, ideoq; ſunt vtili
valida, & habent eſſentiam, inducunt oblig
tionem. Quæ verò maleficus cum Amaſi
ſunt in perditionem animæ & corporis, di
uinā maieſtatem lędunt, & ſunt in fauorē ini
mici Dei & hominū. Atq; hic ſi bene aduer
tiſſet, in argumentis proprijs contrarietatē ad
mittit, cum dicat diſparitatē naturarū argu
re impoſsibilitatem contractus & pacti, & ta
me

Diſparitas eſt inter pacta hominis cū Deo, & hominis malefici cum Dæmone.

probet contractũ & pactũ inter Deum &
inem esse: & sacræ litteræ ita esse clarissi-
testantur. Quia cum Abraham, Moyse
s patribus Deus habuit pacta & fœdera
es. 9. Recordabor fœderis mei, quod pe-
vobiscũ. Et iterũ ibidem, statuam pactũ
m vobiscũ. Gen. 17. Ponam pactũ meum
& eris Pater multarũ gentium. Deut. 5.
noster pepigit nobiscũ fœdus. & 7. cap.
bi. Si ergò propterea repugnat fieri pa-
inter Dæmonem & hominem, quia
arum est diuersitas, cum homo sit cor-
us, Dæmon spiritualis: quomodo non
s repugnat fieri cum Deo, cum maior
ritas, si verum sit fundamentum, argu-
ebeat maiorem repugnantiam? Maior e-
est disparitas quantum ad compositionẽ
inis ad Deũ, quam ad spiritualem crea-
m. In Deo nulla omnino compositio ad-
enda: At in spirituali creatura licet non
mpositio physica ex materia & forma,
corpore & anima, est tamen metaphysi-
actu & potentia. Vnde liquidum est,
d homo cũ spiritu potest paciscì, & quod
l disparitas prædicta impediat. Est enim
litudo & communicatio inter spiritua-
& corporalem creaturam, quantũ ad in-
ctum & voluntatẽ, quarũ potentiarum
s cõcurrunt ad pactum, vt ex definitione
i clarum est: qua definitur esse duorũ vel

plurium, intellige, perſonarum, in idem co
ſenſus. Cōſenſus ſpectat ad voluntatem. V
luntas autem in ſpirituali creatura etiam
Membra corporea, non tam requiruntur
eſſentiam contractus & pacti, quam ad e
expreſsionem & manifeſtationem, vt no
conſenſus alijs, cum quibus volumus pac
& conſentire, innoteſcat. Quare ſicut ſpi
tualis creatura in corporibus aſſumptis no
ſcum conuerſatur, ſonum vocalem, articu
tum, & quaſi humanum format: ita etiam p
teſt conſenſum & pactum exprimere, & cu
Matth. 4. homine conuenire. Nam ſi Dæmon Chri
verbis expreſſis, vt Euangelica hiſtoria cl
verbis loquitur, pactum obtulit: quid ob
quo minus alteri idem offerre poſsit? E
tamen verum eſt, quod homo debeat diſſe
tire à Dæmone: tamen tanta eſt Dæmo
aſtutia, & hominis tum infirmitas, tum m
litia, vt liberè ei conſentiat ſæpius in mul
vt omnibus ratione vtentibus conſtat. N
etiam quicquam ad rem facit quod dicat
ſagas dolo, aſtutia & errore decipi: & ideo
eſſe pactum: ſed tantùm arguit tale pact
non eſſe ſeruandum, ſed reſcindendum: D
lo malo, ait prætor, pactum ſe non ſeruatu
Dolus autem malus fit ex calliditate & fal
cia. L. Iuris gentium conuentiones. §. Pact
rum autem ff. de pactis. & dicitur iniquu
dolo factum & fraudandi cauſa. ibidem

S

ſi fraudandi. Quod etiam dicitur non imaginarium eſſe vniuerſum negotium, a facilitate aſſeritur, eadem etiam reijci-nec ſolum conſtat propria anicularum il-rum confeſsione, ſed etiam Doctiſsimo-n in Theologia & Iure auctoritate, & in-nerabilium vtriuſq; ſexus & ſtatus homi-n teſtimonio, qui tale fœdus nō dormien-ſed vigilantes, ſolutis ſenſibus, cum Dæ-nibus inierunt in Germania, Italia, Gallia, lijs locis. Qui autem omnia imaginaria & ntaſtica opinatur, quæ Sacræ literę, graues ctores, & mille hominum expertorum te-nonia confirmant, multum phantaſia per-batus eſt. Quòd vero plurimi vtriuſque us homines confiteantur, quod in abnega-ne fidei, quando fœdus initur, Dæmon lefico aut ſagæ Chriſma è fronte eximere radicare contendat: id ſanæ intelligendū, ia Dæmon, qui vbiq; ſuum lucrum & hu-næ ſalutis interitū quærit, hic etiam Chri-nis hanc vult ſuggerere ſuperſtitionem, vt dant, aliquem effectum hanc eradicatio-m habere, & ſe minus hoc modo potentes i ad reſipiſcendum à tam infœlici ſtatu, & rumpendum fœdus iniquum, per pœni-ntiam & veram ad Deum conuerſionem. riſma, quo Chriſtiani more Catholico in ptiſmo vnguntur, in corpore & fronte am-us non hæret, ſed diu aqua idem deterſit,

nec tam chrismate vngimur, ob corporis cō-
modum, quam animæ salutem. Chrismatis
virtus animam afficit. Vnde eradicari Diabo-
li vngulis non valet. Qua de causa nec de no-
uo Sagæ chrismate iniunguntur, sicut nec ba-
ptizantur, quādo ad cor redeunt, & suo crea-
tori corde contrito & humiliato reconcilian-
tur. Character, qui secundū Conciliorum &
Theologorū Catholicam doctrinā efficit, ne
sacrum baptisma reiteretur, indelebiliter ani-
mæ inhæret, corrumpi nequit: Cum quic-
quid corrumpitur, ad corruptionem subiecti
intereat, aut à contraria qualitate expellatur.
Character autem inest animę tanquam subie-
cto, quæ corruptioni nō est obnoxia, nec etiam
characteri quicquam contrarium est, à quo
expelli queat. Nec puto quod omnes malefi-
cos aut Sagas in fronte vngulis tangat, sed tan-
tum minus instructos in fide, & superstitio-
sos, qui ea laborant persuasione, quod talis
eius tactus in fronte aliquē sortiatur effectū.

Modus cognoscendi, quousque maleficorū opera se extendant.

7. Præludium. *Vt cognoscamus, quousque maleficorum opera se extendant ex permissione diuina, necesse est intelligere, quæ operationes Dæmonis potestati subiectæ sunt.*

Cvm autem tanta eius potestas sit, vt nul-
la vis super terram comparetur ei, at-
stan-

Iob. ca. 41. impoſsibile eſt hominẽ ſcire,
poſsint Dæmones per naturæ ſuæ con-
nem facere, niſi per donum Dei iuxta
tolum dicentem 1. cor. 12. *Alia diiudicatio
um, vt S. Auguſt. docet lib. 3. de Trinit. cap. 9.*
em ex ſacris literis conſtet aliquid Dæ-
m poteſtatem excedere, id nullatenus
ndum eſt maleficos, aut magos poſſe ef-
. Ex hoc fundamento dicitur, Maleficos
gos multa poſſe ope diabolica facere,
omini imperito impoſsibilia videntur,
proportionem noſtri intellectus ſupe-
nec ſub ſenſum & phantaſmata cadant,
ous noſtra cognitio initium ſumit.

Prælud. *Firmum illud ad multas ultates tollendas in hac materia ſta-dum eſt pronunciatũ, cum* D. *Dionyſ. de nominibus, c. 4. approbatum à S. Thom. 1. par. art. 4. In Dæmonibus dona naturalia nequaquã a, ſed integra & ſplendidiſsima manſiſſe.*

Dæmones retinuerũt poſt lapſum dona naturalia.

VARE tanta eſt eorũ pura naturalis co-
gnitio, & operandi poteſtas, quanta An-
ũ. Subiecta autẽ eſt materia horum infe-
Angelis tàm bonis quàm malis, quan-
ad motum localem, idq; ex naturali re-
ordine, quia cum natura corporalis infra
ualẽ ſit, tanquã imperfectius ſub perfe-
i, nata eſt moueri in ordine ad locũ vnde
Ariſt.

Aristo. 12. Metaph. posuit cœlum mouer intelligentijs, quas nos Angelos dicimus, merumq; intelligentiarum, tanquam ex tiori è numero motuum in corporibus lestibus inuestigauit.

Quædam maleficis operibus adhibita naturaliter operantur; quædam ex pacto tantū-

9. Præludium. *In operibus malef rum quædam adhibentur, quæ natura actionem ex rei natura habent, in or ad effectus, quos producere intend exempli gratia, venena ad interficien herbæ ad sanandum, vel occidendū: Q dam verò tantum sunt signa & chara res, nihilque habent virtutis ad effe producendos, sed operatio sequitur ex p cum Dæmone, solùm consensum præb malefico, & signum adhibente.*

Delectantur enim Dæmones multu gnis, cum imitari studeant Deum, qui diantibus signis sacramentalibus, salute peratur in terris, quam ipsi, pro eorum quitia multiplici, adminiculo signor euerterè conantur. *Quod pulchrè S. Au nus lib. 21. cap. 6. de Ciuitate Dei innuit hi bis: Dæmones alliciuntur per varia genera la herbarum, lignorum, animalium, carminum, rit non vt animalia cibis, sed vt spiritus signis, in qua scilicet hæc eis exhibentur, in signum diuini ho*

psi sunt cupidi. Ex prædicta rerum, quæ in
ficijs assumuntur, diuersitate, ad caute-
hominum obseruandum, periculosius
pus maleficorum, quando veneno alijs-
ebus naturalibus vtuntur, quàm quan-
ntū signis. Quia naturalia naturali mo-
plicata, effectū sortiuntur tam in bonis,
n in malis, secundū proportionem acti-
m & passiuorum, nec valent impediri,
miraculosè, ab eo, qui dixit de discipulis:
uid mortiferum biberint, non eis nocebit. Itaq;
ruces, nec reliquię, nec sacramentalia na-
lium rerum cursum impedient, nisi ipse
er naturam, qui omnium motuum est
um efficiens, effectum causæ particularis
endat. At in alijs alia ratio est: quia spiri-
ibus armis sæpissimè Dæmonum insul-
propulsantur, & actiones impediuntur,
ffectum sortiantur.

Præludium. *Sicut inter angelos tos, sic inter Dæmones est ordo & præ-o, & id fide tenendum ex sacris literis,* *In Dæmonibus vt S. Angelis, est sub ordinatio.*

Iob. 41. Ipse est rex super omnes filios superbiæ. th. 12. & Marc. 3. In Beelzebub principe Dæ-iorum eijcit Dæmonia. Ad Ephes. 6. *Non est no-olluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed ad-us principes & potestates, aduersus mundi recto-enebrarum harum.* Hinc Christus in Euan-
gelio

gelio regnũ Sathanæ attribuit Luc. 11. M
12. Si enim Sathan Sathanam eijcit, quom
ſtabit regnum eius? Hic autem ordo, n
ræ eſt,non gratiæ. Nam naturæ dona reti
runt, gratiæ autem amiſerunt. Sicuti au
Dæmones natura ſunt ſuperiores & infe
res: ſic eorum actiones etiam ſibi inuic
ſubordinantur: qualis enim ordo inter
ſas,talis quoque inter effectus. Hinc ſupe
res Dæmones nõ omnia per ſeipſos exequ
tur, ſed inferioribus non rarò ſua com
tunt officia, & prouincias diſponunt, qu
benter ſe ſubijciunt in perniciem generis
mani, ſicque eorum ordo & concordia
ex amicitia, qualem nullam inter ſe hab
ſed ex nequitia, qua homines communi
dio odio proſequuntur, & Dei regnum
pugnare moliuntur,procedunt. Talis au
ordo inter Dæmones poſt vniuerſale iud
ceſſabit, quia tunc finis ipſius nullus erit
eſt hominum tentatio, & ad malum in
ctio. Quod confirmant verba illa Glo
cor.15. ſuper verba Apoſt. *Cum euacuauerit*
nem principatũ, &c. Quamdiu, inquit, durat mu
Angeli Angelis, homines hominibus & Dæmones
monibus præſunt. Videntur aliqua obſtare h
ordini, quæ mouet Guilhel. Pariſien. 2.
principali par. 2.c. 14. & 15. de vniuerſo.
pax non eſt, ibi non eſt concordia, iuxta il
ſapientis. Inter ſuperbos ſemper iurgia ſ
Sp

ritus auté illi maligni sunt superbissimi.
n etiã diuinæ maiestati renuerint subesse.
n autem vnus superbus iugũ alterius abij-
, quomodo superbissimi spiritus patiun-
sibi aliquẽ præsidere? aut inuiti faciunt:
voluntarij. Si inuiti, igitur semper sunt
elles pro viribus, presertim cum ex super-
æquè appetant principatũ ac dominatio-
sicut superior. Aut eũ iam deiecissent mil-
s à suo principatu, si viribus præualerent:
necesse est, quod ipse omnibus sic preua-
quod singulos & omnes potẽtia superet:
ex eadẽ causa omnes simul contra ipsum
eantur ad rebellionẽ. A ratione autẽ alie-
st, ꝙ ipse superior potẽtia & virib⁹, tot, &
multa milia fortissimorũ spirituũ supe-
quum in rebus eiusdẽ speciei nõ inuenia-
vnũ indiuiduum, ꝙ naturali perfectione
otentia vincat omnia alia simul coniun-
Sic vnus homo naturali virtute & forti-
ine non potest multos superare, nec vnus
us fortior est alijs multis simul aggrega-
i quis dicat: Vnus rex in regno omnibus
erat. Respõdetur hoc nõ prouenire ex na-
, aut naturali regis potentia, eo quod rex
d ex volũtate & obedientia subditorũ, vt
tat experientia, quando obediẽtia dissol-
r, rebellio sequitur, & rex nõ magis ex vi-
naturalib⁹, quã homo priuatus valet, imò
rarò minus est exercitatus ad pugnandũ,
quam

quam gregarius miles ſit. Si voluntarij pr
cipi ſubijciuntur : quomodo ergo iug
ſuaue potentiſsimi creatoris ferre recuſa
runt,cuius potentiæ etiam omnes ſimul r
ſtere non potuiſſent?nec hoc ipſis erat ign
ex viribus naturæ. Amplius,ſi ſæuiſsimi T
ranni ſui principis imperio voluntarij ſ
ſunt : quomodo non ſemper inter eos i
odium, cùm ſuperbia eorum aſcendat ſ
per, vnde continua rebellio ſequitur? Ad
rum clariorem reſolutionem conſidera
eſt, ordinē in angelis eſſe naturalem, & à
cum naturæ inditum. Qui enim magis a
dunt ad perfectionem primi & ſummi p
cipij, alij ſunt potentiores & ſuperiores i
turalibus. Sic Doctores tradunt primú
dum inter omnes ſpiritus tenuiſſe Luci
Deinde,vt ſupra inſinuatum, concordia
monum eſt ex cōmuni nequitia, qua ho
nes perſequuntur. Eſt enim proprium
piorum, vt eis ſe adiungant & ſubijcia
propriam nequitiam exequendam, quo
tentiores eſſe viribus cognoſcunt. Sic
hæretici non raro inter ſe ſint diſcordes
men omnes conueniunt ad impugnatio
Eccleſiæ Catholicæ. Sicut autem ordo in
monibus eſt naturalis,ſic prælatio etiam,
naturæ ordinē comitatur, eſt naturalis.
re argumentum ſumptum ex humanis,
valet ad propoſitum : Quia homines na

pares in naturalibus, & secundum natu-
nullus inter eos ordo est. Quod autem
æmonibus inferiores superioribus sub-
ur, non est ad eorum scilicet superiorum
ım, sed magis ad malum. Quia cum ma-
ere maximè ad miseriam pertineat, præ-
n malis est esse miserum. Atq; hic etiam
ıdum ex Magistro Sententiarum in 2. d.
od secundum modum & gradum scien-
aioris, sunt etiam gradus in præsidentia.
am enim vni prouinciæ, Alij vni homi-
qui etiam vni alicui vitio præsunt. Sic
fer superbiæ, Mammon auaritiæ, Asmo-
luxuriæ, Sathan iræ & discordiæ, Beelze-
gulæ, Leuiathan inuidiæ, Beelphegor
iæ præest, & quisque horum præsidentiũ
mè ad illud peccatum inducere nititur,
ræsidet, & à quo nominatur. Quando
n dicitur, quod vnus alicui vitio præsit,
st putandum, vt ait Glossa super Iosue
æ est sumpta ex sermone Origenis, in illa
: Omnes bellando cepit: quod vnus
cationis spiritus seducat eum, qui in Bri-
a fornicatur, & eum qui in India seu a-
cis: neque vnum duntaxat esse spiri-
ræ, qui in diuersis locis diuersos exagi-
mines; sed potius fornicationis esse spi-
vnum superiorem, atque innumeros,
in hoc vitio pareant. Similiter iracun-
incipem vnum esse, innumerosque sub

Quomodo diuersi dæmones diuersis vitijs præsint

D eo,

eo, qui homines diuersos ad huiusmodi
catum solicitent, & sic de cæteris vitijs: D
uersis Dæmonum studijs doctissimè Ca
nus in collationib. patrum coll. 7. Ab
Sereni c. 32. Tot autem esse, ait, imundo
ritus, quot in hominibus studia non d
cóprobantur. Nam nonnullos eorum, q
etiam faunos vulgus appellat, ita seducto
& ioculatores esse manifestũ est, vt certè
que loca seu vias iugiter obsidentes: nec
quã tormentis eorũ, quos prætereuntes
tuerint decipere, delectentur, sed de risu
tumodo & illusione cótenti, fatigare po
eos studeãt, quã nocere. Quosdã verò so
modo in nociuis incubationib⁹ hominũ
noctare: alios ita esse furori ac truculenti
ditos, vt non sint contenti illorũ tantum
corpora, quos suppleuerũt, atroci dilacer
ne vexare, sed etiã irruere super eminus t
Matth.8. euntes, quales illi in Euangelio describu
ob quorũ metum per viam illam transire
nullus audebat. Alios reperimus nõ solũ
dere mẽdacijs, sed etiã blasphemias hom
inspirare. Cuius rei etiã nos testes sumus
audiuimus Dæmonẽ confitentẽ, per Ar
& Eunomiũ, se impietatẽ sacrilegi dog
edidisse. Quod etiã in 3. Regum lib. vnu
eisdem ipsis manifesté legimus prædican
2.Paral. Egrediar, inquit, & ero spirit⁹ mendax i
cap.18. omniũ prophetarũ eius. Esse autẽ alia d

genera, id eſt mutorũ & ſurdorũ, Euan-
teſtantur. Incentores etiã libidinũ atque
riæ quoſdã ſpriritus propheta comemo- *Oſeæ. 4.*
Spiritus fornicationis decepit eos. No-
nos quoq;, diurnos ac meridianos dęmo-
imiliter ſcripturarũ auctoritas docet. De
rum diuerſitate longum eſt, ſi volumus
ia ſcripturarum volumina perſcrutantes
atim percurrere. Qui per Prophetam *Eſaiæ. 34.*
centari, qui piloſi, qui ſerenæ, qui la.
qui vlulæ, qui ſtrutiones, qui ericij de-
tur: Qui aſpis, qui Baſiliſcus in Pſalmo,
Leo, qui Draco, quiúe Scorpius in Euan-
nuncupetur, Qui princeps mundi hu-
qui rectores tenebrarum harum, qui
ualia nequitiæ ab Apoſtolo nominen-
Quæ vocabula non caſu, aut fortuito in-
llis debemus accipere, ſed ſignificatione
m ferarum, quæ apud nos vel minus
æ, vel magis pernicioſæ ſunt, illorum
s ferocitateſque diſtingui. His ad eru-
nem & delectationem lectoris lubet an-
e, quæ ad idem propoſitum faciunt, &
adit Guielhelmus Pariſienſis Doctor
ſsimus in 2. parte de Vniuerſo. Dico,
iuxta veriſimilitudinem, non iuxta
udinem, quod ſicut omnipotens boni-
reatoris permittit, hominum Princi-
pios, diuerſos ordines in principatibus
ionibus collocare, qui & malos ſolent

 exaltare,

exaltare, ac bonos deijcere, imò indign
mos & pessimos in dignitatibus potestatib
questatuere: Ita permisit & principi m
gnorum spirituum iuxta suæ peruersit
malignitatẽ alios de malignis spiritibus s
limare, varijsq; operibus malis præficere, a
ab eisdem officijs remouere. Quod Deus p
mittit propter innumeras vtilitates, quas
de elicit. Cuius signum est, quod in collat
nibus patrum narratur. Apparuit qui
cuidam sancto viro princeps malignorũ
rituum in solio sedens regali, & ante e
horribilium multitudo spirituum, qui
singulis venientes regionibus interrogab
tur, quid perpetrassent: & quos modic
mali iudicauit egisse, flagellari præcepit, q
rum cum vnus retulisset se quendam san
heremitam per quadraginta annos tentass
in ipsa nocte in fornicationis facinus deie
se, cum ingenti gaudio & festiuitate ab
receptus est, ita quod eum iuxta se collo
rit; & proprij capitis coronam deponens,
monis illius capiti imposuerit. Etenim s
ab initio ambitiosissimè affectauit assimi
altissimo, ita nunc vsq; regnum suum t
brosum ac sceleratum contendit inanissi
impietate, conformare regno ac militiæ c
toris deputando angelos tenebrarum di
sis iniquitatis obsequijs, secundum quod
geli sancti deputata habent ministeria pi

Collat. 8. cap. 16.

tis

ic & Ecclesiam malignantium suam, assi-
re conatur Ecclesiæ sanctorum, quate-
icut Deus & saluator in Ecclesia sua con-
it veros Apostolos, veros Prophetas, san-
martyres, fidelissimos confessores, virgi-
mundissimas: Sic & ipse habere satagit
doprophetas, falsos Apostolos, martyres
s, fictos confessores, ac virgines fatuas.
nuerò qui ab exordio fuit signaculum
itudinis, plenus sapientia & perfectus
re, factus est simia ridiculosæ ac defor-
mitationis: sic & totum regnum ipsius
anitate, ambitione & iniquitatum con-
versum est velut in simiam quandam
esiæ electorum, quæ vere est regnũ Dei.
Guilhelmus. De præsidibus spirituum
orum, eorum nominibus, natura, nume-
ubiectorum, formis apparendi plurima
osa & minus vtilia tradit quidam libel-
nscriptus, liber officiorũ spirituum, vel
rincipibus & regibus Dæmonum, & à
dam Pseudomonarchia Dæmonum: In
libello multi principes & pręsides nume-
ur, ex quibus quidam 50. aut 60. aut plu-
s legionibus præsident, & dominantur.
o aut cõtinet 6666. Curiosum est his re-
multum adhærere, periculosum & su-
titiosum eisdem fidem tribuere, cum ne-
scire possit citra diuinam reuelationem,
non didicerit à Dæmone, à quo cognos-

cere non licet. Hoc loco considerandum e
quod cùm dęmones ordinatam & disciplin
tam nequitiam habeant, vt ex dictis const
prout Casian. in collat. 7. cap. 18. loquitu
instituunt talem ordinem & disciplinam i
ter suos subditos maleficos & sagas. Sic Bo
nus lib. 2. c. 4. rectè attestatur teneri quem
maleficum suorum malefactorum ration
exponere, aut cædi, nisi fecerit, grauissim
Hoc mihi, ait, Bodinus Castelli Rußi præ
ctus, Biturigũ nomine delegatus apud Bl
senses, affirmauit. Magam se iudice cremat
fuisse, quam filia accusauerat, quod ipsam
conuentus deduxisset, & diabolo instituen
obtulisset: hæc inter alia scelera, istud con
sa est, se saltasse in hirci ambitum, & tand
singulas rationes rerũ à postremi cætus te
pore gestarũ reddidisse, & qua in re puluer
occupassent: hic à se infantẽ enectum aieb
alter ęquum, ille arborem. Vna autẽ nihil
eo tempore fecisse cõperta est: hæc frequen
ictus accepit baculo ad plantam pedum, &
alijs omnibus derisa est. Hæc Bodinus. Et
comperimus etiam multis confeßionib
quod sagæ, quando alijs nocere nequeunt,
bi ipsis damna inferunt. Certissimum eti
est, si quis nequissimam disciplinam in cu
non seruet, vt nomen IESVS casu nomin
aut Deum, aut crucem faciat, cæditur, & a
disparentibus domum ire cogitur. Ho
exp

tam confessa est Meissenbeins Anna de
r, de qua supra: quæ cum fortuitò
n semel in cursu & conuentu nominas-
acta fuit pedibus ire domum, cum dela-
fuisset à diabolo in forma hirci. Qua de
quod disciplinam transgressa fuisset,
inando Deum, verberata est ab alia N.
ioris ordinis: quæ ante hanc etiam flam-
onsumpta est. Idem contigit cuidam
æ ex pago S. Matthiæ, quæ Anno Domi-
8. 10 Nouemb, incinerata est, & detenta
todia monasterij S. Mathiæ prope ciui-
Treuirens. Hæc cum in primis ad con-
m delata fuisset, à superioribus & prin-
ioribus tractatum extitit, & propositum
rditione fructuum nascentium & simul
um, & quæcunque persona consensum
ebat, bibebat. Cùm autem ordo bibendi
sensum dandi ad ipsam deuenisset, apud
xit. Ah IESV, perdemus frumenta & vinũ,
ratione ergò pauperes meos pueros sustẽ-
statim prolato nomine Iesu, euanescen-
mine, in densissimis tenebris sola in lo-
ansit. Manè circa horã quartam superior,
itantib' duabus alijs aduenit, & grauiter
n percussit, eò q nomẽ Dei nominasset,
nuentũ dissipasset. Quo facto auolarũt.
a autẽ pedib' domũ rediit. Multa in hu-
ei confirmationẽ cõfessus est Ioan. Cuno
s dictę Annæ de Rouer, iuuenis naturali-

bus dotibus ornatus, decem & octo annis n
tus, qui iam Treuiris, & Mussiponti in Lot
ringia litteris operam impendit, & eos pr
gressus fecit, vt iam Poësi & literis humani
ribus studeret: Hic iuuenis nono suæ æta
Anno à matre propria seductus fuit, denu
ciatus tanti criminis à propria sorore, & a
fratre adhuc superstite in custodia. Cum d
tineretur, & iudicia proponerentur sine to
tura actuali veritatem confessus est, & sac
mentis Ecclesiasticis præmunitus, sacrisq
exhortationibus instructus, maxima pœ
tentia ductus, scelera sua detestatus est, & p
nam temporalẽ pro peccatis maluit pati, q
præsentem cum periculo animæ ducere
tam, & sic Anno Domini Millesimo qu
gentesimo, nonagesimo, altera visitatio
Mariæ, vitam fœliciter, licet in pœna, finiu
Imò cum Officiatus & omnes misericor
ducerentur, eo quod magnam contrition
in eo aduerterẽt, sicq; vellet & offerret ei p
nam gladij recusauit, & voluit comburi c
alia saga, quæ simul supplicio afficiebatur:
quod talis pœna suis sceleribus digna esset,
sic prius strangulatus, flam̃is in cineres re
ctus est. Confessionem huius adolescentis
tius in primis, vt debuit, iudicialiter No
rius excepit, deinde ipsemet iuuenis prop
manibus per puncta descripsit germanicè
ditis & permistis verbis latinis & tradidit.

prop

ria eius ſcriptura ſunt, quæ præſentibus
imus. Occaſio caſus eius hæc fuit. Cum
amore carnali incenderetur erga filiam
ndam illius pagi, oblata oportunitate cō-
cium cum ea habuit. Deinde Dæmon in
na illius puellæ apparuit, quem perſonam
tam exiſtimauit, & ei in auri ſpecie qua-
decim coronatos dedit, quam pecuniam
em conuerſam in putredinem reperit, vt
formalibus verbis vtar. Quamprimum
m matri ſignificauit, & conqueſtus eſt
ſu. Mater verò, quæ iam Dæmoni ſe ſub-
rat, maleficij & rei geſtæ conſcia, eum cō-
a eſt dicendo, fili, conſolare, res ad bo-
ſtatum dirigetur. Sub principium no-
Mater filium ſcopis inſidentem camino
xit, ante ianuam hircum repererunt, cui
derunt in nomine diaboli, & delati ſunt
cum planum & latum, dictum Hetzen-
rheydt/ qui diſtat à Rouer forte miliari, v-
requentiſsimi ſunt conuentus Malefico-
, præſertim celebriores, & quaſi prouin-
s. Cum verò ad dictum locū veniſſent,
er diabolum iuuenis ſeductorem aduo-
t, eiq; dixit. Hic eſt filius meus Ioannes
o, vti promiſi. Tunc matre impia verba
dicente, abrenunciauit Deo & omnibus
tis. Expedita abrenunciatione hilares ex-
unt, & quaſi nuptias cum eo celebrarūt,
c tamen Dæmon in alia forma apparuit,

quam primo tempore ſeductionis. Poſt
Dæmonē ſuccubam habuit, qui & ei vngue
tum dedit ad exercenda veneficia. Cuius v
guenti virtutem probauit in matris porcell
quem vnxit in collo, & mortuus eſt. Dæmo
ſuus Roſam ſe nominauit, atq; adoleſcente
capribarbam. Confeſſus quoq; eſt Matre
propriam & alias duas ſagas in conuentu
congregatione, coram Dæmone præſident
& toto cætu in Hetzenroderheydt iactabunda
prædicaſſe, & hoc maleficiū expoſuiſſe, quo
patrem ſuum, id eſt, maritum dictæ annæ, v
neficijs interemiſſent. Conſentit mater in ſ
confeſsione, ſicut etiam in precedenti punc
de ſeductione. Singulis quatuor anni te
poribus ad congregationem & curſum ve
re debent: Aut ſi quis in perſona realiter i
peditus comparere nequit, Diabolum ſuu
ſubſtituere debet, præbendo ei conſenſum i
omne malum, quod in congregatione tract
tur & concluditur, ibiq; ſe gloriatum de qu
buſdā horribilibus carnalibus vitijs, quę
non eſt opus enarrare, teſtatus eſt. Cætus ſi
totus conuentus in tres gradus ſiue ordin
diſtinctus eſt. In maiores, mediocres, & min
res. Ipſe conſiſtebat inter mediocres. Semp
quando conueniunt, habent propoſitum
tractatum de inſtructione alicuius rei.
curſu quoque ſunt fiſtulatores, cui exerci
ipſe aliquando vacauerat, & lucratus erat
bo

pecunia tres aut quatuor batzios. Si
autem nō eſſet ſoluendo: in pœnam, in-
ſtum actum, qui ſaluo honore nomina-
n poteſt, ſubire tenetur. Sacramentum
ariſtiæ ter aut ſæpius vix ſumere potuit,
ando confiteri hoc voluit. Dæmon ſuus
o inhibebat, atque etiam ipſum percu-
t ſi quid boni faceret. Tandem in con-
u & curſu habent cenſorem morum,
latinè legis mandatorem vocāt. Hic le-
iubet, quo pacto quis ſe gerere debeat
Dæmonem, & quod ſingulis quatuor
temporibus præcipuè cum cæteris con-
endum in loco deſtinato, & conſenſus
us ad omnia maleficia. Hæc ex adoleſ-
s confeſsione. Alia adhuc commodis lo-
ſerentur. Ex his clariſsimum eſt, quo or-
& malitia Dæmon regnum ſuum ſtabi-
& multos mortales, Deo iuſtè permitten-
iſerè in laqueū ducat. Ex hoc ordine de-
tur, quomodo Magus quandoq; Dæmo-
poſsit cogere. Si enim pactum vel fœ-
habeat cum ſuperiore & potentiori, ad
rium eius inferior morem geret, non
m æqualis, qui voluntariè concurret
coactus videatur ſuis incantationibus
niurationem Magi. De hac re legendus
ciſcus Victroia in relectione de arte Ma-
à numero. 25.

II. Præ-

II. Præludium. *Licet apud antiqu res Doctores res dubia fuerit, an angeli Dæmones sint corporei, nec ne : tamẽ nu temerariũ videtur asserere esse corporeos*

PRima pars certa est ex August. lib. 21. c. 10. de Ciuitate Dei, qui fatetur multos d ctos in ea fuisse opinione, quod sint c porei, & præterea addit. Si quisquam nu habere corpora Dæmones asseuerat, non de hac re aut laborandum operosa inq sitione, aut contentiosa disputatione cert dum. Aliquando iuxta Apulei & Platonic rum sententiam subtilia corpora habere detur opinari. Accedunt Origen. lib. 2. Pe archon. cap. 6. Lactant. Firmianus lib. 2. di narum institut. cap. 15. & alij alibi. Secun pars confirmatur : scriptura huic parti ma mè fauet. Ephes. 4. Non est nobis collucta aduersus carnem & sanguinem, id est adu sus res corporeas. psal. 103. angeli vocan spiritus. Qui facit angelos suos spiritus : L 24. Spiritus carnem & ossa non habet, si me videtis habere. Et Marci 5. Legitur in v homine legio fuisse Dæmonum. Quomo in vno corpore humano tot corpora lat potuissent : His accedunt Symbolum Ny num, quod Deum creatorem visibiliu inuisibilium pronunciat : Concilium L ranense sub Innocentio tertio, cuius ve

hab

-ntur in cap. Firmiter credimus, de ſum-
Trinitate. Creator omnium viſibilium
uiſibilium: Spiritualium & corporaliũ:
ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio
poris vtramq; de nihilo condidit creatu-
, ſpiritualem & corporalem: angelicam
licet & mundanam: ac deinde huma-
, quaſi communem ex ſpiritu & corpore
ſtitutam. Communis Doctorum ſenten-
ia etiam conſentit. D. Dioniſ. de diuinis
inib. cap. 4. Damaſc. lib. 2. de fide. cap. 3.
gor. Nazian. lib. 2. ſuæ Theologiæ in fine.
hryſoſt. hom. 22. ſuper Geneſ. S. Thom.
. q. 50. art. 1. & 2. S. Bonauent. in 2. d. 8.
Gabriel. Scot. Richard. Dioniſ. Carthuſ.
munis in 2. d. 8. Alexand. Halen. 2. par. q.
nemb. 1. & hæc eſt communiſsima ſenten-
cui contradicere non caret temeritate.
tot. etiam 6. metaphyſ. t. 2. & in lib. 2. de
ma. & in 12. metaphyſ. & alibi tradit, in-
gentias re & ratione à materia eſſe ſepara-
& in hac re nulla apud Philoſophos eſt
rouerſia.

Præludium. *Dæmones poſſunt aſ-
re corpora, & in ipſis apparere homi-
s.*

Dæmones aſſumere corpora & in ijs apparere poſſunt.

TET ex octauo præludio: Naturalia
anſerunt integra in Dæmonibus, ſicut
bonis

bonis Angelis. Sed boni poſſunt aſſu corpora: ergò & mali, licet ad diuerſos e ctus. De bonis clarum eſt.

Gen. 18. Abrahæ apparuerunt tres viri, id eſt, geli in conualle Mambre. Tob. 5. Tobias inuenit i nem ſplendidum cinctum, & ignorans quod ang Dei eſſet, ſalutauit eum, & 9. cap. vocauit Tobias *gelum, quem hominem exiſtimabat. Geneſ. 19. V runt duo angeli Sodomam, quibus Lot dicebat. mini declinate in domum pueri veſtri, & lauate pe veſtros, &c.* Quod etiam Dæmones corp aſſumant, conſtat. *Geneſ. 3. apparuit in forma pentis, & Matth. 4. Chriſto corporaliter apparu Cor. 11. Angelus Sathanæ transfigurat ſe in ange lucis.* Idem patet ex vitis ſanctorũ, *vt Athan in vita S. Anthonij ait. Nam & beſtiarũ & ſerpen formas induentes, omnia, vbi vir ſanctus agebat, tinus impleuêre phantaſiis leonum, taurorum, l rum, aſpidum, ſerpentum, ſcorpionum, nec non pa rum, atq; vrſorum, & hæc ſingula ſecundum ſ frendebant naturam.* S. Martino apparebat forma viri, purpura & diademate ornati *teſtatur Sulpitius in vita ipſius*, S. Hilarioni in f ma pueri, *vt refert Hieronymus in vita eiuſdem.*

Etſi angeli boni humanam, eamq; viril induant ſpeciem, quando hominibus ap rent: tamen maligni ſpiritus varias pro ne tiorum, quæ in hominũ perniciẽ moliunt varietate formàs aſſumunt: Nunc virile nunc muliebrẽ, nunc quadrupedum, nu

repti

ilium : vt exemplis iam poſitis ſatis clarũ
Id tamẽ obſeruatum à quibuſdam, quod
appareãt Dæmones vnquam effigiẽ oui-
induiſſe. Cum Chriſto domino placuerit
aſtorẽ, & familiam ſuam oues nominare.
in Euangelio oues ſtatuit à dextris, hædos *Matth.25.*
em à ſiniſtris. Oues enim ſunt animalia
ctifera, manſueta, humilima & patientiſsi-
, quæ ꝓprietates cõueniunt ouibus Chri-
E contra verò Dæmon plerunq; apparet
orma hirci, vt relatione pręſertim eorum,
maleficam ſectã ſequuntur, cognoſcimus.
cus enim eſt animal mẽto & cornibus ter-
le, truculentũ capite, & ſuo tempore ſatis
idũ, quibus proprietatibus mores Dęmo-
n, & maleficorum deſignantur. Hanc ſi-
itudinẽ ouium & diſsimilitudinẽ hædo-
latius oſtendit Dominicus Sotus in 4.
ent. d. 47. q. 2. art. 5. Sed nec in ſpecie co-
bę legitur malus ſpiritꝰ apparuiſſe, qḋ di-
æ ꝓuidentiæ congruit: cùm in tali forma
itus ſanctꝰ apparuerit. Columba enim eſt
munda, candida & pulchra, quare in tali
na, ſpiritus ſancti operationes deſignãtur.
us autẽ ſpiritus cũ ſit deformis & ferox,
a delectatur forma. Sic S. Machario in
ie nigri mauri, alteri in corui, alij in nigri
s figura obuiam factus eſt : multis ſagis
ecie nigri hirci apparet, præſertim quan-
defert eas ad congregationem. Tradunt
quo-

quoq; Doctores, quod Dæmones nonn
quam se presentent in corporibus mortuo
sed non bonorum, in quibus spiritus san
sibi præparauit habitaculũ. Quoniam D
in cuius manibus corpora sanctorum su
id Dæmonibus non permittit. Dubium
esse potest, vtrum Angelus Sathanæ tra
gurans se in speciem siue formam Christi,
que peccato posit adorari? *Tractant Alex.*
len. 3. par. q. 30. memb. 3. ar. 1. S. Bonauent. in. 3.
d. 9. q. 6 Gabriel super canonem missæ, Lect. 50. in
ra R. Bartholomæus à Medina in 3. par. S. Thom. q
ar. 3. Iosephus Angles in floribus Theologicarum q
stion. in 2. sent. par. 1. d. 8. difficul. 14. Dicendu
Qui existimat vel aduertit esse dæmoné
forma Christi, & adorat, committit cri
idololatriæ, quia sciens & prudens ad
Dæmonem, & ipsi tribuit cultum diuin
quod est pesimũ scelus idololatriæ. Si aut
quis sit dubius, sitné verus Christus, vel D
mon, qui apparet, & adorat, mortaliter p
cat, quia exponit se probabili peccandi p
culo: quod qui amat, peribit in illo. susp
dendus ergo in tali casu actus, vel ador
facienda sub cõditione. Si tu es demon, no
adoro: & à Deo cognitio precibus pete
pro veritate. Sic S. Petrus cum videret C
stum, ignorans eum esse, dicebat. Matth. 1
tu es Christus, iube me ad te venire super aqua
quis verò ita esset ignorans & simplex, vt
ui

biliter ignoraret eſſe Dæmonem, talem
ſari adorando iudicat Medina,& tantùm
rialiter committere idololatriam. Alij
ſentiunt ignorantiam nõ excuſare, quia
c peccatum caueremus, præmonuit ipſe
ſtus Matth. 24. *Multi venient in nomine meo*
es, quia ego ſum, & ſeducent multos. & Pau-
pſe Sathanas transfigurat ſe in Angelum lucis.
de talis habet orationis remedium, & ſi
à Deo, non deſeretur, quia promiſit, di-
Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit
Quare in tali caſu, qui adorat, & priùs
rat, non adhibet debitam diligentiam
itandum ignorantiã requiſitam. Dein-
m huiuſmodi apparitiones ſint multũ
loſæ, non facile ſunt admittendæ, ſed
ndi ſpiritus, an ex Deo ſint. Exempla
nfirmationem huius rei non deſunt: In
s Beatiſsima Virgo cùm ab angelo ſalu-
r turbata in ſermone, antequam con-
m præberet cogitabat qualis eſſet iſta ſa
o. & *1. Reg. 3.* Samuel, ſecundò, tertiò &
ò vocẽ Domini vocantis audiuit, tunc
m reſpondit: *Loquere Domine, quia audit*
uus. Sic & S. Lucianus presbyter reuela-
m ſibi factam per Gamalielem Pauli diſ-
um, non ſtatim acceptauit nec credidit,
bius preſtitit, donec pręmiſſa oratione
ertiò ſibi manifeſtaretur. Non ergo in
ilè credendũ: nam locum habet illud:

Qui facilè credit, facilè decipitur, & leuis est c
Habuerunt ergò sancti Patres semper su
ctas huiusmodi visiones. S. Martinus,
diabolus sub forma Christi ornamenti
reis prȩfulgidi appareret respondit, Chri
nunquam vsum aureis ornamentis & se
eum adorare. Alius quidam Pater, cùm se
mon in forma Christi offerret, clausis oc
dixit, se nolle Christum videre in hac vit
in cœlis. Alius sub simili specie apparent
iecit: *Vide ad quem mittaris: neque enim is sum*
Christum videre merear. Gerson in tractatu de sp
bus discernendis admonet cum Petro dicendum
à me Domine, quia homo peccator sum. Quand
tem Deus per visiones vult aliquid reue
talia dat signa & documenta, quibus cog
ci potest veram esse reuelationem: vt pa
reuelatione facta Beatissimæ Virgini, & v
ne pastoribus, in natiuitate Saluatoris, &
Mariæ Magdalenæ apud monumentũ m
festata, &c. Item in exemplo de Samuele
to. Cùm autem in huiusmodi visionib
apparitionibus multi sæpè decipiantur,
bandæ sunt secundum sacras literas, do
nam sanctorum, & experientiam homin
cretorum. Quare ex hac parte sæpissime
minæ decipiuntur à diabolo: cum enim
curiosæ, & mollioris cõplexionis, facilè
piunt impressiones à spiritibus, & mul
delectantur suam sanctitatem hinc meti

Visiones periculosæ: ideoq́; probandæ, & quid ijs occurrentib⁹ faciẽdum.

urpiter sæpè in laqueos persecutoris in- t. Statim vt insolita & ignota visio ap- muniendum est cor signo sanctissimæ & mens erigenda in Deum, cum inuo- e salutaris nominis Iesu, quod dæmo- terribile, fidelibus autem fortissimum n est contra aëreas potestates. *Regulas dis- huiusmodi visiones, & spiritus qui legere vo- deat Cersonem in dicto tractatu, & Bartho- Medinam lo. cit. & eundem in 1. 2. S. Thom. tic. vltimo prope finem.* Qæret hic quis- x qua materia tam breui tempore cor- sumunt, & quomodo ad nutum eua- t? Communis opinio Doctorum do- d corpora assumant aërea. S. Thom. 1. *ar. 2. ad. 3. S. Bona. in 2. d. 8. ar. 2. q. 2.* Nam in sua raritate manens, nec colorem ram habeat, condensatus tamen & & colorari potest, vt patet in nubi- liquãdo etiam figuræ & visiones pug- n in aëre conspiciuntur. Aërea etiam citò disparent, propter raritatem, si virtus agentis & dispergentis fortis dæmonibus. Huiusmodi tamen cor- monibus assumpta, nec habent verã t organizationẽ, vt physici loquun- pletam, sed solum effigiem, quæ po- ficialis, quam naturalis est. Ex hoc ento verum apparet, quod malefici ntur, esse facilè, cognoscere Diabo- lum è

Materia corporũ à Dæmonib. assumptorum.

vnde Diabolus in assumpto corpore cognoscatur.

lum è manibus vel pedibus. Item no
difficilè, diſcernere ex membris & co
conſtitutione, quando cõſortes crimin
in perſona, vel repreſentatione, in cu
tractatibus.

Atq; vt id quod certiſsimum eſt, lati
clarem, ſicut iuxta prouerbium, leon
vnguiculis iudicamus: ita Dæmonem q
do in humana ſpecie apparet, ex pedibus
feriori parte diſcernere licet à verò ho
Alexan. ab Alexand. li. 4. genialium di
c. 19. pulchrã refert hiſtoriã ad hoc prop
Sed ne cui, inquit, hæc vana, vel ficta ſer
bus videantur, auctor eſt Thomas mon
homo minime malus, cuius ego fidem p
tatemq́ue pluribus in rebus expertus
qui ſeriò mihi retulit, quod cum in mo
rio & ſacris ædibus, quæ in lucanis mo
ſunt, cum pluribus iurgatus foret, & p
modica conuicia & rixas, animo pert
inde ſe proriperet, cum per nemora
lus intenderet; ſpeciem hominis, vu
tro, nigra barba, promiſsis tunicis, vul
ctuq; deformi & ſęuo obuiam habuiſſ
cum appellaret, quid ille ſolus per deu
bundus incederet, dixit equum, quo
batur, amiſiſſe, atq; in proximos cam
euaſiſſe credere: Cumq́ue per ſinus in
quum vna quæſitum pergerent, ad p
tem, in cuius aluo gurgites magni, &

es redundabant, deueniſſe. Et cum mo-
us, vt aquam traijceret, calceos ſibi exi-
appararet, illum magnopere coëgiſſe, &
é peruiciſſe, vt ſuper ſpatulas ſuas aſcen-
, potiusq; à ſe, qui corpore maior erat,
retur. Qui acquieſcens, cum ſuper illius
las, vt ſuccollaretur monachus, aſcende-
leq; iam aquam ingredi appararet, dum
exquirit illius pedes non humana, ſed
& deformi ſpecie conſpexit. Quo ani-
erſo, horribili terrore percitus, Deũ vt
æſtò adeſſet, acclamauit. Mox Dæmo-
& diram illam ſpeciem, diuino audito
, ſtridore querulo, & vi maxima, quan-
i poteſt, ita è conſpectu abijſſe dicit, vt
inentem quercum ingenti impetu colli-
ac perfractis ramis funditus euerterit.
ex Alexandro. Meiſſenbeins Anna dixit
Amaſium, qui ſe Federhanß nomina-
ininos pedes habuiſſe. Pari modo quæ-
detenta in cuſtodia Monaſterij S. Mat-
ex pago eidem proximo confeſſa eſt,
non ſemper in propria perſona valent
ngregationem, ſed ſi venire non poſsint,
conſenſum, & tunc Amaſius eas repræ-
. Ex hac autem differentia hoc cognoſ-
um. Cùm alium vel aliam repræſentat,
eriori parte ſimilis eſt homini, quem ex
nſu eiuſdem repreſentat, in inferiori
parte pedes habet bouinos, equinos,

aut alterius bestiæ. Hæc malefica An. Do
1589. 14. Iulij incinerata est. Atq; vt nemo
tet hęc esse à veritate aliena, quæ pluribꝰ c
fessionibus cõfirmantur, consideret dæm
Esaiæ. 34. non sine causa nominari à propheta Esa.
Onocentaurum, lamiam, & simili modo
Glossa, Beda, Dionis. Carthus. & alij ad
positum exponunt: Quod Onocentaur
animal monstruosum, superius habens
giem hominis, inferius autem similitudi
asini. Et similiter lamia animal monst
sum, habens in parte superiori speciẽ m
ris, in parte autẽ inferiori pedes equinos.
etiam ita callidus mille artifex est, quod
mam inferiorem cautius abscondat, nisi
bene aduertat, aut eiusdem artis sit pe
Aliquãdo satis longô tempore potest cõ
sari ita quod verus homo putetur. Lepi
ad hoc propositum historiam refert Lud
cus Cęlius Rhodiginus lectionum antiq
lib. 16. cap. 5. ratione illius Adagij. Serpe
foues, & te serpens. Quod prouerbiũ eti
stris maleficis & sagis accomodari posset.
inquit, Menippus Lycius, annos natus q
que & viginti, ingenio haud inscito, co
itẽ multa exercitatione valido, ita vt fo
athletæ, liberalisq; speciem pręseferret. H
peregrinæ mulierculæ pleriq; amoribus
titum putabant. Ea verò, vt tum videb
speciosa quidẽ erat, & permollicula, ne
di

tijs vbertim fulta. Cæterum ea omnia o-
ationem modò exhibebant, veri suberat
l. In eius verò familiaritatẽ ad hunc mo-
n insinuasse ferebatur. Pergebat quãdoq;
ippus Corintho Cenchreas solus. Ecce
ntasma quoddã illi occurrit, q se in mu-
s speciem conformauerat. Atq; ex manu
æhendens Menippũ, iampridẽ, inquit, se
s amore teneri implicitã. Esse verò se ge-
Phœnissam, & in suburbano iuxta Co-
hũ habitare, idq; etiam digito monstrans,
luc veniret, hortari cępit. Quod si inquit,
is, intentam musicis inuenies me, & vinũ
s, quale non sæpè alias, nec te riualis vlla
cabit suspicio: Pulchra siquidẽ pulchro
ẽta viuã, & moriar. His blanditijs adole-
s delinitus, etiamsi philosophiæ haud ex-
, amoribus tamen obniti, obluctarique
valens, vesperi ad mulierem pergit, ac
uenter deinceps, perinde ac ad suas deli-
nec dum enim, cuiusmodi phantasma
callebat. Id cum esset intuitus vir quidã,
se interpretor, Magus, aut Philosophus,
m creditũ est, & sum̃æ grauitatis, ac pru-
iæ, primò statuarij instar Menippum in-
tans, hominem expendebat, cõtemplaba-
;. Vbi verò rimatus abunde est visus: O
nose, inquit, & à formosis expetite mu-
bus. ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις. Ser-
em confoues, & is te. Cum in eis mira-

bundam animaduerteret Menippum : h
proinde,inquit, dixi : quoniam mulier est
bi , quæ vxor non est. Sed rogo te,ecquid
ab illa amari putas?Per Iouem,inquit,Men
pus,& quidem eximiè. An igitur , inquit
eam in matrimonium asciſces? Equidem,
ſpondit, Quid enim iucundius, quam am
tem ducere? Quando inquit,ille futuras c
naris nuptias ? Citò ait , vel fortaſſe cras.
cum vir ille inaudiſſet, obſeruans conu
tempus,cum iam vocati præſtò forent,vb
luc & ipſe perrexit. Vbi nam, inquit mu
eſt , cuius cauſa conuiuium celebraturi c
uenistis?Tunc Menippus,propè adeſt,inq
Tunc is, argentum hoc & aurum , cætera
domus huius ornamenta , tua ne an muli
ſunt ? Mulieris, inquit , ac ſemilaceram &
larem omninò veſtem oſtendens. Tales r
inquit,cultus ſunt.At ille ad eos,qui aden
conuerſus : Tantali , inquit , *hortos vid
qui,ſicuti ab Homero proditum eſt, ſpec
quidem præferunt aliquam , cum tamen
hil ſint. Eiuſmodi verò ornatum hunc
nem concipiatis licet.Neq; enim materia,
videtis , vlla eſt , ſed ſimulachrum modò
ac imago. Quod vt verum ſciatis , Bella
ſponſa vna eſt ex Empuſis , quas lamia
Mormalycias pleriq; exiſtimant. Hæc di
auctor. Fuit enim bella ſponſa Dæmon
forma humana, quod magus alijs ocula
pro

ſpexit, & ſic bene lamia appellata, iuxta
æ cap.34. citatum.

Dicet iterum aliquis: Quomodo ergo
mones loquuntur & conuerſantur cum
ninibus, ſi nō ſunt vera corpora? Reſpon-
ur, ſi propriè loquamur, non loquuntur,
a vera locutio eſt operatio corporis actu
m habentis, & animati anima rationali.
e autem corpus non eſt, quod à ſpiritibus
mitur. Formant autem impropriè locu-
iem, quatenus producunt ſonum in aëre
nanis vocibus ſimilem, non ſecus atque ſi
s ſummo artificio in tuba ſonum inſtar
is humanæ redderet.

De locutione cũ Dæmonum hominibus maleficis.

Quando in antecedentibus dicitur non
vera corpora, in quib9 ſpiritus apparent,
ano modo intelligendum eſt, ne in errorẽ
um incidamus, qui dixerũt angelos nun-
m aſſumere corpora, vt refert S. Thomas
part. q. 51. art. 2. ſed omnia, quæ in ſcri-
ris diuinis leguntur de apparationibus, in
one imaginaria contigiſſe, vel in præſti-
. Sed hoc repugnat intentioni ſcripturæ,
d enim quod imaginaria viſione videtur,
n ſola imaginatione videntis. Vnde non
etur indifferentur ab omnibus, ſicut An-
apparentes Abrahæ, viſi ſunt ab eo, & to-
amilia, & à Loth, & ciuibus Sodomorum.
iliter Angelus, qui apparuit Tobiæ, ab
nibus videbatur. Et malus ſpiritus primis

 parenti-

parentibus apparuit in vera forma serpen
& non in imaginatione, aut præstigijs, vt D
ctores attestantur. Et CHRISTO Domi
Matth. 4. in Euangelio in forma humana reali, vt e
denter colligitur ex textu & Doctoribus i
dem. Quando ergò dubium incidit, an s
vera corpora, quæ à spiritibus assumuntur,
in eis appareant, id sub distinctione inte
gendum est. Non sunt vera corpora qu
tum ad veritatem corporis, quod denota
vt humani, vel animalis: sed sunt vera & r
lia quantum ad materiam, ex qua forma
tur, veram enim & solidam habent corpor
tatem. Et licet nō sint talia corpora in præ
camento substantiæ, quatenus sic efforma
& quasi artificialia, sunt tamen verè aërea.
autē vera essent corpora humana, aut best
lia: vera esset caro, vera ossa membris & ner
distincta & coniuncta, quæ nec ita statim
rent, nec subito euanescerent, quemadmo
nostra corpora post mortē permanent. C
pora autem spirituum ad eorum volunta
in preiacentem, vt DD. loquuntur, resolu
tur materiam. Si quis autem obijciat, qu
legatur in narrationibus patrū, Dæmoné
scessisse relicto intolerabili fætore: id qu
etiam refertur nonnunquā factum, qua
exorcizādo eijcitur ab homine obsesso: fœ
ris autem emissio verum corpus signific
videtur. Respondetur ad hoc, dæmoné hu
m

odi fœtorem in ſuo diſceſſu producere in
e, rebus oportunis & tali effectui neceſſa-
s. Quod ſi quis iterum obijciat: ſi verum
corpus à Dæmone aſſumptum, quomo-
non ſemper ab omnibus videtur? Ali-
ãdo in loco torturæ Dæmō videtur à ma-
ico, aut ſaga, ita vt ei ſignum det, ne con-
atur: Aut etiam in itinere concomitatur,
lij aſsiſtentes non vident. Reſpondetur,
iuſmodi apparitiones dupliciter fieri poſ-
t: aut ſolum in imaginatione & viſione,
n prophetis conſtat, quibus ſolis viſio fie-
. Daniel. 10. Vidi aut ego ſolus viſione
in corpore aſſumpto. Quod ſi ſpiritus
corpore aſſumpto appareat, eſt in eius po-
tate, vt ab vno, vel pluribus longè vel
pè videatur. Quia eandem poteſtatem,
am animæ beatorum ſuper corpora pro-
a glorificata habebunt, habent & angeli
li in corpora ab eis aſſumpta. Anima au-
n beata talem poteſtatem habet in corpus
um, vt appareat vni vel pluribus, & non ab
s videatur, vt patet exemplo Chriſti, Acto-
m 9. quando Saulo apparebat in via, quem
lus videbat. Viri autem, qui comitaban-
, ſtabant ſtupefacti audientes quidem vo-
m, neminem autem videntes. Sic reſpon-
Ioſephus Angles in florib. Theol. qq. in 2,
t. part. 1. q. vnica de Dęmonibus. Quomodo
gelus vni appareat & non alteri: audiatur
ab vno

ab vno, non ab alio licet aſtante, Reſpond
Albert. in lib. de quatuor coæuis, & ſuper ſe
tentia lib. Quod vnus percipit voces ang
apparentis, non alius, ideo eſt, quia locutio i
la extat mirabilis. Quemadmodum enim n
profertur per materialia organa ſecundu
naturam: ita nec circulariter immutat m
dium, ſicut vox naturalis. Huius etiam cau
eſt, quia locutio angeli fit conuerſione & o
dine ad eum, cui loquitur, idcirco non ſon
niſi apud illum. Idem de apparitionibus e
dicendum. Richard. in 2. d. 8. magis Philoſ
phicam reddit rationem. Diabolus poteſt f
cere, vt res quæ præſens eſt, lateat viſum, op
rando extra corpus noſtrum. Quia vt aſſer
Damaſcenus lib. 2. viſus videt ſecundum l
neas rectas, quæ à viſibili procedentes, tend
in conum, atq; conſtituunt angelum in lo
iudicij virtutis viſiuæ. Propter quod ide
viſibile non videtur per eaſdem lineas à du
bus hominibus iuxta ſe poſitis, nec à duob
oculis eiuſdem hominis. Diabolus autem p
teſt aliquam in medio facere diſpoſitione
quæ lateat viſum, impedientemq; tranſitu
linearum à viſibilibus diffuſarum. Cumq
talem facit diſpoſitionem oppoſitam lin
venientibus ad oculum alium, videbit ide
homo oculo vno, quod videre non pote
oculo alio. Simili modo poterit facere, qu
id quod videtur, ab homine vno, non vid

ab alio homine atteſtante, & item quod
orum viſibilium iuxta ſe poſitorum ho-
videat vnum, non aliud. Si quis obijciat,
od ſecundum Philoſophũ ſenſus proprio-
m ſemper eſt, & quod potentia circa pro-
ium obiectum non erret, & quod ſenſibile
oprium eſt per ſe notum, ergò viſus nõ de-
itur circa ſuum obiectum. Reſpondetur:
c verum eſt per ſe, niſi fiat aliqua corruptio
ca organum: aut ponatur impedimentum
medio, aut ex parte obiecti, vt contingit in
æſtigijs, Dæmonum illuſionibus & appa-
ionibus.

VNC PAVLO LATIVS ALI-QVA MONENDA, QVAE IN dubium venire poſſunt circa apparitiones in hac materia.

Primum dubium. *An animæ de-
unctorum appareant etiam, & immiſ-
ant ſe operibus magorum aut Malefi-
rum.*

DIFFICVLTATEM facere videtur, quia
Phytoniſſa animam Samuelis reuoca-
it. 1 Regum cap. 27, Ante reſolutionem prę-
ognoſcendum eſt, quod frequenter Dæmo-
es ſimulant ſe eſſe animas mortuorum, ad
onfirmandum errorem gentilium, qui cre-
ebant, quod hominum animæ, qui mortui
int, Dęmones fiant, vt meminerunt S. Chry-
ſoſto.

ſoſtô. homil. 29. in Matth. S. Auguſti. lib. 1
de Ciuitate Dei cap. 11. S. Thom. 1. part. q. 11
art. 4. ad 2. Et Iamblichus in lib. de miſterij
commemorat opinionem Porphyrij, dicen
tis omnia vaticinia nobis infundi à malis dæ
monibus, quorum natura ſit ſubdola omni
formisque atque verſatilis, qui Deos & ſubli
mes Dæmones & animas defunctorum ſi
mulent, vt hac fallacia nobis occurrentes pr
ſagia præbeant. Fuerunt & alij illius erroris
quòd crederent ſe artibus magicis & diabo
licis poſſe animas ab inferis, aut alias reuoca
re, vt ſe præberent oculis humanis videndas
loquerentur, aut futura prædicerent. Cu
ius rei meminerunt Lactant. lib. 7. diuina
rum inſtitut. cap. 13. Tertullian. in lib. de
anima, & alij. Hinc apud Plutarchum in vi
ta Cimonis, Magus conſulitur pro reuoca
tione animæ defunctæ.

Ferunt, inquit, fæminam quandam By
ſantiam Cleonicen nomine, clariſsimo gene
re ortam, à Pauſania in libidinem accerſitam,
parentes vero vi pauoreq; conſternatos, pudi
cam ſibi virginem proſtituiſſe. Hanc Pauſa
niæ domum nocte obſcura ingreſſam, ſump
to ab his, qui thalami foribus præerant, lu
mine, ſilentio ad cubile accedentem incaute
ceſpitaſſe euerſamque lucernam cum ſtrepi
tu ſopitum iam Pauſaniam excitaſſe. Is ho
ſtilibus ſe inſidijs circonuentum arbitratus
ſtricto

to gladio inſcius in virginem ruens, eam
fodit. Cleonices deinde manes omnem
aniæ quietem adimere atque turbare,
que vmbra frequenter ſibi per ſomnium
iratè dictitare Heroicum illud. Is iuris
œna vocat, mortalibus horror. His ita
s cum indignitate ſceleris, tum virginis
te concitati in Pauſaniam ſocij illum,
citante Cimone, Byſantij obſidentem
mox vrbe deijciunt. Is tunc inde defu-
s virginis manibus admodum vexatus
eraclean ad Necromanticum ſe oracu-
contulit: vbi reuocata Cleonices anima,
lex infeſtæ virginis iram lenire niteba-
Quæ in conſpectum adueniens, confe-
inquit, his malum liberatum fore, cum
partana vrbe conſtiterit. Ea ſermonis
biguitate viſa eſt hominis mortem prædi-
. Multi profecto hanc rerum ſcripto-
iſtoriam tradidere. Sic Plutarchus, pro
lutione huius dubij ſit his præmiſsis.

Prima Concluſio. *Sine dubio ani-
beatorum non ſe immiſcent operibus*
orum aut Maleficorum.

VIA cum ſint in manu Dei, iuxta illud
Sapient.c.3. Iuſtorũ animæ in manu Dei
nec tanget illos tormentũ malitiæ: ad in-
uocatio-

uocationem & incantationem magorum maleficorum non egrediuntur, nec in mo subsunt imperio Dæmonum, quo opera Magi vtuntur in suis operibus. E diuntur tamen animæ beatæ aliquando rè ex propria volũtate, & particulari per sione diuina, ob causas salutem huma promouentes. Exempla refert S. Gregor. 4. Dialogorum. Prædictam Conclusio docet S. Chrysost. loco citato.

Secunda Conclusio. *Anim purgatorio commorantes etiam non e diuntur, vt se immisceant operibus m rum & Maleficorum,*

QVIA non est in eorum potestate egr cum diuina voluntate & potestate dem in pœnam suorum peccatorum d neantur: Et cum sint in charitate, suam luntatem diuino beneplacito conform nec tam peruersis operibus, quæ etiam in detestatæ sunt, desiderant interesse. Si ta quandoque animæ purgatorij permittu exire, ex speciali Dei dispensatione, id fi ad petendum viuorum suffragia, aut ad curandum aliquod humanum bonum.

Tertia Conclusio. *Animæ d natæ, & in inferno existentes, neq; se mi*

ere operibus magorum & maleficorum nt, neque hominibus prodesse, aut ob-

ALES enim animę perpetuo carceri sunt mancipatæ, neq; vlla arte magica euoca- lunt, vt patet ex illo Euangelij de diuite one, qui nō est permissus redire ad mor- vt fratres proprios salutis admoneret, locum illum tormentorum venirent: to magis potestas denegatur redeundi lera & deceptionem hominum? Hæc lusio est S. Chrys. & S. Thomæ loco ci- Francis. Victorię in relect. de arte magi- m. 17. Iosephi Angles in Florib. in 2. in eadem materia art. 2. difficul. 6. Ex di- icitur, quod si quando legantur, aut re- ur fuisse apparitiones mortuorum, aut int: aut si veræ sint, fiant à Dęmonibus, requenter simulant se animas mortuo- ad confirmandum errorem gentilium, oc credebant, vt DD. citati attestantur. d illud de Samuele respondet S. Thom. q. 83. art. 8. ad 2. & 2. 2. q. 95. art. 4. ad a sententiam August. lib. 2. ad Simpli- m q. 3. quod non est absurdum crede- qua dispensatione permissum fuisse, vt ominante arte magica, vel potentia, sed satione occulta, quæ Pythonissam & atebat, se ostenderet spiritus iusti aspe- *Luc. 16.*

ctibus regis, diuina eum sententia percu-
rus: vel non spiritus Samuelis à requie su-
citatus est, sed aliquod phantasma, & ill-
imaginaria Diaboli machinationibus f-
quam scriptura Samuelem vocat, sicut so-
imagines rerum suarum nominibus app-
ri. August. lib. de cura pro mortuis agend-
15. & in lib. 8. qq. ad Dulcitiũ vtrunq; qu-
sensum lectioni conformẽ probat, sicut
ad Simplician. At in lib. qq. veteris & no-
stamenti q. 27. videtur sensum cap. Nec
rum 26. q. 5. apprehendere. Tertullian in
de anima, & Cyril. de adorat. spirituũ. G-
helm. Parisien. in 1. part. 2. principalis de
uerso cap. 80. in fine. & Turrecr. in d. c.
mirum. putant fuisse phantasma, secun-
posteriorem sensum. Sotus li. 8. de iusti-
iure q. 3. art. 2. Alphons. Castrens. li. 1. de
hæret. punitione cap. 14. & alij alibi vtru-
sensum etiam amplectuntur cum S. Tho
August. locis cit. Hoc tamen annotau-
cum Alphonso, quod si quis eum sensum
plecti velit, ita vt intelligatur anima Sa-
lis ex Dei permissione reuocata, cauere d-
ne credat, aut suspicetur animã illam pr-
corpori, aut alteri restitutam, vt iam in-
mauerit, sicur antea, ita vt verus homo f-
cõpositus ex sua materia & forma infor-
te. Talem enim coniunctionẽ non potest
mon efficere ex viribus suis etiam Deo
mi-

ente. Fuit ergo talis forma non vnita per rmationē, sed solum aſsiſtens, vt motrix s. Niſi velimus dicere, talem animæ cum ore vnionem factam ab eo, qui quatri num Lazarum reſuſcitauit à mortuis.

DVBIVM SECVNDVM.

Quid iudicandum de apparitionibus urnis, tumultibus aut ſpectris mole- ibus certas ædes, aut loca? An huiuſ- vexationes referendæ in Dæmones, magos & maleficos?

VANTVM ad talium rerum veritatem quod aliquando contingant, nemo ſa- entis dubitare poteſt, niſi velit ſenſus & iſsimorum virorum auctoritatem con- ere, vt ex ſequentibus clarum euadet.

Prima Concluſio. *Certiſsimum eſt, ſmodi illuſiones, & nocturnas in domi- exationes non fieri à bonis ſpiritibus, os angelos vocamus.*

VONIAM hi ſunt deputati in hominū alutem & cuſtodiam, & non ad illuſio- deceptionem: & indignum eſt beatis bus, tam vilibus & nugatorijs operibus .

ecunda Concl. *Ab animabus pur-*

gatorij & damnatis non fiunt huiusm delusiones, & vexationes.

Qvia, vt ex dictis manifestum est, possunt exire, nisi ex speciali Dei missione & ad aliquem finem bonum.

Tertia Conclusio. *Huiusmodi siones & nocturni tumultus quandoq; sunt fieri magorum, aut Maleficor opera.*

Probatvr ex illa regula Theologor Quæcunque possunt Dæmones, pos etiam magi & malefici eorum opera. At mones posse huiusmodi tumultus exci nemo dubitat, & infrà latiùs patebit. idem facit quod refertur in collationibu trum, collat. 8. ca. 18. ex mente duorum losophorum, qui magicis artibus inert fortitudinem & sæuam nequitiam Dæm frequenter experti erant. Hi despicient Anthonium, velut Christianum homine imperitum sine literis, volentes eum de cum amplius non possent, magicis artib circunuentione Dæmonum perturbare ritus ei nequissimos immiserũt ad impu tionem. Cumque illo nunc quidem i mente pectori suo, frontiq; signaculum cis: nunc verò ad orationem simplicite cubante, ne approximare quidem diri

Dæ

nones eidem prorsus auderent: atque ad qui eos direxerant, absque vllo reuertetur effectu; & alios in nequitia vehementes, rursus immitterent: itidemq́; ipsis inm suas expendentibus vires atq; inanirdeuntibus: potentiores nihilominus ersus militem Christi victorem iterum nati, nihil penitus præualerent: eò prount tales tantæq́; eorum insidiæ tota arigica quæsitæ, vt per hæc euidentissimè probarent, magnam professioni Christiam inesse virtutem. Vnde non est dubium, quandoq́; ope magorum posse fieri rbationes & tumultus nocturnos, quã Deo disponente non amplius possunt hoibus nocere.

Quarta Conclusio. *Talia spectra, iones, tumultus & perturbationes nona vt plurimum fiunt à Dæmonibus.* Conclusio constabit ex dicendis.

Quinta Conclusio. *Hæc spectra, illnes, & nocturni tumultus in certis usdam locis cõtingunt, & non in alijs, ta plerunque loca & non personas sentur.*

HANC Conclusionẽ tradit Didacus Couarru. clarissimus Iurisconsultus lib. 4.

 variarum

variarum resolutionũ cap. 6. Probatur Co
clu. D. Gregor. li. 3. Dialogorũ cap. 4. refe
quod cum Datius Mediolanen. Episcop
causa fidei exactus ad Cõstantinopolitan
vrbem pergeret, Corinthum deuenit. Q
dum largam domum ad hospitandum qu
reret, & vix inueniret, aspexit eminus dom
congruentis magnitudinis, eamq; sibi præp
rari ad habitandum iussit. Et cum incolæ l
ci dicerent, eum in ea habitare non posse, q
iam multis annis eam Diabolus inhabitar
& ideo eam vacuam remansisse: Episcop
Datius respondit. Ideò hospitari in dom
eadem debemus: si hanc spiritus malignus i
uasit, & ab ea hominũ habitationem repu
Eam sibi parari præcepit, securusque antiq
hostis certamina toleraturus intrauit. I
que intempestæ noctis silentio, viro D
quiescente, hostis immensis vocibus, magn
que clamoribus cepit imitari rugitus le
num, balatus pecorum, sibilos serpentu
porcorum stridores. Tunc Datius bestiaru
vocibus excitatus contra hostẽ magnis ce
vocibus clamare, dicens: Bene tibi contin
miser. Tu ille es, qui dixisti. Ponam sed
meam ad Aquilonem: & ero similis alti
mo. Ecce per superbiam tuam porcis, & so
cibus similis factus es, & qui imitari De
indigne voluisti: Ecce vt dignus es, besti
imitaris. Ad quam eius vocem deiectione
su

n malignus ſpiritus erubuit, & eandem
num ad exhibenda monſtra, quæ con-
erat, vlterius non intrauit. Et poſtmo-
domus fidelium habitaculum facta eſt,
dum eam vnus veraciter fidelis ingreſ-
ſt, ab ea protinus mendax ſpiritus atque
delis abſceſsit. Haud diſsimile exem-
n narrat Alexander, ab Alexandro Iuriſ-
ſultus Neapolitanus libr. quintò Genia-
n dierum capit. 23. Nota & vulgata res
it, ædes quaſdam Romæ, quas ego inco-
euidentiſsimis oſtentis ita infames, vt ne-
illas incolere auſus fuerit, quin aſsiduis
orarum illuſionibus, & tetris imagini-
noctibus fere ſingulis inquietentur, in
bus præter nocturnos tumultus, quos
io ferè noctis ſilentio audiebamus, &
endos fremitus cum eiulatu, ſtridulo-
vocis ſono, quibus lachrymari, & tre-
e videbatur, ſpeciem hominis ſquali-
acie, vultu minaci, nigro corpore, &
ctu formidabili, nomen ſuum exprimen-
, & opem implorantem cernebamus.
ne quis hoc fabuloſum, aut commen-
m putet, auctor eſt NICOLAVS Tu-
vir multæ & expertæ fidei, qui cum
xplorandæ gratia cum nonnullis doctis
enibus, prima facie ad nos aduentaſ-
, cupido inceſsit animo, hæc quæ à me
mebantur, verò teſtimonio experiri,

& an vera essent, intueri. Et ne quid inexp tum relinquerent, noctem peruigilem eg mecum, vt rem notam exploratamq; hab rent, neq; eos opinio fefellit. Nam cum censis luminibus peruigiles starent, ha procul hæc species dira, terribilique facie vultu tetro repræsentata est, quam ipsi multuari, & diris nos vocibus agitare vi bant. Cumque omnia clamore & tumul streperent, post multa oculorũ ludibria tum formidinis pauorisq; intulit, vt ter & trepidi vix mente incolumi satis constar & cum totæ ędes gemitu funesto miscerét singulisq; cubiculis pestis illa importuna seruaretur, dum propius accederemus, ill retrocedere, & querula voce lumen effug cernebamus. Demum cum multũ diuq; multuata fuisset, haud multò post, vbi mu noctis processit, visio illa omnis dilapsa Sed præ cœteris, quæ ibi expertus sum, n omittam miraculum ingens, quod mihi nè vigilanti maiore aliquantò trepidatio haud multò post obuenit. Nam cum tene obortis, cubiculi fores obserassem firma iaceremque in lectulo nulla adhuc qu composita, lumine accenso, horribilem ill speciem foris iam tumultuari, & cubiculi res manibus pulsare sentiebam. Nec mu post simulachrum illud, opertis addictis foribus, per cõmissuras & rimas in cubic

se

tromisit : quod sub lectulo meo iacens, Marcus alumnus & cliens meus, vtpote è conspectu cubabat, tetra & dira facie teret, pauore subito cõsternatus, luctu & itu omnia opplebat, ipsamque intromis- nõ sine formidine clamabat: Id quod mi- m clausum cubiculi ostium aspicere, vix ibile videretur : interim dirum illud si- achrum, quod sub lectulo iacebat meo, um & brachium portendere, lumenque d iuxtà erat, extinguere vidimus: Quo ncto, libellus & quicquid rerum erat, ula voce misere, ac omnia euertere non tit. Mox cum ad tumultum exciti socij, contulissent, lumenq; intromissuri ob- rentur vestibulo, interim ipsam, opertũ culi ostium manu aperire & foras effuge- dimus. Erat enim ipsius species, vt planè eximus, simulachro hominis nigerrimo absimilis. Illud vtiq; mirum fuerit, di- mq; memoratu, figuram illam, dum no- um sic luctaretur, cum fores cubiculi re- set, ab his, qui lumen intromisêre, mini- onspectam : sed cum primum cubiculi s exiuit, elapsam ex oculis, ilico discessis- in auras euanuisse. Plinius l. 7. Epist. Epi- a ad Suram, recenset Athenis domũ fuisse iosam, pestilentem tamen, & infamem, d nocte sonus ferri, strepidus vinculorũ gius primò, deinde proximè reddeban-

tur, mox apparebat idolon, ſenex facie
ſqualore confectus, prolixa barba, horr
capillo, qui cruribus compedes, manibus
tenas gerebat, quatiebatq;. Deinde ob ter
rem ſpectri illius domus ab hominibus r
cta fuit. Proſcripta tamen extitit publicè
quis emere, aut conducere vellet, Atheno
rus philoſophus quidem, cui vitia domus
perta erant, eam conduxit. Cumq; noctis
lentio animo ad ſcribendum intento ima
nem illam vidiſſet, minimè territus fuit, i
eam vocauit, & ſecutus eſt, donec in are
domus dilapſa comitē deſeruit. Philoſoph
ſignū loco poſuit, & poſtero die magiſtrat
adijt, defoſſoque eius mandato loco, inue
ſunt oſſa implicita & inſerta catenis, quæ c
pus æuo terraq; putrefactū nuda & exeſa r
querat vinculis, quibꝰ oſsibus collectis & p
blicè ſepultis, domus poſtea ritè conditis
nibus, ſpectris & terroribꝰ liberata extitit.
etiam hiſtorijs proditū eſt Tameſam Locr
ſium Italiæ vrbem à genio quodam miri
perturbatam, ita vt ciues, quo eam peſtem
fugerent, ſæpè patriam relinquere cogita
rint, donec reſponſo Apollinis accepto, pl
re Dæmonem iuſsi ſunt vnius virginis ob
tione, quam in templo genio illi dicato
uouebant. Tandem Euthymi cuiuſdam f
titudine & magnanimitate genius deuic
vrbē reliquit. Hinc natū prouerbium vt d
re

, Cauendũ ne Temesius genius immine.
Meminêre huius rei AElianus li. 8. de va-
istoria, & strabo lib. 6. & alij, quos refert
arr. loco citat. Simile adfert D. August.
22. de Ciuitate Dei cap. 8. de quo infra,
& ipse noui domum Confluentiæ, in cu-
superiori parte spiritus modicas motio-
xercet, non secus ac si frumenta mensu-
,ea modio imponeret, & effunderet, vt
decem annos ipse audiui. Tanta autem
motio, vt circa medium primæ in nocte
nno excitarer, & nescirem quid rei esset,
iam diem aduentasse existimabam, &
ines tumultum mensurando frumenta
are. Vigilans verò & illusioni atten-
,primam horam audiebam, nec tum ces-
spiritus, & sic cepi rem habere suspe-
,Manè familiam domus interrogaui: di-
nt spectrum consueuisse sic facere, nihil
n plus mali machinari. Imò frumenta &
ia in suo loco semper manere. Sed & aliã
,vbi nocte solet dormientes quãdoq; in-
tare, & si quasi insequi velint spectrũ, re-
edit, vt de suo etiã refert supra. Alex. &
mẽ adferatur, fugit. Occasione spectró-
ud Iurisperitos difficultas mouetur, An
t conductorib⁹ à cõductis ædib⁹ migra-
x eo ꝙ huiusmodi spectris & tumultibus
ietẽtur, ita vt nõ teneãtur soluere merce-
eo tẽpore, quo domũ inhabitarunt. Et
conclu-

concludunt licitum eſſe, & pro hac parte mel atq; iterum iudicatum fuiſſe in Re prætorio Granatenſi, Didacus Couarr. lo citato atteſtatur.

Sexta Concluſio. *Quare huiuſm perturbationes fiant in his locis, & non illis, ratio certa non ſemper reddi poteſt.*

COvarr. loco citato. Quia cum D mones nihil operari poſsint ſine perm ſione particulari Dei, cuius iudicia occu ſunt multa, iniuſta nulla, vt dicit S. Augu lib. 18. de Ciuit. Aliquando huiuſmodi D mones mittuntur in pœnam peccatoru aliquando ad exercitium; Aliquando ob c ſam aliquam occultam, quam nimis an inquirere non debemus.

Septima Concl. *Aliquando hui modi ſpiritus & ſpectra tantum illuſion & ioculationes exercent ſine vllo dam aut ſaltem magno.*

COnclvsio probatur ex collati ſeptima cap. 32. vbi diuerſa ſtudia D monum explicantur, & dicuntur nonn ioculatores, qui certa quæq; loca iugiter ſident, neque tormentis eorum, quos pr reuntes potuerint decipere, delectentur: de riſu tantummodo & illuſione conte

ſati

gare eos potius ſtudeant, quam eis nocere
ilhel. Pariſienſis in 2. par. 2. partis princi-
s de vniuerſo, cap. 8. teſtatur ſe vidiſſe io-
atorem, cum quo ludebat quidam ex hu-
modi ſpiritibus. Permittebat enim eum
are lectum, non patiebatur eum quieſce-
ut dormire: aut enim tumultu, quem
dibus ad parietes alliſis, aut vaſorum col-
one inuicem concitabat, quietem huiuſ-
di, aut ſomnium impediebat: aut rapto
pertorio, & in linteis ipſum in lecto vexa-
aut extracta vehementer culcitra de lecto
n detrudebat: & in mediam domum pro-
ebat, læſionem verò nullam aliam ei infe-
at. Præterea dicit ad ſe adductam mulie-
, quam ſpiritus paruis lapidibus petierat,
ones modicas ei inferendo. His addi po-
quod Michaël Pſellus in lib. de Dæmoni-
reſert, proprium eſſe Dæmonum ſubter-
eorum lapides in occurrentes iacere, ſed
bus irritis.

Octaua Concluſio. *Quidam ſunt*
itus, qui maiorem moleſtiam Deo per-
tente hominibus inferunt, grauiter
ndoq; lædunt lapides proÿciendo, aut
utiendo, aut aliqua frangendo.

CONSTAT Matth. 8. In regione Geraſe-
norum occurrerunt Chriſto Domino
duo

duo habentes Dæmonia, de monumentis eundes, sæui nimis, ita vt nemo posset tra re per viam. Sic spiritus malignus cōcutit quatuor angulos domus Iob. Et in collat cta multa ad idem probandū adferuntur. Abdias Babiloniæ Episcopus lib. 3. histo Apostolicæ scribit in Nicæa ciuitate, sept Dæmonia inter sepulchra delituisse, quæ p tereuntes lapidibus impeterent & interfi rent, quæ eo adueniens D. Andreas à pop rogatus. Præcepit in loca arida & infruct sa abire, neue vlli nocerent.

TERTIVM DVBIVM.

Quomodo Dæmones, cum nec man nec apta instrumenta habeant, ianua periant, claustra reserent, lapides proijci & corpora moueant?

CERTVM est ex sacris litteris, histori experientia, talia fieri: sed nunc est dendum de modo. Tractant hoc Theolog Thomas quodlibeto 6. art. 2. Ioan. Capreo in 2. d. 7. q. 2. Durand. ead. d. q. 5. Guilhe Parisiens. prima part. secundæ principalis 125. de vniuerso & alij alibi.

Duæ in hac re sunt sententiæ. Prima Aureoli & aliorum apud Capreolum, nentium in angelis, aut Dæmonibus pr intellectum & voluntatem, quandam pot

motiuam diſtinctam, quæ dicitur exe-
ua imperij volũtatis, quæ exequitur mo-
uem voluntas imperat. Secunda ſenten-
õmunior S. Thom. Capreoli & aliorũ eſt,
d angelus moueat per imperiũ volunta-
Quia omne agens operatur per aliquã po-
iã. Cum autem in Angelo non ſit alia po-
ia, præter intellectũ & voluntatẽ, oportet
r vnam iſtarũ operetur. Sed nõ operatur
ntellectũ, cum hæc potentia non ſit ope-
a, ſed cognitiua. Neq; etiam Deus ad ex-
t Theol. loquuntur, executiuè ſciendo
atur, ſed volendo: iuxta illud pſalm. 113.
nia quæcũq; voluit fecit. Ergo ſequitur,
d per voluntatẽ operatur angelus. Quã-
utem nõ ſit alia potentia præter volunta-
quę mouendi vim habeat, nõ tamen om-
orpora mobilia ita ſpiritualis ſubſtantiæ
ntati plenè ſubijciuntur, vt moueantur
o & quomodo libuerit. Hoc enim diui-
omnipotenti volũtati cõpetit, quę nul-
minis cõcluditur, cũ infinita ſit, & ſicuti
eſt, ita vbiq; operatur pro ſuo benepla-
ſpiritualis autem creaturæ eſſentia finita
ita etiã eius potẽtia motiua limitata eſt,
extẽdit ad omnia corpora mobilia, ſed
in diſtãtia ſuæ virtuti ꝓportionata. Re-
tur enim cõiunctio, vel vt aliqui dicunt
tas mouentis & mobilis, & quædã quaſi
ia opantis ad opatũ, ſicut nautę ad nauẽ

S. Thom.

S. Thom. in q. de potentia Dei, q. 6. art.
allegante Capreolo, asserit sententiam
esse, quod substantiæ separatæ moueant
imperio localiter non solũ cœlestia, sed et
alia corpora, Deo ordinante & permitte
Quod si quis obijciat Articulũ Parisien
qui dicit, quod Angelus moueat corpora
intellectum & voluntatẽ solum; error.
spondet Durand. quod non est contra
culum. Quia licet Angelus non habeat a
potentiam motiuam nisi voluntatem,
tamen subijcitur voluntati suę ad actum
uendi, quicquid ei subijcitur, quoad a
volendi: vnde nõ potest mouere quasc
res, nec qualitercunque vellet, sed dete
nato modo, secundum gradum & pro
tionem naturæ, & sic in spirituali crea
quamuis voluntas non distinguatur rea
à potentia motiua, ad plura tamen se exte
volendo quam mouendo. Quia actio vo
tatis limitatur secundum modum esse
determinatum. Est ergò intentio dicti
culi Parisiensis, quod voluntas angelica
sit efficax ad mouendum, quicquid po
velle mouere, & qualitercunq; vellet m
re, vel in quacunque distantia, sed requi
proportio debita inter agens & patiens. C
re rectè Guilhelm. Parisiensis loc. cit. ait.
intendo per hoc sic omnia plenè subdit
quantumlibet magna corpora mouere

, in quamcunque partem voluerint, &
ntumcunq; voluerint: quando potiùs
simile est, limitatam esse ac determinatã,
à natura, vel ab ipso creatore virtutem
m in ista parte. Nondum enim peruenit
ne, aliquam ex huiusmodi substantijs to-
terræ molem, motu, qui terræ motus
tur, concussisse, neq; totum mare: licet
iculares huiusmodi cõmotiones eas fecis-
anifestum sit, ex narrationibus certissi-
quę de miraculis Christianorũ, apud eos
eniuntur. Ex libris etiam historicis &
icis multa huiusmodi colligi possint, &
enim ingentia, & montes eos prorupisse,
oestates concitasse, nauesq; submersisse,
ationum huiusmodi scriptores scripse-
de huiusmodi substantijs. In corpora
cælestia nullam habere potestatẽ viden-
neq; aliquid apud me huiusmodi audi-
est, quod in ea fuerint operatæ. Hæc ille.
tamẽ mihi probatur, quod dictus Guil-
us sentit de angelo bono, qui prophetã *Dan. 14.*
ucarreptum in vertice capitis in Baby-
n portauit, quando existimat quod prę-
irtutem motiuam angelicam adfuerit
virtus superaddita creatoris, cuius ius-
oc factum narratur. Non enim putat,
l capilli capitis tantam vim naturaliter
erint, vt pondus corporis prophetæ fer-
tuerint, neq; etiam ipsi capilli adeo tena-

citer adhærebant capiti ipsius, vt tanto ta
& pondere non auulsi essent ab ipso. Hæ
tiones mouent Guilhelmum ad dicend
virtutem superadditam ibi fuisse. Sed nu
propter dicta est necessitas ponendi istā v
tutem, cum virtus naturalis angelica à cr
tore indita, sufficiens fuerit ad portand
prophetá, & huic doctrinæ concordat tex
scripturæ, cum dicit. Et appræhendit eu
angelus Domini in vertice eius, & port
eum capillo capitis sui, posuitq; eum in B
bylonem super lacum in impetu spiritus s
ergò non in virtute de nouo addita. Ad n
tiua. Iussio Dei nullam vim de nouo imp
sit, aut angelo, aut capillis Abacuc, sed ta
diuinam voluntatem significauit. Etsi an
lus appræhenderit capillis, pondus tamē c
poris, non ita depressit, vt vim capillis,
dolorem capiti inferret. Quia licet ad o
appræhensio fuerit tantum capillorū, vi
tamen motiua se extendit ad totum cor
His consentit Dionysius Carthusianus i
14. Danielis. Angelus, inquit, in assum
corpore, se ostendens similitudine manu
præhendit prophetam in vertice capitis, &
los capillos, vel vnum duntaxat crinem
tis eius tenuit manu, ad insinuandum, q
facilè eum ferre potuerit. Virtus autem a
lica non tetigit pilos duntaxat, sed totu
bacuc corpus, mouens illud facillimè, cu

lici ſpiritus cęleſtia moueant corpora ra-
ſimo motu: quorum comparatione to-
ra eſt tanquam punctum. Itaq; appræ-
Abacuc per capillum, ille capillus non
corporis grauitatem, ſed virtus angelica
in illud, & tulit. (Impetu ſpiritus ſui)
, celerrima actione ſuæ ſpiritualis po-
æ.

Octaua Concl. *Secundum prædicta,*
ium ſumendum de ſpiritibus, nocte,
odum exercitus & bellantium appa-
bus, & exercentibus haſtiludia, vt
nt.

huius concluſionis comprobationem
cit, quod in ſacris literis legitur etiam
angelos apparuiſſe in ſpecie exercitus
nantium 4. Regum cap. 6. Cum mini-
iſei vidiſſet exercitũ in circuitu ciuita-
equos & currus aduerſariorũ, nuncia-
iſeo dicens. Heu heu Domine mi, quid
us. At ille reſpondit: Noli timere: plu-
m nobiſcũ ſunt, quam cum illis. Cum
aſſet Eliſeus, ait: Domine, Aperi oculos
, vt videat. Et aperuit Dominus ocu-
ri, & vidit, & ecce mons plenus equo-
& curruum ignεorum in circuitu Eli-
ue 5. Ioſue vidit virum ſtantem contra
inatum tenentẽ gladium, perrexitq;

ad eum, & ait: noſter es, an aduerſariorũ? Q
reſpondit. Nequaquam, ſed ſum princ
exercitus Domini, & nunc venio. Vir ten
euaginatum gladium erat Angelus Dom
Hoc ergo modo cum boni angeli ad bon
finem quandoq; apparuerint, non eſt neg
dum malos etiam quandoq; Deo permitt
te ſub tali forma poſſe apparere ad malu
nem, quem ſemper intendunt. Aduerte
tamen, quod quando arte magica inſtr
faciunt apparere numerũ militum, vt qu
doq́; narratum eſt, aut ſunt præſtigiæ, aut
mones ſub forma militum euocati ex pa
quod Magus habet cum ſuperiori Dæmo
cuius imperio alij ſubſunt. Nec etiam
equites aut milites tam damnabili art
campum ducti vulnerant, aut vulnera
Quia ſi nocere poſſent, vt Guilhel. Pariſi
in parte vltima de vniuerſo cap. 22. ait, n
turris, nulla munitio poſſet homines tu
huiuſmodi hoſtibus, cum nec muro, nec
le quantumq́; forti arctari & prohiberi
ſint, ſaltem aliqua hora, qua homines do
erint, aliquos iugulaſſent.

DVBIVM TERTIVM principale.

Quid remedij eſſe poteſt, quand
quis locus ita moleſtatur, aut vexat
ſpirit

itibus, an aliqua potestate valeāt pelli?

RAEMISSO eo, quod certissimum est: dę-
monem nihil posse sine permissione Dei,
iius potestate est eum soluere & ligare,
sens dubium per conclusiones plenius re-
endum erit.

Prima Conclus. *Quæ remedia va-
ad expulsionem Dæmonis à corporibus
ssis, ea ętiam prosunt ad expellendum
o.* Quia est par ratio.

ecunda Conclus. *Oratio, ieiunium,
mosina, & alia pœnitentiæ opera va-
ad expellandas huiusmodi molesta-
es.*

ONSTAT. Matth. 17. & Marci. 9. Hoc
genus non eijcitur, nisi per orationem &
nium. & cap. Si per sortiarias. 33. q. 1.

Tertia Conclus. *Sacrificio corporis
isti, quod Ecclesia Catholica ab initio
in præsens tempus, Missam vocauit
usmodi vexationes quandoq; pellūtur.*

ST S. Augustini lib. 22. de Ciuit. cap. 8.
Vir tribunitius Hesperius, qui apud nos
inquit, habet in territorio Fussalensi fun-
n Cupedi appellatum, vbi cum afflictione

animalium & seruorum suorum, dom suam spirituum malignorum vim noxi perpeti comperisset, rogauit nostros, me sente, præsbyteros, vt aliquis eorum illò p geret, cuius orationibus cederent. Perr vnus, obtulit ibi sacrificiũ Christi, orans q tum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deo protinus miserante, cessauit. Idem conuin ratio. Non est enim cõuentio lucis ad te bras, secundũ Pauli sententiã. At in sacrifi missæ introducitur lux vera: pellit ergò pr cipem tenebrarũ. Cum enim fortior illa

Luca. 11. perueniens vicerit eum, vniuersa arma e auferet, in quibus cõfidebat. Ad idem co mandũ facit consuetudo Eccles. cuius me nit S. Chrys. hom. 3. de incõpræhensibili natura contra Anomęos, quod agitati Dę nijs tempore missę adducantur, & hom. 4 dem eiusdẽ consuetudinis meminit. Q eadẽ consuetudo adhuc hodiè magna cũ de & fructu seruatur apud S. Hubertũ in denna, qui locus omnib9 dęmonib9 terrib est, cum plurimi ibidẽ expellantur. Temp sacri, Energumeni ad Eccles. deferũtur, & dẽ relinquũtur, donec sacrificiũ absolua

Quarta Conc. *Reliquiæ sanctæ po in loco aliquando etiam pellunt tales xationes & perturbationes.*

Avgvs. lo. ci. Quare subiungit, dicen Acceperat autẽ ab amico suo terrã san

de Hie

Hierosolymis allatã, vbi sepultus est Chri-
s, die tertio resurrexit, eamque suspenderat
cubiculo suo, ne quid mali etiã ipse patere-
. At vbi domus eius ab illa infestatione
rgata est, quid de terra illa fieret, cogitabat:
ã diutius in cubiculo suo reuerentię causa
ere nolebat: Fortè accidit vt ego & collega
nc meus Episc. Synicensis Eccles. Maximi-
s, in pximo essemus, vt veniremus rogauit,
venim⁹. Cũque nobis omnia retulisset, etiã
c petiuit, vt infoderetur alicubi, atq; ibi o-
ionũ locus fieret, vbi etiã possent Christia-
d celebrãda, quę Dei sunt, cõgregari. Hæc
gust. & Act. 19. sudaria & semicinctia Pau-
osita super languidos, spiritus nequã pelle-
t. S. Chrys. in lib. cõtra gẽtiles de vita S. Ba-
lę martyris & Antiocheni Epis. post multa,
Ea est enim sanctorũ potestas, vt illorũ su-
stitũ dęmones, ne vmbras quidẽ, aut vestes
re posint, vita autẽ functorũ loculos qui-
m reformidant. Ad idẽ propositum adfert
hom. 66. ad populũ Antiochenum. & in
m. in adorationẽ venerabiliũ catenarum &
dij S. Apostol. principis, Petri & in serm. de
tutibus & vitijs. Hieron. contra Vigilan-
m sacrarum reliquiarum hostem. Grego.
zianze. orat. in laudem S. Cypr. martyris.
c referri potest quod historiarũ scriptores
dunt, ꝙ cum Iulianus apud Pythium Da-
næum responsa peteret de Parthici belli

victoria, Dæmon responsa dare nequibat. S
cerdotes Dæmonis silentij causam reddun
Babylæ martyris sepulchrum prope assister
& ideò responsa non reddi. Sic Iulianus iuss
corpus transferri. Huius historiæ memin
runt, Eusebius lib. 10. historiæ Ecclesiasti
cap. 35. Tripartita lib. 6. cap. 31. Theoder. lib
3. cap. 11.

4 Quinta Conclus. *Exorcismis siue ex orcizatione Dæmones etiam effugantu & expelluntur.*

EXorcizare autem nihil aliud est, secund
August. lib. 1. de vita beata, quam per d
uinam virtutem immundum spiritum adi
rando expellere. Probatur Conclusio Luc
discipuli septuaginta duo à prædicatione r
uersi, cum gaudio Saluatori dixerunt: D
mine, etiam Dæmonia subijciuntur nobis,
hoc etiam Christus Marci vltimo promi
futurum. In nomine meo Dęmonia eijcien
Luc. 11 Si ego in digito Dei eijcio Dæmon
filij vestri, in quo eijciunt? & Actor. 19. Ide
determinatur in cap. Si per sortiarias. 33. q
August. lib. 10. de Ciuit. ca. 22. statim à pri
cipio. Vera pietate homines Dei, aëream p
testatem inimicam contrariamq; pietati e
orcizando eijciunt, nō placando, omnes te
tationes aduersitatesque eius vincunt, n
orand

ndo ipsam, sed suum Deum aduersus ip-
. Non enim aliquem vincit, aut subiugat,
societate peccati. In eius ergo nomine
citur, qui hominem assumpsit, egitq; sine
cato, vt in ipso sacerdote & sacrificio fieret
nissio peccatorum, id est, per mediatorem
i & hominū, hominem Christum Iesum,
q; hoc est quod in euangelio dictum, in
mine meo dæmonia eijcient. Sic legitur
nnem Euangelistam Dæmonem è Dianæ
nplo, qui iam ducentis & quadraginta no-
n annis ibi habitauerat, propulsasse, his
bis. Interdico tibi in nomine Iesu Christi
zareni, ne vltra hic habites: & confestim
iquit locum. Lactantius lib. 2. de erroris
gine, cap. 16. exorcismi & adiurationis in
mine Dei viui in expellendis dæmonibus
etur. De exorcismo autem, qui baptismo
æmittitur, scribunt sancti patres August. li.
de nuptijs & concupisc. cap. 18. & 29. & lib.
de Symbolo ad catechumenos, cap. 1. Chry-
st. in homil. de Adam & Eua. Dionys. c. 2.
cclesiasticæ hierarchiæ. Raban. lib. 2. de in-
tutione clericorum cap. 27 Isidor. lib. 2. de
ficijs Eccles. cap. 20. S. Thomas 3. part. q. 71
t. 2. & 3. & alij alibi.

Sexta Conclusio. *Verba exorcismo-*
um non habent ita infallibilem vim &
ficaciam ad cogendum & arcendum Dæ-

mones, vt semper suum effectum consequantur.

RATIO esse potest: Quia verba & signa sua natura non habent talem efficaciam sed virtute diuina. Deus autem lege ordinaria non alligauit potestatẽ suam ita sacramentalibus, vt infallibiliter operentur, sed operatur ad gloriam suam, & vtilitatem credentium. Matth. 17. & Marc. 9. Accesserunt discipuli ad Iesum secretò, & dixerũt: quare nos nõ potuimus eijcere illũ? Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram, &c. Et Acto. 19. Quidam de Iudęis exorcistis inuocabant super eos, qui habebant malos spiritus nomẽ Domini Iesu dicentes. Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prædicauit. Respondens autem spiritus nequam, dixit eis. Iesum noui & Paulum scio. Vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo, in quo erat Dæmonium. Super hac conclusione videndus Victoria in relectione de arte magica.

Septima Conclus. *Quod exorcismi non consequantur suam vim quandoq́; prouenit ex mala dispositione & defectu fidei in exorcizante, quandoque ex praua affectione Dæmonium sustinentis.*

HANC conclusionem docent Petrus Cluniacensis li. 1. de miraculis cap. 6. & cap. & 16. Doctores mallei maleficarum 2. par. 2. cap. 6. Iosephus Angles in q. de arte ma- ca diffic. 5. dub. 5. & alij alib. Prima pars con- t ex locis scripturæ in sexta conclusione atis. Secunda probatur. Matthæi. 19 in- epauit Saluator incredulitatem offerentiū naticum. Et redditur ratio Conclusionis à tro Cluniacens. Tabe latente interiùs, vng- nta exhibita extrinsecus nihil proficere ssunt. Tabes hic dicitur peccatum morta. Quod quàm diu in latebris conscientiæ uerit, nullius exteriùs sacramenti perce- io effectum consequitur.

Octaua Conclusio. *Interdum per- ittit Deus Dæmonem operari.*

AD exercitium bonorum, vt in fide con- firmentur, & in virtute patientiæ con- rtentur, ne grauius iudicium sustinere co- ntur. Augustinus tract. 7. in Ioannem. inc non voluntas eius, cuius potestas in bo- os datur, sed eius voluntas, à quo hæc pote- as confertur, charissima esse debet. Occulta nt etiam quandoque iudicia in his ope- bus.

Nona Concl. *Ab angelis bonis et- am quandoq; coguntur Dæmones.*

Victo-

VICTORIA in Relectione de arte Magi[c]
num. 22. Quia angeli boni virtute diui-
na prævalent, & Angeli ex superioribus etiam
potestate naturali vincunt multos Dæmones
inferiores. Quare vt S. Thomas tradit in q[q.]
de potentia Dei q. 6. ad ordinem potestatum
spectat, Dæmones cogere. Et hoc pacto ange-
li tutelares & custodes non rarò arcent dæmo-
nes à suis clientibus: & præsides prouinciarum
frequenter impediunt: ne nocumenta infe-
rant certis locis, in agris & fructibus, & alijs
bonis.

Decima Concl. *Magi virtute dia-
bolica possunt aliquando Dæmones coge[re]
& è suis sedibus pellere.*

CONSTAT Conclusio, Dæmones De[o]
permittente possunt, vt apertum est
illa calumnia Iudæorum. Luc. 11. In Beelze-
bub principe Demoniorum eijcit Dæmoni[a].
Hæc autem coactio Magorum, non ascriben-
da est, virtuti alicui naturali, aut verbis Mag[orum]
quia verba huiusmodi, & signa cum sint [e]
genere rerum inferiorum, non habent vlla[m]
potestatem in Dæmonem, cui nulla potest[as]
in terris potest comparari. Magi autem sic c[o-]
gunt, quando habent fœdus & pactum cu[m]
superiori Dæmone, qui fortitudine & natu-
rali virtute vincit inferiorem. Ad imperiu[m]
forti[...]

tioris inferior morem gerit & locum re-
quit. Sic Lucianus in Dialogo Philopſeu-
narrat Corinthi domum quandam ha-
iſſe Eubatidem, in qua nemo auderet ha-
are ex ea cauſa, quod habitatores ſpectris
ibuſdam territi à Dæmone quodam ita
leſtarentur, vt eam præ nimio terrore &
iculo ingredi non fuerint auſi, donec Ari-
otus quidam Platonicus Magicis, & AEgy-
js quibuſdam carminibus Dæmonem illũ
locum quendam detruſerit, à quo primũ
erat. Arignotum varijs imaginibus territa-
conatus, quandoque vt canis, nunc vt Leo,
taurus ipſum inuadens, quo quidem lo-
die ſequenti defoſſo corpus hominis mor-
repertum eſt, eoq; alibi ſepulto domus il-
libera deinde ab huiuſmodi eluſionibus
manſit. Hic dubium reſolui poteſt.

n *Dæmones à corporibus obſeſſis, vel à vexatione poſſint propelli virtute melodiæ, herbæ alicuius, aut lapidum?*

TRACTANT Nicolaus Lyranus in ca. 16.
primi Regum. Paulus Burgen. ibidem
additionibus, Ioan. à Turrecremata d. 1.
n. Voluiſſent. §. Deniq; vt perſpicuè. Guil-
lmus Pariſienſis in 2. par. par. 2. Principalis
vniuerſo, c. 20. Ioſeph. Angles in q. de arte
gica diff. 8. & alij alibi. Pro reſolutione ſit.

Vndeci-

Vndecima Concl. *Dæmon non potest à corporibus obsessis expelli, aut à vexatione excludi melodia, herba aliqua, aut lapidis alteriusue rei sensibilis virtute.*

RATIO est, Dæmon est substantia separata à meteria & corpore, eiusq; potestas altior & fortior est omni corpore. Minor autem potestas non habet vim agendi in superiorem. Quare nulla res sensibilis & corporalis virtute sibi à natura indita potest cogere Dęmones. Hanc conclusionem tenent Lyranus, Turrecrem. Iosephus Angles loc. citato. Pelbartus in aureo Rosario Theologiæ in verbo Dæmones 4. §. 83. Albert. super Luca. Quod verò Richardus de media villa in 4. 3. q. 8. existimat tam paruam posse contingere Dæmonis afflictionem, tantamq; esse lapidis, aut herbæ virtutem, vt non solum mitigare, sed prorsus etiam tollere posit Dæmonis afflictionem: Id verũ puto, si intelligatur de vexatione exteriùs impugnantis, & nõ obsidentis. Si enim mania, aut melancholia, contingere potest, impugnantis, aut vexantis malitiam promoueat, si naturalibus mediis talis indispositio tollatur, non est absurdum quod etiam omnino posit cessare vexatio.

Duodecima Concl. *Melodia, herba, lapis, aut aliquæ res sensibiles possunt Dæmon*

monis vexationes indirectè mitigare,
euiores reddere, ita vt vexati eas mi-
sentiant.

HAEc Concl. est cõmunis DD. citator.
Hoc autẽ non est difficile. Dæmon tan-
m peritissimus medicus corporũ comple-
es perspicit, & eis perspectis cõuenientes
tiones obijcit. Reperit aliquẽ mania, aut
ndanti melancholia laborare, eum inua-
um homines talis complexionis apti sint
exationẽ. Si ergò naturalia remediæ adhi-
tur, quæ cõplexionem superantẽ ritè di-
ant, & ad æqualitatẽ reducant, mitigabi-
vexatio, non quidẽ ex parte Dæmonis ve-
is, cum nõ sit modus naturalis agendi in
, sed ex parte dispositionis subiecti. Si co-
iones dissipentur, & abstrahantur aliqua
i melodia, nõ sentitur in tanto gradu af-
o, ac quando sensatio sibi pręsens est, sic
i purgationib9 & medicinis sanguis pur-
r, aut cerebrũ confortetur, nõ est dubiũ,
fiat aliqua alleuiatio. Dęmon enim cum
nformet corpus, quod obsidet, nõ est to-
n toto, quemadmodũ anima rationalis,
n determinata corporis parte: nũc in col.
mirabiliter torquet, nunc in venis, quas
one spirituum & humorum extendit,
c in cerebro, ꝙ aut debilitat spiritibus
ntercludẽdo subtilitate suę potentię, aut
è perturbat phantasiã imũtando. Si ergò
corpo-

corpori afflicto remedia ex medicorum
præscripta adhibeantur, afflictio minuit.
Matth. 4. & 17. Ex dictis intelligitur, quod in Euangelio Dæmoniacis Lunaticis refertur: Secundum variam lunæ dispositionem magis vel minus vexantur. Quoniam motus lunæ agit in humidum cerebrum. Quidam enim tempore crescentis lunæ magis vexantur: Alij decrescente luna. Dæmon enim obseruat opportunam tentandi occasionem. Ait S. Hieron. in Matth. 4. Dęmones obseruantes lunaria tempora cupiebant creaturā infamare, vt in creatorem blasphemiæ redundarent. Ad eandem expositionem accedit Origen. in Matth. tract. 3. Scripturæ loca, quæ prædictis videntur cōtraria, sic soluenda sunt. 1. Reg. 6. Quandocunq; spiritus Domini malus Saul arripiebat, Dauid tollebat citharam, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul, & leuius habebat. Recedebat enim ab eo spiritus malus. Non enim expulsio Dæmonis fiebat virtute melodiæ, sed potestate diuina immediatè, vel mediantibus angelis sanctis, ob meritum Dauidis, qui laudes diuinas pro salute Saul in cithara canebat. Sic etiam Tobiæ 6. de iecore piscis posito super carbones legitur. Non enim fumus iecoris expulit Dæmonem, sed meritum orationis Tobiæ, quod per fumum significabatur, & Angeli Raphaëlis virtus. Ex vltima conclusione à contrario infertur,

mo-

iem posse etiam aliquando in homine
ute lapidum, aut herbarum, Deo permit-
e, tentationes accendere & efficere. Quia
disposition̄e tentati congnoscat potest
contactum lapidum, aut herbarum, in
ous magna virtus est, quam perspicaciſ-
è nouit, tentationi fomenta pręstare, sicut
n de Smaragdo & Topazio dicitur, quod
dinis ardorem mitigent. Ita fortasse à con-
io erit alius lapis, qui æstum libidinis au-
. sic tradunt Alphons. Castren. lib. 14.
ra hæreses, in verbo. Tentatio. & Ioseph.
les in q. vnica de Dæmonibus. 1. par. in
it. art. 6. dub. 2.

DVBIVM QVARTVM.

*Quid sentiendum de apparitionibus,
nirabilibus operationibus aliquando
ingentibus circa corpora mortuorum?*

VNT autem huiusmodi apparitiones, ex-
mpli gratia: Conseruatio corporum ab
neratione post mortem, augmentum vn-
m, & barbæ, & capillorum in mortuis,
natio sanguinis de corpore occisi ad oc-
is prę̨sentiam, Exhumatio corporū, &c.
Huiusmodi enim mirabilia referenda
in Deum, aut spiritum, aut hominem
psam naturam rebus inditam.

Prima concl. *Factiones mirabili huiusmodi arte magica, aut malitiam rum hominum aliquando possunt proc ri.* August. lib. 21 de Ciuit. cap. 6.

Secunda Conclus. *Mira qua circa mortuorum corpora ad natur causas referri possunt, vt ad virtutem vngueti, aut alterius rei corporalis adh tæ, vt corpus conseruetur à putrefacti*

SICVT è contrariò omnibus constat, Romæ sunt & fuerunt, quod corpor pulta in cœmiterio Campi sancti, breuis tempore, id est, vt dicunt in 24. horis co mantur, quamuis non in profunda ter peliantur, vt in alijs cœmiterijs conti sed tantum leuiter solo tegantur, vt etia ticuli pedum parũ eminere aliquando spiciantur, quod ipsemet vidi.

Tertia Concl. *Vnguium & pilo in mortuo corpore accretio potest etia duci in naturalem causam scilicet mor tis complexionem, in cuius materiam mortem aliqua forma imperfecta veg tiua inducitur.*

SIc Iosephus Angles in d. q. vnica de

m

gica in 2. senten. parte 1. artic. 2. diffic. 8.
dubium præsens mouet.

Quarta Concl. *Conseruatio corporis
uando in diuinam potentiam referen-
& pro miraculo habenda.*

VIA Deus in testimonium singularis
sanctitatis & innocentiæ corpora ali-
quæ excellentissima templa spiritus san-
ctiterunt, & mundissima à carnis & pec-
corruptione remanserunt, incorrupta
eruat iuxta illud psalmi. Non dabis san-
tuum videre corruptionem.

Quinta Conclus. *Corpora malo-
aliquando Dæmonum astutia procu-
e incorrupta manent, vt hoc merito
eorum tribuatur, atque ita mala, quæ
uut pro bonis approbentur, vt vulgus
è credens ad eorum inuocationem in-
tur.* Ioseph. loc. citato.

Sexta Conclus. *Circa corpora & se-
ra mortuorum à Necromanticis plu-
fieri non est negandum.*

VIA omnium indicio eorum facultas
circa hæc versatur.

Septima Conclus. *Exhumationes
orum corporum, præsertim infantū
à maleficis & sagis.*

CONSTAT Conclusio. Hoc enim lu-
ces Italiæ, Galliȩ & Germaniȩ omni te-
pore obseruarunt, & confessiones sunt li-
dæ, & oculari inspectione verum esse co-
pertum est, vt alibi latiùs tractabitur. Ex-
mant enim corpora, & eis ad nefanda sce-
abutuntur. Sic Iacob. Cuiacius Iuriscósul-
ait, Rubricam de sepulchro violat. Stati-
C. subiungi post titulũ de maleficis & m-
eo quod malefici sæpè sepulchra violent,
abutantur corporibus mortuorum.

Octaua Conclusio. *Emanatio s-
guinis occisi ad præsentiam occisoris vi-
tur soli diuino miraculo in horrorem &
testationem tanti criminis tribuenda.*

GENESIS.4. de sanguine Abelis dicit D-
minus ad Cain. Vox sanguinis fratris
clamat ad me. Iurisperiti ita verum hoc
tuunt quod cadauer occisi emittat sang-
coram occisore, vt ponant indiciũ suffic-
ad torturam. Boërius in decisione 166. P-
de puteo in tractatu Syndicatus in ver-
Tortura. cap. An stetur dicto torti. All-
ad hoc illud Apocal. Posthæc vidi animas
terfectorum, clamantes ad Deum & dicen-
vsquequo Domine nó das iudicium, & v-
dicas sanguinem nostrum de interfectori-
nostris, Menochius lib. 2. de arbitrarijs Iu-

qq.

as. 270. & Boërius plures auctoritates &
rientias adducunt. Marsilius in practica
inal. §. Diligenter. num. 181. videtur cau-
referre in diuinationes & incantationes,
ait. Ex istis diuinationibus & incanta-
tis sæpè animus hominis inclinatur &
citur ad credendum aliquid esse, vel nõ
& sic ait. Memini me alias tempore iu-
utis meæ vidisse rem mirabilem & stu-
lam, dum eram gubernator ciuitatis Al-
anæ in partibus Ianuensium vltra Sauo-
per 30. miliaria. Nam fuerat mortuus
am homo nocturno tempore & nescie-
rà quo: Attamen multi erant suspecti
orte sua, & quidem homo senex dixit
i: Domine gubernator, si vultis scire veri-
m huius homicidij, faciatis coram vobis
are cadauer illius mortui, postea faciatis
re illos, qui sunt suspecti de illo homici-
& veniat vnus post alium, vbi est cadauer
d, tunc cum superuenit verus homici-
vulnera ipsius fluent sanguinẽ de nouo:
o audito feci coram me portare illud ca-
er, & feci vocare illos suspectos de vno in
m, & cum superuenit verus homicida,
nera illius cadaueris inceperunt effluere,
mittere sanguinem, de quo summè fui ad-
atus: Attamen nihil dixi non præstans fi-
n tali rei, quæ nullibi probatur: Attamen
post per plures dies reperta sunt indicia

ſufficientia ad torturam contra illum veru
reum, quem capi feci: qui habita copia ind
ciorum, abſque tortura confeſſus fuit ſe occ
diſſe illum hominem, &c. Dicit autem Bo
rius de Hippolito Marſilio, quod hoc ind
cium in exemplo relato nullibi dicit prob
ri, eo forte quia Doctores non vidit. Mu
ti autem Doctores ſunt pro hoc indicio, qu
refert Boërius. Cauſa autem non videtur n
ſi referri poſſe in diuinam diſpoſitionē iu
ta Concluſionem poſitam, quam approb
Ioſephus loc. citat.

An maleficus illata damna reſtituere teneatur.

13. Præludium. *Cum in hoc pecca concurrant homicidia, cædes animalium & damna in temporalibus, aliæque iniu ſtitiæ ſpecies, naſcitur obligatio reſtitutio nis, quam Reus facere tenetur, ſi pote & eius rei confeſſarius eum admone debet.*

HOc præludium reſoluitur ex eis, q Doctor Nauarrus in manuali confeſ riorum cap. 15. num. 25. Interrogatus à qu dam Patre Illuſtriſsimi ordinis Societ. Ies Reſpondet; An homicida, latro, aut ali reus, quem Iudex puniuit, teneatur ad ſo uendum damnum, quod parti intulit: & Ɛtè reſpondet, quod teneatur. Quia lex na ralis & diuina obligat ad reſtituendum da nu

parti: antequam à iudice puniantur. Et
unitio, quæ in vindictam publicam ir-
tur, est compensatio iniuriæ reipublicæ
e, cap. Vt famæ, de sentent. excommun.
a vulneratus. ff. ad legem Aquil. quæ
iberat à debito, quo parti tenetur. Quia
luobus res diuersas debet non liberatur
ndo vni, quod ei debet à debito alteriùs.
uo sequitur, quod hęredes eius, qui de-
tus est, aut incineratus per sententiam, si
defuncti ad eos peruenerunt, obligen-
d resarciendũ damnum parti illatũ, sicut
ia debita. Imò & Fiscus, si bona confisca-
erint, tenetur prius satisfacere de damno
L. Non possunt. Et L. In summa, de iu-
sci. Confirmo latiùs dictam doctrinam,
n literis, secundum cõmunem DD. sen-
am, & textum clarũ, de Raptoribus & in
iarijs, statuitur vt incendiario mortuo,
llantur eius hæredes satisfacere damnis
per incendiũ, aut alio modo, contra iu-
m. Ad idem propositũ est cap. fin. de se-
His accedit communis opinio Canoni-
m tenentium, hæredes ex delicto defun-
eneri ad damni illati compensationem.
munem attestantur Panormit. in d. cap.
teris & cap. fin. de sepult. Aretin. in
r. ff. de acquir. hæredit. Anthon. Bur-
s in cap. 1. de Emptione & vendit. Dida-
ib. 3. variar. Resolut. cap. 3. Iulius Clarus

 lib. 5.

lib. 5. ſentent. §. fin. cap. 51. num. 16. Sylu
in verbo. Hæreditas 3. & alij alibi. Sicut eni
heres tenetur in conſcientia ſatisfacere deb
defuncti, ſic etiam damnis ab eo datis, iu
Gloſſam receptam in Regula. Peccatum,
Regul. Iuris in 6. & res ita manifeſta eſt ex
Regula, Peccatum, vt nulla indigeat pro
tione, vt rectè Couarr. ait. Et iure manife
ſimum eſt, eodem atteſtante, quod damni
lati proximo à defuncto reſtitutio, inter
rè debita computanda ſit. Nemo autem q
cunq; occaſione, ſi ſit ſoluendo, liberat
debito reſtitutionis. Et hoc aduertend
quod aliud eſt reſtitutionis obligatio,
debitum; aliud eſt pœna. Pœnæ enim reg
riter tantum tenent ſuos auctores, nec g
uant hæredes, niſi in aliquibus delictis.
debitum tranſit, ſicut onus cum honore.
mile eſt aduertere in ſacramento pœnite
Non per hoc, quod quis adimplet ſatisfa
nem ſiue pœnam à Confeſſario impoſit
abſoluitur à reſtitutione debitorum, & co
penſatione damnorum datorum. Com
nior tamen eſt opinio DD. quos citat Co
ruuias loc. d. num. 8. quod hæres in his et
non confecto inuentario, non teneatu
plus, quam ad ipſum peruenit, vt poſsit c
tingere in criminibus, in quibus locum
bet confiſcatio. Tunc enim Fiſcus, vt tra
eſt, obligatur, aut Dominus ſuccedens i
qu

ſitione bonorum. Quia bona reſtitutio-
bnoxia, non fiunt eius, qui ſuccedit, ſed
a ſpectant ad creditores & damnum paſ-
Atq; hæredes poſſunt compelli à Iudice
leſiaſtico, ad huiuſmodi damnorum re-
tionem, & coram eodem conueniri, vt
bant canones in d. c. In literis, & c. fin. de
lt. Panormit. ibidem & in c. A nobis 2.
Hoſtien. Anthon. de Butrio, & Ioan. ab
nia, & communis in d. c. In literis. Anth.
genſ. c. 1. de empt. & vend. nu. 14. & alij
i. Qua de cauſa cõſului ſuperiori tempo-
monaſterium quoddam poſſe conuenire
m Iudice Eccleſiaſtico, hęredes cuiuſdam
efici, qui ſatis notabilem ſubſtantiam re-
erat, eò quod ſanguine ſibi iunctam mo-
em veneficijs, ita infecerat, & debilitarat,
d inutilis eſſet monaſterio, & damna in
n ſatis grauia redundarent, eò quod ſem-
ſere neceſſarium eſſet alere perſonam pro
eſsitate monialis veneficio infectæ: atque
us maleficus confeſſus fuit, ſe damnum
ſanguineæ intuliſſe ex quodam odio. Ta-
nim hæredes in conſcientia tenentur ad
mpenſationem damni illati, vt dignè ſa-
ciant pro ſalute animæ defuncti, ex d. c.
teris, & communi ſententia ibidem. His
ngo, cõtra quorundam praxim, qui ma-
quandoq; ſuæ burſæ, quam ſaluti animæ
ncti fauent, iniuſta lucra & damna reſti-

 tuenda,

tuenda, antequam legata expediantur, vt tra-
dunt Syluester, in verbo, Hæreditas 3. q.
Vdalricus, Hostiensis, Glossa, Raimundus,
eo citati, & alij alibi. Etsi hæredes priùs satis-
facere velint legatarijs, protrahendo dam-
num & iniuriam passos, non absoluuntur,
foro conscientiæ, vt idem Syluest. rectè dicit.
Si autem esset ignorantia, excusarentur. Si-
milis est ratio, si legatarij priùs venirent, & hæ-
reditas sufficeret ad satisfactionem omnium
& nõ esset dolus, quod vellent sine causa pro-
trahere cum iniuria aliorũ. Præterea dico
maleficiorũ crimine, hæredes non solum
iure canonico, & in conscientia teneri, sed et-
quandoq; de iure ciuili, ad restitutionẽ dam-
norũ Reipub. illatorum, quando videlicet
damno illato resultat commodum eis, vt
textus clarissimus, & DD. consentiunt C.
delicto defunctorum, l. 1. Vbi sic definit
Post litis contestationem, actiones ex delicto
defuncti transeunt ad hæredes, & tenent
in solidum. Alioquin in quantum ad eos p-
uenit, conueniri iuris absolutissimi est,
alieno scelere ditentur. Hac ratione dico
iam de iure Ciuili quosdam Dardanarios, q
aliquando sectæ maleficorum adhærent,
hoc infœlicissimo tempore experimur, ob-
gatos esse ad restitutionem magnæ partis
substantiæ relictæ, quam hæredes eis
cedentes acquirunt, & sic obligantur

ad restitutionem non solum iure cano-
, sed etiam ciuili, iuxta L. d. Sunt autem
hi, qui congregationi maleficorum ad-
in cursu & conuentu, & proponunt,
atum & consilium de perditione frumē-
m. & nascentium terræ: vt, proh dolor,
rarò fieri plurimis confessionibus disci-
, aliosque inducunt ad consentiendum,
nuis Deo disponente, rixas miscendo
ando re non confecta discedant. Dar-
riorum autem intentio in tali consilio
uando agitur de destructione frumen-
m, vt quoniam ex eorum improba ne-
atione, horrea sibi fruméto abundant, &
ria vino plena sunt, fiat penuria in Re-
quæ cum annorum sterilitate, & nascen-
destructione inducta est, Ipsi sua hor-
cellaria aperiunt, vendunt maximo,
possunt, & quali volunt, pretio, & pau-
nnis præter iustum rerum cursum suas
nas augent, & citiùs quam humana &
alis prudentia dictet magnas diuitias ac-
unt. Voco autem Dardanarios hoc loco
Vlpiano & DD. in l. Annonā. ff. de extra
n. criminis, qui annonā mercesq; coemp-
collectas tantisper supprimūt, dum ca-
eas vendendi occasio se offerat, tunc ven-
pretio quā maximo possunt. Ab his non
absunt ex eadē l. Locupletiores, qui suos
us æquis pretijs vendere nolunt, mi-
nus vbe-

nus vberes prouentus expectant, ab vtrisq
annona oneratur, & eorum exercitium au
ritia efficit, ex d. lege. Dardanarij autem di
sunt à Dardano, Mago contaminatissimo
pessimo, à quo etiam magicæ artes vocan
Dardaniæ à Columella. At si nulla valet m
dicina repellere pestem, Dardaniç veniant
tes. Huius magi; & eius scriptorum memi
Plinius libro trigesimo historiæ naturalis
1. Dardanarios autem eos videntur vocare
ges, qui ita supprimūt annonam coempta
quia arte magica Dæmoni coniuncti per
cta, ab eodem, qui ob subtilitatem suæ nat
meliùs, quam vllus Astronomus, potest c
gnoscere constitutionem causarum natu
lium, & rerum copiam, vel inopiam, q
cognitionē sterilitatis hauriant, vt sic in te
pore congregent, & coëmant, vt deinde
riùs vendant, & pauperum inopia ditent
Damnant horum mercimoniam & nego
tionem leges in d. l. Annonam, & ff. de p
in l. In Dardanarios, & alias ll. ad hunc fin
allegat Bonifacius Vitalinus in tractatu
leficorum, in Rubrica. Ad l. Iuliam de An
na. Sunt autē Dardanarij puniendi pœna
bitraria, pro rei qualitate, exercitij frequ
tia, & damni quantitate, vt tradit Menoc
de arbitr. Iudicum qq. casu 384. Quod au
Dæmon, tanquam perspicacissimus Astro
mus, possit præuidere rerum fertilitatem
te

ræ ſterilitatem, & ſuos clientulos admone-
cõfirmat illud lepidum de Talete Mileſio
loſopho, relatum à Diogene Laërtio in
s vita, & ab Ariſtotele lib. 1. Polyt. cap. 7.
m enim dicto philoſopho obijceretur phi-
ophiæ ſtudium, quaſi inutile & infru-
oſum, proſpexiſſe illum ferunt per Aſtro-
iam, oliuarũ ſterilitatem futuram. Cum
coëgiſſet parum pecuniæ, hyeme adhuc
ente, oleum in Mileto & Chio emit pro
uo admodum pretio, vtpote nemine plus
rente, & arras dedit. Anno ſequenti mul-
ſubito quærentibus oleum, ipſe vendidit,
nti voluit, cum alij non haberent, ac ma-
m vim pecuniarum lucratus eſt, quam
icis oſtendit, ſignificans perfacile eſſe Phi-
ophis ditari ſi vellent, ſed hoc non eſſe illis
æ. Sunt enim aliqui Dardanarij ita auari-
excæcati, vt ſordidi lucri odorem more
abæorum in rebus viliſsimis & ſordidiſ-
is ſectentur, & quærant. Nunc, vt ad pro-
itum reuertar, quando Dardanarij ſectam
eficorum ſequuntur, & ſunt principales
onuentibus, quando tractatur de fructuũ
ditione, vt ipſi lucrum conſequantur, &
publica damnum patiatur, ſi eorum con-
ione, & experientia conſtat effectum ſub-
tum: ſecundum legem naturalem, diui-
n, & canonicam tenentur ad reſtitutioné
nnorum, quæ obligatio etiam tranſit ad
hære-

hæredes, si aliquid ad eos peruenit. Quod
iam locum habet in hoc casu de iure ciuili
d.l. 1. C. ex delicto defunctorum : ob ratio
legis. Ne alieno scelere ditentur. Et ma
coroboratur : turpia lucra ab hæredibus su
extorquenda.ff.de calum.l. In hęredem. ff
dolo.l.In hęredem. & ff. Quod metus cau
videmus. At quis dubitat huiusmodi bo
esse turpia lucra, quæ cum alieno damno,
proprio scelere acquiruntur ? Cum aut
huiusmodi damna redundent in singula m
bra Reipub. proportionaliter, & sit diffici
modus restitutionis, restitutio esset facien
si prudentia dictaret in singulari fieri n
posse singulis damnũ passis, ad aliquod op
publicum, aut pium, ita vt resultaret cõm
dum etiam ad membra singularia Reipu
Malè ergo faceret Dominus, aut Iudex, si
suum propriũ vsum reseruaret, quod ex c
muni damno prouenit, & singulis memb
esset distribuendum, pro compensatione
proportione damnorum. His omnibus ad
id, quod Nauarrus loc. citat. tradit: Quod
pars læsa vellet, vt delinquens per pœnã co
poralem non solum Reipub. sed etiam si
satisfaceret, cessaret obligatio restitution
arg.l.1.ff. Qui satis dare coguntur. & l. Si re
§. Omnis ff. de pignor. act.

De foro cõ 14. Prælüdium. *Crimina malefi*
sortil

ilegiorum , Magiæ & similia sunt *petēti maleficorū & sagarum.*
mmunis fori.

T tradunt Panor. in c. 1. de sortilegijs & alij Doct. Alphons. Castr. lib. 1. de iusta et. punitione c. 16. prope finem Iul. Clar. §. hæresis. vers. Successiuè quęro. Qua par- nim maleficia spectant ad hæresim, vel sa- nt hęresim, cognitio ad Ecclesiasticum iu- em spectare potest, vt patet ex lib 6. de hæ- c. In fidei fauorem, & cap. Accusatus. §. sa- & ex praxi Ecclesiæ, & Bulla Innocentij ui pręfixa malleo Maleficorū. Quatenus ò admiscentur homicidia, cędes anima- n, tractatus contra bonum Reipublicæ nnaque contra iustitiam & communem m, immittere se possunt ad inquiren- n & puniendum iudices sæculares. Et ita c consuetudo fere vbique obtinuit. In uibus tamen locis inquiruntur ab Eccle- icis, & post cognitionem traduntur bra- sæculari, sicut in crimine hæreseos fieri sueuit. Quando autem sortilegia, diui- ones, maleficiaque sapiant hæresin mani- m, vel spectent ad hæresim, legendi Panormitanus loco citato, numero. 4. us Ancharanus in eod. Tit. cap. Ex tua. num. 6. Paulus Grill. li. 2. de Sortilegijs simè q. 10. numer. 5. 10. & 18. Franciscus llacensis in tractatu de fide Catholica,

à cap. 8.

à ca. 8. qui habetur in 3. vol. Oceani iuris, f
111. Oldradus de ponte consil. 210. num. 1.
cipiente, Regularis habet traditio. Philipp
Francus in l. 6. ca. Accusatus. §. sane. de hæ
Geminian. & alij ibidem. Ex horum Doct
rum opinione & sententia certum est, qu
manifestã sapiant hęresin, abrenunciare D
sacrificia offerre diabolo, eundem ador
obedientiã eidem pręstare, expressa pacta c
eo inire, &c. Peius enim est, vt docet Grill
loc. citat. num. 18. adorare diabolum, qu
esse hæreticum. Sic etiam committitur hæ
sis in abusu sacramenti Eucharistiæ, iu
Gloss. in d. §. sanè. Quare euidentissim
est, communiter ea, quæ nostri maleficio
rantur, manifestam sapere hæresim, & co
præhendi sub d. c. Accusatus. §. sanè. Di
aliquis, cum hoc crimen ad hæresin refera
vt constat ex dictis, & etiam pro pœna eiu
patet ex lib. 3. C. de malefi. & mathe. Co
scatio bonorum sit statuta: quomodo b
non confiscantur? Respondet Iulius Cl
& tradit loco citato: hanc pœnam de con
tudine non seruari, & sic in iudicio pra
esse. Possumus nos dicere sic in hoc crim
sicut in alijs multis, abrogatam esse iustis
Constitutionibus Imperialibus Caroli
confiscationem bonorum, vt est videre i
tic. penult. Sed sicut in omnes constitutio
etiam iustissimè, ad obuiandum fraudib
ini

ſtitiæ, inuectas, humana auaritia dolo-
cit: ſic etiam in executionem cauſarum
inalium. Quidam enim iudices cum ex
ſcatione bonorum nihil habere poſsint,
lijs coloribus vel expenſarum vel vacan-
m aut laborum in rei veritate, quod ab-
andum eſt, & contra iuſtitiam & æqui-
n, ita conſiſcant Reorum bona, vt pupil-
viduæ non rarò ad ſummam neceſsi-
n redigantur. Quare cum honore, rebus
oralibus, omniq; conſolatione priuen-
noua præbetur diabolo ad tentandum
io. Quibus autem tales iudices compa-
r qui pro executionibus ſic ſub cæco ti-
pauperes emungunt, quamque iuſtè fa-
, videat qui voluerit, in Conſtitutioni-
Criminalibus Caroli Quinti, in arti-
205.

Vlt. Præludium. *De cauſis diſpoſitiuis imen maleficorum.*

Generalis cauſa diſpoſitiua in Dæmonibus odium Dei & hominum.

iuſquam hæ cauſę in ſpecie attingantur,
æſupponendum Dæmones eſſe infenſiſ-
s humani generis hoſtes, & quicquid
antur quocunque colore vel arte, diri-
in perniciem hominum. Huius autem
principales duæ ſunt cauſæ. Vna, odium
cuius acerrimi ſunt inimici, vtpote à
na fœlicitate peccatis exigentibus detru-
ſi in per-

si in perpetuam miseriam. Cum verò diui
Maiestati nihil nocumenti inferre possi
hominem ad similitudinem Dei creatũ cru
deli odio insectantur; non secus, vt Basili
ait, ac pantheræ, quæ cum immani odio
homines à natura incensæ sint, in homin
simulacra furibundè irruunt, nec aliter eo
effigiem, quam homines ipsos, dilacerant. D
hoc odio Ioan. in Apocal. Vah terræ & ma
quia descendit diabolus ad vos, habens ir
magnam. Altera causa est, quia cognosc
homines assumendos ad cælestem beatitu
nem, qùam ipsi perdiderunt, inuident ho
nibus tantum bonum; quare omni modo
impedire conantur, ne illud consequant

Tandem cum eius sint naturæ dæmo
vt nunquam dormiant, aut dormitent, se
per discurrunt quærentes quem deuore
cautè perlustrando complexiones, naturas,
fectus, curas, consuetudinesq; vniuscuiusq
vt singulorum complexionibus, affectio
& moribus oportunas & affines tentatio
accommodent, more peritissimi & expe
simi medici, qui antequam remedia adhib
pulsum infirmi tangit, membra contrec
lateribus manus admouet, linguam inspi
oculorum colorem attendit, omniaque
aut sanitatis, aut morbi indicia perscruta
vt cognita infirmi complexione, aut mo
natura, conuenientes medicinas præbeat.

Diab

olus lætis luxuriæ;cupidis auaritiæ;tri-
s iracundiæ vel inuidiæ; ambitiosis in-
gloriæ; curiosis perniciosæ scientiæ faces
ouere consueuit. Sic attestatur Gregor.
r Iob. 38. cap. in illa verba : Diuiditur
s super terram. Prius enim,ait, comple-
em vniuscuiusq; antiquus aduersarius
icit, & tunc tentationis laqueos appo-
Alius namq; lætis,alius timidis moribus,
elatis existit. Quò ergo occultus aduer-
s facilè capiat, vicinas consperfionibus
ptiones parat. Quia enim lætitiæ volu-
iuxtà est, lętis moribus luxuriam propo.
Et quia tristitia in iram facilè labitur, tri-
s poculum discordiæ porrigit : Quia ti-
supplicia formidant, pauentibus terro-
tētat. Et quia elatos extolli laudib9 con-
t, eos ad quæq; voluerit blādis fauoribus
t. Singulis ergò hominib9, vitijs conue-
tibus insidiatur : Et S. August. lib. 21. de
t.cap. 6. his breuibus verbis. Maximè au-
posident (loquitur de dæmonibus) cor-
ortalium,qua potissimū possessione glo-
ur,cum se transfigurant in angelos lucis.
trat hoc diaboli studiū apparitio illa, de
n vitis patrum, vnde eam narrat Marcus
ulus li. 5. de ratione bene beateq; viuendi
pparuit B. Machario in specie medici ma-
s, multas habēs vitreas ampullas circū se
ētes; & interrogat9 quò pergeret,quidq;

ſibi vaſcula illa vellent: Ad proximum
naſterium iter ſe habere reſpondit, vt fra
bus ſingulis offerret portiones pro con
appetitu, quas ſi haurirent, ſibi obnoxios
deret. Non multò poſt Macharius inde
uertentem conſpiciens, quid egiſſet, qu
uit. Cui ille reſpondit, vnum tantum, no
ne Theodoſium, ampullę veneno delinit
Macharius ſtatim monaſterium adiens, v
tatem rei inuenit, & effecit vt frater tot
quod venenum imbiberat, medico tam
fauſto propinante, medicina ſalutari ſum
à ſancto viro euomeret, ſeque emenda
Nunc de cauſis particularibus, quarum:

Particularis 1. cauſa diſpoſitiua eſt cleri inſcitia.

Prima ſit, *vt à ſumma incipiam Ignorantia in miniſtris Eccleſiæ, quiſ tem hominum promouere debent.*

Oſea. 4.

ATQVE hanc indicat Oſeas, dicens: Q
non eſt ſcientia Dei in terra, ideo mal
ctio, & mendacium, & homicidium, & fu
& adulterium inundauerunt: Vbi certè P
pheta loquitur de ignorantia Sacerdot
nam ſtatim ſubiungit: Quia tu ſcientiam
puliſti, repellam te, ne ſacerdotio fung
mihi. Quod & Chriſtus in Euangelio in
Matth. 6. Si lumen, quod in te eſt, tene
ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? Atq; vt
cauſa intelligatur, ſciendum, vt poſsimus
re, ſecundum Apoſtolicam doctrinam Ep
6. &

rei veritatem, aduersus insidias diaboli,
tualia nobis necessaria sunt arma. Quo-
non est nobis colluctatio aduersus car-
& sanguinem, sed aduersus principes, &
states, aduersus mundi rectores tenebra-
harum, contra spiritualia nequitiæ in
stibus.
Cùm igitur hostes, cum quibus nobis assi-
pugna est, sint spirituales, corporalibus
s lædi non possunt; spiritualia ergò ar-
omparanda. Quod idem Apostolus cum
quitur, significat. Propterea inquit, ac-
armaturam Dei, vt possitis resistere in
nalo, & in omnibus perfecti stare: state
succincti lumbos vestros in veritate, &
ti loricam iustitiæ, & calceati pedes in
arationem Euangelij pacis: in omnibus
ntes scutum fidei, in quo possitis omnia
nequissimi ignea extinguere, & galeam
is assumite, & gladium spiritus, quod est
um Dei: hæc Paulus. Ex his patet, gladio
Dei & sacræ scripturæ in hac militia spi-
lem hostem esse feriendum. Verbum
Dei detegit fallaciam & mendacia, qui-
nortales fallere, in suos laqueos perdu-
in falsam spem, perniciosam incredulita-
iue superstitionem, tristitiam aut deso-
nem, aliasq́; eius generis affectiones per-
re solet. Cum itaq; hæc armatura ex sa-
iteris, doctoribus atque mysterijs nostræ
 fidei

fidei petenda ſit, ignota eſt indoctis & igna
Eccleſiæ miniſtris. Quomodo enim præſt
tiam myſteriorum fidei, virtutum præcla
effectus, ſacramentorum efficaciam, ac ſac
mentorum ſalutarem vſum, quæ omnia ſ
arma contra aëreas poteſtates, rudi & ſimp
ci populo explicabit, proponetque rudis
ſcientia ſacrarum literarum? Atque ſic co
tingit, cum ignoti nulla ſit cupido, nec app
titus noſter niſi in bonum ab intellectu c
gnitum feratur, quod ſimplex populus n
lum ex ſpiritualibus rebus percipiat fruc
nec earum vſu ſalutifero delectetur: &
margaritæ ſparguntur ante porcos.

Ad hæc ſicuti exercitatiſsimi ducis in
litia eſt, explorata habere hoſtium conſi
eorum nouiſſe fortitudinem, copias, & ſt
tagemata, vt ſuis poſsit prouidere de ſecur
te, & inimicis pro oportunitate occurrere,
inſidias declinare: ſic ſpiritualis Imperato
munus eſt ſpiritualium inimicorum call
inſidias, potentiam, crudelitatem & im
gnando peritiam, vt ſuos oportunis armi
ad pugnam aptis inſtruat, ne cum vitæ p
culo ſe tradere, aut deſperatione de victo
concepta, turpi fuga ſibi conſulere cogant
At hæc ſcientia longè abeſt ab indoctis ſa
dotibus, qui ne quidem à limine ſalutar
ſacra eloquia, & ſanctorum patrum mo
menta, ex quibus cognitio diaboli frau
diſc

ernendi hauritur. Quis etiam ita à sensu
ius est, qui non animaduertat, ex tenebris
orantiæ in sacerdotibus, sequi etiam ope-
nebrarum in conuersatione & moribus?
quo fonte fluit, vt rudes ex populo, quan-
entationibus inimicorum pulsantur aut
cuntur, pudore & timore suffundantur,
audeant secreta suorum interiorum ape-
: vel certè si aperiant, ignorantia efficit, vt
grua remedia & salutis consilia habere
ueant. Atque hanc ministrorum Eccle-
icorum ignorantiam astutissimus artifex
liosè procurasse videtur, vt eo meliùs cō-
simplices triumphet, dum inermes sunt,
d certamen inepti. Hoc Dæmonum stra-
ma diuina historia significat: Philistæi in
Regum, callidissimè curarunt, ne esset fa- 1. Reg. 13.
ferrarius in Israël, qui arma fabricaret:
re effectum est, vt cum Philistęi instructa
ad pugnandum contra filios Israël proce-
ent, solus Saul & Ionathas eius filius arma-
uenti sint. Simili arte instructi spirituales
listęi nostris temporibus curarunt, vt non
fabri, id est, legū interpretes & doctores
populo Dei, qui arma cudant, quib⁹ fideles
niti, hostes profligent. Fabri rectè intelli-
ur Doctores, vt pulchrè secundū mysticū
sum tradit Pagnin⁹ in Isagoge ad mysticos
ę scripturę sensus, lib. 3. c. 1. Ex his causis se-
tur, vt in sciētia & morib⁹ in plurib⁹ locis,

ſicut populus eſt, ſic & ſacerdos, vt proph
proſequitur.

Secunda cauſa: *Somnus in ma-*
ſtratu diuturnus.

2. Cauſa, magiſtratus negligentia.

DVM Magiſtratus dormit in vtramq
auré, & oculis clauſis pertrāſit maleficia
tanquā ſomnia, nihili reputans, ſed neglige
inimicus homo ſuperſeminat Zizania, & re
gnum ſuum dilatat. Officium enim præ
dentium tam ex lege diuina, quam huma
eſt, inquirere ſcelera & maleficia, vt Reſpubli
ca purgetur à malefactoribus, ex L. Cógrui
ff. de offic. præſid. & gladiū magiſtratus po
tat in vindictam malorum, laudem verò bo
norum. Quem finem ſi nó attendit, ſine cau
ſa gladium portat, & ſeueriſsimum diui
maieſtatis in ſe concitat furorem, cùm nume
rus impiorum creſcat, bonorum verò ſocie
tas diminuatur, ſcandalum patiatur, atq; pe
uertatur, præſertim cum maleficorum ſec
cum diabolo in hominum ſubuerſioné con
ſpiret, & ſicut annulus annulum, ita malefi
ſociam trahit, vt ex ipſarum relatione & fac
diſcimus. Hinc videmus aliquādo integra
familiam infectam, & quod horrendu
dictu, matres quandoq; Dæmoni conſecra
infantes necdum natos. Ex puniendi tardi
te, & diſsimulatione quomodo Deus ma
mè in hoc crimine offendatur, ex ſacris liter

Rom. 13.

clariſſi

rissimè, si oculos aperiamus, perspicimus.
enim, cùm fornicatus esset populus cum Num. 25.
ibus Moab, & adorasset Deos earum, &
ncipes punire dissimulassent, furore con-
tus Dominus dicebat ad moysen: Tolle
ctos principes populi, & suspende eos cō-
solē in patibulis, vt auertatur furor meus
Israël, & occidat vnusquisque proximos
s. Quibus auditis Phinees zelo diuino
reptus, vltione sumpta Dominū placauit,
essauit plaga à filijs Israël, cum perijssent
inti quatuor milia hominum: quanto
æso, furore Dominus concitatur? quan-
plagis afficiemur? (quamuis etiam maxi-
s vt pote sterilitatis, depopulationis agro-
n, famis, pestilentiæ, & plurimorum peri-
orum pœnas oculis nostris cernamus)
od Magistratus dissimulet multis in locis
nicari multos cum diabolo, eiq; sacrificia
erre: Deum verum contemni, & nefandis
leribus irritari, aliaq; plurima flagitia, quæ
mo cogitatione compræhendere, nisi à dæ-
ne instructus sit, potest, committi.

Ad hæc, si Dominus præcipit Iudici, vt fal-
m prophetam & somniatorem seducentem
pulum post Deos alienos, sine mora inter-
at, & filios Belial cum asseclis suis gladio & Deut. 13.
ibus persequatur, & solicitè inquirat, ad
ertendum furorem suum: Quomodo ira
n commouetur Deus, quod multi iudices

somniatores nostros, Magos & maleficos, filios non solũ Belial, sed etiã socios Beelzebub, Beemoth, Astaroth, aliorumq́; monstrorum multos non solum ex vrbibus, sed omnibus locis seducentes ad dęmones, & eorũ miseram seruitutẽ, somnolentia oppresi desinant inquirere? Atq; cum verba Deuteronomij maximã vim & Emphasim ad pręsentem materiam quasi diuino nutu accomodata habeant, placet ea subiungere. Si audieris, inquit, in vna vrbium tuarũ, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad inhabitandum, dicentes aliquos: Egressi sunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis suæ, atque dixerunt: Eamus & seruiamus Dijs alienis, quos ignoratis, quęre solicitè, & diligenter rei veritate perspecta, si inueneris certum esse, quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam, statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij, & delebis eam, omniaq́; quæ in illa sunt vsq; ad pecora, &c. Congregabis in medio platearum, & cum ipsa ciuitate succendes, &c. Et non ad hærebit de illo anathemate quicquã in manu tua, vt auertatur Dominus ab ira furoris sui, & misereatur tui, multiplicetq́; te, sicut iurauit patribus tuis. Hæc summi legislatoris verba iudices attente considerent. Audiunt, & experientia cognoscunt, filios Belial & aliorum dæmoniorum frequentissimè ęgredi de medio populi, & a-

uerter-

tere multos habitatores, atq; inducere ad
rificandum dęmonibus, & in conuentibus
abominanda perpetrare, & inueniũt cer-
m esse, quod dicitur, & tamẽ non solicitè,
negligenter inquirunt: nec statim, sed tar-
ad executionẽ iustitiæ procedunt, & ex cõ-
tu notandũ, ad auertendũ furorem domi-
necessariũ esse, ita tales extingere & delere,
ne reliquiæ quidẽ maneant: tunc Domi-
s miserebitur, & multiplicabit bona.

Tertia causa est, Infidelitas.

QVAE innuitur in c. Episc. 26. q. 5. Quan-
do enim mentem, inquit, per infidelita-
m sibi subiugauerit, per multa deuia dedu-
. Fides enim est scutum, quo mediante ho-
o Christianus potest omnia tela nequissimi
nea repellere, hanc infidelitas & falsa credu-
as labefactant, & dæmonibus portũ tentan-
aperiunt. Ad infidelitatem reducere possu-
us superstitionem, quæ infidelitatis quædã
otestatio est, per cultum exteriorem: sicuti
ligio, qua Deo debitum cultum impendi-
us, fidei veræ signum est. Quare rectissimè
Bonauentura docet, quod sicut in fide in-
llectus captiuatur: sic in superstitione er-
re inflatur, & eleuatur. Nec mirum vi-
atur, quod superstitio præludium & quæ-
am dispositio ad maleficia sit, cùm nulla
t superstitionis species, quæ non procedat
ex quadam

ex quadam pestifera & dolosa societate cum Dæmone. Qui autem tam infœlicem societatem contrahit, quomodo non decipietur? Callidissimus est dæmon, non procedit ab extremo ad extremum, sed à minimis incipit, & paulatim ad maxima perducit. Sic per superstitionem inprimis mentem eò impellit, vt sibi fides habeatur, & veræ fidei fundamentum infirmius reddatur. Atq; cum materia superstitionum affinis sit maleficio, aliquid latius de superstitionibus adijciendum.

De superstitione, quid sit, quot eius species.

Superstitio est peccatum contra primum præceptum Decalogi, quo præcipitur religio, quæ homines ordinat ad colendum & honorandum Deum debito modo, tanquam primum supremumq; principium creationis & gubernationis: Superstitio autem inducit homines ad reddendum Deo cultum perniciosum, vel superfluum, vel ipsi creaturæ, tacitè vel expressè. Quatuor sunt superstitionis species, quas ponit S. August. lib. 2. de doctrina Christiana cap. 20. & explicat S. Thom. 22. q. 92. art. 2. Idololatria, Diuinatio, Indebitus Dei cultus, & vana obseruantia. Idololatria est, quando alteri quàm Deo diuinus cultus exhibetur, & est grauissimum peccatum, vt patet passim ex libris veteris testamenti. Hanc malefici & sagæ exercent, quando dæmonem adorant, vel ei sacrificium offerunt, aut homagium præstant. Ex dicta definitio-

Idololatria.

ne li-

elicitur non esse idololatriam, sanctis cum
risto regnantibus honorem debitum im-
ndere, quia ipsis inferior cultus & non di-
ius exhibetur.

Diuinatio, est rerum occultarum, vel fu- *Diuinatio.*
arum, quæ via humana sciri non possunt,
virtutem dæmonis, eiusq; auxilium, co-
itio, vel prænunciatio. Ad hanc speciem
tinent præstigium, Somniorum obserua-
, Necromantia, Gæomantia, Hydromãtia,
romantia, Astronomia illicita, Augurium,
men, Chiromantia, Spatulantia, Sortilegiũ,
. de quibus videndi sunt Isidorus lib. 8.
ymolog. cap. 9. & S. Thomas 22. q. 95. art. 3.

Indebitus Dei cultus est, quando homo *Indebit⁹. Dei cult⁹.*
it Deum modo indebito, & est duplex.
sus, vt si quis nunc Deo offerret sacrificia
eris legis, vel in diuinis vteretur cæremo-
infideliũ: & superfluus, qui perficitur cæ-
nonijs, quæ neq; ad Dei gloriã, neq; ad hoc
mens Deo subijciatur, aut carnalis cõcupis-
tia refrenetur, secundum Dei & Ecclesiæ
itutionem approbatam, ordinantur.

Vana obseruantia est, in qua semper tacitè *Vana obseruantia.*
ocatur dæmon, quando videlicet causæ
media assumuntur ad effectus producen-
, qui nec virtute diuina, nec naturali, aut
clesiastica institutione habent ordinem ad
s effectus. Ad hanc spectant ars notoria,
eruantia sanitatum, Incantatio, obser-
uantia

tiantia futurorum effectuum, &c.

Cum superstitiones sint laqueus, & insid antiqui hostis, quibus genus humanum deci pere nititur, vt refertur 26. q. vltima. cap. Ad moneat: placet exemplo S. August. lib. 2. d doct. Christ. cap. 20. qui sui temporis mul enumerat, nostri etiam aliquas oculis subi cere, vt boni cognoscant & euitent: mali ve rò videant, quibus vinculis ligentur, & fra dibus decipiantur. Hi sequentes omnes su superstitiosi, nec solū exercentes, sed etiam dem habentes. Nam similes illis fiunt, qui ciunt, & omnes qui confidunt in eis.

Exempla superstitio num.

1. Qui dæmones adorant, sacrificium eis o ferunt, honorem impendunt, expressè, vel t citè inuocant: consilium, auxilium, aut fauo rem ab eis quærunt.

2. Qui futura predicere volunt, vel mag accedunt, aut Ariolos, aut incantatores, vt o culta cognoscant, vel secreta reuelent, vel c silium præstent.

3. Qui aliquam virtutem somnijs tribuu vt quia somniū habuerunt tale vel tale, fœ citatis aut infortunij quippiam euenturu credunt.

4. Qui per inspectionem membrorum, a partiū animaliū, futura prædicunt, aut de bus futuris, ex euentu precedentium, p nunciant.

5. Qui accedunt ad vagabundos illos, qu Ga

lli Aegyptios, Itali Cingaros, Germani
tiles appellant, vt ex figuris manuum, fa-
constitutione, vel corporis statura fortu-
n faustam, vel infaustam annuncient.

Qui obseruant dies aliquos certos Con- 6.
sionis Pauli, Vincentij, Vrbani, Martyrũ,
aliorum, in quibus si pluat, vel cœlum se-
um sit, serenitatem, fertilitatem, sterilita-
, vini copiam, vel inopiam, vel per spaciũ
uot dierum continuam pluuiam prædi-
t. Qua de causa superstitiosi sunt versus
de festo Conuersionis S. Pauli.

lara dies Pauli bona tempora denotat anni,
i nix, aut pluuia, designat tempora cara:
i fuerint venti, designat prælia genti.
i fuerint nebulæ, pereunt animalia quæq;.

Qui colligunt herbas in die S. Ioannis Bap- 7.
, ad singulares quosdam effectus, creden-
ales esse maioris virtutis: vel inserunt ar-
es ipso Annunciationis Mariæ, existiman-
hoc melius: Aut in festo S. Stephani, ex
em causa diminuunt sanguinem equorũ:
e similibus simile est iudicium.

Qui oblationes faciunt sanctis ex bonis 8.
emosyna petitis, credentes eas maioris esse
utis ad consequendum effectum: aut
em S. Bernardi emptam ex Eleemosynis,
tiorem putant: aut offerunt in honorem
torum ceram, vel aliam rem coniunctam
ibus animalis ægrotantis.

Pium

Pium autem eſt, & ab vniuerſali Eccl
receptum,in templis poſt impetratam ſani
tem oculorum, aut pedum,aut manuum,
animalium, aliarumq; rerum ſimulacra ſ
ſpendere ex auro,argēto, cera vel alia mate
confecta,ad laudem & gloriam Dei & ſanct
rum, vt ſint adeptæ ſanitatis manifeſta in
cia. Gratiſsimè namq; accipit Dominus e
qualiacunq; ſunt dona, nec exigua, nec vi
dedignatur: quippe qui ea pro ferentis f
cultate metitur. Hæc itaque omnium ſpe
culo exporrecta, teſtantur morborum
pulſionem, cuius ipſa certiſsima ſigna ſun
ſanitatem conſecutis allata. Hæc, ſepultor
ibi martyrum quæ ſit virtus, oſtendunt,
optimè tradit Theodoretus, Cyrenſis E
copus, lib. 8. de curatione Græcarum a
ctionum.

9. Qui obſeruant quoſdam dies fauſtos,
infauſtos ad ingrediendum iter: aut con
tuunt differentiā, an quis manè ſurgens d
tro vel ſiniſtro pede inprimis terram tan
aut quem poſtponat aut anteponat, eg
diendo limen ædium. Ad hunc ordinem
ferre poſſumus eos, qui obſeruant mod
capiendi Sagas, vt eas vel in lecto capiant,
eleuent in altum, ne terram calcent, q
quid quidam doceant: cùm, vbi eadem r
militat, idem ibi ius ſtatuendum ſit.

10. Qui vel quæ ſubmergunt imagin

pro pluuia habenda, vel faciunt quaſ-
ligaturas & diabolicas ceremonias, ne lac
gro anno vaccis ſubtrahatur opera male-
um: aut certis diebus ſummo diluculo
is olera tangunt, ne erucæ, ciniphes, vel
imperfecta animalia oleribus & herbis
menta inferant.

Qui, cum herbas colligunt medicinales, 11.
s vulneribus adhibent, fiduciam ponunt
odo ligaturæ, vel numero partium, vt
erus par vel impar ſit: vel in herbis colli-
is obſeruant, vt ante ſolis ortum id fiat,
erto die; vt die veneris, aut ſolis, vel ta-
o colligant, *&c.* Quod autem medicus
s colligat potius in Maio vel Aprili, quã
guſto, aut hyeme, id non ſuperſtitionis,
edicinæ eſt: quia tam ratio naturalis,
medicina dictat, quibuſdam anni tem-
us, virtutem in herbis eſſe potentiorem
urales effectus.

ui certam fiduciam conſtituunt in qui- 12.
m nominibus ſcriptis, vel verbis etiam
aut characteribus, vt non vulnerentur,
entur, aut occidantur: aut qui, (quod
ndum dictu eſt) in die Paraſceues ſan-
eunt crucem aliquam in biuio, vel tri-
& bombardam poſt terga in crucẽ emit-
vt deinde quemcunque velint ſcopum
ant: aut in nocte S. Ioannis certas quaſ-
herbas diabolicis ceremonijs colligunt,

quibus ad deteſtabiles effectus vtantur.

13. Qui metiuntur cingulum ægrotantis, cognoſcatur, quis ſanctus ſit honorandus, conſequendam ſanitatem, certis adhibitis tibus: aut bipenni ſtramen diuidunt, ad randum tumores manuum & digitorum aut ad ſanandos certos morbos animaliū, pellunt gregem in ignem ex ſingularibus gnis inſtructum, vel per circulum ducunt tunc animal, quod primum fortè ſort ſortitur locū in tranſeundo, offerunt in nore ſanctorum. His accedunt, qui pro q buſdam capitis doloribus & ſimilibus m bis curandis, ad porcorū lintrē, in nomine tris, & Filij, & Spiritus ſancti, collū applic

14. Quicunque credunt maiorem virtu ineſſe aquæ benedictæ Dominicis ſeque bus quatuor tempora, quam alijs, ad ſpeci quoſdam effectus: aut nolunt die Ven vngues præſcindere, aut Sabatho filare, & terim ab alijs ſeruilib⁹ operib⁹ nō abſtin

15. Qui fidem adhibent probationi ferri dentis, vel aquæ frigidæ in maleficis cog cendis, de quibus prope finem infra la Nec non etiam qui admittunt & fidem buunt, quod quidam tortores ſiue carni quoſdam potus ad eliciendum confeſſio maleficorum adhibent.

16. Quicunq;, cum audiunt picam vocif tem circa ædes alicuius, mortem prædi

i imminere : aut quia canem audiunt
antem, pestem præsagiunt : aut quia ob-
n venit lepus, mali aliquid instare omi-
ur. Similes & alias multas vanas supersti-
es & magicas artes solent exercere, qui ar-
venatoriam sequuntur.
uiusmodi & similes artes nugatoriæ, vel
æ superstitiones ex quadam pestifera so-
te hominum, quasi pacta infidelis & do-
micitiæ constituta, penitus sunt repu-
dæ & fugiendæ Christiano, vt decerni-
6.q.2.cap. illud ex August. Atq; hoc ad-
im, superstitiones tanto esse periculo-
, quanto plures res sacræ adhibentur.
hoc Diabolus maximè intendit, vt vel
pecie pietatis decipiat: aut res sacras ad
nam salutem ordinatas, in peruersum
dirigat.
icit aliquis : Eueniunt tamen aliquan-
ectus in dictis operibus. Quandoque
futura prædicunt, aut ægris sanitatem
unt, *&c.* Respondetur in cap. Nec mi-
6.q.5. ex August: hoc fieri permissione
ipsi, qui hoc audiunt, vel vident, pro-
, & appareant, qua fide & deuotione
ga Deum, an etiam facilè moueantur &
ntur Deos alienos, sicut in Deuterono-
loyses ex verbo Dei populum instru-
m inquit : Si surrexerit in medio tui
ta, &c. De varijs superstitionibus

obſeruationibus dierum, collectionibus h
barum, diuinationibus, augurationibus a
& incantationibus: ex Auguſt. 26. q. 7. c
Non obſeruetis, dicitur: Qui aut talibus c
dunt, aut ad eorum domum euntes, aut
domibus introducunt, aut interrogant, ſcia
ſe fidem Chriſtianam & baptiſmum præu
caſſe; & vt paganum & apoſtatã, id eſt, re
abeuntem, & Dei inimicum iram Dei gra
ter in æternũ incurriſse; niſi Eccleſiaſtica p
nitentia emendatus, Deo reconcilietur.

Quoniam his addi poſſent, iuxta D. A
guſt. doctrinam lib. 2. de doct. Chriſtiana
20. & quotidianam experientiam, milia
maniſsimarum ſuperſtitionum, nec facilè
gnoſcantur à multis, placuit ex Docto
ſententia regulas ſubiungere, quibus dig
catur, an aliquid ſit ſuperſtitioſum, vel
quarum ſit

Regulæ dignoſcendi ſuperſtitioſa à non ſuperſtitioſis.

Prima. Quoties aliquis effectus rei
buitur, qui non conuenit ei ſecundum ſ
naturam inditam, ſi per Eccleſiæ defini
nem, ſacram ſcripturam, aut laudabilem c
ſuetudinem non conſtat fieri à Deo; vt
dit in ſacramentis & ſacramentalibus: Ha
dum erit tanquam ſuperſtitioſum.

Secunda. Si effectus naturalis tribu
alicui rei, quem conſtat habere ex natu
non eſt ſuperſtitio. At ſi attribuitur ali
bus rebus, vt ſignis, vocibus, vel charac
bus

aut ſi fides poſtulatur ad productionem
us, ſuperſtitio iudicanda eſt.
rtia. Si res naturales, vel artificiales,
agines, ſigna, vel characteres adhibean-
d productionem ſupernaturalium effec-
, vel motum liberi arbitrij flectendum,
iuinandum, aut ad efficiendum ſpiritua-
fectus tam in nobis quam alijs, niſi fiat
o in prima regula ſignificato, ſecundum
n ſcripturam, Eccleſiæ definitionem,
pprobatam conſuetudinem: ſuperſtitio-
erit tenendum.
uarta. Quando quis vtitur verbis ſa-
ut etiam orationibus, alijſq; pijs operi-
in rebus vanis, neq; ad diuinum honorē
ltum pertinentibus; eſt ſuperſtitio, quia
lus ſerpens miſcet vanis & malis bona &
vt ſimplicibus cautiùs ſub ſpecie pieta-
nponat.
uinta & vltima Regula; Quando quis exer-
liquod opus, ad aliquam abſtinentiam,
orporis exercitium pertinens, videndū
t refrenet carnalis concupiſcentiæ motū,
o virtuti congruo, ſecundum Eccleſię
n & moralem doctrinam.
De materia ſuperſtitionum legendi ſunt.
guſtinus lib. 2. de doctrina Chriſtiana à
20. S. Thomas. 2. 2. à q. 92. per aliquot qq.
nes à Turrecremata ſuper decreto, 26.
cum textu. Syluester Prieras inſumma,
 verb.

verb. Superstitio, Incantatio & maleficiu[m] Martinns Arles in Tractat. de superstitio[ni]bus, qui habetur in Oceano Iuris vol. 1[0] Martinus Nauarrus in manuali Confessario[rum], cap. 11. à num. 22.

4. *Causa dispositiua curiositas.*

Quarta causa dispositiua ad malefici[um] est curiositas, quæ his portentis illuditu[r] per Dæmonum fallacias, quando id impru[denter] appetit scire, quod ei nulla ratio[ne] competit inuestigare. ex d. cap. Nec mi[rum].

HAEc potestas immundis spiritibus id[eo] datur, vt peruersos sibi aptent, hoc e[st] prauos homines seducant, illos scilicet, q[ui] spernunt veritatem, & credunt mendaci[o] nec sanam doctrinam ferunt, sed ad sua de[si]deria coaceruant sibi magistros prurien[tes] auribus, & ad fabulas conuertuntur, oner[ati] peccatis ducuntur varijs desiderijs, semper d[i]scentes, nunquã ad scientiæ veritatem peru[e]nientes, iuxta Pauli sententiam. Hinc in cap. Nec mirum, ministerio Dæmonis in p[ri]mis à Chaldæis tenditur inuenta magia, [e]o quod ipsi cœteris essent magis curiosi. [E]t Augustin. lib. 10. de Ciuitate cap. 9. incant[a]tiones & carmina nefariæ curiositati tribu[it]. Consentit his pulchrè Guilhelmus Parisie[n]sis in lib. de legibus, folio 35. columna 2. Sc[i]to, inqu[it]

quit, quia omne genus peccati idolola-
n prouexit: Sicut euidenter apparet de
ositate, quæ est libido sciendi non neces-
. Tanta namq; libido sciendi futura, &
cordium occulta, quorundam hominũ
mmauit animos, vt huius scientiam, exe-
ili animarum suarum cõmercio, à Dæ-
ibus mercarentur. Propter quod & ipsi
ræ humanæ inimicissimi dæmones, sacri-
opera excogitauerunt: eisq; se placari, &
uci posse hominibus suggesserunt: Im-
ariq; posse ab ipsis scientiam futurorum
iorũ occultorum. Inde processerunt ne-
issima illa opera, quæ etiam vulgò nomi-
issima sunt: videlicet inspectio speculi,
ectio spatulæ, inspectio vnguis, videlicet
rta, & alia occulta inuenirentur, in qui-
omnibus Diabolicorum sacrificiorũ im-
as partim latet: & partim omnibus mani-
a est, si perfectè scripta inueniantur. Ex
eadẽ peste curiositatis processit liber ma-
ictus, & execrabilis, qui dicitur liber sacra.
Similiter & alius, qui dicitur (speculum)
mnibus, in quibus præterita, præsentia &
ra videri ipsi auctores eorum Dæmones
miserunt. Sunt & aliȩ huius pestis innu-
æ, per quas curiositatis initium stragem
marũ inæstimabilẽ fecit: hȩc Guilhelmus.
ue occasione curiositatis arbitror non ra-
loctos & magnos ingenio capi à dȩmone.
 Tentat

Tentat enim eos curiositate, vt velint co-
noscere, videre, & experiri noua, inusitata, &
rara. Quare Apostolus admonet Rom. 12 no
plus sapere, quàm oportet. Curiositati adiu-
gi potest latens in multis cordibus intolera-
bilis superbia quæ Domino Deo in summ
gradu displicet, & dæmonibus maiorem i
modum placet.

5. Causa est, auaritia.

Quinta Causa est, insatiabilis am
congregandi diuitias.

1. Tim. 6.

QVAM satis superq; S. Paulus indicat, c
ait: Qui volunt diuites fieri incidunt i
tentationem, & laqueum diaboli, & deside
multa inutilia, & nociua, quæ mergunt ho
mines in interitum & perditionem. Rad
enim omniũ malorũ cupiditas, quam qui
appetentes, errauerunt à fide, & inseruerũ
doloribus multis. *Hæc Apostolus.* Auaro eni
nihil scelestius, qui etiam propriam anima
venalẽ exponit, vt pecunias congreget: Qu
dæmoni optimè constat, atque sic insatiab
appetitui tentationem congruam obijcit,
in laqueum eum pertrahat. Inueniuntur q
dam ita auaritia excæcati, & miseri, ꝙ ma
monæ Deo nummorũ sacrificent, vt diui
efficiantur, quorum meminêre Ioannes
Friburgo in summa Confessariorum li. 1. t
, 11. q. 25. & Paulus Grillandus lib. 2. de Sor
leg

js, q.11. num. 25. Auaris & alijs, qui re-
inopia laborant, vt suprà significatum
Dęmon quandoq; diuitias promittit, sed
præstat. Confessa est etiam inter alia
ĉta Meissenbeins Anna, cuius suprà men-
éfecimus, quod si in principio sui casus
nimis bonis temporalibus acquirendis
ita fuisset, & Mamonæ inseruiuiset, facili-
ecum gratia Dei ad cor redituram fuisse.
nedium contra hoc malum subiungit
stolus, cum ait. Tu autem homo Dei, hæc
:Sectare verò iustitiam, pietatem, fidem,
itatem, patientiam, mansuetudinem.

Sexta Causa est, Luxuria, seu carnis ptas. *6. Causa, luxuria.*

[H]AEC multum efficax est ad hominem
capiendum & detinendum. Sic Balaam.
4. & 25. in lib. numerorum: filios Israël
iante fornicatione cum filiabus Moab,
uxit ad idololatriā. Hoc enim vitium sa-
tes & insipientes, ignobiles & potentes
it. Quis enim Salomone sapientior, &
sone fortior? & tamen vtrunq; vicit lu-
a: bene ad hoc propositū facit illud Eccle.
inū & mulieres apostatare faciunt etiam
ntes, & luxuria Salomoni causa fuit co-
i Deos alienos, vt cōstat ex lib. 3. Reg. c. 11.
iæ 6. Audi me, & ostendam tibi, qui sunt

quibus Dæmoniū præualere poteſt. Hi nam-
que qui coniugium ita ſuſcipiunt, vt Deum
à ſe & à ſua mente excludant, & ſuæ libidini
ita vacent ſicut equus & mulus, quibus nō est
intellect⁹, habet poteſtatē dęmoniū ſuper eos.
Quomodo hoc peccatum non ſolum cauſa
incidendi, ſed etiam perſeuerandi in malo ſit,
optimè ex ſacris literis tradit Gulielmus
Peraldus, Epiſcopus Lugdunēſis, in ſumma
virtutum & vitiorum, tomo. 2. tract. 3. cap.
Atq; id Iſidorus lib. 2. de ſummo bono cap.
39. ſatis etiam atteſtatur, dum ait. Maxime
per carnis luxuriam humanum genus ſubdi-
tur diabolo, quam per cætera vitia. Dæmo-
nes ſcientes pulchritudinem eſſe animæ, caſti-
tatem, & per hanc hominem angelicis meri-
tis, è quibus illi lapſi ſunt, coæquari liuo-
percuſsi inuidię, inijciunt per ſenſus corpori
opus deſideriumq; libidinis, quatenus à cæ-
leſtibus deorſum deiectam animam pertra-
hant, ſecumque quos vicerint, gloriantes
tartara ducant. Nouit optimè dæmon, ve-
mentiſsimum eſſe carnis ardorem, & anim-
quem occupauerit, nō facilè liberari. Etenim
vt S. Ambroſ. ait. in cap. 4. Lucæ. quaſi cla-
quibuſdam ſuffigitur anima corporis vol-
tatibus, & cum ſemel adhæſerit cupiditati-
demerſa terrenis, difficilè in altum poteſt
de deſcendit ſine Dei fauore reuolare. A
enim ſuorum vincta laqueis, & delicia-

ſecu-

larium illecebris obnoxia iam tenetur, Ambrosius.

Septima est, execratio, vel maledi-di siue imprecandi rabies.

7. Causa, maledicendi rabies.

Vod quidem peccatum multis vsitatissimum est, vt minima occasione & ad-sitate oblata, se suosq; dęmonibus, & diris, nibus deuoueant; & tunc aliquando iusto iudicio malum euenit, quod imprecan- Quare prouerb.8. dicitur: sicut auis ad transuolans, & passer quolibet vadens; sic edictum frustra prolatum in quempiam rueniet: & in psa.108. Dilexit maledictio-, & veniet ei: & noluit benedictionem, & gabitur ab eo. Hinc compertum est ex-ntia, diabolũ sumpsisse quandoq; hanc sionem perducendi ad maleficium.

Octaua, quæ frequentissimè in mulie-sexu locũ habet, est desolatio, siue nimia itia, aut pusillanimitas in aduersis.

8. Causa, nimia tristitia, & ira.

Vm enim fœminæ in aduersitates, calamitates, aut perturbationes incidunt, nũ abijciunt, maximè quando non est qui oletur, aut consilio iuuet. Hanc oportu-em Dæmon perscrutatur, atq; sub fictæ næ forma, auxilium, consilium, & patro-m promittit, cum maxima deceptione,

Huic

Huic adiungere possumus immoderatam ir[a] qua multi se vindicare de alijs per fas & nefas cupiunt: quod quando propter fragilitatem non possunt, malignus se offert,& inspirat vindictæ modos. Sed nunc cùm contingat inter alias vnã esse causam præcipuã perseuerantiæ in tàm graui atque intolerabili dæmoni[s] iugo, de hac paulò latius aliquid dicendum pro remedio contra hoc durum vinculum.

9. *Causa, conuersionis, desperatio.*

Nona Causa perseuerantiæ in tant[o] scelere, est error quem Diabolus opinion[i] hominum, quos capit, imprimit, vt sibi persuadeant, fieri haud posse, vt ad sanum cor conuertantur.

Iudic. 16.

Legimus in lib. Iudicum, quod Philist[æi] Samsonem fortissimum captum quampri[mum] oculis priuarunt, priuatum ad pistrinum a[l]legarunt, & molere fecerunt, omnibusq[ue] ludibrijs & illusionibus affecerunt. Hos Phi[li]listæos maligni spiritus sequuntur; qua[m] primum hominem Christianum arte sua q[uo]cunque occasione aut specie deceperunt, oc[u]los intelligentiæ effodiunt, atque persuade[nt] impossibilem esse reditum ad Deum, cuius [fi]dem abnegauit; sicq; hominem oculis ca[ptum] alligant ad pistrinum, id est suam grauem [&] intolerabilem seruitutem, atque si mol[at] id est, suis imperijs in omnibus satisfac[iat]

no[n]

lit, verberibus, minis & terroribus cogunt
ue ludibrijs afficiunt. Atque vt meliùs li-
um dæmon teneat, imperat sub maxima
na, vt infœlix homo omnia sua peruersa
nsilia, & sceleratissimas suggestiones in se-
tò teneat, nec vlli mortalium extra suam
ietatem reuelet,

Astutissimus inimicus imitatur in hoc
gotio mores callidissimi alicuius amatoris,
i honestam aliquam bonorum parentum
ã, aut honesti viri vxorẽ intendit seducere.
mni cura industriaq; laborat, vt sua verba
a, & consilia non deueniant in notitiam,
ilque magis timet, quam ne puella paren-
us ea patefaciat, cognoscẽs hoc pacto paren-
n prouidentia suos conatus frustrandos &
tandos esse. Eodem modo diabolus in hoc
n occulto, & ab hominum sensibus alieno
ere omni ratione procurat, vt homo, quẽ
it, fraudulenta sua cõsilia nemini detegat.
quem effectum consequendum minas in-
tat, timorem incutit, & pudorem obijcit:
nodis anima miseri hominis intricata, se
edire non potest; cùm careat bono cõsilio
am Dei, quam hominum prudentũ auxi-
destituatur. Ex hoc capite cõtingit paucis-
os esse maleficos, aut sagas, qui in confes-
ne sacramentali hoc crimen confiteantur,
c etiam sequitur exiguum esse numerum
um, qui vel quæ sua spontè conuertantur
ad Deum,

ad Deum, relicta diabolica ſocietate, anteq
ad manus publicæ iuſtitiæ deueniant. Ex ea
dem quoque cauſa oritur, quod nunnull
fœminę potius optent & eligant mortẽ, q
vitam, timentes ne iterũ reducantur ad labo
rioſum illud molendinum. Cõtra hunc Dia
bolicum errorem, & ſimplicium falſam op
nionem veritas ſtatuenda eſt, quæ tenebr
falſitatis & erroris depellat. Veritas autem e
quod homo quicunque etiam à Diabolo d
ceptus, cum gratia Dei poteſt per pœnitent
redire ad gratiam, Diaboli iugum rumpere
tam fœdam ſocietatem relinquere, etiã qu
cunque tempore. Hunc veritatem probãt c
mores Domini ad peccatores, Ezech. 18. pro
cite à vobis omnes præuaricationes veſtras,
quibus præuaricati eſtis, & facitè vobis c
nouum, & ſpiritum nouum: & quare mori
mini? quia nolo mortẽ morientis, dicit Do
minus Deus: reuertimini, & viuite, Eccleſ.
Impietas impij non nocebit ei, in quacunq
die conuerſus fuerit: Hieremiæ 8. Nunqu
qui cadit, nõ adijciet vt reſurgat? & qui au
ſus eſt, non reuertetur? Quare ergo auer
eſt populus iſte, in Hieruſalem auerſione c
tentioſa? apprehenderunt mendacium, & n
luerunt reuerti, & cap. 3 in eodem proph
Tu autem fornicata es cum amatoribus mu
tis: tamen reuertere ad me, dicit Domin
Eſaiæ 55. Derelinquat impius viam ſuã, & v

Remedia contra deſperationis errorem.

iniqu

quus cogitationes suas, & reuertatur ad
minum,& miserebitur eius,&c.quoniam
ltus est ad ignoscendum. Eandem verita-
probant scripturæ, quæ attestantur Do-
ũ soluere & rumpere vincula peccatorũ.
Dauid in psal. Disrupisti Domine vincula
, tibi sacrificabo hostiam laudis. Et iterũ
lio loco. Dominus soluit compeditos:
minus illuminet cæcos. Ad idem proposi-
faciunt, quæ misericordiam & gratiam
erga peccatores ostendunt:hæc Cõciona-
facilè congregabit contra prædictũ erro-
.Quicunq; ergo à Diabolo decipitur,aut
ptus est, & sub tam dura seruitute agit,
ntamcunque fidẽ infideli addixerit, obe-
tiamque prẹstiterit, redeat ad cor, fran-
perfidiã, pœniteat, inuocet Deũ: cœlestis
æ reginam, desolatorum aduocatam B.
ginem, Angelum custodẽ, & sanctos: resi-
duersario in fide,& vincet. Tanto autem
iùs tam abominabilis status relinquitur,
nto citiùs deseritur. Optimum consiliũ
t homo quamprimum se delusum cog-
it, ingemiscat, peccatũ confiteatur bono
udenti confessario, & fidei nostræ armis
ter se muniat cõtra aduersariũ, eiusque
t⁹ forti &constanti animo repellat. Pleri-
enim, qui his laqueis vincti tenentur,
is molestijs afficiuntur, si iugũ abijcere
licũ, & fœdera infidelis amicitiæ rum-
pere

pere contendant. At ſi conſtanter ſe Dæm
num inſultibus opponant, induendo arm
turam Dei & ſcutum fidei arripiendo, vict
riam obtinebunt, neq; tam graues patiunt
tribulationes. Vt hoc rectiùs intelligatur,
firmiùs animis inhæreat, ſimilitudine diſc
mus, quod Dæmon aduerſarius noſter nat
ram & mores habet muliebres, quantum
imbecillitatem viriũ, & animi peruicacia
Sicut enim fœmina mala cum viro rixas m
cens, ſi eum conſpiciat erecto animo, & co
ſtanti vultu reſiſtere, & verbis verbera obij
re, ilico animum abijcit, & terga vertit, n
deinceps facilè aliquid ſimile tentat. Si a
maritum timidum, meticuloſum, fugac
que deprehenderit, in extremam ſurgit au
ciam, & virum ferociter inuadit. Simili m
do hoſtis noſter facere conſueuit, ſi quem
perit timidum & inconſtantem in tenta
nibus, & animum abijcientem in tantis in
tibus, non eſt beſtia ſuper terram ferocio
audacior. Vnde in noſtro propoſito tim
& triſtibus minatur, & non rarò intentat
bera, ni morem gerant ſuo imperio. Sed ſi
cidat in militem fortem & imperterrit
hilari vultu repugnantem, diffidens de
ctoria fugit, & eum in pace relinquit. E
optimè ait S. Gregorius: Diabolus cùm
fortiter reſiſtitur, debilis eſt vt formica: C
vero ſuggeſtio recipitur, fortis eſt, vt leo.

rgo in hoc deceptionis genere crudelita-
æuientis, quam minis & verberibus cō-
t, pertimescat, sed confidendo in Dei
icordia & auxilio, viriliter in fide repug-
c tandem triumphabit, & dęmon confu-
scedet. Inflam̄at ad hoc nostros animos,
plū magni illius spiritualis ducis S. An-
ij, quem nouitium in eremo sæuissimis
it verberibus, ita vt semianimis relictus
oximum vicum curandi causa deferri
erit. At Anthoni⁹ aliquantulum conua-
ad primum locū denuò se contulit ad
ndū Deo, paratus ad noua verbera pro
lacito Dei, nec vlla iniuria diaboli à
sito deterrebatur. Hac animi constan-
um sanctum munitum nequissimi spi-
ùm accedere non auderent, varias for-
duentes, ferarum more alij rugiebant,
ulabant, alij dentibus frendebant, alij
as ore, naribus, auribusq; emittebant,
rorem incuterent, cui verbera inferre
bant, ad impediendum ipsum in via sa-
Sed vbi fortissimum athletam nec ver-
urare, nec horrenda spectra pertimesce-
nouerunt, se victos & confusos confes-
esserunt. De his Athanasius in vita An-
j. Hoc tamen adhuc referre non pige-
vita eiusdem sancti, quod relatu dig-
st: ferunt de eo, dum verbera terroresq;
rferret, lucem ei diuinitus apparuisse,

quā expauefacti dæmones diffugêre: Anthonium verò eo ſplendore recreatum erexiſſe ſe, & quaſi præſentem Dominum aſpiceret, dixiſſe. Vbi eras bone Ieſu, vbi eras: reſponſumq́; accepiſſe: Aderam Anthoni, ſed euentum pugnæ tuæ præſtolabar, quam quoniam imperterritus, immotuſq́; viriliter ſuſtinuiſti, manet te victoriæ tuæ indeficiens in cœlo triumphus, præmiumq́; ſempiternum: Omnis ergo Diaboli vis atq; decertatio, conſtantis & pij animi continuatione deſtruitur. Similia in vita Hilarionis refert S. Hieronym. Plurima ſanctorū exempla, qui fortitudine & conſtantia Diabolo reſtiterunt, qui videre voluerit, legat Marcum Marulū de religioſè viuendi inſtitutione lib. 5. ca. 7. Poſtremò, vt huic præludio finem faciamus, ſi quis hac arte Diabolica captus eſt, confiteatur ſacerdoti prudenti, & reuelet in confeſſione malū, quo detinetur: pœniteat, & in futurum armis ſe muniat ſpiritualibus. Scriptum eſt enim Prouerb. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: Qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. Et vt S. Hieronymus ait in cap. 10. Eccleſiaſt. in illa verba: Si momorderit ſerpens in ſilentio. Si quem Diabolus occultè momorderit, & nullo conſcio eum peccati veneno infecerit: Si tacuerit qui percuſſus eſt, & non egerit pœnitentiā, nec vulnus ſuum fratri & magiſtro

bluerit confiteri, magister qui linguam ha-
t ad curandum, facilè ei prodesse non pote-
: si enim erubescat ægrotus vulnus medi-
confiteri, quod ignorat, medicina non cu-
t. Molestissimè fert inimicus, quod homo
a consilia manifestet, & impedit quantum
test, obijcit timorem & pudorem. Sed tu
quere consilium Ecclesiast. cap. 4. Pro ani-
a tua non confundaris verum dicere. Sancti
tres tanquam firmam obseruarunt regulã,
identer diabolicam esse cogitationẽ, quam
nior seniori cõfunditur aperire. Vnde Cas-
nus ait. Non poterit Diabolus circumueni-
vel deijcere iuuenem monachũ, nisi eum,
em viderit aut per superbiam, aut per ve-
cundiam suas cogitationes seniorẽ celare.

6. Præludium. *Diabolus, qui ab ini-
similis esse voluit altissimo, adhuc in
is operibus ad hominum deceptionem di-
na opera imitari contendit, & similitu-
nem quandam Dei affectat.*

HINC sumoperè desiderat adorari, quod
diuinę maiestati competit. Matth. 4. Hęc
nia tibi dabo, si cadens adoraueris me, &
q. 5. c. Nec mirũ. Atq; hoc tritum est apud
nes Theologos & canonistas, vt Grilland.
estatur de Sortilegijs. q. 7. nu. 9. Ex eadem
sa dęmones sacrificia expetunt Aug. li. 20.
tra Faustũ, c. 21. Cui & Philoso. consentiũt.

Apuleius in lib. de Deo Socratis, (quem re-
ctiùs teste Augustino 8. de Ciuit. 14. de Dæ-
mone Socratis intitulasset) dicit, ex Dæmoni-
bus alios diurnis sacrificijs gaudere, alios no-
cturnis: esse qui lætioribus: esse qui tristio-
ribus hostijs, ritibus & ceremonijs delectétur.
Porphyrius lib. 2. de abstinentia animalium,
subindicat ciuitatibus interdum opus esse
Dęmonibus sacra facere, ne frugibus, ne diui-
tijs, ne vrbi ipsi noceant. Nam rata est, inquit,
apud omnes fides, eos læsuros genus humanú,
si irascantur, propterea quod negligantur, ne-
que cultum legitimum nanciscantur. Sic Au-
gust. d. lib. cap. 13. tribuit labeoni, quod nu-
mina mala cruẽtis victimis placari existima-
uerit: & ibidem cap. 16. Ex Apulei platonici
sententia mores Dæmonum depingit, qui
dixit eos eisdem, quibus homines animi per-
turbationibus agitari, irritari iniurijs, obse-
quijs donisque placari, gaudere honoribus,
diuersis sacrorum ritibus oblectari, & in eis si
quid neglectum fuerit cómoueri. Hoc fun-
damento præsupposito, facilè multa intelli-
guntur, quæ Dęmones expetunt à maleficis,
vt, quod disciplina in conuentu rectè serue-
tur, quam si quis violauerit, malè ab ipso, vel
suis ministris tractatur, & irascitur. Sic Hele-
nam quandam ex pago S. Mathiæ, quæ mortis
sententiã & eius executionẽ accepit An. Do-
mini 1589. 15. Iulij, dæmon, qui se Beelzebub
nomina-

ominabat, in faciem ita malè percuſsit quod
liquot diebus ægrotauerit: eò quod cum
rima vice ad conuentum curſumque veniſ-
t, & multitudinem perſonarum vidiſset,
ixerit Domine De9, quomodo huc veni. Sic
nnam quandam ex pago S. Medardi prope
onaſterium S. Mathiæ, quæ mortis ſuppli-
um ſubijt 11. Auguſti, Anno Domini 1590.
er gradus deiecit, ita quod quatuor in cor-
ore vulnera acceperit eò quod ei morē gere-
nolebat. Sic etiam ſæpe ſi in aliquo offen-
nt per alias maleficas aut ſagas eas cædit, vt
prà exemplis declaratum eſt.

17. Præludium. *Sicut vnicuiq; ho-
ini ab ortu natiuitatis ſuæ, ad tutelam
custodiam, deputatus eſt bonus Angelus,
cundum ſacras literas, & ſanctorum pa-
um doctrinam: Ita etiam ad exercitiū
tentationem malus ſpiritus deſtinatus
ilibet, vt Doctores ſentiunt.*

ANGELORVM cuſtodiam calumnia-
tur. Caluinus in inſtitutionibus ſect. 7. c.
. & in cap. 18. Matth. & alibi quem ſequun-
r eiuſdem farinæ homines: ſed Catholica
cleſia angelorum tutelam firmiter am-
ectitur. Nunc probatur prima prȩludij pars
al. 90. Angelis ſuis mandauit de te. & Pſal.
 33. Immit-

33. Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum,& eripiet eos. Genesis 48. Iacob dicit: Angelus, qui pascit me, & liberauit me à iuuentute mea. Eccles. 5. Ne dicas coram angelo non est prouidentia, ne fortè iratus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. Vbi S. Hieron. Non enim in ventum dicta transeunt, sed à præsenti angelo, qui vnicuique adhæret comes, statim perferuntur ad Dominum. Matth. 18. Videte ne condemnatis vnũ ex his pusillis, dico enim vobis, quia angeli eorum in cœlis semper vident faciem patris mei. Actorum 12. Puella Rhode, cum nunciaret Petrum stare ante ianuam, Astantes dixerunt: Angelus eius est. Consentiunt Doctores & Theologi S. Hieronym. in d. c. Matth. Magna, inquit, est dignitas animarum, vt vnaquæq; habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui Angelum delegatum. August. in soliloquijs c. 27. Chrys. hom. 60. in Matth. & hom. 3. in Epist. ad Thessalonicen. Basil. lib. 3. contra Eunomium his verbis: Quod singulis hominibus adsit Angelus, vt Pædagogus quidam & Pastor ad vitam dirigendam, nemo contradixerit, qui verborum Domini recordatur. Angeli eorum in cœlis semper vident faciem patris, & c. Inde psalmista dicit. Castrametatur Angelus Domini in circuitu timentium eum. Et, Angelus, qui me eruit de iuuentute mea

& qu

quæcunque talia: Hæc Basilius. Origen.
om. 5. in Numeros, & hom. 35. in Lucam.
regorius Nysenus in lib. de vita Moysis.
ernard. serm. 11. super Psalm. Qui habitat:
verba vers. Angelis suis mandauit de te.
ilarius, Theophil. OEcumenius & alij cō-
uniter in cap. Matth. 18. Casſianus in coll.
cap. 17. S. Thomas 1. parte q. 113. S. Bona-
entura cum Magistro Sententiarum, & om-
ibus DD. in 2. d. 11. Custodiæ angelicæ
ures sunt effectus, qui à Doctoribus ex sa-
is literis colliguntur. Tres autem genera-
s assignari possunt: defensio contra ad-
ersarij violentiam, ne opprimat: Eruditio
directio contra eius astutiam in deci-
endo & seducendo: Exhortatio & indu-
io ad bonum, ne blanditijs moueat vo-
ntatem ad consentiendum. Sunt autem
ulti particulares, de quibus auctoritates
ripturæ legendæ Concionatoribus apud
Bonauenturam, Albertum & Gabriel. in
dist. 11. & latissimè apud Franciscum Fe-
rdentium in appendice ad libros Alphon-
astrens. de hæresibus lib. 1. in verbo. Ange-
hæresi 3. Si quis dicat. Cum Angeli bo-
etiam virtute naturali præditi sint, &
no gratiæ adiuuentur, quomodo non vin-
nt Dæmones, & prohibent ne homines
ntatione superent. Respondetur, hoc non
ouenire ex defectu angelicæ custodiæ,

 sed

ſed ex noſtra voluntate libera, quæ non ac-
quieſcit conſilijs & ſuggeſtionibus angelicis.
Angelorum cuſtodia & directio non cogit
hominem ad bonum, voluntati vim inferen-
do, ſed excitando & perſuadendo mouet pro
natura voluntatis liberæ. Cõtingit etiam ali-
quando ex ordine diuinæ iuſtitiæ & proui-
dentiæ, quæ modum & ordinem angelorum
cuſtodiæ præſcribit propter demerita cu-
ſtodiri.

Quantum ad ſecundam partem præludij,
quod etiam quiſque homo habeat Dæmonē
exercentem deſignatum, tradunt S. Gregor.
loco cit. apud Magiſtrum in 2. d. 11. Chryſ. ſi-
ue auctor operis imperfecti hom. 40. in Matt.
Lactantius li. 2. de Origine erroris ca. 15. Caſ-
ſianus loco citato, Magiſt. & DD. in d. d. pro-
bat Caſsian. Si, inquit, conſideremus illum
qui B. Iob expetijt, apertiſsimè inſtruemur il-
lum fuiſſe, qui ſemper inſidiatus ei, nunquā
eum ad peccatum potuerit incitare; & idcirco
poteſtatem à Domino popoſciſſe: velut qui
non virtute illius, ſed Domini defenſione,
qui illum ſemper protexerit, vinceretur. De
Iuda quoque dicitur, & diabolus ſtet à dex-
Pſal. 108. tris eius. Ad hanc doctrinam platonici acce-
dunt. Apuleius multa ſcripſit de Dæmone
Socratis. AEgiptiorũ doctrina traditum eſt
ab Dæmonum præſide Deo, pro ratione pro-
poſitæ vitæ, Dæmonem aſsignari, nõ ab aſtro

au-

ut Planeta: quod sensisse Porphyrius puta-
r, vt auctor est Iamblicus. Philosophorum
rias sententias de Dæmonibus cuiq; assig-
atis refert Cœlius Rhodiginus, lectionum
ntiquarum lib. 1. c.31. Hinc illud pulchrum
oud Plutarchum, in lib. de Romanorũ for-
una exemplum. Cum Marcus Antonius &
ugustus, singulari amicitia & beneuolentia
ncti, habito otio, sæpè lusibus inter se di-
ersis transmittere tempus soliti essent, & M.
nthonius semper victus abiret: Quidam
oud eum diuinandi peritia clarus, audacter
a admonere cepit O Anthoni, quid nam ti-
i cum adolescente isto? Refuge ipsum, & vi-
. Tu quidem illustrior es, natu item gran-
ior, sed pluriũ quoq; imperator, bella multa
antlasti, peritia rerum præstãtior es. At nes-
o, quo pacto huius ipsius Dæmonem Dæ-
on reformidet tuus. Quin tua quidem for-
na ampla est ex se, sed fortunæ adolescentis
bblanditur. Quod ni abieris procul, ad illũ
efecturam apparet. *Dubium esse potest: An
utato loco, mutetur & Dæmon?* Quidam enim
bsurdum arbitrantur, eodem referente Cœ-
o, lib. d. cap. 32. quod Dæmon vnus ita in
ancipium venerit, vt ne latum quidem vn-
uem à nobis discedat, quantumuis longin-
ua terrarum spacia abierimus: Qui etiam in
sunt opinione, ex eadem radice, quod ho-
o in vno loco sit fortunatior, quam in alio.

Quia cum in qualibet Dęmonũ decuria, plu-
ra ſint dignitatis & virtutum diſcernicula,
variatis locis varij ſunt rerum euentus. Sic
fœlicior & fortunatior erit in loco, qui po-
tentiorem Dæmonem adeptus fuerit, infœli-
cior qui inferiorem & debiliorem, vt exem-
plo à Plutarcho relato oſtenditur. His anno-
tatis vt propoſitũ proſequamur: bonus Ange-
lus, & ſpiritus malus circa hominis actus in
cuſtodia & exercitio ſibi aduerſantur. Cõtra-
riorum enim principiorũ & formarũ cõtrari
ſunt effectus & operationes. Angelus custo
& tutelaris rectè agentibus adeſt, ſalutaria cõ-
ſilia ſuggerit, ad bonum incitat, ne in pec-
catum cadat, aut ſi ceciderit, ſtatim reſur-
gat, ſolicitat. Dæmon ſuſurrando ſemper
ad peccatum inſtigat, mala conſilia propo-
nit, ad malũ inſtruit, teporẽ & ſoporem im-
mittit, mentem excæcat, vt homo in peccati
ſordeſcat, laborat, omnia media fallacia adhi-
bet, donec manibus pedibusq́; ligatum miſe-
rum hominem teneat, & pro ſua peruerſa vo-
luntate regat. Bonus Angelus dux & aucto
homini exiſtit, vt Dei noua creatura in bap-
tiſmo fiat, Deo in perpetuum, vt iuſtum eſt
ſuam ſeruitutem & cultum impendat, & ad
dicat: Diabolo & pompæ eius abrenunciet
Dæmon proprius in hoc deteſtabili malefic
opere inſtigator eſt, vt homo in primis pro-
feſsioni in baptiſmo factæ abrenunciet, De

B. Virg

Virgini & omnibus sanctis valedicat, sibi
am operam addicat, obedientiam præstet.
t sicut Iudith clarissima herois, angelum iti- *Iudith.13.*
eris sui & castitatis directorem inter propha-
orũ barbaras atq; impuras manus propug-
atorem habuit: sic dæmoni cura est vt ho-
inem ad impurissimam libidinem indu-
t. Deinde quemadmodũ Angelus Abacuc
ophetam in Babylonem tulit, vt prandiũ
anieli in lacu leonum traderet, & iterum
Iudæam expedito negocio cõfestim repor-
uit, & in locum suum restituit: Ita dæmon
um maleficum, ad conuentũ defert, & per-
cta tragædia magica, reportat ad locum in
uo suscepit. Imò etiam sicut Angelus B. *Actor.12.*
etrum, percusso latere eius excitauit è som-
o: Ita Dæmon malefici etiam suum clien-
m è somno excitat, vt multorum confessio-
ibus didicimus, vt congregationem & cur-
m adeat, quando præscripto tempore con-
eniendum. Vbi & hoc occurrit notandum.
cut Abacuc, qui nec Babylonem viderat & *Danie.14.*
cum nesciebat, vt scriptura attestatur, à bo-
o angelo ad locum longè situm & ignotum
eferebatur. Ita malefici à suis Martinetis, aut
artinellis vt aliqui vocant, nostri autem
plurimum Amasios appellant, aliquan-
o deducuntur ad loca ignota, & multum
mota, cũ tamen putent, quod sint profectu-
ad conuentũ vicinũ. Martinetus enim non
eorum

eorum voluntati obsequitur, sed suæ nequitiæ, aut sui præsidis imperio studet satisfacere. In conuentibus enim non rarò vnus superior Dęmon toti multitudini præsidet, cuius præscripto omnia diriguntur: Sicut etiam in Polytica republica, multi sunt ministri, consiliarij, rectores & executores, quibus vnus supremus præsidet, & cuncta moderatur & dirigit: Atq; hoc etiam satis conuenit eis, quę sacræ literæ de bonorum angelorum custodia & præsidentia tradunt. Daniel meminit angeli Græcorum, Persarum, & Michaëlis patroni filiorum Israël: Moyses angeli castrorum, Ioannes in Apocalypsi Angeli Ephesi, & Smyrnæ, &c. Sicut ergo vni prouinciæ, exercitui aut Ecclesiæ præest vnus Angelus bonus, licet singuli suos habeant tutelares: Sic etiam vnus Dęmon præsidet, alicui congregationi maleficorum & Martinetorum. Hinc qui de naturis, differētijs, officijs & pręsidentia Dæmonum scribunt, tradunt Dæmonem nomine Bathyn ducem magnum & fortem cursu velocissimo homines transferre de regione in regionem, cui subsunt triginta legiones. Idem opus tribuunt alteri Principi cui nomen Gaap, vel Tap, cuius imperio etiam multæ legiones in obsequio sunt. Sed Dęmonum nomina & distincta officia, & numerum subiectorum nemo scire potest, nisi ab ipsis didicerit secundum doctrinam Augusti-

ſtini lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 6. Neque
im, inquit, potuit niſi primum ipſis docen-
us diſci, quid quiſq; eorum appetat, quid
horreat, quo inuitetur numine, vel co-
ur.

*Hæc de præludijs. Nunc prior quæſtionis pars per
nclusiones reſoluitur.*

. Concluſio. *Malefici, Magi, di-
natores, vel quicunq; alij pactum cum
emonibus habentes, nulla vera poſſunt
cere miracula.*

Magi, Malefici nulla vera faciunt miracula, ſed tantũ mirabilia.

ROBATVR Concluſio, quia facere mira-
cula vera, eſt argumentum diuinitatis, &
uit infinitam potentiam: ergò ſolum cõ-
it Deo, iuxta illud Pſalmi. Qui facit mira-
a magna ſolus. Deinde, facere miracula,
edit ordinem totius naturæ creatæ, ergò
n eſt in poteſtate Dæmonis: Hanc conclu-
nem probant S. Thomas 1. par. q. 110. art. 4.
.114. art. 4. Alexand. Halen. 2. part. q. 45. S.
nauent. & alij Doctores in 2. ſent. diſt. 7. &
etur in 26 q. 5. cap. Nec mirum, ex Auguſt.
Dictum in concluſione (vera miracula)
a Dæmones etiam poſſunt facere mirabi-
quæ homines mirantur, quia eorum fa-
atem & cognitionem ſuperant. Sic Magi
raonis veros ſerpentes & ranas fecerunt
virtutem dæmonis, vt atteſtatur Auguſt.
lib. 20.

lib. 20. de Ciuit. cap. 18 non tamen rationem veri miraculi attigerunt, cùm fecerint per applicationem actiuorum naturalium ad talem effectum. Ad maiorem Conclusionis lucem aduertendum ex doctrina S. Thomæ 1. par. q. 110. art. 4. ad. 2. quod miracula simpliciter loquendo, dicuntur, quando aliqua fiunt præter ordinem totius naturæ creatæ. Et quia non omnis virtus naturæ creatæ est nobis nota, ideò cum fit aliquid præter ordinem naturæ creatæ nobis non notæ per virtutem creatam nobis ignotam, est miraculum quoad nos: Quia eius causam non cognoscimus, licet sit sub ordine naturæ creatæ & limitatæ. Sic quando Dæmones aliquid faciunt sua virtute naturali, quæ maxima in ipsis est, & maior quam vt à nobis comprehendatur, miraculum non est simpliciter, sed quoad nos. Ignari sæpe multa admirantur, cum causam non cognoscant, quæ docti causarum côcursum & coniunctionem perspicientes pro cômunibus habent. Ex hac radice nota est illa distinctio Magiæ, qua diuiditur in eam, quæ fit ministerio substantiæ separatæ, quam omnes Christiani semper damnarunt, & in aliam naturalem, quæ quædam pars est Philosophiæ naturalis abditæ & secretioris docens res summa admiratione dignas effiicere ex applicatione mutua agentium & patientium naturalium. Hanc distinctionē amplectuntur D

r D. Hieronymus in cap. 2. Danielis super
is verbis. Præcipit rex vt cõuocarentur Ha-
oli & magi & malefici, *&c.* Iustin. Martyr in
qq. à gentibus propositarum q. 24. & 26.
ctoria in Relectione de arte Magica nume.
7. & alij alibi. Qua ratione nomen Magiæ
solutè non significat artem illam magi-
m, quæ Dæmonum auxilio & scientia
itur: sed artem & facultatem faciendi opera
culta & mirabilia non solùm extra soli-
m rerum cursum, sed supra hominum
mmunem opinionem & captum. Insunt
im rebus naturalibus mirabiles virtutes,
as non omnes homines, sed ij tantum qui
go tempore & mira experientia abditas
um causas perscrutati sunt, cognoscunt.
ius Philosophiæ secretioris Chaldæi fue-
t studiosissimi, cuius terminis cum non
nt contenti, sed ex curiositate plus cepis-
t sapere, quam oportet, spirituum inspira-
ne tracti inciderunt cum primis in dam-
as artes Magicas. Quare cum Francis-
Victoria sic rectè Magia poterit defi-
, quod sit effectrix & operatrix multo-
n operum & effectuum, quorum ratio
nprehendi & intelligi mente non potest.
od sic intelligendum, non quod eorum
o simpliciter nõ possit intelligi, sed quod
ab illis, qui summam nauarunt operam
imandis secretioribus rerum causis, &
sib c

si hæc philosophiæ pars more aliarum scien-
tiarum vulgaris fieret in scholis, & communi
multis redderetur, nomen magiæ amitteret,
& Physicæ naruraliq; scientiæ asscriberetur.
Huiusmodi naturalia exempla ponit Augu-
stinus lib. 21. de Ciuit. cap. 4. Salamandra in
ignibus viuit. Quidam Siciliæ montes sem
per flammis æstuant, non tamen consumun
tur, sed integri perseuerant. Et de magnete
refert, quod quando iuxta eam ponitur Ada
mas non rapit ferrum, & si iam rapuerit, & e
appropinquauerit, mox remittit. Sic nautæ
mare nauigantes in Indiam referunt mariti
mas cautes magneticas in quibusdam locis e
se, quæ medio cursu nauigia, si quid in e
ferri sit, vel clauus vnus, sistant, detineantq
attrahant. Quare qui illac sunt præternauig
turi postes nauium ligneis clauis compin
gunt. In cap. 5. alia exempla refert. Apud Ga
ramantes fons fertur esse tam frigidus diebu
vt non bibatur, tam feruidus noctibus vt n
tangatur. Et in Epiro est alius fons, in quo f
ces, vt in cæteris accensæ extinguuntur, s
non vt in cæteris accenduntur extinctæ.
Perside lapis nomine Solenites gignitur, cu
interior candor cum luna crescit, atq; defici
Alia plura rerum naturalium exempla po
S. Augustinus, quæ Ludouicus Viues ex ali
naturæ inuestigatoribus Plinio, Lucreti
Herodoto, Mela, Solino & similibus illustr

Mul

ulta ſimilia exempla naturalis Magię ponit
uilhelmus Pariſienſ. in 2. parte 2. principa-
de Vniuerſo cap. 21 vtpote quod lapis Iaſ-
fuget ſerpentes. Quare aquilæ ponunt il-
m in nidis ſuis vt per ipſum terreant,& abi-
nt ſerpentes. Lapis Gagates nominatus vir-
itatem perditam prodit. Vnde redactus in
luerem in potu ſumi non poteſt à muliere
rrupta. Hoc experimento in maiori Bri-
nia probare conſueuerunt,qui pueri,quę
puellæ virgines eſſent. Arboris, quæ agnus
tus dicitur, famoſiſsima virtus eſt ad con-
uandam caſtitatem, vnde & nomen acce-
e videtur. De lapide Elyroida naturales
pſerunt ipſum poſſe contra colorem, cu-
operationem ita impedit, vt geſtantem il-
n videri non ſinat:de his latius Guilhilm.
ſtoteles in lib. de mirabilibus quoq; atteſ-
r in monte Egero herbam Chariſiam re-
iri,quam ſi mulier portauerit,homines ad
orem pelliciet.

Dæmon autem tam mirabiles effectus cũ
gis vel maleficis triplici potiſsimum mo-
operatur.

Triplicitè maleficì dæmonis ope mirabilia faciunt.

Vel effectus per naturam, aut artem fa-
aliunde trahendo, ita vt hominibus vi-
ntur in præſentia mirabiliter effecti.

Vel de nouo occultè faciendo, per ap-
ationem cauſarũ naturalium actiua paſsi-
coniungendo, & accelerando actiones,

quantum natura patitur, & suę potestatis sub-
tilitas valet.

3. Vel secundum apparentiam tantum
deludendo sensus per præstigia & illusione
phantasmatum. Si enim ipse Sathan potest ap-
parere in corpore assumpto: quare non po-
test formas aliarum rerum effingere, & sen-
sibus hominum obijcere?

2. Conclus. *Magi vel malefici non possunt transmutare materiam ex vna forma in aliam: vel clarius, Malefici non possunt immediatè virtute Dæmonis, in rebus naturalibus siue corporalibus aliquam imprimere formam naturalem.*

HAec Conclusio est contra quosdam Platonicos, qui posuerunt formas corporales deriuari à substantijs spiritualibus, per modum participationis: & quosdam alios in hac materia, de quibus in sequenti conclusione.

Probatur Conclusio: Dæmones non possunt: ergo nec magi, nec malefici: quia illi opera Diaboli adiuti operantur. Antecedentis veritatem astruunt August. lib. 3. de Trinitat. cap. 7. & 8. S. Thom. 1. par. q. 65. art. 4. & q. 110. art. 2. & q. 114 art. 4. ad 2. & lib. 3. contra Gentil. cap. 103. Alexand. Halen. 2. par. q. 43. art. 1. & 2. S. Bonauent. in 2. sent.
dist.

ſt. 7. par. 2. art. 2. q. 1. & 2. Franciſ. Victoria
Relect. de arte Magica à num. 35. & Ariſto.
7. Metaphyſicæ à textu 26. Vbi tradit
mas non imprimi in materiam ab aliquâ
ſtantia ſeparata, ſed reduci in actum de
entia materiæ, per actionem formæ in ma-
a exiſtentis, quia ſimile fit à ſimili ſibi: ſed
od propriè fit, eſt compoſitum, ergo fit à
npoſito, & non à ſubſtantia ſeparata. Vnde
nia quæ fiunt in hoc mundo, fiunt à ſi-
ibus cauſis, effectus enim virtute eſt in
ſa. Qua ratione cùm omnia ſint eminen-
n Deo, & non in alijs creaturis ſpirituali-
ipſeq; ſit infinitæ potentiæ, poteſt tranſ-
are res de forma in formam, creare, anni-
e, & producere, abſque vllo adminiculo
ius cauſæ particularis, vt etiam fecit in
n omnium creatione & productione.
tunc ſuo imperio, quod nulla creatura
utare poteſt, virtutem & naturam natu-
is agentibus indidit, vt ſuos effectus
ucant. Vnde ſicut de terra dixit: Germi-
rbam virentem, & non hominem: Ita
nine: Creſcite & multiplicate, vt in
i ſcriptũ eſt. Sicut ergo terra germinat
m virentem: ita homo hominẽ, & ignis
producit. Ex hac Concluſ. ſequitur.

Concluſ. *Magi vel malefici vir-*
Dæmonis nec ſe, nec alos homines

verè & realiter possunt transformare lupos, cattos, vel aliam quamcunq; bestiam.

HAEc Conclusio non solùm est vera secundum veram philosophiã: sed etiã fidei veritatem, ita vt si quis cum pertinacia contrarium credat aut dicat, sit hæreticus infidelis. Dictum (verè & realiter) quia per illusioné & apparentiam bene fit. Conclusio est contra Ioannem Bodinum, lib.2. de Magorum Dæmonomania, cap.6. & alios ab eo citatos. Ipse enim multis exemplis probare intendit, Lycanthropiam, vt vocat, id est, transformationem hominis in lupum: nostra autem Concl. est in contrarium; & eam tradunt Augustinus lib.18 de Ciuitate Dei. cap.17.& 18. vbi expressè tenet omnia talia fieri phantasticè & per præstigias; & sic soluit fabulas ex Varrone & poëtis de socijs Vlyssis mutatis in bestias, & à Circe & Arcadib9 in lupos conuersis Chrysost. hom.29 in. Matth.tom. S. Thomas 1. par.q.114.ar.4.ad 2.S. Bonau. l. citato Franciscus Victoria in Relect. de Magica propè finem. Alfonsus à Castro lib. de iusta hæreticorum punitione cap.14. Bartholomæus Spineus, sacri pallatij Magister q. de strigibus cap.8. Malleus malefic.1.p. q. 10.& alibi. Iosephus Angles in floribus Theologicarum quæstionum, ad Sixtum Qu p

na parte in 2. ſentent. in q. vnica de arte
gica, difficultate 9. Ioan. à Turrecremata
6.q.5.cap. Epiſcopi. Vlricus Molitor in
ogis de Pythonicis mulieribus ad Sigiſ-
ndum Archiducem Auſtriæ, cap. 10. deter-
atione tertia. quare malè eum Bodinus
ſe allegat. Lambertus Danæus in dialogo
ortiarijs. ca. 3. Paulus Grillandus Iuriſcon-
us in lib. de diuerſis criminibus lib. 2. de
ilegijs q. 7. cuius opera ſunt in volumine
eani Iuris. Et hæc veritas expreſsè defini-
n dicto cap. Epiſcopi: his verbis. Quiſquis
it poſſe fieri aliquam creaturam aut in
ius, aut in deteriùs commutari, aut trans-
nari in aliam ſpeciem, vel in aliam ſimili-
inem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fe-
& per quem omnia facta ſunt: proculdu-
infidelis eſt, & pagano deterior: & ibidem
Nec mirum, ex Auguſtino de Ciuit. Et
batur euidenti ratione. Si homo poteſt
ſmutari in cattum, lupum, aut aliam beſ-
; aut mutatur, ſecundum corpus vel ani-
n, aut ſecundum vtrumque. Si primum:
talis homo moritur, quia mors nihil ali-
ſt, quam ſeparatio animæ à corpore. Si
itur: ergo nõ poteſt operatione dæmonis
ungi iterum anima cum corpore, hoc
n eſt opus diuinæ potentiæ: Dominus
n mortificat & viuificat. Si ſecundũ dica-
ita vt fiat tranſmutatio totius in totum:
ergo

ergò homo desinit esse, quando incipit e
bestia, quia generatio vnius est corruptio a
terius: ergo de nouo creatur homo, quand
bestia redit ad naturam hominis, nec e
idem numero homo, qui erat prius: & alia s
quuntur falsa contra veritatem & fidem.

Quod ergo de hominũ in lupos, aut ali
bestias conuersione refertur, nihil verita
habet, & omnino ridiculum est, quod scrib
de se Lucianus in dialogo de asino, nimiru
quod cum in Thessalia discendæ Magię cau
versaretur, mutatus fuerit in asinum, cu
fieri optasset auis. Non enim hoc dixit, qu
ita verè putaret, sed quia talibus argumen
delectabatur. Simile est quod Apuleius in
de asino aureo narrat sibi accidisse, quod v
neno accepto, humano animo permane
Asinus fieret. Sic Ouidius lib. 1. Metamor
Lycaonem Arcadiæ regem à Ioue in lupu
ob sua scelera mutatũ finxit. vbi sic loquitu

Colligit os rabiem, solitaq; cupidine cædis.
Vtitur in pecudes, & nunc quoq; sanguine gau
Fit Lupus, &c.

Sic etiam Vergil. Eglog. 8. Merim ven
cijs & herbis se potuisse in lupum transf
mare canit. Multa ex historijs de his ad
Bodinus, sed à Catholica veritate non est i
recedendũ. Plinius suo tempore etiam re

fabulas fuisse in opinione quorundã li. 8.
uralis historiæ cap. 22. vbi ait. Homines in
os verti: rursumq; restitui sibi falsum esse
fidenter existimare debemus : aut crede-
mnia, quæ fabulosa tot seculis comperi-
s. Vnde tamen ista vulgò infixa sit fama
antum vt in maledictis versipelles ha-
nt, indicabitur. Euantes inter auctores
æciæ non spretus tradit, Arcades scribere,
ente Antæi cuiusdam sorte familia ele-
m ad stagnum quoddam regionis eius du-
vestituque in quercu suspenso tranare, at-
abire in deserta, transfigurarique in lu-
n, & cum cæteris eiusdem generis congre-
per annos nouem. Quo in tempore, si ho-
e abstinuerit, reuerti ad idem stagnum, &
tranauerit, effigiem recipere, ad pristinũ
um, addito nouem annorũ senio. Mirum
nquit Plinius, quo processit Græca cre-
itas. Nullum tam impudens mendacium
vt teste careat. Itaq; Copas qui Olympio-
scripsit, narrat Demarchum Parrhasium
crificio, quod Arcades Ioui Lycęo huma-
tiam cũ hostia faciebant, immolati pueri
gustasse, & in lupum se conuertisse. Me-
it etiã huius narrationis S. August. li. d c.
cap. 18. suam sententiã rectè profert de
mutatione, quæ cum multũ faciat ad in-
ctionẽ pro fidei veritate, placet eius verba
is asscribere. Sic incipit ca. 18. enumeratis

in c. 17 incredibilibus hominum commuta
tionibus ex Varrone. Sed de ista tanta ludi
ficatione Dæmonum, nos quid dicamus, qu
hæc legent, fortassis & expectāt, quid christia
ni agere debeant, quando inter idola genti
miracula fieri asserūtur. Et quid dicimus, nisi
de medio Babylonis esse fugiendum? Quod
præceptū propheticum ita spiritualiter intel
ligitur, vt de hui⁹ seculi ciuitate, quę profecto
& angelorum & hominum societas impiorum
est, fidei passibus, quæ per dilectionem opera
tur, in deum viuum proficiendo fugiamus.
Quanto quippe in hæc ima potestatem Dæ
monum maiorem videmus, tanto tenacius
mediatori est inhęrendum, per quem de imis
ad summa conscendimus. Si enim dixerim
ea non esse credenda, non desunt etiam nunc
qui eiusmodi quædam, vel certissima audisse
vel etiam expertos se esse asseuerent. Nam
nos cum essemus in Italia, audiebamus tal
de quadam regione illarum partium, v
stabularias mulieres imbutas his malis artib
in casco dare solere dicebant, quibus vellen
seu possent viatoribus, vnde in iumenta ili
verterentur, & necessaria quæque portaren
postque perfuncta opera iterum ad se redir
nec tamen in eis mentem fieri bestialem, s
rationalē humanamq; seruari. Sicut Apulei
in libris, quos Asini aurei titulo inscripsit,
biipsi accidisse, vt accepto veneno, huma
ani

nimo permanente, asinus fieret, aut iudicait, aut finxit. Hæc vel falsa sunt, vel tam insitata, vt meritò non credantur. Firmissimè men credendum est, omnipotentem Deum mnia posse facere, quæ voluerit, siue iudindo, siue præstando, nec Dæmones aliquid erari secundum naturæ suæ potentiam, ia & ipsa angelica creatura est, licet proprio vitio maligna, nisi quod ille permiserit, ius iudicia occulta sunt multa, iniusta nul. Nec sanè Dæmones naturas creant, si aliid tale faciunt, de qualibus factis ista vertir quæstio, sed specietenus quæ à vero Deo nt creata cõmutant, vt videantur esse, quod n sunt. Non ita solum animum, sed nec rpus quidem vlla ratione crediderim Dænum arte, vel potestate in membra, vel eamenta bestialia veraciter posse conuer, &c. Ex his Augustini verbis clarè ostenur, non esse veras, sed phantasticas transutationes. Ad idem fortiùs confirmandum cit ratio naturalis alia, quam facit Alphons. stren. loco citato. Nulla forma substantiapotest alicui materiæ velut illius forma iri, nisi à solo illo agente, qui possit illam oducere. Agens quod non potest formam bstantialẽ producere, nec potest etiam illã teriæ vnire. Quoniam sic vniendo viderer ipsum compositum ex materia & forma oducere. At ineptia est maxima dicere,

quod aliquod agens producat aliquod compositum, cuius nec materiam, nec formã producere poteſt. Deus igitur, qui ſolus animam hominis producere & creare poteſt, etiam ſolus poteſt illã poſtquàm à corpore ſuo fuit ſeparata, iterũ eidem corpori vnire. Nam alias ille, qui animã corpori vniret, hominẽ illum feciſſe diceretur, quod nefas eſt dicere Dęmonem facere poſſe: Quia dicente Deo, faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram: Apertè nos docuit, ipſius hominis productionem tantam eſſe, vt propagatione ſeclusa, ſoli Deo cõuenire poſsit. Deinde (quod etiam Auguſt. in dictis verbis inſinuare viſus eſt) anima humana tantę nobilitatis eſt, vt nõ niſi corpus humanũ & organicum informare poſsit, vt conſtat. Nam ſi quælibet forma ſubſtantialis exigit certas diſpoſitiones in materia, vt illam informare poſsit: Anima humana profectò, quæ eſt nobiliſsima forma, maiores & nobiliores etiam requirit diſpoſitiones vt corpus organicũ & lineamentis diſtinctũ vt illud informet. Quod autẽ arte Dæmonis tale corpus organicum verum, & potentiã vitam habens tanta celeritate formari queat, vt anima ei vniatur, non eſt credendum. Deo autem potentię non repugnat, cui omnis materia ſubiacet, qui etiã de non eſſe omnia produxit: At creaturæ vlli tribuere, hoc eſt Deo proprium ei adimere, & creaturæ potentiam creator

reatoris asscribere, quod ad blasphemiam pectat.

Quod aut Bodinus magnam vim ponat n cap. 4. Danielis de Nabuchdonosore, qui x hominibus eiectus, & fænum vt bos comedit, nihil probat, quamuis Iosephus ante Bodinum occasione istorum verborum, quæ ixit (Et figura mea reuersa est ad me) putaerit Nabuchdonosorem regem non solum amentiam versum, sed & in bouem mutaum, ita quod exteriorem figuram amiserit, dueritque bouinam. Sed Hieronymus in llud cap. Epiphanius & cõmuniter Doctores atholici tenent cõtrarium, vt rectè Dionyus Carthusianns in d. cap. attestatur, & diint Nabuchdonosorem non formam, sed entem & mores amisisse. Nec textus dicit, uod in bouem mutatus fuerit, sed contrarium apertè significat his verbis. Eadem ho- sermo completus est super Nabuchdonor, & ex homnibus eiectus est, & fænum bos commedit, & rore cœli corpus eius inctum est: donec capilli eius in similitudim aquilarum crescerent, & vngues eius asi auium. Igitur post finem dierũ ego Nachdonosor oculos meos ad cœlũ leuaui, & nsus meus redditus est mihi, & altissimo bedixi. Ex his verbis cõstat Nabuchdonosorẽ n verè mutatũ in bouem, sed septem annis amentiã versum, fęno & herbis more bouis

in lo-

in locis ab hominum conuerſatione remoti
vixiſſe. Quod adfertur illud Geneſ.19.& Lu
cæ.17. de vxore Loth, quæ in pœnam pecca
verſa eſt in ſtatuam ſalis, nihil ad propoſitu
eſt: Quia id diuina poteſtate, non creata vi
tute factum eſt, Deus enim, vt ſuprà ſignific
tum: cum ſit omnipotens, poteſt vnam ſu
ſtántiam in alteram tranſmutare. Fuit aute
vxor Loth potius conuerſa in ſtatuam ſali
quàm aliam ſubſtantiam, vt pœna correſpo
deret peccato, & vt in quo peccauerat etia
puniretur. Nam vt refert Nicolaus Lyran
ſecundum Hæbreos, fæmina iſta veſpere pr
cedenti noluit ſuo maritò porrigere ſal
condimentum ciborum pro angelis, quo
inſtar conciuium ſuorum Sodomitarum
fectum ad peregrinos non habebat, idcirco
ſtatuam ſalis eſt conuerſa. Nec etiam iteru
ſtatua ſalis mutata eſt in hominem, ſed ma
ſit in ſua natura: Et ſic Ioſephus lib. 1. An
quitatum Iudaicarum cap. 19. teſtatur ſe ea
vidiſſe his verbis. Vxor Loth cum reſpice
ſæpe ciuitatem, & eius curam haberet int
dicente Domino, ne faceret, in ſtatuam ſa
conuerſa dignoſcitur. Vidi ſiquidem ea
hactenus enim manet.

Dicit aliquis: Cùm huiuſmodi tranſm
tationes verè & realiter non fiant, quomo
igitur apparent? Reſpondetur ſecundú D
ctores, quod tantum ſecundum apparenti
fiu

ſunt, & hoc poteſt contingere dupliciter: Vno modo ab interiori, poteſt enim dæmon mutare phantaſiam hominis, & etiam ſenſus corporeos, vt aliud appareat obiectum, quam ſit. Id quod experientia conſtat fieri etiam ex cauſis naturalibus. Nam videmus quod quandoque laborantes vehementiſsimis caliſsimiſq; febribus, cadant in phreneſin, vel mentis alienationem, & dicant ſe eſſe, quod non ſunt: & cum dæmon Deo permittente poſsit agere in corpora, nihil vetat, quo minus mediantibus cauſis naturalibus, varias phantaſias poſsit inducere. Alio modo ab extrinſeco, ex parte ſenſibilis. Poteſt enim circumponere cuicunq; rei corporeę quamcunque formam corpoream, vt in eius ſpecie videatur: vel res etiam veras ſupponere. Exemplum extat in vitis patrum. Quædam iuuencula ita extitit maleficiata à quodam Iudæo, ad inſtantiam cuiuſdam iuuenis, cuius turpitudini ſatisfacere nolebat, vt omnibus videretur equa: ducta pro remedio ad ſanctum Macharium, cuius ſanctitatem rei veritas nõ potuit latere, qui mulierem eſſe cernebat & coram detegebat illuſionem: & iterum, ab omnibus iuuencula cognoſcebatur. Dicebat autem vir ſanctus id ideò iuuenculæ contigiſſe, quòd non vacaret rebus diuinis, & Eccleſiaſticis myſterijs.

4. Conclu.

Magi possunt ope dæmonum imperfecta facere animalia.

4. Conclus. *Magi & malefici possunt potestate Dæmonum facere ranas, serpentes, Ciniphes, limaces, & similia animalia imperfecta; quæ secundum philosophiam generantur ex putrefactione.*

SIc docent August. lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 9. S. Thomas 1. parte q. 114. art. 4. ad 2. S. Bonauent. in 2. d. 7. loc. citat. Alexan. Halens. 2. par. q. 43 membro 2. & Magister sent. in 2. dist. 7. propè finem. Et constat quod Magi Pharaonis ranas serpentesq; fecerunt. Vbi autem ad Ciniphes ventum est, defecerunt, & dixerunt. Digitus Dei est hic. Aderat dominatio (inquit August.) prohibentis per spiritum sanctum. Idem patet ratione; Quæ generantur ex putrefactione, qualia sunt huiusmodi imperfecta animalia, faciliùs generantur, & quasi à casu, vt docet Aristoteles lib. 7. Metaph. tex. 23. & ex causis naturalibus; ergò Dæmones, per applicationem causarum naturalium, citiùs & celeriùs potentia suæ virtutis possunt disponere ad formæ vltimæ inductionem: & hoc vult Augustinus loc. cit. cap. 8. quando dicit: Sicut nec parentes dicimus creatores hominũ, neq; agricolas frugum, quamuis eorum extrinsecus adhibitis motibus ad ista creanda Dei virtus interiùs operetur: Ita non solùm malos, sed nec bonos angelos fas est putare

Exod. 7. & 8.

creatores,

atores, sed præ subtilitate sui sensus & corris, semina ista rerum nobis occultiora norunt, & ea per congruas contemperationes mentorum latenter sparserunt. Atque ita gnendarũ rerum, atq; accelerandorũ incrementorum præbuerunt occasiones. Atq; in authoritate, vt rectè notant quidam Dores, creationem intelligit August. vltimæ rmæ introductionẽ. Hoc etiam aduertenm, hanc conclusionem duabus præcedenus non repugnare: quia hac intelligitur, n quod malefici vel magi virtute diaboli imprimant formam in materiam, sed tanm dispositiuè, mediantibus agentibus naalibus, concurrant.

. Conclusio. *Malefici vel maleficæ n veneream habent cum Dæmone.* *Dæmones cũ maleficis veneream rem exercent.*

ROBATVR ex August. li. 5. de Ciui. Dei c. 23. & probat ab experientia, qua & hoc œlici tempore satis superq; probari potest. berrima, ait, fama est, multiq; se expertos, ab eis qui experti erant, de quorum fide bitandum non est, se audiuisse confirmãt, anos & Faunos, quos vulgus incubos vo. improbos extitisse mulierib⁹, & eorũ apsse, & peregisse concubitũ: & quosdã Dænes, quos Dusios Galli nuncupant, assi hanc immunditiam & tentare & efficere, oc negare impudentiæ videatur. August. sequuntur

ſequuntur cõmuniter Doctores. Iſidorus l
8.c.vlt.S.Thom.in 2. ſent.diſt.8.& 1. par.q.5
art.3. ad 6. S. Bonauent. in d.8. 2. ſent.art.3.q
1. Dionyſ. Carthuſ. ibidem q. 2. Guilhelmu
Pariſienſ. in vltima parte de vniuerſo cap.2
Martin. Arles in tract. de ſuperſtitionib. Sco
tus in 2.d.8.q. vnica. Gabr. ibid. q. 1. conclu
2. Alphonſus Caſtren. lib. 1. de iuſta hære
punitione cap. 16. Doctores mallei malefica
rum 1. par.q. 3. Innocentius Octauus Papa i
Bulla præpoſita malleo maleficarum, qu
nunc eſt reducta in 7. Decretalium in titul
de maleficis & incantatoribus. Cardinal
Caietan. in 2.2. S. Thomæ q. 95. art. 3. Bart
Spineus in tract. de Strigib. cap.6. Barth. M
dina in 1. 2. S. Thom. q. 72. art. 2. Ioann
Nider in Fornicatio: Vlricus Molitor in Di
logo habito cum Sigiſmundo Archiduce A
ſtriæ cap.5.& 6. Paulus Grilland. lib. 2. de So
tilegijs q.7. num 13. Ioannes Bodinus lib.2.c
7. Thomas Eraſtus doctè in Dialogo de Str
gibus non longè à fine ac alij alibi: & hæc
indubitata veritas, quam nõ ſolùm experie
tia certiſsima comprobat, ſed etiam antiq
tas confirmat, quicquid quidam medici
Iuriſperiti opinentur. Et ſic ſine ration
vllo fundamẽto Ioan. Fichard⁹ in cõſilio
dicit eſſe incredibile, merè præſtigioſum,
ſomnium: mulierũ cum dæmone venere
congreſſum, etiamſi inquiſitores hære
prau

uitatis, & alij Papatui adhærentes ſtabiliât
tiam rationi, & naturali intellectui repu-
re. Sed fruſtra dicitur quod non proba-
. Si antiquitatem ſpectes Catholicorum
tentia auctoritatã & experientiam habet.
m Auguſtinus, Guilhelmus Pariſienſ. D.
omas & alij ſuis temporibus experientia
c veritatem compertam atteſtantur. Si
ctoritatem, communis eſt Theologorum
tentia, qui non ſolum doctiſsimi in Philo-
hia, ſed etiam in Theologia & omni ge-
e diſciplinarum extiterunt, vt eorum mo-
menta relicta omnibus demonſtrant: Si
trorum temporum teſtes requiruntur nõ
m edentulæ vetulæ, nec deliræ mulieres,
adoleſcentes, iuuenes, & viri docti in iure
cris literis homines vtriuſque ſexus & ſta-
qui ob ingenij, & donorum naturalium
quiſitorũ præſtantiam publicis functio-
us præfuerunt, atteſtantur ſe expertos
c turpitudinem, ita vt negare impudentiç
eatur, vt Auguſt. rectè ait. Atque aduocati
eficorum, ne cogantur hoc præſuppoſito
ceſſo, concedere eos morte mulctandos,
nſi homines aut iumenta veneno non in-
ecerint, ſomniant ſomnia eſſe, quod Do-
& indocti veriſsimum fatentur, & volunt
ilantes facere dormitantios contra eorum
priam voluntatem, vigilantem rationem,
cutam ſenſuum functionem: Pluſquam
N mille

mille annis per temporum ſucceſsiones ho-
mines experientia compertiſsimum habue-
runt, & nunc aduocati Regni Sathanæ ſom-
nia eſſe ſomniant, quæ vigilantes in vigili-
exercent, & ſani mente & corpore vera con-
fitentur. Et certè vt rectè Thomas Eraſtu
docet ſingulæ ſingulos habent ſuos Ama-
ſios ornatu, aſpectu, nomine diſtinctos, &
ſtatim, aut ſaltem cito à contracta ſocietate
aut pactione congredi ſolent, ſicut vbique
vniuerſæ, vbicunque captæ fuerint, magno
ſemper conſenſu aſſeuerarunt. Quod no
nunc non ſolum ad fæminas, ſed etiam a
viros, quorum hoc deplorato ſeculo ſat
magnus numerus hanc ſectam deteſtabile
ſequitur, referimus. Et quoniam fortaſ
multi exiſtimant aliquid impoſsibile con-
tra rerum naturam & capacitatem huma
intellectùs dici in hac Theologorum doctri-
na latiùs & diſtinctiùs eam placet hoc loco i
gratiam ignorantium declarare.

In primis nemo tantæ ſit ignoranti
quod in Dæmonibus putet eſſe diſcretione
ſexus, quod alius ſit mas, alius fæmina. Di-
ferentia ſexus non habet locum in ſubſta
tijs à materia ſeparatis. Fuit enim aliquand
quorundam error dicentium inter Dæm
nes eſſe ſexum fæmineum & maſculinum g
nus ſicut inter homines, & poſſe filios & fil
generare. Hinc gentiles Deos & Deas ado
ba

nt, & Poëtæ de nuptijs & coniugijs Deo-
m mentionem fecerunt, Sed rectiùs Mar-
s quidem, qui longo tempore Dæmonum
ltui operam dederat apud Michaëlem Psel-
m de natura Dæmonum docuit has ma-
& fæminæ differentias non inesse Dæmo-
bus, sed apparere, nullamque formam in
stabilem permanere. Sic vt experientia
gnoscimus viris apparent in maleficorum
ercitio sub forma fæminæ; Mulieri autem
b specie viri.

Deinde sciendum quod aliqui ex Patri-
s videntur sentire, quod gigantes qui di-
uium præcesserunt fuerint nati ex angelo-
m & mulierum concubitu, cui sententiæ
ent Iustinus martyr in Apologia ad Sena-
m Romanum, & in alia Apologia ad An-
inum Pium. Tertullianus in lib. de habi-
mulierum. Lactant. lib. 2. de Origine er-
is ca. 15. Eusebius li. 5. de præparat. Euan-
ica, c.4. Philo in l. de gigantibus. Ambros.
1. de Noe & Arca cap. 4. hi patres & alij vi-
tur sentire, quod angeli cum mulieribus
cauerint, & pro his facit illud Genes. 6. Vi-
es filij Dei filias hominũ, q̄ essent pulchræ,
npserunt sibi vxores. Respondetur, S. Pa-
s per angelos non intellexisse spirituales
stantias, sed viros illustres Dei cultus stu-
sos, ex sancta stirpe Seth descendentes, qui
oniam vsque ad illud tempus in cultu

vnius Dei perseuerarunt, à scriptura vocati sunt filij Dei. Editio vero septuaginta interpretum vetustior angelos Dei appellauit. Iusti enim homines in scriptura angelorum nomine nuncupantur. Sic de Ioanne scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum: & sacerdotes in Malachia angeli domini exercituum dicuntur, & hanc expositionem August. loco citato amplectitur. Ad eandẽ expositionem accedit Guilh. Parisi. lo. ci. Dionys. Carthus. in c. 6. Genes. & in 2. d. 8. q. d. Cassia. coll. 8. c. 21. & alij nunc cõmuniter dictam expositionem apprehendunt. Nunc vt ad resolutionem propiùs accedamus, cùm spiritus carnem & ossa non habeat, caret etiam anima vegetatiua, & sic operationes animę eiusdẽ habere nequit, quia cuius non est potentia, eius etiam nec est actus: Generare autem præsupponit animam vegetatiuam & nutritiuam. Semen enim, quod medium est ad generationem, siue sperma vt vocant, est pars substantiæ corporis viuentis, remanens ex cibo optimè digesto in proxima dispositione ad sanguinem secundum physicos. Vnde dicũtur multum venerei, quando totum semen insaciabili libidine exhauserunt, emittere sanguinem. Hinc sequitur, quod generare propriè nõ potest competere Dæmonibus, cum non habeant principiũ intrinsecũ generationis, animam vegetatiuam nec sensitiuam. Sicut ergo

Dæmo

æmone nec eſuriunt nec ſitiunt,ita nec nu-
iuntur , nec ſemen aut ſperma ſecernunt,
ec libidine inflammantur & conſequenti
adu non generant.Quia vbi non eſt poten-
, ibi non eſt actus.Nullo ergo modo more
minum ſemen ex propria ſubſtantia ſumē-
& ſecernendo dæmones cum mulieribus
ire poſſunt. Et ſic intelligendi ſunt Caſsia.
co citato,quando ait. Nullo modo creden-
m eſt ſpirituales naturas coire cum fæmi-
carnaliter poſſe.Chryſoſt. hom.22.in Ge-
. Impoſsibile eſſe, vt improbi angeli cum
minis coitum exerceant. Et Philaſter Epiſ-
ous Brixienſis in lib. aduerſus hæreſes cap.
. Et in hoc articulo meritò conſentiunt
eologi cum omnibus,qui dicunt impoſſi-
em eſſe coitum Dæmonum cum mulieri-
s. Et hac annotata doctrina ruunt omnia
umenta, quæ facit Ioan. Vierus in lib. de
mijs ca. 13.& li.3.de præſtigijs Dæmon cap.
Confirmant enim ea, quæ iam diximus.
quamuis propriè generare non poſsit Dę-
n, generationem tamē procurare eius na-
æ non repugnat, & in hoc Catholicorum
eologorum ſententia videtur à medicis &
buſdam Iuriſperitis Theologiæ ignaris
ordare.Quando autē Dæmon cum fæmi-
n forma viri rem veneream habet, aut ſe-
nviri ſuccumbēdo recipit, aut procuran-
licuius pollutionem colligit,& fæminæ

 incum-

incumbendo infundit: aut frequenter aliū humorem ad illum actum accōmodat, vt videatur sperma emittere. Et hoc postremum communiter accidit, quando Dæmon cum maleficis & sagis rem habet. Nam confitentur ferè omnes, quod semen sit frigidum. Quia cum non excitatur à corpore viuo sensitiuo, calor naturalis nullus concomitatur. Non tamen negandum absolutè, quod non possit sequi, Dæmone procurante & Deo permittente, generatio in muliere: cum à multis viris in philosophia & Theologia doctissimis contrarium dicatur, & quod multis eisque sapientibus & doctis videtur non potest omninò esse falsum iuxta doctrinam Aristotelis 7. physic. & in fine de somno & vigilia. Atque vt hæc Theologia simul & philosophia intelligatur, aduertendum ex S. Bonauentura in 2. d. 8. artic. 3. q. 1. & alijs alibi, quod in actu generationis hæc concurrunt, Seminis constitutio secundum neruos & virtutes, Calor naturalis tali speciei competens, Seminis sic perfecti transfusio & susceptio. Primum conuenit illi soli, cui Deus dedit vim vegetatiuam & propagatiuam: & sic nullo modo competit Dæmonibus corpus assumentibus. Semen autem suscipere & transfundere non repugnat Dæmoni in corpore assumpto. Quia potest assumere corpus palbabile & solidum, ita vt videatu

eatur quasi humanum, ac habeat figuram instrumenta apta ad recipiendum, & deferendum semen ad generandum, atque etiam illud valet mouere, prout conuenit tali actui, vt semen à muliere in loco deputato ad generationem recipiatur. Recipit autem semen, vt antea dictum, succumbendo viris, aut procurando pollutionem, & colligendo semen, demum transfundit incumbendo mulieri. Et cum, vt optimè Guilhelmus Parisiensis dicit, nemo dubitare possit huiusmodi spiritus super omnes medicos & physicos nosse naturam tam virilis quam muliebris seminis, illud nouit a sagacitate, & acceleratione in sua virtute & temperatura conseruare, vt sit aptum generandum. Quando autem in tali casu sequeretur generatio, natus filius non esset filius Dæmonis, sed illius hominis, à quo semen secretum & collectum est, vt DD. attestantur.

Non enim necesse est, quod omne quod procurat generationem, verè Pater nominetur. Atq; hinc etiã constat quod sic generatus non sit similis Dæmoni, sed ei, à quo semen excisum est: Quia verè generans generat sibi simile & speciem propagat. VVierus capit. 3. dicit S. Thomam nugari, quando tradit Dæmonem calorem naturalem

posse conseruare: sed ipse verè cæcutiens e[...]
quod sua medicina & physica dæmonis pote[...]
tatem & scientiam velit metiri. Non enim so[...]
lum S. Thomas sic docuit: Sed etiam S. Bona[...]
uent, Scot. Gabriel. Richard. Guilhelmu[...]
Parisiensis, Medina & tota schola Theologor[...]
in eandem abierunt sentētiam. Philosophi &[...]
physici fuerunt, & tamen nihil hic, quod phi[...]
losophiæ repugnaret, inuenerunt. Theologi[...]
peritissimi extiterunt, & hoc dæmonum sub[...]
tilitati & potentiæ congruum intellexerunt[...]
nec in tali Theologia est quod reprehendi[...]
philisopho aut Theologo posit.

DVBIVM HIC MOueri potest.

Cum nihil afficiatur nisi ad id quo[...] suæ naturæ conueniens & congruum est[...] quomodo spiritus qui carnem & ossa non[...] habet, delectatur peccato carnali, & appe[...]tit coire cum fæminis?

Hvivs dubij difficultatem augere potest[...] si vera libido & carnalis delectatio est in[...] Dæmonibus, possent huiusmodi libidinem[...] faciliùs explere interseipsos, & maiori cum[...] voluptate cum facilè sit eis virorum & mu[...]lierū speciosissimas formas assumere & effin[...]gere, & coniunctio huiusmodi adinuicem[...]

magi[...]

agis esset naturalis quam cum viris aut
ulieribus propter naturæ similitudinem
eoque maior esset voluptas. Hęc difficultas
ærit quomodo in Dæmonibus sit peccatũ
rnale. In primis sicut in Dæmonibus quan-
m ad reatum omnia sunt peccata ita & pec-
tũ carnis. Quia homines ad omnia peccata
rpetranda inducunt & instigant, vt nemini
ibium est, maximè autem ad peccatum car-
s vt ex sequentibus patebit. Deinde vt ad
ibium respondeamus, in dęmonibus pecca-
m carnis non potest esse secundum affectũ.
am illa peccata tantum sunt in dæmoni-
is, ad quæ spiritualis creatura afficitur, vt
inc probatum est; sed spiritualis creatura
ő afficitur ad ea, quę sunt carnis & corporis,
m simile delectetur simili. Delectãtur au-
m admodum libidinum & voluptatum
rpium sordibus, vt tradunt Cassianus loc.
.& S. Augustin. lib. 4. de ciuitate Dei cap.
; quod contingit, non quod ipsi afficiantur
rnali turpitudine, sed ex inuidia, qua genus
imanum prosequuntur, eique inuident fæ-
itatem quam ipsi perdiderunt. Peccata au-
m præstant impedimẽtum, ne homo finem
um vltimum, videlicet beatitudinem con-
quatur: præcipuè tamen fornicatione siue
tu carnali & idololatria delectantur, secun-
i Glossam Leuitici 18. super illa verba. Ne
llluamini in omnibus his, quibus contami-

 natæ

natæ ſunt gentes, &c. Quia in his & corpus & anima maculatur, & totus homo. Omne enim peccatum, quodcunque fecerit homo, extra corpus eſt. Qui autem fornicatur in corpus proprium peccat 1. Corinth. 6. Aliam rationem adiungere poſſumus: peccata carnalia, & turpes voluptates cum carne hoſte animæ exerceantur, diutiùs hærent, & exercitio magis trahunt. Sicut enim per opera virtutis & pietatis frequentata homo efficitur pius & ſpiritualis: Ita per carnis ac turpis voluptatis facta continuata totus redditur carnalis, & ita non facilè relinquit hoc peccatum, & quo diutius perſeuerat, eo magis ſe implicat, & vehementis libidinis vinculum fortiùs ſtringit. Quod inimico, qui ſemper quærit, quem deuoret, optimè conſtat.

Dubitare quiſpiam etiam hic poſsit.

Quod non videantur mulieres, aut viri commercium cum Dæmone habentes, aliquam voluptatem, aut delectationem in tam fœdo actu percipere, ideoque eum non expetere. Cum Dæmon vtpote corpore & carnis ſubſtantia carens non ſeminando poſsit concurrere ad coitum. Ante omnia certiſsimum eſt Dæmonem poſſe inflammare carnem ad libidinem, vt homo quaſi amore ardeat. Halitus enim eius ardere facit

pruna

prunas, vt Iob ait. Hinc & ſpiritus fornicationis quidam dicitur, Oſeæ 4. Spiritus fornicationis decepit eos. Sic legimus apud S. Gregorium lib. 2. Dialogorum cap. 2. in vita S. Benedicti, quod viro ſancto ſoli exiſtenti apparuit tentator. Nam nigra paruaque auis, quæ vulgo merula nominatur, circa eius faciem volitare cepit, eiuſque vultui importunè inſiſtere, ita vt manu capi poſsit, ſi ſanctus vir capere voluiſſet, ſed ſigno crucis facto, receſsit auis. Tanta autem carnis tentatio, aui eadem recedente ſecuta eſt, quantam vir ſanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namque aliquando fæminam viderat, quam malignus ſpiritus ante eius mentis oculos reduxit: tantoque igne ſerui Dei animum in ſpecie illius accendit, vt dum in eius pectore amoris flamma vim caperet, etiam penè deſerere eremum voluptate victus, deliberaret.

Tunc ſubitò ſuperna gratia reſpectus, ad ſemetipſum reuerſus eſt: Atque vrticarum & veprium iuxta denſa ſuccreſcere fruteta conſpiciens, exutus indumento nudum ſe in ſpinarum aculeos & vrticas proiecit, ibique diu volutatus, donec corporis vulnera animę vulnus curarent. Cumque pænaliter bene foris arderet, extinxit quod intus illicitè ardebat. Si autē Dæmon tanta facilitate potuit ignem libinis incendere in viro ſancto, qui vitam

tam in omni austeritate, continentia, & mun-
ditia in solitudine agebat: Quid faciet in suo
pecore, cui semper insidet & assistit, quodq;
tam fœdissimo actu sæpius libidinis æstus in-
flammat? Simile refert Vincentius in speculo
historiali ex vita Basilij magni, cuius tempore
diues quidam vnicam habebat filiam, quam
consecrare Deo statuerat: Quam seruus diui-
tis in coniugem disiderans, & habere non va-
lens adijt maleficum, qui Dæmonem inuoca-
uit & fornicationis spiritum mitti obtinuit
ad filiam, quam accendit adeo libidine, vt in
terram volutata clamaret se propter seruum
torqueri, & pro liberatione sui seruo in con-
iugium tradi à patre peteret. Magna sanè est
Dæmonis subtilitas, & in carnem occulta
operatio, quare mouere potest carnem ad ti-
tillationem, vt pruriat, ac concitare spiritus &
sperma ad libidinis fomenta. Tamen hoc na-
turalis ratio dictat, quod vir maiorem dele-
ctationem experiatur coëundo cum succu-
bo quam mulier cum incubo. Quoniam
maior est abundantia seminis & naturalis vi-
goris in eo: & cum semen cum concupiscen-
tia & delectatione resoluatur, vbi plus est
de semine, ibi maior resolutio, & ex conse-
quenti intensior libidinis ardor. Non tamen
negandum est fæminam etiam ex eadem cau-
sa sentire in tam fœdo actu delectationem,
quia licet semen mulieris imperfectum sit
prop

opter imperfectionem virtutis fæmineæ, turalemque sexus debilitatem, maximè m etiam sanguis menstruus seminis, quanatem diminuat, tamen cum quadam conpiscentia etiam resuoluitur, vt rectè tradit Thomas in 3. part. q. 31. artic. 5. ad vltim. Quod rectiùs intelligitur, & magis ysicum est, si quorundam medicorum tentiam teneamus contra Aristotelem lib. e generat. animalium cap. 19. in fine, & 2. cap. 4. & 5. & Auerroem 2. Colliget; de iuuamentis testiculorum: Qui trat fæminam seminando non actiuè conere ad generationem, sed menstruum in ina proportionabiliter respondere semi viro. Quare refert Aristoteles menstrua n fæminis, quod sit in maribus genitura, fieri posse, vt duæ simul secretiones nales agantur. Ideò semen fæminæ non erre ad generationem, nam si semen esenstrua non essent. Id tamen hic notan ex Auerroe, quod etiam Magnus ille logus Guilhelmus Parisiensis exemplis perientijs confirmat, loco citato, faè ex receptione qualicunque seminis nam concipere, & attrahere semen viri. od magis cōfirmat communem Theoum sententiam, quod mulier Dæmoocurante posiit generare. Addit in nfirmationem Auerrois se nouisse fæminam

minam in vicinia cohabitantem probis m
ribus, & fidei integræ, quæ iureiurando co
firmarit, concepisse infantem, semine ex ba
neo attracto, quod profudisset lasciuie
Contrarium tamen quod semen mulieris c
cernatur & actiuè concurrat ad generandi e
fectum, tenent Gale. li. 2. de semine siue sp
mate. & li. 14. de vsu partiũ corporis huma
Auicenna doctrina quinta Fen primæ p
mi, & lib. 9. de animalibus cap. 3. Albert
lib. 15. de animalibus prope finem. In qua
sententiam tanquam magis physicam d
cendunt etiam Theologi. Guilhelmus Pa
siensis loco citato. Scotus in 3. sentent. d
latißimè Cardinal. Caietanus in 2. 2. S. Th
mæ q. 154. artic. 12. & ostendit etiam esse s
tentiam S. Thomæ: Franciscus Ferrarie
super caput 11. lib. 4. S. Thomæ contra g
tes, & alij alibi. Horum doctorum sent
tia, quam verißimam puto, est quod sem
mulieris dependenter concurrat cum ca
litate viri, ita vt vtrumque sit necessari
ad generationem. Et profecto vt rectè C
tanus docet, multum obstat opinioni Ari
telis, quod natura posuit veneream magn
delectationem in resolutione seu emißi
seminis in muliere. Cum enim natura
propter finem, ita quod ex finali causa op
sumatur ratio in naturalibus, consequ
est, quod natura opposuerit delectatio

in

li femine propter bonum ſpeciei con-
andæ, ſicut in ſeminatione viri. Et cum
ifeſtè appareat, quod eſt delectatio non
t in confricationibus & alleuiationibus
ræ, ſed venerea, adeo vt ſenſibiliter quie-
concupiſcentiam veneream in mulieri-
non eſt conſentaneum rationi, quod
iſmodi ſeminatio ſit excremētum vteri,
quod ſit à natura ordinata ad conſerua-
em ſpeciei. Delectatio enim venerea ex
ria ratione ad actus generationi deſer-
tes ſpectat, & illos conſequitur. His ac-
pro confirmatione opinionis Galeni,
d vt ipſe & alij tradūt, & veritas eſt, quod
ieres patiantur pollutionem, & com-
uut peccatum mollitiei, cuius ipſe con-
im exiſtimaui, & reſpondi aliquando
Theologiam in monaſterio Prumienſi
rem, motus auctoritate & philoſophia
ot. ſed lecto Galeno & eius fundamen-
hiſtorijs ſanctorū & de illuſionibus mu-
adhęſi Galeni ſententiæ. Mouet etiam ad
rmationē huius doctrinæ: ſecundū leges
iſperitos, in foro ciuili mortis pæna im-
ur mulierib⁹ inuicē in libidinis & vene-
ū prorumpentib⁹ & ſe corrumpentib⁹:
t quidā loquūtur, ſe mutuò ſubagitan-
vt text. eſt in L. fœdiſsimā, C. ad L. Iu-
le adult. ſecundū vnū ſenſum. Gloſ. Sa-
Godefr. ibidē, & Cynus dicit quaſdam
mulie-

mulieres fædiſsima nequitia tentari, qu
libidinem ſuam excercent in alias mulieres
eaſque inſectantur vt viri. De hac mulieru
libidine Nicolaus Boërius in deciſ.316 nume
ro 13. Damhauderus in rerum criminal. prax
cap.96. num.10 Iulius Clarus lib. 5. ſenten
Recept.Iuris §.Fornicatio, num 28. Ration
Ariſtotelis contra Galeni & Theologoru
ſententiam ſoluit Caietan. loco citato. Ex h
ergo elicitur, non eſſe difficile Dæmoni, i
muliere commouere libidinem & volupta
etiam ſi ipſe è ſua propria ſubſtantia nullu
ſemen ſecernat. Vnum hic notandum ſing
lare ex Guilhelmo Pariſienſi, occaſione illi
dicti S.Pauli 1. Corint.11. Mulier debet vel
caput ſuum, & propter angelos: hoc quid
intellexerunt de angelis malis, quorum li
dinem opinantur vehmenter prouocari
inflamāri pulchritudine muliebrium ca
lorum: & ſic incubi magis infeſti ſunt mu
ribus pulchros crines habentibus. Quod co
tingit Deo iuſtè permittente, propter va
tatem, pompam, complacentiamq́ue ina
talium mulierum: Aut enim in cultu & c
tura crinium cura nimia intendunt: aut
pulchritudine alios in ſuam libidinem
flammare conſueuerunt: aut in eis inſole
gloriantur. Et forſitan, ait, ad terrorem d
næ bonitatis, prouidentia hanc tentatio
à malignis ſpiritibus eas pati ſinit, vt ab h

modi cultu desistant, timentes viros ad suam
bidinem inflammare, dum ipsos Dæmones
l eam instigare & prouocare videntur.

Postremò, in maleficorum & sagarum
m Dæmone coitu etsi poßibile sit ad pro-
rationem Dæmonis in casu sequi genera-
nem, iuxta Theologorum sententiam,
nen communiter non fit: cum Dæmon nõ
intendat generationem, quam spurcitiã
um: nec verum infundit semen, sed alium
morem, aut saltem semen suo calore natu-
destitutum, vt confeßione fere omnium,
in Germania, Gallia & Italia & alibi in
crimine deprehensi sunt, didicimus. De
bus multa exempla Bodinus lib. 2. cap. 7,
iqua Grilland. & DD. mallei malificorũ.
bud nos omnis ætatis vtriusque sexus &
s homines confitentur, se expertos hanc
tatem cum suis circunstantijs. Et qui ne-
mnis ætatis & sexus in hoc fædus recipi:
bis duo, quatuor facere, inficiari aude-
verbis Thomæ Erasti vtar. Et vt ex no-
liqua subscribam: Ioannes Cuno prima
uando fidei & Deo abrenunciauit, ma-
rba prædicente, & celebratis nuptijs, vt
, rem veneream habuit cum sua Ama-
uam Capribarbam nominauit. Mater
iuuenis Meissenbeins Anna / prima vi-
acẽte proprio marito, & eo dormiente,
uo Fedderhanß actum carnalem con-

ſummauit, & experta eſt non ſemen natu-
le, ſed frigidum, & poſt tres dies idem A-
ſius nocte rediit, & iterum fœdum act-
repetiit, tunc vir adiacens excitatus inter-
gauit, quid rei & tumultus eſſet in cubicu-
Cui ipſa reſpondit ſpectrum fuiſſe, & vir-
ad ſe veniſſe. Tunc maritus: Si ſcirem
ex numero talium perſonarum eſſe, n-
quam mihi amplius condormires. Dei-
in loco conuentus dicto Hetzenroderheide
gram materiam, aptam ad vnctionem, m-
lieri dedit, quam in nomine Diaboli ma-
dormientis auribus imponeret, vt prof-
diùs dormiret. Nemo miretur hoc factum
præſentia mariti: ſimile enim legimus in
ta S. Bernardi lib. 2. cap. 6. Erat, vt narra-
regione illa miſera mulier, quæ à quodam
tulante Diabolo vexabatur. Habebat aut
virum tam execrabilis commercij prorſus
narum. Abutebatur igitur ea etiam in
dem lecto, cubante marito, inuiſibiliter i-
puriſsimus ille adulter, & incredibili vexa-
libidine. Sex annis latuit malum, nec dete-
mulier tantũ crimen. Septimo verò anno
fuſa eſt in ſeipſa, & expauit, tum propter
luuionem tam continuæ turpitudinis, t-
propter timorem Dei, cuius iudicio ſing-
momentis timebat intercipi & damnari. C
fugit ad confeſsiones, peragrat ad loca ſan-
ſanctorũ implorat ſuffragia, Eleemoſynas
gi

ur: quotidie, vt priùs, & importuniùs à
mone infeſtatur. Deniq; in publicũ ſcelus
ſum eſt. Quo audito & cognito maritus
s contuberniũ execratur. Interea vir Dei
ernard. cum comitatu ſuo aduenit, cuius
entũ infœlix mulier vt intellexit, acceſsit
d eius pedes tremebunda ſe proiecit, ape-
s cum lachrymis horribilẽ paſsionem, &
ificationem inueteratam, & quod nihil ei
nia profeciſſent, quæcunq; feciſſet. Addi-
ſibi ab oppreſſore aduentum eius prædi-
n, & minaciter interdictum, ne ante eius
entiam veniret, quia nihil ei prodeſſet, &
recedente Abbate, qui fuerat amator, cru-
ſimus fieret perſecutor. Vir Dei hęc au-
s blandis mulierẽ verbis cõſolatur, & de
promittens auxiliũ, pręcepit vt die alte-
m enim nox inſtabat) cõfidens in Domi-
uerteretur. Reuerſa manè, cũ viro Dei
hemias & minas, quas eadẽ nocte ab in-
ſuo audierat, retuliſſet: Ne cures, inquit
ei, minas eius, ſed vade tolle baculũ hũc
um, & pone in lectulo tuo, & ſi quid po-
gat. Egit mulier quod iuſſum fuerat, &
ans in lectulo ſuo, ſigno crucis munita
ſe baculũ ponit. Adeſt ille cõtinuò, ſed
conſuetũ op9, nec ad ipſum cubile præ-
accedere: minatur tamẽ acerrimè, ꝙ
ente viro Dei ipſe in eius ſupplicia re-
etur. Inſtabat dies Dominica, & voluit

vir Dei per edictũ publicum Episcopi popu-
lum in Ecclesiam conueniri. Cum maximu
populus conuenisset, inter missarum solem-
nia Comitantibus Carnotensi & Nanneten
Episcopis, ambonem conscendit, & vt omne
qui in Ecclesia erant, accensas candelas i
manibus tenerent, locuturus edidit. Quod
ipse cum Episcopis & clericis faciens, inaud
tos Diaboli ausus publicè aperit, & fornic
torem spiritum, qui in tam horrenda inqu
namenta etiam contra naturam suam exar
rat, cum omnium fideliũ, qui aderant, su
scriptione anathematizat, & auctoritate Ch
sti tam ad illam, quam ad omnes mulieres d
inceps interdicit accessum. Extinctis itaq
sacramentalibus illis luminibus, extincta
tota virtus Diaboli, & mulieri post confessi
nem communicanti nunquam postea inim
cus apparuit. Ex hac historia constat nunc
milia opera Dæmonem facere, qualia te
poribus Augustini, Bernardi, Guilhelmi Pa
siens. & aliorum, qui nos multo tempore p
cesserunt, nec aliquid noui confiteri nost
maleficos, quod ab hoste maligno olim n
fuerit factum: formam & pellem bene m
tat, sed non mores, malitiam ac fallaciam.
sic semper in hoc negocio, sicut in alijs,
rum manet illud Ecclesiastes cap. 1. Quid
quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid
quod factum est? ipsum quod faciend

Nihil ſub ſole nouum, nec valet quiſquã
ere: Ecce hoc recens eſt, iam enim præceſ-
in ſeculis, quæ fuerunt ante nos. Libet ad-
c ad propoſitum vnum ex noſtris addere
dictorum confirmationem. Anno Domi-
589. 15. Iulij extremo ſupplicio eſt affecta
lefica quædam nomine Maria, ex pago S.
dardi, prope Monaſterium S. Matthiæ, ex-
Ciuitatem Treuirenſem, qui pagus ſubeſt
iſdictioni monaſterij. Hæc quàm primum
men & maleficia ſua confeſſa fuit, cum iam
tor, Scabini adiuncti & notarius, qui eius
mini præerant, diſceſsiſſent relicta ea in
odia valde malè fuit verberibus excepta
maſio, & qui antea fuerat amator, vt mi-
us etiam fuit mulieri in vita S. Bernardi,
delisſimus factus eſt perſecutor, quia veri-
m rei geſtæ Iudici & ſcabinis aperuerat, &
um ad Deum redire ſtatuerat. Inimicus
dum verberibus contentus, ſed etiam lin-
m è faucibus vi eruere, & ipſam mulierẽ,
ulare contendit, niſi nuncius ſuperueniſ-
quem ob Dei amorem mulier rogauit,
i ſacramentalem & benedictam candelam
municaret. Scabini & notarius regreſsi
pſam, linguam ore prominentem, & quaſi
actam viderunt, & omnino tremebun-
geſtus in muliere animaduerterunt. Hæc
lier inter reliqua confeſsionis puncta cõ-
eſt, quod cum ſemel laboraret mẽſtruo,

Amasius nomine Beelzebub ad ipsam veneri volens venerem exercere, & eam menstruo laborãtem cognoscens noluerit commercium habere, sed Phoe dixerit discedẽdo. Exempla quæ hactenus ex actis inserui, & postmodum insertururus sum, auctentica sunt, & scripta sub scriptaq; manibus notariorum eorum, qui coram criminalibus iudicibus siue præfectis locorum, & aliquibus semper scabinis in examine adiunctis in notam receperunt.

Malefici vim generatiuã coniugum impedire possunt ope dæmonũ.

6. Conclus. *Malefici ope diabolica adiuti possunt impedire vim generatiuam inter coniuges, vel alias personas.*

PATET ex iure canonico in titulo de frigid. & malefic. & 33. q. 1, ca. Si per sortiarias. Et ratio est manifesta; Potestas dæmonis est maior potestate hominis, sed opere humano potest aliquis fieri impotens ad carnalem copulam, vt per castrationem, ruptionem, herbas, vel medicinas. Sic tenent communiter Theologi in 4. sentent. dist. 34. Canonistæ tit. de frigid. & mal. & in d. 33. q. 1. c. Si per Sortiarias. Potest autem tale impedimentum poni, vel impediendo corpora, ne mutuò appropinquent, vel adhibendo occultè virtutes rerum, quas dæmon optimè nouit ad hoc validas; vel turbando imaginationem & phantasiam, ita vt reddat alterum coniugum ex-

fu

n: vel prohibendo miſsionem ſpirituum
membra, in quibus eſt virtus motiua & ſe-
natiua; & alijs modis, qui ſunt dæmoni-
s cogniti, nobis autem occulti. Legendus
er hac materia Paludanus in 4. ſentent.
. 34.

. Concluſio. *Malefici auxilio dæ-
num poſſunt morbos inferre, homines
incantationibus interficere, & pecora
idere.*

Malefici tam hominibus quã pecoribus morbos & necem inferre poſſunt.

CONSTAT in primis ex hiſtoria Iob. 2.
ca. quem percuſsit vlcere peſsimo à plan-
edis vſque ad verticem. Et in Euangelio
.13. & Marc. 9. dæmon reddidit hominem
lum & mutum. Et S. Auguſtinus in lib.
iuinat. cap. 6. teſtatur ſæpè accipere pote-
m morbos immittendi, & aërem vician-
morbidum reddendi. Idem patet ex L.
ti. C. de malefic. & Mathem. Multi, (ait
magicis artibus vſi elementa turbare, vi-
nſontium labefactare non dubitant, &
ibus accinctis audent ventilare, vt quiſ-
ſuos cõficiat malis artibus inimicos: hos,
niam naturæ peregrini ſunt, feralis peſtis
mat. Efficiunt autẽ talia malefici ſiue ve-
i, cauſis naturalib⁹, veneno, intoxicatio-
s, herbis alijſq; medijs, quæ multis modis
nt præparare, & cautiſsimè applicare.

Narrant quidam, quod Auarroes Auicennam intoxicauerit, ponendo toxicum super foli libri, quem Auicenna solitus fuerat legere quanto magis diabolica ars nouit omnia oc cultissimè adhibere? De huiusmodi herbis quibus homines solent necare, mentio fit. In L. 3. §. adiectio. & seq. ff. ad legem Corneli de sicarijs & veneficis. Eiusmodi sunt cicuta Salmandria, Aconitum, Pintuocarpus, siu Pytiocampas, Bobustrum, Mandragora & Cantharides. Aliquando inficiunt etiam aë rem circumstantem, quem homo respirand attrahit. Aliquãdo insidiãtur dormientibus Familiare autem est maleficis vetulis, vt in fantes & tenellos pueros fascinent. Hoc au efficitur quandoq;, vt Doctores tradunt, e forti imaginatione hoc modo: fortis imag natio immutat corporis coniuncti spiritus, hinc imũtatio spirituum maximè fit in oc lis, ad quos subtiliores spiritus perueniun Oculi autem inficiunt aërem continuum, que ad determinatum spacium: quomo specula noua & pura ex aspectu mulie menstruatæ, vt tradit Aristoteles in libro sumno & vigilia, maculis inficiuntur. Sic iam anima vetulæ vehementissimè ad ma tiam concitata, aspectu venenoso, & no corpus tenerum infantis inficit. Contin etiam, ad talem effectũ, malignum spiritu pacto concurrere. & occultè lędere infante

8. Co

8. Conclus. *Magi & malefici possint multos morbos curare quibus nulla medicorum scientia mederi valet, non tamen omnes.*

PROBATVR prima pars: quia vtuntur arte Dæmonum, qui præstant naturæ subtilitate, & longa rerum experientia: & multo rectiùs omnibus medicis norunt rerum naturalium virtutes & causas. Sic Plinius li. 24. cap. 17. variarum meminit herbarum, quibus magi vel ad morbos depellendos, aut etiam inferendos, vtuntur: quæ quia hominibus sunt ignotæ, & velocissimæ operationis, plurimum admirationis adferunt nescientibus. Ad idem facit ratio S. Thom. in qq. disputatis de potentia q. 6. art. 3. Sicut ars, quæ imitatur naturam, potest quædam, quæ natura nequit, efficere; ita dæmones multa facere possunt, quæ & præter humanũ ingenium, omnem artem, & solitum naturæ cursum sunt.

Patet etiam secunda pars, quòd non possint curare omnes morbos: Quia quicquid possunt in hac arte, hoc efficiunt per applicationem causarum naturalium: sed hæ non possunt curare omnem morbum, maximè senectutis.

Dices: Si Dæmones tantæ sunt subtilitatis in naturalibus, possent ne protrahere vitam hominis ad octingentos, vel nongentos

annos, sicut olim homines viuebant? Respondetur, quod non: quia per intemperantiam & ignorantiam hominum natura est valde corrupta, & morbis infecta: & res naturales, præsertim cũ etiam terra deficiat à prima sua integritate, non sunt tanti vigoris & virtutis sicuti in principio creationis. Statim post rerum creationem, ex diuina dispositione, omnia erant maioris perfectionis: complexio hominum fortior & constantior, ac cœli influentia salubrior. Vide ad hanc materiam Franciscum Victor. in Relectione de arte Magica, in solut. ad 4. non longè à fine, & Iosephum Angles in q. de ead. materia, octaua difficultate.

Non licet magorum vt, remedio vel cõsilio in malefici tollendis.

9. Conclus. *Quamuis Magi & malefici possint multos morbos curare, & maleficia illata sæpè dissoluere, licèt non omnia: non est tamen licitum Magos vel maleficos accedere pro dissolutione: & qui contra facit, grauissimè peccat.*

PRobatur Leuit. 19. Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini: & cap. 20. Anima, quæ declinauerit ad Magos, &c. interficiam eam, & Deut. 18. & 26. q. 7. cap. Non obseruetis: & in Cod. de malefic. & mathe. L. Nullus, & L. Nemo. Et hoc in tantum verũ est, quod etiamsi maleficus paratus esse

et, nō eſſet licitum vti ipſius opera, contra
gelum in verb. Superſtitio §.13. allegan-
m pro ſe Aureolum in 4. diſt.34. qui putat
e licitum petere diſſolutionem à parato:
d communis ſententia eſt in contrarium. S.
om.in 4.diſt.34.q.1.art.3. S.Bonauent.ibi.
m q.2. Sylueſter in verb. maleficium. q.8.
ietanus & Aurea Armilla ibidem, Turre-
mata 33.q.1.ſuper ca. Si per ſortiarias. Mar-
us Nauar.in manuali cap. 11.num.29. Ra-
etiam probat. Maleficus communiter nō
teſt tollere, niſi per inuocationem & auxi-
m Dæmonis. At Dæmonis auxilium
ocare ex ſe malum eſt, & nulla circun-
ntia poteſt muniri, vt ſit bonum. Ergo
iſquis petit à malefico, vt faciat id, quod ſi-
peccato non poteſt, peccat: quia ſic petens,
nſentit peccato alterius. Non ſolum autem *Rom. 1.*
i faciunt, ſed etiam qui conſentiunt faci-
ibus, digni ſunt morte.

Si tamen maleficium adhibitum tale eſſet,
od ſine inuocatione dæmonis remoueri
ſſet, per remotionem ſignorum aut vnguē-
um, tunc non eſſet illicitum procurare ip-
s diſſolutionem. Licitum autem eſt male-
a ſoluere per opera pia & Eccleſiaſtica, vt-
te exorciſmos, ſacramentalia, ſacramentorū
quentationem, orationes, ieiunia, aliaque
tatis exercitia, de quibus in cap. Si per ſor-
rias.

10. Con-

10. Concluſ. *Magi & malefici, poteſtate dæmonum inſtructi, poſſunt tempeſtates mouere, pluuias, tonitrua, grandinem, pruinam, aliaq́ meteora producere.*

Iob.1.et 2. PROBATVR ex hiſtoria Iob. Sathanæ procuratione, ignis de cœlo cecidit, & tactas oues, puerosq́; conſumpſit, & iterum vehemens ventus irruit à regione deſerti, & concuſsit quatuor angulos domus, quę corruens oppreſsit liberos, & in Pſal. 77. Et occidit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum & poſſeſsiones eorum igni. Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem, & iram & tribulationem, immiſsiones per Angelos malos, &c. Super quæ verba legendus eſt Auguſtin. Idem patet in C. de malefic. & mathem. L. Multi. Verb. Elementa turbare, & ibidem L. eorum: cuius verba ſunt. Eorum eſt ſcientia punienda, & ſeuerißimis meritò legibus vindicanda, qui magicis accincti artibus aut contra ſalutem hominum moliti, aut pudicos animos ad libidinē deflexiſſe deteguntur. Nullis verò criminationibus implicanda ſunt quæſita humanis corporibus remedia, aut in agreſtibus locis innocenter adhibita ſuffragia, ne maturis vindemijs metuerentur imbres, aut ventis & grandinis lapidatione quaterentur, quibus nō cuiuſq́; ſalus aut æſtimatio

atio læderetur, ſed quorum proficit actus diuina munera, & labores hominum ſterrentur. Hæc in d. L.

Probatur ratione. Omnia meteorologi-, vt conſtat ex libris Ariſtotelis Meteorolocis, generantur in regione aëris, ex concur- elementorum & cauſarum naturalium. d dæmonibus hęc inferiora ſubiacent, quo- motum localem, Deo permittente: ergo.

I. Concluſio. *Quæ ex proxima eli-tur: Magi & malefici poſſunt efficere rilitatem, & rerum neceſſariarum ad nſeruationem humanæ vitæ inopiam.*

ROBATVR. Omnia quæ in terra creſcunt, & neceſſaria ſunt ad ſuſtentationem minum, dependent ex motu & influentia rporum cœleſtium, & elementorum temamento. Si igitur elementa turbentur, npeſtates ventiq; ſine ordine & modo ex-entur, nec non grandines & pruina immittur, quæ agris, vineis, arboribus & frugi-, noceant: ſequuntur ſterilitas & rerum pia.

2. Concluſ. *Magi & malefici ſæpè nsferuntur corporibus verè & realiter loco ad locum, & ad conuentus ſuos.*

HAEC

HAEC Conclus. est contra Ioan. Franc-
cum Ponzinibium in lib. de Lamijs
excellentia vtriusque iuris, qui habetur i
vol.10.Oceani Iuris, contra Andream Alcia
lib.8.parergon Iuris, cap. 22 Martinum Arl
in tract. de superstionibus, Vlricum Molit
rem in Dialogis de Pythonicis mulieribus,
alios quosdam. Communis autem & ve
sententia tenet conclusionem. Sic tradu
Turrecrem. in ca. Episcopi .26.q.5. Guilh
mus parisiensis vltima parte de Vniuerso:ca
21. Malleus in 1.& 2. par. Bartholomæus Sp
neus in q. de strigibus cap.5.& in Apolog
prima contra ponzinibium. Francisc. Victo
in Relect. de arte magica, à num.32. Alfons
Castren. li. 1. de iusta hæret. punitione à c
14. Syluest.in verb. Hæresis.3. à num.6.Car
Caietan. 2 2. q.95. super. art.3.S.Thom.Iose
Angles in floribus loc. citat. difficult.5.Ma
Nauar.in manuali cap.11. num.38.Paul.Gri
Iurisconsultus latissimè in lib. 2. de Sorti
gijs q. 7. Ioan. Bodinus lib. 2. cap. 4. & h
est communis sententia, cui contradicere,
pugnat Theologiæ, Philosophiæ, & reru
experientiæ certissimæ.

Probatur conclusio. Dæmones sunt in
gri in potentia naturali, sicut boni Angeli,
probatum est in prȩludio 8.Sed boni Ang
possunt transferre corpora breuissimo te
pore de loco ad locũ: ergo & mali. Assum

prob

obatur ex 14.cap. Danielis. Angelus appræ-
ndit prophetam Abacuc in vertice capitis,
ex Iudæa breuissimo tempore in Babylo-
m tulit, & restituit iterum confestim in lo-
m suum, vt scriptura loquitur: & Angelus
lus, Matthæi 4. assumpsit Saluatorem, &
uit supra pinnaculum templi, & in Euan-
io Dæmones á Christo expulsi, ex permis-
ne diuina intrauerunt porcos, & eos præci-
runt in mare. Fit autem huiusmodi trans-
o breuissimo tẽpore non tamẽ in instanti:
a motus tanto velocior est, quanto maior
us mouentis, vt rerum experientia & phi-
phia testantur. Vnde philosophi credunt,
otor infinitæ sit virtutis, motum posse
in instãti. Est autem maior potentia dia-
, quam homo cognoscere valeat. Quare
è colligi potest, quod diabolus breuissi-
empore deferre corpora ad remotissima
valet. Constat etiam hæc veritas expe-
ia: Multi vtriusq; sexus viri, mulieres,
i & puellæ confitentur id verũ esse. Imò
doque deferuntur à dęmonibus ad cur-
& quia vel nomen Iesus ex improuiso
inant, vel signo crucis se muniunt, vel
l signũ Christiani pręstant, alijs disparen-
, pedestris ordinis fiunt in redeundo,
rebãtur à diabolo in adeundo conuen-
quandoque cadunt ex arboribus in ter-
& membra collidunt: quandoque, quia
leges

leges diaboli transgrediuntur, miserè vel diabolo tractantur, vel à socijs percutiuntu Quoniam in priori æditione spem dedi m experientijs data meliori occasione vberi conclusionem probaturum, id nunc præsta decreui: in primis aliena, deinde nostra ins ram, Paulus Grillandus Iurisconsultus It lus in lib. 2. de Sortilegijs q. refert cum al experimentis, quod nec dum, inquit, dece elapsi sunt anni, quod mulier quædam i uencula, infra 16. annum ætatis suæ existe adhuc virgo, Sabinensis Diocęsis, ex altero men oppido oriunda, à quadam alia male seducta, & ad ludum ducta fuerit, vt prof retur illam sectam, & præmonita ne sig crucis se muniret in loco congregationis, cesserunt, iuuencula videns maximam vi rum & mulierum multitudinem, & pri pem ipsum Sathanam in solio maiestatis perbè sedentem, & ornamentis auratis, & p puratis vestibus decoratum, vehementer stupuit, & cum esset simplex, incauta, im mor præmissæ admonitionis, stupefact admirata rerum magnificentiam & stat signo crucis se muniuit, dicendo: Iesu be detto, che cosa è questa? id est Iesu bened quæ res est ista? Nec dum verba protul statim cuncta euanuêre, & omnibus lum ribus penitus extinctis, sola misera in mis tenebris remansit, & maximo terro

,pene mortua eſt. Recordata nominis Ie-
B. Virginis Mariæ, deuotiſsimis preci-
ſe illis cõmendauit, & vouit caſtitatem,
columis euaderet. Quidã ſenex ruſticus
cum filia & aſello tranſibat locum, vbi
la erat, & plurimum de ſorte ſua lamen-
tur. Qui ſenex audito gemitu acceſsit,
ns, filia mea quid facis hìc ſola tempore
urno? quam videns nudam magis obſtu-
Virgo pudore confuſa lachrimans & ſuſ-
trahens, viro ſe commendauit, vt illam
ret ſecum ad domum ſuam, quæ non
um diſtabat. In itinere totam facti ſe-
narrauit. Quib⁹ auditis ſenex obſtupuit
m intellexiſſet de patria & parentibus
nis, decreuit parentes certiores reddere
llam reſtituere. Retinuit eam domi ſuę
us, aut tribus diebus, & vxor viri eam
olè tractauit. Poſt triduum ſenex iu-
lam aſello ſuo impoſitam reduxit ad
m & parentibus reſtituit: Qui exiſti-
t puellam raptam, vel à milite, vel alio
m, nocturno tempore. Senex benigniſ-
t decebat, à parentibus puellæ ſuſcep-
ractatus, & tandem dimiſsus cum mu-
s. Puella quæ dono Dei & interceſsio-
irginis periculum euaſerat, votum ad-
e decreuit, & ingreſſa eſt monaſterium
ciſci, aſſumptoque habitu profeſsionẽ
ſentientibus parentibus, & caſtiſsimè

P vixit.

vixit. Maleficam verò, quæ filiam ad illum l
cum cõuentus duxerat, denunciarunt curi
& re comperta publicè fuit igne combuſt
Aliud quod etiam in Italia contigit, narr
Bartholomæus Spineus in q. de ſtrigib
cap. 18. Quidam, inquit, Andreas Magn
nus Bergomenſis, habitator Ferrariæ, h
hyeme mihi narrauit, quod à quodam ſ
affine Venetijs commorante cognouit, h
quod contigit ſuperioribus annis, quand
puellam, quæ cum matre Bergomi morab
tur, inuentam fuiſſe nocte Venetijs in tha
mo ſui affinis: quam manè repertam nuda
recognitamq́;, quia conſobrina erat, cum
terrogaſſent, quomodo illuc veniſſet, aut
eſſet, & quare? Plorans illa poſtquàm ve
ab illis fuit, hæc narrauit. Hac nocte c
in lecto vigilarem, vidi matrem meam, q
me dormire putabat, ſurgentem de lecto
exutam camiſia ſe quodam vnguento, q
ex vaſculo aſſumpſit de lateribus extra
perungentem corpus. Et ſtatim aſſum
baculo quodam ibi præparato in mod
equitantis aſcendens extra feneſtram de
tata eſt, & à me nequaquam ex tunc ibi
Cumq́ue ipſa quoq; de lecto ſurgens, m
vt mater fecerat, perunxiſſem corpus,
tra feneſtram educta, ſtatim in hunc lo
deportata ſum, vbi matrem puero
inſidiantem vidi. Ex quo ego territa,
ma

rem etiam ob meum aduentum con-
batam vidiſſem, & comminantem, no-
n Domini IESV & B. Virginis inuocaui,
x tunc matrem non vidi, & ego hic nu-
ſolaque remanſi. His auditis à puella
nia hæc affinis ſcripſit Inquiſitori Ber-
nenſi, à quo mater capta & tormentis
oſita cuncta confeſſa eſt, & addidit ſe à
mone pluſquam quinquageſies depor-
m, vt puerum illum prædicti affinis oc-
ret, ſed tamen nunquam præualuiſſe,
uod ſemper puerum ſigno crucis & ſan-
orationibus parentum munitum inue-
. Haud diſsimilia refert Bodinus lib.
. 4. in Gallia contigiſſe & inter alia, de
iana Saga. Vir enim quidam tenuis
vxorem interdum abeſſe noctu perci-
, bonamque noctis partem emanere:
rea dicentem ſe, aut ad deoneran-
aluum egredi: aut ad lauandum cum
a ſua, aliquoties falſi euiciſſet, ſuſpi-
m concepit de perfida eius libidine,
em interminatus eſt, niſi locum quò
iſcebatur, indicaret. Illa ſibi à peri-
metuens, rem vt erat confeſſa eſt atque
lores, & videas hæc ita ſe habere, ſi vo-
, eòdem deuenies.
unc tradidit ei vnguentum, quo ſe
ue inunxerunt, & pronunciatis aliquot
us Diabolus eos Lochijs in Arenarias

Burdegalenſes magno ſpacio diſtantes expo[r]tauit. Videns itaque vir ſe in ignota Magor[um] & Dæmonum humana ſpecie, aſpectus ta[men] horrifici, frequentia verſari, dicere cœpi[t]: Deus mi, vbi nam ſumus? hoc dicto, repen[te] cætus diſparuit. Ille vero cernens nuditate[m] ſui corporis oberrauit per agros, donec ma[ne] ruſticos inuenit, qui ipſum in viam dedux[e]runt. Reuerſus Lochias ad Quæſtorem reru[m] capitalium recta via contendit, qui audi[ta] probè hiſtoria fæminam prehendi iuſsit: [il]la vero minutatim omnia confeſsa eſt, & vl[tro] agnouit peccatū. Aliud refert, quod cuid[am] nobili viro ad Melodunum accidit, qui M[a]litoris verbis & propria curioſitate ductus [cœ]tum maleficorum adijt, ſed quoniam perh[o]reſcebat metu, quamuis nō inuocaret Deu[m], Diabolus maxima voce inclamauit, quiſn[am] hic metuit? Sic volenti nobili viro diſced[ere] cætus abſceſsit. Nobilis reuerſus malefic[um] indicare ſtatuerat, ſed ille admonitus fug[a ſi]bi conſuluit. Et de Lugdunenſi potenti [mu]liere narrat, quod nocte ſurgens lucem ac[cen]dit, & arrepta pyxide ſe inunxit & poſt v[erba] aliquot elata eſt: hos ritus obſeruās mœ[chus] qui cum ea cubauerat, lucernam capit, [&] veſtigat vndique & ea non inuenta, [cum] pyxidem vnguenti reperiſset, curioſ[o ani]mo exploraturus virtutem vnguenti, [& ſe] prout mulier ſe habuerat, ſtatim elatus e[ſt]

rit se cum Magorum cætu esse in agro Lo-
aringiæ, & consternatus est: Sed cum primũ
ei opem implorauit, euanuit totus cætus.
se verò Lugdunũ reuersus pedibus, male-
am accusauit, quæ confessa rem totam igne
rijt. Multa quæ in Germania contigerunt
bet malleus maleficarũ, sed ex nostris quæ
entissima & notissima sunt, placet aliqua
iungere. Anno Domini 1589. 22. Septemb.
idam Villicus nomine Michaël, de pago
ngen, sub iurisdictione Reuerendissimi
mini nostri Archiepiscopi Treuirensis, in
fectura Pfaltzel extremum supplicium
tulit, qui inter reliquos articulos confes-
est, quod circa diem natalem Christi tunc
teritam ad locũ Congregationis cis Mo-
am, ad crucem prope pagum Lonckvvich
ortatus fuerit, & cum ad dictum locum
iùs venisset, congregatio absoluta extitit,
tacitè dixit: Domine Deus, iam factum
unc in eodem morali temporis puncto
dit in terram planam: & circa horam vn-
mam noctis versus Mosellam se contulit,
ta scapha traiecit, domum rediens
ctum se recepit. Hoc anno 1591. 4. die
sis Maij, in quo adhuc versamur, etiam
æfectura Palatiolensi igne vitam finiuit
ã Martinus de Corlingen, qui inter alia
essus est, quod bis à cursu & conuentu,
uerat prope Pagum dictum Pellingen,

rediens, ceciderit inter frutices, eo quod d
xiſſet. O Deus, quomodo huc appulimus
Idem confeſſus eſt quid ſatis memorab
le, quod videlicet illo anno ſuperiori, qua
do maxima fuit annonæ in his partibus p
nuria, &, ſi benè recolo, contigit talis ca
tas Anno Domini 1584. in vere, Treuir
emerit duas menſuras ſiliginis, quas noſtr
tes viercellas nominant, & quia edictum C
uitatis publicatum extitit, ne frumenta d
mitterentur extra ciuitatem, propter ciuiu
neceſsitatem, commodè exportare non p
tuit. Dæmon ipſum prope portam ciui
tis, dictam antiquam: in loco, iuxta muro
vbi aliquando fuit capella Sanctiſsimæ T
nitati ſacra, cum ſacco frumenti in aërem
ſtulit, & trans murum & foſſata depoſu
deinde cum frumento domum abijt. C
rioſus hic dubitare poſsit quis ſaccum fr
menti tulerit? Reſponſio digna data eſt
ſimili, Domino Henrico Huiltzbach, Iu
Doctori, prætori huius Ciuitatis Treuir
ſis, qui cum ante duos annos coram alijs m
leficum doctum examinaret ſuper articu
de quo præceſſerant teſtimonia, quod
congregatione in ſella ſediſſet, exactius re
cognoſcere deſiderans, interrogauit, q
ſedem attuliſſet? Examinatus moleſtè c
rioſam interrogationem ferens reſpond
quod principium peteret, addens: qui

dep

portauit, nunquid potuit & ſedem defer-
? Sic in propoſito qui hominem tranſtu-
ſaccum cum frumento ſimul portauit.
utidem Angelus qui Abacuc prophetam
Iudæa in Babylonem portauit, ſimul et-
 pulmentum pro prandio Danielis tranſ-
it. Anno Domini 1586. 13. Auguſti,
ædam malefica nomine Gertrudis, de
pidulo Erangh, cum alijs incinerata eſt,
æ cum quadam vice ad cætum, qui
cc congregandus in Hetzenroderheidt, por-
etur à Diabolo ſub forma hirci, Deum
minauit neſcio qua occaſione, & ſic Hir-
eam in frtuices & ſpinas deiecit, ita quod
de malè ſe læſerit. Altera die domum
iens vicinis dixit, quod ſupplicatum
let ad Beatam Virginem in Cluſam Euer-
di. Adhuc vnum ex proceſſu Meiſſen-
ns Annæ annotandum. Hæc cum Colo-
 ageret quadam vice vecta hirco cum
aſio redijt ad ſolitum cætum in Hetzen-
rheidt, eſt enim hic locus nominatiſsi-
s apud maleficos & ſagas, generales con-
tus vt plurimum noſtrates ibidem ce-
ant, finito cætu ſiue concilio incidit in
tentionem ratione quorundam bono-
 cum propria filia, eamque verberauit
ræſentia filij, vt non ſolum mater, ſed
m filius & filia depoſuerunt. Pluri-
ſimilia facta adferre poſſem, ſed hæc
 ſufficiant:

ſufficiant: abundant enim his noſtrorum iu-
dicum acta & proceſſus & res tam clara eſt, v
nemo negare poſsit, niſi ſolem de mund
tollere audeat: Hic reſpondendum vni arg
mento Franciſci Ponzinibij, quod quidā
maleficorū aduocati Achilleum putant, cu
ne quidem Therſitis ſit. Confeſsio debet co
tinere verum & poſsibile, per Gloſſam, Ba
dum & alios in l. 1. C. de confeſſ. & Gloſſ.
c. fin. de Confeſsis in 6. ff. ad legem Aqu
l. Inde Neratius. §. fin. Sed iſta quæ confite
tur de delatione reali, reſpuunt ius & natu
ergo non ſequitur: iſtæ mulieres ſic confite
tur, ergo ſic eſt. Nam confeſsio longè dif
ab actu: & quicquid eſt contra naturam, de
cit in ſuis principijs, ergo naturaliter eſt i
poſsibile. Ad hoc argumentum facilis eſt
ſponſio. Si quid probaret, argueret con
ſcripturā, quod ea quæ de delatione Abacu
Dani 14. Chriſti Saluatoris, & Philippi, quem Spirit
Matth. 4. Domini rapuit, & inuentus eſt in Azo
Actor. 8. ſcriptura narrat, eſſent falſa, & cōtra natur
& phantaſtica. Quia ſi impoſsibilis & falſa
confeſsio, quod Dæmon hominem poſsit
aërem deferre, & deficit in ſuis principijs: i
poſsibiles ſunt etiam dictæ tranſlationes.
quod Egeſippus lib. 3. cap. 2. de excidio H
roſolomitano, Arnobius lib. 2. contra gen
alijq; referunt de Simone Mago, quod vo
uerit, & ad orationem S. Petri ceciderit
cr

ura fregerit. Quia ſicut data poſsibilitate vno, per conſequens datur in omnibus ijs, quæ ſunt eiuſdem ponderis & magnitunis, vt S. Thomas argumentatur, in cap. 4. atth. Ita poſita impoſsibilitate in vno, ſequitur impoſsibilitas in omnibus alijs eiuſem ponderis ac rationis. Præterea ſi tranſio realis deficit in ſuis principijs, & repugt naturæ: aut id contingit ex parte mobi-, aut mouentis: aut vtriuſq; ſimul. Non parte mobilis, homo enim eſt corpus, od moueri poteſt tam motu naturali, quã olento, vt omnibus ſenſu præditis manifeſsimum eſt. Non ex parte mouentis; quia ouens eſt fortiſsimus, & non eſt creatura per terram, quæ ei comparari poſsit. Non parte vtriuſq;, vtpote quia non poſsit eſſe ntactus debitus inter agens & patiens, qui quiritur ad actionem & paſsionem, cum mo ſit corpore affectus, Dæmon verò ſpiualis creatura: hoc, inquam, non impedit. m anima mouet ſuum corpus, & Dæmon am corpus aſſumptum. Si quis dicat: Deus n permittit, fruſtra hoc dicitur. Quæ enim ri & facta cognoſcimus, nec principijs naræ, aut Theologiæ repugnãt, ea Deum perttere dubitare non debemus. Scimus enim od nihil facere poſſumus ſine permiſsione uina, nec aliter inueſtigamus, an Deus perttat, niſi quia ſimilia facta & fieri experi-
 mur.

mur. Argumentum nunc mutatis muta[n]dis retorquetur. Confeſsio debet eſſe vera [&] poſsibilis. Sed confeſsio maleficorum & ſ[a]garum eſt vera & poſsibilis, ergo fidem m[e]retur.

Maior probatur ex legibus & iuribus Ponzinibio allegatis: aſſumptum conſtat [e] dictis. Quicquid Theologiæ conuenit, n[ec] naturæ principijs repugnat, & de facto cont[in]git: verum eſt & poſsibile, ſequitur ergo o[p]timè. Viri & mulieres confitentur delati[o]nem realem: ergo ſic eſt, ſi argumentum r[e]ctè intelligatur. Non enim confeſsio fac[it] verum & poſsibile, quod ex rei natura eiuſ[que] principijs fieri nequit, vt argumentum in o[p]poſitum præſupponit. Sed confeſsio prod[it] verum, quod in facto contigit, res enim n[on] accipit veritatem à confeſsione, ſed à propr[ia] cæcitate & exiſtentia. Quis enim tam ign[a]rus, qui non nouerit confeſsionem diſt[are] ab actu. Si quis confiteatur & affirmet chim[e]ram eſſe, non ideo, quia ignarus id confi[te]tur, chimera eſt. Confeſsio ergo vera e[ſt] quando eſt conformitas ſiue adæqua[tio] rei & principiorum in ordine ad intel[le]ctum: quod eſt in confeſsione malefic[o]rum de reali delatione. Imò etiam Tex[tus] in Cod. Theodoſiano L. fin. de malefic. [&] mathemat. videtur mentionem facere c[on]gregationum magicarum ſiue maleficaru[m]

enim ait. Ne quis deinceps nocturnis
nporibus, aut nefarias preces, aut magi-
apparatus, aut sacrificia funesta celebrare
ietur, detectum enim & conuictum com-
enti animaduersione mactari perenni au-
ritate censemus. Quid enim aliud no-
malefici faciunt? habent magicos ap-
atus, nocturnis horis conueniunt, Dæ-
ni obsequium præstant, Deum inho-
ant & conspirant contra Christum &
rcitum eius. Dicet quispiam: aliquando
erientia compertum, quod quando mu-
es dicebantur in cursu fuisse, domi re-
nserint, nec loco se dimouerint. Huic
bitationi satisfaciet sequens conclusio.
tum est enim quod aliquando non sunt
iter in cursu & congregatione, sed tan-
n repræsentatiuè: tamen tunc consensum
bolo præbuerunt in repræsentationem:
roprijs eorum confessionibus didicimus.
Ex dicta Conclusione elicitur, secundum
nmunem sententiam, hanc translationem
i virtute Diaboli, nec vllam virtutem ha-
e vnguenta, herbas, baculos, aliaq; corpo-
a, quæ adhibentur, sed signa tantum esse.
Dicet hic fortasse aliquis; compertum ex-
ientia quãdoq́; est, alios experimenti gra-
nimaduertisse vxores se vnxisisse, qui etiã
n præstiterunt, & secuti sunt: ergo aliqua
us ex rei natura inest vnguentis. Respon-
deo:

deo: hoc non probat aliquam virtutem vi-
guentis inesse, sed tales ex aliqua infidelitat
& quasi fiducia implicitè in dæmonem hab
ta id tentasse, & ita opera Diaboli talem tran
lationem effectam. Si quis autem fortific
instructus, in confusionem diabolicæ mach
nationis, ad docendum & confortandu
alios, nihil virtutis inesse huiusmodi natur
libus, ad tales effectus vtatur, proculdubi
nulla translatio sequeretur. Proximę concl
sioni obstare videtur cap. Episcop. 26. q.
sed huic respondebitur infrà in fine tractat
in solutione argumentorum.

13. Conclusio. *Non semper corp
raliter feruntur ad conuentus, sed qua
doq; fiunt illusiones in imaginatione
phanthasia.*

IN hac Conclusione non est controuer
Quando tamen fit illusio, maleficorum
cedit consensus, quia vt declaratum in p
ludijs 3. 4. & 5. ad maleficia requirun
coniunctim Dæmonis potestas, & peru
malefici voluntas. Per consensum autem
telligo, tam implicitum, quam explicit
voluntatis actum. Et, si per impossibile,
Deo permittente, sensum tam exterior
quam interiorem somno supprimeret D
mon, vt intellectus non aduerteret, & vol

s consensus, qui præsupponit intellectus iudicantis actum, non accederet, vt accidit phreneticis & somniantibus: homo non caret: quia peccatum ex sua natura voluntarium esse debet, vel in se, vel in sua causa: & sic Diabolus in huiusmodi actibus non assequeretur suum intentum.

SECVN-

SECVNDVM
MEMBRVM QVAESTIO-NIS PROPOSITAE.

AN FIDES MALEFIC[orum] confessioni contra socios & participes criminis sit habenda, & quanta, in ordine ad torturam?

ON desunt authores, q[ui] nullam virtutem tribu[unt] denunciationibus, idq; m[a]gna cũ iniuria diuini nu[mi]nis, pernicie animarum, [&] euidenti reipublicæ de[tri]mento: quorũ auctoru[m] princeps esse videtur Ioan. Franciscus Pon[zi]nibius in tractatu de Lamijs, & excellen[s] vtriusq; Iuris. Quare hanc quæstionẽ ab a[li]quibus breuiter narratam, à nemine aut[em] ex proposito pertractatam, diuina asside[nte] gratia, elucidabimus & resoluemus per co[n]clusiones, hoc ordine. In primis, paucis p[ræ]missis veritas cõclusionibus claris propo[ni]tur: Deinde argumenta soluentur, & perp[ro]cessum dubijs occurrentibus respondebit[ur].

Ordo sequẽtis tractatus.

Pro introductione quæstionis aduerte[n]d[um]

m est, iuris vtriusq; certissimũ ac firmissi-
m esse decretum, vt de se confessi, super
orum conscientijs non interrogentur: vt
et in iure canonico ca. 1. de confessis, & ca.
niens 1. de test. & 15. q. 3. ca. Nemini: & in
ili, C. de accus. L. fin. his verbis in medio
Nemo tamen sibi blandiatur obiectu cu-
ibet criminis de se in quæst. confessus, ve-
m sperans, ꝓpter flagitia adiuncti, vel per
munionem criminis consortiũ personę su-
oris optans, aut inimici supplicio in ipsa
emorũ suorum sorte sociandus: aut eri-
posse confidens, aut studio, aut priuile-
nominati: Cum veteris iuris authoritas,
e confessos, nec interrogari quidem de
rum conscientia sinat. Nemo igitur de
rio crimine confitentem super conscien-
iena scrutetur. Hæc lex.
x quibus omnibus regula sumitur: Nulli
confesso super aliorũ crimine creditur.
tio reddi potest, quia talis persona est in-
s, vilis & suspecta ex confessione proprij
inis. Quod argumentũ in nostra materia
riti maleficorũ aduocati multùm solent
e, quamuis infirmum admodũ & fragile
propositum, vt in sequentibus manife-
ur. Cùm autẽ, vt Grammatici loquun-
nulla regula tam firma sit, quæ non pa-
r exceptionem, crimen lęsę maiestatis ex-
ur, & cum ob paritatem siue identi-
tatem

tatem rationis lex ad ſimilem caſum extend
tur, cũ crimine lęſæ maieſtatis alia adhuc e
cipiuntur,ſecundum canonum & legum di
poſitionem, vt videre eſt in Gloſſa cõmun
ter recepta in ca.1. de Confeſsis.& L. fin.C.
accuſationibus & L. Quoniam liberi, C.
teſtib.& Doctorib. in eiſdem locis. Sunt a
tem hæc excepta,in quibus ſocius de ſocio i
terrogandus eſt; Latrocinij crimen. ff. de c
ſtod. & exhibit.reorum L.D. Adrianus.&
de ferijs.L.penultima. falſæ monetæ.L.fin.
de falſ.monet.proditionis,L.penult.&fin.
ad legem Iuliam Maieſt. Coniurationis, c
fin.de teſtib.cog.Maleficij ſiue ſtrygum.C.
malefic. & math.L.fin.crimen lęſæ maieſt
diuinę,id eſt,hęreſis. cap.in fidei fauorem.l
6. de hæreticis. Alij alios caſus exceptos co
gunt,de quibus vidẽdi Doctores in practi
criminalibus.Prędicti autem expreſsi ſunt
iuribus allegatis. Theologi autem ſub p
dicta exceptione generaliter videntur co
præhendere omnia crimina, quæ tendunt
perniciem & damnũ ſiue ſpirituale ſiue te
porale reipublicæ, quando crimina non ſ
correcta,ſed in futurum pendent.

Caſus excepti, à regula confeſſorum de ſe.

Dubium hic eſſe poteſt, An in furto ſo
us de ſocio poſsit interrogari, & an annu
randum ſit furtum caſibus exceptis. Barto
in L. Repeti.ff. de quæſtionibus. ſic vid
ſentire:Ab eius tamen ſententia commun
Do

ctores recedunt, licet in praxi in Italia & i, vbi furta frequentantur, multi iudices sequantur: hanc tamen consuetudinem communi non conuenire certum est. n furtum non excipitur à lege, & vbi lex excipit & ratio dissuadet, excipere non emus. Gloss. in L. fin. de accusat. Salicet. em. Stephan. Bertrand. vol.3. consi.268. ppol. Marsil. in consilijs criminalibus, il. 22. num. 13. Iacobus Menochius lib. arbitrarijs Iudicum quæstion. casu 474. m. 20. Quare de fure non habet locum rina Bartoli, nisi velimus loqui in furto lto, propter difficultatem probationis, ntire videtur Alexand. in consil. 69. li.2. is à Menochio loco citato. Vel de furto rcunstantijs aggrauato, quod meritò umi possit sine socijs non esse perpetratū: enim locum haberet regula Saliceti in . Cod. de accusat. qua tradit generaliter essum proprium crimen posse interro- de socijs, quando præsumptio legitima t eum habere socios: aliàs standum est communi: quia regulæ standum, do- e fallentia ostendatur, & exceptio pro- , secundū Glos. receptā in L. omnis dif- o. ff. de regulis iuris. Decium in l.1. eod. rt. in L. 1. Si quis in ius vocatus nō ierit. æterea obseruandū, maximam esse diffe- am inter crimina excepta, & nō excepta, quia

Criminum exceptorū

Q

omnium excepto um differentia.

quia Iudex si interrogat reum de se confessum, in casibus nõ exceptis, contra dictã regulam, peccat mortaliter, & reus non tenetur respondere veritaté dicendo, sed potest æquiuocè loquendo subterfugere, modò tamen mendacio nõ vtatur: vel si quid confitetur contra alios, eis non præiudicat. In exceptis verò criminibus, Iudex, sub peccato mortali obligatur de se cõfessum, de socijs interrogare, & reus si quos scit, in conscientia tenetur denunciare, si non sint correcta crimina, & probabiliter pręsumit in futurũ pendere. Ita optimè tradunt Dom. Sot. in lib. de tegendo & deteg. secretũ, memb. 3. q. 6. & li. 6. de iust. & iure. q. 6. art. 2. circa medium. Card. Caiet. tom. 1. tract. 31. 17. Responsionum responsione 5. ad patrem Cherubinũ de Florentia, & in 2. 2. S. Thom. q. 70. art. 1. Alfons. C. li. 2. de iusta hæret. punit. ca. 25. Iosep. A. in floribus Theolog. q. 2. part. in 4. sent. de correctione fraterna. Mart. Nauar. in Manuali Confessariorũ. ca. 18. à num. 58. & hos omnes S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad verbis ait, quod quis ea, quæ per confes. nouit in secreto, nullo modo potest pro. Circa ea verò, ait, quæ aliter homini sub secreto cõmittuntur, distinguendũ est. Quandoq; enim sunt talia, quæ statim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur: puta si pertinent ad corrup.

m

titudinis ſpiritualem, vel corporalẽ, vel
aue damnũ alicuius perſonæ, vel ſi quid
d eſt huiuſmodi, quod quis propalare te-
r, vel teſtificando, vel denunciando, &
ra hoc debitum obligari non poteſt per
ti cõmiſſum. (Intellige aliter extra con-
nem ſacramentalem accepta) ex qui-
anifeſtum eſt, hanc eſſe S. Doctoris ſen-
am.
ubium. Quæ eſt ratio, cur Iudex te-
r Reum de ſe confeſſum interrogare
ijs in exceptis, & non alijs, & reus tene-
iam non interrogatus, denunciare? Do-
communiter ponunt prædictam dif-
iam: non tamen fundamentalem aſsi-
rationem, quam pro ſua ſingulari eru-
e attingit Martinus Nauarrus in Ru-
Relectionis ca. Nouit. de Iudicijs num.
n cap. Sacerdos, de pœniten. diſtin. 6.
.24. In caſibus non exceptis ſi Iudex
get reum, peccat contra octauum De-
præceptũ, quo prohibetur ne quis det
cauſam infamiæ proximi. Ita hæc lex
is eſt de non infamando, qua lege etiã
ontra iuris ordinẽ interrogatus, tene-
re occultũ peccatorem. At in crimini-
eptis, quando agitur de impediendo
ſpiritualia, vel temporalia reipublicę,
futurũ pendent, alia lex naturalis acce-
etiam priuati tenẽtur aliorũ mortẽ &

pericula, si possunt, præcauere & vitare, iu
illud prouerb. 24. Eripe illos, qui ducun
ad mortem: quæ fortior est illa de non i
mando occultum. Concurrentibus au
duabus naturæ legibus, contraria in casu
quo dictantibus, standum est fortiori: c
fortius vinculum fortiori modo ligat. F
tior autem est lex de seruanda alicuius s
tuali, vel temporali vita, quam de con
uanda fama: Quia præstantiora sunt bona
poris & vitæ, bonis famæ & fortunæ. Pr
betur ergo Iudex octauo Decalogi præc
in non exceptis Reum interrogare, & ob
tur in exceptis lege naturali fortiori inq
re de consortibus, & reus eodem præc
denunciare.

*Difficultas hic moueri potest. A
ter filium suum aut filiam teneatur de
ciare, quem aut quam cognoscit sequ
leficarum sectam: aut contrà filius,
lia matrem, aut patrem?*

PRo parte negatiua videtur facere,
pæna scientis, & non reuelantis crim
sæ maiestatis nõ habet locum in patre
ne filij. Si pater sciat filium moliri crim
maiestatis, si non reuelet, non punitur,
re ciuili & in foro exteriori: ne videatu
offerre ad suppliciũ. L. Miles, §. Desert

re militari. Salycet. in L. propter inſi-
C. Qui accuſare nõ poſſunt. Ioan. de Ana-
n c. fin. de his, qui filios occidunt. Decius
. de offic. delegati num. 7. Alexan. in L.
. ff. ad L. pompeiã de parricid. Bertachin.
epertorio iuris, verbo, Reuelans: & alij
. Ante omnia præſupponendum, quòd
reſi filius poteſt patris hęreſin denuncia-
veriſimiliter cognoſcat patrem nõ cor-
dmonitione priuata, vt eſt text. in cap.
as, de præſumpt. & ſequitur ibidem cõ-
is opinio. Quod de hæreſi dicitur, idem
imus de hoc maleficorum crimine: Quia
ereſin refertur, & non minus, quàm hæ-
imò magis cæteris paribus communi ſa-
obeſt. Reſpondetur nunc: Pater aut ma-
ſciat filium, aut filiam hæreſi laborare,
rimine maleficorum, ſi non ſciat emen-
, aut admonitione priuata corrigendos,
nõ ſint, qui denuncient, tenetur denun-
Nauar. in manuali confeſſariorum cap.
umero 50. & in commentario cap. Inter
a. 11. q. 3. concl. 6. Alexan. Halen. 3. part.
æcepto. q. 33. Alphonſus Caſtren. lib. 2.
ſta hęreticorum punitione cap 26. & alij,
citat & ſequitur Ioſephus Maſcardus de
ationibus, volum. 2. concluſ. 859. Quia
ater filium, aut mater filiam, vel contrà,
tur amare quantum ad vitam, plus ta-
ſecundum ordinem charitatis tenetur

 conſule-

consulere saluti animæ, vt ad sanam reduc
tur viam, quia anima pretiosior est corpo
Adhæc bonum commune reipub. est præ
rendum priuato. Certum etiam est, quan
Pater filium, aut filiam denunciat in tali c
mine: vel filia patrem, matrem, aut sorore
quod ei facilè credendum, & maxima pr
sumptio est de veritate ex d. cap. Literas,
communi sententia ibidem. Et talium
stimonium tanto firmius, quanto à su
cione odij longiùs absunt. Non est tam
valde humanum, si iudices inquisitione
tortura, nimis durè exquirant à parenti
contra filios, aut filias, vel contrà: ma
est enim vis sanguinis, & naturalis reuer
tia horrorem quasi incutit. Quæ causa fa
quod Doctores iuris citati excusent in f
ciuili patrem scientem & non reuelan
crimen læsæ maiestatis in filio.

Aliud hic occurrit dubium soluend
An reus, qui confessus est crimen, de c
contra eum adsunt indicia, possit interr
ri de alijs delictis, de quibus contra eum
sunt indicia: exempli gratia, aliquis suffic
tibus indicijs repertus est fur, & hoc con
sus, an possit interrogari de adulterio au
trocinio, de quibus nulla sunt legitima
dicia. De iure secundum omnes non p
interrogari, vt docet optimè Iulius Cl
lib. 5, §. fin. practicæ criminalis, q. 64.

ressiuè quæro. & Hyppol. Marsi. in L. Re.
ff. de quæstionibus. Mart. Nauar. in Ru-
cap. Nouit, de Iudicijs à num. 62. Sed
contrarium in multis locis seruetur, vt
nt Angelus in tract. de malefic. in verb.
publica, Gandinus in tract. de malefic.
. de quæstionib. num. 19. Francis. Bru-
n tract. de indicijs & tortura. & alij mul-
os refert Clarus loc. cit. An hæc consue-
sit bona, meritò dubitatur. Hanc con-
dinem & praxim tanquam malam ali-
eprehendunt: inter quos Nauar. loc. cit.
ietanus 2. 2. q. 69. art. 1. quoniam cum
è sit contra ius, standum est regulæ iuris,
do non probatur exceptio: & est con-
s diuinum, quod aliquis iniustè det al-
ausam se infamandi: ad quod nulla le-
netur.

Quando autem vnum crimen est præ-
orium ad aliud, vel consequens, aut
xum: tunc Iudex potest interrogare, vt
rrus loco citato numero 64. tradit.
nt igitur grauiter Iudices, qui contra
interrogant; cum sit cōtra legem natu-
& diuinam: de quib. ibidem latiùs in
. & potiùs contrariū facere est corrup-
uam cōsuetudo. Ex his patet, contra di-
n præceptū & iustitiam facere illos iudi-
ui reum crimen confessum, de quo in-
procedebant, cogunt tormentis & minis

 fateri

fateri alia, de quibus nulla adſunt indicia, quaſi totius vitæ ſuæ generalem ſubire co feſsionem; hoc non iudicis, qui iuſtè iudi re debet, ſed Tyranni officium eſt. His p miſsis pro reſolutione ſit.

1. Concluſio. *Maleficis de ſe c feßis credendum eſt contra participes c minis.*

PRobatvr Concluſio rationibus. ma ratio: Maleficus de ſocijs interrog tenetur reſpondere Iudici interroganti,& dex obligatus eſt ad interrogandum reum conſortibus; ergo ei credendum eſt. Qu nulla eis adhibenda eſt fides, non eſt ra quare ipſe obligetur denunciare. Antece probatur authoritate Theologorum cit rum,& ex iure naturali,quo quiſq; etiam uatus tenetur, ſi poteſt, maximè ſine ſu riculo,amouere aliorum mortem,& ma pericula,quæ tendunt cōtra ſalutem reip & multorum, vt fortiſsimè probant no lum lex illa Prouerb. 24. Erue eos, qu cuntur ad mortem; ſed etiam cap. Non renda. 23. q. 3. & cap. Quantæ. de ſenten communicationis,& cap. 1. diſt. 83.

Atq; hanc doctrinam aliquando e maui tantum eſſe Theologorum & D uarri, ob ſummam eruditionem in vtr

re,& ſingularem pietatem, Vrbi & orbi no-
ſimi; nunc verò ampliùs extendo & aſſero,
ecommunem Iuriſperitorum ſententiam,
quein primis in ſummo rigore eam tenet
rtolus in L. Vtrum, & L. Si ſciente. ff. ad
gem Pompeiam de Parricid. & in L. 1.§. oc-
ſorum. ff. ad Sillanian. in quibus locis tra-
t, ſi quis ſciat cōmittenda in principem, vel
ctatus contra ciuitatem ſuam aut Rempu-
icam, vel in patrem, aut dominum, & non
dicat, quod ſit puniendus pœna legis, id
, mortis; hæc opinio Bartoli cōmunior eſt,
in multis locis practicatur, vt multorum
thoritate oſtendit Iulius Clarus lib. 5. §. fin.
acticæ criminalis: q. 87. Alij dicunt ſcien-
n & non reuelantem, puniendum pœna
aui, ſed non mortis, vt Felinus in cap. 1. de
fic. & poteſtate Iudicis deleg. Decius ibidē
Andreas Barbatius. Sed quicquid ſit, om-
s probant ſcientem teneri ad reuelandum
conſcientia. Id quod in ſpecie tradunt Pa-
rmit. in cap. 1. de reſtitutione ſpoliatorum.
lin. & Decius loc. cit. Anthonius de Bu-
o in cap. Quantæ. de ſentent. excom. & Sa-
etus, qui quoad pœnam tenet contra Bart.
L. Quiſquis, C. ad legem Iuliam Maieſt.
cet, quod in conſcientia & apud Deum
ens tenetur ad reuelandum, & id ex lege
aritatis, & Lancilottus in tract. de offic. prę-
ris in cauſis criminalibus, in §. de conſcijs.

fol. 573. in impreſsione Colonienſi: Ad tem-
perandum Bartoli ſententiam, quantum ad
pœnam, quidam interpretantur eum intelli-
gendũ de ſocijs criminum: ſed alij abſolute
intelligendũ putant de omni ſciente & non
reuelante. Quare Baldus & alij clamant cõtra
Bartolum, quod anima ipſius & omnium
qui eum ſequuntur, crucientur in inferno
eo quod ſint homicidæ.

Ex his infero, Iudicem non ſolùm tene-
ratione officij, virtute cuius obligatur, v-
prouincia purgetur à malefactoribus & ho-
ſtibus communis ſalutis, iuxta L. Cõgruit. ff.
de offic. præſid. ſed etiam legis naturalis vin-
culo, quo etiam priuati tenentur, ad creden-
dum denunciationi rationali, ex circunſtan-
tijs, & ad inquirendum circa denunciato-
Quod ſi omittat, duplici ratione peccat: qui-
duplicẽ legem tranſgreditur, iuſtitię, & chari-
tatis: & ratione iuſtitię, qua obligatur reipu-
ex officio prouidere de malis imminentibu-
ſi negligit, & reſpub. cuius intereſt delict-
puniri, cap. vt famæ. de ſententia excom.
L. Ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. patitu-
detrimentum, grauiſsimè peccat, & crimin-
fit particeps, ex cap. 1. de offic. & poteſt. iudic-
deleg. & Innocentio, Baldo, Decio, Barbati-
Panormi & omnibus DD. cum, T. ibid.
tenetur ad reſtitutionem omniũ damnoru-
quæ inde redundant vel in rempub. vel

pri-

iuatos, vt definitur ex d. c. 1. de offic. deleg. cómuni ſententia Theologorum. S. Tho. 2. q. 62. & 7. Domi. Soti lib. 4. de iuſtit. & re. q. 7. art. 3. Ioan. Medinæ in Cod. de re-s reſtituendis. q. 9. Mart. Nauar. in manua-ap. 17. nu. 21. Sylueſt. in verb. Reſtitutio. num. 6. Angeli in verb. Iudex. §. 8. Caie-i in Summa, verbo reſtitutio, cap. 1. verſic. on obſtans. Aureę Armillæ ibidem. Ioſephi gles in floribus in 2. par. 4. ſentent. in q. uis reſtituere teneatur, Nona difficultate. nclus. 1. & aliorum. Deinde deduco cum om. Soto, in li. de tegendo, & deteg. ſecre-m, loc. cit. & Nauarr. Confeſſarius tenetur iuſmodi reos admonere, vt ſocios denun-nt in caſibus exceptis, quod ſi facere re-ant, eos abſoluere nequaquam debet, & ſi oluerit, æquè peccat abſoluendo, atq; rei n denunciando. Pro iudicibus annotandũ Doctoribus, quod quando facienda eſt in-rogatio ſecundũ iuris diſpoſitionem, de nplicibus, vt non fiat in ſpecie vel indiui-o contra aliquam ſingularẽ perſonam, niſi d indicium ad inquirendum moueat, ia hoc potius eſſet officium ſuggerentis, m interrogantis, & factu peſsimum: ſed enere, quos habeant complices, vt eos no-nent, iuxta doctrinam Saliceti in L. fin. l. de accuſat. communiter receptã à pra-is. Quare grauiſsimè peccant iudices, qui

qui cogunt reos quocunq; modo per fas & nefas detegere socios, & summa repræhensione digni sunt, vt bene tradunt Iulius Clarus lib. 5. loc. cit. q. 21. vers. Retenta igitur, in fine, & Nauar. in manuali. cap. 18. num. 59.

Postremò ex superiori doctrina infero quod si reus de se confessus, aliquem in sua societate nouerit pœnituisse & conuersum nec ampliùs esse periculum moraliter præsumpserit redeundi ad vomitum, non tenetur talem iudici interroganti denunciare, imò si denunciet, peccat.

Secunda ratio sumpta ex differentia criminum exceptorum & non exceptorũ. Omnium tam Theologorũ, quam canonistarum & legistarum iudicio receptum est, quod de se confessus, super aliorum conscientia non debet interrogari, & si interrogetur, non creditur ei, ex iuribus allegatis; & hac regula non obstante casus supradicti excipiuntur, in quibus debent interrogari, & eis credendũ. Ergo eorum confessio fidem facit: aliàs nulla esset distinctio inter casus exceptos & non exceptos contra iura & leges allegatas, & communem Doctorum sententiam.

Tertia. Regulæ standum & inhærendum est, donec de exceptione & fallentia ostendatur, & probatur ex Gloss. recepta in L. omnis diffinitio. ff. de regulis iuris. & in 6. in Rubrica eiusd. tit. Petro de Ancharano ibidem

Bar

rtol. l. 1. num. 2. ff. ſi quis in ius vocatus
on ierit. Panorm. in cap. ad noſtram, nu. 9.
in cap. Conſuluit. 1. num. 4. de appellat.
cobo Menochio lib. 1. q. 91. num. 16. de ar-
tr. Iudic. quæſt. Zaſio in tract. de ſubſtitu-
onibus cap. 6. nu. 3. Couarr. lib. 2. variar.
ſolut. cap. 12. num. 4. Nauar. in Rubr. cap.
uit, de iudicijs, num 61. Sed crimen ma-
ficorum oſtenditur & probatur exceptum
Regula illa cõmuni poſita in cap. 1. de con-
ſ. & L. fin. Cod. de accuſ. in quo reus in-
rrogandus de ſocio, & ei credendum eſt.
go. Probatur aſſumptum ex L. fin. Co. de
alefic. & mathe. cuius verba ſunt: Quicun-
e maleficorum labe pollutum audierit,
præhenderit, occupauerit: ilico ad publi-
m pertrahat, & iudicum oculis, communis
ſtem ſalutis oſtendat. Quod ſi quiſquam
agitatoribus, id eſt, aurigis, ſeu quolibet
o genere hominum, contra hoc edictum
nire attentauerit, aut clamdeſtinis ſuppli-
s etiam manifeſtum reum maleficæ artis
preſſerit, vltimum ſupplicium nõ euadat:
minæ ſuſpicionis obnoxius, quod aut pu-
icum reum, ne facinoris ſocios publicaret,
eritati legum, & debitæ ſubtraxerit quæ-
oni, aut proprium fortaſsis inimicum ſub
iuſmodi vindictæ nomine, conſilio atro-
ri confecerit: hæc ſunt verba legis, in qua
tanda verba, quod ſuſpicionis redditur
obnoxius:

obnoxius: quia publicũ reum, ne socios cri-
minis publicaret, etiam puniendos, seueritati
legum subtraxerit. Atq; hanc legem, ne quis
in intelligentia dubitet, in hunc modum al-
legatam interpretantur cõmuniter Doctores,
Alberic. in d. leg. Bartol. in l. Repeti. ff. de
quæst. Baldus lib. 1. cons. 95. incipiente Re-
gula iuris est. Specul. in tit. de accusat. versi-
culo, item repellitur. Angel. ab Aretio in
tract. de malefi. versu. Semproniũ mandato-
rem, fol. 19. col. 2. verbo. Quæro an parti-
ceps. Panorm. Ioan. Immolen. & Anth. à Bu-
trio in cap. 1. de Confess. Albert. de Gandi-
no in tract. de malefi. in Rubr. de quæstioni-
bus. Franciscus Brunus in tract. de indicijs &
tortura q. 3. 1. par. à num. 9. Salicet. in L. fi.
C. de accusat. Glos. ibidem. & in C. de test.
L. Quoniam liberi. & in c. 1. de Confess. Mar-
sil. in L. 1. §. D. Antoninus. ff. de quæst. &
ibidem in L. Repeti. col. penult. Nauarr. in
manuali c. 18. nu. 58. Menochius li. 2. de arb.
Iud. casu 474. num. 33. & alij alibi: Recedere
autem à textu Iuris, ratione, & communi sen-
tentia, summæ temeritatis est.

Quarta. Malefici sunt latrones & plusquam
latrones: maius enim est occidere veneno
quam gladio, ex L. 1. C. de malefi. & math. Sed
latroni contra latronem adhibetur fides. C.
de ferijs. L. penult. & ff. de custod. & exhib.
reor. L. Diuus Adrian. & communi Do-
ctorum

rum sententia & praxi. Ergo.
Quinta. Malefici faciunt coniurationem
m Dæmonibus, in perniciem hominum, &
structionem omnium, quæ communem
item tam corporalem, quàm spiritualem
manam promouent, vt experientia cõstat,
processibus exploratum est: quare d. lex
merito hostes communis salutis appellat.
in coniuratione datur fides socio contra
ium, ex cap. fin. de testib. cogend. & ibi-
consensu omnium, & Bald. in cap. Quo-
m liberi. Cod. de testibus.
Sexta. Malefici sunt rei læsæ maiestatis
inæ. Ipsam propemodum diuinam pul-
maiestatem. L. Etsi excepta, Cod. eod.
nim crimen læsæ maiestatis committit,
in Imperatorem, Regem aut Principem
uicia conijcit, eis insidiatur, ex odio, in
istros, vel in Reginam delinquit: Quan-
agis obnoxij erunt tanti criminis, qui di-
m Maiestatem blasphemant, sanctissi-
Dei genetricem Reginam cœli maxi-
niurijs afficiunt, atque Regis æterni mi-
os in cœlo regnantes, & in terra militan-
mni modo odio persequuntur? Sed in
ine læsæ maiestatis humanæ creditur so-
ontra socium, vt constat ex cap. 1. de Cõ-
& communi omnium sententia. Ergo &
: quia sicut vbi est par ratio, est idem
ic etiam vbi est maior ratio, maius.
Ratio

Ratio autem quare excipiatur à regula cri
men læsæ maiestatis humanę, est immanitas,
reipub. vtilitas, quæ profectò à fortiori mil
tat in hoc crimine. Et confirmatur: quia ho
crimen multa habet priuilegia cōmunia cu
scelere lęsæ maiestatis, quilibet enim admitt
tur ad accusandum, quilibet potest caper
modò Iudici deinde præsentet: quilibet e
ob hoc crimen, cuiuscunq; sit dignitatis, to
turæ subijcitur, & inuentus reus punitur;
d. L. Etsi excepta. Quomodo hoc crim
spectet ad læsæ maiestatis peccatum, vide
docum Damhauderium in practica Crim
nali. cap. 61.

Septima. Malefici sunt sacrilegi, rebus
nim sacramentalibus & sacramentis sacram
torum abutuntur in maximis sceleribus. S
In crimine sacrilegij inquisitus potest int
rogari de socijs, & ei creditur, si alij non
testes. 2. q. 1. & ca. Qui autem. 17. q. 4. Ca
pegius in tract. de testib. reg. 86. fallent
Lancelot. in tract. de offic. prætoris in cri
nal. in cap. de Sacrilegijs. num. 2. & alibi.
noch. in loco proximè citato, num. 30. &
quos ipse citat.

Octaua. Malefici sunt proditores pat
faciunt enim tractatus, vt experientia cō
quomodo vineas destruant, fructus perd
& annonæ caritatem introducant. At pr
toribus creditur contra socios. C. ad Le

Iu

iam Maiestat. Leg. penult. & fin.
Nona. Malefici aut sunt hæretici, aut eo-
n facta sapiunt hæresin: ex cap. Accusatus.
6.§. Sanè. Hoc qui negat, rerum experien-
m impugnat. Quid enim aliud arguit, Deo
enunciare, pacta cum dæmonibus inire,
abolos adorare, Dei genitricem blasphe-
s lacerare, mysterijs nostræ salutis abuti,
pus Christi conculcare, aliaq; nefandissi-
scelera in Deum, sanctosque committere?
æ omnia aut hæreses sunt, aut manifestam
esin sapiunt. Sed in hæresi socius admitti-
contra socium, ex cap. In fidei fauorem,
. & communi omnium sententia.
Decima. Eis, qui veritatem loquuntur,
dendum est: alias fides humana periret.
cõmuniter accidit, vt socij in hoc crimine
nplices denunciantes, veritatem dicant: &,
casu vnus inueniatur, qui in denuncian-
fallatur, centum vel plures veritatem di-
nt, vt constat experientia, & processibus
ntra maleficos. A cõmuniter autem acci-
ntibus licet argumentari in materia mora-
Vnde Baldus locum à communiter acci-
ntibus tradit facere indicium indubitatũ,
dditionibus ad speculatorem, tit. de sent.
is quæ ipsam sequuntur, in versic. inci-
nte, ad mortem. Quod latiùs ostendit
rsil. in pract. criminali. §. Secunda. nu. 36.
quod confirmo ex doctrina S. Thom. 2. 2.
R quæst.

quæſt. 70. artic. 2. qui dicit, quod in actibus humanis, ſuper quibus conſtituuntur iudicia, & exiguntur teſtimonia, non poteſt adhiberi certitudo demonſtratiua, eò quod ſint contingentia & variabilia. Sufficit ergo probabilis certitudo, quæ vt in pluribus veritatem attingat, & ſic in paucioribus à veritate deficiat: hæc S. Thomas. Si enim teſtimoniũ hominum eſſet reijciendum, quia teſtes quandoq; falluntur, vel falſum teſtimonium dicunt, omne iudicium ceſſaret. Nam & in iudicio Suſannæ falſa erant teſtimonia: & quando Saluator morti adiudicabatur, & Acto 6. in condemnatione Stephani: & apud homines, innocentes quandoq; condemnantur: non tamen propterea teſtimonia humana, quæ plurimum veritatem attingunt, relinquuntur. Et ideò in hoc crimine etſi error contingat quandoq; in denunciationibus, nõ propterea fides omnis eis adimenda. In iudicijs teſtimonijs falſitatem & errorem quandoq; contingere, probat nobilis illa difficultas apud Theologos & Iuriſconſultos: An Iudex contra veritatem ſibi notam, ſecundum allegata & probata poſsit ſententiam pronunciare, & innocentem ſibi cognitum condemnare? Cuius affirmantem partem tenent S. Th. 2.2. q. 76. arti. 2. & q. 64. arti. 3. ad 3. Alexan. Halen. 3. par. q. 40. membr. 6. Caiet. in loc. S. Thom. Syluest. in verbo, Iudex 2. q. 5. Do-
minic.

inicus Sotus l. 5. de iust. & iure q. 4. art. 2. & Iurisconsultis Bartol. in L. Illicitas, de of. præsid. Ioan. Andr. in speculo, tit. de dit. & alleg. §. Satis. Gloss. in cap. pastoralis, quia de offic. Delegati. & Felin. ibidem. uar. li. 1. variarum resol. ca. 1. & alij alibi. on ergo ex humanis veritas tollenda est, ia propter hominum fragilitatem & innstantiam quandoque homines à veritate ficiunt.

Vndecima ratio. Testes, qui non debent aminari, examinati faciunt aliqualem fidẽ, ia faciunt quale quale indicium, vt Dores loquuntur, Bald. in L. Martinus. ff. de æst. & in L. Cunctos populos. C. de sum. Trinit. & fide Cathol. Salicet. in L. Si sers. C. de testib. Gloss. in L. 3. ff. de testib. uod latiùs probat Marsil in practica. §. Dienter. à num. 141. Ergò magis credendum testi, qui debuit examinari, quia maiorem em facit. Si enim id quod videtur minus esse, adest: multò magis quod magis vider adesse, adest. Sed maleficus de se confessus, minari debet de complicibus, ex LL. & mmuni sententia: Ergo.

Duodecima ratio sumpta est ex praxi Ecsiæ, quæ tradit eis esse habendam fidem. m omni tempore iudices ex huiusmodi nunciationibus inquisiuerunt contra denciatos, vt patet ex Malleo Malefi. & Bullà

Innocentij octaui, Malleo præfixa: Nicolao Iaquerio & Barth. Spineo, Sacri Pallatij Magistro in lib. de Strygibus, & Paulo Grillando Iurisconsulto, causarum Criminalium in vrbe Iudice, in li. 2. de Sortilegijs. Omnes enim dicti & alij, processus instituerunt secundum formam Iuris, in inquisitione hæreticorum seruandam. Sed in hac forma continetur, vt credatur consortibus, ex lib. 6. de hæret. cap. In fidei fauorem.

2. Concl. *Certum etiam est, quod maleficis de se confeßis non habetur tanta fides, quanta hominibus integræ famæ, opinionis & vitæ.*

OMNES in hac re conueniunt: quia ex confeßione proprij criminis, aliquo modo eorum in opinione hominum læsa est fides: Aliàs etiam ad trium vel quatuor denunciationes posset aliquis damnari: quod non est in praxi, vt in conclusione vltima plenius declarabitur.

3. Conclusio. *Confeßio malefici contra socium facit indicium ad torturam.*

NOTANDVM: hæc conclusio duplicem potest habere sensum: vnus est, quod confeßio vnius contra socium sit sufficiens ad torturam, absq; alijs indicijs & adminiculis,

tenent Cynus in L. fin. C. de accuſat. An-
on. de Butrio in cap. 1. de confeſſ. Paulus
e Leazarijs in ca. grauis. De depoſito, vt citat
s Alexan. lib. 3. conſil. 89. incipiente: Viſo
emate anteſcriptæ. In eundem videntur
eſcendere ſenſum Ioan. Immol. & Panorm.
cap. d. de confeſſ. Angel. in d. L. fin. &
inus in tractatu de quæſt. Secundus ſenſus
t, quod confeſsio vnius contra ſocium, vnũ
ciat indicium, non per ſe ſufficiens ſine alia
æſumptione vel indicijs; & hunc in con-
uſione intendimus.

Probatur nunc Concluſio, præſuppoſitis
prà probatis: In criminibus exceptis ſociũ
terrogandum de ſocijs, & Maleficium eſſe è
umero exceptorum. In criminibus exceptis
ictum ſocij facere indicium ad torturam, à
rtiori probat authoritas Doctorũ pro pri-
o ſenſu citatorum. Nam qui ſentit id, quod
aius eſt, multò magis id quod minus eſt,
b eodem gradu ſentire dicitur. Deinde in
nſu noſtro tenent cõmuniter Doctores, in
iminibus exceptis confeſsionem ſocij con-
a ſocium facere indicium ad torturam: In-
ocentius in cap. Quoniam. de teſtib. Gloſſ.
L. fin. C. de accuſ. & in L. Quoniam liberi.
. de teſt. quam ibid. Doctores ſequuntur.
lexan. in d. Conſilio. & in lib. 2. conſ. 211.
cipiente. Viſa facti renunciatione. Philip-
s Decius in conſil. 189. num. 7. & 10. inci-

 piente,

piente Lætatus ſum plurimum, &c. Idem cap. Quoniam de teſt. Philip. Corneus vol. conſil. 58. Hyppol. Marſil. in conſil. criminalibus. conſil. 22. & 109. num. 11. & in L. D. Antoninus. ff. de q. & latè in praxi criminali. §. Diligenter, à num. 59. Ludouic. Roman. in conſil. 154. Baldus 1. vol. conſil. Conrard. Lancilottus in tract. de offic. prætoris in criminalibus in tit. de negatione criminis & tormentis, num. 23. Albert. Gandinus in tractatu maleficorum, in Rubrica de quæſtionibus & tormentis: & hæc eſt communis ſententia, vt tradit Iulius Clarus lib. ſententiarum. §. fin. q. 21. verſic. Sed quid in criminibus exceptis. Idem confirmo ex definitione & differentia indicij leuis & grauis, ſecundũ practicos. Leue eſt, cui contingit frequenter abeſſe veritatem. Graue, cui contingit frequenter adeſſe veritatem. Sed maleficorum denuntiationibus nõ ſolùm frequenter, ſed aut ferè ſemper, aut ſemper contingit adeſſe veritatem, vt Iudicum experientia processibus conſtat, ergo denunciatio malefici contra ſocium facit indicium graue: quia cui competit definitio, cõpetit & definitum.

4. Concl. *Confeſſio vnius ſocij in maleficio contra alium, eſt ſufficiens ad inquirendum in criminibus exceptis.*

PROB

ROBATVR. Confeſsio huiuſmodi aliquem habet effectum, vt conſtat ex dictis. go ad inquirendū: cùm per ſe non ſufficiat torturam, imò in non exceptis tradunt ctores nominationem ſocij efficere, vt Iu- poſsit inquirere: quanto magis in excep-? Deinde noſtram concluſionem tenent nuniter Doctores, vt docet Clarus loc. cit. ſic. Retenta ergo cõmuni concluſione. Ex hac concluſione ſequitur, quod Iudex ita confeſsione vnius malefici contra par-pem criminis, debet cautè inquirere circa minati ſtatum & conuerſationem, & inda- an alia reperiantur indicia.

5. Concluſ. *Confeßio ſocij contra plices & participes in crimine, in ma- orum ſcelere, ſi aliam habet præſump- nem adiunctam, vel indicium, aut indi- facit indicium ad torturam ſufficiens.*

ROBATVR concluſio ex Gloſ. & Saliceto in L. fin. C. de accuſ. vbi Salic. dicit in ex- is talem confeſsionem ſiue nominationẽ ndū Doctores facere indicium ad tortu-, quam ipſe moderatur ex Gloſ. citata, ſi nominatio ſit cõiuncta cũ alia pręſump- e: & hanc doctrinam Saliceti Doctores raxi ſequuntur, vt teſtatur Iul. Clarus in . & in ſpecie Alexander lib. 3. conſil. 59.

 incipien-

incipiente: Viso themate. Albertus Gand
nus loc. cit. Francis. Brunus de indicijs & to
tura, loco d. vers. Qualis autem sit modu
Guido à Suzaria, de indicijs & tortura. nu
49. & ibid. in addit. Ludouicus Bològninu
Hippol. Marsi. in consi. 28. nu. 17. & in co
sil. 130. num 42. vbi latè probat ex Alexan.
alijs. Atq; hic pro lectore notandum, quan
citantur consilia Marsilij, intelligendum
criminalibus & non ciuilibus in hac materi

Circa hanc conclusionem & alias de co
fessione socij criminis, secundum Docto
notandum est, ad hoc vt dictū m socij fac
indicium ad torturam, requiri, vt in torme
tis confiteatur. Sic tenent cōmuniter Doct
res: quia cum sit infamis & vilis factus ex c
fessione proprij criminis, purgandus est ta
defectus tortura. Bald. 1. vol. consi. 95. A
xand. 5. vol. cons. 152. incipiente. Viso pr
cessu, num. 17. Raphaël Fulgosius consil. 1
incipiente, In causa inquisitionis. Mars. co
22. num. 22. & 109. num. 13. & in practica c
minali. §. Diligenter. num. 61. Gandinus
quæst. & torment. §. Nunc restat forma
Alberic. in L. fin. C. de accusat. Addo his
quæ secundum Baldum, Salicetum, Oldr
& alios, Iason in L. Cunctos populos. de su
ma Trinit. & fid. Cath. num. 70. in prima
ctura, & in 2. num. 51. docet infames in c
minalibus cum tortura admitti, adhoc vt
dici

ium faciant ad torturam, in subsidium:
æ cōmunis Doctorum est sententia, vt in-
constabit. & licet Couarruuias lib. 2. va-
rum Resolutionum cap. 13. num. 8. videa-
r tenere, quod tantum in ciuilibus id obti-
at, vt periurium & infamia tormentis pur-
ntur: tamen ipse intelligendus est, quantū
absolutam probationem: & ita communi
n aduersatur, imò maximè fauet. Quia vt
rtol. in L. fin. in fine. ff. de in lit. iurand.
lt, quotiescunq; probatio probat in ciuili-
s: in criminalibus facit indicium ad tortu-
n, quod comprobat Marsi. in practica. d.
Diligenter. num. 133. Quod autem socij
minis cum tormentis admittantur, valde
idicum est, & in quibusdam locis serua-
. Dicit tamen Chassançus in consuetudini.
rgundiæ, in Rubr. 1. se hoc sæpè allegasse
curia Franciæ: Curiam tamen non atten-
e in delictis atrociorib9, quæ fiunt de no-
, & clandestinis: sed admittere, propter dif-
ultatem probationis, probationem socio-
m criminis sine tortura, in casibus, quibus
ij criminis admittuntur. Seruanda autem
hac re consuetudo loci, vbi ius dicitur, vt
dit Clarus q. cit. Constitutiones Imperia-
Criminales Caroli Quinti quamuis de-
rent socium contra socium facere indiciū
torturam, inter alias conditiones, nulla ta-
n fit mentio, quod debeat fieri nominatio

in tortura, vt eſt videre in articulo 31. Conc
dendum tamen maximè in vilibus perſoni
confeſsionem reddi probabiliorem, quand
examen fit in tormentis. 2. q. 1. can. In primi
& 5. q. 5. can. Illi qui. & L. ob carnem. & L.
ff. de teſt. & in Auth. de teſt. §. Si verò etiam
Aduertendum tamen pro praxi, non eſſe n
ceſſarium, vt confitens actu tractus ſit ad to
menta, modò metu tormentorum confite
tur. Quia confiteri in tormentis, & metu to
mentorum, æquiparantur in iure, vt tradu
Bartol. in L. 1. §. D. Seuerus. ff. de quæſt. Bal
in tract. de quæſt. & torm. Guido à Suzar
de indicijs & tortura num. 72. & ibid. in a
dition. Bologninus, & communiter practic
Metu autem tormentorum fit confeſsio, n
ſolùm quando actualiter tortura adhibetu
ſed etiam quando eſt in locum tormento
ductus ad torquendum, vel præcedunt mi
tormentorum, ſecundũ Angelum ab Aret
in tract. malefi. verbo, Fama publica. Barto
in d. L. 1. Gandin. in tract. de malefi. in Ru
de quæſt. & torment. Marſil. in Practica c
minali. §. Expedita. num. 10.

Sed hîc exurgit dubium.

*An ad hoc vt dictum ſocij faciat i
dicium requiratur, vt deponat cum iur
mento?*

Marſilius in practic. §. Diligenter. à nu
63. ten

tenet quod ſic: & propterea dicit ſe Bono-
ſemel liberaſſe à furca quendam furẽ, no-
e Lodouicũ de Pariſijs. Eundem ſequitur
us Clarus in d. q. 21. verſic. Quæro nun-
d ad hoc; & dicit, quod ſic ſemper viderit
ruari. Sufficit autem vt fiat iuramentum,
ntè torturam, vel præſente ipſo, contra
m deponit, prout ſeruatur in confronta-
e teſte Boërio de inciſ. 319. Marc. Anton.
ıcus in tract. de indicijs num, 384. tenet
rarium, vt citant eum Clarus & Meno-
s lib. 2. de arbit. Indic. quæſt. nume. 60.
dit Menoch. ex aliorum authoritate pra-
eſſe ſeruandam; & hoc videtur tenendũ,
uirunt enim iura & leges iuramentum
ſte, qui plenè probare debet, quod nõ eſt
ropoſito: quare tantus rigor iuris non at-
itur. Pro cuius rei confirmatione facit,
d idem Marſi. in eod. §. infra nu. 143. latè
at, teſtem examinatũ ſine iuramento fa-
præſumptionem. Hoc tamen ſemper fa-
dum à prudenti & timorato Iudice, qui
m & iuſtitiam ante oculos habere debet,
uando Reus complices in caſibus, quibus
tur, nominat, eum admoneat, vt propriæ
or ſalutis, nemini iniuriã faciat, ſed bene
ideret, quid loquatur, imò & interroga-
terit reum, an in animam & cõſcientiam
velit recipere, ſic ſe rem habere: hoc e-
induit quaſi rationem iuramenti.

Hic

Hic libet pro nostra materia mouere dubium.

An dictum mandatarij solum s[ine] alijs adminiculis vel indicijs, faciat in[di]cium ad torturam contra mandantem?

EXEMPLI gratia, in præsenti crimin[e] [in]ter maleficos & maleficas sunt hom[ines] inferioris sortis, vilis conditionis, medio[cris] status & superioris: Nunc maleficus vilis [con]ditionis & pauper fatetur se grandinem [fec]uisse, ad perdendũ frumentum. Ipse est p[au]per, mendicat panem, mallet frumenti [co]piam, quàm inopiam: præsumit meritò [iu]dex talem motu proprio non fecisse, sed [alio] mandante, vel alijs superioris ordinis. In[ter]rogat de mandantibus vel mandante: M[an]datarius verò reuelat & denunciat man[dan]tem. An talis denunciatio faciat indiciu[m so]lum, ita vt mandans posit capi & torqu[eri?] Ante resolutionem notandũ est, quod m[an]datarius potest interrogari de manda[nte] quando præsumptio est verisimilis eum [fe]cisse ex alterius mandato. Deinde aduer[ten]dum, etsi mandans non dicatur propriè [reus] re, interpretatiuè tamen, vt Doctores lo[quun]tur, concurrit. Vnde tenetur de delicto [man]datarij, & punitur eadem pœna regula[riter] qua mandatarius. Bartol. in L. Non so[lum]

iniurijs. §. Si mandato: & est commu-
pinio, vt testantur Albert. Gandinus in
a. de malefic. in Rubr. de pœnis. Iulius
us lib. 5. §. fin. quæst. 89. Lancilottus in
. de offic. prætoris in cap. de mandante
icidium. Didac. Couarr. in Clement.
ısus de homicidio. Hoc tamen sciendū
uod quando mandans est potens & seue-
ga eos, mitiùs puniendus est mandata-
quia cum actio tum minùs sit volunta-
inùs in eadem specie peccat. Metus enim
on tollat, minuit tamen voluntarium.
espondetur nunc conformiter superio-
conclusionibus, quod mandatarij dictū
n sine alia præsumptione, vel indicijs nō
fficiens ad hoc, vt mandans posſit subij-
mentis, vt patet ex proxima Conclusio-
einde ob aliam rationem, quam ponunt
s d. lib. quæst. 21. & Marsil. in §. Dili-
r. num. 39. Quia aliàs esset in potestate
libet hominis scelesti, & vilis personæ, vt
obus subijceretur tormentis: quod es-
pium & absurdum, & ita dicit Clarus,
viderit semper seruari: hoc tamen mo-
in criminibus exceptis leuiores suspi-
s sufficiant, quam in non exceptis. Quæ
benè notanda est ad propositum, quod
er atrocitatem criminis, & occulti exer-
aturam, leuiores sufficiant suspiciones:
etiam in hæresi omnium iudicio leuio-
ra argu-

ra argumenta & signa, quam in alijs, acce-
tur ad præsumendum ex L. 2. C. de hære-
lino in cap. literas. de præsumpt. Lancil
in d. tract. in cap. de hæreticis num. 8.

Dicet quispiam, cum hìc agatur de i-
cijs, quot indicia requirantur ad tortu-
Respondetur, secundum Doctores, in p
ita seruari, quod per vnum indiciũ, si sit
ximum, procedatur ad torturam: vt si
nus bonus testis de visu, vel Confessio e
indicium, vel res reperta apud reum pre-
ptum. Atq; etiam duo leuia vnum suffic
ad torturam efficiunt, vt Doctores pra
Lancilott. in d. tract. in ca. de negation
minis. num. 29. Marsi. in practica, & alij c
gunt ex Bart. L. fin. ff. de quæst. Quod au
de consuetudine seruetur, vt propter vn
indicium Reus tormentis subijciatur, a
stantur Ioan. Andreas in addit. ad Specul
in tit. de præsumpt. §. Species. Alexand. l
consil. 77. Albericus in L. Si quis alicui. C
legem Iuliam Maiest. & hæc est cõmunis
nio, vt tradunt Clarus li. 5. §. fin. q. 84. &
sil. in pract. criminali. §. Diligenter, à n
177. Animaduertendum est, quod in ma
indiciorum & torturæ non potest in o
bus dari certa regula, propter varios cas
mergentes. Ideò Iudicis arbitrio multa re
quuntur, an vnum sufficiat indiciũ, vel
ra, vel quale. Iudicis tamen arbitrium in

in alijs omnibus, debet esse, iuri & æqui-
onsonum: aliàs non valet, nec debet se-
ropriam conscientiam, sed publicam &
las legum, vt latè Marsil. in practica loco
à nume. 27. prosequitur: quia in arbi-
udex debet facere suum arbitrium cum
lio peritorum. Quando enim dicitur
id relinqui Iudicis arbitrio, non is est
s, vt fortassè indocti iudices & iuris im-
intelligunt, quod quisq; Iudex pro suo
& cerebro possit decernere, ita vt pro
e sit voluntas propria, sed quod Iudex
deratis circunstantijs rerum & persona-
nec non etiam legum decretis, & docto-
ententijs, arbitretur quod iuri & æqui-
onsonum erit, quando lex expressè de
a non statuit. Vnde arbitraria, quę dan-
dicibus, intelliguntur concedi, secun-
mentem legis, & arbitrium intellectus
is, vt rectè docet Andreas Barbatius in
de constitut. numer. 167. Si autem lex
erti statuat in casu, legi standum est.
infertur, illa indicia maximè, quæ leges
nt, & Doctores ex legibus colligunt,
anda esse. Deinde breuiter deduco (in
latius Deo duce probaturus) in ma-
maleficorum peccare quosdam Iudi-
rium ignaros, qui requirunt tantam
n indiciorum, vt ex natura & sta-
us exercitij, quod occultissimum
est,

eſt, vix vnquam ſit, aut eſſe velit, qui aut cuſare, aut denunciare audeat: maximè cù regulariter omne indicium, ſecundum communem ſententiam, quam etiam Conſtitut criminalis Caroli Quinti in articulo 23. complectitur, per duos teſtes probandū ſit: Cù tamen iura, Doctores, & praxes doctiſsimæ curiarum, in enormibus, clamdeſtinis, & occultis, ne crimina impunita maneant, Diui maieſtas grauiſsimè lędatur, atq; ad iram prouocetur, & reſpub. patiatur: leuiores & minores quam in alijs admittant ſuſpiciones minora argumenta ſeu indicia requirant, in probatione ſextæ Concluſionis euiden probabo.

Aliud hic dubium incidenter ſoluen quod ſæpè in praxi occurit: Caſus talis Maleficus indicijs ſufficientibus, & ſeru ſeruandis in tortura coram Iudice, notari aſsiſtentibus proprium crimen confeſſus inde de conſortibus interrogatus, cum & potuerit & debuerit interrogari, denun uit duos, vel duas, vel plures: quam con ſionem ratam habet, & confirmat, dum bancham iuris, vt vocant, & ſententiam ctat. Sententia lata proceditur ad executi & dum eſt in manibus Carnificis, locum paratum ad incinerandum intraturus, v ſtantia partis denunciatæ, vel importun admonentium mortis, & vrgentium pe

salutem, vt cogitet verè, an falsò denunerit: reus perturbatus hiscè vel similibus bis, dum in extremis militat, vertit se ad ulum, dicens ad iudicem, vt paululum ſtet, & ait, in præsentia omnium. Rogo omnes, vt mihi ignoscatis, atq; pro anima Dominum rogetis, & quia illos vel illas unciaui tanquam participes criminis: exeos, & dico me nihil mali de ipsis scire. delatis præsentibus & instantibus redet: habeo vos pro bonis & probis. Quiperactis non est ampliùs locus verbis, sed editur ad executionem. Difficultas nunc an confeſsio in extremis facta elidat pri confeſsionem, in tortura & iudicio fa, ita vt prior non sit ampliùs indicium rturam contra denunciatos, iuxta mo in conclusione expositum.

Videtur quod elidat, tum quia confesulla, & non perseuerans, eiusdem censeirtutis, apud Doctores: tum quia quili articulo mortis memor salutis præsur. can. Sancimus. 1.q.7. & Glos. in cap. s. de præsumpt. Quæstio hæc parum Doctores trita est. Eam in casu forti et Marsilius in practica criminali. §. Re principio, & soluit in partem negantē: etiam in præsenti resoluimus: Non esse um tali confeſsioni, quæ in extremis fit: bbatur ex L. Si quis in graui. §. Si quis

moriens. ff. ad Syllan. vbi per illum text
Bartolus & alij dicunt, quod si aliquis iud
constitutus in mortis articulo, dicit se fals
tulisse sententiam, non statur ipsius dicto,
ei creditur ad annullandum sententiam
multis alijs iuribus & allegationibus pro
quitur dictus auctor. Præterea eadem sol
nitas requiritur in destruendo, quæ exigi
in construendo: nec non etiam eadem sol
nitas postulatur in reuocatione actus, qu
celebratione. Sed talis reuocatio in artic
mortis fit extraiudicialiter, sine debita sol
nitate: denunciatio verò facta est seruatis
uandis in iudicio: & actus fortior est, qu
in iudicio, quam qui fit extrà, iuxta Glos
ceptam in Authen. Generaliter. C. de E
& Cleric. Ergo posterior cõfessio non d
gat priori. Atq; in maiorem confirmatio
optima est ratio. Rei cùm ducuntur ad
pliciũ, & sunt in puncto mortis, adeo co
tiuntur timore, & perturbantur angusti
cis, vt quasi alieni à mente videantur, & p
iudicium non habeant, & oppresi mort
more sunt veluti similes mortuis. Adh
lis persona, maximè si moriatur pœnite
na mente & ratione, nõ confirmasset pri
confessionem factam in tortura, quando
tentia danda erat ad banchum iuris: tu
nim conscientiam suam aperuisset, & re

excuſando, quod in tormentis timore
næ, ad liberandum ſe à tortura, vel alia
ctione mota, denunciaſſet tales, tanquam
icipes criminis, contra veritatem. Si au-
in iudicio perſiſtit in prima confeſsione,
tatem dixiſſe & conſenſum præbuiſſe,
rimam præſumitur. Quia qui tacet,
ndo loqui tenetur, & interrogatur, pro
ſentiente habetur. Ex his ſimilibuſque
mentis videtur concludendum, quod
ro exteriori talis excuſatio in extremis
elidat primam confeſsionem: quamuis
imum quiddam apud Deum & homines
uod ille reus ſtatim moriturus exculpet,
cuſet, quem inculpauit. Quod in con-
m obijcitur, verum eſt, quod confeſ-
n perſeuerans æquiparetur confeſsioni
: hoc tamen intelligitur vſq; ad ſenten-
condemnatoriã. Si reus non perſeueret
nfeſsione facta in tortura, non poteſt cõ-
ari vi prioris confeſsionis. At alia ratio
t ſententiam. Quod verò adducitur:
ns præſumitur memor ſalutis, ve-
ſt, ſi conſtanti & ſana mente, & deli-
iudicio reſpondeat, & non pertur-
timore mortis, vel inſtantia impor-
artium, aut ſolicitantium. His addo,
Baldus ait, in tractatu de pace Con-
. §. extra quæro. numero 66. qui tra-
habetur in 3. vol. Oceani iuris, fol. 77.

quem ſequitur Iaſon. in L. 1. ff. Per quam
ctum erit: num. 16. Non omnis qui morit
vel eſt in extremo vitæ conſtitutus, eſt S
ctus Ioannes Baptiſta, licet receperit cor
Chriſti. Vnde licet ſit aliqualis præſump
non tamen tanta, vt multùm probet. Ex
duo elicio: Primum, pro Confeſſarijs, qui
lium reorum audiunt cõfeſsiones in caſib
quibus ſocios criminis tenentur denunci
vt admoneant eos ſeriò in confeſsione, ad
nunciandum eos, quos in conſcientia, ex
ta ſcientia, ſepoſitis omnibus humanis a
ctionibus, nouerint conſortes, Iudici co
notario & teſtibus, & ſi quos fortè in torm
ex odio, inuidia, vel timore pœnæ, vel
cauſa contra veritatem denunciaſſent: re
cent cum eadem ſolemnitate, antè ſen
tiam. Quia ſi poſtea Confeſſarius reum
mitetur ad ſupplicium, & tunc ſępius in
cando admoneat, vt memor ſalutis, ſi q
iniuſtè denunciaſſet, eum reuocet, ſtim
conſcientiæ ex vna parte, cùm mors inſte
ratio reddenda ſit: & ex altera anxitate m
tis exagitatus facilè contingere poſſet, v
tam primam confeſsionem in dubium r
caret. Secundum, vt Iudex nunquam per
tat, ſententia lata partes accedere ad inſta
& moleſtandum reum, ſed ſi iudicet cõ
tandos, vt loquuntur, id fieri curet ante
tentiam pro commoditate. Aliàs ſi poſt,

importunitatem reuocetur, generatur
uo modo præiudiciũ tum iudicio, quod
tum eſſe debet,& ſine mendacio, tum et-
ipſi reo, qui falſum dixit, aut in falſum
enſum dedit, dum loqui debebat, & ta-
ſi poſtea non ſtet confeſsioni: Nec etiam
ndum leges talis ſubſecuta reuocatio, vt
à dictum, magni ponderis eſt, præſertim
ido prima confeſsio fulcitur adminicu-
uæ ipſam probabilem reddunt. Vide ad
materiam conſtitutionem criminalem
oli V. in art. 31. verſi. Zum fünfften. Huic
utioni multum fauet, caſus in ſimili ex-
usin L. Si quis in graui. §. Si quis mo-
. Ad Sillanian. vbi non creditur vulne-
morienti, qui in extremis vitæ, exempli
a, dicit ſe à Titio vulneratum, niſi potue-
iter probare. Ex qua lege Angelus ibi-
& Marſilius conſ. 5. numer. 14. & conſ.
tradunt dictum morientis facere indi-
ad torturam. In contrarium eſt cõmu-
pinio, facere aliqualem prçſumptionem,
on tantam, quæ ſufficiat ad torturam.
ian. Bertrand. lib. 2. conſil. 137. & alij
i, quos citat & ſequitur Iul. Clarus lib.
æſt. 21. Vnde Conſtitutiones Criminales
li Quinti, in art. 28. determinant, quod
o morientis, ſi quem denunciet, aliquod
indicium.

Cum in crimine maleficiorum denu-ciantes ſæpè ſint varÿ in confeßione, dub-tatur meritò: Cui confeßioni ſtandum?

HAEC quæſtio ſi in generali tractetur, i-tricatiſsîma eſt, & eam ad longum ex-centioribus tractant, Didacus Couar. li.2. v-riarum Reſolut. cap. 13. Anthonius Gabri-Romanus lib. 7. cómunium concluſionu-concl. 26.27. 28.29. & ſeq. Iul. Clar. li. 5. Se-tentiarum iuris §. fin. & latiſsimè Meno-lib. 2. de arbitrijs iudic. qq. caſu. 108. S-omiſsis alijs, quantum ad noſtrum prop-tum, ſit

Prima Concluſ. In crimine hæreſis & nego-fidei, ſi quis de ſeipſo teſtificetur, & de a-etiamſi ex interuallo fuerint contraria te-monia prolata, nihilominus ſtatur illi te-monio, quo hęreſis reuelatur, etiamſi priu-ſtimonium iuramento ſit firmatum, & ha-ſin non detegat, ſecundum verò detegat, -cundo potiùs ſtatur: ex tex. & Gloſ. c. A-ſatus. §. licet, de hæret. in 6. Felin. in ca. C-in tua. col. 2 de teſtib. Menoch. loc. cit. n-13. Couar. vbi ſupra num. & alij ab eo ci-Ratio Redditur à Repertorio inquiſito-in verbo. Teſtes. Couarr. & Menochio -tam horrendum crimen, in perniciem C-ſtianæ religionis, omninò maneat occul-Vbi tamen ſeruanda eſt conſideratio d.

vt ex manifeſtis indicijs appareat, talem ex animæ leuitate, vel odij fomite, ſeu niæ corruptione, ſed zelo fidei & religionum teſtimonium corrigere, ac quod ret, reuelare. Et hoc eſt priuilegium conm in fauorem fidei & religionis. Tantus n eſt fauor fidei vt quamuis in alijs crimisin dubio tutius ſit nocentem abſoluequam innocentem comdemnare: in hæremen & negotio fidei, in dubio quis præitur hæreticus, quantum ad condemnaem pænitentiæ imponendæ in foro Ecæ, pro vtilitate animæ. Franciſcus Squiliſ. de fide Catholica cap. 34. Gloſſa, & olen. ab eo citati. Ioſephus Maſcardus robationib. vol. 1. concluſ. 495. numer. alij, quos ipſe citat.

cunda Concluſ. Quod de hæreſi & negocio dictum, quantum ad teſtium varietaidem ſeruandum eſt in crimine maleficim. Tum, quia eadem ratio multo forin hoc crimine militat: Cum hoc crimaleficorum omni crimine ſit atromaximeque ſit in perniciem Chriſtianæ ionis, plurimaq; mala in Remp. redunſi lateat: Tum, quia crimen maleficorũ iũ iudicio refertur ad hęreſin: Tum quia i tempore, Inquiſitores ſeruarunt modũ andi & detegendi hoc crimen à canonib⁹ iptum pro hæreticis. Vt eſt videre apud

Doctores mallei malefic. Syluestrum, Bartholomæum Spineum, Nicolaum laquet. & alios.

6. Conclus. *Confeßio duorum vel trium contra aliquem, vel aliquos participes criminis, regulariter facit indicium ad torturam, in crimine maleficorum.*

HANC Conclusionem sic intelligo: si duo vel tres socij rei inuenti in tormentis, sese confessi, simul vel successiuè denuntiant alium, vel alios, faciunt indicium, vel indicia sufficientia contra talem, vel tales, ad torturam: si in confessione constanter perseuerent, pœnitentes ad iudicium accedant, morientur cum cōtritione, ita vt ex circunstantijs adiectis non possit præsumi eos mentiri: &, si non sint indicia, Iudex potest & debet ex lege naturali suprà insinuata, & ratione officij, tales denunciatos appræhendere, inquirere, torturæ subijcere. Et in tali confessione maximè tùm est obseruandum, an reus sæpius confessionem contra alios reiteret, & geminet in tormentis postea, & ad banchum iuris: quia geminatio arguit magnam firmitatem animi & propositi. Marsil. in consil. 113. num. in L. 1. ff. de quæst. §. Quæstioni. Felin. in si cautio, De fide instrumentorum num. Decius in consil. 185. numer. 10. Talis est gem

inatio & reiteratio præſupponit delibe-
nem, iuxta Gloſſ. in cap. Si quis iratus. 2.
Qua de cauſa non eſt reuocabilis prætex-
roris aut falſitatis. Ludouic. Roman. in
. 346. incipiente, in hac cauſa. Barth. in
um ſcimus. C. de Agricolis & cenſitis. li.
ecimo. Bald. in L. Nec damnoſa. C. de
ibus Imperat. offerendis, & alij iam citati.
ũ in concluſione (regulariter) quia poſ-
ſe caſus, in quo tam paucæ denuntiatio-
non ſufficerent: vt ſi vir in poteſtate &
oritate conſtitutus, à ſubditis denuncia-
r tanti criminis, poſsit fortaſsè præſumi
dio factum, vel alio humano reſpectu,
ertim ſi nullæ aliæ adſunt præſumptio-
coadiuuantes. Si tamẽ tales denũciationes
tiplicentur à perſonis infimæ, mediocris,
rtaſsis æqualis (conſideratis conſideran-
conditionis & ſtatus hominibus: iuſtitia
dicat ſibi locum. Videndum etiam, an ta-
enunciantes ſint maioris authoritatis ha-
: tunc enim eorum denunciationes ſunt
oris etiam virtutis, in æquilibrio rationis,
tra pares, ſi debitæ ſeruantur conditiones.
pter hoc enim crimen licet quemlibet, nõ
ante dignitate, torturæ ſubijcere, & in-
tum reum punire. ex L. Etſi excepta. C.
malefi. & mathe. Probatur nunc Conclu-
ic declarata.
Primò, authoritate omnium DD. allega-

torum in 3. & 5. concluſ. Nam cum dubitan
an vnius confeſsio in exceptis ſufficiat ad to
turam, præſupponunt duorum vel trium ſu
ficere: & communis & in praxi recepta op
nio tenet, confeſsionem ſiue nominatione
vnius facere indicium ad torturam, ſi al
præſumptione vel indicio iuuetur. Sed hic
propoſito vnius inculpatio, vel nominat
coniungitur nominationi alterius. Ergo.

Secundò, ex communi ſententia, vt ſup
oſtenſum eſt, vnum graue indicium & pro
mum ſufficeret regulariter ad torturam. S
inculpatio duorum vel trium facit grauiſ
mum contra tertium: cum vnius faciat gra
ex definitione grauis indicij, & proximu
cum omnes rerum circunſtantias nomina
poſſet ſignificare & aperire viam ad vlteri
rem inquiſitionem.

Tertiò, In crimine læſæ maieſtatis diui
& humanæ, duorum ſociorum confeſſio co
tra ſocium vel ſocios, ſufficeret ad tortura
ex cap. In fidei fauorem. in 6. de hæret. &
quæſt. 1. cap. Si quis cum militibus. & in
Quiſquis. Cod. ad legem Iuliam Maieſt. & c
muni doctorum ſententia. Ergo & in noſ
caſu: quia vbi eſt ſimilis ratio, idem ius eſt
ad legem Aquili. L. Illud. & vbi maior rat
maius ius. Ratio autem in dictis criminib
eſt enormitas criminis, & reipubl. damnu

magnitudine & immanitate hoc crimen
nia ſuperat, maximaque damna in rem-
l.redundant, vt omnium confeſsionibus
ſtat, & hiſce infœliciſsimis temporibus
ſpubl. experitur. Hinc benè Lambertus
æus cap.5. in dialogis de ſortiarijs & male-
, ait: Sunt à fide ſceleratiſsimi apoſtatæ,
potentiæ perfidi abiuratores, rei læſæ ma-
tis diuinæ, transfugæ teterrimi, prodito-
Dei fœdiſsimi, aſſeclæ diaboli turpiſsimi,
ique diabolici venefici, & impoſtores. hæc
Si ergo in crimine læſæ maieſtatis diuinæ
umanæ, duo ſocij criminis contra parti-
s faciunt indicium ad torturã ſufficiens,
fortaſsè plus probant in defectu alio-
(nam iura eos in teſtes admittunt indiſ-
tè) quis negabit in nefandiſsimo ſcelere
rum vel trium teſtimonium, de ſe con-
rum, contra alios ſufficere ad torturam?
ſolum eſt mediũ, ad inquirendum veri-
m. Quid immanius, quam Deo datam fi-
abnegare, cum diabolo fœdus contra
nam maieſtatem, eiuſque ſanctos contra-
, dæmonem adorare, ſanctiſsimam Dei
tricem blaſphemijs impetere, hoſti com-
is ſalutis obedientiam, homagiumque
tare? Etenim qui in religionem diui-
peccat, omnibus facit iniuriam, & pub-
m crimen cõmittit. cap. Vergentis. de hæ-
is, & C. eod. tit. L. Gazaros. Si ergo, vt L. 2.
ibidem

ibidem definit, Hæreticorum vocabulo con-
tinentur, & latis aduersus eos sanctionibus
debent succumbere, qui vel leui argumento
à iudicio Catholicæ religionis, & tramite de-
tecti fuerint deuiare: quanto magis qui tot
tamq; enormibus flagitijs non dico deuiare à
fide, sed totam religionem conculcare maxi-
mis argumẽtis cognoscuntur, & deteguntur.

Quartò: in crimine latrocinij, & alijs ex-
ceptis, omnium practicorum iudicio, duo
vel trium denunciationes contra consortes
criminis sufficiunt ad torturam, ex legibus
supra citatis & allegationibus. Et sic practica-
tur in rebuspubl. benè institutis, doctissimo-
rum virorum consilijs, vt benè docent expe-
rientia, & aliorum testimonijs Iul. Clarus li.
5. §. fin. practicæ criminalis. q. 21. vers. Sed
pone. Chassaneus in consuetudinibus Bur-
gundiæ, Rubr. 1. §. 5. num. 123. vers. Et quan-
tum ad laicũ. Raphaël Fulgosius in cons. 1
Alexand. cons. 89. lib. 3. incipiente, Viso the-
mate ante scriptæ. In crimine hæresis du-
tantum sufficere probat pluribus allegationi-
bus. Iosep. Mascar. vol. 2. de probat. concl. 8

Quintò. Omnium Doctorum iudicio
in defectum aliarum probationum, & in sub-
sidium, admittuntur testes non integri, inha-
biles, infames, & socij criminum, quando
natura rei & actus alij haberi nõ possunt, in-
ta communem rerum cursum. Sic tenent

no

m. Baldus. Hostien. Felinus & alij, in cap.
de test. cogend. Anthon. à Butrio in cap.
tio loco, de Probat. Ioan. Andreas in ad-
ad Speculat. tit de teste. §. 1. vers. Quid si
m. Bald. Glossa & alij d. in C. de testib. L.
oniam liberi. Alexand. lib. 2. consil. 320.
pien. Et viso themate. & eod. li. consi. 166.
piente, Animaduersis. & lib. 5. cons. 152.
piente. Viso processu causæ. Philippus
neus 1. part. consi. 58. incipiente. Post re-
m consilium dicitur mihi. Paulus Castr.
rt. Consi. 348. incipien. Notandum quod
lterium. Decius in consil. 189. incip. Læ-
sum. à num. 10. Marsi. consil. 41. num.
consi. 61. & 102. num. 7. & in practica
inali. §. Diligenter à num. 81. Mattheus
hesil. in singularibus. versi. Nota quod
idium, pagin. penul. Landfranc. in tra-
u de depositionibus testium. nume. 102.
c. in L. Ea quidem. C. de accusat. Iason.
. Cunctos populos. De summa Trinitat.
mmunis ibidem. Mart. Nauar. in manu.
fessariorum, cap. 25. num. 49. & 50. Plu-
s ad hoc congregat allegationes Anthon.
riëlius, Romanus Fisci Apostoli aduoca-
ib. 1. cõmunium conclusionum, in Rub.
stib. conclus. 7. Sed in crimine malefico-
aliter veritas haberi non potest, ex natu-
sius rei & actus, iuxta cõmunem rerum
um. Eorum enim exercitia, conuenticu-
la, coniu-

la, coniurationesque de nocte fiunt, & in locis secretis, & ab hominum consuetudine remotis. Vnde dicuntur striges, quia quasi aues nocturnæ de nocte strident, vt notat Syluester in sum̃a, verb. Hæresis. 3. & sua maleficia exercent. Quæ autem de nocte fiunt, & in locis secretis, difficilis sunt probationis, vt pulchrè ostendunt Alexand. in d. consil. 166 & Marsil. in consil. 5. Si autem aliquod in rerum natura crimen est, quod aliter probari non possit, nisi per consortes & socios criminis, hoc profecto est, vt rei natura ostendit, & experientia rerum magistra docet.

Nunquid princeps tenebrarum est author principalis, qui odit lucem, & omnia inuisibiliter operatur? & quis probus eorum tractatibus & conuentibus interest, aut interesse permittitur, vt sit testis omni exceptione maior, qui testimonium ferat? Quis enim vir vxorem habens, cum qua noctes diesque versatur, ipsam innocentem affirmare audebit? Aut quæ mulier, virum ab hoc crimine liberum pronunciabit? Hic sibi locum vendicat illud Poëticum: Quo minimè credis gurgite piscis erit. Quis igitur Iudex tam à ratione alienus est, qui bonorũ requirat testimonium, vbi nulli boni interesse possunt, nisi probitatem amittere, & pactum cum dæmone & suis societate inire velint? Atque hoc argumentum confirmat Regula illa Iuridica; in delictum

ctum probationū, si ex negotij & actus natura non potest haberi legitima probatio, admittitur minus legitima: & lex contenta est ea probatione, quæ haberi potest. text. & Gloss. in cap. fin. de testib. cog. panormit. ibidem. Alexand. 1. volum. consil. 64. incipiente, Aeterni numinis inuocato spiritu. Marsil. consil. 5. & in practica criminali. §. Diligenter. num. 126. Bartol. & Immolen. in L. In illa stipulatione. in fine. de verbor. obligat. Chassanæus super consuetud. Burgundiæ, Rub. 1. §. 5. num. 173. Ampliùs roboratur ex panormitano in cap. De cætero. de testib. vbi testatur, quod licèt regulariter non admittantur laici contra clericos, in causa criminali: tamen quādo delictum est commissum in villa, vbi solum vnus est clericus, in defectum probationum, admittendi sunt laici. Ad idem facit doctrina Saliceti in L. Ea quidem. C. de accusat. q. 5. recepta ab Angelo ab Aretio, in Tract. de malefic. Verbo Metitor. & Marsilio d. consil. 5. & alijs. Quando in casu sumus, quo testes integri haberi non possunt, tunc admittendi non integri: & ponit exemplum. Si quis lusit in prostibulo, & fuit deceptus propter taxillos falsos, &c. poterit lusionem & falsitatem probare per lenones infames.

Sexto, in enormibus & occultis, facilior & prom-

& promptior debet esse Iudex in procede-
do ad torturam, sicut in incantatione, ven
natione & similibus, ex Bald. in L. Nemo d
inceps. C. de Episcopali audient. Barbat.
alijs in addit. ad Bartol. L. fin. ff. de quæ
Quod latè confirmant Francis. Brunus in tr
ctat. de indicijs & tortura, 2. part. q. 8. nu
2. & hæc est cõmunis regula, vt tradit Clar
lib 5. q. 64. vers. & ideò. Ratio redditur: qu
ea, quæ in occulto fiunt difficiliùs prob
possunt. Ex qua causa resultat illud iuridi
pronunciatum: In clamdestinis & occul
sufficere probationes per coniecturas, ob
difficultatem, quæ aliàs non sufficerent. O
culta autem sunt, quæ fiunt de nocte, &
loco occulto. Baldus in L. Cum fratrem. C
de his quibus vt indignis. in principio. A
gel. in L. 1. §. Occisorum. ff. ad Syllani
Hinc Baldus clamdestinum dicit: quia r
inuenitur sine tortura, vt est venenatio, ex
L. Cum fratrem. Quomodo autem quæ
nocte fiunt, difficilis sint probationis, pro
latè Alexand. lib. 2. consi. 211. incipien. V
facti narratione, & eodem lib. cons. 167. in
piente. Animaduersis his, quæ tam per tes
Atque crimen maleficorum ex his causis a
que, quòd est occultisimum, leuioribus
gumentis tortura inquiri posse quis dubi
tamen à regula criminum aliorum excep
rum non recedimus, vt satis superque con
ex

ſupradictis. Quare autem maleficia potius
nt de nocte, & in locis ab hominum con-
rſatione deſertis, duplex redditur ratio à
ulo Grillando, in lib. 2. de Sortilegijs ca. 4.
ima, quia Dæmon poſt caſum ex paradiſo
ectus fuit obſcurus, & tenebroſus: quare et-
n dicitur princeps tenebrarũ: proinde ſua
era facit in loco obſcuro, & tempore tene-
oſo, iuxta commune dictum: Qui male a-
, odit lucem: Secunda; Si de die fierent, poſ-
t videri ab aliquo, & faciliùs diſcooperi-
ntur eorum maleficia, & deuenirent ad no-
iam, & ſic caperentur & punirentur.
Septimo. Regulare & iuridicum eſt,
od propter enormitatem & immanitatem
minis, iura & ſtatuta tranſgredi licet; Id
od probatur cap. 1. de confeſs. Gloſs. & dd.
cipiuntur, propter immanitatem, quæ vo-
tur excepta ab illa regula: De ſe confeſſus
er aliorum conſcientia non debet inquiri
Nemo deinceps. C. de Epiſcopali. audient.
feſtis paſcalibꝰ relaxantur carcerati, excep-
qui atrocia commiſerunt, L. per omnes. C.
defenſorib. ciuitat. denegatur defenſio,
pter magnitudinem criminis. L. prouin-
um. C. de ferijs. in venerabili paſchæ die,
pter immanitatem, admittitur tortura, ad
norem Dei: quod & Bald. in d. l. Nemo
nceps, tradit. Fecit ad idem Gloſ in §. per
trarium. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſtat.

deferuntur. vbi propter immanitatem, fa
defuncti damnatur. Sic Ioan. Andreas, pro
ter atrocissimum crimen, in cap. Cum n
ab homine, de iudicijs. Testatur clericũ s
degradatione posse puniri, non attenta dis
sitione d.ca. Sic Marsil. in singulari. 601. pr
ter immanitatem criminis recipiuntur tes
lite non contestata, & parte non citata: i
ta notata ab Archidiacono, Dominico
miniano, Hostien. in cap. 1. de homicid. i
& Felino in cap. Quoniam, nu. 7. Vt lite n
contestata. Probant hanc regulam latissi
Baldus in Autent. sed nouo iure. C. de se
fugitiuis. & Doctores in addit. ibidem. M
sil. in L. vnius. §. Cogniturum. ff. de quæst
in d. singulari: & omnium latissimè Andr
Barbatius in c. 1. de constit. à nu. 155. secu
doctrinam Innocentij ibidem. Propter h
regulam in atrocissimis non seruatur ita p
cessus, recipiuntur testes ante litem conte
tam, & parte non citata, & proceditur ad t
turam, etiamsi nõ sint ita sufficientia indi
vt rectè infert Iulius Clarus li. 5. q. 1. §. pri
vers. sunt etiam. Enormia enim, vt in d. s
gul. 601. Marsil. tradit, talis sunt naturæ & i
portantię, quod alterent dispositionem sta
torum & iuris communis. Atque si hæc o
nia in vllo crimine locum habeant, in hoc
stro proposito in summo gradu obtinebu
Si quidem vt plurimum in crimine mal
coru

um, in vno ſubiecto conueniunt crimen
maieſtatis diuinæ, quandoque etiam hu-
æ, vt experientia compertum eſt: latroci-
orrenda, & grauiſsimis circunſtantijs af-
; coniuratio cum diabolo in ſubuerſio-
regni ſummi Regis: Idololatria peſsima,
um cum diabolo & inferno; blaſphemia
Deum, Beatiſsimam virginem, & omnes
tos; peccatũ contra naturam cum ſpiritu-
s creaturis: ſacrilegia nefandiſsima in ab-
acramenti ſacramentorum, & rerum ſa-
m; Infantium & innocentum cædes; ſe-
rorum violatio, vt innocentes effodi-
quorum carnibus horrendè abutuntur;
tio agrorum, vinearum, ſyluarum, om-
que rerum ad ſalutem hominum ſpec-
m: ita vt meritò à lege appellentur hoſ-
mmunis ſalutis; & alia plurima ſcelera
trant, quæ nec mens humana concipere
. Quis igitur tam inſipiens eſt, qui legibꝰ
udere velit, quod omnes leges immani-
atrocitate ſuperat? Eſtne vllus canon,
x, aut ſtatutum, quod dæmonem cum
cietate includat? Hìc Iudices atque po-
m habentes, per Deum, communemq;
m obſecro, vt leges, iura, rationes, &
ritatem doctiſsimorũ virorũ intuean-
culos aperiant, & cernant, quomodo
immaniſsimis criminibꝰ irritetur, quo-
propter periculum cõmunis ſalutis, in

enormibus, ne quidem à processu & inqui-
tione, & executione in diebus Deo singul
ratione consecratis cessandum sit; quomo
Deus executione iustitiæ reconcilietur. F
limè, ait d. le[illegible], prouinciarum. C. de ferijs
hoc summi numinis speratur venia, per qu
multorum salus, & incolumitas procurat
Quomodo ad honorem Dei, iuxta d. L.
mo deinceps: crimina punienda sint; q
modo sinant crimina impunita coalesc
contra L. per omnes. C. de defens. Ciuit. q
modo in tam enormibus & periculosis, c
tra communem salutem, relictis legibus d
nis, naturalibus & positiuis, dum pericul
est in mora, iustitiæ executionem differ
cum multorum scandalo, dantes iustam
casionem multis temerarijs iudicijs, & fic
municantes grauissimis peccatis alienis? q
modo deglutiant camelos, excolantes c
ces, dum minora & manifesta Lynceis oc
perlustrant, & talpis sunt cęciores in occu
& atrocissimis? quomodo festucam vide
& trabem non animaduertunt, dum f
simplicia, homicidia sine proposito perp
ta, aliaque minora cane peius & angue p
quuntur: crimen verò læsę maiestatis diu
apostasiam, tractatus secretos contra p
salutem, & alia immanissima facinora,
quam phantasias & somnia negligunt. H
ant Iudices in hoc negocio doctrinam M
B

filij antè oculus: Qui veram germanam-
e iustitiam non habet in animo repositam,
velut ex præuia quadam meditatione re-
ditam, sed aut pecunijs corrumpitur, aut
icis obsequitur, aut etiam inimicos vlcis-
r, aut alienam reformidat potentiam; rec-
us dicere, iudiciaque exercere non potest.
Octauo & vltimò probo conclusionem.
on demus locum denunciationibus con-
um in crimine maleficorum, non est via
irpandi hoc crimen, nec inquirendi, aut
cedendi contra multos, nec locus punien-
principes huius sceleris; quod concedere
bsurdissimum. Et hoc probo reducendo
memoriam ea, quæ posita & probata sunt
idei fundamentis, in decimo præludio, In-
dæmones est prelatio & ordo. Sunt enim
remi, medij, & infimi. Qualis ergo ordo
r dominos, talis inter ministros. Nam no-
t optimè tanto stabilius esse regnũ, quan-
maiori firmatur ordine. Videmus autẽ in
no tẽporali, superiores, potentiores, & ho-
atiores principibus assidere; cõsilia ac re-
nsa dare, ac demũ quod executioni man-
dum concludere, conclusa per medios &
mos in effectũ deducere. Non enim est su-
morum cõsiliariorum, manus admouere
ri. Sicut enim superiores dæmones suas
uincias cõmittunt inferioribus: Sic etiam
essima illa politia, principes & superio-

res malefici, cum Principe dæmoniorũ co
cludunt tractatus, atque inferioribus exec
tionem mandant.

Atque hanc doctrinam non solum rat
comprobat, sed etiam maleficorum & mal
ficarum confessiones confirmant. Quæ
nunc ab homine, qui nullum dat locum d
nunciationibus, cõtra ius, doctissimorum v
rorum authoritatem, & praxim tam Ecclesi
quam rerumpublic. benè institutarum, a
que rectam rationem; quis modus erit proc
dendi contra illos, qui sunt in superiori o
dine? manebunt ne impunita eorum sceler
eorum tractatus contra rempub. commun
que salutem occulti latebunt, vt indies pl
res pertrahantur in diaboli societatem ? R
curris ad externa indicia; perquire quand
principes huius sceleris visi fuerint aut scop
erigere ad causandum pluuiam, aut olla
supponere vestibulo alicuius stabuli, aut lit
& minas intentasse plebeis, aut alia opera e
terna exercuisse, quæ indiciorum vices sub
ant ad probandum. Hæc enim sunt facta vu
garium & vilium personarum, quæ rus inc
lunt, & ruri versantur inter plebeos. Ibi qu
doque hęc & similia perspiciuntur indic
Tollatur igitur via inquisitionis & process
per denunciationes, & alantur principes m
leficorum, & magistri scholæ diaboli: & v
debitur, cum maximo Reipub. damno, q

futurus rei exitus. Habeant antè oculos, qui gladium portant, iuſtitiam, quæ tribuit vnicuiq; quod ſuum eſt, benè agenti præmiũ & honorem: malè operanti pœnam & vindictam: ne ſi reſpectu humano omittant puhire Dei iniurias, ac reipubl. vindicare ſcelera, ſeuerißimam indignitationem eius, qui etiam iuſtitias iudicat, incurrant.

Dubia duo hoc loco paucis mouenda & reſoluenda ſunt.

Primum. *An teſtes huiuſmodi ſingulares probent aliquid, ita vt quis poßit torqueri ad denunciationes eorum, e. gra.*

VNvs dicit quod viderit N. venientem in deaurato curru, alius in nigro equo, alius in hirco ad congregationem nocturnã, & diuerſo tẽpore. Videtur quod non: Tantum enim probant mille teſtes ſingulares, quantum vnus. Bald. in L. Iurisiurandi. col. 2. C. de teſtib. Alexand. in conſ. 20. & 81. vol. 4. Marſi. conſ. 27. & 28. & alij alibi. & regulariter teſtes ſingulares non probant. cap. Tam literis, de teſtib. cap. Cum dilecti. de electíon. & c. licet cauſam. de probat. & L. ob carmen. ff. de teſt. §. fin. His & ſimilibus auctoritatibus quidam perſuadere conatus eſt dictam ſingularitatem impedire. Sed quia hic loqui-

mur in ordine ad torturam, parum ad re facit disputare de testium singularitate: tum quia communissima est sententia, quod vnius testis omni exceptione maior, faciat indicium sufficiens ad torturam: tum quia socij criminis, etiamsi sint singulares, faciunt indicium ad torturam in criminibus exceptis, vt tradit ex praxi doctissimarum curiarum Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 21. vers. Sed pone. Deinde vt communior est opinio DD. attestante hoc & confirmante Anton. Gabriel lib. 1. com. concl. conc. 2. num. 19. in Rub. de testib. testes singulares probant de delicto in genere, vt quem esse hæreticum, vsurarium, maleficum, &c. vel quando agitur de probatione actus non momentanei, sed successiui. Quare esse potest, quod maleficus vna vice veniat ad cursum in figura deaurati curru, alia vice in capro, & sic de similibus. Quia Dæmon sicuti dicitur mille artifex: ita etiam versipellis, quod formam subinde mutet.

Dubium secundum.

An, quando malefici à socijs denunciantur, quod ludis Diabolicis & choreis interfuerint, sociorum denunciationes faciant indicium ad torturam, etiamsi non fiat mentio, quod hominem, aut equum necauerint, aut damna intulerint?

Qu

QVIDAM distinguunt, & dicunt: si tantum denuncientur, quod congregatio- interfuerint, & ludis, non faciant indi- um ad torturam plures denunciationes: si tem homines, aut equos necauerint, aut mna intulerint, tunc faciant indicium. d hæc distinctio tantum narratur, nec la ratione aut fundamento stabili fulcitur, iò videtur implicare ignorantiam nego- eius, quod arte Diaboli ibidem geritur, probatur contrarium. Malefici aut sunt læsæ maiestatis diuinæ, quando in cursu congregatione sunt: aut non sunt. Si sunt læsæ maiestatis diuinæ, vt certè di- ndum est: Nam in hoc grauissimè diui- m maiestatem lædunt, quod Deo & suo gno abrenunciant, pacta cum aduersario ntra Christum & eius exercitum contra- nt. Quis enim nescit, omnem societatem m Dæmone esse homini interdictam: cum rincipe vniuersi, tali hosti perpetuum sit dictum bellum? S. Thom. 2. 2. q. 95. artic. d vlt. Caietanus ibidem. Domini. Sotus . 8. de iustit. & iure, q. 3. artic. 2. Hostes tem regis & regni dicuntur, quibus à Re. indictum est bellum, per notata in L. Si is ingenuam. §. fin. & L. Hostes. ff. de stiu. Bartolus ibidem circa finem. Mar- us Laudensis in tractat. de bello. §. 5. & iùs Boërius cum alijs in decis. 178. nume. 1.

Sed societas subditi cum hoste regis, aut prin-
cipis, siue consum̃ata, siue inita solùm sit, fa-
cit aliquem reum læsæ maiestatis vt rect
Caietanus 2. 2. q. 95. artic. 4. docet, & tex
L. Quisquis. C. ad L. Iuliam maiestat. cu
DD. conuincit, quod etiam conatus in cri-
mine læsæ maiestatis puniendus: quem co-
natum Caietanus appellat societatem initam
nec dum consum̃atum. Reo autem læsę mai-
statis tam diuinæ quam humanæ multò ma-
gis creditur, quàm latroni contra latronem
Quia dicta crimina, vt omnibus in confes
est, multò magis sunt priuilegiata, quam al
excepta, ex c. In fidei fauorem, de hæret. in
& d. L. Quisquis, & alijs ibidem. Magis au-
tem priuilegiata præcedunt. §. Sanè. cap. Ac-
cusatus. de hæretic. in 6. Ergo multò mag
denunciantes merentur fidem, si quem i
cursu & congregatione fuisse denuncien
quam si dicerent ipsum hominem occidis
aut equum veneficio infecisse. Nisi qu
dicere velit, quod equum interficere a
vaccam occidere, sit crimen grauius, & m
gis exceptum, quam DEVM abnegare,
cum summo aduersario fœdus inire. Q
autem ignorat, neminem talem conuentu
& congregationem frequentare, qui n
prius DEVM abnegauerit, pacta cum D
mone contraxerit, societatem cum eo in
rit, & ad omne malum animum habue
paratu

ratum? Quid autem ita profeſsioni no-
æ fidei repugnat, ſicut DEVM expreſ-
verbis abnegare, & profeſsioni in baptiſ-
o factæ abrenunciare, Diabolo fidem &
niſterium addicere? Ergo qui in cur-
& ludis diabolicis iam apparent, ſunt per-
i in fide & religione: ergo ſocij eorum
denunciantes plus merentur fidei, quam
icerent eos equos, aut vaccas, aut etiam
minem occidiſſe. Nam ſi priuilegium fi-
eſt in d. cap. In fauorem, quod ſocij
minis & alij teſtes inhabiles poſſunt te-
s eſſe contra participes in crimine: Quo-
do plus fauoris habet latrocinium ho-
nis, aut veneficium equi? Nunquid pri-
egium, cum ſit quid fauorabile, debet
quid operari vltra ius commune? cap. In
de priuilegijs Gloſſa Bernard. Panor-
. Anton. cum alijs ibidem, & lib. 6. eo-
n tit. cap. Si papa. & l. 1. ff. ad municipales,
le incolis cum Gloſſ. Quid ergo operatur
uilegium fidei conceſſum. Si ſocij cõtra la-
nes, vaccam aut equum inteficientes me-
tur fidem, & non contra eum, qui iam fi-
n abiurauit, religioni noſtræ bellum indi-
cõmunioni ſanctorũ valedixit? Quæ cõ-
niter omnia præſtiterunt omnes, qui in
gregatione diabolica apparent, vt conſtat
feſsionib⁹ innumerabiliũ hominũ vtriuſ-
 ſexus & ſtatus. Imò vt hoc addam, de quo
aliàs

alias dubitaui, tantum operatur fidei fauor, d. c. In fidei fauorem, quod plures quam du testes inhabiles, & minùs idonei, in negotio fidei & hæresi faciunt plenam probationem ad condemnationem, & pœnam ordinariam criminis hæreseos, quando ex circunstantijs & coniecturis, & personarum qualitate veri similiter præsumuntur verum deponere. Quam sententiam dilucidè verba c. In fidei fauorem, videntur probare: Quia v manifesti iuris est, priuilegium sic interpretandum, vt aliquid operetur, & hanc doctrinam securam & in praxi seruandam ex alij approbat Iosephus Mascard. de probationibus volum. 2. concl. 859. numero 39. Si qui autem neget maleficos reos esse criminis læsæ maiestatis diuinæ, quando sunt in ludis diabolicis, & congregatione, hic poterit etiam negare prima principia. Cogitet talis, qu ratione eò deueniant, quæ pacta & acta præcedant, quid ibidem faciant, cui obsequium famulatum præstent, quis finis tragediæ. Quæ soleant ibidem tractari contra Deum rempubl. & commune bonum. A communiter accidentibus argumenta ducuntur n solum à Logicis & Theologis, sed etiam à iurisperitis. Vnde secundum eos locus à communiter accidentibus facit indicium indubitatum. Bald. in additionib. ad specul. in tit. d sentent. & his quæ ipsam seq. & Marsil. in pr

&c

ica crimin. §. Secunda numero 36. Et talia onfitentur ibi fieri facta, & communiter traari non solum vetulæ & melancholicæ mueres, iam ratione & viribus destitutæ, sed etm iuuenculæ, non solum fœminæ, sed etm viri, iuuenes, adolescentes, & ætate gras, docti, & rerum experientia conspicui, iam postquam iam se Deo suo iterum reonciliarunt, dispositi ad mortem, & pœnam o suis sceleribus subeundam cum magna testatione scelerum, & vt cōmuniter confintur, ita reperiuntur esse vera, si fortasse vs sit, qui fallatur, sicut in omnibus rebus oralib⁹ & actionib⁹ humanis accidit quanoq; error, mille reperiuntur dicere veritatē, experientia testis est, quæ est rerum magira. cap. Quam sit. cum Glos. de election. in & c. Statutum, de rescript. eod. lib. & mul. experimenta cognitio veritatis insequitur. ald. in cap. Contingit, de dolo & contum. Marsil. in practica crimin. §. Principium um. 4. & imperator in Authent. de appellat. x rerum experientia inuenimus. Et certum in hoc negotio, si multi experientia cogoscerent, & ab eis audirent, qui experti sunt m suis circunstantijs rerum, personarum, mporum & locorum, non somnia dicerent: hominibus expertis in sua arte non est credendum, à quibus rerum veritas inquirennda; Peto, quare inexperto credendum, quod terminis

terminis suæ artis non continetur? Quia n
que scientiam, neque experientiam habet, n
meretur fidem in his: vnicuique enim art
fici in sua arte credendum est. Sic profe
in hac misera secta credendum est experti
Hi sciunt quid ibi agatur, quæ negotiu
præcedant, sequantur, & comitentur. M
serum enim est, & à ratione alienum, si eg
dormiens velim dicere, me dormiente n
minē vigilare, nec velim credere dicentib
alijs, se vigilasse in alio loco, cum circunsta
tijs locorū, personarū, & rerum actarum: Si
profectò etiam cęci sunt, qui dicunt esse so
nia, & in somno tantū accidere, quæ homin
vigilantes vnamini consensu & magna co
stantia seruatis circunstantijs omnibus, no
tam in cōmodum suum, quam etiā contra
cōfitentur fieri, & facta esse. Prædicta ergo d
stinctio nihil habet fundamenti, sed merit
reijcienda est, cum rationi & iuri aduersetu

Ex proxima conclusione & alijs infe
quædam in hac materia:

Primum. Cęteris paribus, in hoc eno
missimo & occultissimo crimine, cont
quorundam falsam opinionem, maiorum v
rium esse denunciationes talibus circunsta
tijs fulcitas, quales posuimus, omnib° alijs i
dicijs: tum quia alia vt plurimū sunt simp
cia, leuia, & remota à substantia actus: At d
nunciationes naturā negotij & circunstanti

in o

omnem euentum aperire poſſunt. Id, quod
definitione indicij confirmatur. Dicitur
m ab indicando, & eſt medium intellec-
le veritatis eliciendę, ex aliqua ſingulari
uſtantia inſurgens, ex L. Indicia, C. de rei
dicatione, & L. fin. C. de probat: quæ de-
ptio multò fortius conuenit denuncia-
ibus, vt patet intuenti. Quare rectè de-
ciationem ſociorum in genere, Cõſtitu-
Caroli Quinti in art. 31. refert in numerũ
iciorum, eamque ob cauſam etiam inter
rrogationes ad maleficij reos adiungit, vt
rrogentur de magiſtro, à quo didicerint.
r. 51. Tum etiam, quia omne indicium,
ta doctrinã Bartol. in L. fin. ff. de q. ab om-
us receptam, regulariter per duos teſtes
bari debet. Sed denunciationes fiunt co-
iudice, notario alijſque adiunctis. De-
cians enim ipſe circunſtantias explicat &
as ſcientiæ, è quibus teſtis dictum mag-
vires ſumit, reddit. Pręterea ſemper vt
imum denunciationes aperiunt viam in-
s, & vlteriori inquiſitioni. Tandem, quia
c crimine, ſicut actiones communiter in
ioribus ſequuntur operationem dęmo-
, & non maleficorum; ita indicia nullam
nt naturalem coniunctionem cum effe-
quare facilè poſſunt elidi.
ecundum illatum: Non eſſe iuri cano-
, ciuilique, praxi, rationi; doctiſsimo-
rum.

rumque[;]virorum authoritati consonum;
quod memini me à quodam iurisperito a
diuisse (seriò an ioco dictum, nescio) se n
hili facere etiam mille denunciationes.

Tertium: Siue hoc crimen considerem
vt Ecclesiasticum, siue vt seculare; iustissi
& rectissimè iudices procedere per denunci
tiones ad inquisitionem & torturam. Ad E
clesiasticum iudicem enim pertinet, qua
nus aut hæresis est, aut hæresin sapit, vt in t
tiodecimo prælUdio demonstratum est: &
per participes criminis potest procedi, vt
tet ex bulla Innocentij octaui præfixa mall
maleficarum, & ex cap. In fidei fauorem.
cap. Accusatus. §. Sanè de hæretic. in 6.
secularem verò; quatenus malefici latroci
exercent, in perniciem hominum conspira
vineas & agros destruunt, tractatus con
rempubl. instituunt, animalia in vtilitat
hominum creata enecant, veneficia int
tant, ac similia flagitia contra bonum co
mune moliuntur. Latrones verò, coniura
res, grassatores, proditores reipubl. hostesq
communis salutis, contra socios criminis
constat ex canonibus, legibus, allegationib
que suprà allatis, testimonium sufficiens
torturam ferre possunt.

Quartum: consultissimè & æquissi
hactenus illos fecisse iudices, qui processe
per denunciationes ad inquisitionem & t
tu

m contra maleficos: quia id fecerunt, ad
d obligabantur ex lege diuina & natura-
c non etiam officio, secundũ praxim tam
elsiæ, quam reipubl. ciuilis benè ordinatę.
Quintum: Infero, (satisfaciendo eorum
oribus, qui clamant, torturam debere
edere indicia, & à tortura non esse inci-
dum, ex ll. 1. penult. & fin. De quæstio. &
muni sententia, quibus legibus hæc doc-
aduersatur) & respondeo ex dictis sequi
rmationem harum legum. Conclusio-
nim prædictæ indicia non tollunt, sed
nt. Nam probant denunciationes Reo-
contra socios, in casibus à iure expressis,
dicia ad torturam, & subire vices indi-
m. Quis enim iurisperitus negabit, si
probet aliquod maleficium, quantum
bstantiam, per vnum testem omni ex-
one maiorem, malefactorem posse subij-
mentis, sine omni alio indicio? quam
nunem sententiam sequitur Constitu-
iminalis Caroli V. in art. 30. Tunc enim
stis supplet locum indiciorum. Atque
præsenti Iudex non incipit à tortura, sed
nciationes sternunt viam inquirendi
tem, per medium torturæ, & eandem
dunt.
xtum: Ex dictis conclusionibus infe-
, ad argumentum Aduocatorum crimi-
aleficorum, quo arguunt huiusmodi

de ſe confeſſos eſſe criminoſos & infames
confeſsione proprij criminis: ergo eis in
caſu non eſſe credendum; reſpondeo, neg
dam eſſe conſequentiam. Quia, vt euiden
probatum eſt, poſſunt eſſe teſtes, quando
ritas aliter haberi non poteſt; & in prom
ratio eſt, probationis difficultas, ne via p
bandi tollatur, & enormiſsima crimina
punita in occulto lateant. Si ergo teſtes
poſsunt, ſecundum omnium doctorum
tentiam: quomodo eis non erit credendu
teſtibus enim fides debetur. Adhæc, vt i
mes, ſerui, domeſtici, ſocij criminis, non
mittantur in teſtimoniū; nunquid indu
eſt iure poſitiuo? Sic enim atteſtantur Phi
pus Corneus. in 4. volum. conſ.241. in li
F. & eod. lib. conſil. 259. in eadem litera.
lippus Francus in cap. In fidei fauorem.
De hæreticis. Petrus de Ancharano in cap
ſtoralis: de re iudicata. & Andręas Barba
in tract. de teſtib. numer. 42. & ratio ſua
Idem ergo ius, quod has exceptiones ind
contra teſtes tempore commoditatis, q
do alij haberi poſſunt, ex natura rei & a
admiſit, vt exigente neceſsitate, ne verita
multorū damnum occultetur, poſsint t
monium ferre ſublata teſtium ſolemni
quæ iuris poſitiui eſt, & relicta earundem
ditione in iure naturali & diuino. Sic e
locum habet quod communi prouerbio

Necesſitas legem nõ habet. Præterea infa- quandoq; etiam purgatur tortura, vt ſu- ſignificatum eſt. Tandem conſtat ex ll. & nibus & praxi, infames admitti, vt in cri- e hæreſeos, latrocinij, lęſæ maieſtatis, &c. itat hoc ergo argumentum etiam in di- & ſimilibus. Dicendum ergo eſt, de iure iuo regulariter non admitti infames, do necesſitas non vrget, & haberi poſ- teſtes idonei & habiles.

Dices: cùm alij admittantut teſtes inha- , quare inimici repelluntur in hoc cri- , ſicut in alijs? Certisſimum eſt, quod nonium inimici non recipitur etiam iminibus exceptis, vt tradunt Bartol. In quæſt. ff. ad legem Iuliam maieſtatis. l. conſil. 20. numero 27. & alij com- iter. Imò nec etiam inimici teſtimo- facit indiciũ ad torturam, iuxta Bald. nſil. 36. incipiente, præſuppoſito ſtatu- o. 4 Marſil. conſ. 15. numero 6. Iacobus chius in li. 1. de arbit. Iud. quæſt. q. 28. 5. Quando autem loquimur de inimi- quæ repellit, intelligendũ eſt de capitali, agna, vt Doctores tradunt, quos ad lon- citat Lancillottus in tractat. de offic. ris in ciuilibus, in §. l. perſonas teſtium diendo. nu. 65. Quare malefaciunt ali- do Iudices, propter quamlibet leuẽ affe- m teſtis, exceptionẽ admittendo, ita vt

aliquando probationes arctentur. Resp
deo nunc dubio. Quædam exceptiones
stiũ siue inhabilitates sunt iuris naturalis,
quod puer nõ habens vsum rationis, furio
& inimicus non admittantur. In inimico
turaliter ira & odium impediunt animum
possit cernere verum: Quædam sunt à l
inductæ, ex quadam congruentia, vt qu
infamis, seruus, familiaris, &c. non possint
stimonium ferre. Nunc, propter crimin
enormitatem, & probandi difficultatem, I
& conditor legis dispensant, in defectum a
rum probationum, vt exceptiones à lege
tutæ non impediant. At in ijs, quæ sunt l
naturalis, non dispensatur; cùm non sit
testas. Quare benè docent Ancharanus, Fr
cus & Barbat. in loc. cit. Pontificem non p
dispensare, vt inimicus testimonium fera

An minorennes cõtra maleficos testari possint.

Dicet iterum hic aliquis; An minoris
stimonium in nostra materia facere possit
dicium ad torturam? cùm experientia c
stet, quod malefici aliqui pueros & puella
conuentus suos ducant: de cuius rei certi
dine refero me ad Iudicum processus, & co
munem huius ciuitatis Treuirensis scien
cui se opponere summæ dementię & perti
ciæ est. Non desunt docti viri, qui existim
testimonium minoris facere indicium
torturam. Franciscus Brunus de indic. & t
tura 1. par. quæst. 2. num. 18. Alberic. in tr
de

ſtib. prima parte. §. videndum. num.10.
ilot. loco cit. num.70. & confirmatur ad
oſitum: in crimine læſæ maieſtatis in te-
admittitur minor 14. annis cum tormē-
x mente Bartoli, Marſilij & aliorum, in
minore. ff. De quæſtionib. Non tamen
odo torquetur minor, quo maior. Mi-
erroribus mouetur, vel ferula, aut habe-
ditur: & hoc ad illum effectum (vt tra-
artolus) vt faciat indicium.
contrarium ſunt Marſilius in d. L. de
re. & alij, & Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q.
uod minores poſsint examinari, vt
nt ad inquirendum & veritatē indagan-
, præſertim in criminibus atrocioribus,
ando aliter veritas haberi non poteſt.
de iuſtiſsimè faciunt noſtri Iudices, in
normiſsimo & occultiſsimo crimine,
minores examinent, ad accipiendum
ctionem pro latiori inquiſitione, & eo-
icta, ſecundum doctorum ſententiam,
t aliqualem præſumptionem, quæ ſi
dicijs iuuetur, auget indicium ad tor-
. Quare exiſtimo diuina prouidentia
ngere quandoque, vt cum malefici in-
tes pueros ſeducere volunt, puerorum
icitate capiantur, vt eorum conſilia diſ-
ur & reuelentur.
timum illatum. Cum maſculinum nō
iat fœminum in exorbitantibus à lege

communi, & quando differens est ratio probant aliorum authoritate Alexan. 2. p consil. 166. incipie. Animaduersis. & Ioan de Cirier in lib. 2 de primogenitura, arti numero .5. cuius libri habentur in 8. vol. ceani iuris, & nostræ conclusiones in masc no genere ponantur; in fœminino prop diuersitatem rationis extendo, neminem torquendum, nisi ad minimum à tribus quatuor sit denunciatus; nisi alia indicia c currant. Quia testimonium virorum re lariter præfertur testimonio fœminar Panormit. in cap. Forus. de verbor. signi tione. Mersil. in consil. 51. n. 42. & in consil. 6 45. & mulieri non est tanta fides adhibe quanta masculis, ob fragilitatem sexus. I francus in tract. de deposit. testium, nu. 1 Et primò quæritur. Decius in L. fœmin ff. de regul. iuris. Conrard. Lancilott. l num. 75. qua de causa numerus debet su re defectum.

At obijcis; Cùm secundum iura & D res, infames & socij criminum admitta in testes, in defectum aliorum, quando veritas haberi non potest; quomodo pe iusmodi testimonia non proceditur ad demnationem, sed tantũ ad torturã? Sit

Sept. & vltim. Conclus. *Qua communiter Doctores secundum iur*

t, infames & socios criminis admitti
stes, iuxta prædictam conclusionem:
men securius est dicere, quod non ad-
tantur ad condemnandum, sed tan-
ad torturam inferendam.

HANC conclusionem ponit Salicetus, in
L. Cunctos poplos. C. de summa Trini-
& fide Cathol. Idem ibidem tenent Bal-
& Iason in 1. lectura, à numero 70. & in
ctura numero 50. & 51. Lanfrancus in
at. de depositionib. testium, à numero
Atque hi omnes Doctores Bartolum,
in d. L. obscurè loquitur, numero 4. in
c sensum interpretantur. Chassaneus su-
consuetud. Burgundiæ, Rubr. 1. §. 5.
nero 123. versic. Et quantum ad laicum.
pol. Marsil. in practica criminali. §. Di-
nter. numero 3. Anthonius Gabriel. Ro-
us lib. 1. communium conclusionum,
cl. 7. numero 7. Iulius Clarus lib. 5. §.
q. 21. versic. Sed pone, quod non vnus
um. Atque sic in praxi seruari in sena-
Neapolitano, curia Parisiensi, & alibi
it ex Doctoribus, vt non procedatur ad
demnandū, sed tantū ad torturam, prop-
estimonium duorum vel trium sociorū
inis, idq; esse verū, etiamsi testes sint sin-
res. Et ratio esse potest, quare huiusmodi

 testimo-

teſtimonia non ſufficiant ad condemnatio-
nem; quia cum ſit contra eos exceptio aliqu
non ſunt tantæ fidei, vt quis poſsit ex eorū
dictis condemnari : Ad condemnandum e-
nim requiruntur probationes luce clariores
ad inquirendum verò veritatem per tortu-
minores ſufficiunt probationes. Videntur t-
men aliqui doctores plus tribuere huiuſmo-
di teſtibus. A communi tamen ſententia
praxi Doctorum, in tam periculoſa re, no
eſt recedendum. Tutius eſt ergo cum Saly-
to dicere, talium teſtimonium tantum ſuf-
cere ad torturam.

Maius autem dubium eſſe poteſt, An
multiplicentur huiuſmodi denunciation
& teſtimonia, poſsit quis condemnari ? Io-
nes Bodinus in lib. 4. dæmonomaniæ, cap
& 4. affirmantem partem docet. Ad eand
videntur tendere ſententiam, qui tradunt
multis indicijs reſultare indicia indubit
& ex indubitatis indicijs poſſe quē cond-
nari : quam quæſtionem celebrem in vtra-
que partem diſputat Marſilius in L. Rep
ff. de quæſtionib. columna 6. & pro vtraq
parte adfert graues Doctores. De qua mat
legendi Bald. & Salycet. in L. fin. C. de p-
bat. Felin. in cap. Tertio loco. De probat.
8. Quicquid autem ſit in genere de hac q-
ſtione; video tamen communiter in hanc
Doctores ſententiam, quod in occultis &

ura ſecretis atque atrocibus, probatio per
ecturas & multa indicia obtineat ad con-
nnandum. Sic Bartolus, Baldus & Angelus
Si quis ex argentarijs. §. penult. ff. de eden-
Franciſc. Brunus de indicijs & tort. quæſt.
partis, nu. 7. Marſil. in d. L. Repeti. & in
ſ. 44. nu. 8. & 9. Alex. in conſ. 53. incipien.
In caſu vertente inter. nu. 4. Chaſſanæus
er conſuetudinib. Burgundiæ Rubrica 1.
num. 18. in addition: & ita dicit obſeruari
uria in atrocioribus, vbi probatio eſt ſua
ra difficilis. Idem tradit Iul. Clarus in
i eſſe in Mediolanenſi & Neapolitano
tibus, lib. 5. §. fin. quæſt. 20. verſic. Scias ta-
. Hinc probatio per coniecturas in caſi-
clamdeſtinis, dicitur manifeſta. Marſil. in
. 44. nu. 10. Angel. in L. Si quis ex argen-
s. §. prætor ait. ff. de edendo. Quando au-
aliquis damnatur ex præſumptionibus,
cijs & coniecturis, non deberet ſibi im-
i vera pœna delicti, ſed alia mitior, ſecun-
doctrinam Innocentij in ca. Veriſimile.
æſumptionib. receptam à Baldo in ca. 1.
ffic. delegati, numer. 13. & in L. fin. Cod.
rob. Marſil in d. L. Repeti. Lancilott. in
. de offic. prætoris in criminalib. in §. de
tione criminis & tormentis. num. 55. Pa-
mit. in cap. Auditis. de præſcript. numero.
d quod propoſitum faciunt multa, quæ
Menoch. li. 2. de arbitr. Iudicũ. caſu. 279.

Antequam ad ſolutionem argumento-
rum deſcendam, aliqua dubia occurrenti
reſoluam.

Primum dubium: *Quid ſentien-
dum de purgatione vel probatione aqu
frigidæ?*

PRo declaratione in primis cognoſcen-
dum eſt, apud quoſdam iudices eſſe mo-
ris, vt ſi quam maleficam præſumptam hab-
ant, quæ veritatem etiam in tormentis fate
nolit, adhibeant probationem aquæ frigid
in hunc, vt intelligo, modum. Malefica pr
ſumpta adducitur ad flumen, vel lacum:
gatur manibus pedibuſque, ligata proijcit
in aquam frigidam: ſi enatat, habetur veh
mentiùs ſuſpecta maleficij, & iterum virtu
huius indicij repetuntur tormenta: Si ve
ſubmergitur, vt innocens abſoluitur. Dub
um nunc poſtulat, An hæc probatio licita
& conueniens indiciũ culpæ vel innocent

Purgatio aquæ frigidæ in weſtphalia frequẽs

Hanc probationem aquæ frigidæ feru
in frequenti eſſe vſu apud Vveſtphalos:
noſtris partibus hoc tempore quidam Iu
ces, vt fama eſt, hac probandi forma vtunt
Eam longè defendit quidam Gulielmus A
olphus Scribonius Marpurgenſis. lib. 2
Sagarum natura & poteſtate, qui liber p
dijt in proximis nũdinis Francfordien. Me
Septemb. Anno Domini. 1588. Hic auth
co

ntra Ioan. Evvichium & Herman. Neu-
valt, Medicos, defendit, & ab antiquitate cō-
mat purgationem aquæ frigidæ: quia eius
eminit Cuiacius, Iurisconsultus, asserens ea
hristianos olim homines vsos fuisse; & ad-
c in consuetudine apud multos est. Cau-
vero naturales cum reddere nequeat, vt-
te qui man festis aduersariorum conuinci-
r argumentis, alias confingit; in diabolo
andam leuitatem, qua detinentur huiuſ-
odi corpora, ne submergantur: in aqua ve-
quandam antipathiam, & vt hoc figmen-
m intelligatur, ponenda breuibus, quæ ip-
multis profert. Aqua sagas in se ferre non
test; quia Deus aquam prædestinauit salu-
i regenerationis lauacro, vt in ea homines
luantur à peccato & regnum Dei ingredi-
tur; quare odio maleficas auersatur, & reij-
, vt si maximè pro viribus tentent, non ta-
en submergi posſint; cùm spreto diuino la-
cro, toti Trinitati abrenunciauerint. Fate-
r tamen & bęnè dictus author, hanc suam
uentionem non esse edicta prætoria. Ioan-
s Bodinus lib. 4. cap. 4. de Magorum Dæ-
onomania, damnat hoc iudicium aquæ
gidæ, tanquam opus quoque magicum.
Nunc pro resolutione dico. Primò: Iu-
x, vel alius potestate & authoritate fungens,
i facit aliquem vel aliquam subire pro-
tionem aquæ frigidę, mortaliter peccat.
Proba-

Probatur 2. quæst. 5. cap. Mennam. ex Regi stro S. Gregorij, in Epistola ad Brunichildam reginam Franciæ, vbi reprobatur probatio vulgaris aquæ frigidę, quia diabolo fabricante introducta sit.

Deinde similium similis est ratio: & si in lege proprius casus non exprimeretur, ad similem expressum, vbi est identitas rationis confugiendum est. Sed probationis aquæ frigidæ eadem est ratio, quæ candentis ferri vel aquę feruentis. Tales autem probationes peruersę sunt & superstitiosæ, iuxta c. fin. de purgatione vulgari, & 2. q. 5. c. Mennam. & ca. Consuluisti. S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad. 3. S. Antho 4. part. tit. 15. c. 34. §. 2. Ioan. à Turrec. in d. c Consuluisti. Panor. & Pet. de Anchar. in cap fin. de purgat. vulgari. qui author & ibidem meminit probationis aquæ frigidæ. Martin Nauar. in manuali Confessariorũ ca. 11. nu. 3 Vt rei fundamentum perspiciatur, in quibus dam regionibus & prouincijs antiquitus fuit vsus vulgaris probationis, vt in Francia, sicut patet ex c. Mennam, tempore S. Greg. & in Liuonia, ex c. fin. de purg. vulgari, ætate Honorij tertij. Quare nõ est mirum, si Cuiacius Iurisconsultus aquę frigidæ meminerit: nõ tamen vt rectè Doct. impugnantes dicunt, eius vsum licitum asseruit. Sunt autem Honorij tertij verba in d. cap. fin. Dilecti filij nouiter in Liuonia baptizati, grauem ad nos querimo nia

am destinarunt, quod fratres templariorũ,
alij, qui temporalẽ in eis potestatẽ exercent,
quando de aliquo alio crimine infamãtur,
s ferri candentis iudiciũ subire cõpellunt,
ibus si qua exinde sequitur adustio, ciuilẽ
enam infligunt. Cum igitur huiusmodi iu-
cium sit penitus interdictũ, vtpote in quo
eus tentari videtur, Mandamus quatenus
ctos fratres, & alios vt ab huiusmodi cõuer-
um grauamine omnino desistant, per cen-
ras Ecclesiasticas appellatione remota re-
llas: hęc ibi. Purgatio autẽ ferri candentis,
quę calidæ vel frigidę, dicitur vulgaris:
a nulla canonũ aut legũ authoritate fun-
a est, sed à vulgo inuenta, & diabolo fabri-
te introducta, ex d.c. Mennam. & c. Con-
uisti. & est superstitiosa: quia intendit pro-
e innocentiã vel culpam hominis per ex-
imentũ non secundũ naturam, neq; secun-
n Catholicã scripturam, sed per modum
erstitiosum. Adhęc qui tali vulgari proba-
e vtuntur, tentant Deum, dum quęrunt
o miraculum sine causa. Ferrum candens
naturalis sit actionis, ita lædit innocen-
, sicut peccantẽ, & in aqua frigida ita mali
merguntur, sicut boni. Ad miracula autẽ,
suo arbitrio Deus reseruauit, vt Ancha-
s ait, nõ ferro candenti, vel aqua frigida,
ustis orationibus cõmouetur Deus. Hinc
iusmodi probatione duplex cõmittitur
pecca-

peccatum: tentationis nimirum Dei, & superstitionis: quia pactum implicitum intercedit cum dæmone. Ad quod facit autoritas D Thomę loco citato, dum ait: Dicendum quod iudicium ferri candentis vel aquæ feruentis ordinatur quidem ad alicuius peccati occulti inquisitionem, per aliquid quod ab homine fit, & in hoc conuenit cum sortibus. In quantum tamen expectatur aliquis miraculosus effectus à Deo, excedit communem sortium rationem. Vnde huiusmodi iudicium illicitũ redditur; tum quia ordinatur ad iudicanda occulta, quæ diuino iudicio reseruantur: tum quia huiusmodi iudicium non est diuina authoritate sancitum. Vnde 2. quæst. 5. c. Consuluisti, in decreto Stephani Papę dicitur. Ferri candentis, vel aquę feruentis examinatione confessionem extorqueri à quolibet, sacri non censent canones; & quod sanctorũ Patrum documento sancitũ non est, superstitiosa adinuentione nõ est præsumendum. Hæc S. Thom. ex canon. De antiquitate purgationis ferri candentis legẽdus est Didacus Couar. lib. 4. variarum resolut. cap. 2

Secundò: Non solum peccant mortaliter cogentes subire probationẽ aquæ frigidæ, sed etiam omnes, qui credunt inesse effectum ad probandũ innocentiam vel culpam, nisi ignorantia probabilis excuset: quia est superstitiosũ, à diabolo introductũ, ex p

eo implicitè habito procedens: ergo
aliter peccat, qui fidem adhibet tali rei.
similes sunt qui faciunt ea, & omnes qui
dunt in eis. Ex qua causa, qui admonen-
lis erroris, & nō deponunt, nec acquies-
veritati, tam diu sunt in peccato morta-
m diu nō desistunt à tali superstitione.
post admonitionē & instructionem nō
pliùs locus ꝓbabili ignorantiæ. Quare
Bod. & alij, cótra Scriboniū, damnāt pro-
nē aquę frigidę, tanquā opus diabolicū.
rtiò: Si quis, vel quæ ponatur ad proba-
aquæ frigidę, & virtute talis indicij præ-
ti cōfessio extorqueatur in tormentis,
ssio est nullius roboris & momenti, &
quenter reus, vel rea nō potest ex ea cō-
ari. Probatur. Confessio, quam nullū
ū legitimū pręcedit, etiamsi in tormen-
ta sit, & reus in ea perseueret, est nulla
re, nec potest confessus ex eo condem-
x tex. Glos. Barto. & alijs in L. penult.
quęst. Alexa. in L. Qui in aliena. §. Cel-
.12. De acquirenda hæred. Ias. ibid. nu.
gel. ab Aretio in tract. de malefi. in ver-
ma publica. Vers. Quinto quęro. Mar-
d. L. penult. & in pract. §. Secunda q.
.Emanuele Soarez in thesauro recepta-
ententiarum, verb. Confessio. Francis.
, de indicijs & tort. 2. part. q. 5. Fran-
Viuio lib. 2. communium opinionum,
opin.

opin. 70. Iul. Claro. lib. 5. §. fin. quæst. 55
hæc est cõmunior opinio. Sed hęc talis con-
ſio elicitur virtute nullius legitimi indi-
cùm talis probatio iuri & rationi repugn
vt constat ex dictis. Si ergo indiciũ null
est: & confeſsionem inde ſequentem eſſe n
lam neceſſum eſt: Si confeſsio nulla eſt: erg
ſententia nulla, quæ inde virtutem ſumit.
prædictis conſtat, abuſum illum proba
apud antiquos fuiſſe reprobatum, tanqu
ſuperſtitioſum: nunc verò noſtris temp
bus denuo maligno procurante reuocat
Sicut enim hoc noſtro infœlici ſęculo, a
quæ hęreſes olim damnatæ prodeunt; ſic
iam veteres ſuperſtitiones conſopitæ re
uantur. Cauſam verò, quare non ſubmer
tur ſagæ, ſi ita ſit, vt refertur, non referi
id in leuitatẽ, cùm nulla dęmoni inſit (gr
tas enim & leuitas ſunt qualitates corpor
ex elementis compoſitorum) ſed in po
tiam dæmonum. Qui enim poteſt celerri
per aëra corpora ad remotiſsima loca de
ſua virtute, valet etiam ſuſtentare, ne ſ
mergantur. Nam ſi vir mediocris pote
puerum poteſt tenere, ne profundum p
quanto magis dæmon hominem deferre
lebit? Hoc autem facit non vt nocentia
gę declaret, cui omnem ſuam in protege
operam addixit, ad ſaluandum innocen
in conſpectu hominum (Mallet enim ta

n culpa ſit, innocentem, quam culpabilem
endere, atque ſic potiùs permittet in pro-
ndum deſcendere, quod naturale eſt cor-
ri graui, quam natare contra naturam:)
d vt in tali opere, dum fortaſſe vnam ani-
m perdit, quæ ad Deum per pœnitentiam
ertitur, plures per infidelitatem & ſuper-
ionem ſibi ſubijciat. Etenim & cooperan-
& fidem adhibentes in laqueum diaboli
lunt. Sortitur autem hoc opus, ſicut aliꝫ
erſtitiones, de quibus in vltimo prꝫludio
um eſt, effectum ex pacto implicito cum
mone, Dum enim homines ſcire volunt
ulta per modum nec à natura, nec iure
miſſum, aut ordinatum; diabolus accur-
& manus adiutrices porrigit. Atque eam
cauſam canones & Doctores vulgarem
bationem, tanquā rem ſuperſtitioſam, &
bolo ſuggerente inuentam reprobant,
n tales effectus neque ſecundum ſcriptu-
, neque ſecundum canones, vel Eccleſiꝫ
ſuetudinem, aut rei naturam cum cau-
coniungantur: quam Regulam, vt ſuprà
ificatum eſt, Auguſt. lib.2. cap.20. de do-
na Chriſtiana, indicat, pro dignoſcendis
erſtitionibus. Qua regula etiam reijcitur
a illa antipathia. Nam aquæ talem tribue-
ffectum, indiget alia confirmatione, aut
one, aut authoritate probandum eſt. Quis
n aquam in baptiſmo diceret talem tan-

tamq; vim habere, nisi expresso Christi test-
monio probatum existeret? Neque aquæ s
li virtus salubriter abluendi tribuitur, sed a
cedit verbum ad elementum, & fit sacrame
tum, vt dicit S. Augustinus tractatu 80. in I
annem. Prætereà, vt ex d. cap. Mennam, & al
colligitur, hac probatione antiqui abusi su
etiam in probandis alijs sceleribus: quom
do ergo nunc solum obtinet in Sagarum c
mine? Scribit quoque malleus maleficaru
in vltima parte, familiare esse Magis, vt p
probanda innocentia appellent ad purgati
nem ferri candentis: sed non eis esse mor
gerendum. Hæc de improbatione æq
frigidæ.

Respondetur ad constitutionē Car. Quinti.

Secundum Dubium: *Quod conc
sio maleficum denuntiantem facere in
cium contra socium ad torturam*, *vide
repugnare Constitutioni practicæ Ca
Quinti*: In art. 21 vbi expresse prohibet
ne aliquis ex denunciatione Incantator
aut diuinatorum capiatur & torquea
imo vt tales, si quid præsumpserint, deb
pœnis subijciantur, statuitur. Casus talis
aliquis perdidit rem pretiosam, vel al
maleficio inficitur equus: accedit incant
rem vel diuinatorem, qui adhibita phiala
cribro facit coniurationes & inuocatio
dęmonum. Tandem dicit, consultatione
bita cum diabolo, vel alio modo vsus, ta
fu

em rei esse, vel alienum equum maleficio
truxisse. Vel venit diuinator, aut incan-
or in aliquam villam, vt factum hoc an-
intellexi propè Confluentiam in Kerlich;
it, tot sunt in hoc loco sagæ, & illa & illa
nominando aliquos; & breui aliquid vi-
itis, & sic de similibus. Dubitatur àn ta-
is denunciationibus deueniendum sit ad
turam & torturam. Respondetur simpli-
r quod non; vt determinat dicta consti-
o Caroli, quæ est iuri & authoritati cóso-
n L. item apud Labeoné. §. Si quis Astrol.
e iniurijs & famosis libellis. Angel. ibid.
c. Bru. in tract. de indicijs & tort. 1. par. q.
1. 35. Mars. in pract. & alij alibi. Quia, vt
elus docet, Diuinationes cum sint illici-
nec probant, nec faciunt indicium ad tor-
m. Aliam rationé ex vltimo prçludio ad-
e possumus: quia incantatores & diuina-
s, si secreta peccata denunciant, vel de fu-
s diuinant, nó possunt ea scire, nisi à Dia-
o, à quo cognoscere non est licitum. Quia
obiecta cognitionem humanã excedunt,
reuelata mediante aliquo, qui sensu cog-
it, existant. At in nostro proposito longè
ratio est: malefici denunciant facta so-
um & consortum in crimine, quæ vide-
in loco, tempore, modoque deter-
atis, quibus præsentes fuerunt, vbi ve-
realiter biberunt, manducauerunt,

variosque tractatus habuerunt, circunstan-
tias de accessu & recessu aperiunt, quæ huma-
nam cognitionem non excedunt, sed sensi-
bus apprehenderunt. Feruntur enim ad tales
conuentum opera diaboli: sed cum in con-
uentu sunt, functione sensuum corporeo-
rum vtuntur, vident, audiunt, tangunt, sa-
tant, bibunt, & commedunt: quæ omnia sen-
sibilia sunt. Aliquando quædam ex euen-
inopinato, fœlici relinquuntur in loco,
defessæ domum ambulando redeunt:
quorum veritate refero me ad experienti-
multas, quę partim in malleo maleficarum
Grillando, Bartholomæo Spineo, & alijs: pa-
tim in nostrorum Iudicum processibus
translatione reali habentur. Quare qui ta-
in somno contingere dicunt, sensus nega-

Quomodo somnia sunt, quando dicu-
ex istis locis vinum allatum, ex talibus va-
sumptum, & hoc modo consumptum? A
hæc si ea sensum effugiunt, quę ibi tracta-
tur, quomodo nunc nostro tempore, po-
quam animaduertunt in aliquibus locis
nuntiationibus locum esse, honoratiores
maiores, vultu & forma teguntur in cursib-
& conuentibus, ne à vulgaribus cognosca-
tur? Hæc ita se habere, multorum relatio-
indies cognoscimus. Portabatur Chri-
tvs à Diabolo, & statuebatur in pinnacu-
templi: At ibi existens videbat: audiebatq
po-

pulum, aliaque ſenſibilia ad humanam
turam ſpectantia opera exercebat. Sic &
bacuc ex Iudæa in Babilonem ferebatur ab
ngelo; ſed in Babilone exiſtens loquebatur,
diebat, videbat, aliaſq; ſenſuum functio-
s exercebat. Non repugnat, quod à Diabo-
ad locũ ferantur, & in loco exiſtentes hu-
ana opera faciant. Ratio ergo fundamenta-
, vt paucis concludam, quare maleficorum
nunciationes admittantur, diuinatorum
incantatorum reijciantur, eſt, quia malefi-
teſtantur de rebus naturali & humano mo-
acceptis: Hi vero de obiectis, quæ exce-
nt humanam cognitionem, niſi alia con-
tio accedat. Vnde neceſſe eſt vt aut fallan-
r; aut à diabolo, qui etiam fallere ſolet, &
uo non licet quicquam cognoſcere, intel-
ant. Quare meritò dicta Carolina Conſti-
tio ſtatuit, ſicut etiam decernunt. d. l.
em apud Labeonem. & in C. de malefic.
mathem. L. Nemo. vt in tales diuinatores
incantatores ſeuera fiat animaduerſio. Si
men diuinatores & incantatores veritatem
ter, quam per incantationem & diuinatio-
m ſcirent, non prohiberentur denunciare,
uatis ſeruandis.

Tertium Dubium; *An liceat Iudici,
l alteri poteſtatem exercenti, dolo, men-
cio, vel falſa promiſsione impunitatis, à* *An iudicib⁹ liceat, per mendacia veri-*

ratē à Re- *Reo præsumpto in hoc crimine, vel ali*
is elicere. *confeßionem elicere.*

Vt meliùs dubium intelligatur, talis fo matur casus. Iudex habet in carcere sagan quæ non vult etiam confiteri: vt inducat ad cōfessionem, ipsemet eam accedit, vel a um subornat & dicit; habeo adhuc tres v duas tuæ societatis in carceribus (easq; nom nat) quæ te denunciant: cum tamen nulla habeat: sic fortassè vlciscendi animo par p referet ait Bodinus. Vel promittit impuni tē & euasionē, quā nec cogitat, nec potest s uare. Quęritur nunc, an tales modi liciti sin

Quantum ad primam partem, Ioann Bodinus li. 4. de Magor. dæmonomania c 1. prope finem, tradit licitum esse iudicib mendacijs eruere veritatem à magis & ma ficis; Idque diuino & humano iure. prob exemplis veteris testamenti, obstetrices, E 1. propter mendacium remuneratæ sunt. braham Genes. 12. & 20. dixit de vxore s quod soror esset. & Genes. 27. Iacob dixi esse Esau: & alia extant plurima in libris ve ris testamenti. Confirmat latiùs: Plato & X nophon magistratibus permiserunt, vt ad r publ. administrationem sic mendacia pro rant, vt erga ægrotos & pueru los adhibent Sic ergo, inquit, in iure faciendum, vt occ torum scelerum peruestigetur veritas. His tionibus mouetur ad dicendum, iure diui

&

humano licitum esse iudicibus, eruere
endacijs veritatem, quicquid Augustin. in
. de mendacio & Aquinas sentiant ab octo
endacij generibus, quæ exponunt copiosè,
stinendum esse.

Sic Bodinus loquitur, & quia hæc doctri- *Bodinus notatur.*
falsissima & perniciosissima est, in prima
rte dubij, contrarium, ne quis eius lectione
piatur, ostendendum, & eius argumen-
respondendum est. Huic falsæ doctri-
oppono veritatem. Mendaciũ omne pro-
betur iure diuino & humano, Probatur,
od iure diuino. Non dices falsum testimo-
um contra proximum tuum. Psal. 14. Do-
ine quis habitabit in tabernaculo, &c. Qui
quitur veritatem in corde suo, & qui non
it dolum in lingua sua. Ergo à contrario
nsu non habitabit in tabernaculo Dei, qui
quitur mẽdacium, & egit dolum in lingua
a. Sapient. 1. cap. os quod mentitur, occidit
imam. Ecclesiastici 7. Noli velle mentiri
nne mendacium. Prouerb. 6. proferentem
endacia odit Deus. Psal. 5. perdes omnes
ui loquuntur mendacium. Rectè ergo Au-
stin. in lib. de mendacio cap. 14. & S. Tho-
as 2. 2. quæst. 110. art. 3. sentiunt, quos neces-
riò communis sententia sequitur, cùm ex
rbo Dei euidens sit, non esse licitum men-
i in vllo casu, neque etiam pro conserua-
one alicuius vitæ. 22. quæst. 2. can. Ne quis.

Quia iuxta apostolicam doctrinam, non sun facienda mala, vt eueniant bona; nec etiam pro aliqua vtilitate & necessitate, ex eod. can
Rom. 3. & ibidem in can. Primum, & multis alijs canonibus in eadem causa & quæst. Quare ocu los non habuit Bodinus, qui dixit licitum esse mentiri iure diuino & humano. Quod multò magis habet veritatem in Iudice & iu dicio, cùm Iudex vir bonus, & iudicium san ctum esse debeat. Qua de causa communi sententia tradit, omne peccatum esse morta le in iudicio, quando est de aliqua re graui spectante ad iudiciũ, vt tradunt S. Thom. 2.2. q.69. art. 1. Caietan. ibid. Martin. Nauarr. de pœnit. dist. 5. cap. Fratres. num. 12. & 14. in manuali confessariorum cap. 18. numer. Domin. Sotus in relect. de tegend. & deteg secretum, membr. 2. quæst. 7. Didac. Couar lib. 1. variarum resolut. cap. 1. num. 2. At qui non intelligit confessionem, ex qua quis v damnatur aut absoluitur, rem esse grauissi mam, spectantem ad substantiam iudicij? E confirmatur: quia, vt Doctores tradunt, no licet iustè litiganti in iudicio, mendacio, au falsitate vti aduersus aduersarij dolum & ca uillationes. S. Thom. 2.2. q. 71. artic. 3. ad 3. d aduocato, quod nõ liceat ei falsitate vti. Sy uest. in verbo Aduocatus, nu. 6. Aurea Armi ibid. nu. 19. Nauar. in manu. c. 25. nu. 29. Ioan Immolensis in c. 1. de mutuis petit. numer. 1

Bal

ld.in Rub. Cod. de fide instrum. Iason. in
Cum proponas inter vos. C. de pactis post.
m.4. Couar. li.1.variar. resolut. ca. 2.nu.1.
are falsissima est Bodini sententia, quod
itè possunt Iudices mendacijs & falsis mo-
eruere veritatem.

Ad argumenta Bodini, & quidem ad illud obstetricibus: respondetur primò, secun-m Alexandrum Halen. in 3. part. q. 37. mbr. 6. Quod in facto earum duo consi-entur: pietas compassionis, & menda-m. Compassio opus bonum fuit morali-, & si præcessit ex charitate, fuit etiam me-orum, pro quo remuneratæ sunt tempo-ter: non tamen propter hoc priuatæ præ-æterno, saltem si adfuit charitas. Men-ium verò fuit officiosum, quia profuit, tile fuit ad salutem paruulorum, & nulli iuum: & ideò veniale: & idcirco nō im-iuit meritum pietatis, licet illi mendacio mium non debebatur. Secundò, cum S. om. loco citato ad 2. Obstetrices nō sunt uneratæ pro mendacio, sed pro timore , & beneuolentia, ex qua processit menda-m. Vnde signanter dicitur Exod. 1. Et quia uerunt obstetrices Deum, ædificauit illis nos. Mendacium verò posteà sequens non meritorium. De hoc argumento latiùs in uæst. 2. can. Si quælibet. Cum Ioan. Tur-e. ibid. Raab similiter propter pietatem in *Solutio argumentorũ Bodini.*

 nuncios

nuncios commendatur, non propter menda-
cium officiosum, quo saluauit viros ad se de-
clinantes, Iosue.2.

Ad alia exempla dico cum S. Thoma so[l.]
ad 3. quod in sacra scriptura, vt Augustinu[s]
dicit, in lib. de mendacio.cap.5. inducunt[ur]
aliquorum gesta quasi exempla perfect[ae]
virtutis, de quibus non est æstimandum e[os]
fuisse mentitos. Si quæ tamen in eorum dic[tis]
appareant, quæ mendacia videntur, intel[li-]
gendum est ea figuraliter & prophetice di[cta]
esse. Vnde August. dicit, in lib. contra mend[a-]
cium, Credendum est, illos homines, q[ui]
propheticis temporibus digni authorita[te]
fuisse commemorantur, omnia quæ scrip[ta]
sunt de illis, prophetice gessisse atque dixi[sse.]
Abraham tamen, vt Augustinus ait in qu[æst.]
super Genesin dicens, Saram esse suam so[ro-]
rem, veritatem voluit celari, & non mend[a-]
cium dici. Soror enim dicitur: quia filia [pa-]
tris erat. Vnde & ipse Abraham dicit, Ge[n.]
20 Vere soror mea est, filia patris mei, & n[on]
matris meæ filia: quia scilicet ex parte pa[tris]
attinebat. Iacob vero mystice dixit se [esse]
Esau, primogenitum Isaac; quia videlicet [pri-]
mogenita illius de iure ei debebantur. V[sus]
autem est hoc modo loquendi per spirit[um]
prophetię, ad designandum mysterium; q[uia]
videlicet minor populus, scilicet gentili[um]
substituendus erat in locum primoge[niti]
Iu[...]

dith vero laudatur, non quia mentita eſt oloferni, ſed propter affectum, quem habuit ad ſalutem populi, pro qua periculis ſe poſuit. Pro ſimilium argumentorum & rum ſolutione legendi Alexand. Halen. c. dict. S. Bonauent. in li. 3. ſent. d. 38. quæſt. Gabriel ibidem q. vnica, art. 1. Turrecrem. m text. 22. quæſt. 2. can. Vtilem. cap. Si quis r vetus teſtamentum, cap. Is autem. cap. Aaham ca. Quæritur cur patriarcha. & alijs.

Quod verò Plato & Xenophon magiſtraus permiſerunt, vt in adminiſtratione reibl. mendacia proferant, vt erga ægrotos & erulos adhibentur, nihil probat; ſed ſeipm interimit: quia erga ægrotos & puerulos t non vtimur mendacijs, aut ſi quid dicir, ioco contingit, aut fingimus. At in iucijs quando agitur de eruenda veritate, ex a abſolutio ſequitur, vel damnatio pent, res grauiſsima eſt, & magni præiudicij:

Quantum nunc ad ſecundam dubij parm ſpectat, An cõfeſsio à iudice extorta proiſsione impunitatis, ſit valida ad hoc, vt is ex ea poſsit condemnari.

Negatiuam ſententiam tenent Ioan. Imolen. conſil. 109. Hyppolitus Marſil. ff. de æſtion. L. 1. §. quæſtioni, & conſi. 14 nu. 25. in conſ. 32. nu. 22. Decius in L. 1. C. de ſent. æ pro eo quod intereſt. num. 7. & in L. Ea natura cauillationis. ff. de reg. iuris, in fin.

Et alij,

Et alij, quos citat Couar. lib.1. variarum R
sol. cap.2. nu.16. Probatur hæc opinio. Iura
mentum per dolum extortum non nocet iu
ranti. cap. Cum contingat de iureiurando.
cap. Quamuis, de pact. in 6. ergo eadem ratio
ne non debet nocere confessio dolo extort
Idem renunciatio illius, qui fraudulẽter fu
inductus ad renunciandum, non valet. ca
Sane, de renunciat. & confessio facta persu
sione aduersarij potest reuocari. vt prob
Marsil. in dicto consil. 32. In contrarium, t
lem censessionem esse validam, & reum ex
condemnari posse, tradunt Felinus in ca
Afferte. de præsumpt. Archidiaconus in ca
vtilem 22. quæst. 2. Cinus in L. præsenti. C.
his, qui ad Ecclesiam confugiunt. & alij. R
tio eorum est; quia cum ista promissio pern
ciosa reipubl. sit, seruanda non est. Hanc qu
stionẽ fusiùs tractant Couar. lo. ci. Iul. Cl
li. 5. §. fin. q. 55. vers. Circa secundũ. Iacob. M
noch. l. 2. de arbitr. Iudic. casu 367. qui repe
omnia, & in ordinẽ digerit, quæ Coua. trad

Conueniunt inprimis Doctores, & a
monent, vt Iudices abstineant ab huiusmo
promissionibus, & ratio esse potest; quia pr
missio obligat de iure naturali: quare ho
etiam seruanda fides est. 23. quæst. 2. cap. No
& Gloss. in L Conuentionum. ff. de pact. si
deliberata voluntaria de re possibili, aut n
tabili: & qui promissionem non seruat, fra

fidem. Si autem promittit Iudex impuni-
em animo non se obligandi, grauiter pec-
significando verbis animũ, quem non ha-
t: quod spectat ad mendaciũ pernitiosum,
it de re notabili, tendente contra salutem
rporalem vel spiritualem proximi: de qua
legendus Nauar. in manuali cap. 18. nu. 6.
Secundò, si reus spe promissionis frustra-
s in confessione perseueret, damnari pote-
, secundum cõmunem sententiam.
Tertiò, si spe frustratus reuocet confessio-
m, & excipiat, nõ debet nec potest ex ea cõ-
mnari. Couar. loc. cit. & Menochius: & sic
elligendam primam sententiam tradit.
Quartò, quando reus sic confessus est cri-
n, & confessionem nec reuocauit, nec cõ-
mauit, non pœna ordinaria, sed arbitraria
niendus esset, & mitiori. Couar. & Clarus
. cit. & Menoch. &, vt Clar. ait, si talis pro-
ssio fiat ab eo, qui potest gratiam facere,
uanda esset: nisi circunstantiæ aggrauent:
d in aliquibus curijs practicari tradit.
Prima opinio validioribus nititur argu-
ntis, quæ alij non soluũt, nec suã muniunt,
áuis in praxi apud multos sit. Quod verò
ppositũ adfertur, hanc Iudicis promissio-
n nõ esse seruandam, cum tendat in perni-
m reipub. cuius interest delicta puniri: ve-
n est, vbi de delicto ordine iuris & recto
do constat, vt tradit Couar. in loc. d. pro-
inem.
Quar-

Quartum Dubium, *An condemnati ad ignem, iuxta dispositionem legis, viui sint comburendi?*

Videtur quod sic: quia sententia videtur in illum effectum tendere, & quando ignis pœna à lege imponitur, in pœnam imponitur. Cadauer autem cum careat sensibus, non est capax doloris & pœnæ. Ad hæc Iudices qui exequuntur sententias, sunt ministri iustitiæ; ergo subduntur legibus, & debent infligere pœnam à lege præscriptam: maxime qui agnoscunt superiorem. His non obstantibus, vsus obtinuit, vt priusquam igni tradantur, interficiantur compressis faucibus siue strangulentur, ad euitandum periculum, ne lenta mors, ob magnos cruciatus, in blasphemias, aut desperationem reum trahat. Idcirco apud Christianos receptus est mos prius strangulandi, quàm comburendi, nisi in aliquo casu, ob singulares circumstantias criminis atrocitas aliud postulet. Si autem reus maneat pertinax in malo, & non conuertatur ad cor, nec pœniteat, viuus comburitur in crimine hæreseos, vt praxis Italiæ & Hispaniæ docet. Quod etiam in crimine maleficorum fieri debet: nam in pœnitentibus est timenda desperatio; & ratio, vt viui non comburantur, est ne cadant in disperatio-

aliud peccatum in maximo curciatu. De
c dubio legendi ſunt Couarruuias lib.2.
r.reſolut.cap.10.à.num.9.& Iulius Clarus
.5.§ fin.practicæ criminalis. quæſt.99. ver-
.vnum tamen in hoc propoſito notabis.

Quintum Dubium: *An maleficis
nitentibus, nec non alijs damnatis ad
rtem, petentibus Euchariſtiæ ſacramen-
m dandum?*

RESPONDEO, qnod ſic, ſi vera ſigna pœnitentiæ appareant, & ex diſpoſitione de-tioneq; petant: de furibus ſuſpendendis textus, 13. quæſt. 2. cap. Quæſitum. de hæ-icis, cap. Super eo. de hæret. in 6. de dam-is in genere, Gloſſ. recepta in Clementina le pœnit. & remiſsionibus. Franciſcus Car-alis Zabarella ibid. quæſt. 9. & 12. Turre-m. in dict. cap. Quæſitum. Stephanus Au-ius in tractatu de poteſtate Eccleſiæ ſuper is, num. 58. Ioſep. Angles in florib. Theo-icarum qq. 1. part. in 4. ſent. in q. de Suſ-ientibus Euchariſtiam. Iuli. Clarus lo.cit. quæro nunquid. Angel. in verb. Euchari-3. §. 27. Sylueſt. ibid. num. 7. & ex profeſ. Marti. Nauar. in Enchridio de oratione & is canonicis, cap. 22. num. 11. & in manuali feſſariorum cap. 25. numero. 23. & hæc eſt mmunis ſententia: quam in vrbe exiſtens iui in ſcholis confirmatam à Pio Quinto

pijſsimo

pijſsimo Pontifice, in motu quodam pr
prio. Et nunc hunc morem pium ſequunt
multi pij Magiſtratus, quamuis non vbiq
gentium obſeruetur, & in conſtitut. crimi
Caroli V. artic. 79. ſtatuitur vt Reo tem
ſtiuè mors denuncietur, vt confiteri poſ
& ſi petat Euchariſtiam non ei denegetu
Hoc tamen obſeruandum eſt, vt propter ſa
ctiſsimi ſacramenti reuerentiam ipſo die ex
cutionis non communicent, ſed commun
anticipetur. Si autem executio non pate
tur moram ex rationalibus cauſis, & dam
tus ad mortem pro animæ conſolatione cu
fructu peteret ſacramentum, contra null
eſſet legem ipſo die executionis communi
re, modò communio executioni ſenten
quatuor horis præmittatur, vt corrupta t
to temporis ſpacio ſacramenti ſpecie, n
ſacramento irreuerentia fiat. Atque hæc c
ſuetudo eſt in Vrbe Roma, digna maxi
rum Pontificum pietate & prudentia, qu
orbis imitari deberet, vt rectè Nauar. loc
tato hortatur. Hac ratione motus ante de
annos non ſolum dedi ſacramentum, ſed
am quibuſdam præfectis & iudicibus con
um ſuper hoc petentibus conſului dand
& adhuc conſulo. Sicut enim abuſus, qui
dum in animarum perditionem indies,
mora extirpandi ſunt: ſic pij vſus, qui ho
num ſalutẽ & ſpirituale conſolationem
mod

uent, introducendi, Confeſſariorũ autem
udicium, an expediat Euchariſtiam hu-
nodi damnatis miniſtrare, vel non: pen-
enim ex diſpoſitione recipientium. Qui-
enim ita ſunt diſpoſiti, vt multum ipſis
it ad ſalutẽ animę, ſi hoc ſalutari cibo cõ-
entur, ad ſubeundũ mortis ſupplicium,
ngendũ diaboli machinas in extremis.
Ex his deduco, quam impium fuerit di-
,& paſtore, qui ſitientiſsimus eſſe debet
is animarũ indignum, ſacerdotis cuiuſ-
qui damnatę ad mortem pœnitenti per-
petenti viaticum reſpondit: Non eſt æ-
m dare ſanctum canibus. Minimè canes
ſed oues, qui ad cor redeunt, & cum pœ-
tia Dominũ ſuum pro reconciliatione
rdis hoſpitium recipere deſiderant. Hìc
denda etiam occurrit praxis execranda
undã miniſtrorũ iuſtitiæ, vel potiùs in
ſu iniuſtitiæ, qui damnatos ad mortem
unt in corpore & anima, quando ſalu-
nedijs ad conſeruationem animæ eſſent
endi; vt aduerſus mortis timorem eos
ment, vino obruunt & rationem tol-
ita vt miſeri homines Dei & animarum
, moriantur in corpore & anima, ſine fi-
nquam ad vitam reducendi, cùm poſt
m tam miſeram nec ſpes veniæ, nec lo-
enitentiæ ſit. Dictum etiam abuſum
at. Carolus. V. in d. artic. 79. Caueant

ergo diligentiſsimè Iudices, vt hoc prohib-
tur, ne ipſi fiant rei tanti facinoris, atq; et-
damnatis petentibus ſuperfluus deneg-
potus. Quomodo enim excuſaretur ab-
micidio, qui furioſo aut amenti poſtul-
gladium ad interficiendum ſe, morem g-
ret? Ex dictis quoque haberi poteſt ſol-
dubij, de quo ſemel interrogatus reſpond-
firmatiuè, prout etiam nunc reſpondeo:
pro perſonis maleficis, vel alijs mortis ſup-
cio affectis pro ſceleribus, poſsit quis o-
ſacrificium offerre, vel alia ſatisfactionis
ra exercere? Reſpondetur, quod ſic; ſi p-
tentes diſceſſerint, poſſunt hæc bona pr-
fieri ex d. cap. Quæſitum, Gloſs. ibidem.
gel. loc. cit. Aurea Armilla in verb. Com-
nio, num. 27. In cuius rei confirmatione-
ciunt multa, quæ adfert Petrus Rauenn-
quodam tractatu incipiente, Valete cum
petuo ſilentio ad clariſsimum Theol-
profeſſorem Iacobum de alta platea &c.
ius ſcopus eſt probare, corpora ſuſpenſo-
& latronum non eſſe in locis publicis r-
quenda, ſed ſepulturæ tradenda. Hab-
hic tractatus in fine Alphabeti aurei v-
que iuris eiuſdem authoris: his tamen
obſtantibus dico, quod non deceat vt p-
libus ſolemnes fiant exequiæ, prout pro
Chriſtianis, qui cum honore vitã
uerunt, fieri conſueuit. Piè autem fa-

ici & sanguine iuncti, qui priuatim pro
orant, sacrificia offerunt, vel curant offer-
& satisfactoria opera exercent.

extum Dubium; *An sonitus campa-*
um, maleficorum, sagarum, dæmonum
conatus impediat, ne grandine, tem-
atibus, ac alÿs modis frugibus, semini-
, & vineis nocumentum inferant, vt
iusque sexus homines huius secta fa-
tur, & vnde talis virtus sit?

E antiquitate, nec non laudabili ac ne-
cessario campanarum in Ecclesia vsu, le-
di sunt Anthonius Monchiacenus, Dæ-
hares in libro de obseruanda missarum
ratione cap. 13. Guilhelmus Durandus
ationali diuinorum officiorum, libro 1.
4. Petrus Mesia in Sylua variæ lectionis
.2. cap. 9. Ioannes Andræas & Hostien. in
.de offic. custodis. Authorem campana-
Vergilius Polidorus lib. 3. de iuuentor.
n, cap. vltimo, vult latere, licet inuen-
non sit nouum, cùm vsus earum fuerit
ore Moysis, teste Iosepho lib. 3. Antiqui-
n. Apud Christianos quidam tradunt
um institutorem fuisse Paulinum No-
n Episcopum, virum sanctitate & eru-
neclarum; in cuius rei confirmationem
mè ipsa nominis notatio facit.

Dicitur enim campana à Campaniȩ regio
vt atteſtantur Ioan. Andr. & Durandus,
minora vaſa nolæ à ciuitate Nolana quȩ eſt
Campania. Vtimur campanis ad laudandu
Deum, congregandum clerum in Eccleſ
vocandum populum ad diuina, concita
dum deuotionem in populo, ad fugan
tempeſtates, & exterrendos hoſtes. Dum ca
panæ ſonantur, pelluntur inſidiæ inimi
fragor grandinum, impetus tempeſtatu
percuſsio fulminum & infeſta tonitrua te
perantur. Saluberrimum campanarum ap
Chriſtianos vſum tubæ argenteæ in ve
teſtamento ſignificabant, in quarum loc
in noſtra Eccleſia campanæ ſucceſſerunt. V
bantur enim tubis argenteis tempore M
ſis, Numer. 10. ad collectionem populi, &
Ioſephus li. 3. Antiquitatum cap. 15. ſacrificijs, dum hoſtias offerrent, vt mem
eorum eſſet coram Domino Deo, & cum
bellum exirent, clangebant vlulantibus
bis, & ſic memor eorum dominus erueba
manibus inimicorum. Hinc etiam feſta p
Num. 29. Leuit. 23. Sophon. 1. laria clangorem tubarum habebant, qui
præ cæteris clangoribus tubarum inſiſteb
ad præparandum populum, ad laudand
Deum, & reuocandum in memoriam be
cia & munera diuina: tantumque Dom
Deo clangor tubarum placebat, vt medi
earum ſonitu, antè arcam fœderis muro
richo, quibus cingebatur, aduerſantium

us cadere fecerit. Mirum ergo nemini vi-
tur, quod mirabiles etiam ſint effectus
panarum, quæ ſine dubio ſpiritus ſancti
iratione inductæ ſunt. Efficit autem be-
lictio, vt quod arte & metalli natura fieri
potest, per verbum & orationem ſancti-
tum mirabiliter operetur, ex diuina diſ-
itione. Neque velim vt quis hic moueat,
d Caluinus, Brentius, aliјque eius farinæ
mniantur, nos campanas baptizare: hoc
n apud doctos inauditum est, licèt ru-
ex plebe ſic communiter loquantur. Be-
icuntur enim campanæ, iuxta ritum in
tificali præſcriptum: verum de baptiſmo
erbo quidem fit mentio, vt rectiſsimè
dinalis Hoſius lib.5.in confutatione pro-
menon Brentij aſſerit. Quantam virtu-
benedictiones in huiuſmodi creaturis
neant, qui voluerit, videat Thomam
ldenſem in libro de ſacramentalibus à ca.
His accedit quod dum campanæ pul-
ur, fidelium mentes in Deum mouen-
eius auxilium contra inimicorum inſul-
mplorant, Guilhelm. Pariſienſis in lib.
gibus, fol 44. col. 1. aſſerit rectè, quod
anæ ſortiantur virtutem arcendi fulgu-
empeſtates & ſimilia ex ſua conſecratio-
Quæ tamen non fiunt niſi virtute creato-
quo petitur, vt arceat fulgura, tonitrua
tera. Sicut enim regale ſignum & ſigil-

Campanas non baptizari, ſed benedici.

lum deferentes securos efficit eos, ne iactu-
ram & nocumentum patiantur à subditis re-
gis, & hoc non sua virtute, sed potestate regi
& voluntate; Sic Campana non ex virtu
aliqua, quæ ei insit, sed omnipotentis pote-
state & voluntate protegit & defendit loc
in quibus eius sonus auditur, ab aduersitat
bus & incommodis aëreis. Qua de causa m
leficorum conatus infringitur, & Dæmon
cooperatio impeditur ad pulsum campana
quando sonus auditur ab eis, vt eorum con
fessionibus didicimus, & ideò campanas pu
santes vocant cõmuniter in sua schola, can
latrantes. Sylua variæ lectionis & nonnul
alij causam etiam naturalem reddunt, qua
sonitu campanarum tempestates sedentur,
temperentur, Motus enim pulsationis aëre
rariorem facit, & densitatem materiæ dispe
git: vnde sequitur dissolutio & moderat
meteorologicorum, quæ in regione aëris
concretione materię elementaris generátu
Dæmones autem naturalium rerum mu
tionibus suas operationes admiscent, atq;
fectus naturalium causarum subtilitate op
rationis, & peruersitate voluntatis, Deo p
mittente, in interitum rerum ad humana
salutem productarum, dirigunt. Ex his, vt
propositum reuertar, patet veram esse conf
sionem maleficorum & sagarum, qua a
runt campanarum sonitum, eorum cona
f

quenter impedire,ne valeant pessima con-
in conciliabulis proposita, in effectum
ucere: Atq; hoc argumentum plurimùm
firmat fideles in fide, dum cognoscunt
bolum cum sua cohorte, instituta pro fi-
nostræ promotione abhorrere: corrobo-
etiam Catholicorum animos, vel quod
ta maiorum suorum antiquissimam tra-
onem hucusque magno fructu fecerunt,
n maiori feruore facere continuent.
Hic ad maiorem prædictorum illustra-
nem duo sensibilia exempla addere vtile
m est. Vnum narrat Paulus Grillandus
2. de Sortilegijs q. 7. num. 30. quod con-
t Anno Domini 1524. mense Decemb.
n ipse esset in quodam castro monasterij
auli, Romæ, in regione Sabinensi, ad in-
tiam Abbatis, dicti monasterij, vbi exa-
auit malcficas incarceratas, ex quibus
fuit, quæ cum deferretur à Dæmone
reuertendo à ludis in itinere, antequam
uenirent domum, dum esset vicina op-
o patriæ suæ, audiuit pulsare campa-
n manè pro Aue Maria, sic Dæmon debuit
deponere & discedere, quam deposuit
m iuxta ripam quandam, vbi erant spi-
quædam, diluculo iuuenis quidam
idi illius iturus pro negotijs in alium
m vicinum, visus est ab ea & cognitus,
m ipsa saga proprio nomine vocauit.

Quam audiens iuuenis prima facie tim
aliquantulum, sed videns postea mulier
ipsam, quæ seminuda erat, & crinibus spa
de capite pendentibus magis obstupuit,
audebat ipsam accedere. Nihilominus c
ipsa benignè rogaret, vt accederet, acce
cumque eam cognosceret, interrogauit,
ibi sola moraretur in ea forma. Cui illa di
quod tota illa nocte asellum suum, qu
perdiderat, perquisiuerat, & non potuit
uenire. Cui iuuenis subridens, minusque
dens dixit. Hoc enim aliud sibi quærit, qu
aselli inquisitio. Qui quærit asellum, va
cum socio, & non seminuda & scapillata.
ud est quod quærebas, dixit ipse: dicas m
veritatem, si vis quod te adiuuem. Vnde
nis? vbi fuisti? quid facis hic sola? quis te
duxit? dicas mihi omnia, si vis habere su
gium, & ero tibi securus & fidus. Tunc m
er satis pinguis & pulchra, cui nomen Lu
tia, licet satis timeret seuitiam viri & suo
consanguineorum, tamen confisa de iuu
fide, ipsum priùs rogauit summis preci
ne cuiquam reuelaret factum, sed tac
quod vellet ei pinguia munera dare. Sic i
nis promisit, quod fidem seruare vellet. T
ipsa fassa est, quod ea nocte fuisset in ludi
neuentanis, & dum esset in itinire, de
turque per aërem à magisterulo suo, a
pulsatione Campanæ pro Aue Maria, i

ofuerit in eodem loco, vbi ſola & ſemi-
a inueniebatur. Tunc iuuenis acceſsit ip-
, & iuuit vt ſe veſtiret & accomodaret om
& illam domum reduxit nemine aduer-
e factum. Pro laboribus iuueni donauit
aligarum, biretum, camiſiam, & partes
, rogando iterum atque iterum ne fact-
reuelaret, quod & promiſit. Tacuit per
uot menſes: deinde neſcitur quo ſpiritu,
indignatione, aut lapſu iuuentutis du-
rem ipſam ſecreto modo nunc cum vno,
de cum altero propalauit, adeo quod
atim res deuenit ad notitiam curiæ. Vn-
ulier ipſa capta, & cum alijs incarcerata
& iuuenis ille vt teſtis omnia hæc medio
mento depoſuit, ita & ipſa poſt multa,
n facinus ſuum diutiùs tergiuerſare non
it, confeſſa eſt, & cum alijs vitam flam-
finiuit. Alterum exemplum recentiſsi-
eſt. Quidam Ioannes ex pago Salmen-
ſub Iuriſdictione Reuerendiſsimi Do-
noſtri Archiepiſcopi Treuirenſis, Palla-
extremam mortis accepit ſententiam,
Domini 1586. Iouis poſt Cinerum.
onfeſſus etiam eſt præter alia, quod cum
die Iouis in nocte in Hetzenroderheidt
i & congregationi interfuiſſet, & curſu
cto concluderentur varia mala ab ipſis
tranda, ita vt negotium præter expecta-
m protraheretur, dies appropinquauit,

 & opera

& opera tenebrarum pellebantur, & cum
ctus Ioannes esset in reditu, campana pro A
Maria pulsata est, & sic in suo prato ceci
statim in terrã. In quo loco iam erat sua p
pria ancilla & famula, & herbas fœnum
colligebat ad pascendum vaccas. Quod c
famula vidisset, mirum in modum perte
ta, dixit. Auuncule vnde huc venis? Cui
spondendo iniunxit silentium. Causam
casus reiecit in pulsationem campanæ,
audita hircus ipsam in terram deiecerat.
factum non solum ex processu negocij
notarium subscripto, sed etiam ex relati
nobilis ac validi Domini Ioannis Zanth
cedomini huius Ciuitatis, in veritate co
gisse cognoui, qui vtpote officiatus R
rendissimi nostri Archiepiscopi in præfe
Pallatioli, plenam inquisitionem accepi
per veritate.

Deueniendum nunc ad solutionem a
mentorum.

SOLVTIO AR GVMENTORVM.

PRIMVM Argumentum, *ex cap. E 26. quæstion. 5. in quo hæc verba habent*
lud etiam non est omittendum, quod quædam s
ta mulieres retro post Sathanam conuersæ,
num illuosinibus & phantasmatibus seducta,

rofitentur cum Diana nocturnis horis, Dea pa-
ñ, vel cum Herodiade, vel cum innùmera mul-
ie mulierum, equitare super quasdam bestias, &
um terrarum spacia intempestæ noctis silentio
nsire, eiusq; iussionibus obedire, velut Dominæ,
is noctibus ad eius seruitium euocari: Sed vtinã
in perfidia sua periissent. Nam & innumera
udo hac falsa opinione decepta, hæc vera esse
, & credendo à recta fide deuiant, & errore
rũ inuoluuntur, cùm aliquid diuinitatis, aut
extra vnũ Deum arbitrantur. hæc ibidem.
spondetur in primis in hoc capite non
ari sectam maleficorum, sed aliam lon-
ersam, vt patet intuenti textum, vt la-
ndunt Bartholom. Spineus in quæst.
igibus cap. 25. Alfonsus à Castro lib. 1.
a hæreticorum punitione cap. 16. Nico-
querius hæreticæ prauitatis inquisitor,
ello hæreticorum fascinariorum cap. 7.
ter in verbo, Hæresis. 3. Paulus Gril-
Iurisconsultus, Romæ causarum cri-
um auditor in tractatu de sortilegijs,
hac sententia citat Syluester Augusti-
ottam de Sauiliano, & Ioan. Grassum
res iuris, in quibusdam consilijs & re-
. Differunt autem mulieres, d. c. Episc.
ficis & sagis. 1. Quantũ ad credulitatẽ,
ctæ in ca. Episc. credebant, quod equi-
cum Diana Dea paganorum & Hero-
Sagæ autem nostræ & malefici rectè
credunt,

credunt, quod cum Dæmone magiſter
ſuo proficiſcantur. 2. Illæ in ca. Epiſcopi,
tabant aliquid numinis & diuinitatis
præter Deum: Noſtri malefici & ſagæ nor
borant hac ignorantia: Quare ratio legis
competit eis. Ergo nec etiam lex eos comp
hendit, quia lex ſuam interpretationem
titur à ratione, quando expreſſa in leger
ritur, & ratio magis attendenda, quam
legis. L. Adigere. §. Quamuis. ff. de iur
tronat. L. Cum Pater. §. Dulciſsimis. ff
legat. 2. L. Milites prohibentur. & L. Mi
agrum. ff. de re militari. Bartol. in L. or
populi. in 7. q. principali. ff. de iuſtit. &
& in L. 1. C. Quæ ſit longa conſuetudo. C
re cui non conuenit ratio legis, non con
ipſa lex, vt probat d. q. 7. Grillandus. 3.
ferunt: Noſtri malefici & Sagæ expreſſe
nuntiant Deo, & profeſsioni in bapti
factæ, & promittunt quod Diabolo v
adhærere. Sed illis in c. Epiſcopi hoc n
tribuitur. 4. Noſtri conficiunt ſortile
vnguenta venefica, nec non etiam conſ
cum ſathana in perniciem humani g
de his nihil in ca. Epiſcopi. 5. Noſtri D
ni reuerentiam faciunt, idololatriam
cent, homines & præſertim infantes ſa
cant, ſed illæ non in cap. Epiſcopi. 6.
abutuntur Euchariſtiæ ſacramento, &
hominis conculcant, de qua re etiam n
ca

Episcopi. 7. Nostri cooperante Dæmo-
randines, nebulas & similia efficiunt, ad
uctionem fructuum nascentium: quod
scribitur de illis in cap. Episc. Aliæ diffe-
æ penitius consideranti non deerunt.
Deinde in illo capite aliqua continentur,
non sunt vera, sed à fide aliena, & ideo in
ap. damnantur tanquam contra fidem,
pe quod equitarent cum Diana, vel cum
diade Philippi vxore: quia Diana Dea
orum nulla est, neque in hoc mundo,
e alibi. Herodias autem est in inferno,
e mulier, sed sola anima. Falsum quo-
t, quod equitarent super veros equos,
stias; quia bestiæ in tam breui tempore
r & corporaliter, tanta terrarum spacia,
to silentio, transcurrere non possunt.
quod in bestias nulla creatura verè
ormari valeat, prosequitur textus.
solutionem maximè persuadet ratio
, quia eiusmodi mulieres, inquit, ali-
iuinitatis & numinis extra vnum De-
bitrantur. Sic Turrecremata commen-
n d. cap. Franciscus Victoria in Relecti-
arte magica, num. 31. Alfonsus à Cast-
it. Bernard. Basinus in tract. de arti-
agicis, nona propositione. Iosephus
in floribus in 2. sentent. prima parte,
t. de arte magica, diffic. quinta. Lam-
Danæus in Dialogo de sortiarijs, &
alijs

alij Doctores pro prima responsione ci
Non ergo intendebat d. caput delatio
corporalem reijcere & improbare, sed ea,
fidei erant contraria. Postremò Gratianu
notum est versato in decretis, ea colleg
concilijs tam generalibus, quam prouin
bus, tum etiam alijs doctoribus. Vnde
tum veritatis habent, quantum in pro
locis. Concilium autem illud Anquira
vel vt alij vocant Anciranum, fuit pro
ciale, vt rectè tradit Reuerendissimus
lustrissimus Dominus Bartholomæus C
za, Archiepiscopus Toletanus in summa
ciliorum, fol. 26. pagina 2. in Antuerpien
tione. Quare non esset tantæ authorita
ei adhærendum sit, si in aliquo contra
literas, Doctorum Theologorum co
nem sententiam, & veritatem definiret:
tamen non dicimus, cùm non defini
quid, quod contrariæ parti faueat, vt
ex dictis. Mirandum ergo est, quomod
risperitorum conscientia ita constrin
authoritate huius Capituli, cùm Theol
alij, penes quos est censura, ea quę fide
discernere, nullam in hac re inueniant
cultatem? Nonne omnes Doctores, qu
est de sensu scripturarum iudicare, de
nem corporalem comprobant & credu
Pontifices, Cardinales, Doctores, The
Itali, Hispani, & Germani sentiunt: Sic

i rectè sentientes, vt patet ex eorũ scrip-
quorum nomina hic, & in duodecima
lusione primi membri quęstionis posui.
Tantæ autem testium nubi proprium
tium, quod fragili & apparenti ratione
tur, præferre, summæ temeritatis est. Ac-
ad testimonium experientia certissima,
n communis vox populi confirmat; atq;
ertè dicere possumus, vox populi, vox
cùm omnis veritas à Deo sit.

ecundum argumentum. Angelus Sa-
e transfigurat se in Angelum lucis. 2.
11. & in d. cap. Episcopi. ergo potest dia-
in congregatione reprępsentare perso-
innocentem: & sic innocens patietur, si
fides maleficis in denunciationibus,
ceptione dæmonis, & errore malefi-
& confirmatur hoc argumentum ex hi-
S. Germani Episcopi, quæ habetur in
legenda, & in sumario historiali S. An-
2. par. tit. 11. cap. 17. §. 5. Vbi legitur,
S. Germanus in quodã loco, cùm post
n iterum pararetur mensa, admira- *Historia de S. Germano.*
errogauit, cui denuo pararetur? Cui
ceretur, quod bonis illis mulieribus,
nocte incedunt: illa nocte S. German.
vigilare, & ecce vidit multitudinẽ dæ-
ad mensam in forma hominũ venien-
ieis præcepit, ne abirent: & cunctos
lia domus excitauit: quæsiuit si illas
personas

personas cognoſceret? qui reſponderunt o-
nes vicinos & vicinas ſuas eſſe. Tunc S. G
manus ad domos ſingulorum de vicinia
miſit, dęmonibus mandans interim ne di-
derent. Euntes autem miſsi à ſancto viro
domos vicinorum, repererant eos in l
ſuis dormientes. Adiurati ergo dæmon
ſancto viro dixerunt, omnibus audienti
ſe dæmones eſſe, qui ſic hominib⁹ illuder

An dæmō innocentes in noctur-nis conuentib⁹ re præſentare poſsit.

Pro reſolutione huius argumenti re-
canda in memoriam ſunt ea, quæ diximu
præludijs tertiò & quartò: Diabolum
poſſe operari, niſi ex permiſsione diui
tantum ſaltem & non plus, quantum co
ditur à Deo. Quare cauſa huiuſmodi tra
gurationis & præſentationis diaboli, no
lum petenda eſt ex peruerſa voluntate &
teſtate diaboli, ſed etiam ex conceſsione
na ſingulari in ordine ad talem effec
Multa enim poteſt diabolus ex ſuæ na
potentia & ſubtilitate, quantum ad a
primum, quæ non poteſt quantum ad ſe
dum: Manus enim eius ligatæ ſunt, vt
poſsit operari, quando & quantum vu
que cum ſimilia rei multum lucis adfe
in ſimili id oſtendam. Quantum ad a
primū, poſset diabolos omnes nos occi
& ſubuertere; & quantum ad volun
vellet: cùm ſemper circumeat & quęra
deuoret, omniumque interitum ap
Q

ad operationem & effectum, deficit: Deus non concedit. Quare non valet argumentum, in quo aliqui Theologiæ philosophiæ ignari multū gloriantur: diabolus potest se transfigurare in angelum lucis, ad repręsentandum innocentem. Negatur simpliciter, vt sonat: quia non potest, tum ad actum secundum, cùm causa totalis non sit diaboli potestas & peruersa voluntas, sed etiam antequam diaboli potestas exeat in actum, requiratur singularis diuina permissio. Sumitur ergo in argumento causa partialis, & non totalis: & sic non valet. Hoc autem modo ad propositum argumentum formari deberet. Diabolus potest se transfigurare in angelum lucis, ad repręsentandum innocentem: & Deus concedit ei potestatem faciendi. Ergo, &c. Et tunc negatur antecedens, tanquam falsum in proposito, vt latius patebit. Est enim hoc contra diuinam prouidentiam ordinariam, quæ ex diuinis literis innotescit, & effectibus declaratur. Sicut enim diuina misericordia efficiente non potest diabolus (vt rectè Bartholom. Spineus in quæst. de Strigibus, cap. 14. & in Apologia tertia. cap. 3. ait) deludere nisi eos, quorum mentem primò sibi per infidelitatem subiecerit: Ita credendum est nullius illum innocentiæ figuram, vt de tanto crimine accusetur, posse prætendere, nisi eius, quam sibi iam

per similia crimina deuinctam esse sciueri
multoties realiter cum alijs ad ea perpet
da conuenerit. Quod etiam testantur in c
fessionibus malefici, & sagæ, vt Iudices
Quare diabolus solos impios in conuentibus maleficorum repræsentet. runt. Atque vt hanc prouidentiam Dei
nos latiùs ostendamus, reducenda est in
moriam communis Theologorum vera
ctrina, quæ ex diuinis literis clarè elicitur
esse permissam diabolo tantam potest
super iustos, sicut impios & malos. Gau
enim iusti, vt pote amici & filij Dei, m
priuilegijs, quibus pessimi & malefici, m
mè ob criminis immanitatem, tanquam
mici & hostes tam diuinę maiestatis, q
communis salutis, iusta dispositione pri
tur. Hoc enim diuinæ legis stabiliunt p
Psal. 90. siones. vt in psal. Quoniam in me sperau
berabo eum, protegam eum, quoniam
nouit nomen meum:& iterum .Sperent
qui nouerunt nomen tuum, quoniam
derelinques quęrentes te Domine:& ite
Clamauerunt ad me iusti, & ego exau
eos. Item: Qui sperat in Domino, non
fundetur. & 2. Petri 2. Nouit Dominus
de tentatione eripere. & Paulus: Fedelis
(scilicet in promissis) qui non patitu
tentari supra id, quod potestis: sed dabit
tentatione prouentum. Exempla ad hu
Susanna senum ca- fectum etiam non desunt. Susannam i
infamatam, à senibus accusatam, & mo
iudicatam Dominus liberauit, & inn

ostendit. Athanasius vir sanctissimus, in
norum concilio apud Tyrum coacto,
uidia, stupri accusabatur: & iusto Dei
io consilium suggestum est, quo libera-
iit. Introductus enim in iudicium est
nasius, & vna cum eo Timotheus pres-
,qui simulans se esse Athanasium: Ego
quit, mulier, apud te sum diuersatus?
violaui? Cui illa petulanter: Tu mihi
ntulisti; iureiurãdo affirmans Iudicum
obtestabatur, vt tantum flagitium vin-
ent. Qua cognita fraude, reiecta est mu-
impudentia. Iterum alia vice idem san-
maleficij accusatus fuit, quod ad vsum
æ artis manum mortuam Arsenio am-
am adhibuisset. At Arsenius noctu au-
ns, cùm se in conspectu totius concilij
sset, Athanasij inimicorum impudentis-
n scelus aperuit. Et in S. Hieron. legen-
ertur, quod diabolus se transformauit
mam S. Syluani Episcopi in Nazareth,
S. Hieronymi: qui dęmon in lecto fœ-
n nobilem primò quidem verbis pro-
e cepit ad luxuriam, deinde etiam fa-
licitauit ad malum, quæ cùm clama-
Dæmon sub specie S. Episcopi sub le-
minæ se abscondit; vbi requisitus &
tus per luxuriosa verba mentitus est se
piscopum Syluanum. Postridiè ergò
ctus, disparente diabolo, grauissimè

*lumnijs e-
ripitur, &
Athanasi-
us, Arria-
norum.*

*Syluanus
Episcopus,
etiam dia-
boli calum-
nias tan-
dẽ euadit.*

diffamatus eſt: quę infamia tandem apud pulchrum S. Hieronymi, fatente diabol obſeſſo corpore, purgata eſt. Maximum noſtrum propoſitum teſtimonium pręb Cyprianus, quod & noſtri malefici & ſag ſuis confeſsionibus, vt intelligo, confirm Hic ſanctus cum adhuc Magus eſſet, Iuſ Chriſtianæ Virginis amore incenſus, in tationibus & veneficijs Antiochiæ illam ſuæ libidinis aſſenſum allicere conabatu dęmonem conſultabat, qua nam id re ſequi poſſet. Cui dæmon: nullam ſibi ar proceſſuram aduerſus eos, qui verè Ch colerent. Quo reſponſo commotus Cy nus, relictis magicis artibus ſe totum ad C ſti Domini fidem conuertit. Si hoc argu tum tam validum eſt apud Magicæ arti tronos, quod diabolus ſitientiſsimus da tionis & humanę perditionis poteſt ſe tra gurare in angelum lucis, ad infamandu nocentes; quomodo non habent lynceo clauſos oculos, vt videant argumentum ſolum militare in crimine maleficij, ſ alijs omnibus? Quod ſi conceſſerint: fur latronibus, coniuratoribus, adulteris, milibus ſingulare præſtiterint patrocin & iuſtitiæ ſalutiq; reipubl. maximum mentum. Si enim diabolus, ſecundum poteſt repręſentare innocentes in curſu uentu maleficorum; quomodo non

Cyprianus martyr è mago fit Christian'

Veris Chriſti cultoribus artes magicæ nihil obſunt.

are innocentem in forma homicidæ, adri, vel fornicatoris, vt etiam ex exemplo luani constat, quum omnium innocenmaximè interitum exoptet? Accusatur quis homicidij, latrocinij, adulterij, vel ius criminis: sint duo vel tres testes: ext negando factum, & respondendo diam se transformasse in suam formam, & us perpetrasse, cum etiam se posit transare in Angelum lucis, multò magis in am hominis: maximè cum nihil magis leret, quam interitum animarum: Neautem, quod diabolus in forma humana lere, furari, scortari & similia perpetrare t, si à Deo permitteretur, veritatem est gnare. Huius argumenti nodum soluen poterunt, qui ita vrgente conscienel non rarò excæcantibus affectionibus ant. Ad diuinam oportet recurranc identiam, quam etiam in nostra materia mus. Sed vt hoc magis magisque verihabere ostendamus, in simili pergenest. Diabolus, ex omnium Theologo- & etiam Iurisperitorum rectè sentien- iudicio, potest corpora deferre de loco um: ergo potest eos eripere è manibus æ, & custodia publicæ potestatis: quod m non rarò ad decipiendum promit tamen non præstat. Quæritur nunc hoc non facit? impediuntnè carceres,

Quare diabolus maleficos & magos à potestate magistratus non eripiat.

clausuræ, aut alia corporalia impedimen
vincula? At hoc dicere cogitareque stult
& ridiculum est; cùm tanta eius potestas
vt nulla super terram ei posit comparari,
test subuertere ciuitatem: quanto magis
uere & rumpere clausuram? Confugiend
ad diuinam prouendentiam, ne iustitia è
dio tollatur, & impiorum audacia cre
Sed negabit obstinatus. Probandum er
factis: quia experientia conspicimus, q
pro suo beneplacito magiæ Rei, non poss
aufugere, nec rapi à dæmone extra m
clausuræ vel carceris. Regulare autem
quod diuina voluntas non solum nobi
notescat per sacras literas, promißiones, c
minationes, permißiones & prohibitio
sed etiam effectus. Diabolus est potens a
berandum eos, & optaret, ad conseruand
in perpetuam damnationem: Sed non p
illud efficere siue re ipsa prestare: quia p
tißimus Deus manus eius ligat, vt non o
tur. Sic in præsenti cognoscitur diuina
uidentia erga innocentes, ex sacris liter
factis, quamuis etiam ipsi malefici verit
attestentur. Quod enim nunquam fac
est, neque fit secundum communem r
cursum: nequaquam fieri posse, si ex
contingentia, incommoda sequantur,
candum est. Sed nunquam aut rarissim
ditum est, ex constantibus & perseueran

fessionibus, quod innocentes repræsen-
sint in talibus conuentibus, imo semper
rientia compertum ibi repræsentatos eos,
fuerunt rei tanti criminis. Si tamen de ex-
rdinaria Dei potentia loqui velimus, ne-
dum non est Deum posse permittere, vt
ocens accusetur in hoc crimine, sicut in
ad bonum aliquem finem: Quia diligen-
s Deum omnia cooperantur in bonum.
dem tamen innocentia manifestabitur,
uprà sacris literis & exemplis declaratum
Cùm etiam diabolo fallaci perspectum
x sacris literis, Deum non permittere, vt
ti tribulentur aut tententur, nisi ad meri-
, probationem & bonum; non appetit ta-
repræsentationem iustorum. Hæc etiam
trina maximum robur sumit ex cons-
tijs innocētum. Quis enim innocens an-
r aut timorem concipit, ne à dæmone in-
maleficos & sagas repræsentetur? Alias si
posset diabolus, semper omnes meritò in
ore & tremore versaremur, ne in fabulam
agœdiam, in qua salus animæ & corporis
culo exponeretur, traheremur. At securę
scientię nullo modo sibi metuunt, sed
in magna constantia, etiamsi quando-
ab iniustis angustientur
Atq; hanc sententiam & veram doctrinā,
d Diabolus nō possit in conuentu repræ-
are innocentem, præterquā quod nostri

Deum extra ordinē potest permittere, vt innocens à dæmone repræsentetur in nocturnis maleficorū conuentibus.

malefici teſtimonium perhibeant, tenent D
ctores Mallei maleficarum 2. par. q.1. cap
pag. 331. in impreſsione Francofordienſi
anno Domini 1582. Nicolaus Iaquerius G
lus inquiſitor, in flagello hæreticorum fa
nariorum, ſtatim in prooemio, & in cap.
Bartholomæus Spineus ſacri pallatij Apo
lici Magiſter, in q. de ſtrigibus, cap. 14. &
Apologia 3. cap. 3. Petrus Loyerius conſi
rius Senatus Andegauenſis lib. 2. de ſpect
ca. 5. & vocat Theologorum ſententiam.
que in hac Grillandus, Bodinus, & alij du
tarunt, qui tradunt complicibus in hoc
mine credendum.

Obiectio ex hiſtoria S. Germani refutatur.

Ad illa autem, quę adferuntur in con
mationem ex hiſtoria S. Germani, reſpon
tur primò; concedendo hiſtoriam illam
Germani ad literam, ſi rectè inſpiciatur,
hil facit cōtra hanc doctrinam, imo eam c
firmat. Dęmones illi repręſentabant perſo
adhuc in lectis dormientes ex pacto, q
cum dæmonibus habebant. Non propt
illæ perſonæ erant innocentes. Sicut etiam
materia præſenti doctores ſentiunt, ma
cos non perſonaliter ſemper intereſſe, ſed
quando repræſentatiuè; talis tamen repræ
tatio fit accedente eorum conſenſu expr
vel tacito. Hæc ſolutio clara & breuis, e
ſtoria corroboratur. Homines enim in
pitio ſciebant eos ſolitos venire, & dice

vicinos & vicinas, qui mensæ accumbere
bant. Non est autem absurdum, quod pro
tempore & actu patiebantur illusionem.
rum enim est, si secundum hominum
rale iudicium loqui velimus, quod hos-
non volebat mensam statutis temporibus
is præparare. Hospites aduentantibus
rigunt cibos & potum pro pecunijs. Præ-
endum ergo est, quod vicini solebant
ere, & veras pecunias offerre. Diabolus
veros, sed apparentes nummos suis dat,
cito euanescunt, & humano vsui non in-
iunt.
Deinde respondet Barthol. Spineus in q.
trigibus, cap. 28. quod illa historia sit su-
ta, quantum ad hoc punctum, eò quod
um videatur, & a communi hominum
u alienum, hospitem illum voluisse tot
ria crebrò gratis præparare, & si vicini e-
& cognati, non petere ab eis pretium ali-
torum. Dicere autem, vicinos dedisse
ium, si deludebantur, & se saturatos non
niebant, ridiculum est. Et si dicatur,
d dæmones ipsi pretium exoluebant vice
um personarum, mirum est si talia se fa-
somniabant personæ illæ, & non cito
sionem aduertebant, si pecuniæ non rea-
deficiebant? Si vero talia non somnia-
t se facere, mirum non minus est, si cum
pite & familia de his sæpius illi vicini ser-

monem non habuerint, & sic tam ab hospi
quàm eius familia audientes illa de se refer
quæ scirent sibi contigisse, facilè tam se qua
hospitem illum & alios omnes ab huiusmo
delusionibus non liberauerint.

Postremò, concesso quod vera sit histori
fuerint etiam omnes viri illi ac mulieres, q
repræsentabantur, immunes à veneficij cr
mine: nihilominus inde non solùm non r
fellitur doctrina communis, sed etiam vali
roboratur: ostenditur enim ex illa narrati
ne, eam esse Dei in suos prouidentiam, & c
ram paternam, vt si quando permiserit inn
centem repræsentari per dæmonem, ne in pe
culum veniat, clarissimè se innocentiam m
nifestaturum. Quocirca quibus à Deo gl
dius datus est ad vindictam malorum, in b
num autem innocentiū, nisi grauissimá D
in se velint prouocare iram, & fieri rei tot
dium & calamitatū, perfidię ac sacrilegioru
quæ ex mora executionis iustitiæ sequuntu
procedant contra eos, qui in conuentibu
maleficis visi sunt, donec aliquis German
suscitetur, qui innocentiam clarè manife
denunciatorum & humanitus delatorum.

Tertium argumentum esse potest, qu
obscurè insinuat Ponzinibius, licet nō ded
cat. Testes de nocte non vident: ergo non p
sunt ferre testimonium illi noctiuagi con
socios: quia testes debent cognoscere part
vt c

tradit Barto. in L. Minorem. C. de transa-
io. Antecedens probatur ex L. Si nō specia-
C. de testamen. & in L. fin. cum exceptio-
ff. Quod metus causa. Cum ergo malefici
ƈte sua conuenticula habeant & maleficia
rceant, decipiuntur: & sic eis non est ha-
nda fides. Hoc non obstante argumento
pondetur, testes de re nocte patrata testi-
nium ferre posse, & fidem mereri, si dicant
iam, aut aliquod lumen illuxisse, aut de-
quentem admodum fuisse propinquum,
iungant. Communis sententia est, quod
m prædictis circunstantijs, & causis scien-
, possunt testimoniū ferre, licet alias non,
on in d. L. Si non in speciali. nu. 13. & in L.
n minorem. Cod. de transact. nu. 4 & 5.
rtol. ibid. Bald. in d. L. Si non in speciali.
ctores, communionum opinionionum
e receptarum sententiarū lib. 18. in verb.
stis. versic. Testis deponens se noctu. E-
nuel Soarez in Theasauro receptarum sen-
tiarum, in verb. Testis. Iulius Clarus in li.
. fin. practicæ criminalis. q. 21. Versic. Sed
id si testis non viderit.

Nemo autem putet diabolo & suis diffi-
e fore efficere lumen ad videndum, quod
am non facilè extinguatur à vento, natu-
ibus medijs. Multa enim dæmon nouit,
æ hominibus haud posse fieri videntur. In
ius rei confirmationem facit August. li. 21.

de

de Ciuitate Dei. cap.6. loquens de quadã lucerna inextinguibili, in quodã phano seu templo Idolorum, quę nec tempestate, nec pluuia, aut vento extinguebatur; & dicit id factum naturalibus aut magica arte, aut re praesentatione dæmonis. Quare etiam non est mirandum, quod luna non lucente, dæmones & malefici possint habere lumen ad videndum. Confirmant hoc etiam confessiones maleficorum; fatentur enim, quod choreis peractis, conuiuijsque expletis, luminaria extinguantur, quando inhonestas & fœdas carnis voluptates explent, vt patet ex processibus, de quibus Malleus, Bodinus, Grillandus & alij. Hæc breuiter pro tractatu quæstionis scripsisse sufficiat, quæ omnia subijcio censuræ sanctæ Matris Ecclesiæ.

COMMEN-
TARIVS IN TITV-
VM CODICIS LIB. IX. DE MA-
FICIS ET MATHEMATICIS, THEO-
logiæ & iuris ſcientiæ, ſecundum
materiæ ſubiectæ naturam,
accomodatus.

AVCTORE,

*Petro Binsfeldio Suffraganeo
Treuirenſi Doctore
Theologo.*

Deut. 18. cap.

*Nec inueniatur in te qui luſtret filium ſuum, aut
...m, ducens per ignem: aut qui ariolos ſciſcitetur,
...bſeruet ſomnia atq; auguria, nec ſit maleficus, nec
...ntator, neq; qui pythones conſulat, nec diuinos.*

AVGVSTAE TREVIRORVM
...cudebat Henricus Bock, Anno 1591.

CVM in tractatu de maleficorum & sagarum confessionibus sæpius mentionem legum ciuiliū in tit. C. de malef. & mathem. fecerim, quibus etiam mea probaui, nec desint qui has leges in multis effectibus, quos maleficis tribuunt, ita cōmententur, vt eis omnem veritatem adimant, quasi Imperatores ex falsa vulgi opinione, & non rei veritate locuti fuerint, cum tamen scriptum sit: Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: Per me principes imperant, & potentes decernunt iustitiam: hunc commentarium subiungere decreui, vt veritas, quæ impugnari, non tamen vinci potest, magis elucescat, leges ab iniuria vindicentur, & Imperatorum dicta salua persistant. In quo, diuino aspirante fauore, legum sententiam Patrum Theologorumq; doctrinæ conformem ostendam, præsertim cū impugnantes has leges addant in causis definiendis eis, quæ spectant ad animum, cuiusmodi est de maleficorū negotio, dicta patrum & canonum legibus esse, præferenda. Et quia in hac materia multa occurrunt, quæ muros Hierusalem ædificant, & ciuitatem Babylonis destruunt: scio quod huic meis laboribus quoq; non deerit Sanaballath subsannator. Non tamen ideò incepta relinquenda sunt, sed constanti animo perficienda, ad laudem & gloriam eius, quo confortante omnia possumus.

Proue. 8.

2. Esdræ. 4. cap.

Seruabitur autem hic ordo in toto cōmentario. Inprimis in Rubricā aliqua notabilia, quæ toti materiæ aliquod intelligentiæ lumen adferent, prēmittentur. Deinde singularū legum verba ponentur, quibus positis, si quid circa literā declarandū sit, breuius explicabitur. Tandem secundū materię occurrentis naturam quæstiones mouebuntur cum sua resolutione.

RVBRICA, DE MALEFICIS ET MATHEMATICIS, & cæteris similibus.

PRIMVM *notabile in Rubricam.* Continuatio: Cum in superioribus actum sit de homicidio, quod non solùm gladio, sed etiã veneno arte diabolica præparato, incantationibus, & maleficijs committitur, rectè hæc Rubrica subiungitur.

Secundum notabile. Recto ordine hic tractandum esset de existentia maleficiorum: An in rei veritate sint maleficia, & opera diabolica. Sed hæc veritas probata est sacris literis, canonibus, legibus, ex ratione in superiori tractatu, præludio primo.

Tertium notabile. De inuentore Magicarum & Diabolicarum artium varij variè iudicant. Conueniunt autem cõmuniter Doctores, à Persis has perniciosas artes esse inuentas. 26. q. 4. can. Igitur genus. S. August. in de natura Dæmonũ, & li. 7. de Ciuit. Dei, 35. Isidorus li. 8. Etymol. cap. 9. Rabanus de Magorũ præstigijs. Plinius li. 30. naturalis historiæ. cap. 1. Persæ enim cœteris fuerunt curiosiores, & in naturali philosophia perspicaciores, cuius terminis cum non essent contenti, & vellent plus sapere, quam oportebat, in Diaboli laqueos inciderunt. Apud Persas

Perſas autem primum Magicarum artium i-
uentorem ferunt Zoroaſtrem Bactrianoru
Regem. Hunc, vt Auguſtin. tradit lib. 21.
Ciuit. Dei. cap. 14. dicunt ſtatim à natiuita
riſiſſe, cùm potiùs more omnium morta
plorare debuiſſet. Nec ei aliquid boni mo
ſtroſus ille riſus portendit: cùm magicaru
artium fuerit inuentor, quæ quidem illi n
ad præſentis vitæ vanam fœlicitatem co
ſuos inimicos prodeſſe potuerunt. A Ni
quippe rege Aſſyriorum, cum eſſet ipſe R
Bactrianorum, bello ſuperatus eſt, & dem
ictu fulguris tactus impiam vitam finiu
Quod malum præuidere non potuit, qua
uis talis ac tantus eſſet magus & Aſtrolog
vt viuens aſtrum Zoroaſtres diceretur. I
ſcripſit de arte Magica multa millia verſ
Si veritati magis, quã curioſitati ſtudere
lumus, abſq; dubio dicere debemus, prim
Magiſtrum Magicarum artium fuiſſe m
artificem Dæmonem: Quia nullus mort
tam malas artes inuenire potuit, qui ab
inſtructus non ſit: cùm opera Magoru
maleficarum humanum captum ſuperen
id ſatis clarè habetur 26. q. 2. can. Qui ſine
uatore. Vbi dicitur. Hæc vanitas magica
artium ex traditione malorum angelo
in toto orbe terrarum plurimis ſeculis i
luit. Id quod clariùs Lactantius lib. 2
origine erroris cap. 17. tradit, dum de D

n

us loquitur: Eorum inuenta, inquit, sunt rologia, & Aruſpicina, & Auguratio, & ipuæ dicuntur oracula, & Necromantia, & magica, & quicquid præterea malorum rcent homines, vel palam, vel occultè, & t pauca: Hi ſunt qui imagines (intellige onomicas, de quibus infrà) & ſimulachra ere docuerunt: qui vt & hominũ mentes ltu veri Dei auerterent, & fictos mortuo- regum vultus, & ornatos, exquiſita hritudine ſtatui, conſecrarique fece- t: & illorum ſibi nomina quaſi perſonas uas induerant. Sed eos magi & ij, quos ve- aleficos vulgus appellat, cum artes ſuas rabiles exercent, veris ſuis nominibus t illis cœleſtibus, quæ in literis ſanctis le- tur. Zoroaſtres autem primus inuentor poteſt, non quod ipſe eas inuenerit, ſed d eas à Diabolo traditas prius hauſerit, tis tradiderit, & alios homines docuerit. à noſtris maleficis & magis diſcimus, d nó omnes inſtituuntur, & erudiuntur ediatè ab hominibus eiuſdem artis pe- quamuis non raró à ſimilibus conſorti- educantur, ſed plurimi ab ipſo Dæmo- forma humana apparente, in tam exe- li negocio inſtruuntur.

Quartum notabile. Quandoquidem Ru- inſcribitur de maleficis & mathemati- cæteris ſimilibus, leges præſentes in ſuo

gradu & latitudine comprӕhendunt o-
nes artes magicas humano generi pernicio
easq́ue damnant. Quia similium est si
lis ratio.

Quintum notabile. Omnes artes perni
sӕ Magorum & maleficorum, à Dæm
contra salutem hominum inductӕ, sunt
fines & caudas habent colligatas, quam
facies habeant diuersas: vt de hӕresibus
iam dicitur in cap. Excommunicamus
2. de hӕret. Quare earum sectatores di
sis nominibus à Doctoribus quandoque
pellantur, quandoq́ue etiam confundun
Sic vocantur lamiӕ, Striges, Magi, Vene
Incantatores, Malefici, Sortiariӕ mulie
viri sortilegi, fœminӕ sagӕ. Lamias no
nant Apuleius lib. 1. de asino aureo, Ph
stratus in vita Apollonij Pythagorici, F
ciscus Ponzinibus in suo tractatu, Tho
Erastus, & alij. Striges Syluester in ve
Hӕresis 3. & lib. de Strigimagis. Barth
meus Spineus in tractat. de Strigib. Pa
Grillandus, & alij Sortiarias. can. Si
Sortiarias. 33. quӕst. 1. & Lambertus Dan
in dialogo de Sortiarijs: maleficas & m
ficos sacrӕ literӕ, & leges in prӕsenti titu
communiter Doctores, & vulgus. La
vocantur per transsumptionem à Lamia
stia monstruosa, quӕ pedes habet equi
& cӕtera membra humana, & ita cru

vt filios suos dilaniet. Sic nostræ La-
etiam infantium sanguinem expetunt,
abutuntur in suis sceleribus. Striges ap-
ntur ab aue strige, quæ nocte stridet, &
n aggreditur tenellos infantes & ex eo-
corporibus sanguinem absorbet. Eo-
pacto nostræ striges nocturno tempore
nt, volant, & opera tenebrarum exer-
nec non infantum cædem sitiunt. Sa-
ctæ, eo quod satis agant, & in officio suo
mo diligentes nimis sint: vel à sagien-
quia multa scire volunt. Magi, quia
uæ mirabilia sunt, & humanam natu-
excedunt, virtute Dæmonis exercent.
fici quia sæpè veneno nocent. Incan-
s, quia verbis & carminibus maleficia
iunt. Malefici à malefaciendo. Sortia-
sortilegi à sortilegio, quod vniuersa-
cceptum omnes diabolicas artes com-
tur, vt attestantur Paulus Grillandus
de Sortilegijs. Iodocus Damhauderus
xi criminali ca. 61. & Plinius li. 28. c. 4.
tum notabile. Quamuis maleficus dica-
nis malefaciens, sicut maleficium dici-
ne malefactum in genere. 26. q. 5. can.
ceat. L. Congruit. ff. de officio præ-
d legem Aquil. L. Ita vulneratus. C. de
L. Si operis: hoc tamen nomen sagis &
maleficis tribuitur per antonoma-
ue excellentiam, ob insigne nocendi

ſtudium,& facinorum magnitudinem. 26
5.can. Nec mirum.& L. Nemo.C.de malef
mathem. Iſidor. li.8. Ethymolog.cap. 9.
que ſic ſemper Magos,& magicis ſiue diab
cis artibus vtentes vulgus maleficos appe
uit. Lactant. loco citato. Caſsianus in col
8.cap.19. Auguſt. in d.c. Nec mirum. Iſid
loco citato. D. Thomas lib.3. contra G
cap.106. Nomina enim rectè intelliguntu
vulgi & hominum vſu & cõſuetudine.L.
beo.ff.de ſuppellectili legata:& Horat.de
poëtica.

Septimum notabile. Etſi leges in præſ
tit. Codicis loquantur in maſculino gen
compræhenduntur tamen etiam fœmi
Quia maſculinum in materia indifferenti
ter maſculum & fœminam prolatum, ſ
per concipit & cõpræhendit fœmininum
de verborum ſignificat.L.1.ff.de lagat.2
ita ſcriptum. Gloſ. Ioannes Immolenſis
alij ibidem. Bartol. in L. Quicunque.de
uis fugit. Marſil.conſil.85. num. 20.Lod
cus Romanus in conſil. 98. num.3. Pe
Anchar.in cap.In generali.de elect.in 6.Ar
diac.in can.Si quis ſuadente.16.q.4.& alij
bi. Quod non ſolum veritatem obtinet i
ge ciuili, ſed etiam diuina, vt rectè ann
Panormit.in ca. Maiores. de Baptiſmo &
effectu, num.3. ex illo Ioan.3. Niſi quis r
tus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non

introire in regnum cælorum: Ad quod
positum allegari possent multæ scripturæ
veteris quam noui testamenti, Psal. 14.
mine quis habitabit in tabernaculo tuo:
quis requiescet in monte sancto tuo. Qui
editur sine macula, & operatur iustitiã.
loquitur veritatem in corde suo, &c.
ter. 18. Nec inueniatur in te, qui lustret
m suum, aut filiã ducens per ignem: aut
ariolos sciscitetur, & obseruet somnia, at-
auguria, nec sit maleficus, aut incanta-
neq; qui Pythones consulat, nec diuinos:
nia hæc abominatur Dominus. Matth. 7.
omnis qui dicit mihi Domine, Domi-
ntrabit in regnum cœlorum, sed qui fa-
oluntatem patris mei, qui in cælis est: &
p. Venite benedicti patris mei, possidete
tum vobis regnum: & iterum. Discedi-
me maledicti in ignem æternum.

Octauum notabile. Doctores pleriq; quan-
anc materiam tractant, vt loquuntur in
ninino genere, vt constat ex malleo male-
um, Francisco Ponzinibio, Bartholo-
Spineo, Syluestro Prierate, Thoma Era-
Vlrico molitore & alijs, non quia fœmi-
m masculinum concipiat contra d. L. Si
riptum, & communem sententiam, sed
maleficia & sortilegia frequentiùs in
ieribus inueniuntur. Quare autem plu-
fœminæ sint superstitiosæ & maleficæ
quam

quam viri, aliquæ redduntur rationes à D
ctoribus, quos ponunt Doctores Mallei m
leficarum 1. parte. q. 6. Ioannes à Turrec
mata. 36. q. 5. can. Episcopi. Alphonsus Ca
rensis lib. 1. de iusta hæreticorum punitio
Paulus Grillandus lib. 2. de Sortileg. q.
numero. 31. Martinus Arles in tract. de
perstitionibus & alij alibi.

Prima ratio: Mulieres sunt pronæ ad c
dendum, cùm non habeant magnam ex
rientiam. Vnde à Diabolo facilè decipiu
tur, iuxta illud: Qui facilè credit, facilè
cipitur.

Secunda. Mulieres sunt curiosæ, & a
tunt cognoscere, quæ eis non conueniu
Curiositas autem magna est dispositio
superstitiones & maleficia, vt alibi dictum
cùm hic sexus sit simplex, Dæmon sub sp
recti sæpe fœminas decipit.

Tertia. A natura, fœminæ sunt molli
complexionis: quæ causa efficit, vt faci
impressiones à spiritibus capiant. Et si
quando à bonis spiritibus instruũtur reg
turque, valde bonæ & deuotæ redduntur
quando Dæmonum suggestionibus con
sum præbent, pessimæ fiunt, ita vt non sit
litia super nequitiam malæ mulieris.

Quarta. Maior est fragilitas ad-
sum in sexu muliebri ex natura sexus. Q
re Dæmon statim in principio, primæ

insidiabatur, & eam ad peccatum per-
it.

Quinta. Hic sexus si iram, aut odium ad-
sus aliquem concipiat, vehementissimè
itur, & se vindicare determinat: Cùm
m sit imbecillis, & vana sit sine viri-
ira: Dæmon data oportunitate offert vin-
ndi modos, & auxilium pollicetur,

Sexta. Fœminæ sunt pusillanimes, &
ndo in tristitiam aut desolationem ca-
t, non facilè se expediunt, sed diu in
llanimitate tristitiaque remanent. Ac-
rit Dæmon, occasionem perscrutatur,
at, & sæpe vincit,

Septima. Lubricam habent linguam, & sic
uas malas norunt artes, consortibus citò
lant, quibus sine difficultate persua-
t, vt idem sapiant secum non consideran-
quis rei exitus sit futurus.

Nonum notabile. In Rubrica nomine
hematicorum intelliguntur diuinato-
Prohibetur autem maximè diuinatio,
a principatum obtinet, & nunquam in
am partem propriè dicta accipitur. 1. q. 1
Nunquam diuinatio. Hieron. in cap. 3.
heæ. S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 1. Dominic. in
Accusatus. §. Sanè. de hæret. in 6. Ioannes.
dreas in cap. In tabulis. de Sortileg. Troi-
Maluetius Iurisperitus in tract. de sorti-
, prima parte, & alij alibi.

Variæ autem multæq́; sunt diuinatio species, secundum diuersitatem medioru & obiectorum, circa quæ diuinatores vers tur. De his speciebus agitur in 26.q.4.can.I tur genus: & ibidem q.5.cap. Nec mirum. nota, hoc caput. Nec mirũ, attribuitur à G tiano D. Augustino, in lib. de Ciuit. N tamen est Augustini, vt rectè obseruauit A phonsus Castren. lib. 1. de iusta hæret. pun cap. 15. Habetur autem hoc caput integru apud Rabanum, in libello de magorum pr stigijs, quem ipse ex varijs locis D. August & Isidori confecit, vt annotatur apud d. c Nec mirum, in decretis à Gregorio XIII. fe cissimæ memoriæ Pontifice, repurgatis. ijsdem speciebus diuinationis tractant S. Th mas 2.2.q.95. art.3. Isidor. lib.8. Ethymol cap.9. Et ex iurisperitis Troilus Maluetius tract. dicto. Damhauderius in praxi crimi cap.61 à num.87. Grillandus lib.2. de Sorti gijs.q.2. Latissimè Petrus Gregorius Tho lanus, in 3. parte Syntagmatis iuris vniue lib.34.cap.3.

Omnis diuinatio vtitur ad præcogn cendum futuros euentus, Dæmonum co lio, aut auxilio. Duobus autem modis D mones inuocantur: Expressè, & Tacitè, praeter intentionem hominis. Quando exp ssè inuocantur, solent multipliciter fut prædicere. Quandoque superstitiosis quib d

napparitionib' se aspectui, & auditui ho-
um ingerunt ad prænunciandum futura
æc species vocatur præstigium, quia oculi
inum perstringuntur. Quandoque per
nia futura prȩnunciant, & vocatur diui-
o somniorum. Quandoque per mortuo-
aliquorum cadauerum apparitionem,
ocutionem, aut responsionem: & hæc est
omantia, & huius artis professores vo-
ur Necromantici, quoniam incantamen-
identur mortuos resuscitare, vt dent res-
a, & hi solent cadauer sanguine consper-
, eo quod Dæmones sanguine delectari
ntur. Quandoq; verò futura prænunci-
er homines viuos, sicut in arreptitijs, &
tur diuinatio per Pythones: Qui sic dicti
thone Apolline auctore diuinationis,
ndoque diuinant per aliquas figuras, aut
, quæ in rebus inanimatis apparent. Quæ
areant in aliquo corpore terrestri, vt po-
no, ferro, aut lapide polito; dicitur Geo-
ia: Si in aqua, Hydromantia. Si in aëre,
mantia: Si autem in igne, Pyromantia:
em in visceribus animalium immola-
n in aris Dȩmonum, Haruspicium dici-
Diuinatio, quæ fit absque expressa Dæ-
m inuocatione, in duo genera diuidi-
Quorum primum est, quando ad prȩcog-
ndum futurum aliquid consideramus
positionibus aliquarum rerum, & si fiat

in consideratione astrorum & syderum, p
tinet ad astrologos, qui & Genethliaci
cantur, propter obseruationes natalium d
rum. Hi obseruant diem natalem, & h
ram ortus in hanc lucem, mox per duo
cim cœli signa, syderumque cursus disc
runt, & ad iustum signi calculum re
runt, & hinc prædicunt hominis nati f
stam, aut infaustam fortunam, futuros
euentus. Si verò attendantur motus & v
auium, seu quorúcumque animalium, ve
iam hominum sternutationes, aut mem
rum saltus, pertinet ad augurium, quod d
tur à garritu auium: sicut auspicium ab
spectione auium, quorum primum spe
ad aures: secundum ad oculos. Si autem c
sideratio fiat ad verba hominum præter
tentionem dicta, quæ aliquis retorque
futurorum euentuum præcognitionem
pellatur omen. Si obseruentur aliqua
positiones figurarum in corporibus,
species sunt, vt si ex inspectione linea
in manibus, Chiromantia est, quasi d
natio manus. Si autem quædam signa
spatula alicuius animalis considerentur
ctat ad spatulamantiam: Si ex facie ins
iudicium sumatur futurorum, physio
mia nominatur. Ad secundum diuina
genus, quod est sine expressa Dæmonu
uocatione pertinet diuinatio, quæ fit ex

ratione eorum, quæ eueniunt ex quibuſ-
, quæ ab hominibus ſeriò fiunt ad ali-
d occultum inquirendum, ſiue per pro-
tionem punctorum, quod pertinet ad ar-
Geomantiæ: ſiue per conſiderationem
rarum, quæ proueniunt ex plumbo li-
facto in aquam proiecto, ſiue ex quibuſ-
ſcedulis ſcriptis, vel non ſcriptis in oc-
o repoſitis, dum conſideratur quam ali-
accipiat: vel etiam ex feſtucis inæqua-
s propoſitis, quis maiorem vel minorem
piat, vel taxillorum proiectione, quis
a puncta proijciat: vel etiam dum con-
ratur quid aperienti librum occurrat,
omnia ſortium nomen habent. Quo-
o & quando ſortes ſint licitæ, infrà,
ndo leges explicabuntur, in proprijs lo-
eclarabitur.

Decimum notabile. Cum diuinatores fu-
rum & ſecretorum cognitionem à Dæ-
ibus hauriant, videndum eſt ex Theo-
rum & Doctorum ſententia aliquid de
nonum ſcientia. De hac materia habe-
26. q. 4. can. ſciendum, ex Auguſtin. de
ra ſeu diuinatione Dæmonum, cap. 3. 5.
Tractant Theologi communiter cum
ſtro in ſecundo ſentent. d. 7. S. Thom.
t. quæſt. 64. Iſidorus de ſummo bono,
cap. 10.

riplici acumine ſcientiæ vigent Dæmo-
nes;

nes; ſubtilitate naturæ, Experientia temp
rum: & reuelatione ſupernorum ſpiritu
Quantum ad ſubtilitatem naturæ, etſi
malitiam ſint indurati, ſcientia tamen na
rali non ſunt priuati. Vnde perſpicaciſſi
cœlorum motus, ſtellarũ ſyderumq́; influ
tias, Planetarum coniunctiones, element
miſtiones & temperamenta, herbarum vi
animalium proprietates, lapidum virtu
metallorum operationes ac omnium mi
rum qualitates cognoſcunt, nec eſt quipp
rerum naturalium, quod eorum cogitati
effugiat, exceptis occultis cordium noſtr
cogitationibus, quę ſolùm Deo cognitę ſu
vt infrà latiùs dicetur. Sic ergo vt Paul. G
landus in lib. de Sortilegijs q. 6. nume.1
Syluestro in lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 7
Strigimagis atteſtatur, Dæmon optimu
Philoſophus, Theologus, Arithmeticus,
thematicus, Dialecticus, Logicus, Gramm
cus, Muſicus & Medicus excellentiſsimu

Experientia etiam inſignis in Dæmon
comparatur diuturnioris vitæ beneficio,
experientia nos priuamur, ob momentan
vitam, quæ modico tempore durat, & vt
la ſtatim perit. Sic hominum inclinatio
modos ſuperandi eos diſcit & obſeruat
mon. Quomodo cognitio Dæmonum i
augeatur & creſcat, doctè tradit Guilhe
Pariſienſis in 2. part. de vniu[illegible]o cap. 114

s,ait,ipse vsus siue consuetudo malignan-
x necessitate auget astutiam ipsarum;(in-
ge substantiarum spiritualium:) Hoc
m manifestum est in animabus humanis.
mines enim malignationibus assueti ipsa
usmodi assuetudine astutiores efficiun-
ad malignandum. Quomodo igitur vel
de causa prohibitæ erunt primæ peccatri-
ubstantiæ, vt non possint in sua versutia
cere: præsertim cum incessanter videa-
ac audiamus easdem nouis & hactenus
ditis insidijs homines seducere atq; sub-
ere, & in noua flagitia atq; stupenda in-
ere? An fortè creatoris bonitas maligni-
m eorum compressit, atq; frenauit vsque
o, vt eos non permitteret tanta ac talia
suggerere hominibus? Quod vtiq; ve-
ilè dici posset pro parte. Vix enim inue-
tur vitia, vel peccata in hominibus, quo-
similia non præcesserint in eisdem, prop-
uod dixi, pro parte. Non enim improba-
r, neq; impiè creditur, eam esse circa ho-
s diuinæ pietatis sollicitudinem, vt ma-
s spiritus non permittat totis malignita-
e conatibus seuire in homines, cùm &
sibi inuicem inimicantes homines à mu-
ocumentis reprimat & compescat. Am-
, cùm non omnes isti primi peccatores
ares etiam nunc astutia, vel malitia,
odo prohibentur minores à maioribus
de astu-

de astutijs addiscere ea, quæ ignorant? P
sertim cum maiores per minores, tanqu
sibi subditos & ministros, innumeras
malignitatis fraudes exerceant? Ampli
quis ignorat omnem affectionem, s
bona sit, siue mala, ad ea quæ ad ipsam p
tinent exacuere, & quodammodo, vt ita
catur, docere? Cuius exemplum vnum e
auaritia, quæ alias simplicissimas mentes
exquirenda lucra, & ad vias eius excogit
das incredibiliter exacuit & dirigit. Sic & t
pis amor se habet erga turpem amatorem,
cens ipsum excogitare vias, quibus obtin
quod amor suggerit, hoc est, vel amasiam
sam, vel delitias amatorias. Amplius sic
rum est, iuxta sermonem Aristotelis, q
virtus omni scientia certior & melior.
quod malitia omni astutia certior ac
quior sit, dubium esse non debet. Quar
cut virtus scientiam illuminat circa ea, q
ad doctrinam pertinent: Sic & malitia
sam malignandi astutiam circa ea, quæ
lignitatis sunt, illuminat. Quod au
crescat diabolica malitia incessanter, ha
sermo scripturæ. Superbia eorum, qui
runt te, ascendit semper: & paucis inte
ctis. Quis dubitat eos incessanter insisten
ductionibus & subuersionibus hominu
Deinde ludificationibus, & magicis op
bus, quæ per eos fiunt, iugiter inseru

Qu

madmodum igitur ex frequenter ma-
gere crescit malitia in hominibus, sic
sse est, & fieri apud illos, præsertim
tantæ renouationes, & malorum ope-
, & malarum dispositionum seu paſ-
um in eis euidenter appareant. Si igi-
emper crescat eorum malitia: necesse est
n, vt crescat astutia ex eadem consue-
ne studiorum malignitatis. Ampliùs,
apud eos sint principatus, & potestates,
mala semper imperant, & nouas ma-
eis suggerunt. Quomodo ergò inces-
r noua mala non addiscunt, cùm &
s suggestionibus principum suorum,
ua faciendi experientia reuelentur?
ex Guilhelmo, ex quibus clarè animad-
tur, quomodo astutia diabolica indies
tur, & experientia crescat. His accedit
stinus lib. 2. de Genesi ad literam cap.
ii tradit eos experientia temporum,
er tam magnam longitudinem vitæ,
iores fieri, Aduertendum tamen ex
. Thoma 1. parte quæst. 64. artic. 1. ad
d cognoscunt per experientiam longi
ris, non quasi à sensu accipientes, sed
n rebus singularibus completur simili-
ius speciei intelligibilis, quam sibi na-
er habent inditam, aliqua cognoscunt
tia, quæ non præcognouerunt futura.
mò reuelatione bonorum angelorum,
cum

cum quibus non conueniunt quidem conformitatem voluntatis, ſed per ſimili dinem intellectualis naturæ: aliqua addiſ Dæmones, quæ boni ſpiritus ab omnipot ti Deo acceperunt, ad cuius imperium & neplacitum Dæmonibus reuelant. S. Au ſtinus. Thom. Iſidor. Magiſt. & DD. locis tatis. Obijcit contra hoc S. Bonauent. in 7. par. 2. in expoſitione literæ. Dæmo ſunt inimici Dei & angelorum. Si ergò inimicis abſcondenda ſunt ſecreta conſ videtur quod Deus eis nunquam faciat re lari. Item, ipſi Dæmones ſunt in tene damnationis. Cùm ergo non ſint idonei gratiam, & reuelatio ſit cognitio gratia non naturæ: videtur quod nullo modo
* ipſis reuelatio. Reſpondet S. Bonauent. vero habendum eſſe, quod dæmones ali præſciant reuelatione ſupernorum ſpiri cuius reuelationis attendendus eſt fin modus. Finis: quia mirabilis ſapientia inimicantes ſibi implet voluntatem ſu Vnde ſicut reuelatio ſomnij de exaltati Ioſeph facta inſidiantibus, ſecundum mir lem Dei diſpoſitionem, fecit ad eius im tionem, licet ſecundum intentionem il eſſet ad impedimentum: ſic Deus ita o dit per angelos ſuos Dæmonibus, vt du obuiant, aliquid valdè decens & comp ordinatiſsimè impleat, & eliceat: & ex ho
te

primum argumentum: quia non est simi-
Humanũ enim consilium potest irritari,
n tamen diuinum. Attendendus etiam
dus. Duplici enim modo fit reuelatio.
quando mentis illustratione, sicut fiebat
ctis Prophetis, & hæc est gratiæ. Aliquan- *Duplici modo fit eruelatio.*
verò sola prædictione, sicut homo reuelat
ndoque suam voluntatem, & hęc non est
tiæ aliquo modo perficientis, vel eleuantis
uram, sed potest esse opus misericordiæ, si
d ordinetur ad bonum eius, cui prædici-
: Vel iustitiæ, si ordinetur ad punitionem
uius mali, vtpote si ad fallendum fallaces:
vtriusque, si simul ad vtrumque, & ita est
si semper. Quia huiusmodi futura præ-
ntur Dæmonibus, & permittuntur mi-
lia ab eis fieri, vt boni talia parui pendant,
uibus se vident à damnatis & miseris su-
ri. Et mali proficiant in peius errantes &
rrorem mittentes, occulto Dei iudicio,
en iusto. Vnde valde stultum est deside-
facere mirabilia, vel præscire futura, &
i magna hæc reputare, cùm inimicos Dei,
s videamus abundare. Nunc videndum
n Dæmones præscientiam habeant futurorum & orum, ita vt ex eorum reuelatione homo possit osticare & occulta cognoscere. Dubium esse
st de futuris contingentibus, cordium
tationibus, & rebus occultis latentibus,
nt furta occultissima, deperdita, & the-

 sauri

cum quibus non conueniunt quidem p
conformitatem voluntatis, ſed per ſimilit
dinem intellectualis naturæ: aliqua addiſc
Dæmones, quæ boni ſpiritus ab omnipote
ti Deo acceperunt, ad cuius imperium & b
neplacitum Dæmonibus reuelant. S. Aug
ſtinus. Thom. Iſidor. Magiſt. & DD. locis
tatis. Obijcit contra hoc S. Bonauent. in 2.
7. par. 2. in expoſitione literæ. Dæmo
ſunt inimici Dei & angelorum. Si ergò
inimicis abſcondenda ſunt ſecreta conſi
videtur quod Deus eis nunquam faciat re
lari. Item, ipſi Dæmones ſunt in teneb
damnationis. Cùm ergo non ſint idonei
gratiam, & reuelatio ſit cognitio gratiæ
non naturæ: videtur quod nullo modo
* ipſis reuelatio. Reſpondet S. Bonauent.
vero habendum eſſe, quod dæmones ali
præſciant reuelatione ſupernorum ſpiri
cuius reuelationis attendendus eſt finis
modus. Finis: quia mirabilis ſapientia
inimicantes ſibi implet voluntatem ſua
Vnde ſicut reuelatio ſomnij de exaltatio
Ioſeph facta inſidiantibus, ſecundum mira
lem Dei diſpoſitionem, fecit ad eius im
tionem, licet ſecundum intentionem ill
eſſet ad impedimentum: ſic Deus ita oſ
dit per angelos ſuos Dæmonibus, vt dum
obuiant, aliquid valdè decens & compet
ordinatiſsimè impleat, & eliceat: & ex hoc

tet

primum argumentum: quia non est simi-
Humanũ enim consilium potest irritari,
n tamen diuinum. Attendendus etiam
odus. Duplici enim modo fit reuelatio.
liquando mentis illustratione, sicut fiebat
nctis Prophetis, & hæc est gratiæ. Aliquan-
verò sola prædictione, sicut homo reuelat
andoque suam voluntatem, & hęc non est
tiæ aliquo modo perficientis, vel eleuantis
turam, sed potest esse opus misericordiæ, si
ud ordinetur ad bonum eius, cui prædici-
r: Vel iustitiæ, si ordinetur ad punitionem
uius mali, vtpote si ad fallendum fallaces:
l vtriusque, si simul ad vtrumque, & ita est
asi semper. Quia huiusmodi futura præ-
untur Dæmonibus, & permittuntur mi-
ilia ab eis fieri, vt boni talia parui pendant,
quibus se vident à damnatis & miseris su-
ari. Et mali proficiant in peius errantes &
rrorem mittentes, occulto Dei iudicio,
nen iusto. Vnde valde stultum est deside-
facere mirabilia, vel præscire futura, &
asi magna hæc reputare, cùm inimicos Dei,
is videamus abundare. Nunc videndum
an Dæmones præscientiam habeant futurorum &
etorum, ita vt ex eorum reuelatione homo possit
nosticare & occulta cognoscere. Dubium esse
est de futuris contingentibus, cordium
itationibus, & rebus occultis latentibus,
unt furta occultissima, deperdita, & the-

Duplici modo fit reuelatio.

ſauri in viſceribus terræ abſconditi. Vt ... ctiùs & diſtinctiùs propoſita difficultas reſ... uatur, aliquæ concluſiones ſunt ponen... De hac materia legendi ſunt Doctores in ... ſenten. d. 7. S. Thomas lib. 3. contra Gen... cap. 147. S. Auguſtinus in lib. de diuinatio... ſeu natura Dæmonum, tomo 3. Alexand. ... lenſ. 2. part. q. 26. memb. 4. Decretiſtæ in ... Sciendum, cum textu 26. q. 4.

Prima concluſ. *Futura, ſi in ſeip... conſiderentur, à nullo, præterquam à ... Deo, cognoſci poſſunt.*

CONCLVSIO eſt de fide. Probatur: P... dicere res futuras, ſignum diuinitatis ... vt ex locis ſacræ ſcripturæ probatur. Iſaiæ ... Annunciate, quæ ventura ſunt in futuru... & ſciemus: quia Dij eſtis vos. & 45. ſuam p... phetiam diuinam eſſe probat. Hæc dicit ... minus ſanctus Iſraël, plaſtes eius: ventura ... terrogate me. Sap. 8. Signa & monſtra ſcit, ... tequam fiant, & euentus temporum & ... culorum.

Secunda concluſ. *Futura in ſei... Dæmones nequaquam cognoſcere poſſu... niſi ab Angelis bonis eis reuelentur, v... ctum eſt.*

Constat ex prima conclusione. Futura enim sic prædicere, spectat ad Deum: gò non competit Dæmonibus. Et sic Dænes quando prædicunt huiusmodi futuontingentia, fallunt & mentiuntur. Sic Reg. 22. cap. Prophetæ Baal mentiti sunt hab Regi Israël. Aliquando etiam præunt Dæmones futura, quæ ipsi facturi t. Aliquando intelligunt etiam ab alijs minibus, quæ facere intendunt, & suis gis vel maleficis, qui nec rei cognitionem ent. prædicunt. Sic cuidam Annæ ex S. dardo sub iurisdictione Monasterij S. tthiæ, extra muros Treuirenses quæ morsententiam & executionem recepit Anno mini 1590. 11. Augusti, comprehensionsuam, & incinerationem futuram prædit proprius magisterulus. Cui mulier rendit: Miserabilis Dæmon, huius rei tusam dedisti. Iterum Dæmon: Tibi facio, t tui similibus.

Tertia conclusio. *Futura, quæ hat causam necessariò determinatam & allibilem, ad eorum esse producendum, mones naturali cognitione cognoscere unt.*

HAEc conclusio constat ex d. cap. Sciendum: & cōmuni sententia Doctorū: &

Ratio est: Huiusmodi futura habent esse suis causis necessariò determinatis, quod qu dem esse cùm sit determinatum, infallibile necessarium, certò potest cognosci. Quia p losophiæ est pronunciatum: Sicut res se hab ad esse, ita ad cognosci. Sic multò certius qu cunque Astrologo eclipses, & planetaru coniunctiones prædicere Dæmones possu Quia rectiùs causas talium effectuum co noscunt.

Quarta concl. *Futura, quæ habe causam, vt plurimum determinatam, fallibilem, cognoscuntur certa quad coniecturali cognitione, sed non infallib à Dæmonibus.*

RATIO: Quia cum hæc futura solùm beant esse in sua causa determinata n necessariò, & infallibiliter, sed vt plurim simili modo cognoscuntur iuxta dictu p nunciatum. Sic Dæmon posſit prædicere go vel malefico anni fertilitatem, quand bona cæli constitutio aut aëris optima co tutio, non tamen infallibiliter, quia fru multis modis possent impediri ex alijs ca

Quinta conclus. *Futura merè c tingentia, & indeterminata Dæm non pssunt naturaliter cognoscere.*

QVIA hæc futura cum sint ad vtru

et, indeterminatam & fallibilem habent
usam, atq; ab hominis libero pendent arbi-
io, quod in vtramque partem potest flecti.
berum enim arbitrium, quantum ad actus
determinationem, non cadit in cognitio-
m certam Dæmonis. Et confirmatur ratio.
Quia si posset cognoscere: vtiq; vellet sci-
An vinceret hominem, vel esset vincendus
homine, quem tentat: Quia cum superbus
nunquam tentaret eum, à quo se vincen-
m præsciret. Ideoq; semper tantum eum
taret, quem se victurum præcognosceret.
d clarum est ex sacris literis, gestis Sancto-
m, & experientia, quod tentat etiam alios,
uibus vincitur, vt patet in Iob, Saluatore
stro, S. Anthonio, Hilarione, & multis
s. Ergò non præcognoscit futura ad v-
mlibet.

Sexta concl. *Dæmones sæpe de acti- humanis coniecturaliter vera præ- ciant.*

ATIO: Quoniam Dæmones passiones
appetitus sensitiui, ac inclinationes cor-
ales cognoscũt, & cùm plures sint, qui ap-
itũ & carnalia desideria sequuntur, quàm
illis resistunt, sæpe de actibus humanis ve-
bijciunt. Qualis enim quisq; est, talẽ sibi
præscribit. Ex externis etiã signis & ope-
us qualis interior homo sit, nõ est diffici-

 lè iudi-

dicare, iuxta illud Euangelij. A fructibus eo-
rum cognoſcetis eos.

Septima concl. *Cogitationes homi-
nis pendentes à voluntatis noſtræ liberta-
te, ſi ſolo intellectus & voluntatis termin-
contineantur, Dæmones non cognoſcun-*

PROBATVR. Quia hoc diuinæ maieſtat-
proprium eſt. Ieremiæ 17. Prauum eſt co-
hominis & inſcrutabile, quis cognoſcet illud
Ego Dominus ſcrutans cor, & probans r-
nes. 1. Paralip. cap. 28. Omnia enim cor-
ſcrutatur Dominus, & vniuerſas mentiu-
cogitationes intelligit. 3. Reg. 8. Tu noſti ſ-
lus cor omnium filiorum hominum. Pſa-
43. Nonne Deus requiret iſta? ipſe enim n-
uit abſcondita cordis. Iob. 42. Scio quia o-
nia potes, & nulla te latet cogitatio. Math.
Cum vidiſſet Ieſus cogitationes eorum. A-
1. Tu Domine, qui corda noſti omniu-
Roman. 8. Qui autem ſcrutatur corda, ſ-
quid deſideret ſpiritus. Hebræor. 4. Diſc-
tor eſt cogitationum & intentionum cord-
& non eſt vlla creatura inuiſibilis in co-
ſpectu, eius &c. Eandem veritatem doc-
ſancti Patres. Hieron. ſuper dicta verba Ma-
9. Ambroſ. ſuper caput 2. 1. Corinth. & li-
de officijs. cap. 14. S. Auguſt. de diui-
tione Dæmonum cap. 5. & lib. 2. Retra-

cap. 30. Chrysoſt. hom. 23. ſuper Ioan. ſuper illa verba. Ipſe enim ſciebat, quid eſſet in homine. S. Thomas 1. par. q. 57. art. 4. S. Bonau. in 2. d. 7. par. 2. art 1. q. 3. & alij alibi. Hinc deducitur: quod nullus etiam Magus, aut diuinator poteſt cogoſcere ſecretas hominis cogitationes.

Octaua concl. *Cogitationes hominis & affectiones cordis indirecte & coniecturali cognitione Dæmones, quandoque poſſunt cognoſcere.*

Patet: Homo ex effectibus exterioribus ſic interiores actus poteſt cognoſcere, iuxta illud Eccleſiaſt. 13. Cor hominis immutat faciem eius: & aliud Math. A fructibus eorum cognoſcetis eos, &c. Ergò multo magis Dæmones, qui maiori naturæ ſubtilitate ſunt præditi.

Nona concl. *Dæmones cognoſcunt ſecreta furta, deperdita, & theſauros, quæ hominum cognitionem fugiunt.*

Quia cum ſint incorporei, acrimonia ſenſus, & celeritate motus vigent nec impediuntur interpoſitione corporum, ſed omnia naturalia obiecta perſpecta habere poſſunt. Nullo tamen modo licet homini à Dæmonibus huiuſmodi inquirere, vt infrà latiùs probabitur

Vndecimum notabile. Artes huiusmodi m gicæ & diabolicæ diuidi possunt in diuinatri ces & operatrices. Diuinatrices, quarum ex ercitium maximè versatur in diuinando, s creta reuelando, & responsa accipiendo; A quas referre possumus auguria, sortilegia sp ciatim sumpta, Chiromãtia, Spatulamãtia, Operatrices, quæ virtute & cooperatione di bolica mirabilia & scelera operãtur, vt est M gia propriè dicta, quæ arte diaboli mirabil ad vanam ostentationem operatur. Ad ea dem classem referre possumus incantati nem, veneficia amatoria, & maleficorum c men: quod cum omnium pessimum sit, v pote contra salutem humani generis, semp versatur in operatione; Quamuis quide etiam huius sectę reperiantur, qui vacent ta diuinatrici, quam operatrici magiæ.

Duodecimum & vltimum notabile. Cum maleficorum & sagarum crimen Dei permi sio, Dęmonis potestas, & hominis voluntas berè consentiens concurrant, manifestis mum est maximam huius argumenti cog tionem ad Theologum pertinere. Quis eni quid Deus permittat, quid Dæmon possit quæ societas inter hominem & angelum e queat, cognoscit, nisi Theologus ex sacris li ris? De dei permissione nihil physicus t ctat: De diaboli potestate nihil leges ciui scribunt; leges humanæ non Dæmonibus,

hom

ominibus viuendi modum ſtatuunt. At uia maleficorum crimine nocumenta Reiublicæ inferuntur, humana pax læditur, & ublica tranquilitas perturbatur, vt ab omni ominum memoria experientia rerum maiſtrata compertum eſt: iuſtiſsimè pœnas leesciuiles in maleficos & mathematicos dereuerunt. Cauſarum autem concurrentim, ad tam immane maleficorum crimen, in fectus fluxus, Theologi iudicium requirit, uamuis etiam philoſopho ſuas partes non enegemus in diſcernendis effectibus veris à lſis & præſtigioſis. Atque hæc cauſa eſt, qua Iuriſperiti tam parum, vt omnibus notum t, in commentatione argumenti harum lem præſtiterint. Bartolus, Baldus, Salyces, Angelus & alij copioſiſsimi in alijs legum ulis extiterunt: de harum ll. materia, aut hil, aut valde parum cum Gloſſæ explicaone ſcripſerunt. Quare nemo miretur me c argumenti genus, quod multum in praxi controuerſia hiſce infœliciſsimis temporis verſatur, ad tractandum ſuſcepiſſe, qui ofeſsione ſum Theologus, atque etiam iam nga lectione Theologiæ tantum ſcientiæ ris adiunxi, quantum huius materiæ neſitas poſtulat. Exactiorem iuris cognitiom, in harum legum interpretatione relinoeis, qui omnem ætatem in Iuriſprudenconſumpſerunt.

C. DE MALEFICI[S]
& mathematicis & cœteris similibus.

LEX. I.

Plus est hominem veneno extingu[e]re, quam occidere gladio.

DVPLEX huius legis sensus esse pot[est] prior secundũ Gloss. & Bald. Atroci[us] est venenare, quam occidere gladio, q[uia] venena dans tenetur L. Cornelia de Sicar[iis] & venefic.ff.

Secundus sensus Salyc. & aliorũ. Graui[us] est veneno extinguere, quia dolo & cla[n]destinè committitur, & occultè vita homi[ni] subtrahitur, & vt plurimùm non est lo[co] remedio. Similis ratio sumi potest ex Bal[d.] L. Cum fratrẽ. C. de quibus vt indign. cu[m] textu ibidem. Venenatio est crimen occ[ul]tum, & sapit proditionem. & idem Bald. L. Nemo C. de summa Trinitate col. 2. verbo. Simile est in veneficio. Ille qui ve[ne]nat aliquem, dicitur proditoriè eum [oc]cidere.

Quomodo nomen veneni sumatur. Nomen (venenum) medicum est, & [su]mitur in vtramq; partem, bonã & malam. Qui venenum ff. de rerum & verbor. sign[ifi]cati[one]

ation. Qui venenum dicit, adijcere debet, utrum bonum esset, an malum. Nam medicamenta venena sunt, quia eo nomine omne continetur, quod adhibitum eius naturam, cui adhibitum est, mutat. Dicitur enim secundum Gloss. ibidem in verb. (mutat) venenum, à vi vehementi immutandi naturam eius, cui adhibetur. Ad idem facit L. eiusdem legis. ff. ad legem Corneliam de sicarijs & venefic.

Pro maiori præsentis legis intelligentia annotandum cum Paulo Grillando, lib. 2. de sortilegijs q. 12. num. 14. quod ff. ad legem Corneliam de Sicarijs fit mentio & tractatur de venenis naturalibus, quæ hominis ingenio & medicorum peritia fiunt, absque aliqua superstitione seu Dæmonis inuocatione. Venenū autē in præsenti L. accipitur pro eo, quod fit per sortilegos, magos, maleficos & necromanticos similesque, ope & suffragio Dæmonis. Sicut nomen (venenum) pro naturali veneno accipitur, & etiā pro eo, quod arte diabolica vel pręparatur, aut administratur: ita nomine veneficij & venifici cōmuniter Doctores non solùm prophani, sed etiam ecclesiastici vtuntur pro maleficio & malefico. Exodi 22. vbi nostra versio Hieronymi habet; Maleficos non patieris viuere, septuaginta interpretes habent. veneficos. Augustinus. lib. 21. cap. 6. Magos nostra scrip-

ſcriptura, inquit, Veneficos & incantator
vocat. Iſichius lib. 6. in Leuiticum cap. 1
Peſsimum, ait, eſt etiam veneficis adhære
quia Dæmonum inimicorum nobis & peſ
lentium, nomina dicunt, & ibidem, in ca
20. Non qualecunque peccatum eſſe declin
re ad magos, ſiue vt ſeptuaginta, ventril
quos & veneficos, prædiximus. His acce
Philo in lib. de ſpecialibus legibus, cuius v
ba quoniam maximè faciunt ad dictæ L
intelligentiam, ad longum inſerenda du
Cæterũ, inquit, qui gladio, haſta, fuſte, ſa
alioúe telo interimunt, fieri poteſt vt inco
ſulto repentinoq; impetu perciti ſcelus
mittant, furori non rationi obſecuti, ita
dimidiatum videatur facinus, cui non acc
ſit longa deliberatio. Alij verò ſceleratiſsi
polluti mente ac manibus, magi & vene
per otium & in ſeceſſu dant operam m
damnatiſq; artibus, captantes occaſionem
riarum calamitatum inferendarum pro
„ mis. Ideò lex vult veneficos & veneficas,
„ vnum quidem diem viuere, ſed mori, qu
primum depræhenſi fuerint, nec vllo pa
differri ſupplicium. Nam qui propalam
cominus aggrediuntur, vtrunq; caueri p
ſunt: occultæ autem inſidiæ veneficiaq;
animaduertuntur facilè. Præſtat igitu
noxa, quam illaturi erant alijs, auertatu
eorum capita, & alioquin etiam qui gla

l alio quouis telo grassatur, non enecat
ultos eodem tempore: venenis autem læti-
ris innumeri perimuntur, inter æsculenta
m admixtis confusisq; per insidias: & ac-
it aliquando in numeroso cõuiuio, soda-
us ad eiusdem salis eiusdemq; mensæ so-
tatem collectis, inter libationes violari so- "
itatis fœdera, repente mutatis rerum vici- "
s, & in conuiuij locum succedentibus fu- "
tis exequijs. Quapropter etiam mitissimos "
mentissimosq; iudices sæuire in id genus
uenit, nec saluti eorum vnquam parcere.
id enim est iniquiùs, quam alimenta ad
ndam vitam facta vertere in perniciem, &
uræ beneficia corrumpere? vt qui ex cibo
uq; petunt refectionem necessariam, in
dias præcipitati, pro salute mortem inue-
nt? Eadem pœna manet eos, qui non læ-
a venena conficiunt, sed longos morbos,
bem lentam inferentia. Nam sæpè satiùs
mori, quam ægrotare, præsertim diutur-
norbo, non habituro fœlicem exitum.
uunt enim medicinam morbi contracti
eficijs. Molestiores autem sunt in hoc
re animarum noxæ, quam corporum:
niam inde nascuntur deliria, & intolera-
insaniæ, quibus mens, qua nihil pretio-
homini datum est diuinitus, oblæditur:
otiùs in totum demigrat sine vlla spe re-
, brutam deterioremq; animi partem re-
linquens

linquens corpori communem cum be
Quandoquidem sublata ratione homo in
ram mutatur, vtcunque lineamenta hu
næ speciei retineat. Veram quidem illam
giam, hoc est, perspectiuam scientiam,
quam naturę opera cernuntur clariùs, vt
nestam expetendamque non plebei sol
sectantur, sed etiam reges regum maxi
præsertim Persici, tam curiosi harum arti
vt regnare non liceat, nisi cum magis
sato. Ex hac adulterata deprauataque des
dunt, quas maximè proprio vocabulo
las artes dicimus, circulatorum, ariolor
que studia, & mulierum mancipiorum
nequissimorum expiationes, lustratio
que profitentium mutationesque amori
odium: aut è diuerso in amorem odij,
quasdam potiones & incantamenta ido
Atque his dolis inuncant simplicissim
quemque, donec in calamitates ingentes
trahant, vt nonnũquam magnæ familiæ
nationesque paulatim sidendo sine ru
strepitu intercidant. His omnibus op
consideratis, noster legislator non sinit
crastinari veneficorum supplicia, sed
que mora vult exigi, quod dilatio n
oportunitatem peccandi præbeat, vltr
mortem properantibus, cæteros vero su
cione metuq; repleat, existimantes quic
illorum vitæ accedit, suæ securitati

re, Idcirco ſicut viperas, ſcorpios, aliaſque
nenoſas beſtiolas, priùs quam mordeant,
t ſaucient, aut omnino ſe commoueant, ſi-
mora ad primum aſpectum occidimus,
ecauendo genuinam eorum malitiam
ùs, quam noceant: Eodem modo etiam
mines plectendi ſunt, qui cum ſint ani-
lia rationalia, nihilo ſecius à natiua man-
tudine in ferinos mores degenerant, &
delectamento habent lædendi quotquot
ſunt licentiam. Hactenus in præſenti de
eficis dictum ſit. Hæc Philo, in quibus
teriam d. L. 1. rectiſsimè explicat, quo-
do grauius, plus atrociuſúe ſit veneno
m gladio occidere, & quod ſecundum
m etiam diuinam per veneficos male-
intelligantur. Conſonant his etiam quæ
phani docent. Iuſtinian. Inſtitut. iu-
iuilis de publicis iudic. in §. Item lex
nelia. verſic. Eadem lege & venefici
te damnantur, qui artibus odioſis,
venenis quam ſuſurris occidunt: ſu-
is, id eſt, incantationibus, ſecundum
ſſam. Sic Plato & Platonici, veneficij no-
e, pro incantatione & faſcinatione vtun-
Plato lib. 11. de legib. Porphyrius li. 2. de
ficijs, & Iamblycus in lib. de miſterijs &
firmo hoc ex ll. L. Qui venenum ff. de
orū ſignifi. &. L. Quod ſæpè. §. veneni. ff.
ontrah. empt. nomine veneni cōtinetur
omne,

omne, quod adhibitum eius naturam, c
adhibitum eſt, mutat. Ergo nomine vene
maleficium ſeu incantatio etiam intelligitu
quia maleficio & incantatione corpus ei
cui incantatio ſiue maleficium applicatu
mutatur in peius, & inficitur veneno & mo
bo, niſi quis diuinas literas, canones & leg
negare velit. Atque hoc latini ſermonis o
ſeruantiſsimus etiam Calepinus obſeruau
in verbo, Malefacio tibi. Maleficæ mulie
incantatrices dicuntur, & veneficæ: & in v
bo, Veneficus & venefica qui vel quæ vene
conficit, & qui incantationibus & cæte
malis artibus vtitur. Hinc triueneficus, id
excellens veneficus. Plautus. Muſſas adh
triuenefica? Nomen ergo (venenum) co
mune eſt veneno naturali, & illi, quod inc
tatione & arte malefica ſiue magica conf
tur. Quod etiam verum eſt apud græ
φάρμακον enim vtrique conuenit, vt do
admodum multorum auctoritate oſte
Ioan. Bodinus in confutatione opinionis
annis VVieri.

Dubium *hic eſſe poteſt, quod m*
Salycetus, & breuius reſoluit, An, qu
aliquis emit aut præbuit venenum ad
dendum, & non ſecutus eſt effectus, te
tur pœna ordinaria?

NON est dubitandum, quando effectus
sequitur, tunc enim omnium consensu
eptum est, quod pœna ordinaria afficien-
s sit. Sed in casu proposito alia ratio est.
idam distinguunt: Conatus præbendi ve-
um, aut ad remotum actum tantum ve-
, vt, emit aliquis venenum ad occiden-
m hominem, sed non propinauit, quia im-
itus, vel pœnitentia ductus mentem mu-
it: & in hoc casu, cõmunissima est senten-
quod non puniatur pœna ordinaria, sed
itraria, sic Salycet. & Angel. in præsenti L.
d. in consil. 443. incipienti, Cecehus con-
t. Didac. Couar. in Clem. Si furiosius, de
nicid. par. 2. non longè ab initio. Meno-
s lib. 2. de arbitrar. Iudic. quæstionib.
360. num. 46. & alij à Couarr. & Meno-
citati. Aut conatus venit ad actum pro-
um, vtpote emit aliquis & propinauit ve-
um: sed venenatus medicorum ope adiu-
ffugit mortem: tunc is maleficus pœna
naria punitur. Sic Salycet. Angel. Couar.
och. & alij locis dictis. Alij indistinctè
nt, ementem & etiam propinantem ve-
m, non fore puniendum pœna ordina-
effectus non sequitur. Berthacinus in re-
rio Iuris, in verbo, Venenatio. Carerius
actica fol. 190. num. 19. vt citatur à Di-
Iulius Clarus lib. 5. sentent. in §. Homi-
m, num. 14. Bertach. attestatur se hanc

 senten-

ſententiam ſæpe Romæ practicaſſe: & h
magis communis opinio videtur, & in pra
receptior: vt Clarus docet. Hæc circa prima
L. ſufficiant.

LEX. II.

Artem Geometriæ diſci, atq; exer ri publicè intereſt: Ars autem mathem tica damnabilis eſt, & interdicta omni

NOMINE Geometriæ intelligitur ſci tia, quæ docet menſurare terram. qua conſcripſit libros Euclides, quos ve Boëtius. In his varias menſuras, lineas, ſu ficies, angulos & figuras Geometricas po De hac eadem latè ſcripſit Orontius Fin Delphinas in duobus libris. Plato in 7. lib Republ. magnis laudibus extollit Geo triam: & inter cœtera atteſtatur, Geo triam ad veritatem animum attollere, & philoſophandum præparare cogitation conducere etiam ad rem militarem, ad ca ponenda, regionem occupandam & ad chinamenta, quibus circa acies, vel in obſi ne, vel in itinere vtendum eſt. Tantum P Geometriæ tribuit, quod voluerit ſcrib foribꝰ ſuæ ſcholæ, vt referunt: ἀγεωμέτρη οὐδεὶς εἰσίτω, id eſt, nullus ignarus Geo triæ ingrediatur. Iudicabat enim max in

tereſſe ad diſciplinas comparandas, ſi quis
eometriæ vacaſſet.

Dubium circa literam huius L. mouere aliquis ſit.

Quomodo mathematica, quæ eſt vna ex
entijs ſecundum philoſophum lib. 6. me-
phyſ. textu 2. & cõmunem philoſophorũ
tentiam, omnino damnatur, & Geome-
,quæ eius eſt pars,tanquam vtilis Reipub.
nittitur? Mathematica enim complecti-
Arithmeticam,Muſicam,Geometriam &
ronomiam. Reſpondetur, Mathematica
oliciter accipitur. Vno modo pro ſcientia,
e conſiderat quantitatem,ratione,ſed non
materia ſeparatam. Vt Aſtriſtoteles loco
dicit: hæc cum conſiſtat infra terminos
nanę rationis,eſt vna ex humanis ſcientijs,
is & neceſſaria Reipubl. & dictas ſub ſe
tinet ſcientias, eique Geometria ſubijci-
Hinc Pythagoras, & multi eius ſcholæ
puli firmiter ſtatuebant, abſq; mathema-
quadriuio haud facilè philoſophiæ api-
contingi, nec poſſe verum percipi. Et
itio quidem Geometria & Arithmetica,
dem Pythagora, referente ex alijs Lodo-
Cœlio Rhodigino, lectionum antiqua-
lib. 4. cap. 30. in mathematicarũ album
aduocatæ, quod ad omnem ſcientiam,
emq; diſciplinam capeſcendam has cum
is accommodas perſpexiſſet. Alio modo

Mathematica dupliciter accipitur.

accipitur mathematica pro ſcientia diuin
ua, & iudiciaria, & hæc iuxta hanc L. omn
damnatur, quando non ſtat in certis & d
nitis terminis. Atq; huius mathematicæ p
feſſores, damnantur, & vulgò dicti fuer
mathematici, vt conſtat ex Auguſtino li
Confeſſ. cap. 3. Cuius verba referuntur à G
tiano 26. q. 2. c. Illos planetarios, quos ma
maticos vocant, planè conſulere non d
ſtebam. & ibidem q. 4. cap. Igitur. ex eod
Auguſtino de natura Dæmonum. Hi ſu
qui vulgò Mathematici vocantur; cuius
perſtitionis genus conſtellationes latini
cant, id eſt, notationes ſyderũ, quomod
habeant, cum quiſque naſcitur. Primum
tem ijdem ſtellarũ interpretes Magi nun
pabantur. Poſtea hoc nomine ſolùm ma
matici dicti ſunt: hæc ibi. Ad idem facit
lex CC. Honorij & Theodoſij in L. Ma
maticos. C. de Epiſcop. audient. Mathem
cos, niſi parati ſint, codicibus erroris pro
ſub oculis Epiſcoporum incendio concre
tis, Catholicæ religionis cultui fidem tr
re, nunquam ad errorem primum redit
non ſolum vrbe Roma, ſed etiam omn
ciuitatibus pelli decernimus. Nunc pr
latiori intelligentia dictæ L.
aliqua ſunt quæ-
renda.

Pri

Prima quæſtio: *An corpora [cæ]leſtia agant in hæc inferiora?*

Hac quæſtione reſoluta facilè pate[bit], ad quæ mathematica & Aſtrolo[gia] ſe extendant.

Prima concluſ. *Corpora cæleſtia [agu]nt, & imprimunt in hæc inferiora.*

Auguſtin. lib. 3. de Trinit. cap. 4. Cor- pora craſsiora & inferiora per ſubtiliora [& p]otentiora quodam ordine reguntur, & Dionyſius in 4. cap. de diuinis nomini[bus]: Lumen ſolis ad generationem ſenſibi[liu]m corporum confert, & ad vitam ipſa mo[uet], & nutrit & auget & perficit. S. Thom. 1. q. 115. art. 3. S. Bonauentura in 2. d. 14. par. [pri]ma, & alij Theologi ibidem, & Ariſtoteles de generat. tradit, Solem, per acceſſum & [rece]ſſum eſſe cauſam generationum, corrup[tion]um, aliarumque variationum, quæ in his [infe]rioribus fiunt.

Secunda concluſ. *Corpora cæleſtia [non] habent actionem vllam in creaturas [pur]è ſpirituales, id eſt, in Aneglos & Dæ[mo]nes.*

[Q]VIA corpora cæleſtia ſunt inferiora ſpi- ritualibus creaturis. Inferiora autem

 non

non agunt in superiora, vt docent S. Augu
lib. 12. super Genes. cap. 16. S. Thom. 1. pa
q. d. artic. 5.

Tertia concl. *Nullum cœlorum*
git hominis arbitrium.

S. Thom. 1. 2. q. 9. art. 5. & loc. cit. art
& 6. S. Bonauent. in 2. d. 14. par. vlt.
Damasc. lib. 2. de fide Orthod. cap. 6.&
in 2. d. 14. Turrecrem. in 26. q. 2. can. Il
Probatur ratione: Si cœlum cogeret liber
arbitrium: superiùs subderetur inferiori. E
mo enim est superior cœlo & stellis, ho
autem nō est propter astra, sed astra pro
hominem facta sunt. Præterea, si cogere
voluntas ab astris, nec esset consilium,
quid dignum pœna, aut præmio.

Quarta concl. *Mores homin*
& euentus futurorum, vel actus hum
rum voluntatum simpliciter & suffic
ter attribuere constellationibus syder
est superstitiosum, & contra fidem Ca
licam.

HIEREMIAE 10. cap. à signis cœli n
metuere, quæ timent gentes: quia
populorum vanæ sunt. Deinde hoc sp
ad errorem Prisciliani, qui dixit homin
talibus stellis alligatos. Eius errorem

uit Concilium Braccaren. primum cap. 9. quis animas & corpora humana fatalibus llis credit astringi, sicut Pagani & Priscilia- dixerunt, anathema sit: & cap. 10. Si qui odecim signa, quæ mathematici obserua- olent, per singula animæ, vel corporis mbra dissipata credunt, sicut Priscilianus it: anathema sit.

Quinta concl. *Dispositiuè & indi- è corpora cælestia possunt agere in ho- nis voluntatem, & tunc eam contin- ter inclinant, sed non necessitant.*

Thom. 1. 2. art. d. S. Bonau. & alij. Ratio est. Quia varia corporum dispositio plu- ùm facit ad humanorum morum varia- em. Cœlorum autem virtus potest di- è in corpus humanum imprimere, tunc en voluntas non cogitur, sed tantum in- atur. Vnde dicitur: sapiens dominabitur s.

SECVNDA QVAESTIO.

An Astrologia, quæ est pars Mathe- icæ, omnino sit prohibita?

E hac materia tractant S. Tho. 2. 2. q. 95. Alexand. Halensis 2. par. q. 184. Turrecr. c. Illos. Albericus in Repertorio iuris, in one, Sortilegus. Troilus Maluetius in atu de sortibus, parte prima.

Panormi: Ioan. Andr: Petrus Ancharanu & Ioannes de Anania cum alijs in cap. Ex tu rum, de Sortilegijs.

Aſtrologiæ duæ ſunt partes.

Aſtrologiæ duæ ſunt quaſi partes. V quæ tradit notitiam corporum cæleſtium, influentiam eorundem in hæc inferiori Alia, quæ iudicat ex aſtrorum & corporu cæleſtium inſpectione ac obſeruatione de r bus, quæ occurrunt vel geruntur circa hom nem: & hæc dicitur aſtrologia iudiciaria, q quando in ferendo iudicio metas humani i tellectus tranſgreditur, reprobatur: atque hoc meliùs & rectiùs intelligatur, in prin notandum ex Doctoribus. Varij poſſunt e effectus, de quibus aſtrologus ſuum iudi um interponit. Aliqui ſunt, qui neceſſari naturalemque cum ſuis cauſis coniuncti nem habẽt, vt ſunt Eclypſes, oppoſitiones derum, coniunctiones planetarum &c: reperiuntur, qui non ſemper, nec neceſſari ſuis cauſis dependent, ſed vt plurimum: ſiccitas, pluuia, ſterilitas terræ, peſtis, &c. ſunt effectus, qui contingenter, & fortuitò mera liberaque hominis voluntate dep dent. Alij ſunt effectus, quidem occulti & humana cognitione remoti, vt ſunt ea, q occulta ſunt: vt, furta ſecreta, theſauri in ſceribus terræ, perditorum inuentio, &c quoniã de ſingulis hiſce effectibus poteſt dubiũ: per concluſiones ponetur reſolu

Pr

Prima concl. *Astrologus si iudicium at de prioribus effectibus, qui natura- n necessariamque dependentiam à sua usa habent, non peccat contra vllã legẽ.*

ROBATVR. Tales effectus possunt cum certitudine scientiæ cognosci ex suis cau- à quibus semper, naturaliter, & infallibi- r dependent: ergo nihil superstitionis est mixtum tali iudicio, sed spectat ad huma- n scientiam. In hac conclusione omnium idem sensus.

Secunda concl. *De effectibus se- ndi generis, qui ex astris & cælorum mo- ne non infallibiliter, sed sæpè eueniunt, fallibiliter iudicare, & eos futuros pro- sticare non potest Astrologus,*

ROBATVR. Sicut res se habet ad esse ita ad cognosci: sed tales effectus non depen- t ex suis causis necessariò & infallibiliter, o infallibiliter astrologus nõ potest de eis gnosticare. Deinde, tales effectus oriun- nõ solùm ex syderum constellatione, sed m elementorum, mixtorũ, & corporum ia dispositione, quæ habent qualitates non contrarias, quas Astrologi, aut non cog- cunt, aut non considerant: & quando ex ua parte in his contingit ignorantia, cor-

ruit cognitio, vt optimè Gabriel in 2.d.14.q
vnica prope finem docet. His accedit, quo
ministerio bonorum Angelorum Deus hun
mundum regit & disponit, prout expedi
homini, in cuius vsum hæc inferioria dirigu
tur. Homo autem aliquando peccat & Deu
prouocat ad pœnam. Aliquãdo etiam ad c
per pœnitentiam redit, Dei misericordia
implorat, bona opera, quibus Deum conc
liat, exercet. Quare pro meritis & peccatis m
nisterio angelorum varias dispositiones n
rarò Deus immittit, iuxta illud psalmi 10
posuit flumina in desertum, & terram fruc
feram in salsuginẽ, à malitia inhabitantiũ
ea. Ex dictis infertur, quod si Astrologus t
perfectã haberet Astrologiæ cognitionem, q
Dæmones habent, sæpe posset prædicere
verè prognosticare de huiusmodi effectib
ex causarum concursu.

Tertia concl. *De prædictis effecti conie cturaliter Astrologus potest progno sare.* Conclusio constat ex dictis.

Quarta concl. *De effectibus fort tis, moribus, & actibus humanis ex lib voluntate dependentibus, Astrologus c nulla certitudine potest aliquid prædic*

Pro

PROBATVR in primis ex ſacris literis. Sic, futura prædicere ſpectat ad Deum. Eſaiæ . Annunciate, quæ ventura ſunt nobis, & iemus, quod Dij eſtis. & cap. 47. Stent & luent te augures cœli, Aſtrologi, qui conmplabantur ſydera cœli, & ſupputabant enſes, vt ex his annunciarent ventura tibi. p. 8. Signa & monſtra ſcit, antequam fiant. b. 38. Nunquid noſti ordinem cœli, & pontes rationẽ eius in terra? Deinde conſtat ec Concluſio ex canonib. 26. q. 2. can. Illos anetarios, & can. Sed & illud: obſeruare auria, requirere ſtellarum curſus, & euentus ijs futurorum rimari, ſeruare ſomnia; ſurſtitioni tribuitur. & q. 4. can. Igitur geus. Aſtrologi dicti, eo quod in aſtris augutur, Genethliaci appellati ſunt, propter nalitiorum conſiderationes dierum. Geneſes im hominum per duodecim cæli ſigna deibunt, ſyderumque curſu, naſcentium ores, actus & euentus prædicere conantur: eſt, quis quali ſigno fuerit natus, aut quem ectum habeat vitæ, qui naſcitur. Hi ſunt i vulgò Mathematici vocantur, & ca. 2. de rtilegijs: & de hac Aſtrologia etiam d. L. inligitur, cũ ait: Ars autẽ Mathematica dambilis eſt, & interdicta omninò. Damnãt etn ſancti Patres hanc Aſtrologiã, & atteſtanr eam eſſe ſuperſtitioſam, inutilẽ, vanam, & poſsibilẽ. Ambr. li. 4. Exameron c. 4. Baſil.

in ſerm.

in ſerm. in principium Prouerb. Gregoriu
in hom. de Epiphania Domini. Auguſt. latiſ
ſimè lib. 5. de Ciuit. Dei à principio, per ali
quot capita. & lib. 2. ſuper Geneſin cap. 16. &
17. lib. 2. de doctrina Chriſtiana à cap. 21. pe
aliquot capita, & ſup. Pſal. 61. Euſeb. de præ
parat. euangelica li. 6. c. 6. 7. 8. & 9. Guilhel
mus Pariſ. in tract. de legib. ad longum. S
Thomas 2. 2. q. 95. art. 5. S. Anton. 2. par. ti
12. cap. 1. §. 6. & hanc ſententiam omnes Theo
logi meritò ſequuntur. Conſentiunt Iuriſpe
riti in locis in principio q. citatis. Ratio etiam
eſt manifeſta. Tales effectus non pendent à le
ge aſtrorum, vt ex ſuprà dictis patet: ergo pe
inſpectionem aſtrorũ non poteſt certa de hi
haberi cognitio. Fuit enim error gentiliũ, aſtr
efficientiam exercere in actus humanos: qu
re diebus Septimanæ nomina planetarum a
ſignarunt, Diem Dominicam ſoli, feriam ſe
cundam lunæ, tertiam Marti, quartam Me
curio, quintam Ioui, ſextam Veneri, Sabath
Saturno: Sic à Sole dicebant ſe habere ſpiri
vitalem: à Luna corpus: à Marte ſanguine
à Mercurio ingeniũ & linguam: à Ioue te
perantiam humorum elementarium: à V
nere voluptatis delectationem: à Saturno h
morem. Ex dictis patet impium eſſe dice
quod ſydera aut planetę efficaciter incline
& inſtigent quoſdam ad furta, aliquos ad h
micidia, alios ad luxuriam & Venerem, &
de

esimilibus. Quia natura corporum cœle-
ium est bona, & à Deo Opt. Max. omnium
onorum auctore creata, ad bonum finem.
rgò eorum inclinatio naturalis est in bonũ,
non ad malum. Alioquin cum dans for-
iam, det etiam quę naturaliter formam con-
quuntur, Deo esset tribuenda naturalis
trorum inclinatio ad malum. His addi po-
st, quod corpora cœlestia operantur sua
pera secundum Dei præceptum, quod nun-
uam transgrediuntur. Si ergò instigant ad
alum; id fieret ex præcepto Dei, quod est
cusare diuinam bonitatem, quæ omnia fe-
t valdè bona, vt diuinæ literæ docent. His
mnibus id consonat, quod index librorum
mnatorum à Concilio Tridentino in Re-
ula sexta vult, vt Episcopi diligenter proui-
ant, ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tracta-
s, indices legantur, vel habeantur, qui de
turis contingentibus, successibus, fortui-
que casibus, aut ijs actionibus, quæ ab
mana voluntate pendent, certò aliquid
enturum affirmare audent.

Quinta concl. *Damnabile est con-
a diuinas literas, contra canones & le-
s, per Astrologiam inuestigare res occul-
, furta secreta, thesauros, virginita-
m, &c.*

DEVT.

DEVTER. 18. Non inueniatur in te, qu
Pythones ac diuinos consulat. Leuit. 19
Nō declinetis ad magos, nec ab ariolis aliqui
sciscitemini. Ex cap. 20. Anima quæ declina
uerit ad magos, &c. Et in iure canonico textu
est in cap. 1. de Sortilegijs. & ibidem cap. E
tuarum. Imponitur pœnitentia Presbytero
eò quod accessit cum quodam infami ad pri
uatum locum non ea intentione vt vocare
Dæmonium, sed vt inspectione astrolab
furtum cuiusdam Ecclesiæ recuperaret. E
hoc fecit bono Zelo, & ex simplicitate: tame
grauissimum fuit id crimen iudicatum, &
non modicam inde maculam peccati con
traxit, vt canon ait. De lege ciuili etiam no
est dubium ex d. l. & infrà L. Nemo Aruspex
& in L. Item apud Labeonem quæritur. §. S
quis astrologus, &c. Consultus aliquē fure
dixerit ff. de iniurijs & famo s. libell. & L. 1. C
de Thesauris lib. 10. Consentiunt Theolog
Canonistæ, & Iurisperiti in dictis locis. Cau
huius conclusionis esse potest. Quia occul
reseruantur diuinæ cognitioni & per natur
les sciendi modos non possunt cognosci, id
necesse est quod cognoscantur consilio a
auxilio Dæmonum, à quibus, cùm sint fall
ces, & inimici Dei generisque huma-
ni, non licet aliquid sine ma-
ximò scelere inue-
stigare.

CIRC

ℭIRCA PRAEDICTA POtest moueri dubium.

*Si ex ſyderum & planetarum inſpectio-
enihil poſſunt prædicere Aſtronomi de re-
us & euentibus futuris: Quomodo ergo
pè vera prognoſticant?*

RESPONDEO ſecundum ea, quæ ex pa-
tribus adducit Bartholomęus Medina in
2. S. Thomæ q. 9. art. 6. veritas talium præ-
ctionum non referenda eſt, in conſtellatio-
i obſeruatione, ſed ad alias quatuor potio-
s cauſas: nimirum ad ſortes, ad pacta, ad pru-
ntiam conſultorũ, & ſtultitiam conſulen-
um. Vim ſortis hoc facere atteſtatur S. Au-
ſtinus lib. 4. Confeſ. cap. 3. Si enim, ait, de
ganis poëtæ cuiuſpiam longè aliud canen-
atq; intendentis, cum ſorte quis cõſuluit,
rabiliter conſonus negocio ſæpè verſus ex-
t, mirandum non eſt, ſi ex anima humana
periore aliquo inſtinctu neſciente quid in
ieret, non arte, ſed ſorte ſonaret aliquid,
od interrogantis rebus factiſque concine-
Hæc Auguſt. Secundò, multa ab Aſtro-
is dicta eueniunt non ex Aſtrologia diui-
te, quæ nulla eſt, ſed ſocietate & fœderi-
inter eos & Dæmones conſtitutis, & ſic
rologi vera reſpondent ex occulto inſtin-
ſpirituũ, vt S. Augu. docet l. 5. de ciui. Dei
cap. 7.

cap.7.in fine. & lib.2. De Genesi ad litera cap.17. Fatendum (ait) est, quando à mathematicis vera dicuntur, instinctu quodam occultissimo dici, quem nescientes humanæ mentes patiuntur: quod tamen ad decipiendos homines fit, spirituum immundorum seductorum operatione, qui quædam vera de temporalibus rebus nosse permittunt. Tandem concludit. Quapropter bono Christiano, siue mathematici, siue quilibet impiè diuinantium & maximè dicentes vera, cauendi sunt, ne consortio Dæmoniorum animam deceptam pacto quodam societatis irretiant.

Tertiò: implentur frequenter, quæ Astrologi prænunciant, non ex constellatione, sed sola animi prudentia, qua non solùm præterita recolunt, præsentiaque perspiciunt, sed etiam futura prospiciunt, & quæ ventura sunt longè antè præuident. Fiunt aliquando quidem homines exercitatione & longa rerum experientia ita sagaces, quod ex hominum & negotiorum circunstantijs bene consideratis certitudine quadam morali de rebus futuris vera enuncient. Sic Hannibalem prudentissimum ducem, perspecta temeritate ac imperitia Terentij Varronis Romani consulis, produnt veterum scripta prædixisse Afris victoriam, & Romanis cladem: quam prognosticationem rerum euentus confirmauit.

Quarta & postrema causa est, consulen-
m stulta credulitas. Solet enim talis cre-
itas immittere credulis consulentium
nis, aut spem fœlicitatis à diuinatore pro-
æ, aut metum calamitatis ab eo denun-
æ. Hi autem duo effectus crebrò effici-
, vt humana negotia prænunciatos effe-
sortiantur. Nam quemadmodũ spes &
cia ardua quæque opera audenter aggre-
ntur, & fœliciter magnificeque absol-
t: Ita pauor & metus pauidè incipiunt, &
pta facili negotio imperfecta relinquunt
ddo cum S. Thoma 2. 2. q. 95. art. 5. ad
uod Astrologi ex consideratione astro-
frequenter etiam vera prænunciant:
plures homines pasiones corporales se-
ntur. Et ideo actus eorum disponuntur,
pluribus, secundum inclinationem cæ-
m corporum. Pauci autem sunt, id est,
apientes, qui ratione huiusmodi inclina-
s moderentur. Et ea de causa, Astrologi
ltis vera prænunciant coniectura qua-
& præcipuè in communibus euentibus,
lependent ex multitudine. Vnum ta-
hic annotare licet de calendariorum
orum scriptoribus, quorum cognitio
Astrologia, quod quidam tam multas
nt prognosticationes de rebus futuris, vt
liter loquendo, necesse sit aliquod ve-
ncidere. Nam qui multa dicit, non sem-

 per

per mentitur. Multorum autem ex vu tanta eſt credulitas, vt Aſtrologo ſiue ma matico ſæpe falſa prænuncianti, ſi in vno ritatem conijciat, fidem adhibeant cert Melius autem mihi placent calendaria liæ, ex quibus aliqua vidi, quæ ſolum t pus, & lunæ ſoliſque mutationes cum Ec ſibus indicabant.

TERTIA QVAESTIO.

An Cometæ ſint ſigna bellorum, i mitatum, calamitatum, aut mortis pri pum, &c.

Anteequam quæſtio reſoluatur, quædam ſum mittenda ex philoſophia.

COMETA generatur ex vapore ſicc lido, terreſtri, craſſo, cuius partes uicem benè cohærent. Cauſa eius efficie duplex. Remota, & Proxima. Remota C tæ cauſa efficiens eſt ſol, qui radijs ſuis faciens terram, eleuat ex ea prædictum rem. Proxima autem cauſa efficiens eſt, ſ ma regio aëris, quoad altiſsimam eius tem ſpheræ ignis contiguam. Nam paulatim aſcendens cum peruenerit ad ſ mam illam partem æſtuantem & cal mam, propter vicinitatem ignis, dilata

Duplex eſt cauſa efficiens.

Apparet autem potiſsimùm in tripl

Comæ, Barbæ, & caudæ. Hinc dicitur
comata, quia in circuitu & secundum
es partes emittit radios velut crines ar-
eos, & est quasi coma capitis, quæ ex om-
rte pendet à capite. Eandem ob causam
ibusdam stella crinita appellatur. Dici-
stella barbata, quando non secundum
es partes in circuitu, nec secundum plu-
ed tantum secũdum vnam partem emit-
dios ad instar barbæ, quæ tantum ab an-
ri parte fluit, scilicet à facie. Nomina-
stella caudata, quando nec in circuitu,
ecundum omnes partes, sed tantum ex
mittit radios oblongos, ad modum cau-
in hac figura frequenter apparet. Pro-
autem hæc diuersitas figurarum in co-
, ex diuersitate densitatis & raritatis &
sionis ipsius vaporis sicci, calidi, ter-
s. Nam quando inflammatur in supre-
rte supremæ regionis aëris, aliquando
uatur secundum omnes extremitates in
itu, in medio autem remanet densus: &
emittit radios in circuitu, fitque comata
Aliquando est adeo crassus & densus,
solùm in aliquas partes extremas, in
s est minor densitas, attenuatur & dif-
tur, & tunc secundum aliquas partes
it radios, in quibus est minor densitas,
aret vt stella habens barbam. Aliquan-
adeo densus, quod vix secundum

vnam partem minùs densam potest ex cal
ignis subtiliari & diffundi: & tunc ex
parte tantum emittit radios per mod
caudæ.

Quantum ad colorem cometæ, aut est
bus vt argentum, aut rubeus, vt ferr
ignitum, non tamen bene inflammatum:
niger, vt carbo extinctus. Ratio huius va
tatis est, quia vapor ille diuersis modis po
variari. Aliquando est ita temperatę dens
tis, quod ex calore spheræ ignis potest sub
liari secundũ omnes extremitates suas, &
flammari, & tunc ex flammę & sua subtili
apparet, vt stella alba. Aliquando est a
densus, quod non potest benè inflammar
cet igniatur: & tunc apparet vt stella rube
tanquam lignum densum, ignitum, rot
dum, à quo non exit flamma clara, sed ru
Aliquando est adeo condensatus ex sua vi
sitate, quod nec ignitur, nec inflammatur,
extinguit ignem sibi propinquum ex cr
tie suæ materiæ, sicut quando in ignem p
citur pomum viride, quod ex sua frigidi
& humiditate indigesta extinguit carb
sibi propinquos, & tunc talis vapor in su
ma aëris regione non apparet, vt stella, se
carbo niger magnus. Quandoque autem
por ascendens est adeo rarus & subtilis, q
dum appropinquat spheræ ignis, citiss
consumitur ex calore ignis, sicut stipul

is palea, quando in ignem proijciuntur
gnum: & tum ex tali vapore nõ generatur
uid apparens. Quando autem per aliquot
s pro dispositione materiæ cometa appa-
, resoluitur & conuertitur in ignem, vel
m. De his Aristotel. lib. 1. Meteorologico-
. Albertus lib. 1. Meteor. tract. 3. cap. 5.
ysost. Iauellus in Epitome in lib. Meteo-
g. lib. 2. tract. 2. cap. 2. & alij alibi.

Tandem vt ad propositum reuertamur, ntelligatur quomodo liceat ex cometæ aritione prognosticari, aduertendum est d cometa aut potest habere ortum ex is naturalibus modo dicto, aut ex mira-sa Dei dispositione.

Cometa aut procedit ex causa naturali: aut supernaturali.

Quando ex naturalibus principijs cometa ur, in primis potest significare famem fu-m. Quia gignitur ex multo vapore sicco, lo, terrestri, eleuato ex intensa & diurna actione Solis: & sic terra multo tempore anet exiccata, ob defectum pluuiarum, & itur, ita vt semina & alia vegetabilia non nt fructificare: & sic sequitur rerum ne-riarum penuria, quam fames comitatur. eta etiam denotat pestem instare: Nam r siccus, crassus, calidus, terrestris, qui est ria cometæ, inficit aërem vt venenum. n autem infectum homines attrahũt per rationẽ, qui attractus inficit corpus, se-urque pestis ex corruptione aëris. Præ-

Quæ sint significationes cometæ?

terea ſignat etiam prælia. Quia tempore c
metæ eſt exceſsiua caliditas in aëre diffu
quæ inflammat ſpiritus in humano corp
exiſtentes, ac reddit cholericos. Ex chol
autem excitantur homines ad iram, ex
ad vindictam, ex vindicta ad prælia. Et qu
niam ad prælia plerumque ſequuntur m
tationes dominiorum, ſectarum & legu
ſolet dici, quod Cometa hæc omnia ſign
cat. Poſtremò, Cometa etiam ſignificat m
tem Regum & Magnatum tam natural
quam violentam: naturalem quidem, q
tempore cometæ, vt dictum eſt, in aëre ex
ſiua caliditas diffunditur: deinde aër in
ceſſu calefactus alterat corpora, præcipuè
licatè viuentium, vt ſunt principes & M
nates; diſponitque ad ægritudines peracu
quæ vt plurimum mortem inferunt. Vio
tam etiam denotat, quia tēpore cometæ
la, ſecundum dicta, oriuntur, in quibus p
cipes & magnanimi pro ſuo honore ſe e
nunt; ac ſic frequenter pugnando ſuccūb

Cum autem Cometa ex ſpeciali Dei
poſitione apparet, ſemper ſignificat aliq
calamitatem imminentem, aut morte
gum, vel principum. Et in hac ſignificat
Theologi loquuntur de cometa. Cum e
ſic naturalem non habeat productionem
ſit ſtella in firmamento poſita; eius qu
ſignificatio nō eſt naturalis. De his come

nis loquitur Damascenus li. 2. de fide Or-
doxa, cap. 7. Adgignuntur autem, ait, &
uenter cometæ & signa quædam interi-
m Regum, qui quidem non sunt ex eis as-
, quæ ab rerum initio facta sunt, sed diui-
ussione oportuno tempore constituun-
& rursus dissoluuntur. Quandoquidem
ceps est persona communis, ex cuius
te frequenter solet oriri perturbatio to-
regni, de cuius custodia angeli soliciti
, iussu diuino angeli faciunt tales appari-
es in aëre, quandoque ad significandum
tem principum, qui præsunt populo: &
vtile est recurrere ad Deũ per pœniten-
, orationem, & alia opera pia. S. Bona-
. in 2. d. 14. q. vltima. Ex varijs scriptori-
placet aliqua adferre exempla. 2. Machab.
5. Cum Antiochus secundam professio-
in Aegyptum pararet, contigit per v-
rsam Ierosolymorum ciuitatem videri
draginta diebus per aëra equites discurrẽ-
uratas stolas habentes, & hastas quasi co-
es armatas, & cursus equorum per ordi-
digestos, & congresfiones fieri cominus,
torum motus, & galeatorum multitu-
m gladijs districtis, &c. Quapropter om-
ogabant in bonum monstra conuerti. 4.
um cap. 7. In castris Syriæ Dominus fecit
ere sonitũ tumultumq; curruũ & equo-
& exercit⁹ maximi; quib⁹ auditis aduer-

 sarij

ſarij obſidionem ſoluerunt, fugeruntq́
Ioſephus lib. 7. de bello Iudaico, de ſtelli
cometa præcedentibus deuaſtationem Hie
ſolymorum, per Titum & Veſpaſianum,
quitur in hęc verba: Infœlicem plebem te
rimi quidam homines & deceptores, falſa
ticinantes ſuadebant, vt euidentibus ſigni
indicijs iracundiæ, & indignationis diui
non crederent, quibus apertè futurum &
bis & gentis præſagiebatur excidium, ſed
lut afflati & amentes, & qui neque oculos,
que animas in ſe haberent, ſpernebant om
quæ cœlitùs minabantur. Etenim ſtella p
fulgens, gladio per omnia ſimilis, immi
re deſuper vrbi; & cometes præterea exiti
bus flammis ardere viſa eſt per totum
num. Sed & ante excidij & belli tempus, c
populi ad feſtum conuenirent, octauo
Menſis Xantici (qui eſt Aprilis) temp
noctis hora nona tantus luminis fulgora
templumq́ue circumdedit, vt putarent
nes diem clariſsimum factum, & perma
ſpacio horæ mediæ. Quod imperitis qui
& ignaris proſperum videbatur, ſed legiſp
tos & probos quoſque non latuit exi
portentum: Et poſt pauca. Sed & tranſ
die feſto poſt aliquod dies, prima & vice
die menſis Arthemeſu (qui apud nos voc
Maius) prodigioſus apparuit viſus & fi
pene excedens, quod verè falſum putar

i oculorum fidem confirmaſſet malorum
ſecuta pernicies. Etenim prope ſolis occa-
n viſi ſunt currus & quadrigæ in omni re-
ne per aërem, & armatorum cohortes mi-
i nubibus, & vrbes circumdari agmini-
improuiſis. S. Grego. hom. 1. ſuper Euan-
in illud Lucæ 21. Erunt ſigna in ſole: nar-
quod ante effuſum ſanguinem Chriſtia-
um tempore Gotthorum, vel Longobar-
um, in Italia viſæ ſint acies igneæ in aëre,
uſquam Italia gentili gladio ferienda tra-
tur, & has acies ipſemet S. Gregorius vi-
vt atteſtatur. In vita S. Thomæ Aquinatis
tur, cometa per triduum ante ipſius mor-
ſuper monaſterio foſſæ nouæ, vbi infir-
atur, ſtetiſſe, & eo mortuo non amplius
ruit. S. Antonin. 2. par. tit. 12. c. 10. §. 1. tra-
An. Dom. 1400. apparuiſſe Cometam per
gũ tempus, habentem comas nigras, & ſig-
morte magni ducis Mediolan. qui tunc
tuus eſt. Et in principio regiminis Euge-
Quarti, eodẽ Antonin. referente, apparuit
eta cũ crinib⁹ quaſi argenteis, & deinde ſe-
ſunt multa mala bellorũ & mutationes.
Dicunt autem Cometam ſemper radios
ad illam partem dirigere, ad quam mi-
r calamitatem, aut malum imminens.
re ſecundum dicta tunc tempus eſt re-
di ad ſanam mentem, & recurrendum
l Deum, vt amoueat mala imminentia.

QVAESTIO QVARTA.

Quid de physiognomia membroru[m] corporis humani sentiendum, an liceat e[x] hac diuinare de moribus, & vita?

DIFFICVLTATEM facit, quod quida[m] Iurisperiti physiognomiam referunt [a]
indicia: & dicunt quod sicut bona prodest, i[ta]
mala nocet reo, quia mala facit quem pr[æ]
sumi procliuem ad scelera. Bald. in L. 2. [C.]
Quorum appellationes non recipiuntur. n[u]
mero. 5. Hippolitus de Marsilio in pract[ica]
criminali. §. Expedit. numero. 53. & Paris [de]
puteo ab eo citatus in tract. Syndic. cha[r.]
108. Huc facit illud Ciceronis, in oratio[ne]
pro Roscio Comædo: Oro atque obse[cro]
vos, qui nostis, vitam inter se vtriusque co[n]
ferte: Qui non nostis, faciem vtriusque co[n]
siderate: nonne ipsum caput & supercilia [pe]
nitus abrasa, olere malitiam, & clamitare c[al]
liditatem videntur? Nonne ab imis vng[ui]
bus vsque ad verticem summum (si qu[am]
coniecturam adfert hominibus tacita corp[o]
ris figura) ex fraude, fallacijs, mendacijsq[ue]
constare totus videtur, qui idcirco capit[e &]
supercilijs semper est rasis, ne vllum pil[um]
viri boni habere dicatur? In horum eti[am]
confirmationem est, quod Paulus Grill[an]
dus lib. 2. de Sortilegijs q. 3. numero. 1[.]
Troilus Maluetius de Sortib. 1. par. num. 3[.]
m[...]

nte Aristotelis approbant Chiromantiam,
æ fit in lineamentis manuum, tanquam
ntiam naturalem.

De materia physiognomiæ legendi Do-
res. Pelbartus in Rosario aureo Theolo-
æ 2. parte. verbo, Corpus humanum, à 5.
Conrardus à vagis in lib. de signis. cap 8,
x naturalibus Aristot. in lib. de physiog-
mia. Galenus in lib. An mores sequantur
nperaturam corporis. Barthol. Cocles Bo-
niensis medicus, in cõpendio physiogno-
æ, & Pomponius Gauricus Neopolitanus
ract. de eadem materia, & Plato in Timæo.

Antequam aliquid in speciali de physiog-
mia, quæ imaginem quandam diuinatio-
induere videtur, cum versetur circa iu-
ium morum humanorum, dicatur, pro
roductione & cognitione rei quædam re-
æ generales physiognomo sunt obser-
ndæ, quarum sit.

Prima. Humana membra, quæ in propor-
ne naturali sunt, quò ad figuram, colo-
, situm, motum & quantitatem, indi-
t mentis bonam habitudinem naturalem.
è contra: membra, quæ non habent debi-
proportionem, signant peruersam men-
qualitatem. Propterea Plato dicebat quod
ecunq; similitudo animalium aliquorum
n hominibus, tales homines etiam talium
maliũ imitantur mores: puta, similitudo

porci

porci, indicat carnalem concupiſcentiam: militudo canis, iram: Leonis, rapinam, &c.

Secunda regula. Licet per ſigna membr rum naturalium mores hominum cogno cantur, non tamen imponunt neceſsitate ſed tantum inclinationem naturæ oſtendu probabiliter & cum coniectura.

Tertia. Propter ſigna exteriora, non ſ tim proferendum eſt iudicium de morib hominum. Quia fortè ſignum eſt per ac dens, & non per naturam: aut fortè natu deuicta eſt per contrariam bonam conſue dinem, & frenum rationis cohibentis nat ram ad malum inclinatam. Sic legitur, qu cũ Philomenes dixiſſet ex Phiſiognomia dicando de Socrate, eum eſſe luxurioſum Socrates illud percepiſſet, diſcipulis refer tibus, reſpondit: Verum naturaliter iud uit, ſed ego naturam vici ratione.

Quarta. Vt phyſiognomia ſit licita, n debet iudicare de donis diuinis & gratui Quia Deus auctor naturæ, non eſt ei alli tus, ſed diſtribuit dona ſua prout vult.

Quinta. Phyſiognomiæ iudicium n debet procedere ad ea, quæ extrinſecus ueniunt, vt ſunt honor, diuitiæ, mors vio ta, fortuna bona aut mala, &c. nec etiam ea negotia aut ſtatus conditiones, quan electio ex mera & libera voluntate depen Quoniam huiuſmodi non ſequuntur na

nplexionem & inclinationem, ſed origi-
n ſumunt ex alijs cauſis.

Sexta. Quando ſigna contraria in eun-
n incidunt, vt ſæpe contingit, habenda eſt
o præcipuorum, & eorum, quæ maximè
ſubſtantiam pertinent, & minùs ad acci-
s. vt, exempli gratia, fortitudinem magis
priè latera magna ſignificant, quam fuſ-
color.

Septima & vltima regula. Præcipua cura
ſiognomiæ conſiſtit in vultu, & maximè
culis. Quare philoſophi communiter aſ-
arunt oculum eſſe verum cordis indiciũ.
His generalibus præmiſsis, de phyſiogno-
membrorum, aliquid ad recreandum le-
em, ex auctoribus annotandum eſt, & à
riori parte incipiendum & deſcenden-
vſque ad infimam.

ili molles timidum, ſicut duri fortem
ficant: Hoc ſignum ſumptum eſt ex ani-
ous. Lepus & oues molliſsimos habent
& ſunt timidiſsima animalia. Leo au-
& aper, cum habeant duros pilos, for-
æ ſunt beſtiæ. Si autem pili ſint molles
, hebetem ingenio denotant: Si criſpi,
um & lucri cupidum: Si ſubnigri, &,
ratè tenues, bonos mores indicant.
put nimis magnum, ſtolidum declarat:
lum & breue, ſine memoria & ſapien-
umile & ſuperius quaſi planum, inſo-
lentem:

lentem: oblongum & malleo ſimile, pro
dum deſignat.

Frons nimis anguſta, indocilem indi
lata, minùs diſcretum: rotunda, iracund
humilis & demiſſa, verecundum: Quad
& moderatæ magnitudinis, ſapientem
magnanimum.

Supercilia ſi ſint longorũ & multorũ p
rum, ſignificant ferũ & magna meditant

Oculi quando variè mouentur, vt m
currant, modò quieſcant, ſignant mala r
lui in animo: Si ſint glauci, ſplendor
men micantes, ſignificant peruigilem ad
cendum: oculi purè nigri, hominem
virtute lucri cupidum: Si minores iuſto
ſillanimẽ: Si debito maiores, tardum:
mediocritate cõſtituti, bene natũ oſtend

Aures prominentes & valde magnæ ſi
ficant ſtoliditatem & garrulitatẽ, valde
uæ, malignitatem, paruæ aſtutum: pen
demiſſum; arrectæ ſolicitum.

Naſus ſi groſsior fuerit, ſignificat co
piſcentem: Si in extremitate ingroſſetu
ſenſibilem: Si acuatur, iraſcibilem. Si
lubricum. Aquilinus à fronte perpen
magnanimum indicat. Qua de cauſa,
runt, Perſæ Regem non eligebant, niſi
cui naſus eſſet regius, id eſt, Aquilinu
quod hoc ſignum ſit magnanimi & pru
tis viri, qui aptiſsimus eſt ad regendu

Facies dependens, cogitatorem subdo-
n: Si carnosior debito, concupiscibilem
bidumq;: Si macilenta, solicitum: minor
ito, pusillanimem illiberalemque: Maior
o, tardum: Superrubescens, verecundum:
ida, meticulosum: moderata in colore, fi-
a, & compositione, temperatum prodit.
Labia soluta aliquantulum ab ore depen-
tia inertem designant: Subtilia in extre-
ate relaxata, si superius inferiori interca-
m iungitur, magnanimum: Labia autem
e colorata, & plus subtilia, quam grossa,
ificant hominem bonæ conditionis in
ibus, magis natum ad virtutes, quā vitia.
Os vltra modum dilatatum, voracem &
item significat: os autem, cuius parua
lausura & apertio, pacificum, timidum,
tum & verecundum, &c.
Mentum paruum & breue, immitem &
dum indicat: prolixum aliquantulum,
us iracundum: nimis prolixum, dolo-
: Quadratum, moderatè bonum.
ctus multis carnibus congestū, indocilē:
é longius sit ventre, prudentem signat:
nietate pilorum simul cum ventre tega-
nstabilem: Si autem solum pectus habet
animosum denotat.
anus & brachia, quando sunt tam pro-
t erecto corpore extremitas medij digiti
pinquat ad genu, licet forte mensura
quatuor

quatuor digitorum deficiat, significant h
milem, fortem & liberalem. Manus crassa
breues digitos vltra modum habent, insid
sum & furem : sed intortæ manus & tenu
significant voracem & loquacem.

Vngues albi & plani & molles subrub
tenues & bene perlucidi, optimum in
nium indicant. Vngues nimis breues, m
lignum.

Pedes grossi & valde breues, infirmu
nimis prolixi, dolosum : pedes benè lati
gis articulati & neruosi, fortem ostendun

Quantum ad colorem corporis huma
color cutis niger versutum indicat : al
rubeusque, fortem & animosum : color
hementer albus cum pallore, defectum
rium ex nimia victoria phlegmatis de
tat. Color ignitus lucentibus oculis, ad
saniam vel furiam tendit. Color autem
dius inter nigrum & album qui declina
brunum, si clarus est, ostendit virum b
ingenij, & bonorum morum. Hæc breu
dixisse sufficiat. Qui curiosius vult in
rere, legat Doctores citatos: Ita tame
dictis signis fidem habeat, vt suprà
positas regulas non trans-
grediatur.

LE

LEX. III.

Nullus aruſpex, nullus ſacerdos, nul-
qui huic ritui aſſolet miniſtrare, ad li-
alterius accedat, nec ob alteram cau-
, ſed ab huiuſmodi hominum amicitia
amuis vetus) repellatur: concreman-
lo aruſpice, qui ad domum alienam ac-
rit: & illo in inſulam deportando, poſt
mptionem bonorum, qui eum euocaue-
uaſionibus vel præmijs: Accuſatorem
m huius criminis non delatorem eſſe,
ignum magis præmio arbitramur.

Vantum ad intelligentiam literę huius
L. Aruſpex dicitur ab auræ inſpectio-
ò quod momenta temporum & hora-
ſpiciat, quo puncto aliquid ſit inchoan-
. Secundum Gloſſam Aruſpex poteſt
dici ab aue & inſpicio: quia ex auium
tu diuinat. Alij aruſpex, quaſi horarum
ctor. Parùm videtur referre, an dicatur
ſpex, vel aruſpex, vel cum aſpiratione
ſpex, vt aliqui putant: & ſic componi di-
ab hara, & ſpicio. Hara verò auis eſt, cui
inantes haruſpices intendebant. Poteſt
dici ab ara, hoc eſt, à victimis in ara aſpi-
is, quoniam auſpices exta pecudum
iunt, vt ex eis futura prædicant: ſed
odocunque legatur, mens legis ſalua-

tur, cùm eius intentio ſit diuinationem
hibere, quæ diuerſis medijs contingit. A
ius L. explicationem facit can. Igitur g
26. quæſt. 4. ex Auguſtino de natura D
num, vbi dicitur, quod Haruſpices nu
pati, quaſi horarum inſpectores: Dies
& horas in agendis negotijs, operibuſq
ſtodiunt: & quid per ſingula tempora c
uare debeat homo, intendunt. Hi etia
ta pecudum inſpiciunt, & ex eis futura
dicunt. Augures ſunt, qui volatus aui
voces intendunt, aliaque ſigna rerum
obſeruationes improuiſas hominibus c
rentes ferunt. Iidem ſunt & auſpices:
auſpicia ſunt, quæ iter facientes obſer
Dicta autem ſunt auſpicia, quaſi auiu
cia: & auguria, quaſi auium garria, id e
um voces & linguæ. Item auguriun
auigerium, quod aues gerunt. Duo
ſunt genera auſpiciorum: Vnum ad
los, alterum ad aures pertinens: ad o
ſcilicet volatus: ad aures, vox auium
in d. can. Haruſpicinæ artem primus H
cis tradidiſſe dicitur quidam Tages. H
horis Haruſpicinam dictauit, & poſtea
paruit. Nam dicitur fabuloſe, arante q
ruſtico ſubitò ex glebis exiliuiſſe, & h
cinā dictaſſe, qua die & mortuus eſt. Q
bros Romani ex Hetruſca lingua in pro
mutauerūt, vt habetur 26. q. 5. can. Ne
§. Haruſpicinæ.

Duo ſunt genera auſpiciorum

N

Nomine sacerdotis intelligitur secun-
Glossam, doctor Necromantiæ, aut di-
tor, iuxta Salycetum, Angelum, & alios.
huic ritui solent administrare, sunt ma-
& venefici, & similes diabolicis arti-
& ritibus operam dantes. Cum talibus
est, conuersatio habenda. Amicitia
borum est repellenda, vt ait Salyc. Pœ-
nis hac L. statuitur in diuinatores. Si
eos consulat aut recipiat, deportatur
sulam, & bona eius publicantur. Ad
bitionem huius L. facit scriptura,
er. 18. Non inueniatur in te, qui lustret
n suum, aut filiam ducens per ignem:
ui ariolos sciscitetur, & obseruet
ia, atque auguria, nec sit maleficus,
ncantator, neque qui Pythones con
nec diuinos, & quærat à mortuis
tem. Omnia enim hæc abomina-
ominus, & propter istiusmodi sce-
elebit eos in introitu tuo. Leuit. 19.
ugurabimini, nec obseruabitis som-
Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis
d sciscitemini, vt polluamini per
t cap. 20. Anima, quæ declinauerit ad
& ariolos, & fornicata fuerit cum
ponam faciem meam contra eam,
erficiam eam de medio populi. Et in
p. ibidem. Vir siue mulier, in qui-
ythonicus, vel diuinationis spiritus

 fuerit,

fuerit, morte moriantur: lapidibus obr
eos. Est etiam grauis prohibitio in iure c
nico. 26. q. 5. can. Si quis Episcopus, aut p
byter, vel diaconus, vel quilibet de ord
bus clericorum aruspices, aut incantat
aut ariolos, aut certè augures, vel sortil
vel qui profitentur artem magicam aut
quos eorum similia exercentes, consul
fuerit deprçhensus, ab honore dignitatis
suspensus, monasterij curam accipiat, ib
pœnitentiæ perpetuæ deditus scelus ad
sum sacrilegij soluat. Qui canon est ex C
lio Toletano quarto, c. 28. & in ead. q.
Augurijs, ex Concilio Carthaginensi
89. & can. nec mirum. & in eadem causa
ti sunt canones ad idem propositum. N
dum etiam in d. L. quod consulens &
piens augures & diuinatores, mitiùs pu
pœna deportationis & ademptionis bo
Ipse autem diuinator aut augur concr
tur. Pœna deportationis olim in multis
bus imponebatur, sed nunc non est in
Quidam dicunt, quod eius loco succe
decapitatio. Alij putant bannum perpet
dictam pœnam supplere, quos refert
suo Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. pra
crim. q. 67. numero 8. Receptior nunc
tentia est, vt loco deportationis iudex i
nat pœnam arbitrariam, iuxta qualit
facti & personæ, nec non aliarum circun
tiar

rum. Sic Clarus loco cit. & Menochius de
bitrar. Iud. qq. lib. 2. casu 330. qui plures in
nc sententiam citat. Dicit tamen Clarus,
od non consuleret iudici, vt loco deporta-
nis imponeret pœnam mortis, vbi pro eo
licto non esset imposita à statuto, vel à con-
tudine, & ita obseruatur. Vnum hic tam
lege diuina, quam canonica & ciuili anno-
dum, quod quamuis grauissimum sit pec-
um diuinatores consulere, eorum operam
uirere, & responsa expetere: tamen hisce
nporibus sine scrupulo multi eos acce-
nt, cum Magistratus scientia & tolerantia,
e est qui cogitet vel minima pœna eos affi-
e. Imo nec ipsi diuinatores aut sortilegi
niuntur. Quare quia principijs non adhi-
ur remedium, non est mirum si homines
latim in maiora scelera cadant.

QVAESTIO PRIMA.

*An diuinatio per augurium aut au-
ium omnino sit illicita?*

VIDETVR quod sic, ex scripturis citatis,
præsenti L. & can. in quibus locis dam-
tur augures, aruspices, & diuinatores.
De hac materia agunt. S. Thom. 2. 2. q. 95.
Antoninus 2. par. tit. 12. cap. 1 §. 8. Syluest.
umma, in verb. Superstitio. Alij summistę
odem verbo, vel in verb. Sortilegium, &

diuinatio. Ioannes à Turrecremata in 2
2. can. Sed & illud. Archidiac in ead. c.
cap. Igitur.

Circa hanc vanitatem multum gen
fuerunt curiosi. Vnde singulariter certas
obseruabant. Phryges, quid cornix lo
tur, inquiunt, diligenter ausculta, situm
eius sedentis aut volantis nullatenus c
temnas. Refert enim plurimum à dextris
an à sinistris, qua positione respiciat c
tum gradientis: loquax sit an clamosa
silens omnino: præcedat, sequatur, t
seuntis aduentum, an fugiat, quoúe disc
non negligenter ferunt attendendum.
illud Vergilij.

Quid, nisi me quacunque nouas incidere lites
Ante sinistra caua monuisset ab ilice cornix?
Nec tuus hic Meris, nec viueret ipse Menal

Referunt quidam, quod ea die, qua
xander natus est, duæ aquilæ super cul
partis domus eius tota die sederint,
spicium duplicis imperij, Europæ
que præferentes. Semper autem augu
res arbitrati sunt infausta esse bubonis,
gis, & noctuæ auguria. Ad quem finem
dit illud narratum in historia Schola
quod Herodes Agrippa, cum esset Ro
carcere quodam, quidam Augur dixit ei
li timere: quia citò liberaberis & sublim
ris, & in illa prosperitate morioris: quod

bubo in arbore reſidens demonſtrat, àm citò autem huius generis animal ſuper videris, vltra quintum diem viuere non ebis. A gentilibus ad noſtra tempora pu- hanc ſuperſtitionem deriuatum. Multi ægrotent, moleſtiſsimè ferunt noctuæ mores. Sed his omiſſis ſuperſtitionibus, itas rei determinanda eſt.

Prima concl. *Licitum eſt aliquando garritu, motu, aut auium diſpoſitione ura prædicere, quæ pendent ex inſtinc- naturali auium.*

CVm enim bruta animalia habeant animam tantum ſenſitiuam, cuius omnes tentiæ ſunt actus corporalium organom, ſubiacet eorum anima diſpoſitioni cōentum corporum, maximè cœleſtium, & o nihil prohibet aliquas eorum operatio- eſſe futurorum ſigna, in quantum cōforntur diſpoſitionibus corporum cœleſm, & aëris continentis, ex quibus proueunt aliqui futuri euentus. In hoc tamen o conſideranda ſunt: Primum quidem, operationes huiuſmodi non extendanr, niſi ad præcognoſcenda futura, quæ eſiuntur per motus cœleſtium corporum, quibus ſuprà. Secundum, vt non exndantur, niſi ad ea, quæ aliqualiter poſſunt

ad huiusmodi animalia pertinere. Con-
quútur enim per cœlestia corpora cogniti-
nem quandam naturalem, & instinctum
ea, quæ vitæ sunt necessaria, sicut sunt i
mutationes, quæ fiunt per pluuias & vent
& alia huiusmodi. Sic S. Thomas loco cita
quem sequuntur S. Antonin. Turrecrema
Syluest. & alij. Ad huius conclusionis con-
mationem facit illud Hieremiæ 8. Miluus
cœlo cognouit tempus suum: turtur &
rundo, & ciconia custodierunt tempus a
uentus sui. Sic quædam aues quando frequ
ter garriunt, indicant futuram pluuiam.
grues & hirundines præsentiunt futuru
frigus hyemis ac fugiunt ex partibus nostr
& aduentante calore æstatis redeunt.
etiam experientia compertum est, qu
quando perdices, aliæ aues, aut lepores,
quædam alia animalia circa medium hye
pinguiora sunt, longius erit frigus: quia
tura hoc dictante, & quasi præsagiente, se i
pinguant. Hæc enim & similia cum sint
turalia & sensibilia, vtpote ad conseruat
nem indiuidui necessaria; à dispositione c
lestium corporum imprimuntur naturæ
sitiuæ animalium.

Secunda concl. *Ex auium gesti
prædicere aliqua futura, quando mou
tur ad aliquid agendum motu angel
non est illicitum.*

VT patet in columba ſuper Chriſtum deſcendente: & in coruo, qui pauit Heliam: in cete, qui euomuit, & eiecit Ionam. Sic Thomas & Doctores citati.

Tertia concl. *Ex motibus aut garrulitate auium futura, quæ non ſubſunt eorum naturæ, aut cælorum motui, prædicere non licet.*

HAnc concluſionem probant ſacræ literæ, canones & leges locis citatis. Quia futura prædicere, non poteſt prouenire, niſi ex pacto cum Dæmonibus, qui vtuntur motibus & vocibus auium ad deceptionem eorum, qui talibus intendunt.

Quarta concl. *Quæ dicta ſunt de motibus & vocibus animalium, quantum ad futurorum præſagia, eadem locum habent in cæteris animalibus ratione carentibus.*

QVia ſimilium ſimilis eſt ratio. Dictis obſtare videtur, quod legitur de Ioſeph Geneſ. 44. cuius diſpenſator dixit: Scyphum, quem furati eſtis, ipſe eſt, in quo bibit dominus meus, & in quo augurari ſolet. Et ipſe dixit poſtea fratribus ſuis. An ignoratis, quod non ſit ſimilis mei in augurandi ſcientia? S. Auguſtinus in quæſtionibus. ſuper Geneſin q. 145. dicit Ioſeph dixiſſe non eſſe ſimilem

 ſibi

sibi in scientia augurandi ioco, & non s
riò, referens fortè hoc ad illud, quod vu
gus de eo opinabatur. Et sic etiam dispe
sator eius locutus est. Hanc responsione
S. Thomas in q. d. art. 7. ad 1. & Doctores re
qui amplectuntur.

QVAESTIO SECVNDA.

An diuinatio per somnia sit licita?

TRACTANT S. Thom. q. dicta art. 6.
Antonin. loco cit. §. 7. Turrecremata
q. 7 can. Non obseruetis. Syluest. in ve
superstitio. Somniorum etiam materiam
longum prosequitur Cœlius Rhodigi
lectionum antiquarum lib. 14. a cap. 40.

Ante resolutionem annotãdum est qu
aliquid, quod significat alterum, cum eo
quam coniunctionem habere debet. Vel
intellectum, vt hædera vinum vendibile
nificat: vel secundum rem, prout fumu
notat ignem. Res autem cum re conne
tur aut vt causa, aut vt effectus, aut pe
cidens, vt, exempli gratia, aliquis nocte s
niat se hominem occidisse, interdiu ex
cidenti ab alio homo occiditur. Deinde
siderandum est, ex Theologorum do
na, quod somnia futurorum euentuũ q
doque sunt causa, vtpote cum alicuius m
solicita ex his, quæ videt in somnijs, in

tur ad aliquid faciendum, vel vitandum. Quandoque somnia sunt signa aliquorum futurorũ euentuum, in quantum reducuntur ad aliquam causam communem somnijs & futuris euentibus: & secundum hoc plurimùm præcognitiones futurorum in somnijs fiunt. Quandoque etiam effectus, qui consideratur a somniante, merè per accidens, & casualiter se habet ad somnium.

Consideranda ergò est causa somniorum, quæ in primis duplex est: Interior, & exterior. Interior, quæ latet intra ipsum somniantem. Exterior, quæ est extrinseca ipsi somnianti. Interior somniorum est iterum duplex. Vna animalis, in quantum ea occurrunt hominis phantasiæ in somno, circa quæ cogitatio & affectio intenta fuit in vigilando. Alia causa interior somniorum est corporalis, quando ex interiori corporis dispositione formatur aliquis motus in phantasia, conueniens suæ dispositioni. Sicut homini, in quo abundãt frigidi humores, occurrit quod sit vel in aqua, vel niue. Causa etiã exterior somniorũ est duplex. Corporalis, & Spiritualis. Corporalis, quando imaginatio dormientis mouetur immutaturq; vel ab aëre ambienti, vel ab impresione cœlestiũ corporũ, ut sic dormienti aliquæ phantasiæ appareant conformes dispositioni corporũ cœlestium. V. g. somnio me esse in aqua, quoniam aëris dispo-

Causa somniorum duplex.

dispositio est in propinqua dispositione ad pluuiam,& sic in corpus meum influit. Sicu enim quando cælestia corpora influunt in corporalem materiam, formæ variæ producuntur; vt, plantarum, lapidum, metallorum similiumque rerum. Sic virtute eorundem corporum, in phantasia, quæ corporei organis immersa est, possunt formari phantasmata cõformia alicui effectui à cœlestibu corporibus producendo. Spiritualis caus exterior etiam duplex esse potest. Bona, quado Deus aliqua reuelat ministerio angelorum, vel alio modo: & Mala, quando ma spiritus se insinuant phantasiæ dormientis& aliquid ad decipiendum reuelant. His Præmissis quid sentiendum de diuinatione p somnia, videndum est.

Prima concl. *Somnia nec debem omnino contemnere, nec omnino de e curare.*

EST Aristotelis in lib. de somno & vigili Quia nec omnia somnia sunt falsa, n omnia vera: & in sacris literis quandoq prohibitum, ne somnijs attendamus. Deut 18. Non inueniatur in te, qui obseruet so nia. Quandoque etiam obseruatio somni rum admittitur. Genes. 40 & 41. Ioseph interpretatus somnia pincernæ Pharaonis, eiusdem etiam pharaonis. & Daniel. 2. &

p. declarauit somnium Regis Babylonis.

Secunda concl. *Quando causa somnij est corporalis intrinseca, potest homo intendere somnijs, & præuidere effectus causis coniunctos.*

N hac conclusione non est dubium. Sic medici dicunt esse intendendum somnijs, d cognoscendum interiores dispositiones. inc Aristotel. de somno & vigilia. Si somnia nt ex his, ex quibus componimur: tunc nt signa sanitatis, vel infirmitatis secunum eorum differentias: vt si quis somniet occupationibus igneis, signum est, quod ædominetur in eo cholera. Si de negotijs ris, vt de volatu, signum est sanguinis. Si quæ aut alterius liquoris: signum est phlegatis. Si de rebus terrenis, signum est mencholiæ: & sic iuuantur medici ad ferenm iudicium de dispositione corporis.

Tertia concl. *Si quis vtatur somnijs l præcognoscenda futura, quæ habent usam naturalem extrinsecam vt influtiam corporum cœlestium, aut aëris amntis, si in tantum de futuris prædicat ex nio, in quantum talium corporum virse potest extendere non est illicitum.*

St S. Thomæ & aliorum Doctorum in locis citat. Ratio esse potest: Quia effectus

pro-

proportionatur suæ causæ, & sicuti se hab ad esse, ita ad cognosci.

Quarta concl. *Si quis ex somno pr nunciet futura contingentia, aut e quæ spectant ad liberũ somniantis aut terius voluntatis actum, peccat & ma facit.*

CONSTAT Conc. Quoniam huiusmo non habent causam determinatam, dicuntur a casu per accidens, secundum P losophum de somno & vigilia. Eorum aut quæ sunt per accidens, non est determin scientia. Quare si quis in huiusmodi fut prædicat: aut necesse est vt mentiatur, au cognoscat ex pacto habito cum Diabolo.

Quinta concl. *Si quis ex somnis pr dicat futura, quando procedunt ex reue tione diuina, non peccat, sed licitum est.*

CONSTAT ex sacris literis. Gen. 15. C que sol occumberet, sopor irruit su Abram, & horror magnus & tenebrosus uasit eum. Dictumq; est ad eum: Scitò pr scens, quod peregrinum futurũ sit semen in terra nõ sua: & subijcient eos seruituti affligent quadringẽtis annis. & Gen. 40. & Ioseph interpretatus est somnia. Matth. 1. gelus Ioseph apparuit in somnijs, & fu

ædixit & Math. 2. Magi in somnis accepe-
int responsum, ne redirent ad Herodem:
r aliam viam reuersi sunt in regionē suam.
ibidem. Defuncto Herode iterum Ange-
s Domini in somnis Ioseph apparuit in Ae-
pto, dicens. Surge & accipe puerum, & ma-
em eius, & vade in terram Israël, defuncti
nt enim qui quærunt animam pueri.

DVBIVM CIRCA DI-ctam conclusionem.

Quare Deus potiùs in somnis reuelat tura, quam in vigilia?

Espondet S. Bonauent. in .2 d. 25. quæst. vltima. Primò, quia anima in vigilia dis-sa est ad exteriora sensibilia, & sic minùs a compræhendere reuelationes à Deo. Se-ndò, quia Deo sic placet sæpiùs ad occulta-nem sui luminis, qui posuit tenebras lati-lum suum. Tertiò, quia homo in somnis gis agitur, quam agat, & in reuelatione s se habet per modum suscipientis, quam ntis. Vltimò, quia dicente Deo Exod. 33. n videbit me homo, & viuet. Ideò secun-m quod dicit Gregorius non potest ho-Deum videre, & eius reuelationes, sci-t de lege communiori loquendo, nisi ndo abstractus est à sensibus, vt quasi tur nō viuere videlicet secundū sensuum

vsum

vſum exteriorem. Sed quia homo in ſo
eſt medium tenens inter mortuum & viu
tem, quodammodo à vita recedit: Ideo ſic
dinauit Deus fieri reuelationes ſuperna
rales in ſomnis, quando homo naturali
non habet vſum rationis, vt Deo ſoli attrib
tur laus gloriæ.

Sexta concl. *Reuelatio futuror euentuum in ſomno á Dæmone impre non eſt licita.*

QVIA huiuſmodi reuelatio procedi pacto tacito vel expreſſo Dæmonis, decipere ſemper contendit.

Quando dubium, an reuelatio in ſo facta ſit à Dæmone, vel bono ſpiritu, no præcipitandum iudicium, ſed probandus ritus ſi ex Deo ſit. In qua re multa ſunt co deranda de probationibus ſpirituum, de bus multa ſcribunt Ioannes Gerſon in tr de probationibus ſpirituum. S. Vincen in tract. de vita ſpirituali, & plurima ad h materiam doctè colligit Barthol. Medin. par. S. Thomæ. q. 25. art. 3.

QVAESTIO TERTIA.

An diuinatio per ſortes ſit omnin probata?

TRACTANT S. Thom. q. 95. art. 8. S. tonin. 2. par. tit. 12. cap. 1 §. 9. Syluel

ve

bo Superstitio. q. 9. Alij in verbo Sors aut
tilegium. Turrecre. in 26. q. 2. in princi-
Archidiac. ibidem. can. Sors. Canonistæ
text. in tit. de Sortilegijs, maximè in cap.
lesia vestra. Troilus Maluetius in tract. de
ibus. Paulus Grilland. in lib. 2. de Sorti-
js, & alij alibi.

Ante resolutionem præmittendum est, *Quid Sors*
d Sors dicitur, quando aliquid fit seriò *sit.*
dem ab homine, vt considerato eius euen-
liquid occultum innotescat. S. Thom. lo-
it. Syluest. verb. Superstitio. Angel. Au-
Armilla. Caietan. & alij in verb. Sors.

Triplex est Sors: Diuisoria, Consultoria, *Quotuplex*
iuinatoria. Diuisoria est, cum quæritur, *Sors.*
d cuilibet sit dandum, siue illud sit res, si-
onor, siue pœna, aut actio aliqua. Consul-
a, quando inquiritur, quid sit agendum.
inatoria, quando aliquid futurum in-
itur.

d genus sortium pertinet, si quis aliquid
ltum inquirat, siue per protractionem
ctorum, siue per considerationem figu-
m, quæ proueniunt ex plumbo liquefa-
n aquam proiecto, siue ex quibusdã sce-
s scriptis, vel non scriptis in occulto re-
tis, dum cõsideratur, quam quis accipiat:
tiam ex festucis inæqualibus propositis,
maiorem vel minorẽ accipiat: vel taxil-
m proiectione, quis plura puncta proij-

 ciat,

ciat, vel etiam dum consideratur, quid a
rienti librum occurrat. S. Thom. d. q. ar
Frideric. de Senis in consil. 284. & de sim
bus similis est ratio. Nunc pro resolutione

Prima concl. *Sors diuisoria licita*

SIc sentiunt communiter Doctores l
citatis. Quia quando partes sunt æq
les, nec res diuidenda sine discordia po
diuidi, fortunæ locus datur ad dirimen
lites: Sic secundum leges in tribus iud
communi diuidundo, familiæ erciscun
& finium regundorum, sortes admittun
debitis seruatis conditionibus. Sic Iudæi
serunt sortem super tunica inconsutili C
sti, quæ non poterat diuidi. Sic Appia
lib. 2. de bello ciuili narrat, post mortem
lij Cæsaris, cum essent discrepantes sente
in senatu, de remunerandis interfect
bus, statuit sortibus litem dirimendam.
etiam partes terræ Israëlitis per sortes di
buebantur. Numer. 33. Iosue 15. Iosep
lib. 5. antiquitatum Iudaic. cap. 3. Ea
est ratio de aliqua pœna subeunda, si c
tentio sit inter aliquos, quis soluere deb
exemplo Ionæ. 1. cap. qui à facie domin
giens sorte depræhensus est, & in mare
iectus. Seruandum autem in missione
tium, vt ius sit æquale partium, ne a
pr

iudicium generetur, vt non mittan-
r sine causa, hoc enim vanum esset, sed
ando consideratis circunstantijs rerum &
sonarum, prudentia dictat, litem, aut
id negotium sorte dirimendũ esse. Dictis
ibus, ex Augustini sententia in Episto. 180.
Honoratum, annumerari potest, si inter
nistros Ecclesiæ fieret disceptatio, qui eo-
n persecutionis tempore manere debe-
tne fuga esset omnium, & Ecclesia om-
o relinqueretur, & qui fugere deberent,
liqui in futurum reseruarentur pro Ec-
iæ vtilitate, sorte lis finienda est. Idem
sit esse casus, si tres aut quatuor tempore
is curam haberent, & non omnes vellent
culum subire, nec etiam Ecclesiæ expe-
t. Mos autem capiendi sortes ex vrna,
itula, vel hydria aquæ, antiquissimus est,
atet ex illo Plauti in Casina, vbi senem
ginis amatorem postquam id quod cu-
at, à seruo impetrare non potuit, indu-
aloquentem.

o abi, atque actutum vxorem huc
euoca, ante ædes citò.
itulam huc tecum afferto cum aqua,
& sortis.

Secunda concl. *In electionibus E clesiasticis non est licitum vti sortibus.*

CAP. Ecclesia vestra, de Sortileg. & c Non statim. & cap. Non exemplo q. 2. & hæc est communis tam Theologoru quam canonistarum sententia. Et ratio red tur, quia huiusmodi electiones spiritus san inspiratione fieri debent. Et si sorte aliqua ret electio, aut nulla esset, aut certè cassan Panormit. & alij in d.c. Ecclesia vestra. Si q obijciat Actor. 1. S. Mathias sorte ad Apo latum electus est: ergo potest electio in E clesiasticis sorte fieri. Respondet S. Hier super Ionæ 1. cuius verba referuntur 26. q c. Non statim debemus sub exemplo Io sortibus credere, vel illud de actibus Apo lorum huic testimonio copulare: vbi so in Apostolatum Mathias eligitur: cum pri legia singulorum non posint legem fac communem.

Tertia concl. *Sors consultoria, q do expectatur iudicium à Deo, & quas cum recurritur pro cognitione euentus tium, est licita.*

PRouerbiorum. 16. Sortes mittuntur i num, sed à Domino temperantur. Qu do enim humanum non superest auxili tunc ad diuinum recurrendum. 22. q. 2.

Q

Quæritur. Nemo debet tentare Deum ſuum, dum habet, quod rationabili conſilio faciat. & 23. q. 8. c. Si nulla. Ad idem facit illud 2. Paral. cap. 10. Cum ignoramus quid agere debeamus: hoc ſolùm habemus reſiduum, vt oculos ad te Domine leuemus. Idem clarius habetur 26. q. 2. c. Non exemplo Mathiæ, vel quod Ionas Propheta indifferenter deprahenſus ſit, indifferenter ſortibus eſt credendum, cùm priuilegia ſingulorum communem legem facere non poſsint. Si qui tamen neceſsitate aliqua cõpulſi Deum putant ſortibus exemplo Apoſtolorum eſſe conſulendum: Videant hoc ipſos Apoſtolos non niſi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deum fuſis egiſſe. Vt autẽ in caſu huius concluſionis licitum ſit vti ſortibus, quatuor ſunt conſideranda ex S. Thoma loco cit. S. Antonin. Angel. Sylueſt. Panorm. & alijs. Primum, vt abſque neceſsitate non recurratur ad ſortes, aliàs eſſet tentare Deum. Secundum, vt quis etiam in neceſsitate abſque reuerentia ſortibus non vtatur, vt patet ex d. c. Non exemplo. Tertium, vt non pro rebus terrenis, ſed pro ſpiritualibus & ad ſalutem pertinentibus fiat recurſus ad ſortes, vt habetur ex Auguſtino ad inquiſitiones Ianuarij ep. 119. tom. 2. 26. q. 2. c. Hi qui de paginis Euangelicis ſortes legunt, & ſi optandum eſt, vt id potiùs faciant, quam ad dæmonia con-

 ſulenda

ſulenda concurrant: tamen etiam iſta m
diſplicet conſuetudo, ad negot a ſecula
& ad vitæ huius vanitatem propter al
vitam, loquentia oracula diuina velle c
uertere. Quartum: vt non fiat in electio
bus Eccleſiaſticis, quæ Spiritus ſancti inſp
tione fieri debent. Vnde dicit Beda cap.
Acta Apoſtolorum. Matthias ante pent
coſten ordinatus ſorte quæritur, quia ſcil
nondum erat plenitudo Spiritus ſancti in
cleſiã effuſa. Septẽ autem Diaconi poſtea
ſorte, ſed electione diſcipulorũ ſunt ordin

Quarta concl. *Quando conten
eſſet de electione aliquorum, nec eſſet
humana dirimendi litem, vtpote quia e
paritas vtrique in omnibus, ſcilicet vo
doctrina & meritis, & ambo moral
eſſent æquè digni: tunc litem ſorte diri
re non eſſet illicitum, ſi debitæ conditio
ſeruentur, vt exitus rei à Deo expeta
præuijs orationibus eo modo quo D. M
thias electus eſt iuxta d.c.*

NON exemplo. Gloſſa & Turrecrem
cap. Quod autem. 26.q.2. Aurea ar
la in verb. Sors, & alij alibi.

Quinta concl. *Licitum eſt vti ſo
bus in electionibus ad temporales & ſ*
la

res dignitates, quæ ad terrenam dispositionem ordinantur.

HANC Conclusionem communiter DD. citati tenent. Tamen in tali electione obseruandum, vt priùs electis quibusdã idoneis deinde sors mittatur: Aliàs si imprudenter fieret, & cum periculo boni communis, & iustitiæ, vtpote quia sors caderet in aliquem ineptum, qui damno esset Reipublicæ: culpa non careret. Olim apud Romanos, iudices ex equitum ordine per sortes eligebantur, prætore vrnam mouente, & si qui ex illis reijciebantur, iterum subsortiebantur alij in eorum locum, vt videre est apud Ciceronem in oratione in Pisonem, & Panormit. in cap. fin. de sortileg. id vsurpari attestatur, quod seculares eligant officiales in multis locis per ballotas, & breuia.

Sexta concl. *Sors diuinatoria, quæ innititur societati Dæmonum explicitè vel implicitè, est damnata & reprobata.*

EZECHIEL. 21. Rex Babylonis stetit in biuio, in capite duarum viarum diuinationẽ quærẽs, cõmiscens sagittas interrogauit idola, exta consuluit: & in 26. q. 5. can. Sortes, dicitur: Sortes, quibus cuncta vos vestris discriminatis prouincijs, quas patres damnauerunt, nihil aliud quã diuinationes & maleficia

decernimus. Quamobrem volumus omni illas damnari, & vltrà inter Christianos no mus nominari, & ne exerceantur, anathe tis interdicto prohibemus. De hac conclu ne non dubitant nec Theologi, nec Cano stæ. S. Thom. in d. art. ad 3. iudicium ferri c dentis, vel aquæ feruentis ad sortes redu Probatio ferri candentis & similium ordi tur ad alicuius peccati occulti inquisitio per aliquid, quod ab homine fit, & in conuenit cum sortibus. In quantum tam expectatur aliquis miraculosus effectu Deo, excedit communem sortium ra nẽ. Vnde huiusmodi iudicium est illicitu & quia ordinatur ad iudicanda occulta, q diuino iudicio reseruantur, & quia diu auctoritate non est sancitum. 2. q. 5. cap. C suluisti. Eadem videtur ratio de lege due rum seu monomachiæ, nisi quod plus acce ad communem rationem sortium, in qu tum nõ expectatur ibi miraculosus effec nisi pugiles sint impares virtute vel arte. duello vide textum cum DD. de purgati vulgari. cap. Cura suscepti. & 2. q. 5. can. nomachiam, & Caietanum ad longum i Thomam 2. 2. quæst. 95. artic. 8. Concil. dent. sess. 25. cap. 19. de Reformatione.

LE

LEX. IIII.

Eorum est scientia punienda, & seueris- simis meritò legibus vindicanda, qui magi- cis accincti artibus, aut contra salutem ho- minum moliti, aut pudicos animos ad libi- dinem deflexisse deteguntur. Nullis verò criminationibus implicanda sunt, quæsita humanis corporibus remedia: aut in agre- stibus locis innocenter adhibita suffragia, ne maturis vindemijs metuerētur imbres: aut ventis & grandinis lapidatione qua- terentur, quibus non cuiusq́; salus, aut æsti- matio læderetur: sed quorum proficit actus, ne diuina munera & labores hominum sternerentur.

THEODOSIANVS rectiùs posteriora verba ponere videtur (sed quorum pro- ficerent actus, ne diuina munera & labores hominum sternerentur) imò in Cod. illud (ne) in antiquioribus impreſsionibus, sal- tem non habetur.

Hæc L. cum satis multos effectus magis & maleficis attribuat, in primis breuibus, quæ ueram concernunt, percurrenda sunt. De- inde mouendæ quæstiones occurrentes & re- soluendæ.

In Superioribus actum est, vt plurimùm

 de eis,

de eis, quæ ſpectant ad magiam diuinatri
quæ autem in hac L. continentur conc
nunt artes magicas operatrices.

Sicut bonæ ſcientiæ ad ornamentum v
litatemque Reipub. ſunt promouendæ:
malæ, cùm tendant ad interitum commu
ſalutis, merito legibus ſunt vindicandæ, iu
ta præſentem Legem.

Magicis artibus accincti malefici, mirab
lia & humanam naturam excedentia op
perficiunt. Malefici dicuntur bene accin
diabolicis artibus: quia eis vtuntur tanqua
armis quibuſdam, ad impugnandum ali
Poſſunt & dici accincti in alio ſenſu: q
ſe promptos expeditoſque exhibent, ad act
nes malas, pro Diaboli voluntate.

Magicæ vetitæ vanitates artes dicuntu
quia ex præſcripto Dæmonum aut ſuoru
miniſtrorum, certis ritibus & modis ex
centur. Artem igitur magicam aut malefic
intelligimus, cognitionem, experimentu
& exercitium diabolicarum operationu
Ars enim eſt potiùs habitus operatiuus, qu
ſpeculatiuus, vt docent Ariſtot. lib. 6. Eth
& S. Thomas 1. 2. q. 57. art. 3. Quare qui o
ra diabolica exercent, artem magicam ex
cere dicuntur. Nec eſt de ratione artis, vt q
dam ſentire videntur, vt ex libris addiſca
quando improbant maleficas nullas ſcire
tes, eò quod libros non habeant, imo vt p

num legere nesciant. Sunt enim artes libe-
es: vt Grammatica, Poëtica, Rhetorica &
teræ. Sunt etiam mechanicæ: priores exli-
is addiscuntur: posteriores communiter
instructione magistri: & inter has quæ-
m sunt vilissimæ; vt vendere sal, oleum &
iusmodi similia. Bartol. in L. Ne quis. C.
dignit. lib 12. Berthac. in repertorio. Ver-
Ars. Ars magica refertur inter artes veti-
& reprobatas; quare dicitur legibus odio-
C. de thesaur. L. Vnica. lib. 10. Reprobatæ
tem sunt, quia earum magister Dæmon
, qui eas docet vel immediatè per se, vel
diatè per suos ministros. Nec longum
npus ad discendum requiritur, cùm ipse
lle artifex sit; breuissimo tempore suos
cet facere mirabilia quæ humanum in-
nium superant. His addere possumus, ma-
icas etiam dici artes in alio sensu familiari
n solùm grammaticis, sed etiam legibus:
enim significat astutiam, dolum, & frau-
m ac singularem nocendi malitiam. can.
icunq;. 22. q. 5. Quacunq; arte verborum
is iuret, Deus non decipitur: & C. de his,
i ad statuas confugiunt. L. 1. Si probati fue-
t artibus suis (Glossa ibidē, id est, malitijs)
iidiam inimicis creare voluisse. C. de præ-
ip. triginta vel quatraginta annorū L. Om-
. Omnes nocendi quibuslibet modis artes
nibus amputantes. C. de suffragio. L. 1.

Si artibus

Si artibus moram nectant. Magicæ artis n mine rectè ergo intelligere possumus insig nocendi studium, aut decipiendi malitia aut fraudem & dolum. Quid enim ex his o nibus desideratur in maleficis ? Discipuli quuntur præscriptum magistri, qui abund malitia, nequitia, fraude & dolo.

Præterea circa illa verba L. (Nullis ve criminationibus implicanda sunt quæ humanis corporibus remedia; aut in agre bus locis innocēter adhibita suffragia, ne m turis vindemijs metuerētur imbres, &c.) N tant pleriq; Doctores Bart. Salyc. Godefr Azo & alij, incantationes ad finem boni, de ge ciuili esse licitas: Non autem de iure can nico, & in foro conscientiæ. Sed infrà hoc ctum examinabitur. Angelus verò dicit: N ta, hic posse incantari grandines vt non n ceant: & intellige, in virtute diuina, non p inuocationem Dæmonum: quia istud prohibitum omni iure.

Obseruandum quoq;, antiquis tempo bus maleficos consueuisse sua maleficia & i cantationes in agrestibus, siluestribus & cultis locis exercere: vt nunc etiam faciu Causas autem huius rei asignauimus in su riori tractatu. Quas cœteris latiùs explic Paulus Grillandus lib. 2. de Sortileg. q. 4 Iodocus Damhauderus in pract. crimin. c 61. numero 119.

Ci

Circa finem L. considerandum est, quòd
leficorum opera, diuina munera & labo-
hominum prosternantur & perdantur.
ctus terræ sunt diuina munera: quia etsi
mo plantet, Deus tamen incrementum
,vt crescant pro conseruatione hominum.
sunt labores mortalium: Quia homo ope-
us manuum suarum terram fodit, serit se-
na, & agros vineasq; colit. Vnde in sacris
ris fructus dicuntur etiam opera manuū.
gæi 2. cap. Percussi vos vento vrenti, &
ndine omnia opera manuum vestrarum.
.1. Opera manuum eius benedixisti, &
ssessio eius creuit in terra. Sternuntur au-
n munera diuina,& labores hominū,quan-
malefici cooperantibus Dæmonibus aut
ssem in herbis perdunt, aut iam flori pro-
quos segetes grandine,pruina, aut intem-
tiuis imbribus lædunt, ne labores hominū
itum sortiantur effectum : aut grandinis
idatione fructus iam colligendos excu-
nt, vel etiam vineas vuis maturescentibus
tiles reddunt. Perduntur enim labores
minum, quando ferè integro anno homi-
laborarunt, omnem substantiam impen-
unt, & cum fructus iam propemodum
turi impediuntur,ne suum effectum con-
uantur. Hæc circa literæ explicationem
ficiant.

QVAE-

QVAESTIO PRIMA.

An malefici poßint animos ad[...] rem deflectere ac mouere, vt lex Con[...] tini hoc in loco innuit?

IOANNES VVierus lib. 3. de præstigijs [...] monum, cap. 38. sugillat Imperatore[...] hac L. quòd arte magica amorem conc[...] senserit.

In primis ex fidei principijs præsuppo[...] dum est, diabolum non posse efficaciter c[...] re liberam hominis voluntatē ad pecca[...] vt S. Thom. 1.2. q. 80. artic. 2. & 3. oste[...] Mouetur autem homo indirectè à Dia[...] ad peccandū, qui tanquam potentior cr[...] ra, potest agere in materiā corporalem, [...] sensum vel interiorem vel exteriorē aliq[...] do immutat: aut de nouo sensibile aliq[...] formando, aut formatū sensui obijciendo[...] spiritus humores intus commouendo: [...] autem sūma sit cōiunctio inter potentias [...] sitiuas & rationales, motis sensitiuis, indi[...] mouentur rationales. Sic Diabolus, qu[...] vult animū ad libidinē flectere, aut ad [...] mouet exteriorē hominem causis intrin[...] deinde obiectum proponit sub ratione [...] vel pulchri, vt ametur appetaturq; : au[...] ratione mali & deformis, vt efficiat horr[...] & odium, & hoc modo indirectè per mo[...] persuadentis & proponentis obiectum v[...]

dum, aut fugiendum, deflectit animum
idinem, aut odium: voluntas autē ma-
bera, licet aliquo modo trahatur, iuxta
: Trahit sua quemque voluptas. His
issis statuitur, Conclusio resolutoria.
*agi & malefici possunt animos pudicos ad libi-
& amorem flectere, & verissimè Constantinus
ator in d. L. attestatur.*
Hæc est communis rectè sentientium
logorum & Iurisperitorum doctrina:
atur in primis ex alijs ll. leges tradunt es-
ena & pocula amatoria. L. 3. §. Adiectio.
L. Corneliam de Sicarijs: & ff. de pœ-
. Si quis aliquid. §. Qui abortionis, aut
orium poculum. Atq; has leges sequun-
urisperiti in d. ll. & alibi. Albericus in
. C. de hæretic. numer. 6. Azo in hoc
malefic. & mathemat. Bonifac. de Vi-
s in tractat. de maleficis. Godefrid. in
nti L. Angelus ibidem rectissimè ad-
this verbis. Nota, per incantationem
um mulierum ad libidenem flecti, &
non truferis, cum audis istas facturas
quia veræ sunt. Paulus Grillandus
rtilegijs quæst. 3. & quæst. 12. Oldradus
nte in consil. 210. incip. Regularis ha-
aditio. Panormitanus in cap. In tabu-
Sortilegijs numero 4. Ioannes ab Ana-
idem in Rubrica. Petrus Ancharanus
m in c. Ex tuarum. Et in lib. 6. de hæret.

cap. Accuſatus. §. Sanè: Hoſtien. in ſum
de Magiſtris. §. Quam ſcientiam. Franciſ
Squillacenſis de fide Catholica cap. 8. &
alibi. Theologi ſequuntur. S. Hieron. ſu
Nahum 3. cap. Attribuit maleficijs & inca
tionibus, quod faciant amare ea, quæ od
debuerant: & deteſtari, quæ amare debeb
S. Thom. & Bonauent. in 4. ſenten. d. 34.
trus Paludan. ibidem. Turrecrem. in 33
1. c. Si per ſortiarias. Doctores mallei mal
carum 1. par. q. 7. Alphonſ. Caſtrenſis lib
de iuſta hæretic. punitione, cap. 15. Mich
Medina lib. 2. de recta in Deum fide cap.
alij alibi. Ratio ducitur ex ſacris literis, &
perientia. Dæmon, omnium rectè ſentie
iudicio, poteſt incendere hominem ad lib
nem: Qua ratione dicitur ſpiritus fornica
nis. Oſeæ 4. vt annotat Caſsian. collat. 7.
32. Ergò non poteſt alienum eſſe à magi
maleficis: quia hi Dæmonum poteſtate
perficiunt maleficia. Ad hanc materiam
ciunt exempla, atq; illud in primis de S.
priano memorabile eſt. Cum enim S. Iu
Antiochiæ frequentaret Eccleſiam, viſa
quodam ſcholaſtico nomine Agladio, qu
virginis pulchritudinem incidit in eius a
rem, eamq; in vxorem petijt: quæ cum
nibus ob eam cauſam aduentantibus dic
quod Chriſto cœleſti ſponſo deſponſata
Iratus cum aliud medium non occurr

...it ad Cyprianum tum adhuc Magum, pro...
...tens ipsi duo talenta auri, vt Iustinam ma-
...ciis caperet: Cyprianus magicis artibus
...monem accersit, & ait illi: amo virginem
...Galilæa (Christiani enim tunc vocaban-
...Galilæi) potes ne ei persuadere & addu-
...mihi? Qui promisit ei dicens: Accipe
...medicamentum, & sparge circa domum
...s, & ego superueniens paternum sensum
...iijciam, & statim obediet mihi. Cumque
...prianus ita fecisset, sancta virgo tertia no-
...hora surgens ad orationem, sensit impe-
...n Dæmonis. Signauit itaque se, & domum
...m signo sanctę Crucis, & Dęmonem in fu-
...n conuertit. Qui veniens ad Cyprianum
...fusus, & cur virginem non adduxisset re-
...situs, ait: Vidi quoddam signum Thau.
...um Cyprianus arte magica alium Dæ-
...nem fortiorem vocauit, & simili modo
...it, & similiter eidem accidit. Tandem vo-
...it Dæmonem superiorem, & ait illi: quæ
...n est vestra infirmitas? victa est ab vna
...gine omnis vestra virtus? Respondit Dia-
...us. Nunc adducam tibi eam ad deside-
...m, tu tantum paratus sis. Tunc Diabolus
...pecie virginis ad Iustinam intrauit, & se-
...s super lectum eius eandem tentando di-
...: Hodie missa sum à Christo ad te, viuere
...um in castitate: Multùm autem te video
...atam abstinentia. Sancta autem virgo

 dixit:

dixit: merces autem multa, labor vero m
dicus. Dixit ei Diabolus. Deus in Parad
benedixit Adam & Euam, dicens. Cresc
& multiplicamini. Si ergo in virginit
manſerimus, in iudicium incidemus, q
verbum Dei contemnimus. Tum vi
turbata ſurrexit, & per ſpiritum ſenſit q
eſſet, qui ei loqueretur, ſigno crucis ſe
nans: quo facto Dæmon diſparuit, & C
priano confuſus apparuit. Qui dixit ei: &
victus es, vt cœteri ſubiecti tui? Quomo
enim victi eſtis ab vna virgine Chriſtia
Dic mihi quæ ſit virtus victoriæ eius, C
reſpondit, dicere tibi non poſſum: qu
dam vidi terribile ſignum Thau. Si aut
virtutem huius ſigni vis cognoſcere, i
mihi quod nunquam velis à me diſced
Qui cum iuraſſet, ait illi. Vidi ſignum c
cifixi, & Thau: & ſicut cera à facie ig
fluxi.

Cui dixit Cyprianus. Ergo cruc
xus maior eſt? Qui reſpondit: etiam ma
omnibus eſt: quia deſertores Dei accipi
ab eo ſententiam ignis: Cyprianus autem
Feſtinabo igitur, vt amicus fiam cruci
ne talem pœnam incurram. Diabolus
ſpondit. Iuraſti namque mihi. Cypria
ait. Contemno te, & omnes fumigantes v
tutes tuas, meque ipſum tibi denego, &
co

ſignans dico: Gloriam tibi do Chriſte,
u Dæmon recede à me. Abijt ergo Dia-
us confuſus. Cyprianus verò errorem
m agnouit, & propalauit, fraudemq́;
ductionem diutinam, libris magicis in
em coniectis, Vulcano dicauit: & per
virginem, ſcilicet Iuſtinam, Chriſto
cherrimè deſponſatus, ſacraque Chriſtia-
um complexus eſt, paulatim in præsby-
m ordinatus, mox ad Epiſcopatum
ctus, doctrina & conuerſatione clarus,
ſummatæ virtuti martyrium adiunxit.
us hiſtoriæ meminit Nicephorus Cali-
lib. 5. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 27. Ad
dem ſcopum illuſtre eſt, quod narrat
regorius lib. 1. Dialogor. cap. 4. Eo (ait)
pore, quo malefici in hac ſunt vrbe Ro-
a depræhenſi, Baſilius (qui in magicis
ibus primus fuit) in monachico habitu
riam fugiens petijt. Qui ad virum re-
ndiſſimum Caſtorium, Amirtinæ Ciui-
Epiſcopum pergens, petijt ab eo, vt
Equitio Abbati committeret, ac ſa-
lum monaſterio illius commendaret.
c ad monaſterium venit Epiſcopus, ſe-
q; Baſilium monachũ adduxit, & Equi-
Dei famulum rogauit, vt eundem mo-
um in congregationẽ ſuſciperet. Quem
n vir ſanctus intuens, ait. Hunc quem

mihi commendas, pater: Ego non video
nachum esse, sed diabolum. Cui ille resp
dit: occasionem quæris, ne debeas præst
quod peto. Ad quem mox Dei famulus
xit. Ego quidē hoc eum esse denuncio, q
video: ne tamen me nolle obedire existi
facio quod iubes. Susceptus itaque in mo
terio est. Post non multos vero dies idem
famulus, pro exhortandis ad desideria su
na fidelibus, paulo longius à cella digre
est. Quo discedente contigit, vt in mon
rio virginum, in quo eiusdem patris cur
gilabat, vna earum, quæ iuxta carnis h
putredinem speciosa videbatur, febrici
inciperet, & vehementer anxiari, magnis
vocibus cum stridore clamare: Modò m
tura sum, nisi Basilius Monachus venia
ipse mihi per suæ curationis studium salu
reddat. Sed in patris absentia accedere q
piam monachorum in congregationem
ginum non audebat: Quantominus ille,
nouus aduenerat, cuiusque vita adhuc
gregationi ignota erat. Missum repente e
Dei famulo Equitio nunciatū, quod sa
monialis illa immensis febribus æstuare
Basilij Monachi visitationem anxiè quær
Quo audito vir sanctus dedignando sub
atque ait. Nunquid nam dixi, quod Di
lus est iste, non monachus? Ite, & eum de
expellite: sanctus autem vir ancillam dei
nial

em absens solo verbo curauit, ita vt ne- amplius febri laboraret, nec Basilium ex- ret. Omnes autem monachi iussionem s sui implentes, eundem Basilium ex asterio repulerunt. Qui repulsus dixit uenter, se cellam Equitij magicis artibus ra suspendisse, nec tamen eius quempiam re potuisse. Basilius autem non post lon- tempus in Romana vrbe, exardescente Christiani populi, igne crematus est. Hęc Gregorio. Haud dissimile narrat B. Hiero- nus in vita S. Hilarionis. Erat enim iuue- Emporij Gazensis, qui virginem deperi- id est, vehementer amabat. Qui cum fre- nter tactu, iocis, nutibus, sibilis, & cæte- uiusmodi, quæ solent morituræ virgini- esse principia, nihil profecisset, perrexit mphim. Anno elapso magicis artibus in- ctus, ab AEsculapij vatibus redijt, & sub- limen domus puellæ tormenta quædam borum, & portentosas figuras sculptas in Cyprij lamina defodit, & ilico amore in- re virgo, & amictu capitis abiecto, rotare em, stridere dentibus, inclamare nomen lescentis: magnitudo quippe amoris eam rorem verterat. Perducta ergo à parenti- in monasterium seni traditur, vlulante im & confitente Dæmone. Vim sustinui, itus sum abductus: quam bene Memphis nijs homines deludebam? O cruces

 O tor-

O tormenta, quæ patior. Exire me cogis, ligatus sub limine teneor. Non exeo, me adolescens, qui tenet, dimiserit. Tu senex: Grandis, ait, fortitudo tua, qui li & lamina strictus teneris. Dic, quare au es ingredi puellam Dei? vt seruarem, quit, eam virginem. Tu seruares prodi castitatis? Cur non potiùs in eum, qu mittebat, es ingressus? vt quid, respon intrarem in eum, qui habebat collegam um amoris Dæmonem? Noluit autem ctus, antequam purgaret virginem, vel a lescentem, signa iubere perquiri, ne aut s tis incantationibus recessisse Dæmon vide tur, aut ipse sermoni eius accommodass dem: Asserens fallaces esse Dæmones, & a mulandum esse callidos: & magis reddita nitate increpuit virginem, cur fecisset t per quæ Dæmon intrare potuisset. Hæ Hieronymo. His accedunt Poëtæ & na rales, qui faciunt mentionem de Phi & Hippomane. Ouidius lib. 2. de amandi.

Philtra nocent animis, vimq; fauoris habent,

Et Propertius lib. 4. in lenam quandam

Consuluit striges nostro de sanguine, & in me
Hippomanes fœtæ semina legit equæ.

Iuuenalis Satyra 6.

Hic magicos adfert cantus, hic Thessala vendit,
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti.

Hippomanes à Doctis refertur inter ve-
cia amatoria, & est caruncula quædam,
in pulli equini fronte consurgit, quæ
lsa & in puluerem conuersa ad amo-
concitandum dicitur efficacissima. De
Hippomane agunt Aristoteles de na.
animantium lib. 6. cap. 22. Plinius
8. historiæ naturalis cap. 42. & Ser-
s lib. 3. Georgicorum in illud Vergilij.

inc demum, Hippomenes vero quod nomine dicunt
stores.

Dicit Aristoteles quod Hippomanes pe-
r & percipitur à veneficis mulierculis.
ltrum autem latinè dicitur amatorium.
de Philtrum communiter vsurpatur,
genere veneni, amorem & insaniam
rentis: & sic tradunt frequentissimè
minem ad furorem & insaniam concita-
&aliquando sequitur mors. Quare Do-
res quando agunt de pœna propinantis
ulum amatorium, distinguunt, an sequa-
mors, vel non. Vt infra q. 3. Id tamen
eruandum est, quod licet quædam na-
alia vim habeant ad accendendum li-
inem, & commouendum animos in ge-
re: non tamen eis inest naturalis vis, vt

in hanc personā potiùs animus feratur, qu
in illam: sed hoc contingit operatione D
monis, qui cum mago aut malefico ex pa
concurrit ad procurandum amorem in
persona, in cuius perniciem maleficus sua
na dirigit. Tamen hoc etiam annotandum
vt Michael Medina loco citato tradit, qu
est differentia inter ea veneficia amato
quæ à verbis: & ea, quæ à potionibus, aut
bus descendunt: quod priora minùs sunt
riculosa, vtpote quæ tantum diabolica su
gestione imaginationem perturbent: Po
riora autem præter hanc inuasionem, eti
corporali æstro libidinis vexent, & ita p
rumque insania comitetur.

QVAESTIO SECVNDA.

De veneficijs & poculis amatorijs

An sapiant hæresim, vel spectent peccatum hæresis pocula amatoria?

DISPVTANT Doctores vt plurimùm cis citatis in principio superioris q. termini intelligentiâ, nota (sapere hæresi nihil aliud esse, quam vehementem hæ suspicionem præbere. Vnde quandocum aliquod factum, aut dictum grauem p sumptionem hæresis offert, hæresin sapit. inde in maleficiorum distinctione & co tione voluntas intentioque inspicienda
q

d operans intendat, quis eius ſit finis, m fidem habeat in applicatione rerũ, qui- vtitur. Aliquando enim adhibentur na- lia, quæ nullam habent efficientiam in ine ad effectum producendum: aliquan- ſacramenta & ſacramentalia, quibus etiam lus ineſt effectus ad tam ſceleratũ finem. nc pro reſolutione, quùm varietas rerum ciat deciſionis diuerſitatem, ſit.

Prima concl. *Si ſortilegia amatoria fiant, vt in illis adſit inuocatio Dæmonis modum adorationis, apertè ſapiunt eſim.*

OLDRADVS in conſil. 210. Grilland. in q. 10. de Sortilegijs, & alij vbi ſuprà.

Secunda concl. *Etiamſi non fiant modum adorationis, modò in talium leficiorum exercitio expetatur, & expe- tur à Dæmone aliquid, quod ſoli Deo fa- e conuenit, ſapiunt hæreſim.*

ia tribuitur creaturæ quod Deo debetur.

Tertia concl. *Si inuocetur ſimplici- Dæmon ad tentandum pudicitiam ho- nis, licet grauiſſimum ſit peccatum ſu- ſtitionis, non tamen ſapit hæreſin.*

CONCLVSIO est cōmunis Doctoru
Ratio; quia in casu huius conclusio
tribuitur Diabolo, quod eius propriū est,
licet tentare, vnde tentator dicitur, Math. 4

Quarta concl. *Ab illis, qui amator*
maleficia exercent, inquirendum est cu
diligentia, an credant maleficia, aut D
monem posse cogere alicuius viri, vel fœm
næ voluntatem ad amorem inhonestum.

QVOD si hoc credant, vehemens est h
resis suspicio, & si instructi de verita
acquiescere nolint, tanquam hæretici sunt h
bendi. Quia credere, hominis voluntatem
Dæmone, aut malefico efficaciter cogi
amandum aliquem, vel aliquam: hæresis
aperta. Cum repugnent libertati à Deo n
stræ voluntati inditę. Si enim voluntas à D
mone cogitur ad aliquem amandum, iam
est libera, nec in manu consilij sui, secundu
Salomonem in Ecclesiast. 15. cap.

Quinta concl. *Omne maleficiū, qu*
exercetur per commixtionem alicuius s
cramenti, aut rei sacramentalis, red
ipsum operatorem de hæresi suspectum.

HANC conclusionem tradunt Panorm
in cap. 1. de Sortilegijs ex Glossa lib. 6.
hær

ret. cap. Accuſatus. §. Sane. & Alphonſus
ſtren. loco citato, contra Oldradum &
rillandum. Ratio clara eſt. Sapere hæreſin
nil aliud eſt, quam ſortem præbere hæreſis
ſpicionem. Quis autem ad tam abominabi-
n vſum res ſacras adhiberet, niſi aut effe-
um habere exiſtimet, aut nullius eſſe mo-
enti iudicet, & ſic contemnat myſteria
ſtræ ſalutis: quæ an non ſapiant hæreſin,
iſque æquus rerum æſtimator facilè ani-
aduertet.

QVAESTIO TERTIA.

Quæ ſit pœna præbentis poculũ amatoriũ?

VT huius quæſtionis reſolutio fiat, præ-
notandum: quod quando poculum
natorium præbetur; aut ſequitur mors,
t non ſequitur. Præterea aut tale pocu-
m ſapit hæreſin, aut non. Tandem aut
mponitur ex naturalibus medijs, ſine vl-
arte Diaboli: aut magica arte efficitur
le poculum.

Prima concl. *Quando poculum ama-
rium conficitur tali modo, qui ſapit hære-
n, punitur pœna hæreſis,*

GRILLAN. in tract. de Sortileg. q. 11. Me-
nochius caſu 388. num. 4. Petrus Grego-
us Tholoſanus in 3. parte Syntagmatis iuris
niuerſi lib. 34. cap. 12. nu. 9. Ratio clara eſt:
quia

quia pæna sequitur naturam delicti, & eid
commensuratur.

Secunda concl. *Dans poculum am*
torium ad malum finem, si ex eo mors
quatur, quomodocumque sit composit
tale poculum, punitur pœna mortis.

SIc scribit Petrus Crinitus in lib. de Po
latinis cap. 19. quod Lucretius assum
poculo amatorio ita furore percitus sit,
propria manu mortem sibi intulerit. Et P
nius lib. 25. naturalis historiæ, cap. 3. narra
Lucullo, quod hausto poculo amatorio,
tam finierit. Dicta conclusio constat ff.
pœnis. L. Si quis aliquid ex metallo. §. C
abortionis. vbi expressè decernitur, quo
mulier ex poculo abortionis, vel amato
aut vir pereat, vltimo supplicio dans affi
tur. Ibidem Bartol. Grilland. de Sortileg
12. Damhauderius in practica criminali c
61. numero. 88. Menoch. lib. 2. de arbitr.
dic. qq. cas. 358.

Tertia concl. *Si quis arte male*
& magica animum hominis ad amore
licitum deflectat, pœna vltimi supplici
nitur, etiamsi mors non sequatur, si ste
in d. L. Eorum.

PRobat Grilland. q. 11. numero. 7. C
dicta L. æquiparat, quantum ad pœna

maleficos, qui flectunt pudicos animos
ibidinem, & illos qui contra salutem ho-
num moliuntur, & statuit eos seuerissi-
legibus vindicandos. Eandem conclusio-
docent Menoch. lib. d. casu 388. num. 5.
etrus Gregor. loco cit. num. 11. Ratio est
in promptu. Quia arte magica & diabo-
vti, tam secundum legem diuinam, quã
lem, capitale est: vt infrà latius patebit in
Nemo Aruspicem.

Quarta concl. *Præbens poculum atorium absque arte magica, si mors sequatur, punitur extraordinariè ad icium iudicis, pro varietate circunstan-rum occurrentium.*

MENOCH. in d. casu. 358. & Petrus Gre-
gor. loc. cit. & alij alibi. Ratio est: quia
tant pudicitiam, quæ res est turpissima, &
imi exempli: olim tamen, vt clarum est ex
.& Glos. in d. L. Si quis aliquid ex metal-
. Qui abortionis. De lege ciuili humilio-
n metallũ damnabantur, honestiores in
lam, amissa etiam parte bonorum, rele-
ntur. Et quia hisce temporibus pœnæ
elegationis & effodiendi metallum in
vsu non sunt, iudicis arbitrio
talis puniendus est.

QVAE-

QVAESTIO QVARTA.

An malefici poßint inducere pluui tempestates, grandines & similia met rologica, quibus fructibus aut seminib noceant, vt d. L. significat?

IOANNES VVierus libro sexto de pr stigijs Dæmonum. cap 27. & alibi, di Christianum Imperatorem in his ll. locutu non quasi ipse crediderit, vel alios cred voluerit, eiusmodi miracula siue calamita ab hominibus per malas magicasque artes ac perfici; sed ita potiùs accipienda, qu desumpta & scripta ex opinione vulgi, secundum communem loquendi forma Quanquam, inquit, si auctoritaté spectem quis est qui ambigat, in hoc negotio iuri uino summam tribuendam & fidem & re rentiam? In causis enim definiendis, ijs pr sertim, quæ spectant ad animum, cuiusmo nostra est, dicta patrum & canonum legib sunt præferenda. Panormit. in cap. Su illa, de secundis nuptijs, neque leges ipsæ dignantur sacros canones imitari. Au vt cleric. apud proprium Episcop. in fi Hæc VVierus, quem sequitur Ioannes Ge gius Godelmannus Iurisperitus lib. 2. de L mijs cap. 6. à. numero. 15. Antequam h quæstioni satisfiat, ad rei cognitionem qu dam sunt præmittenda.

Prim

Primum. Deo permittente natura corpo-
s nata est moueri ab angelo, tam bono,
m malo, motu locali, vt tradunt S. Au-
tin. lib 3 de Trinit. cap. 8. & 9. & S. Thom.
art. q. 110. art. 3. & 1. 2. q. 80. artic. 2.
lij Theologi in 2. d. 7. Quæcunque er-
solo motu locali fieri possunt, hæc per
uralem virtutem Dæmones (nisi diui-
s prohibeantur) facere possunt. Venti
em & pluuiæ, grandines, & similes
eorologicæ impresſiones, ac aëris per-
bationes, solo motu vaporum resolu-
m ex terra & aqua fieri possunt. Vnde
huiusmodi procreanda naturalis vir-
Dæmonis sufficit: & vt hoc clarius
at, *Secundo loco præmittendum*, causam ef-
ntem vniuersalem & remotam horum
eorologicorum effectuum, ex Aristo-
, Alberto & alijs, in lib. Meteorologico-
, esse calorem solis & aliarum stellarum,
lumine & influentia sua agunt in aquam
rram, quæ sunt elementa vaporabilia &
ouent: mota dant ex sua dispositione na-
li vapores: ex quibus generantur impref-
es humidæ in aëre, qui aptus est ad reci-
dum hos vapores. Eleuantur autē qua-
vapores ex dictis elementis, virtute so-
stellarum. Primus siccus & calidus est,
ascendens vsque ad summam siue su-
nam aëris regionē, prope spheram ignis,
inflam-

inflammatur, & ex eo generantur impreſ-
nes ignitæ. Secundus eſt calidus & humi-
qui quando recipitur in prima aëris regio
quaſi ſemper conuertitur in aërem, niſi
tenſa aëris frigiditas impediat eum: C
enim in qualitatibus aſsimuletur aëri, &
habentibus ſymbolum facilior ſit tranſi
facilimè in aërem conuertitur, ita quod e
rariſsimè generetur impreſsio aliqua me
rologica. Tertius eſt frigidus & ſiccus, &
efficit ventum & terræ motum. Quartus
frigidus & humidus, qui aſcendens ca
omnes impreſsiones aqueas: aliquas per c
denſationem, vt rorem & pluuiam: alias
congelationem, vt pruinam, grandinem
niuem. Vapor autem humidus diſtingui
per ſubtilem & craſſum: ex ſubtili genera
ros & pruina: ex craſſo reliquæ aqueæ imp
ſiones oriuntur. Cum autem non rarò p
na & grandine noſtri malefici nocumenta
ferant, de his ex naturalib⁹ aliqua altiùs
repetenda. Quoniam pruina ex frigidi
nocturna intenſa & acuta generatur, m
mè flante vento Boreali, eius effectus
quod mortificet vegetabilia, vt patet o
bus ad ſenſum. Eſt enim pruina omnino
gida, & tendit ad ſiccitatem, quæ duo
cauſa mortis, ex Ariſtotele in lib. de cauſ
tæ & mortis: Sicut è contrario ros viui
vegetabilia, quoniam temperatè eſt cal
& h

umidus. Calidum autem & humidum
perate mixta, ſunt cauſa vitæ, vt patet in
te, quando manè ex nocturno rore om-
vireſcunt. Hæc virtus pruinæ patet etiam
llo Pſalmi 77. Et occidit in grandine vi-
seorum, & moros eorum in pruina. At-
hinc apparet ratio, quare noſtri malefici
gæ tempore Veris, quando omnia terræ
entia virere & florere incipiunt, & adhuc
eriora ſunt, pruinam generent, & ſæpius
empore in congregationibus ſuis ſcelera-
tractatus ineant de generatione pruinæ.
ndo fit in nubibus à terra longinquis, e-
tis in altum. Cuius generationis cauſa eſt
r, qui eſt in vapore aſcendente à terra &
a: quare plùs generatur in partibus &
poribus calidis, quam frigidis. Quando
n in aëre eſt multitudo caliditatis, aperi-
nubes ex caliditate, & calor extenditur in
: & ideo totum frigus tanquam contra-
m calori ab aëre repellitur, & recipitur ad
m locum in interiora nubis. Sicut vide-
in pane congelato, ſi igni apponatur,
nte in medio panis frigus colligitur, &
t duriſsimus ex congelatione. Sic in nu-
ndique calefacta exteriùs, frigus contra-
r ad interiora. Ac ſtillæ pluuiæ ventis &
ore congelantur, & in lapides grandinis
antur: & cùm ſint naturæ aqueæ, conge-
ur in modum guttarum aquæ, & fiunt

lapilli rotundi & parui. Quando aut multæ guttæ conglobantur in vnum, & quentes cum præcedentibus coniungunt fiunt longiores formæ grandines, & exced solitam quantitatem, & quandoq; nõ sol bestias, sed etiam quæcunq; terrestria sat frumenta concutiunt & conterunt. Effect grandinis in primis est mortificatio fruct um, & nascentium terræ, quæ non solùm p uenit ex percussione, sed etiam ex frigidi intensa, quæ est rei viuentis mortificatiua Aristotel. in lib. de causa mortis & vitæ. inde vt plurimùm fructus illo anno perc sos facit amaros: quoniam cùm genere ex calidissima nube, habet aliquid de adu quod vuas præsertim à grandine tactas a rit, vt patet ad sensum, quando vuæ dum maturæ grandinis lapidatione tang tur, & quatiuntur. Est & aliud notand in grandine, aliquando si granum diui tur in medio, habet partes nigras, per dum circuli depicti: cuius ratio est, q niam habet multum de terrestri imp quod vt magis densum tendit ad medi grani, vtpote magis graue. Et quod fi multum de terrestri impuro, signum est, cundum Albertum in 2. lib. Meteor. trac cap. 20. quod aliquando in frustris grand inueniuntur pili, paleæ & frustula li quæ eleuauit sol cum vapore humido,

materia grandinis. Quare aliquando
plices, qui causas rerum naturales igno-
, quando aliquid huiusmodi grandini
isum animaduertunt, statim suspicantur
negotium diabolicum, cùm tamen sit
s naturale. Inuenimus autem in scriptu-
sæpissime Deum Optimum Maximum
iuisse homines grandinis lapidatione.
d. 9. cap. Extende manum tuam in cœ-
, vt fiat grando in vniuersa terra Aegyp-
per homines, & super iumenta, & super
em herbam agri, in terra Aegypti. Ex-
itque Moyses virgam in cœlum, & Do-
us dedit tonitrua & grandine, ac discur-
a fulgura super terram, pluitque Do-
us grandinem super terram Aegypti. Et
do & ignis mista pariter ferebantur,
eque fuit magnitudinis, quantæ antè
quam apparuit in vniuersa terra Aegyp-
quo gens illa condita est. Et percussit
do in omni terra Aegypti cuncta, quæ
nt in agris, ab homine vsque ad iu-
tum, cunctamque herbam agri percus-
ando & omne lignum regionis confre-
osue 10. Cum fugerent filios Israël ho-
misit Dominus super eos lapides mag-
& mortui sunt multo plures lapidibus
dinis, quam quos gladio percusse-
filij Israël: Aggæi 2. Percussi vos ven-
enti, & aurugine, & grandine omnia

opera manum veſtrarum, & non fuit in
bis, qui reuerteretur ad me, dicit domi
Sap. 5. Eſaiæ 30. & alibi ſimilia habentu
pœna grandinis. Quare nunc etiam non
mirum, hominum peccatis id exigentibu
mediante opera Dæmonum & malorum
minum, permittat grandinis lapidatione
puniri.

Tertium præmittendum. Regula eſt Theo
gorum, quam ponit Martinus Arles in tr
de ſuperſtitionibus, & elicitur ex Doct
bus in 2. ſentent. d. 7. & 8. & in 4. d.
quod malefici, procurante Dæmone, om
bus modis poſſunt procurare nocumen
læſiones, in hominibus & eorum rebus, q
bus poteſt Dæmon lædere: Quia male
diuina permiſsione præcedenti, concurr
cum Dæmone, ad vnum eundemq́ue e
tum, tanquam cauſæ partiales, vt alibi
tum eſt, & clariùs eſt quam vt egeat prob
ne: per pactum enim tacitum aut expreſ
coniunguntur homo & Dæmon, ad op
tionẽ effectuum, homini quidem per ſe
poſsibilium. Homo voluntatis cõſenſu
currit ad actum ſuas vires ſuperantem, a
iam externum nonnunquam actum exe
quo Dæmonem in auxilium vocat, vt
quatur ſuam voluntatem peſsimam.
Dæmon tunc immediatè concurrit ad
cientiam actus. Quare valde malè argu

ta

tur in hac materia, qui arguunt: homini vires ſuppetunt nec potentia adeſt, vt ttam aquæ efficere poſsit: ergo malefici n poſſunt grandinis lapidatione, aut innpeſtiuis imbribus nocere. Quia malefici ncurrunt cum Dæmone, qui poteſt huiuſodi Meteorologica in perniciem hominũ, o permittente, excitare: & quando ſic currimus, perinde eſt ac ſi nos faceremus, biſque imputatur ad culpam. Quæ enim noſtros facimus, perinde imputantur, ac os faceremus. Quia ſic paria ſunt, aliquid ſe, vel per alium facere. L. Item eorum. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. L. hoc e. §. 1. ff. de regul. iuris. & L. Is damnum, od. tit. Certum autem eſt Dæmonem poſxcitare grandines & tempeſtates, quam VVierus neget, in Epiſtola ad Ioannem ntzium, de concione eius habita de Grane. Quia clarum eſt ex Iob. 1. quod Sathaeffecit, vt ignis de cœlo caderet, qui conmeret pecora Iob. Et iterum: vehemens ntus irruit à regione deſerti, & concuſsit atuor angulos domus, quæ corruens opſsit liberos. Atque hunc ignem à Diabolo ocuratum textus clarus indicat, & atteſtan S. Auguſtin. in Pſalm. 77. vbi oſtendit, emonem multo maiorem habere actionm in Elementa, quam homo habeat. S. om. in cap. 1. in Iob. Dionyſius Carthuſianus,

nus ibidem, & alij Doctores, & in Psal. Tradidit grandini iumenta eorum, & p sessiones eorum igni. Misit in eos iram dignationis suæ, indignationem & iram tribulationem, immissiones per angelos m los. Apocalyp. 7. Posthæc vidi quatuor A gelos stantes super quatuor angulos terræ nentes quatuor ventos, ne flarent super t ram, neque super mare, neque in vllam borem. Et vidi alterum Angelum ascend tem ab ortu solis, habentem signum Dei ui: & clamauit voce magna quatuor ange quibus datum est nocere terræ & mari, cens. Nolite nocere terræ & mari, neque boribus, quoadusque signemus seruos D in frontibus eorum. Glossa ordinaria in lum locum ait: quatuor illos angelos fu Dæmones. Catholica ergo Theologorum Patrum doctrina est, Deo permittente, D monem posse efficere impressiones meteo logicas, in perniciem hominum. Arg VVierus in dicta Epist. cōtra hanc Cathol veritatē. Impium est & idololatriæ conf me, tribuere creaturæ, quod cōuenit creat At Deo secundum sacras literas tribuitur, dere & efficere grandinē & pluuiā: Hiere 9. Nunquid sunt in sculptilibus gentiū, pluant? Exod. 9. Dominus dedit tonitru grandinem. Iob. 38. Nunquid ingressus es sauros niuis, aut thesauros grandinis aspex
Io

ueio. Agg. 2. his scripturis & similib' vvie-
ostendere studet, & Brentzius, modera-
tamen, Dæmonem non posse procurare
em, pluuiam, aut grandinem: & ita multò
nus posse maleficos & magos. Sed vt ro-
huius argumenti clarè pateat rudibus,
distinctionem rerum nō cognoscunt, in
ili ostendam solū habere apud indoctos
arentiam, & nihil roboris. Scriptura tri-
t Deo, quod sit auctor mortis & vitæ, oc-
at & viuere faciat, percutiat & sanet. Ergo
usmodi effectus tribuere hominibus im-
m est, & idololatriæ conforme. Ergo
n est dicendum, quod homo occidat, per-
iat, aut medicus vitam conseruet, aut
t, aut homo sit auctor vitæ, siue parens,
c de similibus. Antecedens probatur Deu-
onomij 32. Videte quod ego sum solus:
occidam, & ego viuere faciam: percu-
n, & ego sanabo, & non est, qui de manu
a posit eruere. 1. Regum 2. cap. Dominus
rtificat & viuificat. Sapientię 16. Tu es do-
ne, qui vitæ & mortis habes potestatem,
educis ad portas mortis & reducis: & To-
13. Magnus es Domine in æternum, & in
nia secula regnum tuum: quoniam tu
ellas, & saluas: deducis ad inferos, & re-
is; & non est qui effugiat manum tuam:
ilia alibi in scriptura habentur. Nunc
dissolutione huius nodi, notandum est,

quod ſecundum veram philoſophiam, &
iam Theologiam, Deus eſt prima princip
& independens cauſa efficiens, ſua prop
virtute, omnium rerum: ſic tamen, vt
creatæ non careant ſua virtute agendi, qu
Creator in creatione indidit. Quare Deus
factor & ſator rerum omnium, & opera
omnia in omnibus; ita tamen, vt creat
in ordine ſuo etiam operentur. Eſt Deus
ctor vitæ & mortis. Sol tamen & homo ge
rant hominem, vt recte auctor Ariſtot.
cùm concurrant ad vitæ introductionem
cooperentur. Principalis ergo cauſa eſt D
particulare agens in ordine ſuo eſt cauſa
nùs principalis. Iam ad argumentũ reſpon
tur: Deus optimus Maximus eſt cauſa pri
palis independens, & primaria omniũ imp
ſionum Meteorologicarũ, qui cauſas nat
les ad hoc ordinauit, vt hiſce effectibus in
uiant. Qui etiam pro ſua voluntate, cum
dependeat à cauſis naturalibus, ſine his pa
cularibus poteſt producere propria virtut
miles effectus, quod nulli creaturæ cõpe
poteſt, cùm de eius intrinſeca & eſſentiali
tione ſit, habere eſſe cõmunicatum & part
patum ab alio, ſcilicet creatore. Quantum
tem ad inditam naturã ſpiritualium ſubſ
tiarum, tanta eis data eſt in creatione nat
lis operandi poteſtas, quæ per peccatũ no
diminuta, ſecundũ cõmunem Theologo
do

trinam, vt nulla ei ſuper terram valeat cõ-
ri: ſicq; ex naturali etiam rerum ordine,
ſubſtantia corporalis, vtpote imperfe-
r, infra ſpirituale ſit quantum ad motum
lem; Elementa ſubſunt operationi Ange-
tam bonorũ, quam malorum, vt S. Au-
in d. Pſal. 77. & in 3. de Trinit. cap. 8. & S.
m. 1. part. q. 110. art. 3. & in c. 1. Iob. & alij
ologi in 2. d. 7. ac alibi docent. Dæmones
m, in productione talium effectuum me-
ologicorum, nihil aliud faciunt, niſi Deo
mittente coniungunt aut continuant, na-
li ſibi virtute cõmunicata, cauſas à Deo
inatas per motum localem, quòd fieri
e conſtat ex nunc dictis, de poteſtate Dæ-
nis, & ex alijs ſuprà in 2. præmiſſo, de gene-
one Meteorologicorum. Vtuntur ergo
mones cauſis naturalibus ad pluendum,
enerandum grandinem, pruinam, fulgu-
ut ventũ à Deo ordinatis aliquando qua-
xtraordinariè & artificialiter ad pluuiam
tum & ſimilia producendũ. His præmiſ-
unc quæſtioni ſatisfaciendum.

Concluſio reſponſiua. *Certiſsimũ
nullatenus dubitandum eſt, maleficas &
as, cooperãte Dæmone, poſſe mouere tem-
ates, intempeſtiuis imbrib⁹, & grandi-
lapidatione nocere hominib⁹, vt Chri-
niſsimus Imperator in L. hac indicat.*

PROBATVR Conclusio.1. Elementa su-
iacent operationi Dæmonum, ex co-
muni Theologorum doctrina, quantum
motum localem, vnde ea possunt contur-
re. 26. q. 5. can. Nec mirum. Magi sunt, q
vulgò malefici ob facinorum magnitudin
nuncupantur: hi sunt, qui permissu Dei e
menta concutiunt: quæ verba Isidor. lib.
Ethymolog. cap. 9. ponit, & infra. in L. M
ti: verbo, Elementa turbare. Ad huius Co
stantini L. mentem accedit Innocentius o
uus, in bulla præmissa Malleo maleficaru
quæ posita est à Petro Matthæo Iurisco
sulto, in 7. Decretalium, in tit. de malef
& incãtatoribus. In hac bulla multi tribu
tur effectus maleficis. Sanè nuper ad nostr
non sinè ingenti molestia peruenit auditu
quod in nonnullis partibus Alemaniæ su
rioris, nec non in Moguntinens. Colon. T
ueren. Saltzburg & Bremen: prouincijs, ci
tatibus, terris, locis & Diœcesibus, comp
res vtriusque sexus personæ, propriæ salu
immemores, & à fide Catholica deuiantes
Dæmonibus incubis & succubis abuti, ac s
incantationibus, carminibus, & coniura
nibus, alijsque nefandis superstitionibus
sortilegijs, excessibus, criminibus, & delic
mulierum partus, animaliũ fœtus, terræ f
ges, vinearum vuas, & arborum fructus,
non homines, mulieres, pecora, pecude

diuerſorum generum animalia, vineasque, pomeria, prata, paſcua, blada, frumenta, & alia terræ legumina perire, ſuffocari, & extingui facere & procurare, ipſos homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & animalia diris tam intrinſecis, quam extrinſecis doloribus, & tormentis, afficere, & excruciare, ac eoſdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, viroſque ne vxoribus, & mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant, impedire: Fidem præterea ipsam, quam in ſacri ſuſceptione Baptiſmi ſuſceperunt, ore ſacrilego abnegare: Aliaque quam plurima nefanda, exceſſus & crimina, instigante humani generis inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, diuinæ Maieſtatis offensam, ac pernicioſum exemplum ac ſcandalum plurimorum. Sequuntur Theologi. S. Augustin. lib. 8. de Ciuit. Dei. cap. 19. Iſidor. loco cit. S. Thom. in 2. d. 7. & 8. Doctores Mallei maleficarum 2. part. q. 1. cap. 15. Syluest. in Summa. verb. Maleficiũ. Ioannes Nider in Formicario. Alphõſus Caſtrenſis lib. 2 de iusta hæret. punitione c. 15. Nicolaus Iaquerius in Flagello hæreticorum, & alij alibi. Conſentiunt Iuriſperiti Bartol. Angel. Azo. Salyc. Godefrid. in d. L. Eorum. Bonifacius de Vitalinis in tract. de maleficijs, in cap. de. Sortilegis & mathem. Ioan. ab Anania, in cap. 1. de sorti-

Sortileg. Paulus Grilland. lib 2. q. 6. & alij
Ioan. Bodin. lib. 2. de magorum Dæmon
mania cap. 8. & in confutatione Ioann
VVieri. Petrus Gregorius Tholosanus
Syntagm. iuris vniuersi, cap. 11. num. 12. &
13. li. 34. par. 3. Vlricus Molitor Constantie
sis, in Dialogo ad Sigismundum Archid
cem Austriæ, cap. 1. & alij alibi. His acce
sententia etiam Ethnicorum, qui firmiter c
diderunt incantationibus nocumenta fru
bus & satis inferri, Vnde illa lex 12. tabular
L. 53. extat. Qui fruges excantasset, pœnas
to; neúe alienam segetem pellexeris exc
tando, ne incantanto, ne agrum defrugan
VVierus in lib. de Lamijs cap. 12. ad han
sic respondet. Hic & explodenda venit,
duodecim tabularum lex: Qui fruges exc
tasset, &c. Nullo siquidem modo incan
tionum verbis & imprecationibus fruges
di queunt: sed ne à Dæmone quidem D
concedente, aut veneficijs, multo minus
traduci aliò possunt. At huius persuasio
colostrum ex Poëtarum vberibus suxer
veteres, ad nos quoq; deriuatum. Hęc VV
rus. Gudelmanus loco citato num. 17.
spondet. Si legislatores duodecim tab
rum cognitionem religionis Christiana
buissent, hanc certè legem non tulissent,
ex libris veterum Poëtarum conscripser
Hęc ille. Sed hanc legem 12. tabularum ap

ntalij magni nominis viri, tam Christiani
am Ethnic. S. Augustinus lib. 8. de Ciui-
. cap. 19. Lodouicus Viues in commen-
io eiusdem capitis. Franciscus Balduinus
risconsultus, & alij in d. L. 12. tabularum.
obus Menochius de arbitrarijs iudicum
æstionib. lib. 2. casu 388. Ioannes Bodin.
o cit. Petrus Gregorius Tholosanus in d.
.11. Petrus Mathæus in 7. decretal. in tit.
malefic. & incantator. cap. vltimo in no-
ili. Lambertus Danæus in Dialogo de sor-
ijs cap. 3. & alij alibi. Accedunt prædictis,
Ethnicis, in confirmationem d. legis, Ci-
o in li. de Repub. quem ad hunc effectum
t August. Plinius lib. 28. naturalis histo-
cap. 2. & lib. 30. cap. 1. Eiusdem sententiæ
Vergilius egloga 8. *Atq; satas aliò vidi tra-
ere messes.* & Ouid. lib. 3. de amore.

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
icibus glandes, cantataque vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

eque enim quia Poëtæ veritatem dicunt,
o veritas reijcienda est, nam multa ad ho-
num vtilitatem cecinerunt. Quare non
ò sancti Patres eorum auctoritate etiam
ntur vt est videre apud August. in lib.
Ciuit. qui illud Vergilij positum loc. cit.
ducit. Et apud Eusebium de prępar. Euan-
Hieronimum in diuersis locis, & alios.

Con-

Confirmo legem d. 12. tabularum lat
Sacræ literæ, & sancti canones prohibent
cantationem, & ei aliquam vim tribuu
ergo aliquam vim habet incantatio: aliàs f
tulus sit sine re, frustra S. literę & canones
pœna prohibent. Antecedens confirmat
Deutero. 18. Nec inueniatur in te mal
cus, &c. Aut incantator. Psal. 57. Venefici
cantantis sapienter. Ecclesiast. 12. Quis
serebitur incantatori? Et in can. 26. q. 5. c
Si quis, & can. Nec mirum: & ibidem q.
can. Admoneant. Et sancti Patres Augus
lib. 2. de doctrina Christ. cap. 20. Chrys
serm. 7. de fato. S. Thom. 2. 2. q. 96. art.
Antonin 2. part. tit. 12. cap. 1. §. 12. Summ
in verbo Incantatio. Si ergo incantatio
quam habet virtutem, vt nemo sapiens
gare potest, aut illam exercet in homin
aut in alia creata ad cōseruationem homi
Si solum in hominem: maior erit prouid
tia Dei in media ad finem, scilicet creatu
irrationabiles, quam erga hominem, ra
ne cuius creatæ sunt reliquæ creaturæ. Si
tem in hominem & creaturas: habetur in
tum ll. prædictarum, quod malefici &
gi, cooperante Dæmone, posſint incan
fruges, & sata. Amplius confirmo exem
veterum. Plinius lib. 28. cap. 2. prope fin
postquam multis incantamentorum &
minum vim confirmasset, attestatur. Pag

in plerisque Italiæ prædijs cautum est, ne
ieres per itinera ambulantes neant siue
s torqueant: aut omnino detectos se-
: quoniam aduersatur id omnium spei
ipuè frugum. Sic statim subiungit. Car-
quædam extent contra grandines, con-
ae morborum genera, contra arbusta,
dam etiam in partus. Gellius lib. 9. cap.
rrat in Africa familias esse hominum,
atque lingua fascinantium, qui si im-
ius fortè laudauerint pulchras arbores,
es lętiores, infantes amœniores, egregios
s, pecudes pastu atque cultu opimas,
untur hæc omnia repentè, nulli alteri
obnoxia. Petrus Gregorius vbi suprà
3. refert ex Dione Cassio lib. 56. histo-
uod eo tempore, quo Cn. Sidius Geta
a Salabum ducem expeditionem fa-
, neque aqua esset ad extinguendam
quendam indigenarum confœderato-
ncantationibus plurimam aquam cœlo
sse. Olâus magnus lib. 3. historia de
um Septentrionalium varijs conditio-
, cap. 28. refert de Oddone quodam
o, pirata maximo, qui magicæ artis
itus extitit, vt absque carina altum ma-
errans, hostilia sæpe nauigia concita-
mine procellis euerteret. Itaque ne
piratis in maritimarum virium cer-
descenderet, exasperatos maleficio
fluctus

fluctus & ventos ad naufragia eiſdem i
genda perducere ſolebat. Qui tandem d
ſuis ſceleribus recepit pœnam, à peritior
ſte circunuentus gurgite ſubmerſus eſt,
marinos vortices prçſtigioſis carminib' c
calcare conſueuit. Imò idem auctor ibi
cap. 16. mentionem facit magorum & ma
corum Finnorum, qui negociatoribus i
rum littoribus contraria ventorum te
ſtate impeditis, ventum venalem exhib
mercedeque oblata tres nodos magicos,
caſſioticos, loro conſtrictos reddere ſoleb
eo ſeruato moderamine, vt vbi primum
ſoluiſſent, ventos haberent placidos: vbi
rum, vehementiores: At vbi tertium lax
ſent, ita ſæuas tempeſtates ſe paſſuros, v
oculo extra proram in euitandis ſcopuli
pede in naui ad vela deprimenda, aut in
pi pro clauo dirigendo, integris viribu
tirentur. Hique infœlicius rem experti
qui vim eiuſcemodi nodis per contem
ineſſe negarunt. De ventorum vendit
eodem Olao referente, teſtatur etiam H
dotus lib. 7. de præfectis Xerxis, quod
duana tempeſtate 400. naues amiſêre,
quarto die magi inciſiones faciendo, &
ficijs incantando, ventum Theti & Ne
bus ſacrificando, tempeſtatem comp
runt, ſiue eadem tempeſtas aliter ce
Ex dictis conſtat legem prædictam
ri

ne & Theologorum doctrina alienum
dere.

QVAESTIO QVINTA.

An licitum sit vti maleficijs ad finem vt, ad curandum infirmitatem, aut cendum pluuiam, & tempestates?

o parte affirmante facit textus in hac L. nde eruitur, quod incātationes ad finem iceant, & non puniantur, vt communi- risperiti in hac L. Sentiunt. Bartolus, Sa- , Godefridus, Azo, & alij alibi. Angel⁹ in hac L. sentit incantationes etiam ad boni illicitas, nisi fiant virtute diuina. lla ad Salycetum in d. L. notat, etiam ciuili prohibitas incantationes ad fi- oni: vt, pro inueniendo thesauro. L. de Thesaur. C. lib. 10. Petrus Gregor. san. lib. 34. cap. 18. in fine Syntagm. iu- uersi dicit, iure ciuili hanc magiam, ad finem boni, etiam improbatam à Cæsare, qui hac de re edidit constitu- .65.

ima concl. *In dicta L. Eorum tol- ur, & non puniuntur incantatio- ando fiunt ad bonum finem: vt, ad dum infirmum, aut ad repellendum states.*

HAEc est communissima Iurisperito[rum]
sententia. Bartol. Salycet. Godefr.
Azo. in d. L. Grillandus lib. 2. de Sort.
quæst. 6. numero 20. Hostiens. in summ.
magistris. §. Quam scientiam. Troilus
uetius in tractat. de sortibus, à numero
alij alibi. Nec mirum, cum enim L. ci[uilis]
pacem & bonum tantum externum qu[ærat,]
non ita attendit ad ea, quæ conscien[tiam]
concernunt: quia tamen tollerat, & no[n pu-]
nit, non ideo approbat, tanquam rectè f[acta:]
exempla in alijs habemus: de lege ciuil[i permis-]
tum est marito vxorem in adulterio d[epre-]
hensam occidere, nec punitur L. Gra[cchus]
C. ad legem Iuliam de adult. & L. Mari[tus]
eodem tit. Sic etiam iure ciuili non p[unitur]
tur in emptione & venditione infra m[edie-]
tatem iusti pretij decipiens. L. 2. C. d[e re-]
scind. vendit.

Secunda concl. *Non est licit[um in]*
foro conscientiæ, secundum legem diui[nam]
& canonicam, vti magicis artibus [&]
cantationibus, etiam ad finem bonum

IN hac conclusione Theologi, Canoni[stæ, &]
Iurisperiti consentiunt. Probatur co[nclu-]
sio, Leuit. 19. Non declinetis ad mago[s, nec]
ab Ariolis aliquid sciscitemini. Et ca[p. 20.]
Anima, quæ declinauerit ad magos & [...]

& fornicata fuerit cum eis, ponam fa-
meam contra eam, & interficiam eam
edio populi, &c. in iure canonico, 26. q.
. Nec mirum. Vbi post multas enume-
superstitiones, sic dicitur: Adhæc omnia
dicta pertinent ligaturæ execrabilium
diorum, quæ ars non commendat me-
um, seu in præcantationibus, seu in cha-
ribus suspendendis, atque ligandis, in
us ars Dæmonum ex quadam pestifera
tate hominum & malorum Angelorum
a. Vnde hæc cuncta vitanda sunt Chri-
o, & omni penitus execratione repu-
da atque damnanda. Et in cap. Admo-
, ead. causa q. 2. in cap. Ex tuarum, de
leg. Et ratio satis clara etiam est. Vti
magica arte aut maleficorum opera, est
r se mala: cùm inuoluat pactum inuo-
nemque Dæmonum, qui sunt inimici
humani generis: ergo nullo quocun-
ine, etiam optimo, huiusmodi factum
cohonestari. Quia finis non necessa-
trahit ad naturam sui ordinata in fi-
vt rectè etiam annotarunt Anthonius à
o, & Ioannes de Anania in d. cap. Ex
m. Expressa enim est Apostoli Pauli Rom. 3.
ntia, non sunt facienda mala, vt eue-
bona. Expedit ergo magis pati in cor
& temporalibus bonis, quam in anima:
minor est corporis & temporalium

rerum iactura, quam animæ, ex d. c. Ad neant. Præstat igitur, vt benè ait Grill mille pati mortes, quam opera Diaboli l rari ab infirmitate. Hanc doctrinam facu Theologica Parisiensis, in articulis de su stitionibus definiuit, in art. 5. Quod lici est vti magicis artibus, vel alijs quibuscu superstitionibus, à Deo & Ecclesia prohib pro quocunque bono fine: error. Quia se dum Apostolum, non sunt facienda mal bona eueniant. Et in art. 6. Quod licitum aut etiam permittendum, maleficia male repellere: error. Et art. 7. Quod aliquis aliquo possit dispensare in quocunque vt talibus licitè vtatur: error. Hinc patet impium sit illud dogma Paracelsi, in lib morbo caduco: Nihil referre, an Deus, Diabolus, Angeli vel immundi spiritus opem ferant, modò morbus curetur. S dolendum est apud multos Christianos h etiam sententiam innaluisse: quod si al calamitate premantur, modò liberentur, curant, an medijs licitis, vel illicitis. Q non est admirandum, apud nostrates magnam portam Dæmonibus apertam vt penè Gentiles superstitionibus superc

Tertia concl. *Etiamsi maleficus ratus sit semper maleficia exercere, no cet tamen eius vti opera ad tollendum lefici*

*um, si probabiliter cognoscatur & præ-
tur, quod alio maleficio vtetur ad sol-
lum adhibitum.*

Hæc est cõmunis Theologorum senten-
tia, contra Angelum in verb. Supersti-
. 13. allegantem Aureolum in 4. d. 34. q.
o sua parte. Constat Concl. Maleficus
iter peccat, quando arte magica, & dia-
a maleficium à se, vel alio illatum tollit,
dictis in secunda cõclusione patet. Ergo
icet eum inducere, etiamsi paratus sit,
faciat, quod sine peccato exequi non
t. Quia sic inducens consentit in pecca-
lterius, quod sine scelere fieri non po
ıxta Pauli sententiam: Digni sunt mor- *Rom. 1*
n solum, qui ea faciunt, sed etiam qui
ntiunt facientibus, & sic in casu, pe-
st causa proxima & efficax peccati. Licet
talis paratus esset, non tamen fecisset il-
articulare maleficium, ad finem petitio-
rectum, nisi petens induxisset. Pro di-
ententiæ persuasione facit: licitum est
ique vti malo alterius ad suum com-
m. Sic secundum S. Augustinum lici- *In epist.*
st mihi vti, ad commodum meum, iu *154. ad*
nto hominis infidelis, quamuis sciam il- *publicolã.*
uraturum per Deos falsos, quos colit. *& habe-*
em pertinet, quod communi Docto- *tur 22. q.*
onsensu potest quis mutuum petere ab *1. can. Mo-*
em scit non nisi ad vsuram daturum. *uet te.*

Respondetur, quod non est similitudo exemplis. Quia in his casibus qui petit, pit id, quod sine peccato fieri potest, et cum merito. Malitia enim in duobus exe plis positis non sequitur ex natura rei, se ipsius operantis mala voluntate, quæ est trinseca operi. Qui enim petit iurament ab infideli, non cupit vt per falsos Deos ret, (alioquin sic petens peccaret, quia p ret id, quod est apertè peccatum) sed sol petit, vt iuret: Et si esset optio in offere iuramentum, mallet eum per verum De iurare. Eadem ratione, qui cupit mutu ab vsurario, non petit ad vsuram pecuni quia sic peccaret: cùm id sine peccato nequeat; sed petit sibi dari mutuum, q laudabile & meritorium est. Ad maior & clariorem harum obiectionum lucem de S. Thomam 2. 2. q. 78. artic. 4. Ioann à Turrecremata in d. cap. Mouet te: & minicum à Soto lib. 6. de iustit. & iure artic. 5. & Alphonsum Castrensem lib. 1. 15. de iusta hæreticorum punitione. Alia tem ratio est in casu propositæ conclusio quia qui petit à malefico, vt arte magica leficium soluat, pro suo commodo & vtil te, is petit quod ex rei natura sine peccato quit fieri. Quare optimè declarauit facu Parisiensis in d. artic. 7. quod sit error d re; quod posit dispensari, vt quis licitè

posit vti. Quia communis & verissima ologorũ sententia est, quod dispensatio cadat in ea, quæ ex natura sua sunt mala.

Quarta conclusio. *Si maleficium ibitum eius esset generis, quod naturali ua virtute, aut actione, sine vlla Dæ-is inuocatione & auxilio posset dissol-on esset illicitum petere dissolutionem alefico aut incantatore.*

T, exempli gratia, si malefica posuis-set sub limine alicuius ianuæ aliquod eficium, quo remanente vaccæ morerenaut lac eis subtraheretur: non esset pecm remouere tale signum, aut malefim. Haud dissimile est, quod refert Greius Turonensis lib. 8. Historiæ Francor. 33. Aiebant, inquit, Parisianam vrbem si consecratam fuisse antiquitus, vt non incendium præualeret, non serpens, non apparere: nuper autem cum cuniculi tis emundarentur, vt cœnum, quo replefuerat, auferretur, serpentem gliremque um repererunt, quibus ablatis, & glires ra numerum ibidem, & serpentes appaunt. Dictam conclusionem tenent. Scoin 4. d. 34. quæst. vnica. Gabriel in 2. d. .2. artic. 4. dub. 2. Syluester in summa,

verb. maleficium. Aurea armilla. & Caiet. ibidem. Alphonſ. Caſtrenſ. loc. cit. & alij ibi. Ratio eſt, quia in tali caſu nihil commercij, aut fœderis habetur cum Dæmone, tantum fit, quod homo naturaliter facere poteſt, dum ſignum, aut inſtrumentum, quo maleficium deſtruendum eſt, remouetur & deſtruitur. Tum enim Dæmon, reſpectu talis maleficij, ampliùs non moleſtat: Quia ex pacto cum malefico contracto, tam diu aſſiſtit & cooperatur, quam diu ſignum poſitum remanet: &, ſicut ceſſante cauſa ceſſat effectus; ſic etiam ea durante durat effectus.

Quinta concl. *Quando malefi[cia] illata ſunt alicui, homo debet ad Deum [re]currere corde contrito, peccatorum confeſſione, profuſis lachrymis, largioribus eleemoſinis, ieiunijs & orationibus, ac exorciſmos aliaq; Eccleſiaſtica remedia adhibe[re].*

CAN. Si per Sortiarias 33. quæſt. 1. & c. fin. de frigid. & malefic.

QVAESTIO SEXTA.

An malefici, incantatores & ma[gi] ſemper valeant curare maleficia, à ſe, [vel] alijs illata?

NOTA

NOTANDVM, quod morbi, aut infirmi-
tates dupliciter inferuntur à maleficis.
aliquando ipſi malefici per ſe rebus na-
libus & venenoſis morbum inferũt. Aut
ſolum adhibent ſigna rebus, aut verbis,
nullam habent efficaciam naturalem ad
ctum, ſed tantum adhibito ſigno Dæ-
operatur inuiſibiliter, circa corpus ho-
is, aut beſtiæ, cuius nocumentum malefi-
ntendit, applicando actiua paſsiuis.
Deinde aduertendum, ex malleo malefi-
m, Syluestro, Grillando & alijs, quod
dam maleficæ nocent, ſed non curant:
dam vero è conuerſo curant, ſed non no-
: quædam verò vtrumq; præſtant.

Prima concl. *Maleficiatum ho-
m quandoq; nemo curare poteſt, niſi
lem artis ſit peritus.*

OBATVR. Malefici frequenter in infe-
ndis morbis & calamitatibus vtuntur
onis miniſterio, qui cum ſit callidiſsi-
& perſpicaciſsimus phyſicus, nouit talia
ere, quæ ars medicorum ignorat. Qua-
ap. Nec mirum. 26. q. 5. etiam repro-
r remedia & medelæ, quas ars medico-
on commendat. Neceſſe ergo eſt, vt ea-
rte mala huiuſmodi tollantur, qua illa-
t. Quia nihil eſt tam naturale, quam

eodem genere vnumquodque dissolui, qu
colligatum esse reperitur. ff. de regul. iur
L. Nihil tam naturale. & eiusdem est solue
cuius ligare.

Secunda concl. *Quando ægritu
nes aut infirmitates introducuntur à m
leficis, causis merè naturalibus, vene
aut venenosis potionibus, vt plurimùm p
sunt curari remedijs naturalibus, & me
corum arte.*

QVIA quæ mediantibus causis natur
bus proueniunt, mediantibus contra
eiusdem ordinis tolli possunt. Dixi, vt p
rimùm: quum ex accidenti & circunst
tijs adiunctis contingere posit, quod
medicorum non sufficiat, vtpote si ve
num fuerit fortissimum, ita vt statim to
corporis dispositionem inuaserit: aut si
mis diu expectatum sit, antequam me
rum cura adhibita: aut si subiectum ve
cijs infectum, ita sit debilis complexi
quod medicinas vsque ad debitam opera
nem retinere nequeat. Quia vt Poëta ce

Non est in medico semper, releuetur vt æger
Interdum docta plus valet arte malum.

Atque hoc etiam perpendendum, q
nostri malefici & sagæ frequentissimè v
tur venenis mirificè à Dæmone præpara

por

rectis, quæ ſine dubio efficacioris ſunt rationis, quam ea, quæ præparantur & induſtria humana, & huiuſmodi ſo- non rarò in congregatione finita cho- diſtribuere, vt multorum confeſsione di- mus.

Tertia concl. *Quandoque maleficus poteſt diſſoluere maleficium ab alio lefico inductum.*

Atio: quia maleficus in diſſolutione vtitur auxilio Dæmonis, ſi ergo Dæ- n, qui cooperatur in diſſolutione, ſit rioris ordinis, & is, cuius artificio ma- infectum, potentioris virtutis, non po- inferior diſſoluere, niſi potentior ali- reſpectu in maiorem hominum perni- ſuo iuri cedat. Atque ſic regulariter poteſt inferior maleficus remedium ad- calamitatibus à ſuperiori immiſſis. Cui breui, in quodam loco vicino, vt à viro digno accepi, quædam malefica teſtimo- m perhibuit. Cum enim interrogata fuiſ- num illi, quem maleficio infecerat, re- lium adferre potuiſſet: Reſpondit. Ah & mei ſimiles hoc non poſſumus, licet ramus: fuerat autem talis mulier mi- ex communi conſortio & non honora- loco. Idem patet experientia in rebus anis. Quidam medici ſunt præſtantiores in ſci-

in ſcientia & praxi, qui optimè & facili ne-
tio curare poſſunt, quæ indocti Medici
quidem cognoſcere valent.

Quarta concl. *Regulariter, quæ*
ferior maleficus intulit maleficia, ſuper
poteſt curare.

PROBATVR. Superior maleficus op
tur virtute ſuperioris Dæmonis, qui
feriorem poteſt cogere, vt ipſemet diſſol
vel ſuperior valet diſſoluere, cùm in ſua
teſtate ſit. Rex enim in ſuo regno, om
quæ excellentiæ & poteſtatis ſunt, poteſt
Prætor, vel officiatus ſibi ſubditus. Intell
autem hic ſuperiorem maleficum eum,
pactum habet cum Dæmone ſuperioris
dinis.

Quinta concl. *Quandoque infir*
tates & calamitates illatæ tales ſunt,
amplius nullo etiam maleficio diſſ
queant.

PROBATVR. Sicut mala aliquando ita
riculoſa & inueterata ſunt, vt nulla
medicorum curari queant: Ita etiam ob
turnitatem maleficia hominis naturam
ſtruere poſſunt, vt impoſsibile ſit cur
Quia cùm maleficus curet cooperante
mone, qui impedimenta ſanitatis remo
debet naturalibus: ſi ob diuturnitatem

natura destructa sit, non poterit reme-
adferre. Ex quo fundamento in prima
superioris tractatus intulimus, non
diabolum omnem morbum, maximè
tutis, curare. Hinc sæpissimè audimus,
do incantatores & malefici interrogan-
& consuluntur de morbis illatis (quod
modo fieri deberet) eis quandoque re-
de ur, quod nimis tardè veniant.

Sexta concl. *Maleficus aliquando re potest morbos, quos ars medicorum, gnorat, aut curare non valet.*

Via Demon, qui ex pacto cum male-
fico concurrit, maioris est scientiæ &
tiæ naturalis, quam præstantissimus &
tissimus quicunque Medicus.

Septima concl. *Quando quis in mor- infirmitatibus curandis vtitur mo- medicamentis, quæ medicorum ars at: aut rebus, quæ secundum physi- & naturalem philosophiam nullum nt naturalem ordinem ad effectum cendum, ratio curationis est suspecta, it superstitionem & maleficium.*

Via naturali causæ inesse debet aliqua
vis insita naturalis, in ordine ad pro
onem effectus: & si hæc in curationi-
on inueniatur, necesse est effectus ex-
pectetur

pectetur à Dæmone ex pacto. Hinc inf
vt plurimùm remedia vetularum aut vi
rum, aut (quod magis detestandum) qu
doque sacerdotum, esse valde suspecta, C
enim sint indocti in medicina, & res natu
les ignorent, contendunt non rarò san
morbos grauissimos & inueteratos, de q
bus medici, qui suam ætatem in studijs c
sumpserunt, desperant, & non raro media
hibent huiusmodi homines superstitios
quibus nulla est similitudo causæ & effect

QVAESTIO SEPTIMA.

*Quomodo claui, scopuli, panni, f
ferramenta & similia dura quandoque
corporibus hominum inueniantur, & q
ratione ingerantur aut eijciantur: An
iusmodi tribuenda maleficijs, & diab
cæ arti?*

CIRCA hanc quæstionem difficilem
uersi diuersa sentiunt. Paulus Gril
dus lib. 2. de Sortilegijs q. 3 numero 27. c
refert opinines. Aliàs vidi, dicit, sæpenu
ro, quod maleficio infecti, vbi liberatio
remedium vsurparunt frequenter ex
euomerent, vel per secessum exonerarét a
capillos, ferramenta, clauos, plumas, sulph
lapides, & res demum tales, quas maleficio
sum vorare potuisse, erat impossibile:
so

m integras, sed nec fractas, nec minutè in
tra cōcisas. Vnde quid mirandū videtur?
dic, vt quidam censuerunt, Sathanam ad
orem hominū deceptionem facere dictas
rere species extraneas in resolutione fa-
æ, vt res miranda magis videatur. Quan-
uidē inspiciuntur & cōsiderantur ea esse
naturæ, formæ & qualitatis, vt imposſi-
fuerit talia potuisse ingredi in corpus ma
io læsi, per aliquam partem naturaliter:
n rei veritate non sunt species naturales.
uod hoc verum sit, hinc apparet: quia il-
ciuntur per vomitum, vel secessum, atq;
nter materias illas liquidas apparent à
cipio, cum primum è corpore emittun.
At si seruaueris illas materias biduum aut
uum, aut dies quinq; quemadmodū ego
studiosè seruari feci, videbis omnia ea li-
facta penitus, & ipsarū formas perijsse to-
Quod si naturalia essent, profecto in sua
ri formā remanerent, nec corrūperentur,
imè ferrū & lapides, propter eorū natura-
duritiem, vt manifestū est omnibus. Qui-
ijdixerunt, dæmones, vt res miranda vi-
ur, tunc temporis, quando maleficio affe-
irritatur ad vomitū, vel ventris opus, ve-
sime & inuisibiliter afferre ibi species il-
ue materias veras & naturales aliunde ac-
s, & ostendere quasi in hominis corpore
nt. Sed nota, licet Dæmon potentia sua
naturali

naturali hoc quidem posset, & tam dext
modo illas inserere in vomitu & stercore m
leficio agitati, vt nullus hominum aduer
ret: Prior tamen opinio magis placet, app
rentes tantum species, & non naturales e
eò quod nō diu durent, sed resoluantur b
ui tempore in liquores. Multa pertinentia
hanc materiam adfert Ioannes VVierus l
4. de præstigijs Dæmonum, à cap. 2. per
qua capita. Libelli Germanici auctor, qui
scribitur Domino Iacobo Baroni in Licht
bergh, de præcipuis articulis maleficij, ha
rationem ingerendi huiusmodi materias p
nit. Corporis pori Diaboli artificio ext
duntur, & per eos inseruntur stramina, se
corium & acutæ similesque materiæ: dein
pori iterum occluduntur, & remanent m
teriæ in corpore occlusæ. Ostendit simili
dine: Quemadmodum si quis manu in p
fundo aquæ lapidem ponat, lapide reli
manum attrahit, quomodo deuenerit la
nescitur. Eadem ratione naturali fulmi
radius poros vaginæ transit, ferrumq; liq
facit, relicta integra vagina. Simili mo
contingit in hac illusione, quæ magis no
stigmata & vulnera infert. Huius opinio
primus inuentor videtur fuisse Paracelsus
lib. de occulta philosophia, qui vult ven
cas & sagas alicui per poros cutis cineres,
los, plumas, piscium spinas & similes res no
as,

ſine cutis apertione , in corpus inferre, easque continuos cruciatus concitari, nec e eximi huiuſmodi materias maleficas vulnus, aut inciſionem. Hic auctor de tione talium ridicula & plena ſuperſti- e docet, quare omittenda ſunt. Quidam medici iudicant in rei veritate nihil eſſe iuſmodi effectus, ſed tantum præſtigias & nas Dæmonis. Coſmas Philiarchus Piſto- ſis Canonicus, & Theologus Florentinus, ib. de officio Sacerdotis in 2. part. lib. 3. 8. in primo præcepto Decalogi, putat ali- ndo huiuſmodi res eſſe tantum illuſio- vt videantur, quæ verè non ſunt, vel d Dæmon aëris condenſatione & colora- e faciat apparere illa: aliquando verò eſſe a. Nam diabolus inuiſibiliter illa ſtoma- infert, & inde viſibiliter educit, non ob- e quod ſint ita magna: quia poteſt ad li- m ea diuidere, & reunire, & vbi opus it, actiua naturalia ad id applicare, & hoc celeritate, vt oculus diuiſionem & com- ionem diſcernere non poſsit, ſed iudicet agna emitti, & quod oculus decipiatur, n poſsit ratione velocitatis motus perci- rem, vt eſt. Adducit ad hanc materiam us Doctor exemplum apud Surium to- . ex vita S. Petri Archiepiſcopi Taran- In caſtro S. Symphoriani Lugdunenſis eſiæ, erat vir fidelis, & religioſorum of-

 ficioſus,

ficiosus, sedulusq; susceptor, & ad suũ ho
tium vim faciendo, pertraxit Abbatẽ ma
cõuersationis,& opinionis. Illi erat filia, q
opera mulieris maleficę, per nequitiam in
dæ socrus, languore tabescebat desperatò,
viri sui pręsentiam, nec aspectus vllatenu
lerabat: mater, vt Sathanas Sathanã eijcere
mosum quendã maleficũ accersiuit, qui ar
rum cortices cõtriuit,& pocula verbis & l
bis confecta dedit, & proprijs dentibus il
brachium momordit, quæ ab illo langu
cõualuit, sed interdũ velut ex corde proc
re acus sentiens, cruciabatur atrociter, d
per morsurã brachij, quã nulla cicatrix ob
xerat, acus educeret vis occulta, plures in
modũ, quam triginta, per temporũ interu
prodierant: Pater lachrymis filiæ infirmi
Abbati exposuit,& ab eo auxiliũ petijt. D
ad pręsentiã Abbatis, eadẽ hora sentiens ac
mulier gemebunda deplorat. Iam peruen
ad foramẽ: solitus iam præcesserat cruor,
cęperat apparere, & accedens vnus ex fra
laicis eidem Abbati deseruiens cruentã ex
xit. Orat Abbas, & locũ vulneris tangen
virtute fidei pollicetur, nec ferrum vltra
chalybem exinde processurũ: Factum est
mutata materia est, malitia nec dum pro
extincta: cæperunt lignei sudes paruuli
ferreis acub⁹ egredi, & nõ omnes eiusdẽ
nitudinis, & crassitudinis, sexdecim i
annum, & paucos menses, ex mulieris li

dierunt. Adfuit demũ S.Petrus Archiepiſ-
rantaſij,cui diuinitus ſeruabatur tanti mi-
uli plenitudo. Offertur mulier miſſarum
emnia celebranti, ſicut pręceperat veſpera
cedenti: Eadẽ hora ſeptimũ decimũ lignũ
muliebri carne egreditur, quod ſub oculis
niũ ſacriſta extraxit: confitentẽ mulierem
oluit, ſacrã ei dedit Euchariſtiã, & ab omni
nceps cuiuſcũq; materiei progreſſu iubet
ſecurã: Hęc ibi. Materia huius puncti ſem-
mihi viſa eſt difficilis: tum quia multi di-
t cõſtanti teſtimonio ſe huiuſmodi edu-
ępius vidiſſe, per inciſionẽ, aut etiã aliam
ctionẽ: cõmunis autẽ ſenſuum experien-
õ ſemper falſa eſt, tum quia via ingerendi
ſmodi in corpus ſine dolore, & tactu, &
o res mirabilis quædã apparet, & cognitũ
is naturæ curſum effugere. Quid tamen
i ſentiendum videatur paucis reſoluam.
ręmitto in primis ex Theologia & philo-
ia, naturaliter nõ eſſe poſsibilẽ corporũ
trationẽ. Quare miraculũ maximũ fuit,
d Chriſtus clauſis ianuis ad diſcipulos ve-
t ex Euangel. lectione Ioan. 20. conſtat,
t docent S. Greg. in hom. 26. in Euang.
guſt. tract. 121. in Ioannẽ. S. Thom. 3. part.
. art. 2. & alij alibi. Quare cum Diaboli
ſtatẽ excedat miracula facere, conceden-
on eſt, quod eius operatione fiat penetra-
rporum. His pręmiſsis ſit.

Prima concl. *Non est à ratione al-num, quod quandoque huiusmodi res n- sint naturales, sed generentur ex mala h-morum dispositione, ad modum rerum n-turalium, & conseruata resoluantur materiam liquidam, vt Grillandus c- primâ opinione sentit.*

Secunda concl. *Aliquando etiam causis naturalibus in homine nascun- dura, quæ torsiones, dolores, & acutas firmitates generant,*

PATET de calculo & alijs rebus. Ad qu- propositum probandum, multa ex me- cis adferuntur à Ioanne VViero li. d. cap. Quare non est boni Christiani, omnes acu- internas, & longas infirmitates referre ad leficia.

Tertia concl. *Secunda opinio à G-lando recitata etiam aliquando vera posset.*

QVIA Diabolus tantæ est subtilitat- potentiæ, quod posit illudere sensi- astantium, & veras res velocisimè afferr- apponere, motis prius doloribus & torsio- bus in corpore, & membro infecto, quas- teant intus res naturales.

Quarta concl. *Quod huiusmodi ra immittantur per extensionem poror- & p-*

pori iterum immissis huiusmodi rebus is occludantur, imaginarium est, & à urali ratione alienum.

QVia pori ita sunt à natura constituti, vt præter tenuissimum liquorem & sudo- nulla solida substantia egredi valeat, nec antur sine cutis & carnis scissione tantam nsionem, vt tam crassæ, duræ & solidæ eriæ immittantur, vt omnibus ratione tibus ad sensum patet. Quantum ad illa, adferuntur pro similibus, dissimilia po- sunt. Aqua enim est liquida, & diuiditur mnem loci differentiam, & ad immissio- alterius solidi corporis statim cedit, & cto tali corpore iterum coadunatur. At atio est corporis humani solidi: diui- sine sensu & dolore non coniungitur. ctu fulminis etiam alia ratio est: Quia, vt sici tradunt, eius est naturæ, quod du- lædat nullo apparente signo in molli. quandoque experientia cognoscimus in inibus fieri, vt carne integra manente ex- us, ossibus & neruis interius confractis & ritis, fulminis ictus hominem lædat. Ad facit quod Isidor. lib. 13. Ethymolog. Se- lib. 5. & 6. naturalium quæstionum, & ius lib. 2. hist. nat. & alij tradunt, quod nen talis sit naturæ, quod loculis & bursis ullo læsis, sed integris manentibus, suo tactu

tactu conflat & consumit pecunias, aut gla- um in vagina liquefacit, vagina intacta. N enim fulmen eodem modo omnem mate am lædit. Quæ enim ob duritiam ei resistu vt lapis, ferrum, æs & similia, vehementiu fortiùs dissipat & conterit: teneris, mollib & rarioribus parcit. Hinc contingit, vt di est, quod quando hominē lædit, nihil vul ris exteriùs apparet contritis interiùs ossib

Quinta concl. *Existimo non esse gandum, aliquando res huiusmodi du in partibus corporis, Dæmonis potentia maleficorum opera includi.*

QVIA multorum hominum dilige oculari inspectione compertum est, miles materias è corporibus excisas & emi esse. In eis autem, quæ multis ad sensum pa omnia ad deceptionem referre quando sunt testimonia etiam doctorum, infirm intellectus. Quia multa sunt, & fiunt & est dubium ea esse, quæ tamē rectè non sunt cognosci, vt August. lib. 21. de Ci cap. 5. docet.

Sexta concl. *A ratione alienum non puto, Dæmonem subtilitate suæ sci tiæ, & virtute potentiæ posse immittere mini profundissimum somnum, & m naturalibus efficacissimæ operationis*

re sensum doloris, vt scissione carnem idat, & huiusmodi materias duras immat, & iterum breuissimo tempore curet naturalibus fortissimisque remediis is incognitis.

QVIDEM & medici vel chyrurgi naturaibus & soporiferis herbis nonnunquã imunt soporem, ad remouendum dolorẽ, ndo aliquod membrum abscindere vo. Dæmonis autem peritia insignis est, & ntia eius maior, quam ab homine intellir. Nemo existimet, quod sine causa mille fex dicatur. Nec quis admiratione capia quod nullum signum talis incisionis apat. Cum cicatrix relinquatur, aut ob imtiam medici, aut ob medicinæ debilem & am operationem, quæ omnia Dæmon lere potest. Quare videmus, quod cœtearibus præstantior Chyrurgus perfectiùs t, & minorem cicatricem relinquat.

Septima concl. *Puto dissimilem imndi rationem esse eorum, quæ immittur in carnosam corporis substantiam, liorum, quæ ad intestina & stomantranseunt.*

Ratio diuersitatis est. Quia orificiũ, arteguttur & alia organa ad naturæ conserua- ordinata, ita sunt cõstituta, quod nõ ditur, aut cõprimantur, nisi ad naturales

ſuos effectus. Senſum autem fugit, quod t
dura, ſolida & craſſa tranſeant tam angu
foramina, ſine dolore perceptibili. Etſi eni
Dæmon ſua ſubtilitate corpus penetret,
que illabatur; non tamen poteſt median
bus corporalibus rebus ita interiùs operari
cut exteriùs in carne, vbi faciliùs actiua p
ſiuis coniunguntur. VVierus lib. 4. de p
ſtig. Dæmonum. cap. 9. vnum adfert exe
plum ex Ioanne Langio, Illuſtriſsimor
Principum Palatinorum Rheni medico li
Epiſt. 38. Quod contigit anno Domi
Chriſti natiuitate milleſimo, quingēteſi
triceſimo nono, in quodam Eiſtetenſis E
copatus pago Fugelſtal. In hoc pago Vlri
Neuſeſſer agricola, cum crudelibus dolor
tormentis circa alterum hypochondri
conficeretur, ſubito clauum ferreum ſu
læſa cute manu apprehendit, quem Chir
gus illuc balneator nouacula exciderat:
tamen ceſſarunt dolores, ſed indies magis
crudeſcebant. Quapropter cum nec aliud
loris remedium fore miſer, quam mor
ſuſpicaretur, arrepto cultello, ſibi guttur
ſcidit. Itaque dum tertio die ad ſepulchr
mortuus efferretur, aderant tum Eucha
Roſenbader ex VVuieſenburg, Noricor
oppido, ac Ioannes ab Ettenſtet balnea
qui aſtante magna hominum frequentia
mortui agricolæ ventriculum inciderun

lignum teres & oblongum, quatuor ex
ybe cultros, partim acutos, partim inſtar
æ dentatos, ac duo ferramenta aſpera re-
runt, quorum ſingula ſpitami longitu-
em excedebant; aderat & capillorum in-
globi inuolucrum. Sed quid potiſsimũ
admiraberis? an quomodo tot & tanta
amenta in ventriculi cauitate contineri
uerint: an qua arte ſint ingeſta? certè non
quam Dæmonis aſtu & dolo. Hæc dic-
uctor.

QVAESTIO OCTAVA.

*Quomodo malefici aut ſagæ nocte æ-
maleficiandi ingredi poſſunt, ſine ſtre-
& rumore, ita vt non deprehendãtur?*

Onfessionibvs maleficorum & ſa-
garum didicimus, quod non raro de
te ædes intrant, infantes rapiũt, aut homi-
dormientes veneficijs inficiunt. Quæritur
o qua ratione ita cautè ædes & cubicula
uſa intrare valeant? Tractat aliquid de
quæſtione Grillandus lib. 2. de Sortile-
q. 8.

Hic in memoriam reuocandum eſt quod
uperiori tractatu inſinuatum, de cuſto-
& ducatu angelorum. Sicut enim bonus
gel⁹ homini dux eſt in bonis, ita malus in
is. Dæmon enim magiſterulus, qui ſuum
ntem incitat ad nocendum homini, nocte

dum homines dormiunt præcedit ad
cum destinatum, fenestras, vel ianuas clau
etiam fortissimis seris aperit, & maleficos
sagas intromittit, instruitque quomodo d
mientem maleficio inficere debeant, i
etiam aliquando dormientibus remedijs
poriferis altiorem somnum imprimit, ad
tum dormientis ducit, ac lumen produci
videant, cautè pannos discooperit, nec nõ
iam quandoq; suam operam impendit, vt
tum veneficij ori, naribus, vel auribus inf
dant, vel corpus vnctione pestifera inung
Re expedita Dæmon fenestras, aut ianuas
rum recludit, quando malefici egressi fu
vt antea repererat. Nisi enim opera Diab
vterentur, incredibile videtur, quod
trantes ædes alienas, in quibus fortasse n
quam fuerunt nocturno tempore cla
ostijs & fenestris, ita tacitè ingrederentu
egrederentur, nec aliquando depræhen
rentur. Sic dicit Grillandus se audiui
duabus mulieribus maleficis, quas ex
nandas habuit.

Retulit idem Ioannes Cuno de Ro
cuius maleficij longam seriem retulimu
prima parte superioris tractatus. Cum e
Anna mater sua & duæ aliæ sagæ cõueni
vt de nocte virum quendam Zelosum p
cutorẽ maleficorũ maleficio conficerent,
gisterulus præcedens fenestras & ianuas

Ipse autem Ioannes Cuno pro comite à
e & alijs adductus fuit, vt candelam ar-
m, quæ non naturalis, sed arte diabo-
onfecta erat, (ipso Ioanne Cunone pro-
scriptis sic distinguente) teneret. Veni-
us autem eis in cameram maleficiandi
itatem Treuerensem, cum malefician-
ro more bonorum Christianorum se
crucis & pijs exercitijs, antequam se
i tradidisset muniuisset, nihil efficere
runt, sed re infecta reclausis ianuis auo-
ebuerunt. Vir autem bonus, cui noce-
luerunt, adhuc viuit dei gratia, & tam
iuet, quam diu Deo placuerit. Mater
oannis Cunonis, cum & ipsa examina-
super articulis propositis, eodem mo-
nfessa est, sicut filius in hoc puncto. Si
utem miretur, quomodo tam quietè
eri posint quod homines non exciten-
Respondeo quandoq; etiam homines
are, quando huiusmodi tentant facere,
onnunquã aliqui percipiunt, quando
nem infundere cõtendunt, & euigilant
mpta sufficienti parte ad tollendam vi-
d tantum ad aliquorũ membrorũ debi-
vt exemplis doceri posset, si expediret.
utẽ talia magisteruli aut Martineti, siue
ucis opera fieri, miratur ita clanculũ, vt
nes semper nõ eo excitentur: recogitet
odo Apostolus Petrus dormiens inter Actor. 12.
duos

duos milites, vinctus duabus catenis, & a
bita custodia ante ostium carceris, ipsa no
cùm eum iam producturus esset Herod
bono Angelo nemine resciscente eductu
Et ecce, ait scriptura, Angelus Domini
tit, & lumen refulsit in habitaculo: percu
que latere Petri, excitauit eum, dicens: Su
velociter. Et ceciderunt catenæ de mani
eius. Dixit autem Angelus ad Petrum:
cingere, & calcia te caligas tuas. Et fecit si
dicit illi. Circunda tibi vestimentum tu
& sequere me. Et exiens sequebatur eum
nesciebat, quia verum est, quod fiebat per
gelum: existimabat autem se visum vid
Transeuntes autem primam & secundam
stodiam, venerunt ad portam ferream,
ducit ad ciuitatem, quæ vltro aperta est e
exeuntes processerunt vicum vnum, & c
nuò discessit Angelus ab eo. Et Petrus re
sus ad se dixit; Nunc scio verè, quia misit
minus Angelum suum, & eripuit me de
nu Herodis. Hic considerandum, qua
cretò Angelus bonus Apostolum eduxe
aduertendum, secundum naturalem po
tiam non esse etiam difficile facere Ma
to, quæ ei asscripsimus, in nocturno d
sui clientis.

LEX. V.

Nemo Aruspicem consulat, au
then

naticum: Nemo Ariolum: Augurum ratũ praua confeßio conticescat, Chal- & magi, & cæteri, quos maleficos ob fa-rum magnitudinem vulgus appellat, ad hanc partem aliquid moliantur. Si-omnibus perpetuò diuinandi curiosi- Etenim supplicio capitis ferietur gla-ltore prostratus, quicunq́ nostris iußis uium denegauerit. Lex est Con-tini ad populum.

AEc L. partim spectat ad magiam diui-natricem, partim ad effectricem. Litera atet ex superioribus, vbi de varijs diui-nis speciebus dictum est. D. Hierony. cõmentariorum in Danielem cap. 2 in rba: Præcepit Rex, vt conuocarentur li, & magi, & malefici & Chaldęi: distin-em ponit inter hæc nomina. Secundum arioli sunt, quos alij ἐπαοιδοὺς, id est, atores interpretati sunt, & secundum m doctorẽ rem verbis peragunt. Magi, singulis philosophantur. Malefici, qui ne vtuntur & victimis, & sæpe contin- orpora mortuorũ. Porro in Chaldæis iaci significantur, quos vulgus mathe-os vocat. Sed latiùs quędã nomina ex di-hac lege accipiuntur. Etsi enim sacris Chaldæi intelligantur, qui per consi-deratio-

derationem aſtrorum & aſtronomiam
uinabant, eò quod aſtronomia in Chal
Eſaia 47. viguerit, vt apparet ex illo Eſaiæ, Vbi ſc
tum de Babylone ciuitate Chaldææ; Sten
ſaluent te augures tui, qui contemplab
tur, & ſupputabant menſes, vt ex eis ann
ciarent futura tibi: tamen in hac lege vid
tur idem eſſe, quod magi. Magos enim Ch
dęos Aſsirij, à Chaldęa Aſiæ regione nomi
bant. Et cum magi apud Perſas potiſsim
Deorum cultui vacare ſolerent, in tant
poſtea aucta eſt eorum vanitas, vt non ſol
obſeruatione ſyderum futura prædicere,
artibus quibuſdam & maleficijs & ſcire ſe
nia, & facere poſſe profiterentur: quæ
comprehendunt tam magiam diuinatric
quam operatricem. Per magos in hac L.
bolicis artibus mirabilium rerum effe
res intelligo, quos vulgus omni tempore
leficos appellauit, vt patet ex Rub. ha
& L. Etſi excepta. infra & in can. Nec mir
§. Magi ſunt, qui vulgo malefici ob faci
rum magnitudinem nuncupantur. Hi
miſſu Dei elementa concutiunt, tur
mentes, ac ſine vllo veneni hauſtu, vio
tia tantũ carminis interimunt. Hos effe
etiam hæ ll. magis & maleficis tribuunt.
que ſic magos malas artes exercentes m
ficos à vulgo ſemper appellatos, teſtes
antiquiſsimi Patres Caſsianus in colla

. 19. Augustinus de ciuit. Dei lib. 21.
. 6. Lactantius lib. 2. de origine erroris
. 17. Isidorus lib. 8. Ethymolog. cap. 9.
S. Thomas lib. 3. contra gentiles cap. 106.
Nota hic in illis verbis (quos maleficos,
facinorum magnitudinem, vulgus ap-
lat) maleficium, vt etiam nos experentia
imus, vix vnquam, vt in præsenti negotio
eo loquimur, continere vnum simplex
nen, sed semper multa includere: & pro-
e iudicium sumendum ex multis comi-
tibus. Nostri autem malefici hæc scelera
nmittunt: abnegationem Dei, quæ est
ta ad omnia scelera, fidei in baptismo sus-
æac cõmunioni Sanctorum abrenunci-
cum Dæmone pactum in destructionem
estis regni ineunt, cum Sathana rem Vene-
n exercent, nocte eodem cooperatore ad
gregationem proficiscuntur, ibidem ido-
triam exercent, exhibendo honorem
ltum Dæmonibus; conspirant cum eis-
in perniciem humani generis, quomo-
uctibus, & seminibus, nec non homi-
s nocere posint, & talia exequuntur
noniaco auxilio accito, homicidia com-
unt; infantum corpora non rarò exhu-
t, quæ vel in cineres, aut liquores ig-
resoluunt, nonnunquam etiam corda
tum commedunt, Sacratisimo Eu-
stiæ Sacramento turpisimè sæpius
abutun-

abutuntur, iumenta & pecora morbis vſ
ad mortem inficiunt, perſonas matrimo
iunctas impediunt, ne matrimonij actus
bito modo exercere poſsint: odia inter c
iuges aliquando generant, parricidia
quenter committunt, blaſphemias frequ
tant, & alia plura facinora nefanda, quæ
minari nec poſſunt, nec decet, perpetrare
verentur, vt plurimis fidelisſimis confeſ
nibus teſtimonijsq́; didicimus. Quare
malefici dicuntur, non ſolum ob facinor
magnitudinem, ſed etiam multitudinē.
que tamen omnes malefici & ſagæ omnia
coniunctim ſemper cōmittunt, ſed alij
ſunt peiores. Hæc tamen ferè omnibus
cōmunia: Abnegatio Dei, abrenunciati
dei in Baptiſmo ſuſceptæ, pactum cum
mone, Apoſtaſia, idololatria in congreg
ne, abuſus ſceleratiſsimus, Dæmonis in ſo
incubi aut ſuccubi conſpiratio ad perpet
dum aliquod malum contra Reipub. a
triæ ſalutem, homicidium, aut aliquoru
malium perditio; ſacrilegium in abuſu
chariſtiæ, & blaſphemia.

Poſtremò circa illa verba. (Etenim ſu
cio capitis ferietur, gladio vltore poſtr
aduertendum, quod quamuis ſecundu
riſperitos generaliter loquendo, per pœ
capitalem non intelligatur pœna mortis
etiam exilij; Cyn. L. 1. C. de falſis. Mar
p

ſtica crim. §. Oportunè. num. 40. Boer. in
ſ. 254. Iul. Clar. lib. 5. §. fin. q. 67. & alij:
en hic intelligitur pœna mortis, vt intel-
ur ex verbis adiunctis, ſupplicio capitis
tur, gladio vltore proſtratus.

QVAESTIO PRIMA,

An malefici ſic dicti a vulgo, ob facino- magnitudinē, morte ſint afficiendi?

VAESTIO hæc hoc tempore ſolemnis
eſt, cùm ob frequentiam maleficiorum
um quandoq; in caſibus occurentibus
dat, maximè cum nō omnes malefici ſint
in malitia. Ante reſolutionem quædam
prænotanda.

rimum notabile. Secundum legem diui-
& humanam, pœna eſt commenſuranda
cto & culpæ. Deuter. 25. Iuxta menſu-
delicti, erit plagarum modus. can. Non
amus. 24. q. 1. cap. Sicut dignum, de ho-
d. & cap. Fœlicis, de pœnis in 6. & L. Re-
endum. ff. de pœnis. & L. 1. §. Sed & qui.
abigeis.

ecundum. Delictum tanto grauius eſt,
nto dignior perſona, in quam peccatur. S.
m. 1. 2. q. 73. art. 9. S. Antonin. 1. par. tit.
. cap. 1. & alij alibi. cap. 1. de calumniat.
Cum illorum. de ſentent. excommunic.
t. de iniurijs. §. Atrox. Ex quo funda-

 mento,

mento, cæteris paribus, grauiora sunt pe-
ta, quæ in Deum cōmittuntur illis, quę in
mines. cap. Vergentis, de hæret. & in A
Gazaros. in C. eodem tit. Hinc deduci
quod abnegatio Dei, idololatria, præua
tio, Apostasia, hęresis, sortilegium, diu
tio, incantatio & similia sunt grauis
peccata, & referuntur ad crimen lęsę mai
tis diuinæ.

Tertium. Est differentia inter hæresin
priè dictam, & crimen maleficorum: qui
resis simplex peccatum est, nec tam multa
inuoluit: at maleficium colluuies pecc
torum comitatur, vt ex dictis clarum est.
communiter malefici incidunt in pœ
multorum criminum. Participant vt pl
mum cum hęreticis in aliquo: longè ta
eos malitia superant in alijs. Ex hac causa
est eadem causa cognitionis & pœnę. Si
aliud maleficiū haberet, quam hęresis cri
nullo modo cognitio eius ad iudicem se
rem spectaret: cum autem diuersa habea
iuncta, misti est fori, & est locus præuenti
nisi consuetudo alibi aliud obtineat.

Prima concl. *Malefici sic di*
vulgo, ob facinorum magnitudinem,
cundum legem diuinam & humanā,
te sunt mulctandi.

PRO

obatvr primò ex lege diuina, Exod.
. Maleficos non patieris viuere. Glossa
n, (maleficos) qui præstygijs magicæ
& diabolicis figmentis agunt. Glossa
terlinearis. Maleficos, id est, Coopera-
& adiutores Diaboli. Raban. ibidem
icos appellat illos, qui præstygijs magi-
s, ac diabolicis figmentis causas agunt,
no Deo, qui est auctor omnium bono-
rtere satagunt, quos vltrà valere ad ho-
n perniciem, lex non patitur, sed ma-
inguere iubet. Nicolaus Lyranus,
cos non patieris viuere: in Hæbręo di-
Sortilegam non patieris viuere, & li-
rimat mulierem tantum, tamen intel-
de homine sortilego, sicut exprimit
tio nostra: sed scriptura exprimit id,
ommunius est, scilicet quod mulieres
tilegæ. Ponitur autem hæc lex inter
æ reprimunt concupiscentiam carnis:
ortilegia frequenter fiunt in his, quæ
t ad actum carnis. Dionysius Carthu-
ccedit ad has expositiones. Sed Hugo
alis in illum locum aptè ad materiam
quitur: Maleficos vocat nō quoslibet
criminib⁹, sed pręstigiatores, hariolos,
inspectores peluis, vel gladij, inuerso-
erij, carminatores, qui scilicet carmi-
bolicis vtūtur. Omnia enim ista fiunt
licente Domino, & sacra Romana Ec-

clesia,& sacris canonibus. Hos sequuntur
colaus Iaquerius cap.22. in flagello fascina
rum, Ioannes Trittemius in tract. de re
bis. Barthol. Spineus de strigib. ca.3. Ma
maleficarum, Bernard. Basinus de artibus
gicis, 10. concl. Martinus Arles in tracta
superstitionibus, nu. 102. Latè & doctè T
mas Erast. in dialogo de Lamijs. Amplec
tur eandem expositionem Iurisperiti.
lus Maluetius in tract. de sortibus, num
Martin. Nauar. in manuali confessariorū
11. num. 28. Damhauder. in practica cri
cap. 61. num. 137. Iacob. Menoch. de a
Iud. qq. casu 388. numer. 16. copiosè. Io
Bodinus in confutatione opinionis Io
VVieri, & alij alibi.

Contra cōmunem Patrum & Docto
sententiam obijcit Ioan. VVierus, ne
ita intelligi textum in exod. 22. sed vene
quia textus græcus habet φαρμακοὺς,
signat veneficos, qui veneno naturali
dunt, & non arte magica vtuntur. Sed
malè VVierus aduertit, cum non sol
pud græcos, sed etiam apud latinos, vt
etiam significatum est, nomen veneni
neficij etiam magicis artibus conuenian
sancti Patres nomen (veneficos) malefi
tribuunt. S. Hieronymus, qui teste A
stino 18. de Ciuitate cap. 43. & ipsa exp
tia, trium linguarum peritissimus fuit,
no

en græcum φαρμακὸς, vertit maleficus,
naleficos, secundum inflexionem no-
s, vt patet ex locis paulo pòst citandis,
tiam ad magos & maleficos transfert
Iudæus, in lib. de specialibus legibus,
verba ad longum adduximus in expli-
ne primæ L. huius tit. S. Augustinus de
. lib. 21. cap. 6. Si magorum opera, quos
a scriptura veneficos & incantatores vo-
in tantum Dæmones extollere potue.
&c. Quæro hic vbi nostra scriptura ma-
vocat veneficos & incantatores, nisi in
o Exodi, & similibus: secundum inter-
tionem 70. interpretum? Eodem mo-
ychius in Leuit. cap. 19. in illa verba.
declinetis ad magos, nec ab Ariolis ali-
sciscitemini, vt polluamini per eos.
aginta autem ædunt, ait: Non sequi-
ventriloquos, & veneficis non adiun-
ini, &c. Et paulò post, vt eius mens in-
atur, quid per veneficos intelligat,
it: pessimum est etiam, & veneficis ad-
re: quia Dæmonum inimicorum no-
& pestilentium nomina dicunt. Qui
d breue tempus, vt in errorem mittant,
ntur operari aliquid, quod ad corpo-
n sanitatem vile & paruum, quale et-
imperiti medici operari possunt: ve-
amen nec hoc vt boni, neque vt benè
ntes hominibus, operantur, sed in ser-
 uitutem

uitutem illos redigere, & a Deo sepa
cupientes. Ad eundem sensum interp
tur in cap. 20. Leuit. lib. 6. His add
quod obscurum esset exponendum in s
literis, quod tamen minimè in hoc loco
id foret exponendum secundum simili
ca scripturæ. Sed in similibus locis acc
tur in sensu à Patribus declarato: Ergo,
batur assumptum, Exod. 7. vtitur scrip
eodem verbo, quo cap. 22. Sed ibi accip
pro magis cooperatoribus Dæmonis, vt
rè patet ex textu. qui sic habet. Vocauit
tem Pharao sapientes & maleficos, & fece
etiam ipsi per incantationes Aegyptiac
arcana quædam similiter. In quo loco
non videt per maleficos, quos text. gr
φαρμακοὺς appellat, id est, veneficos, no
telligi eos qui naturali veneno, & mod
ficiunt, sed solùm per incantationes &
diabolica, ad mentem sanctorum Patru
iterum circa finem capitis. Feceruntq
militer malefici Aegyptiorum incanta
bus suis, & cap. 8. Fecerunt autem ma
per incantationes similiter, eduxerunt
nas, super terram Aegypti. Et iterum i
dem cap. Feceruntq; similiter malefici i
tationibus suis, vt educerent ciniphes, &
potuerunt: & dixerunt malefici ad Ph
nem. Digitus Dei est hic. In quibus
omnibus patet, quod nomen græcum,

n latinum, non Physicè accipitur, sed
veneficis, qui arte Dæmonis & magica
educebant. Idem patet ex alijs locis.
ralip. cap. 23. Ezechias transire fecit fi-
suos per ignem,&c. Obseruabat somnia,
batur auguria, maleficis artibus inser-
at, habebat secum magos & incantato-
Hiere. 27. Vos ergo nolite audire pro-
s vestros, & diuinos, & somniatores, &
res, & maleficos. Daniel. 2. Præcepit
t conuocarentur arioli, & magi, & ma-
,& Chaldæi, vt indicarent regi somnia.
47. Venient tibi duo hæc subitò in
na, sterilitas & viduitas. Vniuersa ve-
nt super te, propter multitudinem ma-
orum tuorum, & propter duritiam in-
torum tuorum vehementem. In his
scripturæ alijsque, quæ adferri possent,
arum est ex antecedentibus & comi-
bus, circunstantijsque adiunctis, per
en φαρμακὸς, non intelligitur is, qui
no Physicè vtitur, sed arte diabolica,
tamen idem nomen vbique ponatur,
atis tantum mutandis, secundum de-
tionem. Quare vim infert literæ, qui
a totius Ecclesiæ & Patrum consen-
vnanimem, dictum locum, Exod.
liter explicat. Accedit quod hebræi
onis periti exponunt: Sortilegam, vel
ygiatricem non sines viuere. Eadem

Cõclusio probatur alijs scripturæ locis, D
ter. 18. Nec inueniatur in te, qui lustre
lium suum, aut filiam ducens per ignem:
qui ariolos sciscitetur, &c. nec sit malefic
incantator, &c. Omnia enim hæc abomi
tur Dominus, & propter istiusmodi sce
delebit eos in introitu tuo, & Deuter. 13.
minus præcipit iudici, vt falsum prophæ
& somniatorem, seducentem populum
Deos alienos, sine mora interficiat, & fi
Belial cum assectis igni & gladio persec
tur. Hieremiæ 50. Gladius ad Chaldæos
dominus, Gladius ad diuinos. 4. Reg. 1.
Ochozias, quia consuluit Beelzebub D
Accaron, super infirmitate sua, mortuus
iuxta sermonem Domini. 1. Paralip. cap
Saul mortuus est, quia Phytonissam con
uerat, nec sperauerat in Domino. 1. Re
28. Saul adhuc memor præcepti Domini
stulit magos, & hariolos de terra, & int
cit eos, & ibidem Phytonissa mutato hab
Tu scis quanta fecerit Saul, & quomodo
serit magos & ariolos de terra. Quare erg
sidiaris animæ meæ vt occidar?

Secunda pars Conclusionis, quantu
L. humanam & ciuilem, constat ex hac
ex L. Nemo & L. Nullus. L. Multi. & L
excepta. eod. tit. & DD. iuris ciuilis in h
ges. Azo. in summa eod. tit. Bonifac. de
Jinis in tract. de maleficijs, in tit. de sorti
&

athemat. Panormit. in cap. 1. de Sortileg. iens. in summa eod. tit. §. Quæ sit pœna. ab Anania ibid. Paul. Grilland. lib. 2. ortileg. q. 11. num. 11. Damhauder. loco o, Menoch. de arbitr. Iudic. qq. cas. 388. . 5. &c. Approbat has leges, quantum ad as, S. Augustin. lib. 8. de Ciuit. cap. 19. e argumentatur aliquam vim inesse arti icæ. Cur enim, inquit, tam grauiter ista untur seueritate legum, si opera sunt inum colendorum? An forte istas leges stiani instituerunt, quibus artes magicæ iuntur? secundum quem alium sensum, quod hæc maleficia generi humano perosa esse non dubium est?

ubium hic incidere potest, *An malefici & de quibus nunc loquimur, sint morte afficiendi, si hominem, equum, vaccam non interfecerint, antum in congregatione, aut cursu fuerint?* resolutione sit,

Secunda concl. *Malefici & sagæ, de bus nunc agimus, etiamsi damna nemin exterioribus intulerint, si in conuenuerunt, nocturnas congregationes frentauerunt, & alia exercuerunt, quæ muniter ibi fieri solent, secundum le- diuinam & humanam iustè morte ciuntur.*

Prima pars probatur. PROBATVR Concl. primò, quantum legem diuinam, Exod. 22. Maleficos no patieris viuere. Malefici autē, vt ex dictis co stat, appellantur, qui præstigijs magicæ artis diabolicis figmentis causas agunt, Deo abr nunciant, & ad diaboli castra declinant. S qui ad nocturnos cōuentus veniūt omnes les sunt. Quia nullus ad talē locū venit, qui primis Deo nō abrenunciauerit, & cum D mone pactū inierit, vt omnium, qui tam i faustā artem exercent, cōfessionib9 discim

Secundò: Idololatræ, secundū legem di nam, mortē merentur. Exod. 30. &. 32. De 13. & 27. & alibi. Quæ autē natio vnquam t grauem idololatriam cōmisit, ac nostri ma fici cōmittunt, qui Deo vero relicto Dæm ni obedientiam, honorē, ac cultum imp dunt. Iudæi ac gentiles si quā idololatri exercebant, id faciebant, quia idolis lign aut lapideis diuinitatem aliquā inesse cre bant. At nostri malefici & sagę scienter ac p denter ei honorę, obedientiam & cultū D debitū impendunt, quę Dæmonem cog cunt. Quid enim aliud in suis nocturnis uentib9 faciunt, quā Dæmoni famulatū p stāt, & honorē impendūt? Qui eos idolola cōmittere dubitant, recogitent an nō pop hæbreorū Idololatriam cōmiserit, quādo *Exod. 32.* ram vitulo lusit, choros duxit, edit & bi quid aliud malefici in nocturnis cōuenti co

am dęmone faciunt? ipsum certis diaboli-
ritib⁹ honorāt, ludunt, choreas ducunt, e-
nt & bibunt. Etsi Moyses hoc factū populi
pitale nō duxit, quomodo ergo viginti tria
lia hominū occidit, vt scriptura testatur?
Tertiò: secundū legem diuinā, qui consu-
diuinos, magos & incantatores, mortē me-
ur. Leui. 20. Anima, quæ declinauerit ad
gos & ariolos, & formicata fuerit cū eis, po-
faciē meam cōtra eam, & interficiā illam de
dio populi mei: ergo multò magis ipse ma-
s, aut maleficus mortē meretur, quia ipse
tur diaboli opera. Sed nō apparent in con-
ntib⁹ nostri malefici, nisi iam declinauerint
dęmones & fornicati fuerint cū eis: ergo se-
ndū legē diuinā, hoc titulo mortē merētur.
Quartò: Secundum legem Dei mortem
retur, qui cum iumento coierit, ex Exod.
, quæ lex statim subiungitur legi de pœna
leficorum. Sed grauius est cum Dæmone
n veneream exercere.
Quintò: lege diuina blasphemus lapidi-
s obruitur, & morte plectitur Leuit. 24.
uc blasphemū extra castra, & ponant om-
, qui audierunt, manus suas super caput
s, & lapidet eum populus vniuersus. Et ad
os Israel loqueris. Homo qui maledixerit
o suo, portabit peccatū suum, & qui blas-
emauerit nomen Domini, morte moria-
, lapidibus obruet eum omnis multitudo
populi,

populi. Quanta autem ſit blaſphemia male-
corum in Deum, Beatiſsimamq; virginem
&c. Nemo eſt qui ignoret, niſi tam fœlix fi-
quod de hoc infœliciſsimo hominum gene-
re, nihil vnquam audiuerit.

Probatio cōcluſionis quantū ad leges ciuiles.

Probatur nunc, quantum ad ſecundā
partem, quod ſecundum legem ciuilem
rectam rationē etiam concluſio locū habe-
Primò: Malefici noſtri ſunt apoſtatę. Apo-
ſtatæ autē puniuntur vltimo ſupplicio, ſic
etiam hæretici. Hoſtienſis & Panormitan.
in cap. 1. de Apoſtat. Damhauder, loco cit.
num. 43. Quod autem apoſtatę ſint patet. D
cedunt enim à vero Deo, & Diabolum
quuntur.

Secundò: Qui paganorum ritus & ſacri-
cia exercent, vltimo ſupplicio afficiuntur.
de paganis & eorum ſacrificijs. L. 1. & 2. & i-
dem L. Nemo venerantis. Quid ergo me-
buntur, qui non ſolùm paganorum, ſed d
bolorum ritui & ſacrificijs inſiſtunt?

Tertiò: Vita noſtra eſt militia ſuper t
ram. Huius autem militiæ duo ſunt du
Chriſtus Electorū, & Sathan peruerſorum
inter hos duces eorumq́; milites bellum
perpetuum, & odium vehementiſsimū. D
autem ſupremo, Domino Deo & Chriſto,
mina noſtra dedimus, fidem addiximus,
obedientiam promiſimus ante baptiſmi
ceptionem, quando quiſq; noſtrum inter

g

tus: Abrenuncias Sathanę? & responsum.
renuncio. Et iterum. Et omnibus pompis
us? Abrenuncio. Et iterum: Et omnibus
eribus eius? Abrenuncio. Et tum subsequi-
r. Credis in Deum patrem omnipotentem,
eatorē cœli & terræ, &c. Et responsum, cre-
. Huius abrenunciationis, tanquam rei an-
uissimæ, meminere sancti Patres, Dionys.
eopagita c.2. Ecclesiast. Hierarchię, Basil. in
. de Spiritu sancto cap.27. Ambros. in li. de
qui mysterijs initiantur, c.2. Orig. hom.12.
numeros. Cyrill. Hierosolym. Catechesi 1.
ystagogica. Tertullian. in li. de corona mi-
is. Raban. li.1. de institu. clericorum, & alij
bi. Ex qua renunciatione constat nos ab-
unciasse Sathanæ, & eius operibus, & addi-
se supremo Regi & duci fidem obedien-
mq;, cuius militię iura, fœdera ac signa sus-
imus indicto continuo & perpetuo bello,
gno Sathanæ. Nunc ad propositum. Qui in
llo ad hostes aut fugit, aut vult trāsfugere,
imo supplicio afficitur, secundū leges. L.
sertorē. §. Is qui ad hostes. ff. de re militari.
Si quis aliquid ex metallo. §. Transfugæ. ff.
pœnis. Transfugæ ad hostes, aut secretorū
strorum renunciatores, aut viui exuran-
, aut furca suspendantur. Qua pœna ergo
gnus erit, qui a Duce Christo, cui fidem de-
, & obedientiam promisit, fit transfuga ad
delissimum omnium hostem Dęmonem?
His

His accedit, quod ſecundum rigorem iu
militaris, miles ſi arma amiſit, vel aliena
capitis damnari poteſt. in d. L. Deſertore
§. Miles. Miles ergo Chriſti, qui abijcit, con
nit, & conculcat armaturam Chriſti, & ſc
tum fidei, in quo poſſet, ſi vellet, ſecundu
apoſtolicam doctrinā, extinguere tela nequ
ſimi aduerſarij, quam merebitur pœnam?

Quartò: Secundum legem non ſolum
uinam, ſed etiam ciuilem, blaſphemus m
tem meretur, vt eſt textus clarus in Authe
vt non luxurientur contra naturā, quam
thent. Ioan. ab Anania cap. 2. de maledic. v
hementer laudat, & magnifacit: & ita affirm
& concludūt Doct. vt atteſtantur Damhau
in pract. crim. c. 61. nu. 26. & Iul. Clar. li. 5 ſe
§. Blaſphemia nu. 3. Quę tamē pœna hodier
temporibus non ſeruatur, ob defectum re
gionis & iuſtitiæ, vt dicit Lucas de penna,
L. omnes. C. de delator. lib. 10. Seruan
autem eſſet huiuſmodi pœna, ſi eſſet mag
& enormis blaſphemia, quæ ex deliberato,
doloſo propoſito procederet, vt Zaſius lib
conſil. 19. annotat, & ſic Boerius in deciſ. 3
aliquando practicatum in nobilibus & doc
curijs tradit. Cogitet ergo Chriſtianus q
pœna digni ſint malefici, qui non ſolùm ve
bis, ſed etiam facto maximas blaſphemi
in Deum. B. Virginem & Sanctos iaciunt
placeant Dæmoniorum principi, cui mag
prob

atur, qui maiora ſcelera perpetrat. Com-
itur etiam blaſphemia facto, vt docet
uic. de monte alto, in tract. de Repro-
ne Sententiæ Pilati, num. 6. pro qua do-
a faciunt quæ dicunt Franciſc. Squilla-
, de fide Catholica cap. 15. & 16. & Ioan.
olenſ. in Clem. 1. de vſur.
uintò: Peccatum contra naturam, ſiue
mia, ſecundum ius ciuile etiam morte
ur, tam in agente, quam patiente. L.
vir nubit in fœminam. C. ad L. Iuliam
ult. & in d. Authentica, vt non luxu-
r contra naturam. 15. q. 1. can. Mulier.
quæſt. 5. can. Reos. §. Qui coierit. Et
uis text. in d. L. Cum vir nubit, innuat
m gladij: conſuetudine tamen receptũ
t peccantes contra naturam, igne con-
ntur, vt docent Angelus in d. L. Dam-
in pract. crimin. cap. 96. num. 12. Iu-
larus lib 5. in §. Sodomia, & alij alibi.
n conſuetudinem ſequitur Conſtitutio
nalis Imperatoris Caroli V. in artic. 116.
igitur dubitat pœna mortis afficiendũ
qui hoc enormiſsimum peccatum non
at exercere cũ ſpirituali creatura, quod
peccata carnis malitia & enormitate
t? Et confirmo. Si Iudeus Chriſtianam
iter cognoſcat, maximè accedẽte aliqua
antia augente malitiã, morte plectitur,
ũ aliquorũ Doctorũ ſententiam, quam
etiam

etiam amplectuntur constitutiones no
Mediolanensium, sub Rubrica de pœnis,
Iudæus, referente Menochio lib. 2. de arb
Iudic. quæst. casu. 290. idq; ob disparita
cultus & infidelitatem. Quanto maio
meretur pœnam, qui cum Dæmone coit
non solum naturarum diuersitas, sed e
in nullo cõmunicatio? De pœna Iudæi
untis cum Christiana, tractant ad lon
Paulus Grilland. de pœnis omnifariam
tus. q. 12. Boerius in decis. 316. Menoch.
tè loco citato. Anthon. Gabrielius Rom
lib. 7. communium conclusionum, c
21. Marsilius in consil. 101. incipiente.
mina quæso. Alexand. in consilio. 99.
lum. 6. incip. Visa inquisitione formata
tra Abraam. Oldrad. de ponte in consil
incip. Qualiter puniatur Iudæus, cogno
Philipp. Corneus lib. 1. consil. 114. incip
cet primo aspectu. Canonistæ in cap. In
nullis, cum Gloss. de Iudæis.

Sextò: Secundum leges humanas, q
men læsæ maiestatis humanæ committi
tremo supplicio afficitur. L. Quisquis.
legem Iuliam Maiest. & hæc communi
est sententia. Ergo multo magis, qui re
læsæ maiestatis diuinæ. Quia grauius
uinam, quam humanam lædere maiest
cap. Vergentis, de hæret. & in Authent
zaros. C. eod. tit. Sed nostri malefici su

maiestatis diuinæ. L. Etsi excepta. infra.
tit. id quod ratio euidens demonstrat:
inant enim à partibus proprij sui domini
egis, ad hostem regni & cum eo pactum
nt, contra proprium & summum suum
cipem, quod est de natura criminis læsæ
statis. Sed non sunt rei læsæ maiestatis,
enus damna in exterioribus inferunt,
sic in longè minora crimina incidunt,
quatenus pacta ineunt cum Dæmoni-
aduersus Deum & regnum eius. Nisi
ita impudens sit, qui iudicet maius esse
tũ, hominem occidere, aut duos equos
ficere, quam Deum abnegare, commu-
i Sanctorum abrenunciare, & pacta cum
onibus inire. Sed omnes qui in congre-
ne apparent, & cum reliquis couenticu-
quentant, iam sunt rei læsæ maiestatis
næ: Aliàs non interessent tam fœdæ
tati.

eptimò. Secundum ll. hasce ciuiles, di-
ores, aruspices, & similes morte mulc-
r, vt patet in L. Nullus. L. Nemo. L.
i. L. Etsi excepta. sed hi nulla damna in-
t in exteriorib⁹. Ergo maiori supplicio
endi malefici per excellentiam, qui Deũ
dereliquunt & castra diaboli sequun-
quæ leges, diuinæ legi concordant, vt
perioribus constat. Huc facit illud edic-
Athalarici Regis Gothorum, cuius me-

 minerunt

meminerunt Caſsiodor.lib.9.Olaus mag
lib. 3.cap. 19. de Gentium ſeptentrionali
varijs conditionib. & Petrus Gregor. lib
Syntag. iuris vniuerſi c.14. Maleficos, inc
vel eos, qui ab eorum nefarijs actibus ali
crediderint expetendum, legum ſeueritas
ſequatur: quia impiũ eſt, vos illis eſſere
ſos, quos cœleſtis pietas non patitur imp
tos. Qualis enim fatuitas eſt creatoré vi
linquere, & ſequi potiùs mortis auctore

Octauò: Probat dictam concluſion
fin. in C. Theodoſiano de malefic. & m
Ne quis deinceps nocturnis temporibus
nefarias preces, aut magicos apparatus, a
crificia funeſta celebrare conetur. Dete
enim & conuictum competenti anima
ſione mactari perenni auctoritate cenſe
Quid aliud noſtri malefici agunt, quá
nocturnis temporib⁹ ad opera diabolica
ficiſcuntur, ad celebrandum magicos ap
tus, ad ſacrificandum Dæmonibus, a
tum eorum perficiendum?

Poſtremò: Efficaciter hanc cõcluſion
bat conſtitutio quędam Electoris Saxo
2. parte 4. quam allegat Ioan. Georgiu
delmannus lib. 3. de magis & veneficis,
num. 19. Conſtitutionis autem verba
manico idiomate in linguam latinam a
bum tranſlata ſic habent. Si quis oblitus
ſtianæ fidei, cum Dæmone fœdus inieri

autrem habuerit: talis persona etiamsi
cio siue maleficio nemini nocumentũ
rit, igne è vita ad mortẽ tolletur, & pu-
. Qui vero absq; dæmonis huiusmodi
aut fœdere, alicui veneficio siue malefi-
mnũ intulerit, siue id paruũ siue magnũ
, magus aut maleficus siue vir aut mu-
erit, pœnã gladij sustinebit. Hæc certè
tutio iuri diuino & ciuili congrua est,
ũ ad primũ eius membrũ, quod ad pro-
dictæ conclusionis allegamus. Pacta cũ
ne habere, & rem, cum spectent ad atro-
a crimina, vt suprà ostensum est, maxi-
merentur pœnam. *Prædictæ conclusioni vi-
stare constitutio criminalis Caroli V. in arti-
.* Si quis maleficio siue veneficio ho-
us damnũ aut nocumentum intulerit,
ignis plectatur. Si vero nulli damnum
it, pœnas patiatur pro delicti qualitate
titate, super qua re Iudex consiliũ re-
prout infrà scriptũ est: Ex hac cõstitu-
qui videtur, quod si maleficus Deum
uerit, idolatriã & apostasiam cõmi-
uentus diabolicos frequẽtauerit, cum
e rem veneream exercuerit, sacramen-
mpserit, eisq; abusus ad horrenda scele-
t, si hominem, equum aut vaccam nõ
io necauerit, nõ sit morte afficiendus.
is ratione vtitur, si quem in scientia
ecutus est, scire debet non solũ leges,

ſed etiam conſtitutiones ita interpre
vt omnis contrarietas vitetur, & abſurd
tellectus locum non habeat. L. Nam
dum. ff. de bonis libertor. L. in ambig
de legib. L. Scire oportet. §. aliud. ff.
cuſ. tut. Alexand. in conſil. 83. incip
facti narratione. 2. vol. Lodouic. Ro
conſil. 485. incip. In caſu propoſitæ co
tionis. Bart. in L. omnes populi, in q. 6
cipali, in verſic. Iuxta præmiſſa quær
iuſtit. & iure. Marſil. in conſil. 16. nu
incip. Inclina cor meum num. 45. & in
85. num. 8. incip. poſt redditum con
& in practica criminali. §. vltima. nu
pro quibus facit L. Scire leges. ff. de le
illud Hieronymi in epiſt. ad Galat. c
poſitum in 1. q. 1. can. Marcion & B
relatum à Petro Ancharano in conſil.
cip. In auxilium veritatis, in penult.
na. Veritas non conſiſtit in verbis
rarum, ſed in eorũ ſententia, non in
cie, ſed in medulla, non in folijs, ſed i
rationis. Nunc reſpondetur dictæ q
tioni. Secundum legem diuinam &
nam, vt in prçſuppoſitis huius quæſti
notauimus, pœna eſt commenſurand
tis. Quare valdè abſurdum eſt, & à
alienum, quod qui homicidium co
equum, aut vaccam interfecerit, ſit
rendus & morte afficiendus; Et is qu

ŋ Christianæ fidei in Baptismo suscepe-
nque abnegauerit, cum Dæmone pac-
ierit, idololatriam commiserit, cum
ne venerem expleuerit, & similia hor-
rimina perpetrauerit, veniat absolué
morte: hoc enim esset maioris facere
& vaccas, quàm Deum & professioné
fidei, grauius constituere, equos &
interficere, quàm diuinam maiesta-
auissimè lædere, vt omnium senten-
hoc crimine contingit. Adhæc, quod
m crimen grauiùs in sacris literis ido-
a & magia punitum est, aut etiam So-
? vt passim omnibus clarum est ex ve-
stamenti libris. Velle ergo homicidam
erfectorem vaccarum & equorum oc-
& perfidum fidei Christianæ abiura-
idololatram, diuinæ maiestatis reum,
mum Sodomitam conseruare, est ini-
tateram adferre, sine ratione contra le-
ei & hominum statuere, & absurdissi-
inuehere in leges & constitutiones.
Imperator infrà in constitutione sua
6. peccatum contra naturam pœna ig-
tendum decernit: sed propiùs ad con-
nem. Nomen maleficij aut sortilegij
e nomen est, conueniens omni super-
, & operationi, quæ diabolicam sa-
operationem, vt constat ex Paulo
do de Sortilegijs, Damhauder. in pra-

ctica crimin. cap. 6. numero. 79. & Do
ribus canonum in tit. de Sortilegijs. C
autem multæ ſint ſuperſtitionis ſpecies, n
omnes eandem habent malitiam, aut par
gradum in offenſa. Principales autem ſpe
ſortilegiorum ſunt tres. Diuinatoria, A
toria & venefica, quæ etiam ſpecies non ſ
pares in gradu malitiæ. loquitur ergo Im
rator in ſua conſtitutione illa non ſecund
totam latitudinem maleficij, ſed ſecund
quod veneno vtuntur ad nocendum ho
nibus & iumentis; iuxta L. 1. huius tit. G
uius eſt veneno quam gladio occidere, &
ſententiam apprehendit, quã in d.L. dixi
cõmuniorem, & in praxi receptiorem, iu
mentẽ Iulij Clari lib. 5. ſentent. in §. Hom
dium, & Didac. Couarr. in Clem. Si furio
de homicid. quod præbens aut propinans
nenum non ſubſecuto effectu, ſcilicet m
non puniatur pœna ordinaria, ſed extr
dinaria, formato arbitrio ſecundum circ
ſtantias rerum occurrentiũ. Et quoniã li
da res eſt, ſubſecuto effectu pœnam dec
Quando autẽ effectus nõ ſubſequitur, p
ex arbitrio prudentis Iudicis aut diſcreti
ſi ſibi nõ ſit ſufficiẽs, requiret conſiliũ, p
in conſtitutionib. decernitur. Et ſic no
quitur Imperator de maleficis per exce
tiã, ſed tantum prout nocent veneno h
nibus & iumẽtis. His addere poſſumus, q

n non omnia ſortilegia ſint eiuſdem mali-
etiam non ſemper pari pœna puniuntur,
arbitrium & conſilium habet locum, vt
o in vndecimo de legib. Menoch. de arbi.
icum quæſt. caſu 388. & Petrus Gregor.
part. Syntagmatis iuris vniuerſi lib. 34.
tradunt: ſic d. Conſtitutio non facit
ntionem maleficorum per excellentiam,
tantum quantum ad effectum nocendi,
diante veneno. Atque vt penitius hęc ma-
a intelligatur, annoto breuiùs, quod la-
exendit Alphon. Caſtrenſ. lib. 2. de iuſta
et. punitione, cap. 12. ex doctrina Galeni,
puſculo inſcripto, Quod animi mores
oris temperaturam ſequuntur. Tres ſunt
ſæ, quare facinoroſi è medio tollantur.
na, ne ſcelerati & peſsimi viuentes alijs
tumeliã, & damnũ inferant Reipu. & eius
nbris. Sic Pręſes ſiue Iudex ex officio tene-
prouidere ſuæ prouinciæ, vt purgetur à
efactoribus. Aliàs ſi ex ſua negligentia &
niuentia Reſpub. aut eius membra dam-
atiantur, fit reus culpæ & reſtitutionis
norũ. c. 1. de offic. iudic. delegat. & DD.
em. L. Congruit. ff. de offic. præſid. Hæc
a facit, quod fures, ſicarij, homicidæ &
iuſdem notæ facineroſi è medio tollan-
Secunda cauſa; vt alij ſimilis pœnę timo-
eterreãtur à ſimilib⁹ criminibus perpetrã-
uxta illud poëticũ. Oderunt peccare mali

 formi-

formidine pœnæ. Prima causa ciuium in se pacificum coniuictũ, & totius Reipub. c seruationẽ per hoc, vt nemo alterum læd concernit. Secunda prospicit bonis ciuiu moribus, vt nemo atrocia crimina comm tat. Interest enim Reipub: vt bonos ciues h beat. Multi enim natura, aut praua consue dine sunt procliues ad scelera, qui pœna m tis deterrentur: & alij pœnas flagitiosoru perspicientes, etiam exemplo fiunt cautior iuxta illud Salomonis: Pestilenti flagella stultus sapientior erit: & iterum, stulto p eunte sapiens astutior fit. Ex hac radice m tæ sunt leges, imponentes pœnam mor propter crimina, quæ nulli nocent, nisi i peccanti: vt de diuinis, magis, eos con lentibus, blasphemis, idololatris, Sodomi Baptismum reiterantibus, & similis fari scelestis hominibus. Tertia causa, prop quam scelerati de medio tolluntur, est bo ipsius hominis mali, ne de die in diem in ius prolabatur, & maiora inferni supplicia ti cogatur: omnes tres causæ vt plurim militant in maleficis & sagis. Quare Da hauder. in practica crim. cap. 61. num. r rectè definit, cum ait. Quanta mala hoc p niciosissimum genus hominum nusqu non regionum faciat, cuiuis hominum notissimum, Ampliùs enim hi perniciosi mi homines mendacijs, superstitionibus p

Prouerb. 10.

nisi

...imi sua malignitate obsunt, quàm boni ...nis, aut precibus, aut pietate prosunt. ...s incommodi Reipublicæ Christianæ illi ...erunt, quàm hi commodi conferunt, nisi ...us obstiterit. Ideoq; non sunt vspiam to...ndi, sed vbiuis locorũ potiùs tollẽdi fun...us, omnium creatore sic præcipiẽte, Exodi ... Maleficos non patieris viuere. Hæc ille.

Tertia concl. *Iustè malefici pœna ig... interficiuntur.*

...RIMÒ, quatenus Deo abrenunciant & ad diaboli societatem declinant. Apostatæ ...m perfidiæ pœna hæresis puniuntur. Ho...nsi. & Panormit. in cap. 1. de Apostat. pœ...utem hæresis est meritò ignis. ex Ioan. 15. ...uis in me non manserit, mittetur foras ...t palmes, & arescet, & colligent eum & ...gnem mittent, & ardet. Ad hunc finem al...atur à Panormitano, Ioanne Andrea, & ...stiensi in cap. Ad abolendam, de hære...s. Sunt etiam malefici præuaricatores, qui ...si spinę euellentur vniuersi, quæ non tol...tur manibus, igneq; succensæ comburen... vsque ad nihilum 2. Reg. 23. Secundò, ...a cõmittunt peccatum contra naturam, secundum legem diuinam, & iustam iu...iorum receptam cõsuetudinem, debetur ...na ignis. Tertiò, lex ciuilis in L. Nullus ...spex, in hoc tit. pœnam ignis etiam ponit,

quam nunc paſsim praxis criminalis obſ-
uat. Imo tempore B. Gregorij hæc pœna p
Magis Romæ fuit in vſu. Nam lib. primo D
logorum cap. 4. atteſtatur, quod eo tempo
quo primum malefici in vrbe Romana dep
henſi ſunt, Baſilius quidam in magicis o
ribus primus, exardeſcente zelo Chriſti
populi, Romæ igne crematus ſit. Et qua
uis ad mentem ll. malefici viui eſſent comb
rendi, tamen quando ad cor redeunt & co
uertuntur ſtrangulati prius in multis lo
comburuntur, ne lenta & atrox mors deſ
ratione inducat: & id obſeruandū, niſi ſpe
les circunſtantiæ aliud ſuadeant, vt alibi t
ditum eſt

*Aliquæ ſunt ponendæ obiectiones contra præd
concluſiones, & ſoluendæ, quibus aliqui aduocat
leficorum vtuntur.*

Prima obiectio. Malefici non ſunt occide
propter abnegationem fidei, aliàs om
Chriſtiani forent occidendi: quia fidem ab
gant, quoties præcepta Chriſti non ſeruan
ad Timoth. 3. Erunt homines ſeipſos am
tes, &c. voluptatum amatores magis quá
habentes ſpeciem quidē pietatis, virtutem
Mat. 26. tem eius abnegantes. Et confirmatur exem
Marci 14. B. Petri, qui, vt Euangeliſtæ atteſtantur
Lucæ 22. dominū abiurauit & negauit, & tamen
Ioan. 15. fuit capitis damnatus. Et quotus quiſqu
noſtrum, qui id ipſum non facit, id eſt, D

abneget, & Dæmonio non adhæreat? ſi- *Ioan. 8.*
lem omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt *1. Ioan. 3*
ati:& qui cõmittit peccatum, ex diabolo
uoniam ab initio peccat. Hoc argumen-
magni facit & exaggerat ſæpius VVierus.
Reſpondetur ad hanc obiectionem quod
ima eſt differentia inter Chriſtanos mor-
er peccantes alijs peccatis, & inter male-
Deum abnegantes. Sicut enim non om-
ortaliter peccans eſt hæreticus, vt docet
ciſcus Squillacenſis, de fide cathol. cap.
a non omnis peccans abnegat Chriſtum
odo, quo malefici. Ad cuius rei decla-
nem notandum eſt ex S. Thoma 2.2. q.
t. 1. & alijs Theologis alibi, quod apoſta-
portat retroceſsionem quandam à Deo,
quidem diuerſimodè fit, ſecundum di-
os modos, quibus homo Deo coniungi-
Homo autem Deo coniungitur tum per
n, tum per debitã & ſubiectam volunta-
d obediendum præceptis eius: tum per
a ſpecialia ad ſupererogationẽ pertinen-
cut per religionẽ, clericatũ, aut ſacrũ or-
Nunc ad argumentũ. Impropriè eſt apo-
, quãdo aliquis retrocedit à Deo per in-
ientiã & tranſgreſsionẽ mandatorũ Dei,
ſubdit ſuã voluntatẽ diuiuis præceptis,
ntingit in omni peccato mortali. At pro-
& peſsima eſt apoſtaſia, omnino à Deo re-
e, per expreſſam abnegationẽ Chriſtiani
nomi-

nominis, & renunciationem professionis
Baptismo susceptæ, quod est statum Christi-
næ religionis derelinquere, & seruitut
Dæmonis assumere: quod nullus homin
facit præter maleficos; & hæc potest dici ap
tasia perfidiæ. Dicitur ergo largo modo in
delis & fidẽ negare, qui non ambulat secun
legẽ mandatorũ Dei, quatenus non opera
conformiter ad præscriptum fidei. Simile
emplum habere possumus in odio Dei. O
nis enim mortaliter peccans, aliquo mo
Deum odio prosequitur. Nam scriptum
qui malè agit, odit lucem: non tamen o
nis peccator peccat peccato odij Dei speci
ter sumpti, contra charitatem Dei, vt a
Theologos in confesso est. Ad quod peni
intelligendum, obseruandum est cum Sc
in 2. d. 37. & Gabriele ibidem d. 35. q. vn
art. 4. dub. 1. quod auersio à fine vltimo,
licet Deo, duplici modo intelligi potest: F
maliter, & Virtualiter. Formaliter, qu
in auertendo habet vltimum finem pro
iecto positiuè vel priuatiuè. Positiuè, vt
licet voluntas nolit illum finem actu po
uo: & hoc est propriè odio prosequi De
& formaliter proprio peccato se auert
Deo, nec aliud hoc peccatum habet obi
à Deo. Virtualiter auertitur à Deo, qu
auertitur ab aliquo necessario ad conseq
dum vltimum finem: Sicut infirmus di

Duobus modis, quis se potest à Deo auertere.

sed

ertere à ſanitate, quando auertit ſe à po-
amaro, ſine quo non poteſt haberi ſani-
Auerſio formalis conſtituit diſtinctam
ti rationem, nec formaliter includitur
olibet peccato mortali, ſed efficit ſpecia-
ccatum, ſcilicet odium Dei. Virtualis
n auerſio communis eſt omni peccato
ali. Quia in omni mortali volũtas inor-
tè ſe habet, reſpectu alicuius neceſſarij ad
ium finem, ratione diuini præcepti. Si
d vitam ingredi, ſerua mandata Dei.
formi ratione in noſtra materia dicere
mus, nõ omnis peccans formaliter Deũ
gat, vel explicitè, vt aliqui dicũt, quem-
odum malefici & ſagæ, qui expreſsè
profeſsioni in Baptiſmo ſuſceptæ, & cõ-
ioni Sanctorum abrenunciant, & decli-
ad inimicum, eique ſuam operam addi-
Quod nec etiam hæreticus facit, qui
uis proprio ſenſu ductus aliquem fidei
lum ex errore neget, quem putat non
rticulum fidei, nec ex pertinacia vult
iudicium Eccleſiæ ſubmittere, tamen
bnegat, nec quidem abnegare Deum
at modo prædicto. Quod obijcitur ne-
S. Petri; nihil facit ad propoſitum. Quæ
eſt ſimilitudo illius negationis, & abre-
iationis maleficorum & ſagarum? Pe-
metu mortis Chriſtum quidem ore ne-
, non tamen corde receſsit, nec in
partes

partes Iudæorum declinauit, nec consili aut pactum inijt contra Dominum suu At malefici à Dæmone tentati in tam cru le facinus perfidiæ consentiunt, vt abiur suam professionem, Dæmonē sequantur, nerentur, ac cum eo conspirent contra reg Dei. S. Petrus statim ad cor redijt, peccatū fleuit, & reuersus est ad Dominū: Sed saga malefici etsi à Dæmone se deceptos recogn cant, perditū tamen statum sequuntur, & dies in peius relabuntur, nec resipiscunt. tendum enim est id, quod omnibus noti mum, humanū esse cadere, quod & Petro cidit, sed diabolicū esse perseuerare: quod omnib9 maleficis cōuenit. Sanè misericor ter subueniendū esset tam miserè à callidi mo hoste deceptis, & mitiùs cum eis agen si excusso iugo seruitutis, ad Deum per pœ tentiā, & veram peccatorū confeßionē re rent, & nō in tam miserabili statu persister cum periculo animæ & corporis. At ex ma mo numero paucißimi excutiunt duram seruitutē, ante finē vitę, si nō ad manus iu tiæ deueniant. Tunc cùm iam quasi de v desperant, ob peccata cōmissa, metu morti instructione sana cōcutiuntur, miserū statu recognoscunt, in quo si discederent impœ tentes, (quod cōmuniter fieri solet, quan morte naturali præueniuntur) sine dubio ne perpetuo cremarentur, quem pœniten

De

oq; reconciliati, temporali & quidẽ bre-
ima ignis pœna redimũt, si iustitia publi-
uniautur. Ex qua causa profectò crudeles
solum in Remp. sed etiã in corpus & ani-
maleficorum hominũ sunt illi, qui ipsos
onuersos per pœnitentiã oportunã, & li-
ã & firmã, liberare cõtendunt, aut cõsulta-
e fugę, aut patrocinio, aut potenti defen-
e, vt sic in statu diabolico moriãtur: Qua-
isericordia sit parcere corpori, ob aliquẽ
anũ respectum, contra ordinẽ charitatis,
requirit vt magis anima proximi diliga-
quam etiam corpus proprium. S. August.
de doctrina Christiana c.27. & S. Tho. 2.2.
art. 5. & deinde in ęternũ anima & corpus
ant, quod dæmon maximè in hoc opere
derat, vt habeat eos socios in pœna, quos
atores & participes sceleris fouit in hac
. Considerandũ illud: Momentaneum est
d delectat, sed æternũ quod cruciat: quod
ad nostrũ propositũ transponere possum⁹
mentanea in hac vita pœna ꝓ magnis sce-
b⁹ est, quæ cruciat: sed æternũ gaudium in
sti patria, quod delectat. Perpendendum
m aliud August. ad Vincentiũ Donatistã,
tum 23. q. 4. can. Nimium. Non omnis,
parcit amicus est, nec omnis, qui verbe-
inimicus. Meliora sunt vulnera amici,
blandi oscula inimici. Meliùs est cum se-
tate diligere, quã cum lenitate decipere.

Atque

Atque hic paucis recolendum eſt & re
dendum, quod quidam aduocati ho
clientulorũ obijciunt contra quoſdam
giſtratus, magos & maleficos pró officio
poteſtate tradita perſequentes, quod a
nomine Malefici, aut ſagæ, clament: A
nem, non ſecus atque olim Tyranni c
Chriſtianos & Martyres clamitabant: Ad
nes. Talem clamorem nec dum audi
tamen iudices aliqui non ex temeritat
ſanguinolentia, ſed Zelo iuſtitiæ & amo
uinæ maieſtatis pronuncient dicta ver
maleficis & ſagis, non video quam Ty
dem oſtendant. Niſi velimus damnare
ronymum in regula Monachorũ, par. 3
9. c. 7. dicentem. Non eſt crudelitas pr
crimine punire, ſed pietas: aut multo
Ierē. 50. clamantem & verba repetentem Dom
apud Ieremiam redarguere. Gladius ad
dæos, gladius ad diuinos, gladius ad fo
lius, &c. Si gladius ad Chaldæos & d
nunquid ignis ad Magos, & maleficos
cellentiam, quorum crimina grauiſſi
uinam maieſtatem lædunt, & Dei O
Maximi indignationem prouocant, n
nobis iraſcatur. Creſcente enim mali
cit & pœna, quæ commenſaratur culp
go Chaldæi & diuini, ſecundum Dei
tiã, gladio puniuntur, ſicut etiam tale
taliter leges ciuiles in hoc tit. C. ſta

ndos: nescio quid iniustitiæ commit-
si malefici & magi sic dicti, ob criminũ
tudinem, pœna ignis afficiantur.
unda Obiectio. Malefici & sagæ non sunt
puniendi ob pactum initum cum Dæ-
cùm hoc pactum imaginarium sit, &
licat huiusmodi esse, nisi delusæ mu-
ùm etiam impossibile sit tale pactum.
gumentum latiùs deduximus & con-
nùs in 1. parte superioris tractatus de
malefic. prælud. 6. à pag. 23. & 35.
ectorem eò remittimus.
ia Obiectio. Non sunt etiam malefici
rendi, ob peccatum Venereum con-
ram cum Dæmone cõmissum. Quia
m imaginarium, & impossibile est.
gumentum etiam ad longum forma-
& dissoluimus in d. tract. part. 1. con-
à pag. 191. Ideo lector illum locum

ta Obiectio. Non etiam sunt igne absu-
propter incantationes frugum, in-
em grandinum & tempestatum: quia
odi etiam efficere non possunt, cùm
eorũ potentiam. Etsi pro responsio-
argumenti multa dicta sint in L. 4.
nen hic breuiùs respondendum est.
noriam reducendum est quod alibi
m est in superioribus, Dæmonem,
mittente, concurrere ad huiusmodi

maleficia cum maleficis & ſagis, & ni
concurrerent, Dæmonemq́; in auxiliu
pacto vocarent, effectus non ſequer
Quare rectè Gloſſa interlinearis in Exo
in illa verba: Maleficos non patieris vi
interpretatur: Cooperatores & adiu
Diaboli. Et licet homo phyſicè & natur
tales effect⁹ proximè attingere nequeat,
eius poteſtatem excedant: concurrit ta
tanquam cauſa partialis moralis, volu
& conſenſu, accedente etiam aliqua non
actione exteriori phyſica, & conatu pra
Quæ omnia ſufficiunt, vt culpa imput
& pœna infligatur. Quia quando volun
conſenſus præbent efficacem cauſam eff
malo conſecuto, facientem & cenſentie
par pœna conſtringit, ſecundum ſa
Scripturam, & vtrumque ius. Rom. 1. &
can. facientis. 2. q. 1. can. Notum. cap.
offic. & poteſt. iudic. delegati. Agen
conſentientes pari pœna Scripturæ teſti
nio puniuntur. & L. Si quenquam. C
Epiſcop. & cler. & L. Quiſquis. C. ad L
Iul. Maieſt. Quod maximè verum eſt, q
do auxilium dans & cooperans, ſe ad m
cium cõmittendum coadunauerit, vt m
allegationibus comprobat Marſil. in pra
§. Conſtante. num. 46. & in conſ. 34. nu
& conſil. 67. num. 44. & alibi. Maleficu
tem ſemper coadunatur Dæmoni in ta
oper

ationibus, in ordine ad effectum. Con-
olatiùs communi Canonistarum & Le-
um doctrina, quod quando auxilium
est causa proxima maleficij, eadem pœ-
a principalis, punitur: & hanc esse com-
m attestantur ex alijs Didacus Couarr.
em. Si furiosus, ne homicid. Iulius
s. lib. 5. §. fin. pract. criminalis. q. 90.
mbaud. in practic. criminali cap. 133.
maximè obtinet secundum Iuliũ Cla-
Marsilium in consil. 25. num. 8. quan-
ictum committitur præuio tractatu,
iberatione, & accedente consensu eius,
operatur: quæ nostris magis conue-
Nam semper quando volunt con-
ad inferendum aliquod maleficium,
iitatem, præuio consilio, tractatu, &
atione in nocturno conuentu, aut se-
mmunicant, & medijs à Diabolo præ-
e accingunt. Sic iam proximè in qua-
nporibus Pentecostes, nocte diui-
es Iouis & Veneris, hoc Anno Do-
91. tractatum habuerunt de per-
fructuum & frumentorum, cuius
Deus orandus est, vt auertat.
rum congregatione, Deo omnia
disponente, & Iudicum corda
e quamuis nec duo menses à tem-
n sceleratæ congregationis transie-
aliqui & aliquæ interceptæ sunt, &

 flammis

flammis absumptæ, quæ tractatum ap
runt, imo etiam admonuerunt, vt di
precibus interpellarent homines maiest
vt eorum conatus impediret, & potest
dirigeret ad prosecutionem iustitiæ. H
do, quod non solum consensu & præui
ctatu maleficus concurrit ad malefici
tationis & perditionis frumentorũ, p
perturbationẽ, sed procedit ad actum
miorem, quem potest exercere, & pu
cacem ad executionem maleficij. Q
effectus ex definitione tractatus, aut p
to malæ voluntatis expediendus est, s
& symbolum externum ex pacto ad
quo excitus Dæmon prosilit, & concu
productionẽ effectus suæ potentię con
tis. Sic quando excitanda pluuia, Sag
erigit, aut aquam in nomine Dæmo
tergum in aërem proijcit: vel si velit
nes fieri, fortè ex præscripto Dęmonis
percutit aliquo instrumento ligneo
reo, quemadmodum quidam fecit fo
Anno 1591. circa festum S. Iacobi, non
hinc, quando grandinis lapidatione
quibusdam locis, & non alijs, ad vn
liare circa, & prope ciuitatem hanc
mum damnum vineis inuectum est,
in agris grandinibus triturata in mul
Talibus signis principalis operans p
tur, quando maleficus, quem potest p

m ad effectum exercere, adhibet. Si
i dat signum furanti ad furti perpe-
em, furti fit reus. ff. ad L. Iul. pecula-
acrilegij. §. Si quis ex metallis, & qui
ac malignè dando signum, & occasio-
homicidium concurrit, vt homicida
. L. Item si obstetrix, ibi: Queadmo-
ad L. Aquil. L. cuiusq; ff. ad L. Iu-
iest. L. Nihil interest. ff. ad L. Cornel.
. Damhauder. in pract. crim. cap. 72.
odo non punitur incantationis signũ
bolo, ad nocendum hominibus, &
eorum conseruationem necessarijs?

nta obiectio. *Nunc quidam craf-
ngeniorum, vt intelligo, sic argu-
itur. Deus permittit maleficia fieri,
ficos viuere, ergo non sunt punien-
vita tollendi.*

pore S. August. quidam hoc argu-
nto contendere volebant diuinatio-
esse malas, nec Deo displicere, vt est
pud S. August. in lib. de diuinatione,
espondetur breuiter ad argumentũ,
robaret: concluderet homicidia, ad-
blasphemias, crimina læsæ maiestatis
næ, quam humanæ, & omnia scelera
punienda. Quia Deus ea fieri per-
non semper punit in hac vita, vt vi-
Non ergo sequitur, Deus ea fieri per-

mittit, & non punit: ergo ſcelerati ho
non ſunt è vita tollendi. Sed bene hinc
mus ea eſſe mala, quia Deus prohibuit
magiſtratuique mandauit, vt ſcelera
ant, & ipſe etiam quædam flagitia ſeuer
puniuit, vt paſsim patet in veteri teſt
to, & ſic iudicibus etiam imperauit,
Exodi 22 leficos non ſinant viuere. Magiſtratus
non ſine cauſa gladium portat, eſt eni
*Rom.*13 miniſter, vindex in iram ei, qui malu
1. *Petri* 2. vt Paulus ait. & S. Petrus in epiſt. inqu
iecti eſtote omni humanæ creaturæ,
ter Deum, ſiue Regi, quaſi præcellen
Ducibus, tanquam ab eo miſsis ad vin
malefactorum, laudem verò bonoru
igitur licet Deus ſcelera per ſe nunc n
niat, dedit tamen magiſtratui puniend
ſolum poteſtatem, ſed etiam mandat
puniant. Quæ cauſa eſt, vt magiſtrat
putetur ad culpam, ſi gladio non v
pro officio iniuncto, & ſinant ſcelerat
ſcandalo multorum & Reipub. detri
viuere. Ad hoc propoſitum faciunt
Origen. hom. 20. ſuper lib. Numeron
ducit, occaſione illorum verborum N
25. vbi cum Populus Iſrael fornica
cum filiabus Moab, Dominus iratus a
ſen dixit. Tolle cunctos principes po
ſuſpende eos contra ſolem in patibul
feratur furor meus ab Iſraël. Origen.

peccat, & principes oſtentantur con-
n. Iidem ad examinandum produ-
vt arguantur à luce. Vides quæ ſit
principum populi, non ſolum pro
rijs arguuntur delictis, ſed & pro
eccatis coguntur reddere rationem,
um ſit culpa, quod populus deli-
forte non docuerint, ne forte non
nt, neque ſolliciti fuerint argue-
ui initium culpæ dederint vti ne
diſpergeretur in plures. Hæc enim
ere principibus imminent & Doc-
i enim illis hæc non agentibus, nec
inem gerentibus circa plebem, pec-
pulus, ipſi oſtentantur, & ipſi ad
producuntur Arguit enim eos
d eſt, lex Dei, velut negligentes &
& in ipſos conuertetur iracundia
ſſabit à populo. Hæc origen.

bium hic reſoluendum uod aliquando in hac a occurrit, ob frequen- eleris.

d dicendum ſit de pueris, qui inci- imen maleficorum.

IN his locis pueri vtriusq; sexus, hisce a
reperti sunt, hoc detestabili crimine inf

Certum est ex cõmuni Doctorũ senten
quod impubes etsi sit doli capax nõ pun
capitali pœna, aut membri mutilatione,
sit proximus pubertati: de qua materia tr
Iulius Clarus li. 5. §. fin. pract. crim. q. 60.
sil. in pract. §. Quoniam num. 96. & alij a
Impuberes autem censentur, secundũ
in c. 1. & 2. de delictis puerorũ: fœminæ
ad 12. annũ, masculi vsq; ad 14. annum, q
tum ad peccatum carnis. Sic etiam mino
tate excusatur a pœna ordinaria Sodo
Socinus Iunior lib. 3. consil. 7. Menochius
2. de arbitr. Iudic. qq. cas. 329. Semper au
illa regula iuris habẽda est ante oculos, q
fere in omnibus pœnalibus iudicijs æta
imprudentiæ succurrendum est, L. fere.
regul. iuris. Si autem infans minimè sit
capax, in totum excusatur à pœna. L. In
ff. ad L. Corneliam de Sicarijs. Clem.
homicid. Si autem quis sit doli capax, &
ximus pubertati, tenetur non ordinaria
mitiori pœna. L. Auxilium. §. In delictis.
minoribus. Quando autem puer sit do
pax, iudicis arbitrium requiritur. Quia
dam citiùs, quidam tardiùs fiunt doli
ces, & ita nonnunquam etiam cõtingit, q
malitia ætatem suppleat. Ioan. Andr.
stiens, Panorm. Ioan. ab Anania in cap.
d

ict. puerorum, & alij alibi ex Dialogis S.
egorij referunt, Diabolum è manibus Pa-
eripuisse puerũ quendã quinq; annorũ,
anté & blasphemanté Deum: quod Deus
n permisisset, si ille infans non fuisset doli
ax. Ex circunstantijs ergo iudicandũ est, an
er sit doli capax, & quando malitia ætatem
pleat. Huc facit id, quod narrat Aelianus
5. variæ histor. cap. 16. de puero ob sacrile-
m damnato, his verbis. Puer cum auream
ninam, quæ ex Dianæ corona deciderat,
ulisset, in iudicium adductus est. Iudices
ur crepundia, talos & auream laminam
posuerunt puero: qui cum iterum ad au-
n inclinaret, plexus est tanquam sacrile-
, nec ætati veniam dederunt, sed flagitiũ
celus vindicauerunt. Quantum ad casum
sentem, in materia magiæ & maleficorum,
uer 8. 9. 10. 11. annorum aut plurium de-
hendatur, diligenter incumbendum in-
nis, vt ad meliorem frugem & viam salu-
educatur: quia in tam parua ætate, astu-
Diaboli & malorum hominum, etiam nõ-
nquam propriorum parentum malitia,
ri in hoc peccatum seducuntur, seducti
gnorantiam teneræ ætatis nesciunt quid
nedij adhiberi posit, imo etiam ex in-
ctione Diabolica tenent in secreto, & ne-
ni mortalium extra consortium more
nium maleficorum reuelant. Contingit
 tamen

tamen quandoq;, vt puto ex singulari di
dispositione, quod ex simplicitate vel ali
sa, pueri, qui secretum tenere non pos
prodant congregationes & tractatus m
corum nocturnos, vt experientia co
tum est in nostris partibus. Deinde, etsi
ante decimum quartum annum sint do
paces, & culpam incurrant in multis de
præsertim quando sunt proximi pube
id est, ingressi decimum quartum annu
consequenter possint puniri etiã in co
non puto tamẽ esse hoc etiam ex Iudicis
trio faciendum acerbiùs in hoc crimine
forte virgis castigandum, iuxta illud Dy
latum ab Alberico in L. 1. §. Impubes, i
bo. Ferula. ff. ad Syllan. Castiga iuuene
rula, furca senem, peccantem iuuenem
rige, pende senem. Huc facit quod co
niter minores 14. annis non debent tor
nisi ferula, aut virgis terreri, non tam a
demnandum, quam ad inquirendum
decimum quartum annum complet
dicis arbitrium potest habere locum,
tam graui crimine in minorem ætat
mortis supplicium statuendum, ex ci
stantijs occurrentibus in casu, vt, si tali
fuerit in tali crimine, an perpetrauerit
rima alia crimina, quæ solent hoc crim
mitari: vt sunt Sodomia, rerum sacrar
sus, & similia, an magno dolo & astuti
dictus, an spes cõstantis cõuersionis &

is: his & ſimilibus conſiderandũ, ne ſi
orpori parcatur, & ætati, anima cũ cor-
ntereat. Pro hoc dicto facit L. Exci-
ır. ff. ad Syllan. vbi puer non multũ à
s ætate diſtans, qui ad pedes Domini
at, cum occideretur, nec poſteà cædem
odiderat, capitalẽ patitur ſententiam.
ld. inquit, ex pluribus cõcurrentibus,
r delictũ, & ex multis delictis reſultat
robatio, etiam ad cõdemnationẽ capi-
ntra impuberẽ. Et putat ibidem Bar-
ndem eſſe rationẽ, vbicũq; dolus im-
s euidentiſsimè arguitur: Quod eius
imis eſſe ſeuerũ exiſtimo cum Angelo,
npuberem. ff. de furtis. Et exempla al-
B. Gregorio & Aeliano oſtendunt, in
ibus non parci ætati, quando malitia
ſupplet. Cõprobat idem Conſtitutio
lis Caroli V. in art. 164. vbi declarat,
m furibus minoris ętatis faciendũ ſit,
it, quod ſi nec tales fuerint 14. annorũ,
ciantur morte: Si autẽ propemodum
ım cõpleuerint, & furtum graue ſit ex
tantijs, ita vt malitia videatur ſupple-
m: Iudicum officium erit conſilium
re, quomodo tales fures ſint puniẽdi
onis, vel in corpore, vel mortis ſuppli-
i patet, quod cõſideratis circunſtantijs
oteſt moderare pœnam, etiam vſq; ad
m ſupplicium incluſiuè. Hinc argu-
mentum

mentum formo. Sic hoc locum habet in mi-
noribus criminibus, iuxta iura prædicta:
quanto magis obtinebit in atrocissimis & e-
normibus, in quorum genere summum sibi
vendicat locum crimen maleficorum & sa-
garum, ob magnitudinem scelerum. Et
puer nec dum pubes iuxta d. L. Excipiun-
tur, in capitalem pœnam cõdemnatur, quod
dolo præsumpto cædem sui Domini non
reuelauerat: quid patietur puer castra Dia-
boli sequens, tractatus & nefanda sceler-
contra Rempub. & propriam Patriam co-
gnoscens, nec ea reuelans? Quamuis enim
Iudex in leuioribus & minoribus criminibu-
pronior ad absoluendum liberandumq́; esse
debeat, in grauioribus atrocioribusq́; tamen
contrarium sentiendum, maximè quando
tendunt in diuinæ humanæq́; maiestatis of-
fensam, & cõmunis boni detrimentum, iuxta
ea quæ Marsilius in pract. §. Occurrunt, nu-
mero vlt. in fine libri, Damhaud. in practic.
cap. 150. num. 6. & alij alibi annotant: quod
multis iuribus probari possit. Quia maior
est fauor diuinæ humanæq́; maiestatis & Rei-
pub. quam priuatarum personarum. In hoc
crimine quando quis reus inuenitur, non fa-
cilè est banniendus, aut relegandus extra fi-
nes Prouinciæ, aut Dominij: quia cum cri-
men etiam dependeat à cooperatione Dæ-
monis, facilè nocte redeunt ad suos, vt con-
uent-

uentui adſint, quando agitur contra ſalutem Patriæ, vt iudices noſtri non rarò percipiunt ex confeſsione reorum de alijs, qui extra prouinciam fugerunt, moti conſcientia patrati ſceleris, & timore pœnæ, & in exemplo allato in prima parte tractatus patet de Anna Rouer, quæ Coloniæ habitauit, & tamen nocte ad conuentum redijt in Hetzenroderheidt. Aliud etiam ad hoc dicendum mouet, etſi, quando banniuntur aut relegantur, putentur conuerſi ad mentem, tamen in tanto timore eſt quaſi coacta conuerſio: Et ita quando ſunt in banno & exilio, in puſillanimitate & deſolatione ambulant, & Dæmon diligens in officio magnis & terribilibus tentationibus eos aggreditur, vt quaſi deſperent. Qua ratione ſuperiori anno quædam Saga in proximo loco, fuit bannita ex cauſa mouenti: cùm paululum abfuiſſet, voluntariè ſe iterũ obtulit magiſtratui, & maluit pati pœnam mortis (quam etiam æquo animo pertulit) quam diutiùs intollerabili vexationi immaniſsimi inimici ſubeſſe. extra prouinciam & patriam. Vt tamen hoc addam, non auderem vnquam conſulere iudici in conſcientia, vt in hoc enormiſsimo crimine arbitrium extenderet ad vltimum ſupplicium, ante decimum ſextum annum completum, niſi maximæ circunſtantiæ accederent, quamuis de rigore legis aliud fieri poſſet: Ante talem

ætatem

ætatem minor esset custodiendus in toler-bili custodia, & instruendus :] quo tempor[e] elapso, si non sit ex circunstantijs adiunct[is] spes firmæ constantisq; conuersionis, adhu[c] est locus iustitiæ, in quam sententiam, in ge-nere loquendo, consului superiori tempor[e].

LEX. VI.

Multi magicis artibus vsi element[a] turbare, vitam insontium labefactare no[n] dubitant, & manibus accinctis auden[t] ventilare, vt quisq; suos conficiat malis ar-tibus inimicos. Hos, quoniam naturæ pere-grini sunt, feralis pestis absumat.

HAEc Lex est etiam Imperatoris Con-stantini ad populum : Vnde eruitu[r] opera maleficorum, quæ nostri confitentu[r] se commisisse, non esse noua, sed etiam anti-quitus magos fuisse & maleficos in magn[o] numero, qui similia fecerunt, & cum Dæmo-nibus contra hominũ salutẽ conspirauerun[t]. Et aduertendum ex hac etiam lege, malefico[s] magicis artibus, & non naturalibus nocer[e], atq; (vt hoc etiam annotem, quoniam aliqu[i] maleficos melioris conditionis videntur fa-cere, quam magos) quod omni tempore, v[t] suprà clarè docui, vulgus magos malefico[s] appellauit, & certè fraternizant. Qui enim

it magum interficiendum, haud negare po-
est maleficum ob excellentiam, maiori pœ-
a afficiendum esse. Conueniunt autem ma-
us propriè dictus, & maleficus: quod vter-
ue operatur ex pacto cum Dæmone inito,
metsi magus occultiùs & obscuriùs id fa-
iat, vt rectissimè Thomas Erastus in Dialo-
is de Lamijs docet. Differunt autem: quia
agus mirabilia operatur ad delectationem,
cum & ludum, aut ostentationem: Male-
cus sua opera in perniciem & detrimentum
iorum dirigit. Magus putat se Dæmonem
gere, & in hoc se potentiorem illo putat, &
uod sic coactus concurrat ad actionem.
aleficus Dæmonem tanquam patronum
noscit, ei reuerentiam exhibet, & in auxi-
um tacitè vel expressè inuocat, quando ope-
ionem perficere cupit. Magus ex libris,
aliorum instructione suam artem discit:
aleficus ab ipso Dæmone seducitur, licet
am aliquando aliqui persuasione aliorum
ducantur. Magus non expressè Deo &
mmunioni Sanctorum abrenunciat, nisi
summo malitiæ sit gradu: Maleficus au-
communiter hoc facit. Ex quibus cla-
m est, magum strictè sumptum in malitia
erari à malefico. *Elementa turbare.* Quo-
do magi siue malefici Elementa pertur-
nt, latè declaratũ est in L. præcedenti, q. 4.
m insontium labefactant, inducendo infirmi-
tatem

tatem, aut morte. *Manibus accinctis audent v[...] tilare, vt quisque suos malis artibus conficiat inimic[...]* Quidam rectiùs videntur legere quam an[...] qua Cod. lectio habet, videlicet, manibus a[...] citis, id est, Dijs infernalibus inuocatis ([...] mentē Glossæ) qui ex pacto cooperantur, [...] quisq; suos inimicos secretò & occultè infic[...] re & interficere valeat. Huic doctrinę cōuen[...] Theologorū vnanimis sentētia, quod in m[...] leficijs & quibusdā alijs superstitionibus sen[...] per fiat inuocatio Dæmonum tacita vel e[...] pressa. S. Thom. 2.2. q. 95. art. 4. & sæpius [...] ead. q. Cardin. Caiet. in d. art. 4. Alphons[...] Castrensis lib. 1. de iusta hæreticor. punit: ca[...] 13. Syluest. in verb. Maleficium. & in verb. S[...] perstitio. Turrecr. 26. q. 2. can. Illud. N[...] uar. in manuali Confessar. c. 11. num. 28. [...] alibi. Et articulus Parisiensis primus de s[...] perstitionib. Quod per artes magicas & m[...] leficia, & inuocationes nefarias, quærere f[...] miliaritates & amicitias & auxilia Dæmon[...] non sit idololatria. Error. Astipulantur Iur[...] periti, Glossa, Angelus, Salycetus, Alber. [...] præsenti L. Bonifac. de vitalinis in tract. [...] maleficijs, in cap. de Sortileg. & mathem. I[...] an. de Anania in Rubr. de Sortileg. Grillan[...] q. 2. & 3. de Sortileg. Damhauder. in pract[...] ca crim. cap. 61. à num. 132. vbi pulchra [...] huius L. explicationem pertinentia adfer[...] Neque etiam putandum est, inquit, tam pr[...]

digios[...]

gioſos effectus maleficarum ab huiuſmo-
i rebus, quibus vtuntur ad maleficiandum,
riri, ſed ab inſtituente hæc ſigna Diabolo,
ui cùm ſit ſuperbiſsimus, Deo cupit in om-
ibus quam ſimillimus eſſe. Quemadmo-
um enim omnipotens Deus quædam in Ec-
leſia ſua Sacramēta inſtituit, quę dignè vten-
ibus (ipſo aſpirante) ſalutarem deſignant &
roducunt effectum: Ita & Diabolus, qui
ihil impenſiùs appetit, quam in pretio habe-
, & Deo æqualis videri, ſigna quædam tan-
uam ſacramenta inſtituit, quibus inuoca-
us ab his, quibus confœderatus eſt pactis,
perator malignus aſsiſtit: & quoties Deus
ermiſerit, quod rogatur, malum perficit.
t poſt pauca: Mulieres autem maleficæ, quæ
m voluntate deprauata, & conſenſu in con-
rtium Dæmonum per pacta tranſierunt,
otas quaſdam & ſigna ſymbolica ab ipſis re-
piunt, quibus exciti Dęmones mox proſili-
nt. Quocirca in his pernicioſis operationi-
us Dæmonum, nihil efficacius ſtulta male-
carum credulitate, quæ pactis augetur &
otis. Nam quanto vel Dæmonibus, vel eo-
um ſignis firmiorem adhibuerint fidem,
nto velociorem aſſequuntur, cooperanti-
us ipſis, effectum. Hæc ille ex Ioanne Trite-
io in tract. de reprobis & maleficis mulieri-
us, ad quæſtiones propoſitas à Maximilia.
Cæſare. Si quis dicat. An ſemper inuocati ac-

currere cogantur; Respondetur quod n
Aliquãdo enim vltro non coacti aduenĩút
suum auxilium præstãt, vt suos clientulos
sua perfidia cõtineant, & sic magi putãt, qu
inuocationib⁹ & coniurationibus eos cog
sed decipiuntur. Illa enim verba non su
tam efficacia, vt Dæmonem cogant, sed t
tum ex pacto concurrit. Aliquando ad inu
cationem Magi siue malefici non fert auxil
nec cooperatur: quia Deus nõ permittit. A
quando autẽ Magus verbis & coniuration
cogit dæmonẽ in hunc modũ, quando ha
scilicet pactũ cum superiori dęmone, cui in
rior morẽ gerere tenetur: tunc tamẽ verb
coniurationes respectu superioris non ha
vim coactionis, sed tantũ rationem signorũ
inuocationis. *Hos quoniã naturæ sunt peregrini*
ralis pestis absumat. Merito vocãtur malefici
turæ peregrini: quoniã vitæ humanæ insi
tur, & nõ solum alienę, sed etiã quasi propr
dum proprios nonnunquã infantes, qui su
portio suæ substantiæ, occidũt, Dæmoni
cõsecrant, aliquando corda eorũ cõmedu
aliquando autẽ igne in pulueres, quib⁹ ad
fandos actus abutuntur, redigunt. His ad
dit, quod destruunt ea, quæ ad conseruatio
humanæ vitæ necessaria sunt. Quare me
ea pœna, quæ hic decernitur, sunt digni,
scilicet bestijs tradãtur ad dilacerandũ. Da
natio ad bestias pœna etiam erat in lege di
n

.4. Regum cap. 2. Pueri illudentes Heliseo dicentes; ascende calue, ascende calue, à uobus vrsis lacerati sunt, qui ex eis quadra-nta duos lacerauerunt, ex diuina iussione. euter. 32. Dentes bestiarum immittã. Ezec-el. 5. Congregabo super vos, & conteram culum panis, & immittam in vos famem, & stias pessimas. Sic Daniel. 6. & 14 Darius rex edorum & Persarum in adorãtes Deos alie-osstatuit bestiarum & leonum obiectionẽ. uæ pœna olim familiaris fuit Gentilibus, ntra Christianos martyres, vt constat maxi-è ex Hieron. de scriptoribus Ecclesiasticis i vitam S. Ignatij describit, qui ait. De Syria q; ad Romam pugno ad bestias, in mari, in rra, nocte dieq; ligatus cum decem Leopar-, hoc est, militibus, qui me custodiũt: qui-s & cũ benefeceris, peiores fiunt. Iniquitas tem eorũ mea doctrina est: sed non idcirco tificatus sum. Vtinã fruar bestijs, quæ mihi nt præparatæ: quas & oro mihi veloces esse interitum, & ad supplicia, & allici ad cõ-dendũ me: ne sicut & aliorum martyrũ, nõ deant corpus attingere. In alijs quoque ll. ponitur damnatio ad bestias, vt in L. pœ-ad L. Pompeiã de parricid. & L. Ad bestias. le pœnis & alibi. Sed hęc pœna nũc amplius est in vsu, vt docet ex Angel. & Marsi. Iuli. ar. li. 5. Sent. §. fin. pract. crim. q. 67. nu. 4. & ius locum successit decapitatio naturalis.

PRIMA QVAESTIO.

*An propter multitudinem malefic-
rum, hoc tempore seueritati legum detr-
hendum sit, & crimen debeat manere inu-
tum, vt quidā maleficorū aduocati volū*

VIDETVR, quod sic: quia detrahendu-
est seueritati, vbi multorum strages i-
cet. Glossa in cap. Latores. de cleric. excō-
& in L. Aut facta. de pœnis. §. fin. ff. facit
idem, can. Vt constitueretur. 50. dist. ca
Commessationes. 44. dist. hinc celebre illu-
dictum Gloss. in d. cap. Latores. Ob pop-
lum multum, crimen pertransit inultum.

In contrarium est L. præsens, quæ mult-
maleficos siue magos fuisse eo tempore att-
tatur, & tamen statuit eos seuerissimè puni-
dos laceratione bestiarum. S. Thomas. 2.2.
108. art. 1. ad 5. quem citat & sequitur Alb-
ricus de Rosato in dictionario iuris, in ver-
Correctio. versic. Qualiter attendendu-
respondet, quòd quādo tota multitudo p-
cat, de ea vindicta sumenda est, vel quantu-
ad totam multitudinem, sicut AEgiptij su-
mersi sunt in mari rubro, prosequentes fili-
Israël, vt habetur Exodi 14. & sicut ob so-
miam Sodoma & Gomorrha vinuersali-
perierunt: Vel quantum ad magnam mu-
tudinis partem, sicut patet Exodi 32. in pœ-
eorum, qui vitulum adora[illegible]erunt. Quan-

que verò si speretur multorũ correctio, debet
eueritas vindictæ exerceri in aliquos paucos
rincipaliores, quib⁹ punitis cæteri terrean-
ur. Sicut Dominus Num. 25. mandauit suf-
endi principes populi, pro peccato multitu-
inis. Si autem non tota multitudo peccauit,
dpro parte: tunc si possunt mali secerni à
onis, debet in eos vindicta exerceri, si tamen
oc fieri possit sine scandalo aliorũ. Alioquin
rcendum est multitudini, & detrahendum
ueritati. Quando autem peccatum multi-
dinis est tale, quod magis noceret multitu-
ni vel spiritualiter, vel temporaliter, quam
ndalum, quod exinde oriretur, vindican-
m est: hæc ex S. Thoma.
Ad hanc materiam multa adferunt Barto-
s in L. Aut facta. §. Nonnunquam. ff. de
enis. Nicolaus Boerius in tract. de seditio-
in septimo & vltimo præsupposito. Ioan.
Anania, & Felinus in cap. Dilectus. 2. de
monia. Alphonsus à Castro lib. 2. de iusta
ret. punitione cap. 14. prope finem.
Respondetur nunc ad propositum. In hoc
rmissimo crimine nihil detrahendũ est se-
itati, ꝓpter multitudinẽ eorũ, qui immer-
nt. Probatur in primis; propter Sodomiã
Sdoma & Gomorrha nocentes cum inno-
ntibus interfecit, & ciuitates igne succendit
Dominus. Et in cap. d. Exod. 32. eo quòd
pulus vitulum conflatilem adorauerat, &

coram eo lusit, & choros duxit, occisa sunt t
ginta tria milia hominũ, nec pepercit Domi
in tam enormib⁹ criminibus multitudini.
milia exempla nõ desunt alibi in veteri tes
mento. In tam enormib⁹, vt ait Ioan. de Ana
in d. c. Dilectus: cessant omnes rationes.
idem facit expressus text. in d. L. Aut facta
d. Nonnunquã, ait, euenit, vt aliquorũ ma
ficorũ supplicia exacerbantur, quoties nim
multis personis grassantib⁹ exemplo opus
Hinc, quãdo sunt delicta grassantia, & ad m
lum tendentia, iuxta Glossam ibidẽ, prop
multitudinẽ peccantiũ pœna exacerbatur.
Glossa, Bartol. in eadem L. Ioan. de Ana
loco citato. Nicolaus Boerius. Felin⁹ vbi
prà: & Archidiac. in can. Deinq; d.4. quan
delictum est commissum aut committitu
multis, & est dubium ne cõmittatur prop
multas personas aptas ad hoc, & in futurũ p
det, non parcitur multitudini. Quod mu
magis est verũ, quãdo crimen est maximũ,
cut crimẽ maleficorũ, & tẽdit in corruptio
spiritualẽ & tẽporalẽ multitudinis, & mu
maius est nocumentũ instans, quã sit scan
lũ quod nullum oritur ex vindicta. Qui
Glossa & Anth. à Butr. in d. cap. latore
dũt, quãdo non timetur scandalũ, sed
mitur quod populus æquinamiter to
rigorẽ, propter multitudinẽ non est t
rigor; quod profectò obtinet in pers

ine maleficorũ. Populus enim cũ animad-
ertat grauitatem huius criminis, & damna,
ę in Rempub. redundant ex eo, & quomo-
o malũ latiùs indies serpat, nisi prospiciatur,
errimè fert si magistratus executionẽ iusti-
ę ptrahat, & multũ etiam ædificatur ex tan-
criminis punitione, velletq; Rempub. opti-
è repurgatã à tam exitiali peste, imo multa
ndala oriuntur in populo, quando negli-
ntiùs agitur in extirpatione, vt experientia
scimus. Tum enim popul⁹ murmurat con-
magistratũ, multę sinistræ suspiciones ori-
tur, & plurima peccata murmurãdo, detra-
ndo, sinistrè iudicando, & mẽdacia spargen-
cõmittuntur. Quorũ alienorũ peccatorũ
gistratus fit particeps, si cõniueat, & som-
lentiùs procedat: laudẽ autẽ consequitur
d Zelatores iustitię, si sine acceptione per-
arũ, habita iustitia & gloria Dei ante ocu-
, ad puniendum procedat, & ad purgandũ
mp. à malefactorib⁹, iuxta L. Cõgruit. ff. de
ic. præsidis, accingatur. In hoc crimine pro-
ò veritatẽ habet illud Stratoclis, relatum
amhau. in pract. crim. in c. 150. nu. 6. Ignos-
do nocentibus, innocentium salutem cu-
diri nõ posse. Item illud vulgare prouer-
: Qui parcit malis, nocet bonis. Ad ea, quæ
ontrarium allata sunt, respondeo: Seueri-
detrahendum est propter multitudinem,
euioribus delictis, quæ in futurum non

pendent, & quando plus ſcandali ex puniti
ne oritur, quam boni ſequitur, vtpote co
tingere poſſet, quando de ſceleratis non p
ſet haberi vindicta ſine maxima Reipub. p
turbatione. Tunc locum habet: Quæ eme
dare non poſſumus, tollerare neceſſe eſt:
ſi quis velit eradicare zizania, euellat & tri
cum. Alphonſ. à Caſtro loc. citat. reſpond
parcendum eſſe multitudini, & mitiùs cu
illa agendum, quando talis multitudo pec
tum ſuum agnoſcit, & parata eſt de illo co
gi, & bona de illius correctione habetur ſp
quod in hoc crimine etiam locum hab
poteſt: de membris ſingulis multitudinis
dico in ſuo gradu. Alioquin ſi multitudo
ſa peccans peccatum ſuum non agnoſcit,
in eo perſeueret, aut tanquam rem bene
ſtam velit defendere: tunc ſeuera puniti
eſt coërcenda, vt à ſuo errore diſcedat, ne
mia indulgentia obſtinationis anſam illi p
beat, præſertim ſi ipſa multitudo in poten
ſua confidens, inde ad peccatũ audacior fia

SECVNDA QVAESTIO.

*An magi & malefici inſontium, m
ximè infantium, vitæ inſidientur, vt p
ſens L. ſignificat?*

PRo huius legis maiori elucidatione p
certo habendum eſt, quod Dæmones
runt

ntur delectari ſanguine humano. 26. q.5.c. ec mirum. Sic omni tempore ſuos cultores licitauerunt ad effundendum ſanguinem, ad immolandũ homines. Pſal.105. Immolaerunt filios ſuos & filias ſuas Dæmonijs, & fuderunt ſanguinem innocentem filiorum orum & filiarũ, quas ſacrificauerunt ſculplibus Canaan. Vbi benè annotat Arnobius. rimò enim dixit. Effuderunt ſanguinẽ inocentem. Et ne putarentur extranei, addiit, filiorum ſuorum & filiarum ſuarũ, quoum ſalus in humana conuerſatione dulciſſia eſt, vt illis non parcerent, pro quibus pij arentes etiam interfici non recuſant. Et vt olligitur ex 4. Reg. cap. 23. & Hieremiæ 32. & euit. 18. & alibi: Idolo Moloch pueros imolabant, qui & ſuppoſito igne cõburebanur. Sic etiam Iulianus Imperator poſtquam hriſtum abnegauit, & vacauit Dæmonum cantationibus, ita crudeliter magiæ operam edit, quod poſt mortem eius corpora & caita hominum iugulatorum multa in ciſtis, puteis, & locis ſecretioribus Imperatoriæ ulæ Antiochiæ fuerint reperta, quos mactaerat clam futura inquirens, vt tradunt Niephor. lib. 10. Eccleſiaſticæ hiſtor. cap. 36. Sorates lib. 6. hiſtor. tripartitæ cap. vlt. Simiia ſunt & magis horrenda, quæ referuntur ontigiſſe in Huketan ſiue noua Hiſpania, bi in maxima ciuitate Temixtitan Dijs ſuis

annuatim vltra viginti milia puerorũ puellarumque corda ſacrificare ſolebant, quæ nunc non Dæmonibus, ſed altiſsimo Deo per doctrinam Euangelij & verum cultum Dei offeruntur. Hæc Epiſcopus illius ciuitatis, in Epiſtola data Anno Domini 1531. in menſe Iunio, ad Capitulum generale Fratrum minorum regularis obſeruantiæ, celebratũ Tholoſæ Anno Domini. 1532. de profectu & animarum lucro ſignificauit. Laurentius Surius in cõmentario breui rerum in orbe geſtarũ pag. 515. in impreſsione de Anno 1574. refert ex Archiuis Caroli Cæſaris inter reliqua, quod horrendũ dictu eſt, mille plerumq; homines vno die in ciuitate Mexicana fuiſſe immolatos idolis, quæ nunc per gratiam Dei exturbata ſunt, & Dæmonibus ſilentium indictũ. Doctores mallei maleficarũ in 2. par. q. 1. cap. 13. narrant, in diocœſi Baſileenſi & oppido Dan maleficã obſtetricẽ incineratam quæ confeſſa eſt ſe vltra quadraginta pueros necaſſe. Nicol. Iaquer. in flagello hæreticorum faſcinariorũ cap. 15. atteſtatur, in Gallijs repertũ fuiſſe ſuis temporib⁹ Magum Baronẽ qui clam iugulaſſet circiter viginti pueros, vt de eorũ ſanguine quendã librum cõſcriberet in obſequium dęmonũ, qui deprehenſus fuit & publicè pœnã tantis ſceleribus debitã perſoluit. Quomodo olim homines dęmonibus ſacrificabantur apud varias nationes & gentes multi

ultis oſtendit Euſeb. lib. 4.de præparat, angelica, cap. 7.Noſtri malefici & ſagæ pluros infantes interfecerũt, vt paſsim ex proſib⁹ apud Iudices conſtat;imò,quod pluriià natura alienũ eſt: corda infantiũ exſcinnt, & cõmedunt hac perſuaſione à diabolo ducti,quod tunc ſi ad manus iuſtitiæ deuent, non poſsint veritatem fateri, vt apertũ ex proceſſu Annæ de Rouer, cuius ſuprà entionem fecimus,& aliorum. Imò multũ idiãtur puerulis nec dum baptizatis. Corra autem infantium comburunt,&in cineredigunt, quibus abutuntur in ſuis maleijs. Imo quod multo horribilius eſt quanq; parentes cõſenſum & auxiliũ præbent, propria eorum caro ſic tractetur ipſis prætibus, vt exemplis docere poſſem, ſi expeet: quæ cauſa rectè quendã Iudicem ſuperi anno mouit, vt patrẽ maleficũ, aliàs in imis ſtrangulandũ, viuum flam̃is tradendũ ſerit, eo quòd præſens & fautor fuiſſet, m ſua proles à maleficis cõbureretur. Sæpè im,vt experientia cognoſcimus, malefici & æ ſunt etiam parricidę. Quod profecto ſi is penitiùs introſpicere velit,pręd icta L. 6. nificat, quando eos appellat peregrinos nare:quũ ipſa natura auditis tam horrendis fas horrorẽ intra ſe cõcipiat,& quaſi cõtremit. Nemo tamẽ miretur,quod homines aliàs nę naturę & conuerſationis in tam deteſtabilia

bilia ſcelera cōſentiant, vt (proh dolor) in
præter opinionem conſpicimus. Sicut en
qui Chriſtum imitatur, Deoq́; adhæret, di
næ fit conſors naturæ clementiæq́; ac ali
creatura ; Ita qui Dæmonem ſequitur, &
eius caſtra tranſit, propriam quaſi natur
exuit, & participat quandam proprietatē
rocitatis & truculentiæ Diabolicæ. Quod
tem Dæmon maximè inſidietur infanti
necdum baptizatis, id accidit ex inuidia m
xima. Inuidet enim illis æternam fœlicit
quam ipſe amiſit: & infantes, ſi baptiſmo
luerentur, conſequerentur. Baptizatis aut
ſtruit inſidias propter inſigne odium no
nis Chriſti, quod præcipuè relucet in effe
baptiſmi, quo mediante Chriſtum induu
& eius nomen participant, vt dicantur Ch
ſtiani, nec non innocentiam per Adamum
Euam primos parentes perditā, infantes b
tizati de nouo adhuc retinent, quam mo
ſtiſsimè fert. Quare eorum vitæ (cum ani
ſaluti adhuc nihil damni, ob infantilem æ
tem, inferre poſsit) nocere ſtudet. Optimu
autem remedium eſt, contra Diabolicas ar
in hoc ſtudio nocendi, vt parentes pij ſint, b
nam curam puerorum habeant, eos conſ
uent, ne perſonæ iuſtis ex cauſis ſuſpectæ
propiùs accedant, veſpere & manè ſalutem
fantium Domino Deo cōmendent, ac eos ſ
no Crucis muniant. Nam ſæpius ſagarum
di

tialibus confeſsionibus cognitũ eſt, quod ſantibus ſigno Crucis munitis nihil nocuenti inferre potuerunt. Quod autem Deus ncedat poteſtatem Dæmonibus nocendi eris innocentibus, id ad prouidentiã Dei, æ omnia in iuſtiſsimum finem dirigit, reendum eſt: quamuis ſæpè contingat, vt ctiſsimi viri tradiderunt, infantes, iuſto iiudicio, ſed non omnibus noto, puniri peccata parentum.

TERTIA QVAESTIO.

Quid de imaginibus, quibus magi ſiue alefici vtuntur, ſentiendum?

N primis aduertendũ ex Doctoribus tam Theologis quam Iuriſperitis, duplices repeiimagines in exercitio apud eos, qui diaboapoteſtate vtuntur. Quædam enim dicunr Aſtronomicæ ſiue Aſtrologicæ, quibus vt rimum vtuntur ij, qui vacant magiæ diatrici, ad inueſtigationem rerum occultam, & futurarum. Aliæ ſunt, quibus malefivtuntur ad inferendum malum aliquod minibus, aut beſtijs. De poſtremis loquir Gloſſa, Salycetus, Angelus & alij in præti L. Multi: vbi loquuntur de imaginibus aleficorum & incantatorum. Deinde itemobſeruandum eſt: nomine imaginum in c materia intelliguntur non ſolùm imagis ſic dictæ ſecundum cõmunem vſum, ſed multò

multo magis figuræ, characteres, signa au
strumenta, quibus superstitiosum genus
minum vtitur, ad inuocationem tacitam
expressam Dæmonum, pro ferendo auxi
De posterioribus imaginibus Glossa & D
in hac L. loquuntur, vbi Angelus sic ait. N
ta benè contra facientes imagines ceræ,
pungendo eas, vitas hominum labefactan
ideo non derideas ista. Earundem etiam n
tionem faciunt Paulus Grillandus de so
leg. cap. 5. Oldradus de ponte consil. 210.
cip. Regularis habet traditio. Damhaud.
cap. 61. num. 116 & alij alibi. Quibus cons
tiunt Theologi, Ioan. Gerson in 1. part.
tract. de erroribus circa artem magicam,
litera O. Malleus 1. par. q. 5. Alphons. Cast
sis lib. 1, de iusta hæret. punit. cap. 15. Sylu
in verbo. Maleficiũ. Martinus Arles in tra
de superstionibus. Vniuersitas Parisiensis
articulis determinatis contra superstition
in art. 21. his verbis. Quod imagines de æ
plumbo, vel auro, de cera alba, vel rubea,
alia materia baptizatæ, exorcizatæ, & con
cratæ, seu potiùs execratæ, secundũ prædic
artes, & sub certis diebus, habent virtutes m
rabiles, quæ in libris talium artium recita
tur. Error in fide, & philosophia naturali,
Astronomia vera. Cuius articuli sensus e
quod tales res & imagines ex sua natu
non habent naturalem vim ad effectum,
effec

ffectus sequitur ex ministerio Dæmonum,
rout definitum est, in art. 18. Vsum huius-
modi imaginum apud maleficos sic descri-
unt probati Doctores. Malefici imagines
uasdam, certis temporibus obseruatis & de-
rminatis carminibus, & ritibus quibusdam
signis, conficiunt, quas in nomine Beel-
ebub, principe Dæmoniorum baptizant,
dhibitis & expressis quibusdam alijs verbis,
uæ ob horrorem non sunt referenda. His
peractis prædictas imagines ad ignem ap-
licant, & ibi petunt infirmitates, aut alia ma-
quæ in persona illa, cuius imaginem confe-
runt, euenire optant. Qandoque etiam
ubus, aut alijs acutis ferris perforant, aut
ngunt illius imaginis caput, aut pectus,
t ventrem, aut fœmora, aut aliam corporis
rtem, in qua cupiunt malum aliquod oriri
persona, cui nocere intendunt. Quibus
peractis sæpè contingit, quod persona,
ius nocumentum maleficus desiderat, gra-
er torqueatur in illa parte corporis, quam
leficus pupugit, aut transfixit. Qui effectus
n ex imagine, aut figura, sed ex operatione
enti diabolica proficiscitur. Maleficus e-
m habet pactũ cum Dæmone, qui operatur
ca corpus maleficiandi, quãdo imaginẽ ma
icus pungit: Adhibet autem applicatq; dę-
on naturalia venena, & alia, quę sunt apta ex
natura inferre dolorẽ & infirmitatẽ. Ipse
enim

enim ſubtiliſsimè & inuiſibiliter applicat,
maleficus quando animaduertit morbũ,
malum productum in corpore malefici
perſuadet ſibi talem vim ineſſe imagini
& figuris, cùm tamen Dæmon alijs cauſis
turalibus applicatis efficiat infirmitatem.
hac materia memorabile eſt exemplum, q
referunt Ioan. Bodinus lib. 2. de magor
dæmon. cap. 8. Coſmus Philiarchus Theo
gus Florent. lib. 3. 2. part. de officio Sacer
tis, cap. 8. in primo præcepto, & alij alibi,
Hectore Boëtio lib. 2. hiſtoriæ Scoticæ,
atteſtatur in tota Scotia notiſsimũ eſſe. D
fus rex Scotiæ noctu ſub perpetua vigilia
cumbens, in ſudorem ſine modo ſoluebat
corpus lenta conficiebatur tabe, effœt
millimũ, hærebat cutis rigida, venas, ner
& qua forma, & ſitu oſſa eſſent humana o
dens, & tamen medici in ea omnia ſigna ſ
tatis inueniebant. Obortus eſt rumor in
to auctore, Regem à quibuſdam mulieri
maleficiatum eſſe, quæ apud Forres oppid
Morauiæ manebant. Rex ſtatim ſub ſp
ineundæ pacis inter eum & coniuratos M
uos mittit, qui rei veritatem inquirant,
Forres adiere & arcem ingreſsi (quæ a
erat in regis fide) Denoualdo arcis præf
quare venerint, exponunt : quo audito
dam miles, qui erat in arcis præſidio, ſigni
uit Denoualdo quandam meretricem (c

ater erat ſortilega) dum blandiuſculè eam
ctaret, locutã ei fuiſſe de regis infirmitate,
morte: erat tunc illa meretrix in arce, quæ
rmentis expoſita, veritatem aperuit. Deno-
ldus in ipſa nocte milites ad ſortilegarum
es mittit, qui vnam veneficarum, ſimu-
rum ad Regis Duffi imaginem ex cera cõ-
tum, ligneo veru affixum, ante ignem tor-
ntem, alteram carminibus recitatis liquo-
n quendam fundentem ſenſim ſupra ſta-
am, inuenerunt: & ductæ cum ſimulacris
rcem, interrogatæ dixerunt, dum ſimu-
rum igni adhibitum torreretur, Duffum
gem in ſudorem ſolui, carminibus autem
itatis perpetua teneri vigilia, & ad liqueſ-
tem ceram macie confici, conſumpta cera
rté regis continuò ſecuturam: ita ſe Dæ-
nes docuiſſe, & ad facinus exequendum
rcede à Morauorum primoribus conduc-
Simulacrũ effractũ fuit, & in eadem nocte
abſq; ſudore quieuit, & poſtridie redeun-
us viribus, ita ſanitati reſtitutus eſt, ac ſi
la aduerſa valetudine antea fuiſſet deten-
Sagæ viuæ crematæ ſunt. Gerſon loco ci-
o narrat, quod Philippus quondam rex
ncorum, cum perciperet de quadam cerea
gine, quam dicebant baptizatam, aut exe-
tam taliter nomine ſuo, quod ea deſtructa
moreretur: Rex fide plenus, videbimus,
uit, ſi potentior erit Dæmon ad perden-

dum me, quam Deus ad sanandum, & hæc cens ceram proiecit in ignẽ. Petrus Gregor Tholosanus in Syntagm. iuris vniuersi li. cap. 11. narrat ex Gagrino lib. 7. histor. in Philippi Huttini, vxorem cuiusdam Engu rani quæstoris Gallici, qui expilauerat æ rium Galliæ, cum de mariti carcere conc liberatione desperaret, ad magiã & diuinat nẽ se cõuertisse, Pauioto quodam malefic Clauda muliere ad id facinus opem ferer bus: atq; cerea quędã simulacra, ad regis Ca li Valesiensis formã, Dęmoniaca arte cõfe se, quæ languentium speciem pręseferrent quorum similitudinẽ, nisi mala sors proc fuisset, Rex & ipse Carolus cõficiendi m sensim erant, & definita ad tempus morte sumendi. Quo cognito, suspensus fuit E uerranus: Pauiotus & Clauda vxor Engu rani flam̃is consumpti. Pro d. L. ampliori e cidatione, attendendũ est, quod malefici o ra diaboli nõ solùm mediantib⁹ imagini vitæ hominũ insidiantur, sed etiã possunt rem morbidũ reddere, vt homines eum at hentes inficiantur, aut pestẽ seminare. Sic P lostratus li. 4. de vita Appollonij Tyanęi n rat, Ephesi Dęmoniacum quoddam spectru pestem disseminasse, idque in forma & spe senis mendici peram gestantis, panniceis f stis refertam, laceram & sordidam vestem rentis, quẽ Appollonius ad expiandam ci

tate

tem, cùm detexiſſet, iuſsit lapidibus obrui; uod factum eſt, & ſublatis deinde aceruis pidum, ait in eius locũ inuentum eſſe canẽ nquã moloſſum magnitudine tanta, quan- maximi leonum eſſe ſolent, quaſi rabidi nis ſpumam emittentem, & ita liberatam à ſte ciuitatem. Familiare eſt etiam magis, te- ros ad huc infantes faſcinare.

LEX. VII.

Etſi excepta tormẽtis ſunt corpora hono- us prædictorũ, præter illa videlicet cri- na, quæ legibus demonſtrantur: Etſi ho- nes magi in quacũq; ſint parte terrarũ, mani generis inimici credẽdi ſunt: tamẽ niã qui in comitatu noſtro ſunt ipſam ſant propemodum maieſtatem: Si quis gus, vel magicis certaminibus aſſuetus, maleficus vulgi conſuetudine nũcupa- aut aruſpex, aut ariolus, aut certè au- vel etiã mathematicus, aut narrandis nijs occultans artem aliquam diuinan- aut certe aliquid ſimile horum exer- : in comitatu meo vel Cæſaris depre- ſus fuerit, præſidio dignitatis exutus ruciatus & tormenta non effugiat. Si o cõuictus fuerit, & ad propriũ facinus

detegentibus repugnauerit denegando eculeo deditus: vngulisque sulcantibus tera perferat pœnas dignas facinore p prio. Hæc L. etiam est Constantini.

PRIVILEGIO à tormentis excepti, de c mine maleficij & magiæ accusati, possi sine præiudicio torqueri, & culpabiles inu ti puniuntur. De lege communi excusan à tormentis personæ in dignitate constitu vt sunt Doctores, Equites aurei velieris, curiones, & Capitanei militum, Offici principum, Rectores ciuitatum, & sim dignitate fulgentes. De quibus legendi Fr ciscus Brunus de indicijs & tortura 2. par 3. Gandinus in tract. de maleficijs in tit. quæstionnib. Marsil. in practica crimin. i Expedita, à nu. 27. Damhaud. in pract. cr cap. 41. Iul. Clar. lib. 5. Sentent. §. fin. pr crim. q. 64. & alij alibi. Excipiuntur ta aliqua crimina, in quibus dignitas non ex sat à tormentis: crimen læsæ maiestatis. Nullus. C. ad legẽ Iul. Maiest. Eadem est ra proditionis patriæ, Ciuitatum aut prin & similium. L. Desertorem. §. His qu hostes. & L. Proditores. ff. de re militari. men maleficorum & mathematicorum præsenti L. Secundum communem Do rum sententiam. falsi L. Si quis decurio de falsis. Priuati carceris. L. 1. C. de priu

carcer

rcerib. & Gloſſ. hîc. Conſiderandũ etiam
hac L. quam ſeuerè animaduertendũ Im-
rator ſtatuat in maleficos aulicos, vt bene
dinus lib. 4 de magorum Dæmonom.cap.
notauit. Vnus enim, (inquit) in comitatu
agus omnibus viris fæminiſq; principibus
rrumpendis ſufficit, qui ſequuntur aulam.
ſimi enim ſunt tales, qui & principes non
rò in ſuam ſententiam pertrahunt, vt ho-
m fauore & patrocinio conſeruentur, imo
iam ſimiles ſibi aliquando principes effici-
nt. Sic Licinius, Valerianus Cæſar, ſucceſſor
alli in Imperio, primis temporibus pius in
hriſtianos fuit, ſed magorum Ægyptiorũ
inceps eum præſtigias & impoſturam do-
ns magicam perſuaſit ei, vt ſanctos viros
mo eijceret, longè à ſe repelleret, ferro etiã
lleret, ſi malis artibus obſtarent. Sic quoq;
lianus Imperator pietatem Chriſtianã pri-
um ariolorum conſuetudine adductus ab-
cit, tandem apertè Chriſtum abnegauit, ac
æmonum incantationibus vacauit, vt ex
icephoro alijſque conſtat. Quod rectè de-
ucit Petrus Gregorius in Syntagm. Iuris lib.
4. cap. 21. Ab his malis ſe liberare voluit Cõ-
antinus, dum ſeuerè præcipit animaduer-
ndum in eos, ſi qui in ſuo comitatu repe-
antur etiam nulla obſtante dignitate.

Ex hac L. eruitur, quod in honore conſti-
uti, antequam tormentis ſubijciantur, de-

bent exui insignijs dignitatis. Tandem si q
de hoc crimine testibus conuictus fuerit,
nihilominus obstinato animo steterit in n
gando, etiam præsentibus testibus, qui illi
facinus detexerunt, traditur viuus bestijs v
randus in eculeo, id est, sacco, ac dentib
vngulisque lacerandus.

Quæstio : *An in dignitate, aut h
nore constitutus possit puniri pœna mort
absq; exauctoratione siue degradatione*

VIDETVR quod non, ex hac L. in ver
præsidio dignitatis exutus & cruciatus
tormenta non effugiat. Ad idem facit Glo
singularis in L. Omnes, in verb. amissione
C. de Episc. & cleric. Nemo in dignitate m
debet. Angelus hic: quem citat & sequit
Ioan. de Anania in cap. 1. de Sortileg. Et di
quod non licet Doctorem ad torturā pone
antequam insignijs Doctoralib. exuatur.
idem accedunt Bartolus in L. Quod ait Pr
tor. §. Ignominiæ. ff. de his, qui notantur i
famia. Petrus Lenauderius in tract. de Doct
ribus 4. part. q. 26. Iul. Clar. lib 5. Senten
§. fin. pract. crimin. q. 73. num. 2. & q. 7
num. 5. & alij alibi. in d. L. Quod ait. §. S
& si. L. vocat exauctorare, id est, insign
militaria detrahere. Et quia Lex dicit de m
lite non simplici, sed fulgente dignitate si
honore militari, argumentum etiam, trah
t

rad Doctores. In exauctoratione doctor iuatur cingulo doctorali, & miles exuitur gulo militiæ. Locum exauctorationis in ularibus constitutis in dignitate subit de-adatio in clericis. Sed vt ad propositum re-amus, solemnitas exauctorandi in desuetu-nem abijt, vt benè attestatur illustris Iuris-nsultus Andræas Gaill lib. 1. de pace publi-cap. 1. num. 30. Quod præsertim in atrocio-bus delictis & enormissimis locum habet, quibus licitum est iura transgredi. Bald. Authen. Sed nouo iure. C. de seruis fuit. arsil. in L. Vnius. §. Cogniturum. ff. de uæst. & in singulari 601. Barbatius in c. 1. de nstitut. à. num. 155. & alij alibi. Confirma-r hoc Latius: in atrocissimis criminibus ericus etiam quandoque sine degradatione ali punitur extremo supplicio, vt in clerico asino est text. in c. 1. de homicidio in 6. Do-inicus Geminiã. ibidem. Ioan. Andr. in ca, um non ab homine, de iudicijs. Petrus Anc-ran. in consil. 158. num. 5. incip. Ex narra-in facto. Marsil. in d. §. Cognitururm, & in actic. crimin. § Diligenter. numero 160 & ibi. Barbat. in cap. At si clerici. de iudic. lenoch. lib. 2. de arbitr. Iudic. quæstioni-us casu 415. num. 28. Andreas Gaill, loco tato. Et hanc sententiam ex alijs esse com-unem ostendunt, Iulius Clar. in d. §. q. 36. um. 30 & 33. Couarr. lib. 2. variar. resolut.

cap.20.num.11. & practic.quæst.cap. 32. Ali ad idem allegat. Felicianus Episco. Scalens. Enchridio de censuris, in tractat. de depos & degrad. cap.14.

LEX. VIII.

Culpa similis est, tam prohibita disc re, quàm docere.

QVantum ad libros magicos attinet, on nes eiusmodi libri sunt comburendi, à nullo Christiano conseruandi. Actor. Ephesi multi ex eis, qui fuerant curiosa sect ti, contulerunt libros, & combusserunt e coram omnibus, & computatis pretijs illo inuenerunt pecuniam denariorũ quinqu ginta miliũ. Ita fortiter crescebat verbũ D & cõfirmabatur. Et Index librorũ prohibit rũ editus auctoritate Concilij Trident. in R gula nona his verbis: Libri omnes, & scrip Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantię, P romantiæ, Onomantiæ, Chiromantię. Necr mantię, siue in quibus cõtinentur sortileg veneficia, auguria, auspicia, incantationes a tis magicę, prorsus reijciuntur. Consonant l ges ciuiles in hac L. & in L. Mathemat. C. Episcopali audient: mandatur, Mathematic rũ & improbatæ lectionis codices esse concr mandos in cõspectu Episcopi: & in L. Cæter ff. familię Herciscendæ, statuitur magicos l

br

ros esse corrumpendos. His adiungitur illa
x apud Iulium Paulum lib. 5. Receptarum
ntent. tit. 25. ad L. Cornel. de Sicar. & vene-
. Libros, ait, magicæ artis apud se neminem
bere licet: At penes quoscunque reperti
nt, bonis ademptis, ambustisq; his publicè,
Insulam deportantur: Humiliores capite
niuntur. Non tantum huius artis profes-
o, sed etiam scientia prohibita est. Sic Nice-
orus lib 20. histor. narrat, quendam iuue-
m Lollianum missum in exilium, & bona
us publicata, eò quod librum magicum de-
ripsisset. Titus Liuius li. 5. Decade 3. docet,
omodo de vtilitate Reipub. sit quod mali
ri corrumpantur & comburantur. Dum
im diutiùs bellũ punicũ, inquit, secundum
aheretur, & passim à ritu sacrificandi more
trio discederetur, & sacrificuli & vates cœ-
ssent hominum mentes, re ad patres, & ad
blicam quærimoniam delata, incusati sunt
imum grauiter à senatu ędiles, triumuiriq́;
pitales, quod non prohiberent: datumq́;
gotium M. Aemilio vrbis prætori, qui se-
tusconsultũ renunciauit, & edixit, vt qui-
nq; libros vaticinios, præcationesq́; habe-
t, aut artem sacrificandi conscriptam, ad se
eferret, quæ ipse combussit.

Ex dicta L. comprobatur non solùm ma- *Libri hæreticorum sunt comburendi.*
orum, sed etiam hæreticorũ libros esse com-
urendos, & nõ conseruandos. Leo Papa pri-

 mus in

mus in Epistola quadam ad Toribium Ast-
rigensem Episcopum, cap. 15. sic ait. Cura-
dum est & sacerdotali diligentia maximè pr-
uidendú, vt falsati codices & à syncera ve-
tate discordes, in nullo vsu lectionis habea-
tur. Apocriphæ autem scripturæ, quæ sub n-
minibus Apostolorũ, multorum habent s-
minarium falsitatum, non solum interdice-
dæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, atq; i-
nibus concremandæ. Quamuis enim sunt
illis quædam, quæ videantur habere specie-
pietatis, nunquam tamen vacua sunt venen-
sed per fabularũ illecebras hoc latenter op-
rantur, vt mirabilium narratione seducto-
laqueis cuiuscunq; erroris inuoluant, Hui-
Epist. meminit Alphons. Castr. li. 2. de iu-
hæret. punit. c. 5. qui hanc materiã omnib⁹
tiùs discutit. Super hoc articulo digna lecti-
ne est Epist. Victoris Constantini ad Episc.
populum ex Socrate, de Ario & eius script-
lib. 2. cap. 15. histor. tripartitæ, in hæc verb-
Malignos & impios Arius imitatus, dignu-
est vt illorum quoque suscipiat vltionem.
cut ergo Porphyrius diuinæ pietatis inim-
cus, iniqua volumina contra religionem p-
ferens, dignam promeruit inuenire merce-
& talem, per quam in posterum esset opp-
brium, & plurima compleretur infamia,
nũc placuit Arium & consectatores eius vo-
ri Porphyrianos, vt quorum mores imi-

su-

nt, eorũ vocabulo perfruantur. Super hæc
té ſi qua cõſcriptio ab Ario facta reperitur,
i tradatur, vt nõ ſolùm praua eius doctri-
depereat, ſed neq; vlla ei9 poſsint remanere
menta. Hoc etiã precipio, ſi quis cõſcriptio-
s Arij celaſſe cõperitur, & nõ repente profe-
ns igne cõſumpſerit, mortis ſupplicio ſub-
ebit. Mox enim vt in hoc fuerit captus,
pitalẽ ſuſcipiet vltionẽ. Deus vos cuſtodiat.
ec eſt Cõſtantini Epiſtola. His accedunt aliæ
riſtianorũ Imperatorum leges in C. de hæ.
L. Omnes vetitæ legib9 diuinis & imperia-
9 conſtitutionibus hæreſes perpetuo quieſ-
nt, & nemo vlterius conetur, quæ reperit
phana præcepta, vel docere, vel diſcere, nec
tiſtites eorundẽ audeant fidem inſinuare,
am non habeant, &c. Et L. Damnato. §. Nec
n impios, ait Lex libros nefandi & ſacrile-
Neſtorij aduerſus venerabilem Orthodo-
rum ſectã, decretaq; ſanctiſsimi cœtus An-
itum Epheſi habitĩ ſcriptos habere, vel le-
re, aut deſcribere quiſquã audeat: quos dili-
nti ſtudio requiri, ac publicè cõburi decer-
mus, &c. Et in fin. L. Scientib9 vniuerſis vio-
orẽ huius legis publicatione bonorum eſſe
ërcendũ. Vbi optimè notat Salyc. quod nõ
licitũ libros improbatæ fidei legere, aut de-
ibere, ſed debẽt cõburi in præſentia Epiſco-
, iuxta d. L. Mathem. & in L. Quicunq;. §.
ulli etiam cõtra venerabilẽ Calcedonenſem
Synodum

Synodum liceat, vel aliquid dictare, vel sc
bere, vel ędere, atque emittere: aut aliorum
dicta vel scripta super eadem re proferre. N
mo huiusmodi habere libros, & sacrile
scriptorũ audeat monumenta seruare. Qu
si qui in his criminibus fuerint depreher
perpetua deportatione damnentur. & in
Omnes verò huiusmodi chartæ ac libri, q
funestam Euthicetis, hoc est, & Apollina
complexi fuerint dogmata, incendio conc
mentur, vt facinorosæ peruersitatis vesti
flammis combusta pereant: æquum namq
est, vt immanissima sacrilegia par pœnę ma
nitudo percellat, scientibus moderatorib
etiam prouinciarum, earumq; apparitorib
defensoribus etiam ciuitatum, quod si
quæ legis huius religiosissima sanctione c
stodienda decernimus, aut neglexerint,
aliqua permiserint temeritate violari: de
rum librarũ auri mulctã fisco nostro infe
cogantur: Insuper etiam æstimationis suæ
riculũ sustinebunt. Ad idem facit illud, qu
Iurisperiti tradunt, quod quis præsuma
hæreticus, & de hæresi posśit condemnari
ipso, quod libri hæresis penes aliquem re
riuntur. Lodouicus Romanus in singul
323. incip. Eo ipso, quod libri hæresis, &c.
beric. in L. Quicunq;. C. de hæret. Hypp
Marsil. in pract. crim. §. diligenter. num.
& alij alibi. Et lex Pontificia in bulla cœ
Do

omini, excōmunicatione prima etiam pro-
bet legere, & retinere libros hæreticorum
ublicè vel occultè, quouis ingenio vel co-
re, sine auctoritate & licentia sedis Aposto-
æ, sub pœna excōmunicationis ipso facto
currendæ, cuius absolutio reseruata est
mmo pontifici. De qua re Martin. Nauar.
actat lib. 5. consiliorum in tit. de Hæreticis
nsil. 3. num. 1. & cons. 8. Si quis autem ig-
orantér incideret in librum hæreticum, ex-
timans bona fide Catholicū & legeret, non
ciderет; Quia bulla excommunicat scien-
r legentes & retinentes. Nec etiā Episcopi &
rdinarij possunt suis subditis dare licentiā
gendi aut retinendi libros hæreticos, nisi ex
eciali delegatione pontificis, vt idem Na-
arrus docet lib. 1. Consil. de Constitut. con-
l. 1. num. 75. Quia inferior non potest legē
perioris tollere, c. Cum inferior. de maior.
Clem. Ne Romani. de elect. Neq; absolue-
à reseruatis Papæ. cap. Ad eminentiam, de
nt. excom. & id etiam litera d. Bullæ Cœ-
æ ostendit, cum dicit. (Sine auctoritate
ostra, & sedis Apostolicæ.) Omni enim tem-
ore, quando Religio viguit, vt ex dictis cō-
at, curæ fuit non solùm Episcopis, sed etiam
mperatoribus, vt libri à Catholica fide alieni
omburerentur, & non impunè retineren-
r, nec venderentur. Cuius nunc (proh do-
or) in multis locis contrariū videmus, cum
maxima

maxima Christianæ religionis pernicie, & a-
marum interitu. Si enim Apostolus Paul
Prophana & vaniloquia hæreticorum de
tanda pronunciat, eo quod multum pro
ciant ad impietatẽ, & eorum sermo, vt can
serpat: multo magis profecto librorum lect
cauenda, scriptura enim manet, & vox pe
& ea quæ permanent fortius imprimunt
animũ, magisq; mouẽt. Hinc vt ex illo Act
19. citato constat, sicut testimonium & sig
ficatio apertissima veræ fidei & conuersio
est, libros curiosos, & à fide Catholica alien
incendio tradere, vt patet ex illis verbis su
iectis. Ita fortiter crescebat verbum Dei
confirmabatur: Sic infirmæ fidei & fictæ ch
ritatis argumentum est, legere, retinere &
velle Vulcano consecrare huiusmodi libro
Quare rectissimè, secundum Iurisperitoru
sententiam, contra tales est vehementissim
præsumptio hæresis. *Contra dicta, obijciu
quidam Catholici etiam scioli, hæreticorum lection
esse licitam & admittendam, ex illo S. Pauli 1.
Thessalonicenses 5. Omnia probate, quod bonum est
nete.* Ergo potest aliquis hæreticorum libr
legere, cùm etiam aliqua bona in eis contin
antur, & ad effectum bonũ maxime vt eoru
errores melius cognoscat, ac rectius eis resp
dere queat. Respondetur; hoc argumentu
probat, quod si nullum præceptum Eccles
esset, licitum fore legere huiusmodi libr

s, qui dignoſcere & ſecernere bonum à ma-
possunt, ita vt eis nullum immineat pe-
culum ſubuerſionis, quod qui amat, peri-
it in illo. Ad huius rei illuſtrationem pul-
rum adfert exemplum Euſebius lib. 7. hi-
oriæ Eccleſiaſticæ cap. 6. de Dionyſio Alex-
drino, cuius verba adfert ex eiuſdem li. 3.
e baptiſmate ad Philomenem Præsbyterum
bis Romæ. Sic enim ſcribit Dionyſius.
go & tractatus hæreticorum lego, & tradi-
ones eorū perſcrutor, etiam ſi videar ad horā
rbis illorū pollui. Sed multum mihi cōfert
c ipſum quod ex ipſorū verbis, arguere eos
ſſum. Deniq; cum aliquis ex fratribus &
præsbyteris prohiberet me, ne hæretica lec-
one tanquā cœni alicuius fœtore pollueter,
ſio mihi quædā à Deo oſtenditur, quæ me
firmaret, & ſermo ad me factus eſt, hæc mi-
euidenter proloquēs. Lege omnia quæcūq;
manus tuas venerint: quia ꝓbare ſingula
ęcunq; & diſcernere potes. Quādoq; ex ini-
hęc tibi cauſa fuit credēdi. Amplexus ſum
ionē: quia & Apoſtolicę ſententię cōcorda-
t, dicenti: Omnia probate, quod bonum eſt
nete. Hęc Euſeb. Ex qua hiſto. patet eo tem-
re etiā habitā eſſe tanquam rem periculo-
imā, lectionem hæreticorū, nec debere ſibi
umqueq; tribuere, quod poſſit diſcernere,
tale iudiciū à ſuperiori poteſtate cōferen-
, prꝫſertim cum ſcriptura nos in cōtrarium
moneat

moneat in Euangelio. Attendite à falsis P
phetis, qui veniunt ad vos in vestimẽtis o
um: & iterum: Cauete vobis à fermento P
1. Ioan. 4. risęorũ: & iterũ Ioannes. Nolite omni spiri
credere. Qui ergo simplices & ignari sunt,
berent abstinere, etiamsi nulla prohibitio
set, propter imminens & euidens periculu
Nec mouet, quod etiam aliquid boni in
rum scriptis inueniatur. Quia vt S. Gre
rius lib. 5. moral. cap. 11. ait. Habent qui
hoc hæretici proprium, vt malis bona per
sceant, quatenus facilè sensui audientis il
dant: Si enim semper praua dicerent, citiù
sua prauitate cogniti, quod vellent mini
persuaderent. Rursum si semper recta se
rent, profectò hæretici non fuissent: sed d
fallenti arte ad vtraque deseruiunt, & ex n
lis bona inficiunt, & ex bonis mala absc
dunt. Sicut qui veneni poculum porri
ora poculi dulcedine mellis tangit, dum
hoc quod dulce est, primo attractu deli
tur, etiam illud quod est mortiferum, ind
bitanter absorbetur. Itaque hæretici perm
cent recta peruersis, vt ostendendo bona,
ditores ad se trahant, & exhibendo mala
tenti eos peste corrumpant. Et si quid b
in libris hæreticorum inueniatur, id etiam
Catholicis haberi potest. Nihil enim dicit
quod non prius dictum sit. Nec etiam D
aliquid singulare boni per peruersos diffu

dit, quod non multo vberius per organa Spiritus sancti communicet, iuxta Illud Ioannis: Paracletus Spiritus sanctus quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcunq; dixero vobis. Cum ergo lectio hæreticorum librorum & alienorum à fide Catholica semper sit damnata, vt res perniciosa, nemini dubium esse potest, quod summus in Ecclesia monarcha eam non potuerit sub culpa & pœna prohibere. Atque hoc præceptum operatur, vt quod antea ex suo genere erat periculosum, & licitum eis, qui sine periculo poterant legere & approbare, postea omnibus vi præcepti fiat illicitum, nisi licentia sedis Apostolicæ accedat, cuius etiam est ante licentiam cognoscere & iudicare, an sine periculo & cum fructu licentiam petens legere possit. Nemo enim iudex in propria causa esse potest. Siquis autem legerit, aut habuerit sine licentia libros catholicorum, quibus annotationes, elucidationes, aut commentaria hæretici inseruerunt, non incidit quidem in pœnas Bullæ cœnę Domini, sed in censuram latam à Pio Quarto Anno Domini 1564. 14. Martij super approbatione Indicis librorum prohibitorũ, quę bulla indici præfigitur: & talis etiam reatum peccati mortalis incurrit, iuxta ea, quæ bene dicit Nauarrus in manuali confessariorum, cap. 27. num. 56. & Ipsa bulla decernit.

Si quis autem in dubium trahere velit, a Pontifex rectè prohibere poſsit lectionem conſeruationem librorum hæreticorum ſu pœnis & cenſuris, is etiam vertat in contr uerſiam, an Catholici & pij Imperatores in l gibus ciuilibus, ſub pœnis capitalibus & tem poralibus prohibere potuerit, & reuocet litem, an poteſtati iuſta præcipienti, ſub re tu mortalis peccati ſit obediendum, iuxta i

Luc.10. lud Lucæ. Qui vos ſpernit, me ſpernit: &

Rom.13. liud Apoſtoli. Omnis anima poteſtatibꝰ ſu limioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſta niſi à Deo. Quæ autem ſunt à Deo, ordina ſunt. Itaq; qui reſiſtit poteſtati, dei ordinati ni reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi dan nationem acquirunt.

LEX. IX. & finalis.

Quicunque maleficiorum labe poll tum audierit, deprǽhenderit, occupauerit ilico ad publicum pertrahat, & iudicu oculis communis hoſtem ſalutis oſtend Si quisquam ex agitatoribus, id eſt, aur gis, ſeu ex quolibet alio genere hominu contra hoc edictum venire tentauer aut clandeſtinis ſupplicijs etiam manif ſtum reum maleficæ artis oppreſſerit: vl mum ſupplicium non euadat, geminæ ſ ſpicion

icionis obnoxius, quod aut publicum um, ne facinoris socios publicaret, seueri- ti legum & debitæ subtraxerit quæstio- : Aut proprium fortassis inimicum sub uiusmodi vindictæ nomine consilio atro- ore confecerit,

CIRCA hanc L. notandum est ex Doctori- bus, qui in hanc, sicut in alias leges hu- stituli, breuissimè commentati sunt, quod aleficum licet cuilibet propria auctoritatè pere, & Iudici præsentare. Quod singulare , sed ita intelligendum, (quamuis Docto- generaliter loquantur) quando in mani- sto crimine deprehenditur. Regulariter au- n in alijs criminibus prohibitum hoc est, mmune autem est in hoc crimine & in s, quod nemini licet maleficum etiam ma- estū propria auctoritate occidere. Deindè hac lege in illis verbis (*Ne facinoris socios licare, &c*) Colligunt doctores, crimen ma- cij esse de genere exceptorum. Alberic. & Godefrid. Glossa & Salycetus in L. C. de Accusat. Bartolus in L. Repeti. quæst. Marsil. ibidem. Bald. lib. 1. con- 95. incip. Regula iuris. Panormit. Io- Immolens. & Anthonius à Butrio in cap. e Confess. & alijs, quos citaui ad longum

in 2. memb. tract. de confess. malefic. con
clus. 1. ratione 3. Quare consequenter tr
dunt, confessum de se in hoc crimine sup
aliorum scilicet sociorum criminis conscien
tia, posse & debere interrogari, & interrog
tus in conscientia, sub pœna peccati morta
tenetur facinoris socios iudici publicare,
in 2. memb. d. tractat. ostensum latius e
Vnde communis regula eruitur, quam p
nunt Glossa cum text. in cap. 1. de confess
Panormit. Anthon. Ioan. Immolensis. Ca
dinalis Zabarella, Hostiensis & omnes Doct
res ibidem, cum Iurisperitis. in L. fin. C.
accusationib. quod in criminibus exceptis
se confesso credendum est contra socios c
minis non quidem quantum ad conden
nandum, sed ad præsumendum. Aliàs pr
fectò non est inuenire discrimen inter crim
na excepta & non excepta, secundum men
canonum & legum, ac Doctorum. Maxim
autem inquirendum in hoc crimine de soci
quia malefici communiter, vt experien
docet, habent socios, & credo haud ex mul
repertum vnum, qui solus sine socijs hoc s
lus commiserit. Præterea cùm malefici si
hostes communis salutis, iuxta præsentem
contra socios inquirere etiam tendit ad co
munem salutem omnium. Quia nisi male
corum crimen radicitus extirpetur, salus c
munis non habebitur. Præterea cum DD. a
uerte

ertendum eſt, quod ſi quis propria auctori-
ate notorium maleficum interfecerit, dupli-
em ſuſpicionẽ ex hac L. incurrit, tum quod
onſcius ſit maleficij, timueritq; ne ſocios de-
egeret, ſi tortura adhibeatur; tum quod ra-
ione vindictæ fortaſſis fecerit. Circa hunc
rticulum notat Bald. ſingulariter, quod nõ
icet ſubtrahere aliquem reum quæſtioni, vel
orturæ, nec facere, quod veritas non poſſit
pparere. Ex dictis mala præſumptio ſumitur
ontra eos, qui aliquando maleficis conſu-
unt, aut eos admonendo inſtruunt, vt fugi-
nt, quando grauibus indicijs laborant: Hi
ncurrunt ſuſpicionem, aut quod ſocij crimi-
is ſint, aut quod veritatem velint latere &
uſtitiam impedire; aut quod magis ament
orporis & famæ æſtimationem rei contra or-
inẽ charitatis, quam eius animæ ſalutẽ, quæ
rę ſtat omnibus rebus in hoc mundo habitis.

*Circa hanc L. cum Doctores ex ea col-
igant, nominationem malefici facere præ-
umptionem contra ſocium facinoris, bre-
iter tractandum eſt de indicijs, ex quibus
rimen maleficorum deprehendi poteſt.*

DE INDICIIS CRIMI- nis maleficij.

NOTANDVM in primis, quod diuerſus
eſt gradus iudicorum. Quædam enim

ſunt remota : quædam propinqua : alia pr
pinquiſsima

Deinde in materia indiciorum multu
valet omnium iudicio arbitrium iudici::fa
luntur tamẽ aliqui in intelligentia huius n
minis aut ſaltem in iudicio, qui putant, qu
arbitrium iudicis ſonet, quod ipſi ex ſuo c
pite & voluntate poſsint definire, & qu
eorum propria prudentia debeat forma
iudicium. Iudicis arbitrium formandu
eſt ita, vt ſit iuri & æquitati conſonum, &
hoc non debet ſequi propriam conſcie
tiam, ſed publicam ſcientiam, vt multis a
legationibus oſtendunt Andræas Barbati
in cap. de conſtitut. à numero. 167. Mar
lius in practica crimin. §. Diligenter. à n
mero 24. & Menochius lib. 1. de arbitr. iud
quæſtionib. q. 13. numero. 15. Quando er
iudex formare rectum vult arbitrium, d
bet ſequi canones, leges, conſilium pe
torum, & praxim doctiſsimorum & prob
rum virorum. In materia indicorum ſe
per hæc doctrina ante oculus habenda eſt
quoniam vatiæ in caſibus occurrentibus ci
cunſtantiæ occurrere poſſunt, iudex ſi ſ
non ſit ſufficiens, peritorum conſilium adh
beat. Præterea reducendum eſt in memo
am pro varietate criminum, varia etiam e
indicia. Quædam communia, quæ omnib
criminibus accomodantur : quædam prop

partic

articularibus ſceleribus, vt adulterio, furto, omicidio.

Cum autem latus ſit indiciorum campus, & magnus numerus, vt patet ex Doctoribus, qui integros tractatus ſcripſerunt, & ex dicendis manifeſtum erit, hic tantum proponentur, quæ huic materiæ conuenient: in reliquis remittitur lector ad Doctores.

Indicia perpendenda in hoc maleficorũ crimine.

Primum indicium ſumptum ex hac L. ſi ali: Denunciatio ſiue denominatio maleſici contra facinoris ſocios, ſecundum communem Doctorum ſententiam, quos ſuprà ad longum adduximus. Quomodo & in quem ſenſum hoc verum ſit, remitto lectorem ad ea, quæ multis declarata ſunt in membro ſuperioris tractatus.

Secundum indicium maximè proprium huic materiæ, eſt ſuperſtitio cum ſuis varijs ſpeciebus ad longũ in primo membro ſuperioris tractatus. Cum enim ſuperſtitio procedat, vt plurimum ex pacto implicito, vel expreſſo cum Dæmone, verum religionis cultum lædit, fidem Chriſtianam labefactat, & viam ſternit ad maleficorum impietatem. Ad hoc facit etiam Conſtitutio criminalis Caroli Quinti in articulo 44. vbi indicia maleficij ponit, dum ait. Si quis res ſuſpectas, verba, & opera, quæ incantationem ſapiunt, vſurpauerit.

Tertium : Si quis alios artem magicam ue maleficium docere voluerit : ex eade constitutione.

Quartum : Si quis minatus sit alicui mal ficia inferre, & effectus sequutus fuerit: Ib dem. Ex minis enim præcedentibus orit indicium ad maleficium, quando fueru præsertim factæ ab eo, qui consueuit eas ex qui. Gandinus in tractatu de malefic. in ti de indicijs dubitatis. Hyppolitus Marsili in practic. crimin. §. Diligenter, à nume 85. Bald. in L. Metum. C. quod metus ca sæ. Franciscus Brunus de indicijs & tor. pa 1. quæst. 3. Decius in consil. 189. numero & alij multi, quos allegant Iulius Clarus li 5. Sentent. §. fin. practic. crimin. q. 21. nume 37. & Iacobus Menochius lib. 1. de præsump q. 89. à. num. 60.

Quintum : Singularis familiaritas, & fr quens conuersatio cum maleficis & incant toribus : ex eadem constit. in d. articul. 4

Omnium enim Iurisperitorum sente tia, ex mala conuersatione oritur indiciu ad torturam, si modo aliud adminiculu concurrat, vel alia indicia adiuuent. Qu lis enim quisque est, tali socio delectatur. S

Prouer. 13. milis gaudet simili. Prouerb. 13. Qui cu sapientibus graditur, sapiens erit: amic

Psal. 17. stultorum similis efficitur. Et in Psal Cum sancto sanctus eris, & cum viro inn

cen

nte innocens eris, & cum peruerso peruer-
ris. Sic sentiunt Angelus in tractat. male-
ciorum, in §. Fama publica. vers. Quæro
indicium. Guido de Suzaria de indicijs
tort. numero. 32. Marsil. in practica §. Ex-
dita numero. 91. Bald. in tract. de quæst.
umero. 10. Albert. Gandin. in tract. de ma-
fic. in Rubr. de quæstion. Iosephus Mascar-
us vol. 1. de probationibus concl. 451. Me-
och. in d. q. numero. 125. & alij alibi. Ami-
tia enim reproborum, ait Salyc. in L. Nul-
s, supra eod. tit. est repellenda. Ex hac cau-
prouenit, quod aliquando in vno pago,
t loco tam multæ sint sagæ & malefici, vt
roh dolor) experientia discimus, imò et-
m si aliæ accedant, ex cohabitatione infi-
untur. Vna enim malefica aliam inficit,
ræsertim ad voluntatem & imperium Dæ-
onis, qui nihil magis appetit, quam vt nu-
erus suorum augeatur, & regnum Chri-
diminuatur. Quamuis etiam existimem
magnitudinem scelerum, quæ malefici,
i in vno loco ita morantur, committunt,
m nolint benedictionem, accipiant male-
ictionem, & relinquatur Dæmoni maior
testas in commorantes in tali loco, vbi
tabilis est numerus maleficorum.

Sextum : Est fama vehemens cum alijs
dminiculis, contra multorum doctorum
ntentiam, quos Menochius in d. q. num.

 32. ad-

32. adducit, qui volunt famam veheme
tem per ſe ſufficere. Sed communior & t
tior doctrina eſt, quod non ſine alijs admin
culis, vt oſtendit Iulius Clarus loco citat
numero. 1. Quia fama eſt indicium valde r
motum à delicto & fallax facilè, & ſic ex n
da fama durum eſſet hominem tormen
ſubijcere, niſi eſſet delictum difficilis pr
bationis, & perſona vilis alijs criminib
conſperſa. Vnum tamen in hoc crimine e
ſingulare, quod (vt experientia quotidie d
cet) multi homines, quorum conuerſatio
exterioribus omni reprehenſione caret, d
prehenduntur hoc nefandiſsimo ſcelere c
inquinati. Quia huius criminis exercitiu
eſt occultiſsimum cùm dependeat à cooper
tione Principis tenebrarum, qui amat n
ctem, & odit lucem. Qua occaſione aut in
poſsibilis, aut ſaltem difficilis poteſt eſſe pr
batio canonica in hoc crimine: Cùm h
fundetur in conſcientia bonorum vir
rum, qui nocte dormiunt, quando mal
fici ſua negocia expediunt, & ſic non p
ſunt de ſecretis & ignotis in ſua conſcie
tia maleficij aliquē innocentem pronunc
re. In probatione autem famæ non ſatis
dicere & probare famam, ſed oportet e
am eius originem oſtendere. Quia fama d
bet originem habere ab honeſtis perſonis
fide dignis, non à maleuolis & vilibus,

pr

robatur ex cap. Qualiter & Quando. 2. de ccusationibus Bart. in L. de minore. § Plurim. de quæst. Marsilus ibidem. Abb. in p. Veniens. 1. numero. 8. de testibus, & ijs alibi.

Quare quidam arbitrantur, & hoc gumento probant, quod ea fama, quæ hoc maleficorum crimine originem duà maleficorum & complicum iudiciali nunciatione, non habeat locum. Sed adertendum est, dictum hoc commune iuxta uersitatem rerum & circunstantiarum alir atque aliter esse intelligendum, in hunc nsum, quòd fama debet habere originem à ris bonis & honestis, quando qualitas pernæ natura rei, ac circunstantię hoc admitnt, & sic subintelligendum, nisi agatur de turpi. Nam tunc non est contemnenda ma, quæ ortum habet à turpibus persos, exempli gratia, si agatur de peccato mmisso in lupanari, poterit oriri fama à eretricibus, & lenonibus, non autem à octoribus, aut alijs personis honestis, quæ on solent ibidem conuersari, & similiter agatur de chartarum, vel taxillorum lu- . fama ortum trahit à lusoribus, & sic hoc crimine maleficorum & sagarum, oni honestique viri non intersunt eorum dis, choreis, maleficijs & coniurationibus,

nibus, in profunda nocte, in abditis, rem tis, agrestibus, secretisque locis. Quare fa etiam à talibus originem trahere, non pote sed à consortibus, qui tam turpibus sceler bus præsentes sunt. Hanc expositionem d cent Salycetus in L. Ea quidem. C. de acc sat. non longe à fine, vlt. q. principali & I lius Clarus lib. 5. §. fin. pract. crim. q. 6. nu 17. Et hoc est quod Bartolus in d. L. de mi re. Iustinus Amedeus in tractatu de Syndi tu num. 51. & 55. Panorm. in cap. Qualite quando, secutus Bartol. & alij alibi tradu famam debere habere initium ex probab bus coniecturis & causis, vel iusta causa, fi etiam ex delicto aliquando docent sum originem.

Septimum: fuga est etiam indicium ad t turam, quando aliquis præsertim fugit a accusationem, vel inquisitionem contra formatam, vel antequam ad aliquem act sit processum. Bart. in L. 1. ff. de bonis eoru qui ante sententiam sibi morté cósciueru Angel. in tractat. malefic. in verb. Fama pu lica. vers. An fuga sit sufficiens. Marsil. in c Diligenter. num. 41. & alij multi: quos a gant Menochius, & Clarus locis cit. 21. & A dreas Gaill practic. obseruation. lib. 2. ob uat. 109. Addit Marsil. etiam habere loc quando fugit, dum habet suspicionem, q contra eum formabitur inquisitio. Mal

pe fuga solent sibi consulere. Alia tamen ratio, quando quis fugit post inquisitionem, & citatus redit, vel causas probabiles sentiæ & fugæ allegat.

Octauum; Si aliquod opus magiæ, aut maficij inueniatur, aut quod sapiat incantatiom, vt olla plena vnguentis variarum rerum agicarum, aut alia instrumenta in ædibus ffamatę & suspectæ inueniantur. Aut etiam ber magiæ penes aliquem reperiatur, qualis te tres septimanas mihi oblatus à quodam nico, qui eum post mortem cuiusdam, qui vsus fuerat, repererat. Qui tam charus suo omino fuerat, quod eum emerat quindem daleris, secundum scriptionem in libro notatam, & tam pestilens erat, (vt primo pectu animaduerti) vt legere non vellem, statim in præsentia amici tradentis Vulno cui cum auctore debebatur, consecram. Nescio quot miriades Dæmonum in eo ntinebantur, & horrendæ execrationes cũ is nominibus. Hoc indicium sumitur etiã d. constit. Carolina in art. 44. Ad idem fasi liber hæreticus penes aliquem reperia-, suspectus vehementissmè habetur, vt demnari pósit, si alię coniecturæ accedant, dò nõ habeat cum auctoritate superioris, testatem habentis & concedentis ad bonũ em. Ludouicus Romanus in singulari 323. ipienti, Eo ipso, quod libri hæresis reperiuntur.

untur. Marſilius in d. §. Diligenter. nume
92. Menochius lib. 2. de arbitr. Iudic. qu
ſtionibus caſu 374. numero 12. & alij ab eo
tati. Huic congruit L. Maiorem. C. de fa
qui habet penes ſe inſtrumentum falſu
præſumitur falſarius, niſi oſtendat vnde h
buerit. Dictum indicium ponit etiam Bod
nus lib. 4. cap. 4. quod puto eſſe tam veh
mens, vt ſi quæ alia leuiſsima adſint, reus p
ſit torqueri. Huic adiungere poſſumus, ſi
maleficio ſuſpectus inueniatur in domo, a
ſtabulo alterius, aut loco & tempore, vbi
quando non debet, & ſequatur effectus a
quis, vt mors, mutilatio, aut morbus. Eade
eſt ratio, ſi duob⁹ teſtibus legitimis probet
reum exercuiſſe aliquem actũ ſuperſtitioſu
qui ex communi maleficorum praxi ad a
quod maleficiũ dirigitur. Exempli gratia:
duo viri viderint mulierẽ in aqua ſtantem
aquam à tergo proijcientem in aërem, vel
tum etiam tempore æſtates, dum tempeſ
inſtare animaduertitur, lapidem percutie
tem, aut mulierẽ flores de varijs arborib
colligentem, & ollæ imponentem, & de ſim
libus ſimile eſt iudicium: hæc ſunt indic
vrgentiſsima, quorum vnumquodque per
ſufficit ad torturam. Eadem eſt ratio, ſi vn
teſtis omni exceptione maior deponat
ipſo crimine, vtpote quod viderit ſaga
equo infundentem potionem, qui mortu
rep

peritur. Ad dictum enim vnius testis om- exceptione maioris, deponentis de ipso aleficio, potest quis rapi ad torturam, cundum communem Iurisperitorum sen- ntiam, cui astipulatur Carolina Constitu- o in art. 30.

Nonum, Confessio extraiudicialis rei siue cusati, si duobus testibus probetur, facit fficiens indicium ad torturam, secundum mmunem DD. sententiam, quam com- unem attestantur Felinus in cap. Olim, de criptis. Decius in cap. At si clerici. de iu- ijs. Menochius lib. 1. de præsumpt. q. 89. mero 14. Iosephus Mascardus vol. 1. de bat. concl. 349. Iul. Clarus in d. q. 21. nu- ro 31. & alij ab eo citati. Et quamuis, vt ip- Clarus doctè dicit, quidam Doctores te- nt quod huiusmodi cõfessio possit reuo- i, ad euitandum torturam, licet de errore n doceatur: hoc tamen nullo modo est te- dum. Nam si sola reuocatio hoc operare- , nunquam esset locus communi concl. pter hoc enim deuenitur ad torturam, a reuocatur confessio, quia si reus in ea sisteret, non esset opus tortura. Semper er- confessio extraiudicialis facit indicium torturam, nisi error probetur. Bodinus 4 c. 4. plus videtur in hoc crimine tribue- õfessioni extraiudiciali, sed à cõmuni sine denti ratione, aut lege nõ est recedẽdũ. Ad

hoc

hoc indicium reduco verba maleficorum sagarum, quæ aliquando proferunt, quan capiuntur, quibus quaſi implicitè confite tur; vt ſi dicant, actum eſt de me, aut : ne morte afficiatis, rei veritatem libenter fa bor. Vel quando abducitur ab habitatio valedicit domeſticis, & propinquis, peten veniam, & de ſimilibus ſimile eſt iudiciu de his etiam Bodinus loco citato.

Decimum indicium commune etiam a criminibus, tamen in hoc maximè ſibi ven cat locum, eſt taciturnitas rei, quando ſ vel ex literis amicorum, vel eorundem monitione, vel etiam ex aliorum obiecto ſiue opprobrio, ſe haberi pro malefico, mago, & tamen non contradicit, nec oppo ſed ſedata mente tranſit, quaſi non cura Marſil. in pract. criminali §. Diligenter. 137. Ludouicus Carrer. in pract. pag. 55. in indicio. Menoch. loco cit. num. 129. Q quis enim innocens eſt, ęgerrimè fert infa ſibi imponi de tanto ſcelere. Et vt ait Bo nus, Qui purus ab iſto crimine eſt, calum à quibus in aliis criminibus metuitur, nu quam pertimeſcet. Dictum tamen indici aliis adminiculis debet iuuari.

Vndecimum; Si quis ſcelerata iurame execrabiles blaſphemias, & verba impudi ſima frequentet, aut Dæmonis nomen ſ per effutiat ore, aut pueros proprios, ſiue a

ps, aut etiam bestias in nomine Diaboli exe- ri solitus sit: vt, exempli gratia, rapiat te iabolus: exeas in nomine ipsius: vellem te beret Dæmon; & de similibus similis est nsura. Qui enim talia iuramenta & execra- es blasphemias assiduè exercent, de hæresi specti sunt, vt docet Iacobus Simancas in mmentar. Catholicarum institut. tit. 8. de sphemis. Carrerius in tract. de hæret. quos egat & sequitur Menoch. lib. 5. de præ- mpt. præsumpt. 6. & lib. 1. q. 10. à num. 8. phonsus Castrens. lib. 1 de iusta hæretic. nitione. cap. 12. Quomodo ergo meritò possunt esse tales blasphemi, & immundi cratores vehementer suspecti de maleficij mine, in quo Deus in summo gradu lœdi- , relinquitur & abiuratur: & Dæmon co- r, honoratur, & patronus assumitur. Qua- n præludijs superioris tractatus inter cau- dispositiuas ad hoc infœlicissimum exer- um posuimus execrationem & maledicē- iue imprecandi rabiem. Huic annumerare sumus, si quis commiserit etiam alia gra- ima scelera distantia à maleficio, vt Me- h. d. lib. 1 ex Simanca etiam de hæresi alle- Nam vix fieri potest, vt homo, qui Deo æret, & ad Diaboli partes non declinauit, renda scelera perpetret. Qui autem Deo edixit, & Dæmoni fidem addixit, portam mnibus sceleribus etiā fœdissimis aperuit.

Duodecimum ponunt Doctores mallei m
leficarum, Grilland. & Bodinus, quod sa
lachrymas emittere non possint. Quod si
telligant lachrymas ex dolore peccatorũ, a
oleo diuinæ suauitatis prodeuntes, facilè
sentior: aliàs quod nõ possint excutere gu
aquarũ & lachrymarũ, parum fidei attribu
Quia verũ est de mulieribus, quod quidã cecin

Vt flerent, oculos erudiêre suos.

Imo sæpe ex pusillanimitate, tristitia, aut d
lore corporali lachrymas emittunt.

Decimum tertium, Quidam indiciũ sumu
ex facie de maleficis, vt si oculos in terra
defigant, aut terribiles deformesq; vultus h
beant. Quare communiter dici solet. Def
mis, vt saga. Huic concordat Bodin. lib. 3. ca
3. ex Hieronimo Cardano lib. 20. de subtili
te. & Martin. Arles ex alijs in tract. de sup
stitionib. à num. 100. Sicut enim qui in fo
na auri sequitur ipsũ minerale, pallidus effi
tur, & tremulus fit, qui tractat venam arge
viui: Ita qui sequitur, & inspicit horribilem
turpẽ visionẽ Dæmonis, deformis & horrib
lis in facie redditur. Pro hac sententia fac
quod Iurisperiti tradũt, indiciũ ad torturã
mi ex mala physiognomia. Marsil. in practi
§. Expedita num. 53. ex Baldo L. 2. C. Quo
appellatio non recip. Carrer. in pract. pa
55. in 29. indicio. Menoch. lib. 1. de prob.
d. num. 13. & alij ab eo allegati. Quomodo
moribus hominũ ex physiognomia iudica

ſsit, ſuprà oſtenſũ eſt. Etſi nõ ſit improbabi-
quod aſſeclę Dæmonũ deformitatẽ in facie
ntrahãt, tamẽ cũ deformitas ex multis alijs
uſis originem ſumere poſsit, valde infirmũ
leue indicium hinc deſumitur.

Decimum quartum ponitur à Lamberto Da-
o, in Dialogo de ſortiarijs, & Ioanne Bodi-
lib. 2. cap. 4. & lib. 4. cap. 4. & eſt ſtigma ſiue
ta, quã Dæmon imprimit eis maleficis & ſa-
in aliqua parte corporis, quos timet ſibi
fore fideles: vnde principes quiq; magi ta-
ignũ nõ habent. Memini me etiã audiuiſſe,
ibuſdã noſtris maleficis & ſagis ſigna im-
ſſa fuiſſe. Triſcalanus Magus, Bodino refe-
te, dicebat ſignatis magis ineſſe quaſi veſti-
m leporis, & quamuis ad oſſa indatur qua-
cus, locum tamen ſenſus expertẽ eſſe. Sed
icquid ſit, non puto tale ſignũ magni faci-
dum eſſe. Facile enim ſi quis quærat huiuſ-
di ſigna, finget aut putabit eſſe, quod non
Quod enim patrũ documẽto ſancitũ non
ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſu-
ndum. 2. q. 5. cap. Conſuluiſti. Imo ſi Dæ-
n cognoſceret ſuos ex tali ſigno cognoſci,
imprimeret: Sicut etiã Bodi. exẽpla refert,
quibus poſtera die, poſt deprehenſionẽ ſig-
fuit nota deleta. Similiter admodũ ſuper-
ioſum eſt, quod prædicto affine eſt, quod
dã in fronte ex eradicatione Chriſmatis ſa-
cognoſcere volunt.

Decimum quintum. Referunt quidam in hu ordinem indiciorum, quibus ſagæ cogn cuntur, probationem aquæ frigidæ, ſed h in canonibus expreſsè reprobatur 2. q. 5. c Mennam & in cap. Tuarum, de purgat. can nica. Sed de hac materia latiùs actum eſt i memb. ſuperioris tractatus, dub. 1. princip

Decimum Sextum. Firmum putat eſſe Bo nus lib. 4. cap. 4. indicium in diffamata, ſi ta ſit ex parentibus maleficis, aut altero t tum. Vnde putat hanc ampliſsimam eſſe gulam, & pauciſsimas exceptiones admitt Si ſaga eſt mater, eſt etiam filia. Sed hæc con quentia quomodo tam neceſſariò cohær vt Bodinus infert, non video. Sicut enim bonis parentibus nonnũquam oriuntur mali: ita ex malis quandoq; etiam boni n cuntur, ſicut è ſpinis roſæ producuntur. ex Achaz peſsimo rege & idololatra natus
4. Re. 16. ſanctus rex Ezechias vt in libro Reg. eſt dere. Sic etiam Ioſias, rex pius, qui tulit a minationes impietatis, cuius memoria ſec
Eccl. 49. dum Eccleſiaſticum quaſi mel indulcabit filius fuit impij Idololatræ Amon. Quam enim in filijs paterni criminis exempla m tuantur. can. Si quis. 6. q. 1. nõ tamen neceſ riò ita contingit. Mores enim multũ iuua tur gratia Dei, inſtructione, bona couerſati ne, ac regimine. Quando autem filia alijs i dicijs grauatur, auget præſumptionem, ſi p

re

salter, vel aliqui de cognatione & familia
rint magi & malefici. Hoc tamen refertur
ndicium malæ conuersationis & cohabi-
onis: Qui enim tangit picem, coinquina-
ab ea. Expetit tamen non rarò malus spiri-
à sagis, vt filios, aut filias sibi in obsequi-
deuoueant. Quare aliquando tam malas
eneris matres in hac arte, vt prolem necdũ
am Dæmoni in abominabile offerant ob-
uium.

Decimum septimum. Est singularitas quædã
abilis in actibus religionis. Cum sint su-
stitiosi, gaudent singularitate, & in acti-
exterioribus non rarò incedunt in vesti-
ntis ouium, more magistri sui, qui se etiã
nsfigurat in angelum lucis, intrinsecus au-
sunt lupi rapaces.

Decimum octauum. Est mutatio loci, currũt
atque illuc, præsertim quando sibi ti-
, vt pote quum iam sunt diffamati, vel in
ximo sunt, vt deprehendantur: aut iam
nt socios sui facinoris deprehensos, à qui-
metuunt se denunciandos. Tunc enim ti-
nt, & mirabiliter in animo discrutiantur
pter pœnam, quam ratione conscientiæ
eris animus quasi præsagit, iuxta illud
od Sapiens attribuit magicæ artis peritis in
Sapientiæ. Frequenter enim, ait, præoc- *Sapientiæ*
ant pessima, redarguente conscientia. Cũ 17.
enim timida nequitia, dat testimonium
condem-

condemnationis: semper enim præsumit se perturbata conscientia, id est, conscius sui sceleris remorsu conscientiæ mouetur, vt seipsum condemnet, & suspicetur pœnã promeritã, instare antequã etiam præsens sit, & sic nequitia efficit timidũ, cum semper propinqua esse, & ante oculos versari timeat torm ẽta. Id quod Cicero breuibus verbis in orat. pro Milone significat, cũ dicit. Magna est vis conscientiæ in vtramq; partem, vt nec timeant, qui nihil commiserunt, & pœnam semper ante oculos versari putent qui peccauerunt. Alia est etiam huius inconstantiæ & mutationis de loco in locum causa. Cum enim tam magna sit inter spiritum bonũ & malũ pugna, quando cõscientia iam incipit remordere mota tribulatione & timore extrinseco aduenient ob pericula & tormenta imminentia, magis nascitur etiã in animo malefici perturbatio. Quare currit de loco ad locũ, quęrit requiem & nõ inuenit, idq; in multis obseruatum est.

Decimumnonum est inconstantia & contrarietas in verbis. Facit enim conscientia sceleris timorq;, quo concutiuntur, vt parũ sibi constẽt. Hæc autem indiciũ facere ad torturã tradunt Doctores. Marsil. in d. §. Diligenter. n. 74. Francis. Brunus de indicijs & tortura par. 1. q. 3. Angel. ab Aretio in tract. malefic. ver. Fama publica. Bartol. in L. fin. ff. de. quæst. & alij multi, quos refert Menoch. in d. q. 89. li.

præsumpt. hoc tamen indiciũ non est tantum, vt ex eo quis debeat subijci tormẽtis, nisi alia, magis mouentia accedãt. Habent tamẽ hoc proprij sagæ & malefici, vt vix respondeãt a proposito ad interrogata, sed nutant in responsionibus, vt obseruandum statuit Bodinus in d.c. 4. lib. 4.

Vigesimum indicium, efficere possunt titubatio & animi trepidatio, quando reus examinatur, & interrogatur. Marsil. loco cit. Bartol. in L de minore, §. Plurimũ. Angel. in d. verb. fama publica. Menoch. vbi supra. num. 72. Iul. Clar. in d. q. 21. lib. 5. num. 39. & alij communiter. Huc facit illud Ciceronis lib. 2. ad Herenniũ. Titubatio, inquit, mutatio coloris, oratio inconstans, tremor & id genus alia: sæpe si constiterit reum, cũ ad eum ventũ est, erubuisse, titubasse, expalluisse, inconstanter locutum esse, concidisse- pollicitum esse aliquid. Et illud Prouerb. 10. Pauor his, qui operantur malum. Postremò, quoniam Iudices aliquãdo ad inquirendam veritatẽ maleficos captiuos duos in conspectu opponunt, vel vt aliqui vocant cõfrontant, summa tum adhibenda est iudici prudentia, vt bene dicta examinet, quid opponatur, quomodo ab altero respõdeatur, an alter taceat an neget, qua animi constãtia, qua verborũ arte, quia quosdã honoratiores & prudentiores instruit Diabol. vt valde callidè loquãtur. Hic etiã valde

bene notanda duo illa vltima indicia. H
loco de confrontatione maleficorum a
uertendum eſt quando alter eorum ta
tum in vinculis, & vult alteri necdum
vinculis conſtituto crimen in frontem di
re, in quo ſibi ſocius fuit, vt hoc non fiat t
merè, niſi alia indicia talia præcedant, vt,
teſtis in frontem deponens conſtanter in co
feſsione & obiectione perſeueret, cum pr
babili circunſtantiarum declaratione, in c
ſtodia detineri poſsit, ſi rationibus legitim
opponentis dicta non elidat, ſed potius in
cia facinoris præbeat. Quia magna eſt infam
ei, qui pro bono viro habetur, confront
cum homine reo tanti ſceleris, quaſi ſoci
criminis ſit, quam non licet vlli iudici alic
inferre, niſi alia ſufficientia indicia præced
quæ loco diffamationis ſint. Etenim indic
propinqua ſiue ſemiplena ſupplent locu
diffamationis, vt multis allegationibus d
clarat Marſil. in practica crimin. §. Conſtant
à num. 19. Si autem confrontatus ſufficien
bus indicijs grauatus, poſt cõfrontationẽ it
rum dimittatur, magis confrontatione ſ
ſpectus redditus, quam purgatus, & ipſe h
animaduertat, facile fugiet. Hæc ſunt, q
pro ratione temporis, in commentarium d
maleficis & mathematicis referre volui pr
cando Deum optimum Max lucis auctore
vt principis tenebrarum tyrannidem, q
nu

nunc in multos Christianos sæuit, reprimat: lapsis manus misericordiæ ad surgendum per salutarem pœnitentiam porrigat, & hunc laborem ad ipsius honorem, patriæque salutem susceptum, fœlici fine remuneret,
Amen.

FINIS.

INDEX RERVM PRAECIPVARVM, quæ in libro continentur, Alphabeticus.

A.

Astrolog

Conuen

Denun-

Exempla

N.

O.

P.

Probati

FINIS.

ERRATA, QVAE obrepserunt.

Pag. 14. linea 1. pro creaturis lege creatoris. pag. 15. lin. 27. pro facile falsum. pag. 19. lin. 25. beneplacito pro beneficiato. pag. 42. lin. 5. iniunguntur pag. 48. lin. 13. natura lin 15. alijs pag. 58. lin. 28 destructione pag. 59. lin. 10. vocat pag 69. li. 23 pro valent vadunt, pag. 76. li. 18. angulum pag. 77. li. 1. astante pag. 89. li. 13. miscere pag. 102. li. 12. ille pag. 111. li. 11. remedia pag. 123. li. 25. criminibus pag. 150. li. 23. pro tenditur traditur pag. 197. li. 1. Dæmone pag. 198. li. 7. excidatur pag. 206. li. vltima apposuerit pag. 234. li. 19. pro cæcitate, entitate pag 374. li. 2. quas pag. 380. li. 12. cognitionem pag. 884. li. 12. reuelare lin. vlti. eliciat pag. 455 li. 20 innititur pag. 470. li. 24. furoris pag. 474. li. 16. repugnet pag. 477 li. 18 tentat pag. 482 li. 4. longioris pag. 551. li. 27. facinerosi pag. 560. li. 27. commensuratur pag. 610 li. 7 potuerint pag. 611. li. vlti. alij pag. 613. li. vlt. indiciorum pag. 614 li. 23. oculos pag. 615. l. 20. lege speciebus de quibus pag. 618. li. 20 pro probatio, purgatio pag. 622. li. 21. lege æstatis. reliqua studiosus lector corriget.